

श्रीमद् कनीरामजी विरचित

सिद्धान्तसार

उर्फ

(श्वेताम्बरी) तेरापंथीनी चर्चा.

परमपूज्य अर्चानिधान सकल गुणसंपन्न प्रवर पंक्ति
पुज्यजी माहाराजश्री १००८ श्री रेखराजजी
माहाराज तत् सुशिष्य चक्रवालमा धर्ममूर्ति
स्वामीजी माहाराजश्री १००८ श्री रंगदालजी
माहाराज तत् जेष्ठ सुशिष्य श्रीमन माहा-
मुनी १०० श्री रत्नचंदजी स्वामीना
आश्रयथी अने राजेश्री मेहेताजी
पीताम्बरजाई हाथीजाइना
उद्देशथी
जापान्तर करी ठपावी प्रसिद् कर्त्ता,
मेहेता. गंजीरमल हेमराज.

मुण पाखणपुर. (गुजरात.)

अभदावाद

“श्री जैन प्रिन्टिंग प्रेस”मां शा. जेठालाल दलसुखजाइए ठाप्यो.

विक्रमसंवत् १९६४.

इसवी सन १९०८.

कीमत रु. ३-०-०.

प्रेम स्वामित्वना सर्व हक स्वाधीन

राख्या ठे.

अर्पण पत्रिका.

महत्पदादि अनेक गुणगणालंकृत सुझ मुरब्बी राजमान राजेश्री

मेहेता पीताम्बरजाइ हाथीजाइ माजी कारजारी साहेब

स्टेट-पालणपुर.

वाल्यावस्थायी स्वशक्तिबले संसारिक व्यवहारमां तेमज राजकार्यादिमां अज्युदय प्राप्त थवायी आपे स्वउपार्जित इव्यनो अन्य अन्य प्रसंगे विद्या केलवणीमां तथा धर्मकार्योमां अंतःकरणना धार्मिक उत्साहय्यी व्यय करी पोताना आत्माने निर्मल करेलो ठे तेनो प्रत्यह दाखलो के शुज संवत् १९३८ मां महामुनी तपस्वीजी श्री त्रीलोकचंद्रजी माहाराज अत्रे चोमासु पधारी ९१ अपवास करेला ते प्रसंगपर गुजरात, मारवारु अने काठीयावारु िगेरे देशोना जैनजाइत दर्शनार्थे आवेल तेमनी सेवा वरदाश करवामां तत्पर रही अत्यंत नम्रता जाव दर्शावेल तेमज अध्यापि पर्यंत अहर्निश पूर्वोक्त धर्मादि कार्य स्वात्म पवित्रतार्थे करोठो अने तेवी पवित्रता प्राप्त थवायी वृद्धावस्थामां शान्तरसनो आपना अंतःकरणमां जमाव थयो ठे तेनो प्रत्यह अनुजव पालणपुरना जैन समुदायमां प्रसंगे प्रसंगे यता उंचा मनने शान्ती पमाम्बामां आपनुं अंतःकरण साधनभूत थाय ठे. एवा अनेक कारणोने लीधे तेमज परोपकारार्थे आ महान् ग्रंथ प्रसिद्ध करवामां मने मदद आपी मारा उपर पूर्ण सदृजाव राखोठो तेथी आ जापान्तररूप ग्रंथ आपनी पवित्र सेवामां सविनय अर्पण करुं हुं ते स्वीकारशोजी.

पालणपुर वीर संवत् २४३४.

विक्रम संवत् १९६४.

ली.

आज्ञांकित

जापान्तर कर्ता

પ્રસ્તાવના.

શ્લોક.

સ્યાદ્રાદો વર્તતે યસ્મિન્, પદ્મપાતો ન વિદ્યતે;

નાસ્તન્ય પિનનં કિંચિ, ઐન ધર્મસ ઉચ્યતે ॥ ૧ ॥

શ્રી યુતી સકલ શ્રમણ સંઘ (સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકા સમ્યક્દષ્ટિ માર્ગાનુસારી સજ્જન જીવ્ય જનો) ને વિદીત કરવામાં આવે છે કે:-વર્તમાનમાં હુંના અવસર્પણી પ્રવર્તે છે, તેના પ્રજ્ઞાવથી આશ્ચર્યજુત (ન થવાની) અનેક વાતો થઈ, થઈ રહી છે, અને થવાની નવાઈ નથી. તેમજ અનેક કૂપંથ પ્રગટ થયા, થાય છે અને વલી પણ થવાની નવાઈ નથી. આ વાવતમાં વિશેષ લખવાની આવશ્યકતા નથી; કારણ કે આ વાવત જૈન વર્ગના નાના નાના બાલક પણ પ્રાય જાણે છે. વાસ્તે પ્રયોજન જૂત પક્ત લખીએ ઢીએ કે:-

પૂર્વોક્ત હુંના અવસર્પણીના પ્રજ્ઞાવે અનેક મત મતાન્તર પ્રગટ થઈ ગયેલા છે. તેમાં સંવત ૧૮૧૫ ની સાલમાં એક તેરાપંથી નામનો પંથ દૃષ્ટેષ્ટ વિરુદ્ધ શ્રી જિન સાસનને ધૂમ્રકેતુ શાદૃશ્ય પ્રગટ થયો. હવે તે પંથ જ્ઞા કારણે અને કયા પુરુષના નિમીત્તથી પ્રગટ થયો તે, અને તે પંથસ્થ મનુષ્યોનો શો મન્તવ્ય છે તે સત્ય સનાતન ધર્માજિલાષી મધ્યસ્થ જનોને જાણવા સારુ અતિ સંક્ષિપ્ત ટુંક વૃતાંત નીચે લખવામાં આવે છે.

અથ શ્વેતામ્બરી તેરાપંથ મતોત્પતિ.

સંવત ૧૮૦૮ ની સાલના અરસામાં શ્રી મરુધર (મારવાર) દેશને વિષે બાવીસ સમુદાયસ્થ પરમ પુજ્ય સુગુણ સંપન્ન ક્રત પુન્ય શ્રી શ્રી ૧૮૦૮ શ્રી શ્રી રઘુનાથજી સ્વામી ઘણા સુશિષ્યોના પરિવોર ચોખ્ખે વિહારે કરી વિચરતા હતા. તેઓ સાહેબની સમિપે મારવારમાં આવેલા અતિ પ્રાચીન શેહેર સોજત વગમીને નજદીક ગામ કંટાલીઆના વાસી

ज्ञाते ओशवाल जिखुनजो नामे संवत १८०८ नी सालमां शिष्य
 थया. जिखुनजीना संसारथी उदासीन प्रणाम तो खरा, तेम बुधी पण
 तीक्ष्ण खरी, परन्तु विचार-शक्ति अवली, तेथी जे सूत्र शास्त्र वांचे
 ते उल्टा प्रणमवा लाग्या. एम करतां एकदा प्रस्तावे पुज्यश्रीए तेमने
 विचीक्षण जाणी बीजा साधु साथे आपी मेवारु देशमां आवेला
 राजनगरे चोमासुं करवा मोकळ्या. त्यां आगळ सागरगठना यति
 निःसंतान गण्ड होवार्थी तेमना पुस्तक पानां विगेरेना वारस त्यांना
 आवको हुता तेथी जिखुनजीने वांचवा वास्ते जोड्ए तेडली सूत्रनी
 प्रतो मली. जिखुनजी पण ते प्रतो वांचवा मांड्या, पण स्याद्वाद
 पद दान्ठित् अनंत नयात्मक श्री जिन-वचनना साचा रहस्य समुद्र
 सरखी बुद्धीवाला जीवोने पण गुरुगम्य पूर्वक पामवा योग्य, ते जिखु-
 नजी सरखाने गुरुगम्य वगर साचा रहस्य क्यांथी मळे ? हवे पूर्वोक्त
 आवकदत्त सूत्रोनी प्रतो वांचवार्थी जिखुनजीना मनमां अनेक कूतको
 उत्पन्न थवा मांड्या. ठेवटे अविधिए सूत्र वांचवानी असर जिखुनजीने
 यड् के श्री नधीत सूत्रना वारमा उद्देशाना पेहेला तथा बीजा सूत्रमां
 कळुं ठे के, जे कोड साधु साधवी अनेरा कोड त्रसजीवने मुंज सुत्रा-
 दिकना पासावने बांधे, बांधावे अने बांधताने जळो जाणे, तेमज पूर्वोक्त
 पासावने बांध्या त्रसजीवने ठोरे, ठोरावे अने ठोरताने जळो जाणे तो
 चोमासी प्रायश्चित्त आवे. आवो साधु संबंधीनो लेख वांचीने एकान्त
 मतीए एवो निश्चय करो लीधो के, मरता जीवने जो साधु बचाववा
 सारु खोले तो चोमासी प्रायश्चित्त पामे, अर्थात् चार महिनानुं चारित्र
 खूए; त्यारे ग्रहस्थी मरता त्रसजीवने ठोरावे तेमां तेने धर्म पुन्य
 क्यांथी थाय ? नज थाय, पाप लागे. एवी रीते श्रीमद् दया जगवती
 विषे अश्रद्धा उपनी. तेमज श्रीमद् जगवतीजी सूत्रना आठमा
 शतकना ठळा उद्देशामां श्रमणोपासक (आवक) तथारूप असंयति अकृ-
 त्तिने सचित्त अचित्त, सुजता असुजता अस्नादिक प्रतिलाजे तो तेने
 एकान्त पाप थाय, पण किंचीत निर्जरा न थाय एम कळुं

હે. તેનો પણ પરમાર્થ જાણ્યા વગર એમનો એમ એકાન્ત
 બુદ્ધિ એવો નિશ્ચય કરી લીધો કે, સાધુ સિવાય કોઈ સંયતિ
 ન કહેવાય, અસંયતિજ છે. માટે સાધુ સિવાય વીજા કોઈને
 પણ આપ્યામાં નિર્જરા કે પુન્યરૂપ નહો નથી. જે આપે છે તેને એકા-
 ન્ત પાપ લાગે છે. એવી રીતે પરંપરાય પરમ કલ્યાણકારક મોક્ષના પ્ર-
 થમ દ્વારરૂપ દાનને વિષે પણ અશ્રદ્ધા ઝપતી. એવી રીતે દયાદાન વિષે
 ગ્રહસ્થીના નિમીત્ત પૂર્વક અશ્રદ્ધા થવાથી જિજ્ઞાસુઓને અનેક દોહલા
 ઉત્પન્ન થવા માંડ્યા. તે સમિપ-વર્તી સાધુઓને કિંચીત્ પ્રગટરૂપે કહેવા
 માંડ્યા, તેથી તે સાધુઓનાં મન પણ શંકાશીલ થઈ ગયાં. એમ કરતાં
 કોઈક અવસરે પુણ્યશ્રીને તે વાત જાણવામાં આવતાં જિજ્ઞાસુઓને
 પૂર્વોક્ત સોજત શેહેરને વિષે હિતમિત મધુર વચને સમજાવ્યા કે “હે
 વત્સ ! પૂર્વોક્ત સૂત્રાર્થનો તમને યથાર્થ અવબોધ નથી થઈ શક્યો તેથી
 તમને તેમ જાણે છે, પણ તેનો એવો અર્થાશય નથી. તમે પોતેજ
 જરા દીર્ઘદ્વિષ્ટી વિચારો કે, જો એમ હોય તો તો દયા દાન એ ધર્મના
 મૂલ જૂત મુખ્ય અંગ ઊઠી જાય; અને જ્યારે એ ઊઠી જાય ત્યારે આર્ય
 (મોક્ષ) માર્ગનો અજાવ થઈ જાય. એમ ક્રમ પૂર્વક નાસ્તિક થવા
 વહાલો આવે. માટે હે આર્ય ! તમે જે અનંત અરિહંત સિદ્ધના અન્નિ-
 પ્રાયથી વિરુદ્ધ અન્નિપ્રાય કલ્પ્યો તેનો દંડ (પ્રાયશ્ચિત) અંગીકાર કરો
 અને હવે પઠીથી એવું સ્વ-મનિષા જનિત અન્નિપ્રાય કલ્પિ અન્ય જી-
 વોને શંકાશીલ નહીં કરવાની પ્રતિજ્ઞા લ્યો.” એ વાત જિજ્ઞાસુઓના
 મનમાં તો ન રહી, પણ અવસરફ એવા જિજ્ઞાસુઓ વિચાર્યું કે, યદિ
 હમણાં હું મારા માનસિક દ્રઢનિશ્ચય પ્રગટ કરીશ તો એ ગુરુ મને
 સમુદાય બાહાર કાઢી મુંકશે, અને વિના મદદ હું એકલો રહી મરી
 જઈશ. મારો જે ઉદ્દેશ છે તે નિષ્ફલ જશે, તેથી હમણાં તો ગુરુને ઇજ્ઞા-
 નું લોમ (મનને અનુસારે) જાણી વોલવી યોગ્ય છે. એમ ધારી દંત-પ્રીય
 જિજ્ઞાસુઓ વોલ્યા કે, હે સ્વામી ! મારી જીભ આપને જાણી તેથી હું
 કુમાપાત્ર હું. માટે આપને ગમશે તે દંડ મને આપશો તે લેવા હું ખુસી

दर्शावुं तुं. एवी रीते बोलता जिखूनजी प्रत्ये जडिक प्रणामी एवा श्री
 गुरुए यथायोग्य दंरु आप्यो. ते ड्रव्यथी तो लीधो पण प्रणाम मिथ्यात्व
 न मळ्यो, तेथी बली पूर्वोक्त रीतीथी विशेषतः अनेक हेतु युक्तियी
 दया-दान विषे जेदोत्पादक वचन जालमां विशेष करी जोला
 अद्वपझ साधुजने फसाववा शरु कर्या. ते वात बली पण पुज्यश्रीना
 जालवामां आख्याथी पूर्वोक्त रीते तेमने समजाव्या, पण सेहेजसाजमां
 तेउ समज्या नहि. त्यारे तेमने इसत आक्रोश करी केहेवुं परुथुं के,
 जेम कोइ मगजनुं फाटेल गणीतझ, एकदा बगनाना जणवामां मास
 नथी एम कहें, पण ए तेनुं केहेवुं विद्वजन मंरुलमां अप्रमाण थाय;
 कारण के न्यायथी जोतां प्रथम एकदा बगना शीखवा ते विशेष
 गणीतझ थवानुं समवाइक मूख कारण ठे, तेम तमारे पण समजवुं के,
 अनुकंपा रुप दया-दान ते उंचली दशा पौहोंचारवानां कारण ठे. तमे
 कारणनुं निषेध केम करो ठो ? कारण के कारण विना कार्य नथी यतुं.
 यतः पुर्वात पुर्वात कारणं, पश्चात पश्चात कार्य. इति वचनात. इत्यादि
 गुरुए कहुं पटले बीजीवार पण श्री गुरुना केहेवा प्रमाणे दंरु लश्ने
 गुरुथी जुदा न परुतां सामील रहीने अंदर अंदरखाने जिखूनजी
 साधुजने खूब वेहेकाववा मांड्या. ज्ञावी वसात् साधुज पण घणा वेहेकी
 जिखूनजीने सहमत थया अने प्रवञ्च विचार करी राख्यो
 के, ज्यारे पुज्यजी आपणने ठेके त्यारे हवे ठचोक थइ प्रथम
 तो तेमने विनय पूर्वक सत्य श्रद्धा अर्ज निवेदन करवी. तेम
 करतां तेउ न माने तो तेमने परुता मुकी आपणे आपणो
 धारेखो सत्य मार्ग प्रचलित करवो, तेवो ड्रढ निश्चय कर्यो. पढी ग्राम
 बगनीने विषे पुज्यश्रीनो जेगारो थयो ते अवसरे पुज्यश्रीए फरमावुं
 के, जिखूनजी तमे हजी सुधी पण कपोल कटपीत श्रद्धा तेमज तेनी
 परुपणा ठोनी नथी. वास्ते आ ठेह्वीवार तमने कहेवामां आवे ठे के,
 कां तो तमे तमारी मिथ्या श्रद्धा परुपणा ठोनी सत्य अंतःकरणथी
 प्रायश्चित्त द्यो, नहिं तो हवे तमने समुदायथी वाहार करवामां

आवशे. इत्यादि गुरुनां वचन सांजली बहुत जन सम्मत एवा जिखुनजी बोल्या, स्वामी! अमने जे ज्ञाप्युं ठे ते खरुं ज्ञाप्युं ठे. अने खरानो दंरु होय नही. माटे दंरुफंरु देवानी वात हवेथी आपने करवी लाजम नथी अने हवे अमे आपना केहेवा प्रमाणे दंरु लेवाना पण नथी. अमारुं तो आपने एम केहेवुं ठे के, आपने जो आत्मार्थनी इच्छा होय तो एटला दीवस खोटी श्रद्धा परुपणा करी साधु आचार्यना गुण बिना मात्र नाम धराव्यां तेनुं प्रायश्चित करी अमारा केहेवा प्रमाणे सत्य श्रद्धाधारी मठपतिपणुं ठोकी फरीथी दिक्षा ग्रहण करो, तो तमे अमारा गुरु अने अमे तमारा शिष्य, नहिं तो हवे अमे अमारुं धार्युं काम करवाना ठीए. पढी केहेशो के अमने पेहेलुं कछुं नही तेथी कहो दरशावुं ठुं. एवी रीते उल्टा गुरुने उपदेशवा मांरुया. त्यारे श्री गुरुए जाण्युं के, आ जीवनो होणहार एवोज मालुम पने ठे माटे समजवो मुश्केल ठे. तो हवे एने सामील राखवो शा कामनो. एम धारी “ जिखुन समुदाय बाहार ठे ” एवो हुकम प्रगट कीधो. त्यारे जिखुनजी जाणे के “गुरुसैंकपट साधसैं चोरी, के हुवे नीर्धन के हुवे कोढी ” आ वचनने संजारी बोखता होय ने, तेम बोल्या. जो स्वामी! आप मने एकलो जाणी समुदाय बाहार काढता दृशो पण तेम नथी. मारे सामील बीजा पण महत्-गुणी साधुजन ठे. माटे आपे मने समुदाय बाहार काढवानुं काम बीचार पूर्वक करवानुं ठे. आवां जिखुनजीनां वचन सांजली जडिक प्रणामी श्रीगुरु तेमने कहेता हवा. हे वत्स ! एक हो, गमे तो घणा हो, तेनी अमारे दरकार नथी, तथापी तमे जुदा जुदा नाम थोने, देखीयें तमारी सामील कोण कोण साधु ठे. त्यारे जिखुनजीए नोखा नोखा नाम देइ बताव्या. ते सांजली श्री गुरु इशत धर्मानुराग रुप सरागवसे चिंता ग्रसीत थया; पण “ बीगरुयो पान बीगाने चोखी, बीगरुयो साध बीगाने टोखी ” आ वचनना अनुसार तेमने संवत्सर १७१५ ना चैतर सुद ए सुक्रवारना दीवसे समुदाय बाहार कर्या. तेज पण गुरु कुल वास ठोकी बीहार करी अन्यत्र जता हता. एवामां माहा

ધાયુના યોગે તે ગામના બાહાર ઠગીઝમાં રહ્યા. તે પુજ્યશ્રીના જાણવામાં આવતાં કરુણાશીલ પવિત્ર પ્રીતીયજ્ઞાવ ધારણ કરતા થકા તેમને સમજાવવા खातर સામે પધાર્યા. ત્યાં ગુરુ ચેલાને યથા સંજવતી ચર્ચા વાર્તા થઈ, પણ જિહ્વનજીએ વિના સમજે વિહાર કર્યો. તે અવસરે જિહ્વનજીના સાથે કેટલા સાધુ નીકળ્યા એ કાંઈ ચોકસ નથી, પણ સાંજવ્યા પ્રમાણે તેર સાધુ નીકળ્યા કેહેવાય છે. તેમાંથી શ્રીમાન રુપચંદ્રજી સ્વામી આદિ ઠાણાં બે કોઈ નિમિત્ત કારણ જોગે તેમની અસત્ શ્રદ્ધાન હૃદયે ન બેસવાથી થોડા વખતમાંજ, જિહ્વનજીને ઢોઢી પુજ્યશ્રીને મલી પુન્યક્ષેત્ર શ્રી પાલણપુર ક્ષેત્રને પવિત્ર કર્યું. મુખ્ય કરી વૃદ્ધાવસ્થાદિ સંયોગે પાલણપુર બીરાજમાન રહ્યા, અને તેજ શેહેરમાં શુભ સંવત્ ૧૮૫૫ ના આસો વદ ૭ ના દીવસે અણસણ પૂર્વક દેહોત્સર્ગ કર્યો. એ માહાત્મા શ્રી સમકિતસારના કર્તા શ્રીમન્ પ્રવરપંચીત વાદલબ્ધીસંપન્ન શ્રુત-બલી શ્રીયુતી જેષ્ઠમહાજી સ્વામીના ધર્મગુરુ હતા. તેડ જિહ્વનજીનો સાથે નીકળી પાઠા આવેલ તેથી તેમનો સંક્ષીપ્ત વૃત્તાંત પ્રસંગ પામી અહિં ઉપયુક્ત જાણી લખ્યું છે.

હવે તે જિહ્વનજી શેષ સાધુ રહ્યા તેડ સાથે દેશ નગર ગ્રામાદિકને વિષે સુદ્ધી રીતે દયા દાન ઉથાપવા રુપ અનેક વચનજાણમાં અનેક જીવોને ફસાવવા માંડ્યા અને પોતાના ગુરુવાદિકને ટ્રષ્ટ જાગલ, પન્નવાઈ, પાલંખી, ઇત્યાદિક અનેક જાતની ગાલો ચોપડાવા માંડ્યા. તે દેખી અન્યાન્ય સમુદાયસ્થ પરોપકારી ગીતાર્થ સાધુજનો તેમને સમજાવવાને નિમિત્તે તેમની સાથે શાસ્ત્રાર્થ ચર્ચા કરી વચ્ચે વચ્ચે પરાજય (ખટ) કરવા લાગ્યા, પણ જેમ જુમિ ગ્રહસ્થિત મનુષ્યને સુર્યની કિરણનો જોઈ તેવો પ્રકાશ ન થાય, તેમ પૂર્વોક્ત મહામુનીરુપ સુર્ય, કથનોરુપ કિર્ણ અને અજિનિવેષ મિથ્યાત્વરુપ જુમિગ્રહ, તેમાં જિહ્વનજી રહેલા તેથી ત્રમરુપ તીમીર નાશ ક્યાંથી થાય ? જિહ્વનજી શાસ્ત્રાર્થમાં હારે તોપણ કહે કે, મારી બુદ્ધિની સ્વામીથી હું પરાજય પામું હું, બાકી વાત તો હું કહું હું તેજ સત્ય છે. એવી રીતે કહી મૂલ

હઠવાદ ન ઢોમે. તે દેહી બીજા સાધુઠણ પણ એમ ધાર્યું કે, આવા હઠી હુરામત્તીની સાથે વાદ કરવો તે શુષ્કવાદ છે. એમ જાણી ડપેક્ષા કરવા લાગ્યા તેથી જિજ્ઞાસુજીને પાવતું આવ્યું. ઇટલે જાણ પુરુષ તો ડપેક્ષા કરવા લાગ્યા, અને અજાણ પુરુષોને જિજ્ઞાસુજીની અલૌકીક અનહદ એકાન્તીક વુદ્ધિએ મોહ પમાતી કબજે કરવા માંડ્યા. ઇત્યાદિક કારણયોગે મતનો પ્રસાર થવા લાગ્યો.

હવે એ મતનો મંતવ્ય સાંજલો ! મૂલ્ય તો દયા અને દાન બે રકમોનો ફેરફાર કર્યો. હવે જેમ કોઈ ચોપમામાંથી એક બે રકમનો ફેરફાર કરવા ઇચ્છે ત્યારે તેને બીજી પણ ઘણી રકમોનો ફેરફાર કરવોજ પડે. એ સ્વાભાવિકજ છે. તેમ જિજ્ઞાસુજીએ પણ ડ્યારે દયા-દાનરૂપ બે રકમોમાં ફેરફાર કર્યો ત્યારે તેમને તેને લગતી એવી બીજી પણ ઘણી રકમોનો ફેરફાર કરવો પડ્યો. તે નીચે પ્રમાણે:—

શ્રી દયા જગવતી વિષે.

- ૧ શ્રમણ જ્ઞાતપુત્ર માહાવીરદેવે અનુકંપા આણી ગોશાલાને બચાવ્યો તેથી તેમને ચુક્યા કેહેવા પડ્યા.
- ૨ સાધુજીને કોઈ દુષ્ટ પાંસી દડ ગયો છે. એવામાં કોઈ દયાવંતે દેહી પાંસી યોલી સાધુને જીવીત દીધું, તેને એકાન્ત પાપ લાગ્યું, તેમ કેહેવું પડ્યું.
- ૩ કોઈ અનુકંપા આણી કોઈ જીવન! મરણના જયથી રક્ષા કરે અર્થાત પુન્ય જાણી બચાવે તો તેને અઢાર પાપ લાગે એમ કેહેવું પડ્યું.
- ૪ ગાયોથી વામો જર્યો છે, એવામાં અકસ્માતથી અથવા કોઈ ડુષ્ટે લાહે લગામી તેથી ગાયો બલી જાય, તે દેહી કોઈ દયાવંત વામો યોલી ગાયો બાહાર કાઢી બચાવે તેને એકાન્ત પાપ લાગ્યું એમ કેહેવું પડ્યું.

દાન વિષે.

- ૫ અગ્યારમી પ્રતીમા પ્રતીપન્ન ચાને ૧૧ મી પત્રીમાધારી શ્રાવકને કોઈ બેતાલીસ હુણ ટાલીને અસ્નાદિક આપે તેને એકાન્ત પાપ લાગે તેમ કેહેવું પમ્યું.
 - ૬ શ્રાવકને પોષધ, સંવર અથવા સામાયક કરવાને જગ્યા આપે તેને એકાન્ત પાપ લાગે તેમ કેહેવું પમ્યું.
 - ૭ અનાથ હુર્બલ અગ્યાગતાદિને આપવામાં એકાન્ત પાપ લાગે તેમ કેહેવું પમ્યું.
 - ૮ સાધુ સીવાય સર્વ અસંજતિ ઠે એવું કેહેવું પમ્યું.
 - ૯ શ્રી જિન-આજ્ઞા બાદાર એકાન્ત પાપ નિપજે ઠે એમ કેહેવું પમ્યું.
 - ૧૦ મિથ્યાત્વીની કરણી શ્રી જિનાજ્ઞામાં ઠે એમ કેહેવું પમ્યું.
 - ૧૧ શ્રાવકને જગવંતે રત્નના કચોલા (વાટકા) સમાન કહ્યા ઠે તેને ઝેરના કચોલા સરખા કેહેવા પમ્યા.
 - ૧૨ સ્થિવરકલ્પી સાધુને કમાન વાસવા તથા ઝઘાડવાની આજ્ઞા નથી એમ કેહેવું પમ્યું.
 - ૧૩ તેરાપંથી સાધુને આહાર કરવામાં ધર્મ ઠે એમ કેહેવું પમ્યું.
- વિગેરે અનેક રકમો તથા તેના પેટાની ઘણી રકમો ઠે તે લલ્લ-વાથી લંબાણ થવાના સબબથી નપર પ્રમાણે ફક્ત જુજ રકમો જણાવો ઠે. વિશેષ ગ્રંથ વાંચવાથી માલુમ પમશે. બ્રાવો તેડનો અઘટીત ઉપદેશ હોવા ઠતાં તેમાં કેટલાક લોકો ફસાયા એ હુષમકાલનું માહાત્મ ઠે.

હવે શ્રી સિદ્ધાન્તસાર ગ્રંથની ન્તપત્તિ લલ્લીએ બીણ.

પૂર્વોક્ત રીતે જિહુનજીથી માંફીને આ ગ્રંથ ન્તપન્ન થવાના અરસા પર્યંત તેરાપંથીઠે જેમ જેમ પોતાના કલ્પીત પંથને પ્રસારવા સારુ કુતર્ક પ્રગટ

करता गया, तेम तेम बावीस समुदायस्थ गीतार्थ विद्वान महानुजाग्य माहामुनीउ तेरापंथी कृत कुतर्कोनुं समाधान अर्थात् श्रीमत सत्य शास्त्रानुसार खंरुन करता गया; परंतु ते खंरुन मंरुन प्रथक प्रथक होवार्थी सामान्य प्रकीर्ण लोकोने जोड़ए तेवो लाज न मली शके. ते लोको सहेलाइथी लाज लइ शके ते माटे तथा पूर्वोक्त कुपंधने विषे फसायला लोकोने मुक्त करवा तथा हवे पढी न फसाय एवा हेतुथी श्रीमान कनीरामजी स्वामीए नवकोटीना शेठजी श्री फतेहमलजीनी प्रेरणाथी पोते सिद्धान्त, पद, ठेद टीका चुरणी आदि आसं ग्रंथानुसारे पूर्वोक्त खंरु खंरु कथनने एकत्रीत करी सामाबार हजार श्लोकना विस्तारवालो ग्रंथ रची शुभ संवत् १९७६ नी सालमां पुर्ण कयों. तेमां अनेक तरेहनी सरलता बतावी त्रीजंगी चोजंगी विगेरे सेहेली रीते वांचनार समजी शके तेवा टीका सहित छपान्तोथी जरपूर वनावेल ठे. ते अथथी ते इति सुधी वांचवार्थी समजाशे.

प्रीयतम ! सत्य धर्मने समजवो ए काम बुद्धिमान विवेकी पुरुषोनुं ठे, अने दस छपान्ते दुर्लभ, एवा मनुष्य जन्मनो सार पण मुख्य करीने धर्म पीठाणवो एज ठे. वास्ते अमे सर्व सज्जनोने प्रार्थना करीए ठीए के, एवो विचार जरापण न करवो जोड़ए के “ अमे अमुक पंथ-स्थ ठीए ” ए रीते मतनो आग्रह अणकर्ता निःकेवल स्यादवाद पद-खान्तीत निग्रंथ प्रवचननोज आग्रह करवो उच्चित ठे; कारण के जे माणस मताग्रही, हठी, दुराग्रही या अष्टीरागी होय ठे तेने श्री निर्ग्रंथ प्रवचननुं यथार्थ बोधरूप फल बंध्या स्त्रीनी माफक प्राप्त नथी थइ शक्तुं. एटला माटे सर्व आत्मार्थी जवजीरुंए आ ग्रंथ समदर्शीपणे वांची जेद विज्ञान पूर्वक सत्यनो अंगीकार करी स्वआत्महित साधन करवुं.

वली तेरापंथीउने नमृता पुर्वक निवेदन करवामां आवे ठे के, अमे आ ज्ञापान्तरमां उपयोग सहित असत्य वचन अथवा तीक्ष्ण कटु वचन विशेषतः नथी लख्युं; केमके पूर्वोक्त वचन केहेवा तेमज लखवा ए विवेकी पुरुषोनुं काम नथी. तेमज उक्त वचन केहेवार्थी

તથા લલ્લવાર્થી વિરોધ વધે છે, સંપતનો અજાવ થાય છે અને નિઃકલંક ચંદ્ર મંદલવત શીતલ જિન ધર્મની નિંદા થાય છે. વલ્લી શ્રી જિનમાર્ગનો એ મુખ્ય સિદ્ધાંતજ છે કે, કોઈને પણ પૂર્વોક્ત વચન કેહેવાથી અથવા લલ્લવાર્થી માતું લગામવું તે ત્રારે દોષ છે. એને લીધે આ લેલ્લમાં અમે પૂર્વોક્ત વચન નથી લલ્લ્યાં. તથાપિ યદિ કોઈ શબ્દ આપને અસહ્ય લાગે અથવા તીક્ષ્ણ કટુક લાગે તો અમે જલ્લામણ કરીએ ઢીએ કે, અસહ્ય વચનને તો જેમ સમ્યક્વર્ણી પુર્વોપાર્જીત કર્મોદય કાલમાં સમજાવે સહે તદ્વત્ સેહેવાં અને તીક્ષ્ણ વચનને જેમ વીચીક્ષણ વૈદ પોતાના શાસ્ત્રવલ્લે સરુજ (રોગી) ના ગુમરૂાને વિદારે. અને તે તીક્ષ્ણ શસ્ત્રની ધારની માર આદર પૂર્વક અંગીકાર કરે તેમ કરવાં. હલ્લે રહ્યાં કટુક વચન, તે જેમ જ્વર પ્રસિત કટુકને હિત પથ્ય જાણીને મધુરવત આચમન કરે તેમ કરવાં. યદિ આપથી ડપર લલ્લ્યા મુજબ ન સહ્યા જાય અથવા ન કરયો જાય તો તેને માટે અમે ક્રમા ચાહીએ ઢીએ.

વીજું શ્રી જૈન ધર્મનો મુખ્ય ઉદેશ એ છે કે હરેકને તત્વાર્થની શ્રદ્ધાનો ઉપદેશ કરવો. ત્યારે આપતો અમારે પરમપ્રીય ચૈતન્ય સાધર્મ- તાથી અથવા લોકોક્તિના ન્યાયથી સ્વધર્મી અથવા જૈનો જાણે છે, માટે શ્રી પરમાગમજીનો સત્યાર્થ પ્રકાશ કરી લતાવવો, એ અમારી ફરજ જાણી અમે લજાવી છે, તે આપજ્ઞોક પદ્ધતાત ઢોલી અલ્લય પ્રદ્ધણ કરશો.

હદા.

મુલ્લ કર્તા જન પ્રથંકા, શ્રી સર્વ જ્ઞહી જાન;	
જત્તર કર્તા ગણધરુ, તાસુ વચન પરમાન;	૧
વર્તમાન જે વર્તતા, તિન આગમ અનુસાર;	
સ્વામી શ્રી કનીરામજી, રચ્યો સિદ્ધાંતજ સાર;	૨
પિન લહુ વિસ્તૃતના, જયા સો લીસ્તાસ્ન હેત;	
ગુર્જર જાણાંતર કીયો, પૂરવ કૃતિ સંકેત;	૩

श्री पालणपुरने विषे, प्राकृत मुख्य प्रधान;	
वेद महेता गोत्रमे, श्रावक बने सुजान.	४
डढ प्रिय धर्मि बत्सली, अम्मापियु समान;	
राजमान राजेशरी, पीताम्बर अज्जिधान.	५
आप आदि श्री शंघके, एसी जइ अज्जिलाष;	
त्थों करनो ज्यों ग्रंथ ए, पामे अधिक प्रकाश.	६
ए इच्छा बहु कालसे, वर्तिथी मनमांय;	
पिन अपुर्ण कारणवसे, पूर्ण होयाथी नांय.	७
सो इच्छा इन सालमे, पामी परम संयोग;	
परमार थकी बुद्धिए, पूरण जइ मनोग.	८
जग जाहर पंकीत प्रवर, एक सहस्रने आठ;	
पूज्यजी श्री रेखराजजी, मिथ्यामत निर्घाट.	९
तसु प्रशिष्य श्रीमन मुनी, रत्न रत्नकी खान;	
वर्ते जसु चर्चा विषे, यथायोग्य विज्ञान.	१०
श्री संघकी लख प्रेरणा, जानी पर उपकार;	
तसु आश्रय तल यह जयो, शुरू जाषान्तर त्यार.	११
संवत युगरस अंक नू, सकूं प्रागजव मास;	
शुक्ल त्रयोदशि गुरुदिने, पूरण जया प्रयास.	१२
वासि पालणपुरतणे, स्वपरके हित काज;	
जाषान्तर निज कर लीख्यो, गंजोरमल हेमराज.	१३

आ ग्रंथ मारवाकी जाषामां ग्रंथकर्ताए रचेखो हतो. तेनुं गुजराती जाषान्तर में मारी अल्पमति अनुसार कर्तुं ठे; माटे आ जाषान्तरमां जे जे स्थले शुलचुक मालम पमे ते सर्व सुझ जनोए सुधारी वांचवा कृपा करवी. एज वीनंती.

ली.

जाषान्तर कर्ता.

ग्रंथ संबंधी सुचना.

सर्व धर्माज्ञीलाषी सदगृहस्थोने विदित करवामां आवे ते के आ ग्रंथ गया आसो मासथी ठपाववो शरु करेलो ते जेठ मास सुधीमां तैयार थयो. तैथी अमे सर्व सदगृहस्थोने अगाउथी ग्राहक थवा बाबतनी खबर आपी शक्या नथी. माटे सर्व धर्माज्ञीलाषी सदगृहस्थो आ पुस्तकनो लाज्ज लई शके तेठला कारणथो तेमने इजु इस्वीसन ता. ३१-८-०८ सुधी अगाउथी थनार ग्राहक तरीके गणवामां आवशे.

अमारा अगाउ थनार मानवंता ग्राहकोनां नाम पुस्तक ठपाता दरम्यान वखतसर न आवी प्होंचवाथी ते साहेबोनां मुबारक नाम ठपावी शकायां नथी. माटे कमा चाहुं तुं.

ली.

जाषान्तर कर्ता.

અનુક્રમણિકા.

પ્રશ્ન પેહેલો—આજ્ઞા વિષે. પાનું ૧-૮૪.

- મિથ્યાત્વીની નિર્વચ કરાણી શ્રી જિન આજ્ઞામાં કહે છે અને જિનાજ્ઞા વાહાર
 એકાન્ત પાપ કહે છે તે વિષે. ૧
- સાધુને આહાર કરવાની, ઇપગર્ણ રાખવાની તથા નિંશ લેવાની જગવંતની આજ્ઞા
 છે, એમ કહે છે તે વિષે. ૨૨
- મિથ્યાત્વીની કરાણીને આજ્ઞા માંહેલો મોહનો માર્ગ કહી તેમને શ્રી વીતરાગની
 આજ્ઞાના દેશચક્રી આરાધક થાય કહે છે તે વિષે. ૨૪
- મિથ્યાતપણામાં કરાણી કરી કષ્ટ સહી પુન્ય વંધાય તેથી તે દસ હજાર વર્ષની
 સ્થિતિના દેવતાપણે ઇપજે છે. ઇતાં તેમને જીનાજ્ઞાના અણઆરાધક
 કહ્યા તે વિષે. ૨૬
- રાજાદિકનો તર્જન્યાદિ માર તથા વિનામન ભુલ ડઃખ તાઢ તાપ સહી પુન્ય વાંધી
 વાર હજાર વર્ષની સ્થિતિના વ્યંતરજાતીના દેવતા થાય છે. અને તેમને જી-
 નાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા તે વિષે. ૨૭
- માતાપીતાના વચનના પાલણહાર સુવનીત પુન્ય વંધાયથી ચૌદ હજાર વર્ષની
 સ્થિતિના વ્યંતરજાતીના દેવતાપણે ઇપજે છે. તેમને જીનાજ્ઞાના અણઆરા-
 ધક કહ્યા તે વિષે. ૨૯
- સી વિના મન શીલ પાલી પુન્ય વંધાયથી ૬૪ હજાર વર્ષની સ્થિતિના વ્યંતર
 દેવતાપણે ઇપજે છે અને તેમને જીનાજ્ઞા વાહાર કહ્યા છે તે વિષે. ૩૧
- અન્યમતી, તાપસ, ગ્રહસ્યી, વોનયવાદી તથા અક્રિયાવાદી આજ્ઞા વાહારની
 કરાણીથી પુન્ય વાંધી ચોરાસી હજાર વર્ષની સ્થિતિના વ્યંતર દેવતાપણે
 ઇપજે છે તે વિષે. ૩૨
- અન્યમતી, તાપસ, અગ્રીહોત્રિ આજ્ઞા વાહારની કરાણીથી પુન્ય વાંધી જ્યોતીષી
 સંવંધી દેવલોકે એક પલ્લ્યોપમ ને એક લાલ્લ વર્ષની સ્થિતિએ ઇપજે છે તે વિષે. ૩૩
- પરિવ્રાજક દંભધર સંન્યાસી કરાણી કરી પુન્ય વંધાયથી બ્રહ્મ નામે ૫ મા
 દેવલોકને વિષે દેવતાપણે ઇપજે છે અને તેમને આજ્ઞા વાહાર કહ્યા છે તે વિષે. ૩૬
- દાન, શીલ અને તપ આદિકમાં મિથ્યાત્વી પરાક્રમ ફોરવેતે અણુદ્ધ અને સમકિ-
 તિનું ઇદ્ધ કહ્યું છે તે વિષે. ૩૮

મિથ્યાત્વી આજ્ઞા વાહાર છે અને મિથ્યાત્વીની કરાણી આજ્ઞા માંદી છે એમ કહે છે તે વિષે.

૪૩

તામલી તથા પૂરણતાપસ, સીવરાજઋષી અશોચા-કેવલી વીજય તથા સુમુખ ગાથાપતી તથા પૂર્વ જીવે મેઘકુમારે મિથ્યાત્વીપણામાં કરાણી કરી તેથી એકાવતારી થયા કહે છે તે વિષે બાલ.

૪૪

પ્રશ્ન વીજો—અનુકંપાદાન તથા દયા વિષે. ૫૫ થી ૨૩૩.

મુખ્યા તસ્યાનિ જમાન્વામાં, કબુતરને દાણા નાખવામાં અને પાણીની પરવ કે દાનશાલા ધંધાવવામાં એકાન્ત પાપ કહે છે. તે વિષે.

૫૫

ત્રણ ધર્મ તથા ત્રણ અધર્મ લેશ્યા વિષે.

૧૦૩

મુતા અને જાગતા તથા ડર્બલ અને વલવંત વિષે ત્રણાં જુનાનો અધિકાર.

૧૦૫

વીલામી પાસેથી ઝંદરને ઢોદાવીએ તો જોગાંતરાય લાગે કહે છે તે વિષે.

૧૧૧

ગ્રહસ્થીનું શાવું પીવું અને ઘરેણું પરિગ્રહમાં છે. એમ કહે છે તે વિષે.

૧૧૩

આથા કરમી આહાર જોગવવા વિષે.

૧૧૭

લાહે લાગ્યા પઠી જીનકલ્પીમાંથી કે અગ્નિગૃહધારી મુનીરાજ ઉપાશ્રય વાહાર નિકલવાના કલ્પ વિષે.

૧૧૮

પરવ આદિક હિંસા સહિતના પ્રશ્નમાં સાધુ એ કેમ વર્તે છે તે વિષે.

૧૧૯

અસંજતિ જીવનું જીવનું ન વાન્ઠવું કહી તે વિષે જુઠો પાઠ વતાવે છે તે વિષે.

૧૨૯

જગવંતે ઠગસ્થપણે ગૌશાલાને વચાવ્યો ત્યારે તેમનામાં ઠ લેશ્યા અને આઠ કર્મ હતાં તેણે એકાન્ત જુઠ કહે છે તે વિષે.

૧૪૫

ત્રણ ધર્મ લેશ્યા તથા ત્રણ અધર્મ લેશ્યાનું વર્ણન.

૧૫૬

મરતા જીવને જવરાઈથી ઢોમ્માવે તો અંતરાય લાગે કહે છે તે વિષે.

૧૮૮

રક્ષા કર્યાથી (જીવ ઉગાર્યાથી) લાજ થાય તો ગજમુકમાલની રક્ષા માટેવે સાધુને કેમ ન મોકલ્યા કહે છે તે વિષે.

૧૮૮

જીવ હણે તેને એક પાપ લાગે અને વચાવે તેને અઢાર પાપ લાગે કહે છે તે વિષે.

૧૧૦

અનુકંપા વિષે જિનરીણ અને રચણાદેવીનો સ્વોદો દ્રષ્ટાન્ત આપે છે તે વિષે.

૧૧૬

માધુની ફાંસી સોલી શાલા ઉપજાવવામાં એકાન્ત પાપ કહે છે તે વિષે.

૧૧૦

સાધુનાં કર્મ તુટતાં રાણે તેને ધર્માન્તરાયનો દેણહારો કહીયે, એમ કહે છે તે વિષે.

૧૧૧

સાધુ કેટલા કામમાં જવરાઈ કરે તો આજ્ઞા ઝલંચે નહિ તે વિષે.

૧૧૪

હાલી જીવને દેહી “એકર્મને વશ હાલી છે. એનાં કર્મ દુટ્ટે તો ઠીક” એવી ચિંતવ-
 ણાજ કરવી તેને ધનુકંપા કહીયે એમ કહે છે તે વિષે.

૨૨૭

પ્રશ્ન ત્રીજો—દાન દેવા વિષે. ૨૩૩ થી ૩૫૮.

સાધુ વિના ૧૧ મી પત્નિમાધારી શ્રાવકથી માંડી સર્વને (ગરીબ રાંક હાલ જીજ્ઞાસી
 વગેરેને) દાન દીધામાં એકાન્ત પાપ પરુષે છે તે વિષે.

૨૩૩

બ્રાહ્મણોને જમાડયાથી નારકીમાં જાય કહ્યું છે એમ કહે છે તે વિષે છુલાસો.

૨૪૦

અસંજતી અવ્રતીને દાન દેવું ક્યાં કહ્યું છે એમ કહે છે તે વિષે.

૨૪૩

માહાવીર જગવંતે અસંજતી અવ્રતીને વરસી દાન દીધું તેથી તેમને ૧૨ વર્ષ (કોમો)

હાલ દીઠાં, એમ કહી તે ઉપર ઢાલો કરી છે તે.

૨૪૪

સાધુ વિના પુન્યતું હેતુ ક્યાંય નથી એમ કહે છે તે વિષે.

૨૪૬

શ્રાવકને દાન દીધામાં પાપ કહે છે તે વિષે.

૨૪૮

શ્રાવકનાં શાવા, પીવા, કપડાં અને ઘરેણાંને અવ્રતમાં ગણી તે ઉપર સોડી ઢાલો
 જોમી છે તે વિષે.

૨૪૯

‘સમણં વા માહણં વા’ વંને નામ સાધુનાંજ છે એમ કહે છે તે વિષે.

૨૫૫

શ્રાવક જેરના વાટકા અને કુપાત્ર છે એમ કહે છે તે વિષે.

૨૫૮

પ્રશ્ન ચોથો—સાધુનો આહાર, હાલવું ચાલવું શ્યાદિ વિષે.

સાધુના હાલવા ચાલવાને તથા આહાર નીહારને વ્રતમાં કહી જીઠી શાસ્ત્ર દેખાતું છે તે.

૨૫૯

સાધુએ આહાર કેવા પ્રમાણથી કરવો તે વિષે.

૨૬૨

સાધુના આહારથી સાત આઠ કર્મ નિર્જેરે કહે છે તે વિષે.

૨૬૭

સામાયકમાં શ્રાવકની આત્માને અધિકરણી કહ્યો છે તેથી તેને દાન દીધામાં
 તથા વંદણા નમસ્કાર કરવામાં પાપ છે એમ કહે છે તે વિષે.

૨૮૪

સાધુને પુરુષની અને સાધવીને સ્ત્રીની નેશ્રાયની જગ્યાએ રહેવું કલ્પે કહે છે તે વિષે.

૨૯૯

સાધુ વારણાં ઉઘાડે વાસે તો પંચ માહાવૃત જાગે કહે છે તે વિષે.

૩૦૧

જગવંતે ચસમો રાત્રવો સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યો નથી એમ કહે છે તે વિષે.

૩૩૧

કમારુ વાસવાં ઉઘાડવાં તથા ચસમો રાત્રવો ઉત્પાપે છે અને ગૃહસ્થીના ઘેરે
 વેસવું સ્થાપે છે તે વિષે.

૩૩૨

પાત્રાંને રંગ રોગાન લગાવવા માટે બાવીસ ટોલાના સાધુનું ઇંદું લે છે તે વિષે.	૪૪૧
નિત્ય પિંડ લેવા વિષે.	૪૫૧
નદી ઉત્તરવામાં ધર્મ કહે છે તથા આજ્ઞા અને કલ્પ એકજ કહે છે તે વિષે.	૪૫૪
સામાયકમાં સાધુને બોહોરાવડું સ્થાપે છે તે વિષે.	૪૬૪
પુન્ય પાપ બંનેને ઠાંડવા યોગ્ય કહે છે તે વિષે.	૪૬૮
સાધુ ગ્રહસ્થીને સૂત્ર જાણાવે તો ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત્ત આવે કહે છે તે વિષે.	૪૮૦
શ્રાવકને “ સુયપરિગ્રહા ” સૂત્ર આશ્રી કહ્યા છે એમ કહે છે તે વિષે.	૪૮૨
નય તત્ત્વ ઠપર નય દેખાતી જીવ અજીવનો જેદ બતાવે છે તે વિષે.	૪૮૩
ચાર પ્રકારના સંજોગથી નામ નિપન્યાં તે વિષે.	૪૮૪

કઠણ શબ્દોના અર્થ.

પ્રવર્જિત=ત્યાગી.	અનાગતકાલ=ભૂતકાલ.
અનુપ્રાપ્તિ=આજ્ઞા.	જલચર=પાણીમાં રહેનારાં.
અનુષ્ઠાન=આચરણ.	થલચર=જમીનપર રહેનારાં.
ઉત્સર્ગ=ધોરવ.	સ્વેચર=આકાશમાં ઉડનારાં.
ઉપશમાવડું=શાન્ત પાડવું.	ભજનહાર=લજ્જનાર.
અભિલાષા=ઇચ્છા.	ભવાન્તરે=આશ્વરે.
પ્રશસ્ત=મલા.	ઉપરાંઠો=વિરુદ્ધ.
સંક્રિષ્ટ=માઠી.	અસંક્રિષ્ટ=મંલી.
નીવડ=ચીકળી.	પ્રતિવર્જ્યુ=અંગીકાર કર્યું.
સ્વલાયા=મુલ્યા.	કાલકુટ=હલાહલ.
કોલાહલ=સોરવકોર.	વિશ્વમાન=વર્તમાન.
પ્રતિલાભવું=દેવું.	અવગૃહ=આજ્ઞા.
સર્દહણા=શ્રદ્ધા.	અટવી=જંગલ.
ત્રણવિકલેંદ્રિ=ત્રેંદ્રિ, તેંદ્રિ અને ચત્રેંદ્રિ.	નિર્જત્સાહભાવે=વિના ઉદ્ધાસે.

શ્રી વીતરાગાય નમઃ

સિદ્ધાન્તસાર.

પ્રશ્ન પેહેલો આજ્ઞા વિષે.

અથ તેરાપંથીઝ સાથે જે બોલનો આંતરો છે તેના ઉત્તર લખીએ ઢીએ. ત્યાં પ્રથમ તેરાપંથી કહે છે કે, મિથ્યાત્વીની નિર્વધ્યકરણી શ્રી જિનાજ્ઞામાંહી છે. તેનો ઉત્તરઃ—હે આજ્ઞાના અજાણ પુરુષો ! પ્રથમ તો શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞામાંહી એકાંત ધર્મ છે, એકાંત વ્રત છે અને એકાંત મુક્તિનો હેતુ (કારણ) છે; તેમાં વીજો પદ્મ કાંઈ નથી. તે આજ્ઞા કેહેને કહીએ, શ્રી વીતરાગદેવને ઓલખીને વચનરૂપી આજ્ઞા પ્રમાણ કરવી, તેજ આજ્ઞા. તેની શાખ સૂત્ર આચારાંગ પ્રથમ શ્રુતસ્કંધે પાંચમે અધ્યયને ઢઠે ઉદ્દેશે એહવો પાઠ છે કે, જિન-આજ્ઞા માંહેલી કરણીમાં આલસ, અને જિનાજ્ઞા બાહરલી કરણીમાં ઉદ્યમ, એ બે બોલ હે શિષ્ય ! તુજને મત હોજો, એ તિર્થંકરનો અગ્નિપ્રાય જાણવો. તે માટે શ્રી જિનેશ્વરની આજ્ઞાએ પ્રવર્તવું જોડે, તે સૂત્ર પાઠ લખીએ ઢીએઃ—

અણાણાએ એ સોવઠાણે આણાએ એ નિરુવઠાણે ।

એવંતે માહોજ એયં કુસલસસ દંસણં ॥

તદ્દિઠીએ તમ્મુતીએ તપ્પુરકારે તસસસી તસિવેસણા ।

અગ્નિજૂએ અદસૂ આણગ્નિજૂએ પજૂ ॥

અર્થઃ—હવે ઢઠો ઉદ્દેશે પ્રારંભીયે ઢીએ. પાંચમે ઉદ્દેશે ડ્રહ સરીલા

આચાર્ય કહ્યાહે, તેમની સેવાએ કૂમાર્ગનો પરિત્યાગ અને રાગદ્વેષની હાની સંજાવીએ, इहां एवो अधीकार ठे. અં એકેક ઇન્દ્રિય-વશ ડુર્ગ-તીના જાનાર, પોતાના અજિમાને ગ્રસ્ત, એહવા શ્રી વીતરાગની આજ્ઞા વિના * સોપસ્થાનીહે અને ચારિત્ર (ક્રિયા) માર્ગે પ્રતિપત્ત છે. તે મુખે એમ કહે:- “અમે પ્રવર્જિત ઢીએ.” પરં રુમા પામુઆ ધર્મને વિષે વિશેષ વિકલ છે અને નસાવદ્યાનુષ્ઠાનને વિષે પ્રવર્તે છે, તથા આં આજ્ઞા શ્રી વીતરાગોપદિષ્ટ માર્ગને વિષે સંશુદ્ધ છે, પરં મોહાદિક કાઠિયાંને વસ પ્રાયે આલસુ છે, તે શ્રી જિન-પ્રણીત માર્ગને વિષે નિં સદાચાર પાલવે વિકલ છે. હવે શ્રી ગુરુ શિષ્યને કહે છે, “એં એ કૂમાર્ગને વિષે અનુષ્ઠાન અને સન્માર્ગને વિષે પ્રમાદ, એ બે બોલ, ડુર્ગતીનાં કારણ હે શિષ્ય ! તુજને માં મત હોજો.” એં એ પૂર્વોક્ત અનાજ્ઞાવિષે §નિરુપસ્થાનપણું, અને આજ્ઞા-વિષે સોપસ્થાનપણું, એ કું શ્રી તીર્થંકરદેવનો દં અજિપ્રાય જાણવો. વઢી તેજ કહે છે, તે કૂમાર્ગ ઢોમીને સદાય આચાર્યની સમિપે શિષ્યે વસવું, તે એમ, તદિં તે આચાર્યની ડ્રષ્ટિએ (તીર્થંકર-પ્રણીત આગમરૂપ ડ્રષ્ટીએ) વર્તે, તમ્મું તે આચાર્યની મુક્તીએ (નિર્લોજપણે) પ્રવર્તે, તપ્પું તે આચાર્યને સર્વ કાર્યને વિષે આગલ કરી પ્રવર્તે, §એતાવતા આચાર્યની અનુમતીએ અનુષ્ઠાન કરે इत्यर्थ. તસ્સં તે આચાર્યના જ્ઞાને ઉપયુક્ત પ્રવર્તે, તસિ તેં આચાર્યના સ્થાને પ્રવર્તે, એતાવતા સદા ગુરુ કુલવાસીપણે રહે, એવા શિષ્યને શો ગુણ ઉપજે તે કહે છે:-અજિં તે પરિસહ (ઉપસર્ગ) જીતે, અદં ઘાતી કર્મ ચતુષ્ટય જીતીને કેવલી થઈ તત્ત્વ દેખે તથા અણં અનુકુલ પ્રતિકુલ ઉપસર્ગે કરી અપરાજિન્નૂતા (નિરાલંબણ) થાય. આ સંસારમાં જીવને, નર્કાદિક પરુતાં એક જિનવચન ટાલી માતા પીતા પુત્ર કલત્રાદિક કોઈપણ આલંબન નથી. તે એવં જૂત જીવંતાને પં સંમર્થ થાય, इत्यादि. હવે આજ્ઞા કેટલા પ્રકારની છે, તે કહે છે. ત્રણ પ્રકારની આજ્ઞા આરાધના કહી છે:-જ્ઞાન-આરાધના ૧, દર્શન-આરાધના

१ अने चारीत्र-आराधना ३. शाख सूत्र जगवती शतक आठमे, उद्देशे दशमे, ते पाठ लखीए ढीएः—

कइ विहेणं जंते ! आराहणा पसुत्ता ? गोयमा ! तिविहा
आराहणा पसुत्ता, तंजहाः-णाणाराहणा, दंसणाराहणा,
चारित्ताराहणा. णाणाराहणाणं जंते ! कइ विहे पसुत्ते ?
गोयमा ! तिविहा पसुत्ता तंजहाः-उक्कोसिया, मज्झिमा, जहणा.
दंसणाराहणाणं जंते ! एवंचेव तिविहा, एवं चारित्तारा-
हणावि.

अर्थः—क० केटला वि० प्रकारे जं० हे जगवान् ! आ० आरा-
धना प० कही ? इती प्रश्न. उत्तर-गो० हे गौतम ! ति० त्रण प्रकारे आ०
आराधनाः प० कही तं० ते जेम ठे तेम कहे ठेः- णा० ज्ञाननी आराधना
निरतीचारपणे अनुपालना, ते ज्ञान पांच प्रकारे, अथवा श्रुतनी आ-
राधना, ते कालादिक आठ जेदे तद्यथा. गाथाः-काले १, विणए २,
बहुमाणे ३, उवहाणे ४, तहनिन्हवणे ५, वंजण ६, अत्थ ७, तडुजय
८, अष्ठविहोणणमायारो ॥ १ ॥ दं. दर्शन सम्यक्कनी आराधना (नि-
शंकितपणा आदि अष्टाचार पाळवा ते) यतः गाथाः-णिस्संकिंय १, णि-
क्कंखीय २, णिवितिगिह्वा ३, अमूढदिट्ठीय ४, उववुह ५, थिरीकरणे ६,
वच्चल ७, प्पज्जावणे ८ अष्ठ. उपर प्रमाणे दर्शनाराधनाना आठ जेदे कहे
ते विषे पुनः गाथाः-दंसणं मूलं गुरुणो, सुयंचडुन्नंतु विणयवच्चलया,
जह आदरेण कीरइ, दंसण आराहणा णाम ॥ २ ॥ चा० चारित्र सा-
मायकादिकनी आराधना (निरतीचारपणे सुमती गुप्ति पाळवी ते.)
ए चारित्राराधनाना आठ आचार विषे गाथाः- पणिहाण जोग जुत्तो,
पंचहिं समइहिं तिहिं गुत्तिहिं, एस चरित्तायारो, अष्ठ विहो होइ णा-
पयो; समइ गुत्त परिसह, जइ धम्माइ सुय धम्म जोगेसु, विरियंस अ-

ણિગુહો, ચારિત્તારાદ્ધણા દોહ. ॥ ૩ ॥ હવે ણાં જ્ઞાન-આરાધના જંઞ
 હે જગવાન્ ! કળ કેટલે વિળ પ્રકારે પળ કહી ? इति प्रश्न. उत्तर-गो
 હે ગૌતમ ! તિળ ત્રણ પ્રકારે પળ કહી તંળ તે કહે ઢેઃ ઝળ ઉત્કૃષ્ટ
 જ્ઞાન-આરાધના તે કેવી કે જે જ્ઞાન-કૃત અનુષ્ઠાનને વિષે પ્રકૃષ્ટ પ્રયત્ન
 ગાઢો ઉદ્યમ તથા ઉત્કૃષ્ટી જ્ઞાનનો આરાધના (ચૌદ પૂર્વતું જણવું તે),
 મળ તેને વિષે મધ્યમ પ્રયત્ન (ગાઢો ઉદ્યમ નહીં તેમ ઘણો થોમો પણ
 નહીં, એકાદશાંગાદિ વિચિત્ર સૂત્રનું જણવું તે) જળ જઘન્ય થોમોજ
 પ્રયત્ન, જે ઘણોજ થોમો ઉદ્યમ (પાંચ સુમતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ એમઢી
 આઠ પ્રવચન માતાતું જણવું તે) ॥ ૧ ॥ દંળ દર્શન-આરાધના જંળ હે જ-
 ગવાન્ ! કેટલે જેદે કહી ? इति प्रश्न. उत्तर-हे गौतम ! एण जेम ज्ञान-
 આરાધના ત્રણ જેદે કહી, તેમ દર્શન-આરાધના પણ તિળ ત્રણ જેદે
 કેહેવી. ત્યાં ઉત્કૃષ્ટી દર્શન-આરાધના તે ક્ષાયક સમ્યક્, મધ્યમઆ-
 રાધના તે ક્ષયોપશમાદિક સમ્યક્ અને જઘન્ય-આરાધના તે સાસ્વાદન
 સમ્યક્ (જાલરના રણકાવત્) ॥ ૨ ॥ એ. એમ ચાળ ચારિત્ર-આરાધના
 પણ ત્રણ જેદે કેહેવી, ઉત્કૃષ્ટ ચારીત્ર-આરાધના તે યથારૂપાત ચારીત્ર
 મધ્યમ-આરાધના તે પરિહાર વિસુદ્ધાદિ, અને જઘન્ય-આરાધના તે સા-
 માયક ચારિત્ર ॥ ૩ ॥ વઢી વે પ્રકારનો ધર્મ કહ્યો ઢેઃ-સૂત્રધર્મ અને ચારિત્ર
 ધર્મ ૨. શાખ સૂત્ર ણાણ્યાંગ ણે વીજે. તે સૂત્રધર્મના વે જેદ, જ્ઞાન
 અને સમ્યક્ તથા સૂત્ર અને અર્થ ૨. સૂત્રની સજ્ઞાયના પાંચ જેદઃ-વાયણા,
 પુઠણા, પરિચટ્ટણા, આણુપેહા અને ધમ્મકહા ૫. ચારિત્ર ધર્મના વે જેદઃ-
 મૂલગુણ-પચ્ચાણ, અને ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણ. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક
 સાતમે ઉદ્દેશે વીજે તે પાઠઃ—

કહ વિહેણં જંતે ! પચ્ચસ્કાણે પસસતા ? ગોયમા ! ડવિહે
 પચ્ચસ્કાણે પસસતા તંજહાઃ-મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણેય ઉત્તરગુણ-
 પચ્ચસ્કાણેય. મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કહ વિહે પસસતા ?
 ગોયમા ! ડવિહે પસસતે તંજહાઃ-સવ્વ-મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણે

देस-मूलगुण-पञ्चस्काणे. सबमूलगुण-पञ्चस्काणेणं जंते !
 कइविहे पसुत्ते ? गोयमा ! पंचविहे पसुत्ते तंजहाः-स-
 बाउ पाणाइवायाउ विरमाणं जाव सबान परिग्गहाउ विर-
 मणं. देसमूलगुण-पञ्चस्काणेणं जंते ! कइ-विहे पसुत्ते ?
 गोयमा ! पंचविहे पसुत्ते तंजहाः-थूलान-पाणाइवायाउ विर-
 मणं जाव थूलान परिग्गहाउ विरमाणं. उत्तरगुण-पञ्चस्का-
 णेणं जंते ! कइविहे पसुत्ते ? गोयमा ! इविहे पसुत्ते-
 तंजहाः-सब-उत्तरगुण-पञ्चस्काणेय देस-उत्तरगुण-पञ्च-
 स्काणेय. सब-उत्तरगुण-पञ्चस्काणेणं जंते ! कइविहे
 पसुत्ते ? गोयमा ! दसविहे पसुत्ते तंजहाः-अणागय १,
 मइकंतं २, कोमिसहियं ३, नियंटियंचेव ४, सागार ५,
 मणागार ६, परिमाणकमं ७, निरवसेसे ८, संकियंचेव
 ९, अद्दाए १०. पञ्चस्काणं जवे दस विहा. देसउत्तरगुण-
 पञ्चस्काणेणं जंते ! कइविहे पसुत्ते ? गोयमा ! सत्तविहे
 पसुत्ता तंजहाः-देसयव्वं १, उदज्जोग परिज्जोगपरिमाणं २,
 अण्णठदंरु विरमाणं ३, सामाइयं देसावगासियं ४, पोसहो-
 ववासो ५, अतिहिसंविज्जागो ६, अपत्तिम मारणंतिय
 संलेहणा कुसणा राहणया ७.

अर्थः—क० केटले । व० प्रकारे जं० हे जगवान ! प० पचखाण प०
 कक्षां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! इ० बे प्रकारे प० पचखाण प०
 कक्षां तं० ते कहेठेः-मू० चारित्र कटपनुं मूल समणगुण प्राणाति पातादि
 विमरणरूप जे पचखाण ते मूलगुण पचखाण, उ० मूलगुणनी अपेक्षाये
 उत्तरगुण पचखाण, जेम वृद्ध अने वृद्धनी शाखा. मू० मूलगुण-पचखाण

जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! दु० वे प्रकारे प० कद्यां तं० ते कहे ठे स० सर्वथा मूलगुण-पचखाण सर्ववृत्तीने होय ते, अने दे० देशथी मूलगुण-पचखाण देसवृत्तीने होय ते. स० सर्व-मूलगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! पं० पांच प्रकारे कद्यां तं० ते कहे ठे:-स० सर्वथा पा० प्राणीने हणवाथी वि० निवर्तवुं ते जा० यावत स० सर्वथा प्रकारे मृखावाद, अदत्तादान, मैथुन अने परिग्रहथी वि० निवर्तवुं ते ५. द्वे० देश-मूलगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! पं० पांच प्रकारे प० कद्यां तं० ते कहे ठे:-थू० त्रसप्राणीने हणवाथी वि० निवर्तवुं ते जा० यावत थुल-मृखावाद, थुल-अदत्तादान, थुल-मैथुन अने थु० थुल प० परिग्रहथी वि० निवर्तवुं ते. उ० उत्तरगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! दु० वे प्रकारे प० कद्यां तं० ते कहे ठे:-स० सर्वथकी उत्तरगुण-पचखाण अने दे० देशथकी उत्तरगुण-पचखाण. स० सर्वथकी उत्तरगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! द० दस प्रकारे प० कद्यां तं० ते कहे ठे:-अ० जे दीन तप करवो जोइए तेथी पहेलां करे ते (आचार्यदिकनी वैयावचना कारणे) १, स० जे दीन तप करवो जोइए तेथी पढी करे ते (आचार्यदिकनी वैयावचना कारणे) २, को० जे तप आरंभतां अने मुक्तां एक सरखो करे ते (चतुर्थादिक करी अनंतरे चतुर्थादिकनुं करवुं ते) ३, नि० निश्चे करीने नोंहोतयो जे माहारे अमुक दिवसे ए तप निश्चे करवो ते नियंत्रीत (तपना दिनादिकने विषे खानत्वादि अंतराय वतां पण नियमथकी करवो) ४, सा० आगार सहित तप करवो ते ५, म० आगार सहित तप करवो ते ६, प० दात्यादिकनुं प्रमाण करवुं ते (दात एटले एक समुच्चय वस्तुनुं परवुं ते अने भार

खंकीत थाय ने फरीथी ले ते बीजी दात) ७, नि० सर्व अस्नादिक परिहरे ते (निर्वशेष संथारो) ८, सं० अंगुष्ठादि मुष्टी गांठ श्रवण नासिका हाथ फर्स नमुक्कार गणवारुप पचखाण करें ते शंकेत तंप ए, अ० पोरसी प्रमुख १०. प० पचखाण दस प्रकारे. यतः एमुक्कारसिए १, पोरसीए २, पुरिमहे ३, एकासणेय ४, एकठाणेय ५, आयंविद ६, अवधेठ ७, चरम ८, अजिग्गह ए, एविगइए १०. ए काळनुं मान करवुं ते. ए सर्व-उत्तरगुण-पचखाण जाणवां १०. दे० देसुत्तरगुण-पचखाण ज० हे जगवान ! क० केटले जेदे प० कहां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! स० सात जेदे प० कहां तं० ते कहेठे-दे० दिशी प्रमाण व्रत (जोजनादिक क्षेत्रनी मर्यादा करवी ते) १, उ० उवजोग-परि-जोगनी मर्यादा करवी ते, तेनुं लक्षण यतः उवजोगो जवे वस्तु, पुष्प मंजं घृतादयो; प्रजोगा जूयणं धर्मि, प्रावणं वलज्जा यथा. २. अ० अन-र्थदेरु (अपध्यानादिकः प्रयोजनविना दंरु लागे ते) थी निवर्तवुं ते ३, सा० सामायक करवुं ते. ते सामाइक किं० लक्षणं यतः जस्सा सां-माण्डं अप्पा, संजमे णियमे तवे; तस्स सामाइयं होइ, इमं केवली ज्ञासियं. दे० दिनप्रत्ये दिशि क्षेत्रनुं प्रमाण करवुं ते ४, पो० पोषध (अष्टयाम चतुर्विधाहार विवर्जित ते) ५, अ० साधुथी संविज्ञाग दान करवुं ते ६, अ० ठेठे मा० मरणने अंते सं० सलेखणा तप विशेषनुं जु० सेववुं तथा आ० तेनी आराधना अखंरु करवी ते संथारो ७, इत्यर्थ.

जीवाणं जंते ! किं मूलगुण-पच्चस्काणी उत्तरगुण-पच्चस्काणी अपच्चस्काणी ? गोयमा ! जीवा मूलगुण-पच्चस्काणीवि उत्तर-गुण-पच्चस्काणीवि अपच्चस्काणीवि ॥ नेरइयाणं जंते ! किं ? मूलगुण-पच्चस्काणी पुब्बा ? गोयमा ! नेरइया णो मूलगुण-पच्चस्काणी णो उत्तरगुण-पच्चस्काणी अपच्चस्काणी, एवं जाव चउरिंदिया. पांचिंदिया-तिरिक्क-जोणिया मणु-

सायजहाजीवा. वाणमंतर जोइस वेमाणिया जहा नेरइया.॥

अर्थः—जी० जीव ज० हे जगवान ! किं० शुं ? मू० मुलगुण पचखाणी ठे न० उत्तरगुण-पचखाणी ठे के अ० अपचखाणी ठे ? इति प्रश्न. उत्तरः-गो० हे गौतम ! जी० जीव मू० मुलगुण-पचखाणी होय, न० उत्तरगुण-पचखाणी पण होय अने अ० अपचखाणी पण होय. ने० नारकी ज० हे जगवान ! किं० शुं ? मू० मुलगुण प० पचखाणी ठे ? उत्तरगुण-पचखाणी ठे ? के अपचखाणी ठे ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! ने० नारकी गो० मू० मुलगुण-पचखाणी नथी गो० न० उत्तरगुण पचखाणी पण नथी, पण अ० पचखाणना अज्ञावथी अपचखाणी ठे. ए० एम संजमना अज्ञावथी जा० यावत दस जवनपति, पांच स्थावर अने त्रण विगळेन्द्रि सुधी अपचखाणी कहेवा. पं० पंचेंद्रि-तिर्यच-यो-निकने अने म० मनुष्यने ज० जेम उधीक (समुचय) जीव कह्या तेम कहेवा; पण एतलुं विशेष के तिर्यच-योनिक-पंचेंद्रियने सर्ववृत्तिनो अज्ञाव ठे तेथी ते देशशकीज मुलगुण-पचखाणी होय. वा० वाणव्यंतर ज्योतिष अने वैमानिकने जेम नारकी कह्या तेम कहेवा. हवे मुलगुण प्रत्याख्यानादिवंतनो अदृषा-बहुत्व चिंतवे ठे. ते पाठः—

एसिणं जंते! जीवाणं मूलगुण-पञ्चस्काणीणं उत्तरगुण-पञ्च-
स्काणीणं अपञ्चस्काणीणय कयरे १ हिंत्तो जाव विसेसादि-
यावा ? गो० ! सबथोवाजीवा मूलगुण पञ्चस्काणी, उत्तरगुण-
पञ्चस्काणी असंखेज्ज गुणा, अपञ्चस्काणी अनंतगुणा ॥ १॥
ए एसिणं जंते ! पंचिंदिय-तिरिक्कजोणियाणं पुब्बा ? गो० !
सबथोवाजीवा पंचिंदिय तिरिक्कजोणियामुल-गुणपञ्चस्काणी
उत्तरगुण-पञ्चस्काणी असंखेज्जगुणा अपञ्चस्काणी असंखे-
ज्जगुणा ॥ १॥ एसिणं जंते ! मणुस्साणं मूलगुण-पञ्चस्काणीणं

पूछा? गो० ! सबथोवा मूलगुण-पञ्चस्काणी, उत्तरगुणपञ्चस्का-
णीसंखेज्ज-गुणा, अपञ्चस्काणी असंखेज्जगुणा ॥३॥ जीवाणं
जंते! किं सब-मूलगुण-पञ्चस्काणी देस-मूल-गुण-पञ्चस्काणी
अपञ्चस्काणी ? गो० ! जीवा सबमूलगुण-पञ्चस्काणीवि,
देसमूलगुण-पञ्चस्काणीवि, अपञ्चस्काणीवि ॥४॥ ऐरइयाणं
पुछा ? गो० ! नेरइया नो सबमूलगुण-पञ्चस्काणी, नो देस
मूलगुण-पञ्चस्काणी, अपञ्चस्काणी, एवं जाव चउरिंदिया ॥५॥
पंचिंदियतिरिक्क पुछा? गो० ! पंचिंदिय-तिरिक्कजोणिया नो-
सबमूलगुण-पञ्चस्काणी, देसमूलगुण-पञ्चस्काणीवि, अपञ्च-
स्काणीवि. मणूसा जहा जीवा. वाणमंतर जोइस वेमाणिया
जइ नेरइया ॥६॥ एएसिणं जंते ! जीवाणं सबमूलगुण-पञ्च-
स्काणीणं देसमूलगुण-पञ्चस्काणीणं अपञ्चस्काणीणथ कय-
रे. १ हितो जाव विसेसाहियावा? गो० ! सबढोवाजीवा सब-
मूलगुण-पञ्चस्काणी, देसमूलगुण-पञ्चस्काणी असंखेज्ज-
गुणा, अपञ्चस्काणी अणंत-गुणा, एवं अप्पावहुगा, ति-
णिवि जहापढमिद्धएदंरुए; एवरं सबढोवा पंचिंदिय-तिरि-
क्कजोणिया देस-मूलगुण-पञ्चस्काणी, अपञ्चस्काणी असंखेज्ज-
गुणा ॥७॥ जीवाणं जंते! किं सबउत्तरगुण-पञ्चस्काणी, देसुत्तर
गुण-पञ्चस्काणी, अपञ्चस्काणी? गो० ! जीवा सबउत्तरगुण-
पञ्चस्काणीतिणिवि. पंचिंदिय-तिरिक्कजोणिया. मणुस्साए
चेव. सेसा अपञ्चस्काणी जाववेमाणिया ॥८॥ एएसिणं जंते
जीवाणं सबउत्तरगुण-पञ्चस्काणीणं अप्पावहुगा तिणिवि?
जहा पढमे दंरुए जाव मणुस्साणं. ॥९॥

अर्थः—ए० ए ज० हे जगवान ! जी० जीवने मू० मूलगुण-पच-
 खाणीने उ० उत्तरगुण-पचखाणीने अ० अपचखाणीने क० कोण कोण-
 थकी जा० जावत वि० घणा थोमा तुला विशेषाधिक होय? इति प्रश्न.
 गो० हे गौतम ! स० देशथकी तथा सर्वथकी जे मूलगुण-पचखाणवंत
 ठे ते थोमा ठे, कारण के देशथकी तथा सर्वथकी उत्तरगुण-पचखाणवंत
 अशंख्याता ठे. इहां सर्ववृत्तिने विषे जे उत्तरगुणवंत होय ते अवश्य
 मूलगुणवंत होय अने जे मूलगुणवंत होय ते उत्तरगुणवंत होय अथवा
 उत्तरगुणविना होय तेज इहां मूलगुणवंत ग्रहवा. ते उत्तरगुणथी थो-
 माज होय, घणा साधुने दसविध पचखाणना युक्तपणाथी. ते पण मूल-
 गुणथी शंख्यातगुणाज होय, कारण के सर्व जति शंख्याताज ठे. हवे
 देशवृत्तिने विषे मूलगुणवंतथी जित्त पण उत्तरगुणवंत पामीए. ते मधु-
 मांसादि विचीत्र अजिगृह्यथी बहुत्तर (विशेष) होय. एम देशवृत्ति
 उत्तरगुणवंत अधिक होय तेथी उत्तरगुणवंतने मूलगुणवंतथी अशंख्या-
 तपणुं कहुं. मनुष्य अने पंचेन्द्र-तिर्यचनेज पचखाण होय, तेथी वनस्प-
 तिना अनंतपणा माटे अपचखाणी अनंतगुणा कहा ठे. ॥ १ ॥ ए० ए-
 हनी ज० हे जगवान ! प० पंचेंद्रि ति० तिर्यच जो० योनिकनी पु० पुढा.
 उत्तर गो० हे गौतम ! स० सर्वथी थो० थोमा जी० जीव प० पंचेंद्रि-
 तिर्यचयोनिक मू० मूलगुण-पचखाणी, तेथी उ० उत्तरगुण-पचखाणी अ०
 अशंख्यातगुणा अने अ० अपचखाणी अशंख्यातगुणा. ॥ २ ॥ ए० ए ज०
 हे जगवान ! म० मनुष्य मू० मूलगुणपचखाणी? इत्यादिक प्रश्न कीधा.
 उत्तर गो० हे गौतम ! स० सर्वथी थोमा मू० मूलगुणपचखाणी तेथी उ०
 उत्तरगुण-पचखाणी सं० शंख्यातगुणा तेथी अ० अपचखाणी अ० अशं-
 ख्यातगुणा; गर्जज मनुष्य शंख्याताज ठे ते माटे संमूर्धिम मनुष्यने ग्र-
 हणे करी जाणवा. ॥ ३ ॥ जी० जीव ज० हे जगवान ! किं शुं ? स०
 सर्वमूलगुण-पचखाणी ठे ? दे० देशमूलगुण-पचखाणी ठे ? के अ० अप-
 चखाणी ठे ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! जी० जीव स० सर्वमूल-
 गुण-पचखाणी पण ठे दे० देशमूलगुण-पचखाणी पण ठे अने अ० अप-

चखाणी पण ठे. ॥ ४ ॥ ए० नारकीनो पु० प्रश्न पुढ्यो. उत्तर गो० हे
 गौतम! ने० नारकी नो० स० सर्वमूलगुण-पचखाणी नथी नो० दे० देशमूल-
 गुण-पचखाणी पण नथी, माटे अ० अपचखाणीज होय. ए० एम जा०
 यावत च० चौरेन्द्रि पर्यंत कहेवुं. ॥ ५ ॥ पं० पंचेन्द्रि ति० तिर्यचनो पु०
 प्रश्न पुढ्यो. उत्तर गो० हे गौतम ! पं० पंचेन्द्रि ति० तिर्यचयोनिकजीव
 नो० स० सर्वमूलगुण-पचखाणी नथी दे० देशवृत्ति होय ते माटे देशमू-
 लगुण-पचखाणी होय अने अ० अपचखाणी पण होय. म० मनुष्यने ज०
 जेम समुचय जीव कह्या तेम कहेवा. वा० वाणव्यंतर जो० जोतिषि अने
 वे० वैमानिकने ज० जेम ने० नारकीने कह्या तेम अपचखाणी कहेवा.
 ॥ ६ ॥ ए० ए ज्ञ० हे जगवान ! जी० जीवने स० सर्वमूलगुण-पचखा-
 णीने दे० देशमूलगुण-पचखाणीने अने अ० अपचखाणीने क० कोण
 कोणथी थोमा जा० यावत वि० विशेषाधिक होय ? इति प्रश्न. उत्तर गो०
 हे गौतम ! स० सर्वथी थोमा जीव स० सर्वमूलगुण-पचखाणी, दे० देश-
 मूलगुण-पचखाणी अ० अशंख्यातगुणा अने अ० अपचखाणी अ० अ-
 नंतगुणा. ए० एम अ० अदृषाबहुत्व ज० जेम प० पेहेलाज दं० दंरुकने
 विषे कह्या (त्यां पेहेलो जीवनों, तेमज बीजो पंचेन्द्रि-तिर्यचनो अने
 त्रीजो मनुष्यनो, ए त्रणे जेम निर्विशेष मूलगुणादि प्रत्येक दंरुकने विषे
 कह्या) तेम इहां पण त्रणेने कहेवा. वळी विशेष कहे ठे ए० एटलुं वि-
 शेष स० सर्वथी थोमा पं० पंचेन्द्रि-तिर्यचयोनिक दे० देशमूलगुण-पचखाणी
 ठे (सर्वमूलगुण-पचखाणी तिर्यच न होय ते माटे) तेथी अ० अपचखाणी
 अ० अशंख्यातगुणा कह्या. ॥ ७ ॥ जी० जीव ज्ञ० हे जगवान ! किं शुं ? स० सर्व
 उत्तरगुण-पचखाणी होय दे० देशउत्तरगुण-पचखाणी होय के अ० अप-
 चखाणी होय ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! जी० जीव स० सर्वउ-
 त्तरगुण-पचखाणी पण होय, ति० एम त्रणे होय. पं० पंचेन्द्रि-तिर्यच
 अने म० मनुष्यने पण एमज कहेवा. से० शेष नारकी आदिक शयळा
 अ० अपचखाणी कहेवा. जा० यावत वे० वैमानिक पर्यंत कहेवा. ॥ ८ ॥
 ए० एइने ज्ञ० हे जगवान ! जी० जीवने स० सर्वउत्तरगुण-पचखाणीने

અઃ અદ્વાબહુત્વ તિઃ ત્રણેને એમ કહેવા. ? જઃ જેમ પઃ પહેલા દંઃ દંઃ-
કને વિષે કહ્યા તેમ હ્રં પણ જાઃ યાવત મઃ મનુષ્ય પર્યંત કહેવા.
હત્યાદિઃ ॥ ૯ ॥

જાવાર્થઃ—મૂલગુણ-પચ્ચાણના બે જ્ઞેદ, સર્વમૂલગુણ-પચ્ચાણ
અને દેશમૂલગુણ-પચ્ચાણ. સર્વમૂલગુણમાં પાંચ માહાવ્રત, અને દેશમૂ-
લગુણમાં શ્રાવકનાં પાંચ અણુવ્રત. ઉત્તરગુણના બે જ્ઞેદ, સર્વઉત્તરગુણ-પ-
ચ્ચાણ અને દેશઉત્તરગુણ-પચ્ચાણ. સર્વઉત્તરગુણમાં દશ વિધિ પચ્ચાણ,
અને દેશઉત્તરગુણમાં શ્રાવકનાં ઉપરનાં સાત વ્રત. હવે ઉપરની સૂત્રશા-
સ્ત્રી જાણવું કે સૂત્ર અને ચારિત્ર, એ બે બોલ વિના બીજા કોઈપણ
બોલમાં શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞા નથી, તેમજ એ બે બોલ વિના બીજા
કોઈપણ બોલને મોક્ષનો માર્ગ (ધર્મ) શ્રી વીતરાગદેવે કહ્યો નથી.
ત્યારે તેરાપંથી કહે છે કે, સાધુને આહાર કરવાની, ઉપગર્ણ રાખવાની
અને નિંદ્રા લેવાની હત્યાદિક બોલની જગવંતે આજ્ઞા દીધી છે, તમે
સૂત્ર અને ચારિત્ર એ બે બોલ શિવાય બીજા કોઈપણ બોલમાં જગવંતની
આજ્ઞા નથી એમ કેમ કહોઢો ? તેનો ઉત્તરઃ—હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુ-
જીને આહાર કરવાની, ઉપગર્ણ રાખવાની, નિંદ્રા લેવાની, હત્યાદિક
બોલની અપવાદ માર્ગમાં આજ્ઞા છે, પણ ઉત્સર્ગ (ધોલ) માર્ગમાં ઢો-
રવાની આજ્ઞા છે. સાધુએ ઢ કારણથી આહાર કરવો અને ઢ કારણથી
ઢોરવો કહ્યું છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર ણાયાંગ તથા ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૬
મે ગાથા ૩૨ શ્રી ૩૫.

તશ્યાએ પોરસિએ, જત્ત પાણં ગવેસએ;

હન્દ મણય રાગંમિ, કારણંમિ સમુઠિએ. ॥ ૩૭ ॥

અર્થઃ—હવે ત્રીજી પોરસિને વિષે જ્ઞાત-પાણી ગવેષે, તેની વિધિ
કહેઢેઃ-તઃ ત્રીજી પોઃ પોરસિને વિષે જ્ઞાત પાણી ગઃ ગવેષે (લે)
ઢઃ ઢ કારણમાંહે મઃ અનેરું કોઈક કાઃ કારણ સઃ ઉપન્યાથી. ॥૩૭॥

वेयण वेयावच्चे. इरियाछाएय संजमछाए;

तहा पाणवत्तियाए, ठं पुण धम्म चिंताए. ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे आहार-पाणी गवेषणानां ठ कारण कहेठेः-वेण कुधा-
तृषाथी उपनी वेदना उपशमाववाने अर्थे १, वेण वाञ्छ-ग्लाननी वैयावच्च
करवाने अर्थे २, इण इरिया सोधवाने अर्थे ३, संण सत्तर जेदे संजम
पाळवाने अर्थे ४, तण तेमज पाण जीवितव्यने निमित्ते (अविधिण आ-
त्माना प्राण मुकावीए तो आत्मघातनो दोष लागे ते माटे) ५, ठण ठंहुं
पुण कळी धण धर्मध्याननी चिंतवणाने अर्थे ६, ज्ञात-पाणी गवेषे. ॥ ३३ ॥

निग्गंथो धिइमंतो, निग्गंथीवि नकरेज्ज ढहिंचेव;

ठाणेहिंतु इमेहिं, अणइकमणाय से दोइ. ॥ ३४ ॥

अर्थः—हवे ठ कारणे साधु तथा साधवी आहार-पाणी न गवेषे
ते कहेठेः-निण साधु धिण धीर्यवंत अने निण साधवी पण नण ज्ञात-पा-
णीनी गवेषणा ठ स्थानके न करे, ठाण ए ठ स्थानक इण आगळ कहेसे
तेने अर्थे अण संजमजोग उलंघे नहिं सेण ते निर्ग्रंथ निर्ग्रंथी संजमवंत
होय. ॥ ३४ ॥

आयंके उवसग्गो, तितिस्कया बंजचेर गुत्तीसु;

पाणीदया तवहेज्ज, सरीर वोच्चायणछाए. ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे ज्ञात-पाणी अणगवेषणानां (न लेवानां) ठ स्थानक
कहेठेः-आणअसाध्य रोगादि उपन्याथी १, उणमणंतक उपसर्ग उपन्याथी
२, तिण तीक्ष्ण वंण ब्रह्मचर्यनी गुत्ती पाळवाने अर्थे ३, पाण कुंथवादिक
प्राणीनी दण दयाने अर्थ ४, तण तप करवाने अर्थे ५, अने सण शरीरनी
वोण सँलेखणा तथा अणसणने अर्थे ६, ज्ञात-पाणी गवेषे नही. ॥ ३५ ॥

ज्ञावार्थः—ए ठ कारणथी आहार करवो ते तो अपवाद मार्गमां
ठे अने उत्सर्ग मार्गमांतो ठोरवो एवी श्री-वीतरागदेवनी आज्ञा ठे. हवे

વીતરાગદેવની આજ્ઞામાં એકાન્ત ધર્મ છે, એકાન્ત મુક્તિનો હેતુ છે, તેમાં બીજો પક્ષ કાંઈ નથી, અને આજ્ઞા બહાર મુક્તિનો માર્ગ નથી અને આજ્ઞાની આરાધનારૂપ ધર્મ નથી, ત્યારે મિથ્યાત્વીની કરણી શ્રી જિનાજ્ઞામાં કેવીરીતે કહેવાય ! અર્થાત્ નજ કહેવાય. હવે પ્રત્યુની આજ્ઞા બાહ્યર અશુભ કરણીથી તો પાપ બંધાય, પણ શુભ કરણી કરે તેથી પુણ્ય ફલ નિપજે, એવું સૂત્ર મધ્યે ઘણે ઠામે કહ્યું છે. ઠતાં તેરાપંથી કહેઠે કે, આજ્ઞા બાહ્યર એકાન્ત પાપ છે, એ તેમનું કહેવું હસ્તિદંતવત્ છે કારણ કે પ્રથમ તો તેમનાજ બનાવેલા તેર દ્વારમાં કહ્યું છે કે, પુણ્યપાપ અજીવ છે, આજ્ઞામાંહે નથી તેમ આજ્ઞા બાહ્યર પણ નથી. એવી તો મનમાં સર્દહણા છે, અને લોકોને ઝરમાવવાને કપટ-જુઠ લગાવીને કહેઠે કે, આજ્ઞામાંહે તો ધર્મ-પુણ્ય નિપજે છે, પણ આજ્ઞાબાહ્યર એકાન્ત પાપ છે, એવું કપટથી બોલે છે. કાહ્યા હો તે વીચારી જોજો.

વઢી તેરાપંથીઈ એમ કહેઠે કે, મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાંહેલો મોક્ષનો માર્ગ છે, અને મિથ્યાત્વી કરણી કરે તે આશ્રી દેશયકી શ્રી વીતરાગની આજ્ઞાના આરાધક થાય ૧, એમ સૂત્ર વિરુદ્ધ પરુપે છે. વઢી એમ કહે ઠે કે, પુણ્ય બંધાય તે આજ્ઞામાંહેલી કરણીથી બંધાય છે, અને આજ્ઞાબાહ્યર એકાન્ત પાપ છે ૨, એ પણ સૂત્ર વિરુદ્ધ કહેઠે. એ બંને પ્રશ્નના ખેલા ઉત્તર કહીયે ઢીએ.

હવે જુઠ ! સૂત્રમાં : મિથ્યાત્વીની (અન્યતિર્થીની) કરણી આજ્ઞા બાહ્યર કહી છે, અને એ આજ્ઞા બાહ્યરની કરણીથી પુણ્ય બંધાય છે, તે કહેઠે : ગોશાલો, જમાલી અને અન્યતિર્થી એ ત્રણ, તથા ઝવવાઈ સૂત્રમાં અનેક જ્ઞેદના અન્યતિર્થી કહ્યા છે તે, તથા વિનામન-ઝૂલ, તૃષા, શીત અને તાપના સ્વમવાવાલા, તથા રાજાદિક, સૂનીને અનેક વિધિના-ઝેદન જ્ઞેદન, જાલસી તર્જન્યાદિક માર દે, તે જીવ કષ્ટથી પુણ્ય બાંધે તેથી દેવતામાં જાય, અને તેને જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા છે તેની શાલ સૂત્ર ઝવવાઈજીમાં, તે પાઠ લખીએ ઢીએ.

जीवाणं जन्ते ! असंजए अविरिए अप्पमिहय पच्चस्काय
पावकम्मे इत्तोचुए पेच्चा देवेसिया ? गोयमा ! अत्तेगइया
देवेसिया, अत्तेगइया णो देवेसिया. से केण ठेणं जन्ते !
एवं वुच्चइ अत्तेगइया देवेसिया अत्तेगइया णो देवेसिया ?
गोयमा ! सेजेइमे जीवा गामागर एगर णिगम रायहाणि
खेम कवरु दोणमुह पट्टणासम संवाह सन्निवेसेसु अकाम
तएहाए अकाम छुहाए अकाम बंजचेर वासेणं अकाम
अएहाणय सीयाय व दंस मसक सेय जह्व मच्च पंक
परितावेणं अप्पतरोवा जूज्जतरोवा कालं अप्पाण परिकि-
लेसंति ९ ता कालंमासे कालं किच्चा अणयरेसु वाणमंत-
रेसु देवलोएसु देवताए उववत्तारो ज्वंति, तहिं तेसिं गइ
तहितेसिं ठिइ तहितेसिं उववाए पप्पत्ते. तेसिणं जन्ते दे-
वाणं केवइयं कालं ठिइ पप्पत्ता ? गो० ! दस वाससहस्साइं
ठिइ पप्पत्ता. अत्तिणं ? जन्ते ! तेसिं देवाणं इट्ठिवा जुइ-
तिवा जसेतिवा बलेतिवा विरिएतिवा पुरुषाकार परक्कमे-
तिवा ? हंता अत्ति. तेणं जन्ते ! देवा परलोगस्साराहणा ?
णो इण्ठे समठे.

अर्थः—जी० जीव (चेतना लक्षणवन्त) जं० हे जगवान ! असं०
असंजमवन्त अथवा अवि० वृत्तरहित अप्प० सम्यक्त प्राप्त करीने नथी
इयाया तथा अनागतकाल संबंधी नथी पचख्यां जेणे पा० पाप कर्म,
एवा जीव इ० इहां (मनुष्य) थकी चवीने पे० परज्जवांतरने विषे दे०
देवता थाय ? इति प्रश्न उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० केटलाएक दे० दे-
वता थाय अ० केटलाएक णो० दे० देवता न थाय. से० ते के० शा ठे०
कारणे जं० हे जगवान ! ए० एम वु० कच्चुं के अ० केटलाएक दे० देवता
थाय अ० केटलाएक णो० दे० देवता न थाय ? इति प्रश्न, उत्तर गो० हे

ગૌતમ ! સેવ્તે જે જ પ્રત્યક્ષ (દેખીતા) જીવ જીવ (તિર્યંચ અને મનુ-
ષ્યરૂપ), ગાવ વાકે વીંટયું તે ગામ અવ લવણ અથવા સુવર્ણાદિકના
અગર ણ જ્યાં ગવાદિકનો કર નહીં તે નગર ણિ જ્યાં વાણીયાનો
વાસ તે ણીગમ રાવ રાજાલોકના વાસ તે રાજધાની છે ધુલ્લનો ગઢ તે
ચેત્તુ કં સંકેરનગર મં જ્યાં ઢુંકનો સત્રીવેસ હોય તે દો જ્યાં જલ-
વટ અને ધંલવટ એ બે પંથ હોય તે બંદર પાટણ (રત્નજૂમિ) આ
તાપસનાં આશ્રમ સંપર્વત ઉપર વાસ સંજરવામાદિ વસે તે, ઇત્યાદિક
વાસને વિષે અવ નિર્જરાની અજિલાષા વિના તવ તૃષા તથા અવનિર્જ-
રાની અજિલાષા વિના હુવ જૂલ ચમે અવ નિર્જરાની અજિલાષા વિના
(વિનામન) વં બ્રહ્મચર્ય વાવ પાલે અવ વિનામન સ્નાન ન કરે સી
તાહ તથા તાવ ચમે અને દંડંસા મં મંસાદિકનો મંચ સહે સેવ પર-
શેવો જવ રજમાત્ર મેલ મં કઠણ મેલ અને પં કાદવ ઇત્યાદિકના વ
પરિતાપે કરી અવ થોડાં કાલ તથા જૂવ ઘણા કાલ સુધી અવ પોતાની
આત્માને પં કલેશ દુઃખ પમારે, પમાનીને કાવ કાલને અવસરે કાવ
કાલ કરીને અવ અનેરી વાવ વાવવ્યંતરની જાતીના દેવ દેવલોકને
વિષે દેવ દેવતાંવણે મંજવ ઉપજે, તવ ત્યાં તેવ તેની ગવ ગતિ તવ ત્યાં
તેની ઠિવ આજ્ઞાની સ્થિતિ અને તવ ત્યાં તેવું ઉવ ઉપજવું વ કશું
હે. તેવંજંદેવ હે જગવાન ! તે દેવતાની કેવ કેટલા કાલની ઠિવ સ્થિતિ
વ કહી ? ગોવ હે ગૌતમ ! દવ દસ વાવ હજાર વર્ષની ઠિવ સ્થિતિ વ
કહી. અવ હે ? જંવ હે પુજ્ય ! તેવ તે દેવ દેવતાને ઇવ રુદ્રિ પરિવારની
સંપદા હુવ શરીરના આજ્ઞાની જોતિ જવ લોક મધ્યે જશ કીર્તિ વ
શરીરનું વલ વિવ જીવથી ઉપન્યુ જે વીર્ય (શક્તિ) પુવ પુરુષ સંબંધિ
અજિમાન અને વ પરાક્રમ ફોરવવાની શક્તિ હે ? હંવ હા ગૌતમ, તે
દેવતાને ઇટલાં વાનાં હે. તેવંજંદેવ હે પુજ્ય ! તે દેવતા વ પરલોકને વિષે
મોક્ષ પામવારૂપ પુજ્યની આજ્ઞાના આરાધક હોય ? ણોવ નહીં ઇવ એ
અર્થ સંસમર્થ. તે સમક્ષિતનો આરાધક નથી માટે વ્યંતર થયો. અનંતા
જવ કરે તોવણ સમક્ષિત વિના આરાધક નહીં.

सेजेइमे, गामागर, एगर, णिगम, रायहाणी, खेड, कव्वरु, मंरुव, दोणमुद, पट्टणास्सम, संवाह, सन्निवेसेसु, मणुआ जवन्ति तंजहाः-अमुबंरुगा, णियबंरुगा, दडिबंरुगा, चारुबंरुगा, दडु णिस्सगा, पायडिस्सगा, कणडिस्सगा, ए- कडिस्सगा, उठडिस्सगा, जिञ्जडिस्सगा, सीसडिस्सगा, मुखडिस्सगा, मऊडिस्सगा, वईरुडिस्सगा, हियउप्पामि- यगा, दसणुप्पामियगा, वसणुप्पामियगा, गेवडिस्सगा, तंडुलडिस्सगा कागणिमंसखावियगा, उलंवियया, लंवियया, घसंतगा, धोलंतघा, पफोमियया, पीलियया, सूलाइयया, सूलजिणगा, खारवत्तिया, वज्रवत्तिया, सीहपुडितया, दव- गिदवडुगा, पंकोसस्सगा, पंकेरुत्तगा, वलयमत्तगा, वसडु- मत्तगा, णिदाणमत्तगा, अंतसद्धमत्तगा, गिरिपमियगा, तरु- पमियगा, मरुपमियगा, गिरिपस्कंदोलया, तरुपस्कंदोलया, मरुपस्कंदोलया, जलपवेसिका, जलणपवेसिका, विसज्जि- तगा, सडोवामित्तगा, वेहाणसिया, गिडिपिठिगा, कंतारम- त्तगा, डुज्जिस्कमत्तगा, असंकिलिठ परिणामाते कालमासे कालंकिच्चा अणयरेसु वाणमंतरेसु देवदोएसु देवत्ताए उववत्तारोजवइ. तहिंतोसिंठिई तहिंतोसिंगई तहिंतोसिं उव- वाए पसुत्ते. तेसिणं जंते ! देवाणं केवइयं कालं ठिइ पण ? गोण ! बारसवाससदस्साइंठिई पसुत्ता. अडिणं ? जंते ! तेसिंदेवाणं इडित्तिवा जुईवा जसेत्तिवा बलेत्तिवा वीरिएत्ति- वा पुरिसकार परक्कमेत्तिवा ? हंता अडि. तेणं जंते ! देवा परलोगस्साराइगा ? णो तिण्ठे समठे ॥

अर्थः—से० ते जे ए गा० गाम, अग्र ए० नगर णि० नीगम रा० राजधानी खे० खेरु क० खेरुनगर मं० मंरुप दो० बंदर प० पाटण आ० तापसोनां ठाम सं० पर्वतउपर वास अने स० जरवारु प्रमुखना ठामनेविषे म० मनुष्य ज० एवा होय तं० ते कहेढे. कोइएक अन्याय कीधारी एटलां दुःख पामे ते कहेढेः—अ० काष्ठमां हाथ-पग बांध्या णि० लोढानी बेनीमां घाढ्यो ह० हेरु गळामां घाढी, चा० केदखानामां घाढ्यो ह० हाथ ठि० ठेद्या पा० पग ठेद्या क० कान ठेद्या ए० नाक ठेद्युं उ० होठ ठेद्या जि० जीज ठेदी सी० मस्तक ठेद्युं हि० हैयुं उपाकी काळजानुं मांस काढ्युं द० दांत पाड्या व० वृषण (अंरुकोष) उपाकी काढ्या गे० कोट ठेदी तं० चोखाना दाणा जेवना कटका कर्या का० कोनी जेवना कटका करी तेनुं मंस तेने खवराव्युं, उ० खारुमां उतारे खं० वृक्षना शाखाए बांधे घ० पाषाण (पत्थर) उपर घसे, घो० पेटा-दिकने घोळे प० कुहामाथी फांने पी० शेलमीनी पेठे पीलेसू० शूळीए घाले सू० त्रिशूळादिके जेदे खा० अस्त्राथी ठेदी लोही काढे, शरीर खार बांटे व० आळुं चामरुं माथे बांधे सी० लींग ठेदे तथा शिंहना पुंढके बांधे दा० दावानळनी अग्निथी दजावे पं० कादवमां खोशी घाले, व० जूख मरतां मरे व० इंद्रियो वश पीमायाथका मरे णि० राजादिकनां नियाणां करी मरे अं० हैयामां कषायादिकथी मिथ्यात्व शङ्ख राखी मरे गि० पर्वतथी पमीने मरे त० वृक्ष उपरथी पमीने मरे म० धूळना ढगला उपरथी पमीने मरे गि० पर्वतना पत्थरथी चंपाझे मरे त० वृक्षनी काळी हींचोळीने लसरतुं मुकीने मरे म० पत्थर हींचोळी पमीने मरे ज० पाणीमां रुबीने मरे ज० अग्निमां पेलीने मरे वि० विष खाझे मरे स० शस्त्रथकी मरे वे० गळे फांसी लेइ मरे गि० पक्षी पासे चुंटावी मरे कं० अटवी (जंगल) मां जइ मरे दु० दुकाळे जूखे मरे अ० आर्त-रुद्ध्यान प्रणाममां अशंकलीषू प्रणामथी मरे, तं० ए पूर्वोक्त जीव का० काळने अवसरे का० काळ करीने अ० अनेरी वा० वाणव्यंतर जातीना दे० देवलोकरुने विषे दे० देवतापणे उ० उपजे, त० त्यां तेनी

ठि० स्थिति त० त्यां तेनी ग० गति अने त० त्यां तेनुं उ० उपजहुं
प० कहुं ठे. ते० जं० दे० हे जगवान ! ते देवतानी के० केटला का०
काळनी ठि० स्थिति प० कही ? गो० हे. गौतम ! वा० वार हजार
वर्षनी स्थिति प० कही. अ० ठे ? जं० हे जगवान ! ते० ते देवने इ० रिद्धि
परिवारनी संपदा जु० शरीरात्रणनी कान्ती ज० लोकमांहे जश महिमा
ब० शरीरनुं बळ वी० वीर्य पु० पुरुषाकार अने प० पराक्रम ठे ? हं० हा
गोमत अ० ठे. ते० जं० दे० हे पुज्य ! ते देवता प० परलोकने विपे आ०
आराधक होय ? णो० नही ए अर्थ समर्थ (परलोकना आराधक न होय).

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! ए विनामन नूख-तृषा अने ताढ-ताप खमे,
राजादिक अनेक प्रकारनां दुःख दे, ते परवशपणे सहे अने विनामन
बाल-मर्ण करे, ते जीव देवतामां जाता कह्या, अने तेमने जीनाज्ञाना
परलोकना (मोक्षना) अणआराधक कह्या. ए न्याये मिथ्यात्वीनी
करणी आज्ञा-वाहार ठे अने आज्ञा-वाहार पुन्य निपजेठे. हवे ए वोळोनी,
ठेदन-जेदनी अने बाल-मर्णनी साधु-मुनीराज आज्ञा पण देता नथी.
ए करणी जीनाज्ञामां के केम ? त्यारे तेरापंथी कहेठे के, ए कामतो
आज्ञामांहेलां नथी अने ए कामथी पुन्य बंधालु नथी, पण अंत समये
शुज प्रणाम आवे ते आज्ञामांहेला ठे तेथी पुन्य बंधाय ठे. एम एकान्त
जुठ कहेठे, पण अहियां तो मर्णने अंते आर्तध्यानने वशे काळकरी
कष्टथी वाणव्यंतर-देवामां जाय एम कहुं ठे. साह्या हो ते विचारी जोजो.
वळी आ आगला उववाइ-सूत्रना पाठमां कहुं ठे के, मातापीतांना
वचनना पाळणहार सुवनित, पुन्य बंधाय तेथी देवतामां जाय एम कहुं
अने तेमने जीनाज्ञाना अणआराधक कह्या. ते पाठः—

मणुया ज्वंति तंजदाः-पगइ नदकां पगइ विणया पगइ
उवसंता पगइ उप्पण्णु कोह माण माया लोप्ता मिउ मद्दव
संपन्ना अलोणा विणीया अम्मा पिउ सुस्सूसका अम्मा-

पियाणं अणइकमणिज्ज वयणा अप्पिन्हा अप्पारंजा अप्पपरिगाहा अप्पेणं आरंजेणं अप्पेणं समारंजेणं अप्पेणं आरंजसमारंजेणं वित्तिंकप्पेमाणा विहरमाणा उबहूइवासा-
यं आउयं पालिंति पालित्ता कालमासे कालंकिच्चा अणय-
रैसु वाणमंतरेसु देवलोएसु देवत्ताए उववत्तारो ज्वंति. तेहिं-
तेसिं गइ तेहिं तेसिं ठिइ तेहिं तेसिं उववाए पप्पते. तेसिणं
जंते देवाणं केवइयं कालं ठिइ पप्पत्ता ? गोयमा ! चउद-
स्सवास सहस्साइ ॥

अर्थः—पूर्वोक्त पाठमां कह्युं के, गाम जावत सन्निवेसने विषे
म० मनुष्य ज० होय ते केवा होय तं० ते कहेठे:- प० स्वजावे ज०
जैदिक, प० प्रकृतिना वि० वनित, प० स्वजावे उ० उपशमाव्या ठे
तथा प० स्वजावे उ० पातळा पाड्या ठे को० क्रोध मा० मान मा०
माया अने लो० लोच, मि० सुकुमालपणुं अने म० निर अहंकारपणुं
सं० पान्या ठे अ० अंगोपांग वश राखे ठे वि० ते वनित अ० माता
पीतानी सु० जली स्सू० शेवा जक्तिना करणहार तथा अ० माता-पी-
तानी अण० वचनने अतिक्रमे नहि एवा वनित ठे ते अप्पि० खावा
पीवानी थोमी इहावंत अप्पा० थोमाज आरंजी अप्प० अल्प परिग्रह-
वंत अ० आ० जीव धात्यादिरुप थोमाज आरंजेकरी तथा अ० स० जी-
वने परितापना पमानवारुप थोमाज समारंजेकरी तथा अ० थोमाज
आ० आरंज-समारंजेकरी वि० आजीविका करताथका वि० विचरता-
थका ब० घणा वा० वर्षों सुधी आ० आउखुं पा० पाळे पा० पाळीने
का० काळने अवशरे का० काळ करीने अ० अनेरा वा० वाणव्यंतर
देवलोकने विषे दे० देवतापणें उ० उपजे. ते० त्यां तेनी गति ते० त्यां
तेनी स्थिति अने ते० त्यां तेनुं उ० उपजवुं प० कछुं. ते० जण्वे० ते० दे-
वतानी, हे जगवान् ! के० केटला का० काळनी ठि० स्थिति प० कछी ?

अथ. उत्तर गोण हे गौतम ! चण चौद हजार वर्षनी स्थिति कही. षण ष समकितविना श्री जिनआज्ञाना आराधक नही.

हवे विनामन शील पाळे, ते पण जिन-आज्ञा बहार ठे, तौपण ते देवतापणे उपजे ठे. ते विषे सूत्र उववाइजीनो पाठ लखीए ठीएः—

इत्थियाउ ज्वंति तंजहाः-अंतोअंतेउरीयाउ गयंपतियाउ
मयंपतियाउ बालविहवाउ ठमित्तियाउ माइरकियाउ पि-
यरकियाउ जायरकियाउ पतिरकियाउ कुलघररकियाउ
सुसंरकुलरकियाउ परूढणह मंसकेस करकरोमान ववगय
पुप्फगंध-मद्धालंकाराउ अण्हाणग सेयजल मल पंक परि-
त्तावियाउ ववगय खिर दहि एवणीय सप्प तेल गुल लोण
महु मद्य मंस परिचतकय हाराउ अपिढाउ अप्पारंजाउ
अप्पपरिगाहाउ अप्पेणंअरंजेणं अप्पेणंसमारंजेणं अ-
प्पेणंअरंजसमारंजेणं वित्तिकप्पेमाणिउ अकामबंजचेर
वासेणं तामेव पति सेज्जं एाइक्कमंति, ताउणं इत्थियाउ
एयारुवेणं विहारेणं विहरमाणीओ बहूइं वासाइं सेसं तंचेव
जाव चउसठिं वाससहस्साइं ठिई पप्पत्ता ॥ ८ ॥

अर्थः—पूर्वोक्त ग्रामादि यावत् सनीवेशने विषे इण स्त्रीउ जण
होय ते केवी होय तंण ते कहेठेः-अण अंतःपुरने विषे रहेठे गण जेनो
धणी प्रदेश गयो ठे मण जेनो धणी मण पाम्यो ठे बाण जे बालपण्यी
विण रंरूपो पामी ठे ठण जेने धणीए छुर करीने ठोमी दीधी ठे माण
जेने मातानो जय ठे तथा माताए पांखमां राखी ठे पिण पीतानो जय
ठे तथा पीताए पांखमां राखी ठे ज्ञाण जाइए पण पांखमां राखी ठे
पण जेनु अरधार रखवालुं करे ठे कुण बधा पीताना घरवाळा सारी
रीते रखवालुं करे ठे सुण सासराना घरवाळां रखवालुं करे ठे तेथी ते

અકાર્ય કરી શકતી નથી, પ૦ જેણે હાથપગના નલ્લ, ઢાઢોના રોમરાય (સ્ત્રીને ન હોય પણ કોઈ સ્ત્રીને અલ્પ હોય તે માટે) માથાના કેશ તથા બાંહની રોમરાય મોટાં વધાર્યાં છે (સમરાવતો નથી), વ૦ જેણે ઢોઢ્યાં છે પુ૦ સેવંત્રી જાડ જુડ મોગરાદિક ફુલ ગંધ આમાલ્ય અને મ૦ ફુલની માઢા અલંકાર આઢર્ણાદિ, તેમજ અ૦ જેણે સ્નાન પણ ઢોમ્યું છે તથા સ૦ પરસેવો જ૦ રજમાત્ર મ૦ કાઠો મેલ પં૦ ઢીલો મેલ પરસેવાથી ઢીંજાય એવી રીતે પ૦ પરિતાપથી જેણે શરીરને ક્લેશ પમાલ્યો છે, તથા વ૦ જેણે ઢાંઢ્યાં છે સ્વ૦ સ્ત્રીર દુધ દ૦ દહીં એ૦ માલ્લણ સ૦ ઘૃત, તેલ, ગોલ્લ, સ્ત્રાં, સાકરાદિક હુંણ મ૦મધ મ૦ ચંદ્રહાસ્યાદિક મધ, તથા મ૦ જલચર ચલચર અને સેચર સંબંધીના માંસનો જેણે પ૦ પરિહાર કર્યો છે, અ૦ જેને થોમો ઇન્દ્રા છે અ૦ કર્શણાદિકનો થોમો આરંજ છે અ૦ ધનાદિકનો થોમો પરિગ્રહ છે અ૦ જીવ ઘાત્યાદિકનો થોમો આરંજ છે અ૦ જીવને પરિતાપ ઉપજાવવારુપ થોમો સમારંજ છે તેવા અ૦ થોમો આરંજ-સમારંજે કરી વિ૦ વૃત્તો આજીવિકા કરતીથકી અ૦ વિનામન બ્રહ્મચર્યને વિષે વસતીથકી તે જે પતિની પોઢવાની સિજ્યા છે તે ઠામ એ૦ અતિક્રમતો (નલંઘતી) નથી તા૦ એવી સ્ત્રી જાત એ૦ એવા પ્રકારના વિ૦ વિહારે કરો વિ૦ વિચરતીથકી વ૦ ઘણા વા૦ વર્ષ સુધી, શેષ બોલ પૂર્વની પેરે જાણવા; જા૦ યાવત્ ચ૦ ચોસઠ હજાર વર્ષ સંવત્સરની ઠિ૦ આઢખાની સ્થિતિ પ૦ શ્રી તીર્થંકરદેવે કહી ॥ ૭ ॥

વઢી અન્યમતિ, તાપસ, ગ્રહસ્થી, વિનયવાદી અને અક્રિયાવાદી શ્રી વીતરાગદેવની આઢ્ઢાબાહાર ચાલે છે, તોપણ તેઢ દેવતાપણે નપ્પે છે તે પાઠ લખીએ ઢીએ:—

સેજેશ્મે ગામાગર એગર જાવ સણિવેસેસુ મણુઆ ઢવંતિ
તંજહાઃ-દગવત્તિયા દગતશ્યા દગસત્તમા દગએકારસગા
ગોયમા ગોવશ્યા ગિદ્ધિ-ધમા ધમ્મ-નચતકા અવિરુદ્ધ વિ-
રુદ્ધ બુદ્ધ-સાવગપ્પજિતયો તેસિં મણુયાણં ણો કપ્પંતિ

इमाञ् एवरस विगइञ् आदरेत्तए तंजहाः-खीरं दहिं एव-
णियं सप्पिं तेलं फाणियं महु मज्जं मंसं, एणञ् सरिस
विगइए. तेणं मणुआ अपिन्ना तंचेव सव्वं, एवरं चजरा-
सीति वास सहस्साई ठिई पप्पत्ता ॥ ए ॥

अर्थः—सेण ए प्रत्यक्ष देखीता संसारो जीव गाण गाम अण अंगेर
एण नगरादिक जाण यावत् सण ज़रवार वसे ते वासने विषे मण मनुष्य
जण होय, ते केवा होय तं ते कहेठेः-दणवण केटलाक धान्यनो डव्य
अने बीजुं पाणी, ते शिवाय बीजुं कांइ न ले, दणतण केटलाक वे डव्य
अने बीजु पाणी ले, दणसणकेटलाक ठ डव्य अने सातमुं पाणी ले, दणएण
केटलाक दस डव्य अने अग्यारमुं पाणी ले, गोण केटलाक गौतममति,
पोठीयाने माने गोवण केटलाक गायनी पेठे वृत्ति राखे (गायनी परे
विश्रामथकी नीकळीने नीकळे, चरतां चरे, पाणीपोतां पीए, सुतां सुए,
इत्यादिक गायनी परे वर्ते) गिण केटलाक ग्रहस्थपणुं रुकुं करी माने,
धण धर्मशास्त्रना चिंतवणहार, अण विनयवादी, विण अक्रियावादी (सर्व
दर्शनथकी विरुद्ध) अने बुण वृद्ध श्रावक आदि पूर्व कह्या तेण ते मण
मनुष्योने णोण न कट्टे इण ते आगळ कहेठेः-एण नव रसरूप विगयनो
(शरिरमां विक्रति-विकार करे तेनो) आण आहार करवो, तं ते कहेठे
खीण खीर दुध दण दही एण माखण सण घृत तेण तेल फाण गोळ मण
मध मण चंडहास्यादि दारु अने मण त्रण प्रकारनुं मांस न कट्टे, एण
पण एटलुं विशेष सण एक सरसवनो विगय कट्टे. तेण एवा मण मनुष्य
अण अद्विष्ट इहा, तेमज सण सर्व बीजुं जाणवुं, एण पण एटलुं विशेष चण
तेमनी चोराक्षी हजार वर्षनी आउखानी स्थिति पण कही; अने पूर्वो-
क्तपरे जिनाज्ञाना (परलोकना) अणआराधक कह्या.

वळी श्री वोतरागनी आज्ञाबाहार अन्यमति, तापस, अग्निहोत्री
आदिघणा कष्टना करणहारा देवतापणे उपजता कह्या ठे, ते श्री उव-
वाइजीनो पाठ लखीए बीएः—

सेजेइमे गंगाकूलगा वणपत्था तावसा जवंति तंजहाः-हो-
 त्तिया पोत्तिया कोत्तिया जणइ सहई घालई. हुपइछा
 दंतुस्कलिया उमज्जका संमज्जका निमज्जका संपस्कादा
 दक्षिणकूलका उत्तरकूलका संखधमका कूलधमका मिग-
 द्दुद्धका हत्तितावसा उदंडका दिसापोखिणो वाकवासिणो
 अंबुवासिणो बिलवासिणो जलवासिणो वेलवासिणो रुख-
 मूलया अंबुजस्किणो वाउजस्किणो सेवालजस्किणो मूला-
 हारा कंदाहारा तथाहारा पत्ताहारा पुष्पाहारा फलाहारा
 बीयाहारा परिसमिय कंदमूल तयपत्त पुष्पफलाहारा जला-
 भिसेय कटिण गाय जूया आयावणाहि पंचग्गीतावेहिं
 इंगालसोद्धियं कंभूसोद्धियं कठसोद्धियंपिव अप्पाणंकरे-
 माणा बहुइं वासाइं परियायं पाउणंति ९ ता कालमासे
 कालंकिच्चा उक्कोसेणं जोइसिएसु देवेसु देवत्ताए उववत्तारे
 जवंति. पखिउवमं वास-सय-सहस्स मझ्हियं ठिई पप्पत्ता.
 आराहणा ? एणइण्ठे समठे ॥

अर्थः—से० ए संसारिक जीव गं० गंगा नदीना कांठे जमना
 दावा पासाने विषे व० वाणप्रस्थ तापस तप अने कष्टना करणहार
 वनमां ठाम करी रह्या ठे, ते केवा होय तं० ते कहेठेः-हो अग्निहोत्रीना
 करणहार पो० वस्त्रना धरणहार को० जशना करणहार ज० यज्ञना
 करणहार स० श्रद्धावंत शास्त्रना शांजलनार, जाजननुं उपगर्ण साथे
 राखीने प्रवर्ते, एक कमंडलु राखे, फल जहे उ० एकवार पाणीमां पेसीने
 तत्काळ नीसरे स० वारंवार स्नान करे नि० स्नानने अर्थे वारंवार पाणीमां
 चुबका मारी रहे सं० माटीए घसीघसीने स्नान करे द० गंगानदीने दक्षि-
 णकांठे वसे उ० गंगानदीना उत्तरकांठे वसे सं० शंख पुरीने (वगानीने) जमे

કૂળ કુલની રીતે ઝનારહી રામનામ જપી ઝોજન કરે મિળ હિરણના માંસનું ઝોજન કરે હળુ એક હાથી મારી ઘણા દીવસ સુધી ઝોજન કરે ઝળું ઝંચો ઢાંચો કરીને હીંચે દિળ દશ દિશામાં પાણી ઢાંટી લોક-પાલની આજ્ઞા માગીને ફુલ-ફલ લે વાળ વૃક્ષની ઢાલનાં વચ્ચ પહેરે અંળ પાણીમાં રહે બિળ બીલમાં રહે જળ પાણીમાં રહે વેળ વૃક્ષના હેઠળ રહે રૂળ રૂંચના મૂળમાં રહે અંળ પાણી પીને રહે વાળ વાયુ ઝક્ષીને રહે સેળ નદીની શેવાલ ઝાડને રહે મૂળ મુળનો આહાર કરે કંળ કંદનો આહાર કરે તળ વૃક્ષની ઢાલનો આહાર કરે પળ પાંદડાંનો આહાર કરે પુળ ફુલનો આહાર કરે ફળ ફળનો આહાર કરે બીળ બીજનો આહાર કરે પળ પરચા-સરચા કળ કંદમૂળ તથા પુળ ફુલ-ફળનો આહાર કરે જળ પાણીમાં સ્નાન કરે, કળ કઠળ ગળ ગાત્ર ઝૂળ જેણે બાંધ્યું છે તે આળ ઝનહાલે આતાપના લે, પંળ પંચારે દિશે અગ્નિ અને માથે સુર્ય તપે, ઇ પંચાગ્નિના તાપથી ઇળ જેણે કોયલા સરખું શરીર કર્યું છે, કંળ કષ્ટથી જેણે શરીર નવલું કર્યું છે અને કળ તપશ્ચાથી અધવલ્યા કાષ્ટ સમાન શરીર કર્યું છે, ઇવી તપશ્ચા કરીને વળ ઘણા વાળ વર્ષલગી પળ પર્યાય (તાપસીની દિક્ષા) પાળ પાલે, પાળીને કાળ કાળને અવસરે કાળ કાલ કરીને ઝળ ઝલ્કુષ્ટા ઝોળ ઝોતિષિ સંબંધી ઢેળ ઢેવલોકને વિષે ઢેળ ઢેવતાપણે ઝળ ઝપજે. તેની પળ એક પદ્યોપમ ઝપર વાળ એક લાલ વર્ષની ટિળ આઝઝાની સ્થિતિ પળ કહી, શેષ બીજા બોલ પૂર્વની પેરે જાણવા; પણ તે પરલોકના આરાધક ન થાય.

સેજેશ્મે ગામાગર જાવ સણિવેસેસુ પથ્થર આ સમણા ઝવંતિ તંજહા:-કંદપ્પિયા કુકુયા મોદરિયા ગિયરશ્પિયા નચ્ચણ-સીલા તેણં એણં વિદારેણં વિહરમાણા વહુશ્-વાસાશ્ સામ-ણ-પરિઆગં પાઝણંતિ ૨ ત્તા તસ્સ-ઠાણસ્સ અણાલોશ્ય અપ્પલિકંતા કાલંમાસે કાલંકિચ્ચા ઝકોસેણં સોદ્દમ્મેકપ્પે

કંદપ્પિણ્ણુ દેવતાણ્ણુ ઊવવત્તારો જવંતિ. તેહિં તેસિં ઈડ્ણ સેસં
તંચેવ, ણ્ણવરં પલ્લિજવમં વાસસહસ્સ મજ્ઞહિયં ઊઈ. ॥

અર્થ:—સેઞ્ણ સંસારિક જીવ ગામગામ નગરાદિ જાગ્યાવત્ સઞ્ણ
સનીવેસને વિષે પઞ્ણ પ્રવર્જિત સઞ્ણ શ્રમણ તપના કરણદ્વાર જગ્યા હોય, તે
કેવા હોય તંજા તે કહેઢે:—કંજા કંદર્પ-કથાના કરણદ્વાર, કુજા ક્ષેષ્ટાના ક-
રણદ્વાર, મોજા મુખારી નાના વિધના અપશબ્દના બોલણદ્વાર, ગિજા ગીત
કરી રમણનું કરવું જેને પ્રિય ઢે અને નજા જેનો સ્વજાવ નાચવાનો ઢે,
પૂર્વે કહ્યા તેજા તેવા વિજા વિહારે વિજા વિચરતાથકા વજા ઘણા વર્ષલગી
સાજા સામાન્ય ચારિત્રપણું પાજા પાલે, પાલીને તજા પૂર્વે કહ્યાં તે સ્થાનક
પ્રત્યે ણ્ણાજા ગુરુ આગલ આલોબ્યાં નથી તથા અપ્પજા પત્તિકમ્યાં નથી,
પવા સાધુ કાજા કાલને અવસરે કાજા કાલ કરીને જગ્યા ઉત્કૃષ્ટા આઘા
જાય તો સોજા સૌધર્મનામે પ્રથમ દેવલોકને વિષે કંજા કંદર્પ હાશ્ય કૌ-
તકના કરણદ્વાર દેજા દેવતાને વિષે દેવતાપણે જગ્યા ઉત્પાત સજ્યાને વિષે
જગ્યા. તેજા ત્યાં તેની સ્થિતિ સેજા શેષ બોલ પૂર્વનીપેરે જાણવા, ણજા પણ
પટલું વિશેષ પજા એક પદ્યોપમ અને વાજા એક હજાર વર્ષના આયુષ્યની
ઊજા સ્થિતિ કહી, પણ તેમને આજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા.

વળી પરિવાજક-તાપસ વીતરાગની આજ્ઞાવાહાર ઢે, અને તે
કરુણી કરીને દેવલોકમાં જાય ઢે, તે પાઠ લખોણ ઢીણ:—

સેજેઢ્ઢમે ગામાગર જાવ સણિવેસેસુ પરિવાયગા જવંતિ તંજ-
જહા:—સંજા જોગી કવિલા જિજ્ઞાસા હંસા પરમહંસા વહુ-
જદગા કુધિવયા કણ્ણપરિવાયગા. તજા જલુ ઢમે અઞ્ઞ
માહણ પરિવાયગા જવંતિ તંજહા:—કન્હેય કરકંટય અંવ-
મેય પરાસેર કન્હે દીવાયણે ચેવ દેવગુત્તેય ણારજે ણ.
તજા જલુ ઢમેઅઞ્છ જત્તિય પરિવાયગા જવંતિ તંજહા:—
સીલ્લઈ સસિહરે ણગાઈ જગ્ગાઈ તિયવિદેહે રાયા રામે વલ્લે-

द्विय ८. तेणं परिवायगा रिजवेय जजवेय सामवेय अथ-
 वणवेय इतिहास पंचमाणं णिग्घंट ठठाणं संगोवंगाणं
 सरहस्साणं चउन्हंवेयाणं सारका पारका धारका वारका
 समंगवि सठितंत विसारदा संखाणे सिस्काकप्पे वाकरणे
 वंदे णिरुत्ते जोईसामायणे अणेसुय बहुसु वंजणएसु स-
 नेसु सुपरिणिठियाविहोढा तेणंते परिवायगा दाणधम्मंच
 सोयधम्मंच तिहान्निसेयंच आघवेमाणा पणवेमाणा परु-
 वेमाणा विहरंति जेणं अम्मं किंचि असुई जवंति तेणं
 उदयणय मट्टियाणय पस्कादियंसमाणं सुई जवइ एवं
 खलु अम्मे चोस्का चोस्कायारा सुइसुई समायाए जवेत्ता
 अज्जिसेय जल पुयप्पाणो अविग्घेणं सगं गमिस्सामो ॥
 तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पंति अगमंवा तदायंवा एइवा
 वाविंवा पुस्करणिंवा दीहियंवा गुंजादियंवा सरंवा सागरंवा
 उग्गहित्तए, एण्ण अद्वाण गमणेणं॥तेसिणं परिवायगाणं
 णोकप्पइ सगमंवा जाव संदमाणियंवा डुरुहित्ताणं गठि-
 त्तए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पंति आसंवा हत्तिंवा
 उट्ठंवा गोणंवा महिसंवा खरंवा डुरुहित्ताणं गमित्तए, ए-
 ण्ण बलाज्जिउगेणं ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पई ए-
 म्पेच्चाइवा जाव मागहपेच्चाइवा पेत्तित्तए॥तेसिणं परिवा-
 यगाणं णोकप्पंति हरिआणं वेसणतावा घट्टणतावा वंज-
 णतावा वूसणतावा उप्पामणतावा करित्तए ॥ तेसिणं
 परिवायगाणं णोकप्पई इत्तिकहाइवा जत्तकहाइवा देस-
 कहाइवा राइकहाइवा चोरकहाइवा जणवयकहातिवा अ-
 ण्ण्हादंरुकरित्तए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पई अथ-

पायाणिवा तजपायाणिवा तंबपायाणिवा जसदपायाणिवा
 जाव बहुमुद्धाणिवा धारित्तए, एणण्ह अलाजपायणिवा
 दारुपायणिवा मट्टीयपायणिवा ॥ तेसिणं परिवायगाणं
 णोकप्पति अयबंधाणिवा तजयबंधणाणिवा तंबबंधाणिवा
 जाव बहुमुद्धाणि धारित्तए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोक-
 प्पइ एणणाविद्वणरागरत्ताइं वत्ताइं धारित्तए, एणण्ह ए-
 क्काए धाउरत्ताए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पंति दारंवा
 अद्धहारंवा एकावलियंवा मुत्तावलियंवा कणगावलियंवा
 रयणावलियंवा मुरबिंवा कंठेमुरबिंवा पालंवंवा तिसरयंवा क-
 म्भिसुतं दसमुद्धिआणंतकंवा कमियाणिवा तुमियाणिवा अंग-
 घाणिवा केजराणिवा कुंमलाणिवा मज्झंवा चूलमणिवा पिण-
 दित्तए, एणण्ह एकेणं तंबिणं पवित्तएणं ॥ तेसिणं परिवाय-
 गाणं णोकप्पंति गंधिम वेम्मि पुरिम संघातिमे चउविदे म-
 द्धेधारिए, एणण्ह एकेणं कणपूरेणं ॥ तेसिणं परिवायगाणं
 णोकप्पइ अगरदूएणवा चंदणेणवा कुंकुमेणवा गायं अणु-
 लिपित्तए, एणण्ह एक्काए गंगामद्धिआए ॥ तेसिणं परिवायगा-
 णं कप्पइ मागहयपण्हए जलस्स पम्भियाहित्तए, सेविय वह-
 माणे नोचेवणं अबहमाणे, सेविय त्थिमिउदिए नोचेवणं
 कदमोदए, सेविय बहूपससे नोचेवणं अबहूपससे, सेविय
 परिपूए नोचेवणं अपरिपूए, सेविय सावद्धेतिकाउं नोचे-
 वणं अणवज्जेकाउ, सेविय जीवे नोचेवणं अजीवे, सेवियणं
 दिस्से नोचेवणं अदिणे, सेविय पिवित्तए नोचेवणं हयपाय
 चरुचमस पस्काखणऽछाए सिणाइत्तएवा ॥ तेसिणं परि-

वायगाणं कप्पइ मागदय अ-क्षअट्ठाए जलस्स पन्निगा-
हित्तए, सेविय वहमाणे णोचेवणं अवहमाणे जाव नोचे-
वणं अदिणे, सेविय हत्थपाव चरुचमस पस्कादण्ठा-
याए नोचेवणं पिवित्तए सिणाइत्तएवा ॥ तैसिणं परिवाय-
गाणं कप्पइ मागदए आठए जलस्स पन्निगाहित्तए, से-
विय वहमाणे नोचेवणं अवहमाणे जाव नोचेवणं अदिणे,
सेविय सिणाइत्तए नोचेवणं हत्थपाय चरुचमस पस्कादण
ठयाए पिवित्तएवा ॥ तैणं परिवायगा एया रुवेणं विहा-
रेणं विहरमाणा बहूणं वासाइं परियागं पाउणित्ता काल-
मासे कालंकिच्चा उक्कोसेणं बंजलोएकप्पे देवत्ताए उववत्ता-
रो ज्वंति. तेहिंतेसिंगई दस सागरोवमाई ठिई पप्पत्ता
सेसं तंचेव ॥

अर्थः—से० ए संतारी जीव गा० गाम, अग्रर, जा० यावत् स०
सत्रीवेषने विषे प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासि ज० होय, ते केवा होय
तं० ते कहेठेः-सं० शंखनी माफक नाद करी ध्यान करे ते, जो० अध्यात्म
वेदान्त शास्त्रनुं ध्यान करे ते, क० कपिलदेवतने माने ते, जि० ऋगुरुषि
लोकमांही प्रसिद्ध ठे तेना शिष्य वनमां फरता रहे ते, हं० पर्वतादिके
वशे ते, प० नदी प्रवाहे वसे, कोपीनादिक सर्व वस्तु ठोकीने प्राण तजे,
अष्टांग योग साथे, इश्वरने माने अने जिह्वा अर्थेज गाममां आवे ते
ब० पाणीनी परे घणा हींके, गामे एक रात्री अने नगरे पांच रात्री रहे
ते, कु० घेर रहीनेज क्रोध लोभने ठांके ते, क० कृष्ण-परिव्राजक जे
नारायण परिजक्त तापस विशेष ते. त० त्यां ख० निश्चे ३० ए अ०
आठ मा० ब्राह्मणनी जाति संबंधि प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिनी
जाति ज० होय ठे तं० ते कहेठेः-क० कृष्ण १, क० करकंटक २, अ०
अंबरु ३, प० पारासर ४, क० कृष्ण ५, दी० द्विपायन ६, चे० निश्चे दे०

દેવગુપ્ત ૭ અને ણા ૮ નારદ ૯. હવે ત ૮ તેમાંથી ૧૦ નિશ્ચે ૬૦ એ આઠ
 ૧૦ કૃત્રિની જાતિ સંબંધિ ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસંન્યાસિ ૪૦ હોય તે ૧૦
 તે કહેઁ:- સી ૧ સીલવ ૨, સ ૧ સસીહર ૨, ણ ૧ નગા ૩, જ ૧ જાર્ગવ ૪,
 એમ વિ ૧ વિદેહ ૫, રા ૧ રાજા ૬, રા ૧ રામ ૭ અને વ ૧ વલ ૮. તે ૧ તે
 ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસંન્યાસિ રિ ૧ રુજુર્નામા-વેદ ૨, જ ૧ યુજુર્નામા-વેદ
 ૨, સા ૧ શામનામા-વેદ ૩, અ ૧ અથર્વણ-વેદ ૪, ૬૦ ઇતિહાસ (અઢાર
 પુરાણ) ૫૦ તે પાંચમો, ણિ ૧ નિર્ઘટનામા ૭૦ ૭૬ અંગ, સં ૧ શિક્ષાદિક
 ૭ અંગનાં ૭૫ અંગ સહિત સ ૧ રહસ્ય જ્ઞાવજ્ઞેદે કરી સહિત ૪૦ વે ૧
 રુજુર્વેદાદિક ચાર વેદને સા ૧ વિસરતા સંજારે છે, પા ૧ વેદાદિકના પાર-
 ગામો છે, ધા ૧ હૈયાને વિષે ધારક છે, વા ૧ અશુરુ જ્ઞણતાં વારે છે, સં ૧ ૭
 અંગના જાણ છે, સ ૧ સાંઘિતંત્રનામા શાસ્ત્રના વિ ૧ જાણ (પંક્તિ) છે,
 સં ૧ શંખ્યા ગણિતશાસ્ત્રના જાણ છે, સિ ૧ શિક્ષા અક્ષર સ્વરૂપ શાસ્ત્ર
 તથા કલ્પ આચાર શાસ્ત્ર વા ૧ વ્યાકરણ શબ્દ લક્ષણ શાસ્ત્ર ૭૦ ૭૬
 પદ્ય ગદ્ય શાસ્ત્ર શબ્દ નિ ૧ નિર્યુક્તિ પદ જંજન શાસ્ત્ર જો ૧ ય્યોતિષ
 શાસ્ત્ર, અયન ઉત્તરાયન અને ય્યોતિષ વિશેષના જાણ છે, તેમજ અ ૧
 અનેરા વ ૧ ઘણાં વં ૧ બ્રાહ્મણ સંબંધિ સ ૧ શાસ્ત્રના સુ ૧ રુની રીતે જાણ
 હોય તે નિશ્ચે કરીને, તે ૧ તે ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસંન્યાસિ ૬૦ દા ૧ દાન
 ધર્મ સો ૧ સોચ-પવિત્રધર્મ અને તિ ૧ તિર્થ-ધર્મ પ્રત્યે (ગંગાદિકને વિષે
 સ્નાન કરવું તે) આ ૧ આર્યાત કહેતાથકા ૫૦ પરુપતાથકા ૫૦ પ્રથ-
 મના બોલ થાપતાથકા વિ ૧ વિચરે છે, જે ૧ એમ કરતાં જે કાંઈ અ ૧ અ-
 મારે કિ ૧ થોરું પણ અ ૧ અશુચિ પાપ ૪૦ હોય તે ૧ તે સર્વ ૭૦ પાણી
 કરી મ ૧ માટી કરી ૫૦ ધોયુંથકું સુ ૧ સુચિ પવિત્ર ૪૦ થાય (પાંપ
 જાય). એ એમ ૧૦ નિશ્ચે અ ૧ અમે ચો ૧ નિર્મલ થઈ ચો ૧ સૂપવિત્ર
 થઈ સુ ૧ સમ્યક્ પ્રકારે આચારવંત થઈ અ ૧ પવિત્ર ચોરુઓ આત્મા
 કરીને સ્નાન કરીને જ ૧ પાણી કરી ૫૦ પવિત્ર આત્મા કરીને અ ૧
 વિઘ્નપણા રહિત સ ૧ સ્વર્ગે ગ ૧ જઈશું. તે ૧ તે ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસં-
 ન્યાસિને ૧૦ ન કલ્પે અ ૧ કુવામાં ત ૧ તલાવમાં ૧૦ નદીમાં વા ૧ વા-

वमां, पुं० कमळ सहितनी वावमां, दी० लांबी नाळनी वावमां गुं० वांकी
नाळनी वावमां, स० सरोवरमां, सा० समुद्रमां उ० पेसवुं; ष० पण एटलुं
विशेष अ० अर्धासार्गे ग० गमन करतां पाणी प्रमुख आवे तो कट्टे. ते० ते
प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिने णो० न कट्टे स० गाढे जा० यावत् सं०
पाखखी दु० उपर चमीने ग० जावुं. ते० ते प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्या-
सिने णो० न कट्टे आ० घोडा ह० हाथी उ० उंट गो० बळध म० पासा
तथा ख० गधेमां दु० उपर चमीने ग० जावुं; पण ए० एटलुं विशेष ब०
कोइ बलात्कारे चढावे तो कट्टे. ते० ते प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिने
णो० न कट्टे ए० नाटक जोवुं जा० यावत् मा० मागध देशनुं तथा
मागध वरुवादिक्कुं गायन सांजळवुं तथा पे० जोवा जवुं. ते० ते परिव्रा-
जक-दंरुधरसंन्यासिने णो० न कट्टे ह० वनस्पति-कायने ले० घसवी
घ० संघटो करवो थं० उंची करवी लु० हस्तादिके करी लीलफुल स-
मारवी तथा उ० उखेरवी. ते० ते परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिने णो० न
कट्टे ई० स्त्री जातिना कुळ, रुप, उपधि, शृंगारादिकनी क० कथा
करवी, ज० जात, पाणी, घृत साख प्रमुखनी कथा, रा० राज्य संबंधि
चतुरंग दळ जंमारीनी कथा, चो० चोर संबंधिनी कथा, ज० जनपद
केटलाएक देशनी कथा, पूर्वोक्त कथाए करी अ० अनर्थदंरु एटले
अर्थविना आत्माने दंरुवी ते न कट्टे. ते० ते परिव्राजकोने णो० न
कट्टे अ० लोढानां पात्र (लोढा वारुका), त० तरुवानां पात्र, तं० त्रां-
वानां पात्र (जाणुं थालि आदिक) ज० जसतनां पात्र जा० जावत् ब०
घणुं मुल बेसे एवां, थोरुं मुल बेसे एवां धा० राखवां; पण ए० एटलुं
विशेष अ० तुंवमानां पात्र दा० नानां मोटां लाकमानां पात्र अने म०
घमा आदिक माटीनां पात्र राखवां कट्टे. ते० ते परिव्राजकोने णो० न
कट्टे अ० लोहना बंधने बांधेलां, त० तरुवाना बंधने बांधेलां, तं०
त्रांवाना बंधने बांधेलां, जा० यावत् ब० बहु मुढ्यनां रुपादिकना बंधने
बांधेलां पात्र धा० राखवां. ते० ते परिव्राजकोने णो० न कट्टे ए० घणा
प्रकारना वर्णा, रंग, चोख, मजीठ, आल, लाख, पतंग अने कसुंबादिके

रंग्यां रातां व० वस्त्र धा० राखवां; पण ए० एटलुं विशेष ए० एक धा०
गेरुए रंग्यां वस्त्र राखवां कढपे. ते० ते परिव्राजकोने णो० न कढपे हा०
अढारसेरो हार, अ० अर्ध (नवसेरो) हार, ए० एकसेरो हार, मु० मो-
तीनो हार, क० सुवर्णनो हार, र० रत्नावली आज़रण, मु० कंठने विषे
मुरवि आज़रण, पा० पालव जुमणो, ति० त्रणसेरो हार, क० केरुनो
कंदोरो, द० आंगळीनां आज़रण (अनंतक आज़रण विशेष) क० कटक
सोनारुपानां कसां, तु० बेरखा, अं० बांह्यानां आज़रण, के० बाजुबंध
आज़रण कुं० काननां आज़रण, म० मुगट आज़रण अने चु० चुकामणी
आज़रण पि० शरीरने विषे पहेरवां; पण ए० एटलुं विशेष ए० एक तं०
त्रांबानी वनावेली प० पवित्री (आंगळीनुं आज़रण) कढपे. ते० ते
परिव्राजकोने णो० न कढपे गं० जाइआदिक चार प्रकारे फुलनी
गुंथेली माळा तथा बुटां फुल धारण करवां; पण ए० एटलुं
विशेष ए० एक क० कर्णफुल (काननुं आज़रण) कढपे. ते० ते
परिव्राजकोने णो० न कढपे अ० अग्रवत्तीनो धूप, च० चंदन, कुं०
कंकु केशर, तथा तेवा सुगंधी पदार्थ गा० शरीरपर अ० विलेपन करवा;
पण ए० एटलुं विशेष ए० एक गं० गंगानदीनी माटी गोपीचंदनादिक
कढपे. ते० ते परिव्राजकोने क० कढपे मा० मागध देश संबंधि पाथो
जरीने ज० पाणी प० लेवुं, से० ते पण व० वेहेतुं, नो० नहीं चे० निश्चे
अ० अणवेहेतु; से० ते पण थि० निर्मल, नो० नहीं चे० निश्चे क०
कोहोलुं; से० ते पण व० घणुं प० निर्मल, नो० नहीं निश्चे अ० अति
मेळुं; से० ते पण प० गळ्युं, नो० नहीं निश्चे अ० अणगळ्युं. से० तेने
पण सा० पापसहित जाणे, नो० नहीं निश्चे अ० पाप रहित जाणे;
से० तेने पण जी० जीव सहित जाणे, नो० नहीं निश्चे अ० अजीव
जाणे; से० ते पण दि० दीधेलुं ले, नो० नहीं निश्चे अ० अणदीधुं ले;
से० ते पण पि० पीवाने अर्थे ले, पण नो० नहीं निश्चे ह० हाथ, पा०
पग च० चरु, आळी, हांमली, च० चाटुमी, वारुकादिक उपगर्ण, प०
धोवा निमीत्ते अने सि० नाह्वाने अर्थे न ले. ते० ते परिव्राजकोने

કઢપે માઠ માગધ દેશ સંબંધિ અઠ અર્ધ અઠ આઠોમાન જઠ પાણી
પઠ લેવું, સેઠ તે પણ વઠ નદીઆદિકનું વહેતું કઢપે, પણ નોઠ નહીં
નિશ્ચે અઠ અણવહેતું જાઠ યાવત્ નોઠ નહિં નિશ્ચે અઠ અણદીધું; સેઠ
તે પણ હઠ હાથ, પગ, ચરુ, ચમચો, થાલી પ્રમુખ પંઠ ધોવાને અર્થે ક-
ઢપે, પણ નોઠ નહીં નિશ્ચે પીઠ પીવું તથા સિઠ સ્નાન કરવું. તેઠ તે પરિ-
વ્રાજકોને કઠ કઢપે માઠ માગધ દેશ સંબંધિ આઠ એક આઠા પ્રમાણ
જઠ પાણી લેવું, સેઠ તે પણ વઠ વહેતું, નોઠ નહિં નિશ્ચે અણવહેતું જાઠ
યાવત્ નોઠ નહીં નિશ્ચે અઠ અણદીધું; સેઠ તે પણ સિઠ સ્નાન કરવાને
અર્થે કઢપે, નોઠ નહીં નિશ્ચે હઠ હાથ, પાઠ પગ, ચઠ ચરુ, થાલી, હાંમલી
ચાટુમ્બી, ઉપગર્ણ, પઠ ધોવાને તથા અઠ પીવાને અર્થે ન કઢપે. જે જે
કામને વાસ્તે લે તેતે કામમાંજ વાપરે, પણ અનેરા કામમાં વાપરવું
કઢપે નહિં. તેઠ તે પઠ પરિવ્રાજક-દંરુધર સંન્યાસિ એઠ પૂર્વે કહ્યા તેવા
વિઠ વિહારે કરી વિઠ વિચરતા થકા વઠ ઘણા વાઠ વર્ષ સુધી પઠ પ્રવ-
ર્જા પાલે, પાઠ પાલીને કાઠ કાઢને અવસરે કાઠ કાઢ કરીને ઝઠ
ઝંકુષ્ટા વઠ બ્રહ્માનામે પાંચમા દેવલોકને વિષે દેઠ દેવતાપણે ઝઠ ઝપજે.
તેઠ ત્યાં તેની ગતિ દઠ દસ સાઠ સાગરોપમની ટિઠ સ્થિતિ પઠ કહી.
દસ કોનાકોની પદ્યોપમનો એક સાગરોપમ કહ્યો. સેઠ શેષ બોલ પૂર્વે
કહ્યા તેમજ જાણવા.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! માતા-પીતાનો વિનય કરવાની, હાથી-તા-
પસને હાથીનું માંસ ખાવાની, મૃગ્યા-તાપસને મૃગનું માંસ ખાવાની, પં-
ચાગ્નિ તાપવાની, જલ સ્નાન કરવાની તથા કંદમૂળનો આહાર કરવાની,
સાધુ આજ્ઞાપણ દેતા નથી; અને શ્રી વીતરાગદેવે પણ આ સૂત્રમાં જિ-
નાજ્ઞાના મોક્ષમાર્ગના અણઆરાધક (આજ્ઞાવાહાર) કહ્યા. એ ન્યાયે
મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહાર છે, અને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય નિપજે
છે. તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે, એવા કામની સાધુ આજ્ઞા આપે નહીં, પણ
માતા-પીતાના વિનયના કરણદાર તો પ્રકૃતિના ઋદ્ધિક છે, અને હાથી

તાપસને હાથીના માંસ સિવાય તથા મૃગ્યા-તાપસને મૃગના માંસ સિવાય બીજા દ્રવ્યનો નિષેધ થયો, તે કરણી જિનાજ્ઞા માંહેલી છે, તેથી પુણ્ય બંધાય છે. એમ કહે છે તેનો ઉત્તર. હૈ દેવાનુપ્રીય ! શ્રી વીતરાગદેવે તો એમ નથી કહ્યું કે, પ્રકૃતિના જડિકપણથી તથા બીજા દ્રવ્ય ટલ્યા તેથી દેવતા થાય. શું ? તમારાથી શ્રી વીતરાગદેવમાં જ્ઞાન થોડું હતું ? કે એવાં કામ વિનામતલબે સૂત્રમાં ઘાટ્યાં ? ત્યારે તેરાપંથી કહે છે કે, એ કામતો કારણ છે અને દ્રવ્ય ટલ્યા તે કાર્ય છે. જેમ હાથીના અને મૃગના માંસથી બીજા દ્રવ્ય ટલ્યા તેથી પુણ્ય બંધાય છે. તેનો ઉત્તર. હૈ દેવાનુપ્રીય ! એ રીતે તો કોઈ ગ્રહસ્થિ મૂલ આપી તૈયાર વસ્તુ સુખની વીગેરે લઈ જાય, ને રસોડનો આરંજ ટાળે, અને બીજો કોઈ આરંજ કરતો હોય તેને અચેત વસ્તુ આપી અનેક પ્રકારના આરંજ ટાળાવે, તેમજ કોઈ આરંજ ટાળતો હોય તેને જલો જાણે, તેને તમે પાપ કેમ કહો છો ? એ સાવચ (પાપના) કામથી બીજા દ્રવ્ય ટલ્યા તેથી પુણ્ય બંધાય, ત્યારે કોઈ ઉત્તમ પ્રાણી અનેરાને મદદ આપી, અનેક આરંજ ઢોમ્માવે તેને ગુણ કેમ નહીં થાય ? તે માહ્યા હો તે વિચારી જોજો. એમ ઝવવાઈસૂત્રના આગલા પાઠમાં જમાલીના મતવાળા કરણીના વહે પુણ્ય બાંધે, તેથી કિલવિષી દેવતામાં જાય એમ કહ્યું છે, અને તેમને જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા. તેમજ ગોશાલામતિ કરણીના વહે પુણ્ય બાંધે, તેથી ઉત્કૃષ્ટા ચારમા દેવલોક સુધી જાય, તોપણ તેમને જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા. વળી મિથ્યાત્વ ટુટ્યાવિના સલિંગીપણામાં કરણી કરીને નવ પ્રવેયક સુધી જાય, તેને પણ જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા છે. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી જિનાજ્ઞા બાહાર છે, અને આજ્ઞાબાહાર પુણ્ય નિષેજ છે. તે ઉપરના દ્રષ્ટાંતોથી જાણવું. વળી ઝવવાઈસૂત્રમાં સાધુ અને શ્રાવક, એ બંનેને જિનાજ્ઞાના આરાધક કહ્યા. જે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર, એ ત્રણ ગુણ આરાધે, તેનેજ આરાધક કહીયે. એ ત્રણ ગુણ મિથ્યાત્વીમાં નથી, તેથી મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં નથી; હતા તે આજ્ઞા-બાહારની કરણીથી પુણ્ય બાંધી દેવતાની

ગતિમાં જાય છે. એ ન્યાયથી આજ્ઞાબાહાર પુણ્ય નિપજે છે. વઢી સૂય-
ગન્ગા પ્રથમ શ્રુતષ્કંધે આઠમે અધ્યયને, મિથ્યાત્વી દાન, શીલ, તપા-
દિકમાં પરાક્રમ ફોરવે, તેનું પરાક્રમ અશુદ્ધ કહ્યું, અને સમક્રિતિ દાના-
દિકમાં પરાક્રમ ફોરવે તેનું પરાક્રમ શુદ્ધ કહ્યું. તે શ્રી સૂયગન્ગાજીના
પ્રથમ શ્રુતષ્કંધના આઠમા અધ્યયનની ગાથા ૨૩, ૨૪ અને ૨૫.

જેયા બુદ્ધા મહા જાગા, વિરા અસમત્ત દંસિણો;
અસુદ્ધં તેસિં પરિકંતં, સફલં હોઈ સઘસો. ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:—જે જે કોઈ બુદ્ધિતત્વના જાણ, પણ જૈન માર્ગના અજાણ
હે, તે આ લોકમાં પુણ્ય અને વિષ શૂરવીર કહેવાય છે, એટલે કષ્ટ સહન
કરવામાં વીર પુરુષ છે, પણ સમ્યક્ત દર્શન (દેવ, ગુરુ, ધર્મ, ઇત્રણ
તત્વની સર્વદેશ) રહિત છે, તેથી તેનાં અંધ દાન, શીલ, તપાદિક
બુદ્ધિ, પરાક્રમ તથા અનુષ્ઠાન સર્વ અશુદ્ધ અને ફોગટ છે. સંપૂર્ણ ફક્ત
સર્વ પ્રકારે કર્મ બંધનનું કારણ છે, પણ કર્મ નિર્જરાનું કારણ નથી.
॥ ૨૩ ॥ હવે પંક્તિ વીર્ય આશ્રી કહેશે. તે ગાથા ૨૪ મી:—

જેયા બુદ્ધા મહા જાગા, વિરા સમત્ત દંસિણો;
સુદ્ધં તેસિં પરિકંતં, અફલં હોઈ સઘસો. ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:—જે જે કોઈ બુદ્ધિ તિર્થંકરાદિક મહા જાગ્યવાન
પુણ્ય, વિષ (વીર) ઘનવાતિયાં કર્મ વિદારવા સમર્થ છે, ચાર કર્મ ક્ષય
કીધાં છે અને સંપૂર્ણ સમક્રિત સહિત છે, સુખ તેમનો બુદ્ધિ શુદ્ધ (દ્વિંશા
દોષ રહિત) છે, અને તેના અંધ કર્મ બંધનનું કારણ (મિથ્યાત્વ) સર્વ
પ્રકારે અફલ થાય. પણ સમક્રિતને નિર્જરાનું કારણ જાણવું. ॥ ૨૪ ॥

તેસિંપિ તવો અસુદ્ધો, નિકંતા જે મહાકુલા;
જાણે વન્ને વિયાણંતિ, નસિલોગં પવેયણ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:—તે તે જો તે માંસલમણાદિક તપ કરે, તોપણ અંધ તે

અશુદ્ધ જાણવો, કેમકે તે પુજાસત્કાર સન્માન વાંન્હે, તે કારણે તેનો તપ પારુડ જાણવો. નિઃ જે વૈરાગે ઘર ઢાંનીને મં મોટા કુલના ઉપન્યા તેનો પણ તપ જો પુજાસત્કારને હેતે હોય તો તે અશુદ્ધ જાણવો. જો જેમ તપ કીધો તે વળે અનેરા ગ્રહસ્થાદિક ન જાણે તેમને જણાવવા નિમિત્તે નં પોતાના ગુણ પોતે ન બોલે, અર્થાત પોતાની શ્લાઘા પોતે ન કરે. ॥ ૨૫ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઓ ! મિથ્યાત્વીની કરણી એ આજ્ઞા માંહેલો ધર્મ હોય તો તેનાં પરાક્રમ અશુદ્ધ કેમ કહ્યાં ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, મિથ્યાત્વીનાં પરાક્રમ અશુદ્ધ કહ્યાં છે, તે છોટાં કર્તવ્યમાં પરાક્રમ ફોરવે, તે આશ્રી અશુદ્ધ કહ્યાં છે; પણ સાધુજીને મિથ્યાત્વી દાન આપે, શીયલ પાલે, તથા તપશ્ચા કરે, તે પરાક્રમને અશુદ્ધ નથી કહ્યાં. એવી મનથી કુયુક્તિ મેલેવે છે તેનો ઉત્તર. અરે જ્ઞાણીઓ ! છોટાં દાન, શીયલ અને કુલાચાર પ્રમુખ છોટાં કર્તવ્યમાં પરાક્રમ ફોરવે, તેને અશુદ્ધ કહ્યાં કેદેશો તો, આગલી ગાથામાં સમકિતિનાં પરાક્રમ શુદ્ધ કહ્યાં, તે છોટા કર્તવ્યમાં (વિષય-વિકારમાં સંસારના કામમાં) પરાક્રમ ફોરવે, તે શું શુદ્ધ કહ્યાં હશે ? પણ એમ નથી. અહિયાં તો બંનેનાં પરાક્રમ પરલોકને અર્થે ક્રિયા કરે તેનુંજ વર્ણન છે. આ અધ્યયનમાં આદ અંત સુધી પરલોકની ક્રિયાનોજ વર્ણવ છે. સંસારને અર્થે તો છોટાં કર્તવ્યમાં પરાક્રમ ફોરવે, તે તો સમકિતિ તથા મિથ્યાત્વી બંનેનાં અશુદ્ધ છે; પણ પરલોક-અર્થે બંને દાનાદિક શુદ્ધ ક્રિયામાં પરાક્રમ ફોરવે, તે મિથ્યાત્વીનાં અશુદ્ધ, અને સમકિતિનાં શુદ્ધ, એમ છે. અરે જ્ઞાણીઓ ! માન ઢોની વિચારો. જો છોટા દાનાદિકમાં પરાક્રમ ફોરવે, તેના અશુદ્ધ કેદેશો તો, આગલ આ ગાથાના ચોથા પદમાં ટીકાકારે કહ્યું છે કે, મિથ્યાત્વીના દાનાદિકથી પુન્ય-પ્રકૃતિ બંધાય, પણ નિર્જરાનાં કારણ નથી. જો ત્રીજા પદમાં છોટા દાનાદિક કેદેશો, તો ચોથે પદે પુન્ય બાંધે એમ કહ્યું છે. એ લેલે તમારી શ્રદ્ધા સર્વ ઝઠી જશે; કે-

मके जो दानादिकमां पाप कहेशो तो, तथा खोटा अर्थ करशो तो उलटी गळामां पकशे. वळी सुयगमांगजीना प्रथम श्रूतष्कंधना बीजा अध्ययननी गाथा नवमीमां कहुं ठे के, मिथ्यात्वी मास मास खमणे पारणां करे, तोपण अनंतानु बंधी माया बुटी नथी, तेथी अनंता जन्म मरण वधारे. ते गाथा नवमी:—

जेय विय णगणे किसेचरे, जयविय जुंजिये मास मंतसो;
जेइह मायाइ तिमिचइ, आगंता गब्जायणं तसो ॥ए॥

अर्थ:—जे० जो घणी क्रिया करे, ण० नष्ट थडने रहे, दुर्वळ शरीरी थडने विचरे, ज० तप घणो करे, आहार निरस करे, अने मास मास खमण करीने पारणं करे, एवी रीते जीवे त्यां सुधी करे, तोपण जे० जे कोइ माया सहित बीजाने ठगवारुप योगेकरी वगध्यानी थड प्रवर्ते, (ते मायानां फळ कहे ठे.) आ० ते आगमिये (जिविष्य) काळे ग० गर्जने विषे जन्म मरणनां अनंतां दुःख पामे.

ज्ञावार्थ:—हवे जुळ ! मिथ्यात्वीनी करणी आझा मांढळो धर्म होय तो, अनंता जन्म मरण वधे, एम केम कहुं ? माह्या हो ते विचारी जोजो. त्यारे तेरापंथी कहेठे के, एतो माया कपटाइनां फळ कहांढे. तेनो उत्तर-अरे ज्ञाइओ ! मायाकपटाइनां फळ तो खोटां ठेज, तेमां शुं कहेवुं. समकिति साधु-श्रावकपण कपटाइ करेतो तेनां तो फळ खोटांज लागशे, पण अहियां तो मायाकपटाइ ए मिथ्यात्वनुं नाम ठे, अने मिथ्यात्वीने मायाकपटाइ बुटी नथी, तेथी मासमासखमण तप करे, तोपण अनंता जन्म मरण वधे, एम कहुंढे. जो एकली कपटाइनांज फळ कहांढे, एम कहेशो तो तपस्यानो अधिकार आ गाथामां कहेवानो शुं प्रयोजन ? अने तपस्यानां फळ केम न कहां ? अने ते क्यां गयां ते कहो ? अरे ज्ञाइओ ! मिथ्यात्वीनी तपस्याथी पुन्य प्रकृति बंधाय, देवतामां जाय अने त्यां सुख जोगवे; पण तेनी समी सर्दहणा विना

જન્મ મરણ ઘટે નહીં. તેમજ અજ્ઞવિ તથા જ્ઞવિ મિથ્યાત્વપણામાં કરણી કરીને નવગ્રૈવેયક સુધી અનંતીવાર ગયા, તોપણ તેઓની ગરજ લગાર માત્ર સરી નહીં. જો આજ્ઞા માંહેલો ધર્મ હોય તો ગરજ કેમ ન સરે ? જ્ઞગવાને તો “કરેમાણે કમે” કહ્યું છે. કર્મ તોરવા માંડ્યાં તે તો-હ્યાંજ કહીયે, નિર્જરવા માંડ્યાં, તે નિર્જર્યાંજ કહીયે; અને મુક્તિનો માર્ગ લીધો તેને મુક્તિ ગયાજ કહીયે. શાખ સૂત્ર જ્ઞગવતી સતક પહેલે નદેશે પહેલે પ્રશ્ન પહેલે. અજ્ઞવિની કરણી આજ્ઞામાંહેલી હોયતો અજ્ઞવિ મુક્તિ કેમ ન જાય ? તે માહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વઢી શ્રી વીતરાગદેવે સુયગમાંગ સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, મિથ્યાત્વીનાં પરાક્રમ અશુદ્ધ અને જન્મ મરણ વધારનાર છે. તેમજ વઢી ડવવાડ સૂત્રમાં મનવીના જુલ્મ-તૃષ્ણા રમે, એવા કષ્ટથી માંમીને અનેક પ્રકારની મિથ્યાત્વીની કરણી કહી; અને હસ્તિ-તાપસ-આદિ અનેક પ્રકારના કહ્યા. તેમજ જંમાઢી, ગોશાઢા તથા સલિંગો, મિથ્યાત્વપણા સહિત કરણી કરે, તેથી પુણ્ય બંધાય, અને નુક્રુષ્ટા નવ ગ્રૈવેયકમાં જાય, તોપણ તેમને જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા. હવે જુઓ ? મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાંહેલી હોયતો, તેમને પરલોકના મોક્ષમાર્ગના અણઆરાધક કેમ કહ્યા ? ત્યારે તેરાપંથી કહે છે કે, કરણીનો કરણહાર તેતો આજ્ઞા બાહાર છે, અને કરણી આજ્ઞા માંહેલી છે. તેનો ઉત્તર. અરે દેવાનુપ્રીય ! જરા સીધી દૃષ્ટી કરીને જુઓ. ગુણ ને ગુણી જુદા નથી, એમ શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમધે કહ્યું છે. દંડેન દંડી, ઢત્તેણ ઢત્તિ પહેણ પત્તિ, તેમ ગુણ ને ગુણી જુદા નથી. તેમજ ચંદ્રમા ને કિર્ણ; સુર્ય ને તાપ; દાન ને દાની; જ્ઞાન ને જ્ઞાની; સમ્યક્ત ને સમકિત્તિ; ચારિત્ર ને ચારિત્રિયો; ધ્યાન ને ધ્યાની; ચોર ને ચોરી; પાપ ને પાપી; પુણ્ય ને પુણ્યવંત; તેમજ મિથ્યાત્વી ને મિથ્યાત્વીની કરણી એ જુદાં નથી. તમે કર્તા ને કર્મનો જ્ઞેદ જુદો ગવેણ્યો, પણ સિદ્ધાન્તના મૂલ નયના પ્રવાહને વિષે સમજતા નથી. તે અનુયોગદ્વારનો પાઠ:—

ઠત્તેણં ઠત્તી, દંમેણં દંડી, પમેણં પમી, કમેણં કમી, નાવાણ નાવીણ, સગમેણં સાગમીણ, રહેણં રહીણ, હલેણં હાલીણ, નાણેણં નાણી, દંસણેણં દંસી, ચરિત્તેણં ચરિત્તિ ॥

અર્થ:—ઠઠ ઠત્રને સંયોગે ઠઠ ઠત્રી રાજા, દંઠ દંત્રને સંયોગે દંઠ દંત્રી, અને પઠ પટ વસ્ત્રે કરી પઠ પટ વસ્ત્રી કહીયે; તથા કઠ વાંસનો કમો કરે તેને કઠ કમીમાન કહીયે; તેમજ નાઠ નાવા (વાહાણ) હંકારનારને નાઠ નાવમીયો, સઠ ગારું હાંકનારને સાઠ ગામીત, રઠ રથ હાંકનારને રઠ રથવાન, અને હઠ હઠ હાંકનારને હાઠ હાલી કહીયે; તથા નાઠ જ્ઞેને જ્ઞાન છે તેને નાઠ જ્ઞાની, દંઠ દર્શને કરી દંઠ દર્શની, તેમજ ચઠ ચારિત્રે કરી ચઠ ચારિત્રીયો કહીયે; અને જેને ક્રોધ છે તેને ક્રોધી કહીયે. એવી રીતે નામ પ્રમાણે ગુણ છે.

જાવાર્થ:—હવે જુઓ ! આ સૂત્રના ન્યાય જોતાં જે વસ્તુ આશ્રી જે નામ કહ્યું, તે નામથી તે પુરુષને જુદો ન કહીયે. તેમ મિથ્યાત્વી ને મિથ્યાત્વીની કરણી જુદી નથી. તમે અવિવેકપણે શામાટે જુદા ગવેષો છો ? વહી જગવતીજી સૂત્ર સતતક પહેલે નહેશે દસમેં, જીવ ને જીવની કરણી જુદી નથી, પણ એકજ કહી છે. તે પાઠ લખીએ ઢીણ:—

તેણં કાલેણં ૧ પાસાવચ્ચિજ્ઞા કાલાસવેસિયપુત્તે ણામં
અણગારે જેણેવ થેરા જગવંતો તેણેવ ઉવાગહ્હ ૧ ત્તા
થેરેજગવં એવં વયાસિ થેરા સામાહ્યં નજાણહ, થેરા સા-
માહ્યસ્સ અઠં નયાણહ, થેરા પચ્ચસ્કાણં નયાણહ, થેરા
પચ્ચસ્કાણસ્સ અઠં નયાણહ, થેરા સંજમં નયાણહ, થેરા સં-
જમસ્સ અઠં નજાણહ, થેરા સંવરં નજાણહ, થેરા સંવરસ્સ
અઠં નજાણહ, થેરા વિવેગં નજાણહ, થેરા વિવગસ્સ અઠં
નજાણહ, થેરા વિનસગ્ગં નજાણહ, થેરા વિનસગ્ગસ્સ અઠં

नजाणइ. तएणंते थेराजगवंतो कालासवेसियपुत्तं अण-
गारे एवं वयासि जाणामोणं अज्जो सामाइयं, जाणामोणं
अज्जो सामाइयस्स अठं जाव जाणामोणं अज्जो विउस-
गस्स अठं. तएणं कालासवेसियपुत्ते अणगारे ते थेरेज-
गवंते एवं वयासि. जइणं अज्जो तुप्पे जाणह सामाइयं,
जाणह सामाइयस्स अठं जावं जाणह विउसगस्स अठं, के
जे अज्जो सामाइए, केजे अज्जो सामाइयस्स अठे, के जे जाव
विउसगस्स अठे? तएणंते थेराजगवंतो कालासवेसियपुत्तं
अणगारं एवं वयासि आयाणे अज्जो सामाइए आयाणे अ-
ज्जो सामाइयस्स अठे जाव विउसगस्स अठे. तएणं से का-
लासवेसिय पुत्ते अणगारे ते थेरे जगवं एवं वयासि जइणं
जंते अज्जो आया सामाइए आया सामाइयस्स अठे जाव
आया विउसगस्स अठे अवद्दु कोह माण माया लोप्पे
किमठं अज्जो गरह कालास० संजमछाए से जंते किं गर-
हा संजमे अगरहा संजमे? कालास० गरहा संजमे नोअ-
गरहा संजमे. गरहा वियणं सव्वं दोसं पविणेति सव्वं वा-
लियं परिणाए एवं खु णे आया संजमे उवहिए जवइ, एवं
खु णे आया संजमे उवचिए जवइ, एवं खु आया संजमे
उवठिए जवइ. एत्थणं कालासवेसियपुत्ते अणगारे संबुधे
थेरेजगवंते वंदइ णमंसइ वंदिता णमंसित्ता एवं वयासि.
एएसिणं जंते पयाणं पुर्विअणणयाए असवणयाए अ-
सणिआए अबोहियाए अणजिगमेणं अदिछाणं अस्सू-
याणं अमुयाणं अविणायाणं अवोगमाणं अवोत्तिणाणं
अणिक्खवाणं अणुवधारियाणं एयमठेणोसदहिए णोपत्तिए.

णोरोइए. इदाणिज्जंते एतेसिं पयाणं जाणयाय सवणयाए
बोहियाए अज्जिगमेणं दिठाणं सुयाणं मूयाणं विणयाणं
वोगडाणं वोह्णिणाणं णिज्जुढाणं उवधारियाणं. एयं मढं
सद्वहामि पत्तियामि रोएमि. एवमेयं सेजदेयं तुब्जेवयह ॥

अर्थः—ते० ते कालवे विषे ते समयने विषे पा० श्री पार्श्वनाथ-
जीना (अपत्य) शिष्य का० कालासवेसितपुत्र नामे अ० अणगार साधु
जे० ज्यां थे० श्री माहावीरजगवंतना शिष्य श्रूतवृद्ध (घणा विद्वान् स्थि-
वर) जगवंत ते ते० त्यां उ० आवे, आवीने थे० स्थिवरजगवंत प्रत्ये ए०
एम व० कहे. थे० हे स्थिवर ! तमे सा० समता जावरुप सामायक न०
न जाणो, तथा तेनो अर्थ प्रयोजन कर्म अनुपादानरुप ते पण न जाणो,
थे० स्थिवर ! प० पोरसि आदि नियम तमे न जाणो, थे० स्थिवर ! प०
पञ्चखाणनो अर्थ (आश्रवद्वार निरोध) न जाणो, थे० स्थिवर ! सं०
पृथ्वि आदि रक्षा लक्षणरुप संजम ते न जाणो, थे० स्थिवर ! सं० संज-
मनो अर्थ (अनाश्रवपणुं ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! सं० सर्व इंडि
अने नोइंडिनो निग्रहरुप संवर ते न जाणो, थे० स्थिवर ! सं० संवरनो
अर्थ (अनाश्रवपणुं ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! वि० विवेक (विशिष्ट
बोध ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! वि० विवेकनो अर्थ (त्याग अत्या-
गादि ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! वि० काउसग्ग (कायाना त्यागरुप ते)
न जाणो, तेमज थे० हे स्थिवर ! वि० काउसग्गनो अर्थ वांन्ठा रहित
ते पण तमे न जाणो. त तेवारे थे० स्थिवरजगवंत, का० ते कालासवे-
सितपुत्र-अणगार प्रत्ये ए० एम कहेता हवा. जा० जाणीये ठीए हे आर्य !
सा० समता प्रणामरुप सामायक, हे आर्य ! सा० सामायकनो अर्थ
(कर्म अनुपादान निर्जरारुप), जा० यावत् जा० जाणीए ठीए हे आर्य !
वि० काउसग्गनो (काया त्यागरुप तेनो) अर्थ कर्म निर्जरारुप, इत्यर्थः.
त० तेवारे का० कालासवेशितपुत्र नामे अ० साधु ते० ते थे० स्थिवरज-
गवंत प्रत्ये ए० एम कहेता हवा. ज० जो अ० हे आयो ! तु० तमे

जा० जाणो ठो सा० सामायक, जा० वली जाणो ठो सा० सामायकनो
 अर्थ, जा० यावत् जा० जाणोठो वि० काउसग्गनो अर्थ, तो के० शुं ?
 तमारे सामायक, के० शुं ? तमारे सामायकनो अर्थ, के० शुं ? तमारे
 काउसग्गनो अर्थ ? इति प्रश्न. त० तेवारे थे० स्थिवरज्जगवंत का० का-
 लाशवेशितपुत्र-अण्णगर प्रत्ये ए० एम केहेता ह्वा. आ० आत्मा ऐ०
 अमारे मते आत्मा सामायक (जीव गुणप्रतिपन्न होय त्वारे सामायकज
 कह्ये). आ० आत्माज अमारे सामायकनो अर्थ. सामायक एटले सा-
 मायकतो जीवज पक्खिजे, तेटला माटे जीवनेज सामायक कह्ये. सा०
 सामायकनो अर्थ नवां कर्म न बांधे अने पूर्वनां कर्म खपावे. ए गुणतो
 जीवकने ठेज, परं जीवथी गुण जुदो नथी. ते माटे आत्माज सामायकनो
 अर्थ जाणवो. एमज सर्व जाणवुं. जा० यावत् आत्माज अमारे वि०
 काउसग्गनो अर्थ. त० तेवारे ते का० कालाशवेशितपुत्र नामे अ० अ-
 ण्णगर ते० ते स्थिवरज्जगवंत प्रत्ये ए० एम कहे:-ज० जो तमारे अ० हे
 आर्यो ! आ० आत्मा सामायक, वली आ० आत्माज सामायकनो अर्थ,
 जा० यावत् आत्माज वि० काउसग्गनो अर्थ निरंजन रुप ठे, तो अ० तजीने
 को० क्रोध मान माया लोच कि० शा अर्थे ? हे आर्यो ! गरहो ठो.
 निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि इत्यादि निंदा दोष विषे संजवे.
 जे जीवने सावच्च लागे ते गरहिये ? गुरु समीपे आलोइए ? इति प्रश्न.
 उत्तर-का० हे कालाशवेशितपुत्र ! सं० संजमने अर्थे सावच्च (पाप)
 गह्वां संजम थाय. से० ते ज० हे जगवान ! शुं ? ग० गह्वां संजम ठे के
 अगह्वां संजम ठे ? का० हे कालाशवेशितपुत्र ! ग० गह्वां संजम ठे, पण
 नो० अगह्वां संजम नथी. ग० गह्वां तेज रागादिक सर्व दोषने अथवा
 पूर्वकत पापने अथवा द्वेषने प० बांके. स० ज्ञान प्रज्ञाए जाणीने, प्र-
 त्याख्यान प्रज्ञाए पचखीने ए० एम खु० निश्चे ऐ० अमारे मते आ०
 आत्मा सं० संजमने विषे उ० अत्यंत पुष्ट थाय. आत्मारुप संजम उप-
 चित थाय. ए० एम खु० निश्चे आ० अमारे आत्मा सं० संजमने विषे
 अत्यंत स्थिर थाय. ए० इहां ते का० कालाशवेशितपुत्र-अण्णगर पार्श्व-

નાથજીના (અપત્ય) શિષ્ય સંઠ જલીપેરે બોધ પામ્યા. થેઠ સ્થિવરજગ-
વંત પ્રત્યે વંઠ વાંદે, ણઠ નમસ્કાર કરે, વંઠ વાંદીને ણઠ નમસ્કાર કરીને
એઠ એમ વંઠ કેહેતા હવા. એઠ એ જંઠ હે જગવાન ! પઠ પદોના પૂર્વે (આ
પદોને વિષે) અણઠ જાણપણું નહોતું, અસઠ સ્વરૂપે ઝલક્યા નહોતા,
અસઠ પૂર્વે સાંજદ્યા નહોતા, અબોઠ જિનધર્મની (માહાવીરના ધર્મને
વિષે) પ્રાપ્તો નહોતી, અણઠ વિસ્તાર બોધ રહિત ઇત્યાદિ હેતુએ કરી
અદિઠ પૂર્વે શાક્ષાત અર્થથી લહ્યા નહોતા, અસ્સૂઠ કોઈની સમીપે સાં-
જદ્યા નહોતા, અમુઠ દર્શન આકર્ષનના અજાવે કરી. એટલામાટેજ
અવિઠ વિશિષ્ટ બોધ રહિતને અવોઠ વિશેષથી ગુરુએ કહ્યા નહોતા, અવોઠ
વિપક્ષાદિ શંકેહ ઠેક્યા નહોતા, અણિઠ મોટા ગ્રંથથી સુખાવબોધ જાણી
ગુરુએ કહ્યા નહોતા, અણુઠ એટલા માટેજ અમે પૂર્વે એ અર્થ અવધાર્યા
નહોતા, એઠ એ પ્રકારે એ અર્થ સરદહો નહોતો, ણોઠ પ્રતિત કીધી નહોતી,
ણોરોઠ રુઘ્યા નહોતા. તે ઇઠ હવે જંઠ હે જગવાન ! એઠ એ પદના અર્થ
જાઠ જ્ઞાનેકરી જાણ્યા, સઠ શ્રવણેકરી શાંજદ્યા, વોઠ સમ્યક્તપણે બોધ
પામ્યા, અઠ વિસ્તારવોધી થયા, દિઠ અર્થથી લહ્યા, સુઠ અર્થ શાંજદ્યા,
મૂઠ દર્શન આકર્ષ થયા, વિઠ અર્થ વિશેષે જાણ્યા, વોઠ વિશેષથી ગુરુએ
કહ્યા, વોઠ વિપક્ષાદિ શંકેહ ઠેક્યા, ણિઠ મોટા ગ્રંથથી સુખાવબોધ થયા,
ઉઠ એ અર્થ અવધાર્યા, એઠ એ અર્થ સઠ સરદહું હું, પઠ પ્રતિતું હું, રોઠ
રોચહું હું. એઠ અથ જેમ એ વાત તમે કહોઠો તે સર્વ તેમજ છે. ઇતિ જાવ
ઇત્યાકિક. એ ન્યાયથી મિથ્યાત્વી ને મિથ્યાત્વીની કરણી એક છે.

વલી તેરાપંથીના બનાવેલા તેરદ્વારમાં પણ એમ કહે છે કે, આશ્ર-
વ ને જીવ એક. સંવર ને જીવ એક, નિર્જરા ને જીવ એક, અને મોક્ષ ને
જીવ એક. માટે એ ન્યાયથી પણ મિથ્યાત્વી ને મિથ્યાત્વીની કરણી એક
છે. વલી તેરાપંથી કહે છે કે, મિથ્યાત્વી આજ્ઞા બાહ્ય છે, અને મિથ્યા-
ત્વીની કરણી આજ્ઞા માંદી છે. એમ કપટથી એકાન્ત જુઠ બોલે છે. કાહ્યા
હો તે વિચારી જોજો. વલી મિથ્યાત્વીની કરણી વચાણે, તેને સમક્તિ-
માં અતિચાર લાગે. શાસ્ત્ર સૂત્ર આવશ્યક શ્રાવકના અતિચારમાં, તથા

उपाशकदशार्मां ते पाठ लखीए ढीएः—

समणो जगवं महावीरे आणंदं समणोवासगं एवं वयासि
एवं खलु आणंदा समणोवासणं ! अजिगय जीवाजीवे
जाव अणतिकमई णिजेणं, सम्मत्तस्स पंच अइयारा पे-
आद्धा जाणियद्धा न समायरिद्धा तंजहाः-संका कंखा वि-
तिगिह्वा परपासंडप्पसंसा परपासंमं संस्थवोवा ॥ १ ॥

अर्थः—हवे जगवंत, आणंदने एम कहे ठे. स० श्रमण जगवंत
श्री माहावीर आ० आणंद नामे स० श्रमणोपासकने ए० एम व० क
हेता हवा. ए० एम ख० निश्चे आ० हे आणंद श्रमणोपासक ! अ०
जेणे जाण्या ठे जी० जीव अजीवना जेद, तेने कोइ देवता के मानव
धर्मथी जुकावीं न शके, ते माटे स० श्रावकने सम्यक्तना प० पांच अ०
अतिचार पे० मिथ्यात्वपणे (न० स०) समाचरवानही. तं० ते कहे ठेः—
सं० शंका एटखे जीनधर्म साचो के जुठो, कं० परमतनी अजिह्वाषा
तथा धर्म करणीना फलनी अजिह्वाषा, वि० धर्म संवंधि फलनो संदेह
तथा साधुसाधवीना मलमलीन गात्र वस्त्र देखी दुगंठा करे ते, प० पर-
दर्शनीनी प्रशंशा करे, तथा प० मिथ्यात्वो नो सं० संस्तव परिचय करे
तेने अतिचार लाग्या कहीयें.

ज्ञावार्थः—हवे जुओ ! मिथ्यात्वीनी करणी वखाणवी नही एम
कथुं, त्यारे ते आझामां क्यांथी ? विवेकी हो ते विचारी जो जो. वली
तेरापंथी प्रत्ये एम कहेवुं के, जो एहनी करणी आझा मांहेलो अंश
मानो ठो तो, एनुं ज्ञान, चार वेद अने अठार पुराण ठे, तेमां कैटलीक
निर्वधवाणी ठे, तेने पण ज्ञानना अंश गणवा जोइए; अने कैटलीक
लोकीक पद्धती वातो, रात, दीवस, स्त्रि, पुरुष, कपसुं, इत्यादि अनेक
वातो, जेम्स समकिति माने, तेमज मिथ्यात्वो माने ठे; तेने पण सम-
दृष्टिनो अंश गणवो जोइए. वली वेहेवारमां पाप त्याग करे ते, तथा

तामलीतापस आदि ए पादपोषगमन संथारो कर्यो, ते पण चारित्रनो अंश गणवो जोइए. ए लेखे तो मिथ्यातमार्ग पण देशयकी मुक्ति पहुँचवानो मार्ग गणवो जोइए. अहो ऊढ कदाग्रहिउं ! ए वात केम मले ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, मिथ्यात्वीनी करणी आझामां न होय तो मिथ्यात्वीना समकिति केम थाय ? तेनो उत्तर.

अरे जाइओ ! मिथ्यातपणामां करणी करे तेथी अशुज कर्म निर्जरे, तथा मोहनी कर्म पातलां पके, तेथी कोइ जीवने जवयिति पाकी होय तो समकित आवे; अने समकित आव्या पढी ते जिनाझानो आधारक कहेवाय. ते केवा दृष्टांते, ते कहे ठे:—

“ जेम कोइ गरीब वाणीओ बवे रुपीया जेला करीने लखपती थयो, पण ज्यारे पोताना हाथनी हुंकीओ पटे, त्यारे तेने कोठीवाल (साहुकार) कहीये. तेम मिथ्यातपणामां करणी करतां कर्म तुटे, तेथी समकित आवे, त्यारे तेने जिन-आझानो आराधक कहीये; पण मिथ्यातपणामां करणी करतां अशुज कर्म तुटे अने पुन्य बंधाय, तेथी ते जिनआझानो आराधक कहेवाय नही. ते अनंती बेला नवयैवेयक सुधि गयो, पण अनंतां जन्म मरण कर्या. जेम सिवराजरुषि, तामलीतापस अने पूरणतापसे मिथ्यातपणामां करणी करतां अशुज कर्म तोनी पुन्य बांध्यां, तेथी तामलीतापस तथा पूरणतापस इंड्र थया, पण ज्यारे समकित पाम्या, त्यारे करणी लेखामां गणाणी. जेम रुपीआ जेला थया, हुंकी हाथनी पटेथी कोठीवाल कहेवाणा, पण हाथनी हुंकी पटया विना जे धन मढ्युं ते विलाइ जाय (नाश थाय) तो ते कोठीवाल न कहेवाय. तेमज समकित आव्या पहेलां आराधिक न कहेवाय; पण ज्यारे समकित आवे त्यारेज तेने आराधिक कहीए ”. तेवारे तेरा पंथी कहे ठे के, मिथ्यातपणामां जे करणी करी ते करणीज समकित आववानुं कारण ठे, अने ते आझा माहेली ठे. एम कहे ठे तेनो उत्तर.

अरे जाइउं ! सिवराज, तामली अने पूरणना सरखो करणी अ-

नंता जीवे अनंती वार करी, नव ग्रैवेयक सुधी गया, पण समकित केम न आव्युं ? ए तो जव-स्थिति पाकी, अने समकित आव्युं, तेथी ते लेखामां गणाणी; पण समकित आव्या विना मिथ्यात्वीनी करणी (आज्ञामां) लेखामां नही. जो मिथ्यात्वमां करणी करतां कर्म तुटे, ने समकित आवे, तेथी मिथ्यात्वीनी करणी आज्ञामां कहो तो, ए लेखे समकितपणामां अने यथाख्यात-चारित्रमां आज्ञा-बाहारनां कामो करे, तेथी पाठा पढे अने मिथ्यात्वमां आवे. शुं ? तमारे लेखे यथाख्यात चारित्रमां पण आज्ञा-बाहारनां कामोने मिथ्यात्वपणुं केहेवुं जोइए- ए वात केम मळे ? तेवारे तेरापंथी एम कहे ठे के, जो मिथ्यात्वीनी करणी आज्ञामां नथी तो मिथ्यात्वोने दान देवानी, सीयल पालवानी अने लीलोत्री गोरुवानो आज्ञा केम आपो ठो ? एम कहे ठे तेनो उत्तर.

जेम गुरुजी, मिथ्यात्वीने तथा अज्ञवि शिष्यने सूत्र जणावे तथा ज्ञान आपे, पण तेने समकितरूपी जाजन नथी, तेथी तेने अज्ञान कहीये. तेम साधुजी तो आज्ञा मांहेलां कामोनीज आज्ञा आपे, अने ते आज्ञा मांहेलुं काम करे, तोपण तेने अनाज्ञा कहीये. वली जावे साधुजीने जला जाणे, तथा जावे समकित होय तो तेने आज्ञा आराधकपणानो पण लाज थाय, तेथी साधुजी मिथ्यात्वीने दानादिक (साधुजीने) देवानी आज्ञा आपे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, समकिततो जीव अजीवनुं जयातथ्य जाणपणुं आवे, तथा दस बोलने समा जाणीने सरदहे, त्यारे आवे. तेनो उत्तर. अहो मतवादीजं ! एतो वेहवार समकितने उलखवानां लक्षण कहां ठे, पण निश्चे समकित तो अनंतानुबंधी चोकमीनो ह्योपशम थयो तेने कहीये. तेनी स्थिति जघन्य अंतर मुहूर्तनी ठे. समकिति अंतर मुहूर्तमां जयातथ्य जीव-अजीवनुं जाणपणुं शी रीते करे ? ते कहो. वली अवध-ज्ञाननी धिति जघन्य एक समयनी कही ठे. शाख सूत्र पन्नवणा पद अढारमें. एक समयमां ए अवधज्ञाने करी शुं जाणी शके ? पण केवलज्ञानीए कर्मना आवरण एक समये आधां थयां दीठां, तथा बीजे समये आवरणने वली आव्यां दीठां.

ए न्याये जीवने दर्शनावरणी कर्मनो ह्योपशम थयो होय तो जावे सम-
कित कहीये. वली दस प्रकारे समकितनी रुची कही ठे. शाख सूत्र
उत्तराध्ययन अध्ययन अठावीसमें. तेमां देव, गुरु, धर्म, श्री वीतरागना
वचन तथा साधुजीने संक्षेप थकी जला जाणे तेने संक्षेप-रुची-सम्यक्त
कहीये. ए न्याये साधुजीने जला जाणे तो जावे समकित कहीये; तो
आज्ञानो पण लाज थाय, तेथी साधुजी आज्ञा आपे. माह्या हो ते वी-
चारी जोजो. वली तेरापंथीने पुढीए के, मिथ्यात्वी आज्ञा मांहेली कर-
णी करे तेथी तेनी गरज सरे के नही ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के:—

“तामली तथा पूरण-तापस, सीवराज-रुषो, असोचा-केवली, विजय-
गाथापतो, सुसुख-गाथापतो तथा पूर्व जवे मेघकुमार, आदि अनेक
जीव मिथ्यातपणामां करणी करी एका अवतारी तथा मोक्ष गामी
थया, अने मिथ्यातपणामां करणी करी तेथी तेमनी गरज सरी.” एवुं
कपटथी बोले ठे, अने बीजा साध-श्रावकोनी करणी उभाववाने वास्ते
एवी ढाळो जोकी ठे. ते गाथा लखीए ठीए:—

सुध समगत विण पाळीयां, अज्ञानपणे आचार नवियण
नवप्रिवेग उंचो गयो पण, न सरी गरज लगार नवियण
कीजो जीन धर्मनी पारखा.

एवी तो जोको करी ठे, अने वली मोढेथी एम कहे ठे के “मि-
थ्यात्वीनी करणी आज्ञामां ठे तेथी संसार परित थाय (गरज सरे), अने
साध श्रावक निर्वध करणी करी देवलोकमां तथा नवग्रैवेयकमां जाय,
तो पण शुद्ध समकित विना गरज सरे नही.” एम कपटथी कोइ ठेकाले
कांइ. ने कोइ ठेकाणे कांइ एम जाणी जाणीने जुटुं बोले, तेनी प्रतीत केम
आवे ? ते माह्या हो ते विचारी जो जो. वली जगवती आदि घणा सूत्रमां
मिथ्यात्वीने “एगंत बाले, एगंत अपंरिह, अपरिहय पावकंमे.” कह्या. ते
केम ? जो ते आज्ञा मांहेलुं काम होय तो एकान्त अपंरित न कहे, केमके
चोथे गुणठाणे जघन्य थकी ज्ञान दर्शनना गुण प्रगटया तेथी तेने श्री वीत-

રાગદેવે આજ્ઞાના આરાધક કહ્યા. તે માટે મિથ્યાત ગુણગણાનો કરણી મૂલ્યથીજ આજ્ઞામાં નથી.

હવે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં સ્થાપવા માટે તેરાપંથી ડ્રષ્ટાન્ત કહેઠે કે:-“ જેમ તલાવનું પાણી વાણીઆ બ્રાહ્મણાદિકના ઘેરે આ-
 ણ્યું તેતો શુદ્ધ, અને અંતઃજ્યાદિ (ચંદ્રાલ) અધમ લોક લઈ જાય તે
 અશુદ્ધ છે, પણ જુડને ! હીંણ જાતનું પાણી તે ઉત્તમના પાણી માંદેલું
 છે. તે પાણી પીધાથી તૃષ્ણ જાય કે નહીં ? ” એવા ડ્રષ્ટાંત આપે છે, પણ
 અવિવેકીનું એમ નથી જાણતા કે, અહિંયાં તો ત્રણ ઠામ બતાવ્યાં છે:-
 તલાવ ૧, ઉત્તમ ૨ અને અધમ ૩. તેમ લોકોત્તર પદ્ધે શ્રી વીતરાગદેવ
 તો તલાવ અને શ્રુત ચારિત્ર રૂપ ધર્મ કહ્યું તે પાણી ૧, જિન માર્ગી
 ચોથા ગુણગણાથી પ્રારંજી ચૌદમા ગુણગણા સુધી જે જે જ્ઞાન, દર્શન,
 ચારિત્ર, અને ઉત્તરગુણ ચારિત્રરૂપ તપ ક્રિયાના કરણદાર તે સર્વ ઉત્તમ
 પ્રાણીનાં ઘર ૨, અને ૩૬૩ પાંચની તે અધમ લોકોનાં ઘર ૩ જાણવાં.
 હવે જિનમત રૂપ તલાવ માંદેથી જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર એ ત્રણ
 આરાધના રૂપ પાણી માંદેલું, મિથ્યાત્વો કયું પાણી લઈ જાય તે કહ્યો.
 તેવારે તેરાપંથી કહે કે, તપ, શુદ્ધ જોગ, અને નિર્જરારૂપ ધર્મ આજ્ઞા માંદે-
 લો છે, તે રૂપ પાણી લઈ જાય છે. એમ કહે છે તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય !
 મૂલગુણ ઉત્તરગુણ ચારિત્રત્રિના તપને, નિર્જરાને અને શુદ્ધજોગને, ધર્મ
 તથા આજ્ઞાની આરાધના કોઈ ઠેકાણે કહી નથી. એન્યાયે મિથ્યાત્વીની
 કરણી આજ્ઞા બાહ્ય છે, અને આજ્ઞા બાહ્યર પુન્ય વંધાય છે. કાહ્યા હો તે
 વિચારી જોજો. વલી તેરાપંથીનું એમ કહે છે કે, સંસાર પરિત્ત કરવાની
 જગવાનની આજ્ઞા છે, અને મેઘકુમારે આગલા જવમાં તથા સુમુખગાથા-
 પતી અને વિજયગાથાપતી આદિ અનેક જીવોએ મિથ્યાતપણામાં સંસાર
 પરિત્ત કીધો છે, તેથી મિથ્યાત્વીનો કરણી આજ્ઞામાં કહીયે ઢીણ. તેનો
 ઉત્તર. અરે જાણું ! સૂત્ર પાઠમાં તો તેને મિથ્યાત્વી કહ્યા નથી. તે
 જ્ઞાતા સૂત્રના અધ્યયન પેહેલાનો પાઠ લેખીએ ઢીણ:-

तएणं तुमं मेहा पाएणं गतं कंमुइस्सामि तिकट्ठु पाए उ-
 खित्ते. तेसिंचणं अंतरंसि अणेहिय बलवंतोहिय सतेहिय
 पलाइजमाणे १ ससए अणुपविठे. तएणं तुमं मेहा गायं
 कंमुइत्ता पुणरवि पायंपडि निस्कमिस्सामि तिकट्ठु तंससयं
 अणुपविठं पासेइ १ ता पाणाणुकंपयाउं जुयाणुकंपयाउं
 जीवाणुकंपयाउं सत्ताणुकंपयाउं अंतराचेव संधारिय नो
 चेवणं नखित्ते. तएणं तुमं मेहाताए पाणाणुकंपयाए
 जाव सत्ताणुकंपयाए संसार परित्तिकए मणुसाउं निबंधे.
 तएणंसे वणदवे अट्ठाइवाइराइं तं वणं वामिति निठिए
 उवरए उवसंते निवाए याविहोत्ता, एगंवाससय परमाउं
 पालइत्ता इहेव जंबुदीवे १ जारहेवासे रायणिहेनयरे से-
 णियस्सरस्सो धारिणिएदेविए कुठिंसि कुमारताए पच्चायां.
 तएणं तुमंमेहा अणुपुवेणं गब्जावासाउं निस्कंतेसमाणे,
 उमुक्क बालजावे जोवणग मणुपत्ते. मयंअंतिए मुंमे ज-
 वित्ता आगाराउं अणगारियं पवइए. तंजइताव तुमेमेहा
 तिरिस्कजोणियजव मुवागएणं अपमिद्वद्द सम्मत्तरयण
 लजेणं. सेमाए पाणाणुकंपयाए जाव अंतराचेव संधारिए
 नोचेवणं निस्किति. किमंग पुण तुमंमेहा इयाणं विजल
 कुल समुब्जवेणं ॥ ४ ॥

अर्थः—त० तेवारे तु० तमे मे० हे मेघकुमार ! पा० पगे करीने
 ग० शरीर प्रत्ये कं० खंजोलसुं, ति० एवा हेतुथी पा०पग ज० उंचो उ-
 पाड्यो. ते० ते पगनी जूमिनी अं० वीचाले अ० अनेरा घणा व० बल-
 वंत स० शत्रु जीवोए, मांरुं जराणुं तेथी ठेवाठेवा करतां पगने

स्थानके खाली जूमिकाने विषे स० ससलो अ० पेठो. त० त्यार पठी तु० तुमे हे मेघकुमार ! गा० शरीर प्रत्ये कं० खाजखणी, खणीने पु० वली जूमि प्रत्ये पा० हेठो पग मुंकु, एम विचार करीने, नीचे पग मुंकवा लाग्या, ति० एम करीने तं० ते ससलाने अ० पगना स्थानके पेठो देख्यो, देखीने पा० बेइन्द्रियादिक प्राणीजीवनी अनुकंपा दयार्थी, जु० जुत वनस्पति मात्रनी दयार्थी, जी० पंचेन्द्रजीव मात्रनी दयार्थी, अं० वचे निराधार उंचो पग राख्यो; पण नो० निश्चे धरतीए पग मुक्यो नही. त० त्यार पठी तु० तमे मे० हे मेघकुमार ! पा० प्राणीनी अनुकंपा-दयार्थी जा० यावत् स० शत्व पृथ्व्यादिकनी दया, तेमज ससलानी दयाएकरी सं० संसार परित कीधो; तथा वली म० मनुष्यनुं नि० आनखुं बांध्युं. त० त्यार पठी व० वननो दव अ० अढी रात्रदिवस सुधी बढ्यो, अने व० वन पोताना क्षेत्रथी उलाणो एटले दव बंध पढ्यो, उ० उपशान्त थयो अने ससलो बच्यो. ते समयथी हे मेघ ! ए० एक सो वर्षनुं प० परम उत्कृष्टं आनखुं पा० पालीने, तमे इ० आज जं० जंबुद्वीपनामा द्वीपने विषे, जा० जरतक्षेत्रने विषे, रा० राजग्रही नगरीने विषे से० श्रेणिकराजानी पटराणी धा० धारणिदेवनी कु० कुखने विषे कु० कुमारपणे प० उपन्या. त० त्यार पठी तु० तमे हे मेघकुमार ! अ० अनुक्रमे ग० गर्जवासथकी नि० निसरी जन्म पांम्या. उ० बालजावपणुं मु० क्युं अने जो० जोवन वय प्राप्त थइ. त्यार पठी म० माहारी समीपे मुं० मुरु ज० थइने आ० ग्रहस्थवास ठांमीने अ० अणगारपणुं लीधुं. तं० ते कारणथीज प्रथम तु० तमे हे मेघकुमार ! ति० तिर्यच-योनिना जव प्रत्ये उ० पांम्या अ० अणपांम्युं समकितरुप रत्न. अर्थात् समकित पांम्या न हुता ते पांम्या. से० ते हवे पग मुकवानी खाली जग्याने विषे पा० प्राणी ससलो राख्यो, तेनी दया करी ते जा० यावत् अं० विचाले सं० उंचो पग राख्यो, पण नो० निश्चे हे मेघ ! नि० तमे धरतीए हेठो पग मुक्यो नही. कि० किं इति कोमलामंत्रणे पु० वली तु० हे मेघ ! इ० हंमणा आ० विस्तीर्ण कुलने विषे तमे उपन्या ठो. एम श्री माहा-

वीर मेघकुमार प्रत्ये केहेता हवा. ए झातासूत्रना प्रथमाध्ययननो सूत्रार्थ.

हवे सुखविपाकसूत्रना बीजा अध्ययननो पाठ लखीए ठीएः—

तेणंकालेणं तेणंसमयेणं इहेव जंबुद्वीवे १ चारहेवासे
हत्थिणाउरे णामं नयरे होत्था. तत्थणं हत्थिणाउरेणयरे
सुमुहेणामं गाहावइ परिवसइ अहे. तेणंकालेणं तेणंस-
मयेणं धम्मघोसेणामंधेरा जाइसंपन्ना जाव पंचहिं सम-
णसएहिं सद्धिं संपरिवुत्ता पुद्वाणुपुर्विं चरमाणा गामाणु-
गामं डुइज्जमाणा जेणेव हत्थिणाउरेनगरे जेणेव सहस्सं
व वस्से उज्जाणे तेणेव उवागह्वइ १ ता अदापडिरुवं उ-
ग्गहं उगिन्दिताणं संजमेणं तवसा अप्पाणं जावेमा-
णस्स. तेणंकालेणं तेणंसमयेणं धम्मघोसेणं थेराणं अंते-
वासी सुदत्तेणामं अणगारे उराळे जाव तेउळेसेणं मासे-
णं विहरइ. तंसे सुदत्तेअणगारे मासखमण पारणगंसि
पढमाए पोरसिए सच्चायंकरेइ जहा गोयम तहेव धम्मघो
स थेरा आपुवंति जाव अरुमाणे सुमुहस्स गाहावइस्स
गेहं अणुपविठे. तत्तेणंसे सुमुहे गाहावइ सुदत्तं अणगारं
एजमाणं पासइ १ ता दठ्तुठे आसणाउं अब्भुठेइ पा-
यपिठान पच्चोरुहेत्ति एगसामियं उत्तरासंगंकरेइ सुदत्तंअ-
णगारं सत्तठ पयाइं अणुगह्वंति १ ता आयाहिणं पया-
हिणं करेति १ ता वंदइ नमंसइ जेणेव जत्तघरे तेणेव
उवागह्वइ १ सयह्वेणं विउळेणं असणं ४ पम्पिदानेस-
माणे तुठे. तत्तेणं तस्स सुमुहस्स गाहावइस्स दवसुद्धेणं
दायगसुद्धेणं तिविदेणं तिकरणसुद्धेणं सुदत्तेअणगारे प-

મિલાજેસમાણે સંસાર પરિતકણ. મણુસાગર નિબંધે. ઇમા-
દિં પંચ દ્વાઈ પાનબ્જુઆઈ વસુદારા વુઠિ દસધવણે કુ-
સુમે નિવાત્તિતે, ચેલાચેલવં કરેંતિ, આકાસાગ દેવડુંહદી
અણંતરં વિયણં આસાસતિ અહોદાણ મહોદાન ઘુઠેય ॥

અર્થ:—હવે સુખ-વિપાકસૂત્રના પાઠનો અર્થ કહે છે. તે તે
કાલને વિષે તે તે સમયને વિષે ઇં આ જં જંબુદ્વીપનામે દ્વીપને વિષે,
જં જરતક્ષેત્ર માંહે, હં હસ્તિનાપુરનામે નં નગર હોં હતું. તં ત્યાં
હં હસ્તિનાપુર ણં નગરને વિષે સું સુમુખનામે ગાં ગાથાપતી પં
રેહેતો હતો. અં તે રુદ્ધિવંત હતો. તે તે કાલને વિષે તે તે સમયને
વિષે ધં ધર્મઘોષનામે થેં સ્થિવર જાં જાતિ કુલ સર્વ ગુણ સહિત જાં
યાવત્ પં પાંચસો સં શ્રમણ સાધુની સિં સાથે સં પ્રવર્તતાથકા પું
પૂવાનુપૂર્વે ચં વિચરતા, ગાં ગ્રામાનુગ્રામે ટું અનુક્રમે ઝલંઘતા, જે
જ્યાં-હં હસ્તિનાપુર નગર છે, જેં જ્યાં સં સહસ્રાવનામે વં વન ઝં
ઝયાન છે, તેં ત્યાં ઝં આવ્યા, આવીને અં યથાયોગ્ય ઝં સ્થાનક
વાગમાં ઝતરવાની આજ્ઞા માગીને સં સત્તરજેદે સંજમ અને તં બાર-
જેદે તપે કરી અં પોતાની આત્માને જાં જાવતા વિચરે છે. તે તે
કાલને વિષે તે તે સમયને વિષે ધં ધર્મઘોષનામે થેં સ્થિવરના અં
શિષ્ય સું સુદત્તનામે અં અણગાર ઝં જેનો જલો આચાર છે, જાં
યાવત્ જેણે તે તેજુલેશ્યા ગોપવી રાખી છે, તે માં માસમાસ યમણ
કરતા વિં વિચરે છે. તં તે સું સુદત્તનામે અણગાર માં માસ યમ-
ણને પાં પારણે પં પેહેલી પોં પોરસિય સં સજાય કરીને જં જેમ
ગોં ગૌતમસ્વામી શ્રી માહાવીરદેવને પુઠીને ગૌચરીય જતા તં તે-
મજ ધં ધર્મઘોષ થેં સ્થિવરને આં પુઠીને જાં યાવત્ અં ફરતા
થકા સું સુમુખનામે ગાં ગાથાપતીના ગેં ઘરને વિષે અં આવ્યા.
તં તેવારે સેં તે સું સુમુખ ગાં ગાથાપતી સું સુદત્ત અં અણગારને
ણં આવતા પાં દેલે, દેલીને હં હર્ષ સંતોષ પામ્યા, પામીને આં

आसनथकी अ० उठे, उठीने पा० पादपोठ थकी प० हेठा नतरीने ए० एक पटने डुपटे उ० उत्तरासन करीने सु० सुदत्त-अणगारने स० सात आठ प० पग अ० सामो जाय, जइने त्रण प्रदक्षिणा करी आ० आव-
र्तन प० परावर्तन क० करे, करीने वं० वांदे, न० नमस्कार करे, वांदी नमस्कार करीने जे० ज्यां ज० रसोमुं ठे, ते० त्यां उ० आवे, आवीने स० पोताने हाथे वि० घणा अ० असनादिक ४ प० पकिलाजतो शं-
तोष पाम्यो. त० तेवारे ते सु० सुमुख गा० गाथापती ते द० डव्य शुद्ध, दा० दातारुं चित्त शुद्ध, तथा ति० त्रिविध एटले शुद्ध मन, व-
चन, काया अने ति० त्रण करण शुद्धेकरी सु० सुदत्त-अणगारने प० प्रतिलाज्येथके ते सुमुखनामा गाथापतोए सं० संसार प० परित कीधो.
म० मनुष्यनुं वि० आठखुं वांध्युं. वली तेना घरने विषे इ० ए प० पांच द० डव्य पा० प्रगट थया. व० धरतीने विषे तु० पंचवर्णां फुल अने कु० फुलनी मालानी नि० वृष्टी थइ. चे० देवडुण्य-वस्त्रनी वृष्टी थइ. आ० आकाशमां दे० देवडुंडुजी वाजी. अ० आंतरारहित आ-
काशने विषे अ० अहोदान म० मोटुं दान दीधुं, एम निर्घोष शब्द धु० थता हवा.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ! मेघकुमारे हाथीना जवमां प्राणी, जुत अने जीवनी अनुकंपा कीधी, तेथी संसार परित कर्यो कइं. ए अनुकं-
पाने समकितनुं लक्षण श्री वीतरागदेवे कइं ठे. ए न्यायथी ते वखत-
मां समकित जाषे ठे; कारणके लक्षण होय त्यां लक्ष अवश्य होवुं जो-
इए. वली सुमुख-गाथापती साधुजीने देखीने हर्ष शंतोष पाम्या, मुखे जयणा कीधी, सातआठ पग सामा गया, अने त्रण करण त्रण जोग शुद्ध राखी, घणा नखट जावे दान दीधुं, तेथी संसार परित कर्यो. ए लक्षणतो समकितनीना दीसे ठे, अने मिथ्यात्वी तो शुद्ध देव-गुरु-धर्मने खोटा जाणे तेने कहीये. तमे सुमुख-गाथापतीने मिथ्यात्वी कया ज्ञाने-
करी जाएया ? ते कहे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, समकितनीने तो एक

વૈમાનીક-દેવતાનું આઝખું બંધાય; અને એમને તો મનુષ્યનું આઝખું બંધાયું. તેથી મિથ્યાત્વી જાણ્યા. એમ કહે છે. તેનો ઉત્તર:—

અરે જાણે ! શ્રી કૃષ્ણમાહારાજ તથા શ્રેણીકમાહારાજ, એ સમ-
કિતી હતા. તેમનું નર્કનું આઝખું કેમ બંધાયું ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે
કે, પેહેલા નર્કનું આઝખું મિથ્યાતપણામાં બંધાયું, અને પછી સમકિત
આવ્યું. એમ એકાન્ત જુઠ કહે છે. હે દેવાનુપ્રીય ! કેટલાક જીવોને તો
વર્તમાન જવનું આઝખું ઠ મહિના વાકી રહે, ત્યારે પરજવનું આઝખું
બંધાય છે, અને કેટલાક જીવોને આઝખાનો ત્રીજો જાગ રહ્યા પછી પ-
રજવનું આઝખું બંધાય છે; પણ બે જાગમાં તો કોઈ જીવને પરજવનું
આઝખું બંધાય નહીં. તેની શાખ સૂત્ર પત્રવણા પદ ૨૩ મેં.

હવે જુઠ ! શ્રી કૃષ્ણમાહારાજનું હજાર વર્ષનું આઝખું હતું, તેમાં-
થી ૬૬૬ વર્ષ જાહેરાં ગયાં, ત્યાં સુધી તો પરજવનું આઝખું બંધાયું નહીં,
અને સમકિત તો શ્રી નેમનાથ જગવંતને કેવલજ્ઞાન ઉપજ્યું, ત્યારથી જ
શેવાન્નકિ કરી દીશે છે. વલી કૃષ્ણમાહારાજ આસરે ત્રણસો વરસના
હતા, ત્યારે રાજેમતિને આવીને કહ્યું કે, “હે કન્યા ! નેમનાથ જગવાન
તો સંસારસમુદ્ર તર્યા, ને તું પણ સંસારસમુદ્ર તર. ” એવાં વચન કહ્યાં છે.
ઈહાં સમ્યક્ત દીસે છે, અને પછી આઝખું બંધાવાના સમયે સમ્યક્ત ગયું,
તેથી નર્કનું આઝખું બંધાયું દીશે છે, અને પછી વલી સમ્યક્ત આવ્યું
દીસે છે. વલી કૃષ્ણમાહારાજને ક્ષાયક-સમ્યક્તિ પરિપાટીમાં (પરંપરામાં)
કહે છે. તે ક્ષાયક-સમ્યક્ત આઝખું બાંધ્યા પછી આવ્યું હોય તો અટકાવ
નહીં, પણ સૂત્રપાઠમાં તો ક્ષાયક-સમ્યક્ત કહ્યું નથી. ક્ષયોપશમ-સમ્યક્ત
દીસે છે. તેની સ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહૂર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ૬૬ સાગરની
કહી છે. સાસ્વાદન-સમ્યક્તની જઘન્ય તથા ઉત્કૃષ્ટી ઠ આવલકાની,
ઉપશમ-સમ્યક્તની એક સમયની અને ઉત્કૃષ્ટી અંતર મુહૂર્તની,
વેદક-સમ્યક્તની જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટી એક સમયની છે, અને ક્ષાયક-સમ્ય-
ક્તની આદ છે પણ અંત નથી, એટલે તે આવ્યું પાડું જાય નહીં. શાખ

सूत्र पञ्चवणा पद १० मे. वली एक जीवने एक जवमां अशंख्याती वेला सम्यक्त आवे अने जाय, एम कहुं ठे. वली समकितिनी जघन्य स्थिति अंतर मुहूर्तनी कही ठे. ते अंतर मुहूर्तना अशंख्याता जेद ठे. जघन्य वे समयने अंतर मुहूर्त कहीये; केमके वेदनी कर्मनी जघन्य स्थिति अंतर मुहूर्तनी कही ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन ३३ में तथा जगवतीजीमां तथा पञ्चवणा पद २३ में. वेदनी कर्मना वे जेदः— शाता अने अशाता. शाता वेदनीना वे जेदः-संप्राय अने इरियावही. इरियावहीनी स्थिति वे समयनी कही ठे. शाख सूत्र पञ्चवणा पद २३ में तथा जगवतीजीमां. ए न्याये जघन्य वे समयने अंतर मुहूर्त कहीये, अने उक्तृष्टा वे समयथी मांणीने एक अंतर मुहूर्तमां एक समय जणो होय तेने अंतरमुहूर्त कहीये. एम असंख्याता जेद ठे.

ए न्याये आनखाना बंध समये सम्यक्त गयु दीसे ठे. जेम मेघ-कुमारने हाथीना जवमां, तथा सुमुख तथा विज्य-गाथापतीने सम्यक्त फर्षवाथी संसार परित थयो ठे, तथा सम्यक्तथी सनमुख थया ठे, अने मनुष्यनुं आनखुं बांध्युं तेवेला सम्यक्त गयुं दीसे ठे. पठी तो श्री केवलीमाहाराज स्वीकारे ते सत्य ठे. वली ज्यारे मेघकुमार संजमथी मगीने प्रजुपासे आव्या, त्यारे श्री वीरप्रजुए कहुं के, “हे मे घ ! तें हा-थीना जवमां दया पाळी, तेथी तिर्यचना जवमां सम्यक्त लाध्युं.” एम कहुं. ते श्री ज्ञाताजीना अध्ययन पेहेलानो पाठ लखोए ठीएः—

तंजइत्ताव तुमे मेहा तिरिस्क-जोणिय जवमुवागएणं अ-
प्पमिल-इ सम्मतरयण लजेणं सेमाए पाणाणुकंपयाए
जाव अंतराचेव संधारिए णो चेवणं णिस्सित्ते किमंगपु-
ण तुमे मेहा इयाणिं विजल कुल समुब्जवेणं ॥

अर्थः—पुर्ववत्. जुठ प्रश्न पहेलो. पाठलपाने ४ए में.

जावार्थः—अहीयां कहुं ठे के, कोइ दोवस नही मलेखुं एवुं

સમકિતરત્ન મદ્યું. મૂલપાઠના અક્ષરનો તો એવો અર્થ થાય છે, અને કેટલાક ટવામાં મુલગો અર્થ કરીને પઠી કહ્યું છે કે, “એતાવતા સમ્યક્ત અણપામ્યો.” પણ જુઝ ! એ અર્થ કયા પાઠના અક્ષર છે? પાઠ વિના અર્થ પ્રમાણ થાય નહીં. માટે મુલગા અર્થમાં સમકિત-રત્ન પામ્યા કહ્યું, તેજ પ્રમાણ છે. વલી સનત્કુમાર-હંડ્રની, સુર્યાન્નેદવની અને બીજા હંડ્રોની બાર બોલની પુઠા ચાલી; તેમાં શ્રી વીતરાગદેવે “સમ્યક્ત” પેહેલું કહ્યું છે, અને પરિત સંસાર પઠી કહ્યો છે. તેની શાખ સૂત્ર શ્રી જગવતીજી શતક ત્રીજે ઉદ્દેશે પેહેલે તે પાઠ લખીએ ઢીએ:—

સણંકુમારેણં જંતે! દેવિંદેદેવરાયા કિં? જવસિદ્ધિએ અજવ સિદ્ધિએ સમ્મદિઠિએ મિઢાદિઠિએ પરિતસંસારિએ અણંત-સંસારિએ સુલજ્જબોદિએ હુલજ્જબોદિએ આરાહએ વિરાહએ ચરિમે અચરિમે? ગોયમા! સણંકુમારે દેવિંદેદેવરાયા જવસિદ્ધિએ નો-અજવસિદ્ધિએ. એવં સમ્મદિઠિ પરિતસંસારિ સુલભબોદિએ આરાહએ ચરિમે. પસથંનેયથં. સેકેણ-ઠેણં જંતે! ગોયમા! સણંકુમારે દેવિંદેદેવરાયા બહુણં સમણાણં બહુણં સમણીણં બહુણં સાવયાણં બહુણં સાવિયાણં દિયકામએ સુહકામએ પથ્થકામએ આણુકંપિય નિસ્સયસિય દિયસુદ્ધ નિસ્સેસકામએ. સેતેણઠેણં ગોયમા! સણંકુમારે દેવિંદે જવસિદ્ધિએ જાવ નોઅચરિમે ॥

અર્થ:—શ્રી માહાવીર સ્વામી પ્રત્યે ગૌતમ સ્વામી પુઠતા હ્વા. સઠ સનત્કુમાર જંઠ હે જગવાન! દેઠ દેવેંદ્ર દેવરાજા કિંઠ શું જંઠ જવ સિદ્ધિક જવ્ય છે, કે અઠ અજવ્ય છે? સઠ સમ્યક્દૃષ્ટિ છે કે મિઠ મિથ્યાદૃષ્ટિ છે? પઠ અદ્વપસંસારી છે કે અઠ અનંતસંસારી છે? સુઠ સુલજ્જબોધી છે કે હુઠ હુલજ્જબોધી છે? આઠ જ્ઞાનાદિકનો આરાધક છે કે વિઠ વિરાધક છે? ચઠ ચરમ છે કે અઠ અચરમ છે? इति प्रश्न. उत्तर

गो० हे गौतम ! स० सनत्कुमार दे० देवेंद्र देवराजा ज० जव्य ठે નો०
અજવ્ય નથી, એ તેમજ સ० સમ્યક દૃષ્ટિઠે, પ० અદ્ય સંસારી ઠે, અનંત
સંસારી નથી, સુ० સુલજ્જબોધી ઠે ડુર્લજ્જબોધી નથી, આ० આરાધક ઠે
વિરાધક નથી, ચ० ચરમ ઠે, એ રીતે પ० પ્રશસ્ત (જલા) કેહેવા અને
અપ્રશસ્ત ઠેકવા. સે० તે શા અર્થે જં० હે જગવાન ! એમ કહ્યું ? इति प्रश्न.
उत्तर. गो० हे गौतम ! स० सनत्कुमार दे० देवेंद्र देवराजा ब० घणा स० श्रम
ए साधुने, ब० घणी स० श्रमणी साधवीने, ब० घणा सा० श्रावकने, ब० घणी
सा० श्रावीकाने, हि० हित सुख निबन्धन वस्तुना वान्ठक १, सु० सुखना वा-
न्ठक २, प० दुःख त्राणना कामी एटले जुख्याने सुखकारी आहार आपे ३,
अ० कृपाएकरी सहित ४, नि० मोक्षना इच्छक ठे ५. हि० हितसुख અને અદુઃ-
खાનુબંધ નિ० નિશેષ સમસ્તને વાન્ઠે. એમ જાણે કે સમસ્ત દુઃખરહિત
થાઈ ને મોક્ષ જાઈ. એવા હિતના કારણથી સાધ-સાધવી તથા શ્રાવક
શ્રાવીકા આદિનું સુખ વાન્ઠે ઠે. સે० તે અર્થે ગો० હે ગૌતમ ! સ० સ-
નત્કુમાર દે० દેવેન્દ્રદેવરાજા જં० જવ્ય ઠે જા० યાવત્ નો० અચરમ નથી.

જાવાર્થ:—હવે જુઈ ! એ વાર બોલમાં સંસાર એકથી એક બોલ-
માં હલવો કહ્યો. એ અજવિ નથી પણ જવિ ઠે. જવિના બે જેદ:-
સમકિતિ અને મિથ્યાત્વી. એ કોણ ઠે ? એ સમકિતિ ઠે. સમકિતિના બે
જેદ:- અનંત-સંસારી અને પરિત-સંસારી. એ કોણ ઠે ? એ પરિત-સંસારી
ઠે. પરિત-સંસારીના બે જેદ:- સુર્લજ્જબોધી અને ડુલજ્જબોધી. એ કોણ ઠે ?
એ સુલજ્જબોધી ઠે. સુલજ્જબોધીના બે જેદ:- આરાધક અને વિરાધક. એ
કોણ ઠે ? એ આરાધક ઠે. આરાધકના બે જેદ:- અચરમ અને ચરમ.
એ કોણ ઠે ? એ ચરમશરીરો ઠે. એ જુઈ ! સમકિત પેહેલું કહ્યું, અને
સંસાર પરિત પઠી કહ્યું. એ ન્યાયે મિથ્યાત્માં સંસાર પરિત થાય નહીં.
વધી પરિત-સંસારીની સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટી અર્ધપુદ્ગલ દેશ જાણી કહી;
અને સમકિત આવ્યા પઠી પણ સંસાર ઉત્કૃષ્ટો અર્ધપુદ્ગલ દેશ જાણો
ધાકી રહ્યો કહ્યો; અને સમકિતિની અને પરિત-સંસારીની જગન્ય

स्थिति अंतर मुहूर्तनी कही. ते संसार परित कीधा पठी अंतरमुहूर्तमां मुक्ति जाय. शाख सूत्र पञ्चवणा पद १७ में. ए न्याये समकित आख्या पठीज संसार परित थाय, पण मिथ्यातमां संसार परित थाय नहीं. पठीतो श्री कवली माहाराज जाणे. वली जेने जीव-अजीव अने त्रस-आवरनुं जाणपणुं नथी, तेनां पचखाणने डुपचखाण कद्यां. तेनी शाख सूत्र जगवतीजी शतक सातमे, उद्देशे बीजे. ते पाठ लखीए ठीएः—

सेणुणं जंते ! सबपाणेहिं सबजूएहिं सबजीवेहिं सबसत्ते-
हिं पच्चस्कायमिति वदमाणस्स सुपच्चस्कायं जवइ डुपच्च-
स्कायं जवइ ? गो० ! सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं जाव
सिय डुपच्चस्कायं जवइ ॥ सेकेण्ठेणं जंते ! एवं वुच्चइ ?
सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं जाव सिय दुपच्चस्कायं जवइ.
गो० ! जस्सणं सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं पच्चस्काय-
मिति वदमाणस्स णो एवं अजिसमणागयं जवइ
इमे जीवा इमे अजीवा इमे तसा इमे थावरा त-
स्सणं सबपाणेहिं सबसत्तेहिं पच्चस्कायमिति वदमाणस्स
नोसुपच्चस्कायं जवइ डुपच्चस्कायं जवइ एवं खलुसे
डुपच्चस्काइ ॥ सबपाणे जाव सबसत्तेहिं पच्चस्कायमिति
वदमाणे नो सच्चंजासं जासइ मोसंजासं जासइ एवं
खलुसे मुसावाइ ॥ सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं तिवि-
हं तिविहेणं असंजय अवरिय अप्पनिहय पच्चस्काय पाव-
कम्मे सकिरिए असंवुढे एगंतदंढे एगंतबालेयाविजविस्सइ
जस्सणं सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं पच्चस्कायमितिवदमा-
णस्स एवं अजिसमणागयं जवइ इमे जीवा इमे अजीवा
इमे तसा इमे थावरा तस्सणं सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं

पञ्चस्कायमिति वदमाणस्स सुपच्चस्कायं जवइ नोडुपच्चस्कायं
एवं खलुसे सुपच्चस्काइ ॥ सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं पच्च
स्कायमिति वदमाणे सच्चंजासं जासइ नोमुसंजासं जासइ
एवं खलुसे सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं तिविहं तिविदेणं
संजय विरय पम्हिय पच्चस्काय पावकम्मे अकिरिए संवुमे
एगंत पंमियाविजवइ ॥ सेतेण्ठेणं गो० ! एवंवुच्चइ जाव
सिय दुपच्चस्काय जवइ. ॥

अर्थः—श्री माहावीर जगवंत प्रत्ये गौतमस्वामी पुठता हवा-
से० ते निश्चे जं हे जगवान ! स० सर्व प्राणेकरी, स० जु० सर्व जुते-
करी, स० जी० सर्व जीवेकरी, स० स० सर्व सत्वेकरी, (यतः ॥ प्राणा
द्वित्री चतुः प्रोक्ता, जूतास्तु तर्व स्मृता, जीवा पंचेंद्रिया ज्ञेया, शेषा
सत्त्वा प्रकीर्तिता ॥ १ ॥) प० सर्व चेतनने हणवानुं पचखाण में कर्तुं
एवुं कहे तेने सु० जहुं पचखाण ज० थाय के डु० माहुं पचखाण ज०
थाय ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! स० पा० सर्व प्राणेकरी, सर्व
जुतेकरी, सर्व जीवेकरी जा० यावत् स० सर्व सत्वेकरी जा० पचखाण
सुपचखाण पण थाय अने डुपचखाण पण थाय. से० ते शा अर्थे जं
हे जगवान ! ए० एम कहुं ? उजय वस्तु थाय. इति प्रश्न. उत्तर गो०
हे गौतम ! ज० जे स० सर्व प्राण जुत जीवनो जा० यावत् स० सर्व
सत्वनो प० नियम में कीधो, में हणवाना पचखाण कर्त्ता, एम कहे
तेने, ए० नही ए० एम अ० वदमाण प्रकारे षट्ठे आगळ कहीये
ढीये तेम तेने ज्ञानेकरी जाणपणुं न होय. इ० ए जीव ठे, इ० अ० ए
अजीव ठे, इ०त० ए त्रस जीव बेइन्द्रियादिक ठे, इ०था० ए स्थावर
वृक्षादिक ठे, त० ते स० सर्व प्राणनुं यावत् स०स० सर्व सत्वनुं प० प-
चखाण कर्त्तुं ठे एम कहे ठे, पण जीव-अजीव त्रस स्थावनुं स्वरूप ज्ञा-
नेकरी जाणुं नहोय तेने, नो० सुपचखाण न थाय. (ज्ञानना अज्ञावे

करी जेम ठे तेम पाळे नही, ते माटे सुपचखाणपणानो अज्ञाव ठे). यतः जो जीवेवि नयाणइ अजीवेवि नयाणइ, जीवाजीवे अयाणंतो, कहसो नाहि संजमं ॥ गार्थार्थः—जे जीवअजीना जेद जाणे ठे, तेने सुपचखाणी संजमी कहेवो; पण जे जीवअजीवना जेद जाणतो नथी, ते सुपचखाणी संजमी कहेवाय नही, (एटले ते सुपचखाणना अज्ञावे करीने असंजमी ठे इत्यादि) पण दु० दुपचखाण थाय एटले तेनां माठां पचखाण कहीए. ए० एम ख० निश्चे दु० दुपचखाणी कहीये. स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् सर्व सत्वेकरी प० में पचखाण कर्तुं एम कहे ते, नो० साची ज्ञाषा बोलतो नथी, एटले मो० कुमी ज्ञाषा बोले ठे. ए० एम निश्चे मु० ते जुठ बोलणहार ठे. स० सर्व प्राणीने विषे जा० यावत् सर्व सत्त्वेने विषे ति० त्रिविध (करनार, करावनार अने अनुमोदनार ए त्रण त्रिन्न जेद योग आश्रइने ति० मन-वचन-कायाए करी अ० असंजति प्राणवधादि प्रहारने विषे अयत्नवंत अ० वृत्तरहित, अ० नथी इण्या पचखाणे करी पा० पापकर्म जेणे, स० कायिक्यादि क्रिया सहित अ० नथी संवर्या आश्रवद्वार जेणे, ते ए० सर्वथा प्रकारे स्वपरप्रत्ये दंमे, तथा ए० सर्वथा प्रकारे अज्ञानी होय. वली ज० जे स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् सर्व सत्वेकरी प० पचखाण में कर्तुं, एवुं कहे तेने, ए० एम वक्षमाण प्रकारे अ० जाणुं होय इ० ए जीव ठे, इ० ए अजीव ठे, इ०त० ए त्रसजीव ठे, इ० ए स्थावर वृक्षादिक ठे, स० तेने स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् स० सर्व सत्वेकरी प० पचखाण में कर्तुं, एवुं केहेतां ते सु० सुपचखाणी थाय, पण नो० दुपचखाणी न थाय. ए० एम निश्चे से० ते सु० सुपचखाणी थाय. वली स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् स० सर्व सत्वेकरी, त्रिविधे त्रिविधे करी प० में पचखाण कर्तुं, एम व० कहे ते स० सत्य वाणी बोलनार केहेवाय, पण नो०मु० निश्चे ते जुठनो बोलणहार न केहेवाय. ए० एम निश्चे ते स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् सर्व सत्वेकरी ति०ति० त्रिविधे त्रिविधे करी सं० संजति वि० विरति प० प्रतिहत प० पचखाणे करी पा० पापकर्म

જેણે, અં કાચિક્યાદિ ક્રિયા રહિત સં પં સંવર્યા છે આશ્રવદ્વાર જેણે, તે એ એકાન્ત પં પંક્તિ સર્વથા-જ્ઞાની થાય. સેં તે તેણે અર્થે ગોં હે ગૌતમ ! એ એમ તું કહ્યું જાં યાવત્ સિં કોઈ સુપચલાણી થાય અને દું કોઈ દુપચલાણી પણ થાય.

જ્ઞાવાર્થ:-હવે જુન ! મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં હોય તો શ્રી વીતરાગદેવે તેનાં પચલાણ માઠાં કેમ કહ્યાં ? માહ્યા હો તે વીચારી જો જો. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞા વાહાર કહીયે; અને આજ્ઞા વાહાર પુણ્ય બંધાય છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, પુણ્ય બંધાય તે આજ્ઞા માંહેલી કરણી છે, અને આજ્ઞા વાહારની કરણીમાં એકાન્ત પાપ બંધાય છે. તેમને પુઠવું કે, ઊવવાઈઆદિ ઘણા સૂત્રમાં મિથ્યાત્વીને જિનાજ્ઞાના (પરલોકના) અણઆરાધક તો કહ્યા છે, પણ મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં ક્યાં કહી છે ? અને મિથ્યાત્વીને જિનાજ્ઞાના (મોહના) આરાધક ક્યા સૂત્રમાં કહ્યા છે ? તે કહો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, જગવતી સૂત્ર શતક આઠમે નહેશે વસમે ચોજંગી કહી છે, તેના પેહેલા જાંગામાં મિથ્યાત્વીને દેશ આરાધક કહ્યા છે. એવી એકાન્ત જુઠી શાસ્ત્ર બતાવે છે, પણ ત્યાં તો એમ કહ્યું છે કે, કેટલાક મિથ્યાત્વી જ્ઞાનને શ્રેષ્ઠ કહે છે, કેટલાક શીલાચારને શ્રેષ્ઠ કહે છે અને કેટલાક શીલાચાર તથા જ્ઞાન, એ બંનેને શ્રેષ્ઠ કહે છે. એમ એકાન્ત ત્રણ પ્રકારે મિથ્યાત્વી શ્રેષ્ઠ કહે છે, તેને જગવંતે જુઠા બોલા કહ્યા છે. તે પાઠ:-

રાયગિદ્દે જાવ એવં વયાસિ અણગત્થિયાણં જંતે ! એવ માઈ સ્કઈ જાવ એવં પરુવેઈ એવં ચલુ સીલં સેયં સુયંસેયં સીલં સુયંસેયં. સેકહમેયં જંતે ! એવં ગોં ! જણંતે અણગત્થિયા એવમાઈસ્કઈ જાવ જેતેએવમાહંસુ મિહંતે એવ માહંસુ. અહં પુણ ગોયમા ! એવમાઈસ્કામિ જાવ પરુવેમિ એવં ચલુ મણ ચત્તારિ પુરુષજાયા પં તં સીલસંપન્નેણામણે. ણોસુયસં-

પન્ને, સુયસંપન્નેણામએ એ સીલ સંપન્ને, એ સીલસંપન્નેવિ
 સુયસંપન્નેવિ, એ એ સીલસંપન્ને એ સુયસંપન્ને. તત્થણં જેસે
 પઢમે પુરિસજાએ સેણં પુરિસે સીલવં અસુયવં ઝવરએ અવિ-
 ણાયધમ્મે એસણં ગોયમા ! મએ પુરિસે દેસારાહે પસુત્તે.
 તત્થણં જેસે દોઢે પુરિસજાય અસીલવંસુયવં અણુવિરએ
 વિણાયધમ્મે એસણં ગો ! મએ પુરિસે દેસેવિરાહએ પં. ત-
 ત્થણં જેસે તઢે પુરિસ જાએ સેણં પુરિસે સીલવં સુયવં ઝ-
 વરય વિણાયધમ્મે એસણં ગો ! મએ પુરિસે સઢારાહએ પં. ત-
 ત્થણં જેસે ચઢથે પુરિસજાએ સેણં પુરિસે અસીલવં અ-
 સુયવં અણુવિરએ અવિણાયધમ્મે એસણં ગો ! મએ પુરિસે
 સઢવિરાહએ પં ॥

અર્થ:—રા. રાજગ્રહી નગરીને વિષે જા. યાવત્ એ એમ વ. કહે.
 અ. અન્યતિર્થી, જં. હે જગવાન ! એ એમ કહે છે, જા યાવત્ એ એમ
 પ. પરુપે છે:—એવં સીલસંયં સુયસંયં સીલસુયં સેયમિતિ એમ લોક
 પ્રસિદ્ધ ન્યાયે કરી નિશ્ચે અર્હિયાં કેટલાક અન્યતિર્થી ક્રિયા માત્રથી જ
 વાંઠિતાર્થની સિદ્ધિ વાંઠે છે, એટલે ક્રિયાથી જ મોહ માને છે. તે કહે
 છે કે, જ્ઞાનથી કાંઈ પ્રયોજન નથી; કારણ કે ઘટાદિક કાર્યની પ્રવૃ-
 ત્તિને વિષે આકાશાદિ પદાર્થવત્ નિવેષિત છે. યત:

જહા સ્વરો ચંદન જારવાહિ, જારસજાગિ નહુ ચંદણસ્સ;
 એવંહુ નાણિ ચરણેણ હિણો, ણાણસ્સજાગિ નહુ સગ્ગહ્જી ॥

જેમ રાસજ ચંદનનો જારો વેહેનાર, જારનો જનનહાર હોય, પણ
 ચંદનનો ગુણ જાણનાર ન હોય; તેમ નિશ્ચે જે જ્ઞાની ચારિત્રે કરી હીંણ
 હોય તે, જ્ઞાનનો જનનહાર હોય, પણ તે સુગતિનો (મુક્તિનો) જનનહાર
 ન હોય. ઘટલા માટે સીલજો નૈશ્ચયવંત એમ પરુપે છે કે, વાણાતિષાત

વિરમણ ધ્યાન અધ્યયનાદિરૂપ ક્રિયા તેજ અતિશયે કરી શ્રેય (પ્રશંસા-નિય) છે, કારણ કે પુરુષાર્થ સાધકપણાર્થી તે ક્રિયાનેજ વાન્હે, તથા કેટલાક સુખ જ્ઞાનથીજ વાન્હિતાર્થની સિદ્ધિ વાન્હે છે, પણ ક્રિયાથી નથી વાન્હતા; કારણ કે જ્ઞાનને ક્રિયા વિના પણ ફલ સિદ્ધિરૂપ કહ્યું છે.

આદ્યઃ-પઠમં ણાણં તર્જ દયા એવં ચિઠ્ઠ્ઠ સઘસંજણ;

અણાણિ કિંકાર્દી કિંવા નાહિ સેય પાવગં ॥૧॥

ઘટલા માટે શ્રુતનો નેશ્રાયવંત એમ પરુપે છે કે, શ્રુતજ્ઞાન તેજ પુરુષાર્થ સિદ્ધિપણા માટે અતિશયે કરી શ્રેય આશ્રય કરવા યોગ્ય છે, પણ સીલ ક્રિયાતું પ્રયોજન નથી; અને કેટલાક જ્ઞાન, ક્રિયા બંનેને અન્યો અન્ય નિર્પેક્ષ વાંહે છે. જ્ઞાન, ક્રિયા વિનાજ ઉપસર્જની જુત ફલ આપે, અને ક્રિયા પણ જ્ઞાન વિના ઉપસર્જની જુત ફલ આપે, ઇતિ જાવ. ઘટલા માટે તે કહે છે કે, શ્રુત શ્રેય; તથા સીલ શ્રેય. એ બંને પ્રત્યેકે પુરુષને પવિત્રતાના નિબંધનપણાર્થી શ્રેય છે. વીજા કેટલાક એમ કહે છે કે, સીલ શ્રેય, તે મુખ્ય વૃત્તિએ તથા ગૌણ વૃત્તિએ કરી એકેકને ઉપકારપણાર્થી ઇત્યર્થ. એ અર્થ અર્હિયાં સૂત્રને વિષે કાકુ પાઠથી લાજીએ ઠીએ. એ પુર્વોક્ત ત્રણે પદ્ધતિને વિષે અનંગપણાર્થી ફલ સિદ્ધિ ન થાય. સમુદાય પદ્ધતિનેજ ફલસિદ્ધિ થાય.

આદ્યઃ-ણાણં પયાસય સોદ્ધ, તવો સંજમોય ગુત્તિકરો,

તિસુદંપિ સમાઝગ્ગો, મોલ્લો જિણ સાસણે જ્ઞણિજી ॥૨॥

તપ સંજમ એ વન્ને સીલજ છે. તથા

સંજોગ સિદ્ધિએ ફલવયંતિ, નહુ એક ચક્રેણ રહો પાયેશં;

અધોય પંગુ વણે સમિચ્છા, તેસંપ્પજત્તા નગરે પ્પવિઠ્ઠ ॥૩॥

વીજા વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ પણ મિથ્યાત્વી સંજોગથકી ફલ સિદ્ધિના દેવાથી, અકેક પ્રધાન ગૌણ વિવક્ષાએ કરી અસંગતપણાર્થી સિદ્ધિ છે, એમ વિસંવાદરૂપ પરુપે છે.

પાઠાર્થ:-સેઠ તે કેમ જાણે છે જગવાન ! એઠ એમ કહ્યું ? इति પ્રશ્ન. ઉત્તર ગોઠ છે ગૌતમ ! જઠ યદિ તે અઠ અન્યતિર્થી એઠ એમ માઠ કહેઠે, જાઠ યાવત્ જેઠ પુર્વે કહ્યું તેમ કહે, તો મિઠ જુઠું ઠે એઠ એમનું કહેવું. અઠ હું પુઠ વલી ગોઠ છે ગૌતમ ! એઠ એમ માઠ કહું હું જાઠ યાવત્ પઠ પરપું હું:-શ્રુતયુક્ત શીલ શ્રેય, એટલે જ્ઞાન સહિત ક્રિયા વાન્ઠિતાર્થ ફલદાયક થાય. યતઃ હતં જ્ઞાનં ક્રિયા હીનં, इत्यादिक. તથા અંધપંથુને દ્રષ્ટાન્તે કરી જ્ઞાનયુક્તે કરી શ્રેય એવું વાક્ય શેષ દેખવું. એઠ એમ સ્વઠ નિશ્ચે મેઠ મેં ચઠ ચાર પુરુષનાં પ્રમાણ પઠ કહ્યાં, તંઠ તે કહે ઠે:-સીઠ ત્યાં એક પુરુષ શીલ એટલે ક્રિયાસહિત ઠે, પણ ણોઠ સુઠ જ્ઞાને કરી સહિત નથી, એટલે જ્ઞાનરહિત ઠે ?, એક પુરુષ સુઠ શ્રુત એટલે જ્ઞાને કરી સંપન્ન ઠે, પણ ણોઠસીઠ ક્રિયા સંપન્ન નથી, એટલે જ્ઞાનયુક્ત ક્રિયારહિત ઠે ૧, એઠ એક પુરુષ સીઠ ક્રિયાએ કરી પણ સહિત ઠે અને સુઠ જ્ઞાને કરી પણ સહિત ઠે, એટલે જ્ઞાન અને ક્રિયા વન્ને યુક્ત ઠે ૨, અને એઠ એક પુરુષ ણોઠસીઠ ક્રિયાએ કરી સહિત નથી, અને ણોઠસુઠ જ્ઞાને કરી સહિત નથી, એટલે તે પુરુષ જ્ઞાન અને ક્રિયા બંન્નેથી (વિકલ) ઝટ્ટ ઠે. ૪ તંઠ ત્યાં જેઠ જે પઠ પ્રથમ પુરુષ જાત, સેઠ તે પુરુષ સેઠ સીઠ ક્રિયાવંત ઠે, પણ અઠ જ્ઞાનવંત નથી. નઠ તે પોતાની બુદ્ધીએ પાપથી નિવર્ત્યા ઠે, પણ અઠ ધઠ શ્રુત જ્ઞાનના અજ્ઞાવથી ધર્મ જાણ્યો નથી, અને પોતે ગુરુ ધાર્યા વિના પોતાની મેલેજ જોગ લડ બાલવયથી તપશ્ચા કરે ઠે, તેને અગીતાર્થ કહેવો. એઠ એને ગોઠ છે ગૌતમ ! મઠ મેં દેઠ દેશચક્રી ચોરે અંશે આરાધક કહ્યો. તે જ્ઞાના વોધ એટલે જ્ઞાનરહિત ઠે, પણ ક્રિયા એટલે દ્રવ્ય ચારિત્રમાં તત્પર ઠે તેથી. હવે એનાં લક્ષણની ગાથા કહે ઠ:- શિલવય પાલંતો, પરમથં ણેવ જાણે તસ્સ, અસદ્દો આગાર વિલો, દેશેણા રાહ્ગો મણુઝ. ॥ તંઠ ત્યાં જેઠ જે દોઠ વીજો પુઠ પુરુષ અઠ શીલવંત નથી પણ શ્રુતવંત ઠે. અઠ તે પાપથી નિવર્ત્યો નથી, પણ વિઠ ધર્મ જાણ્યો ઠે એટલે અવૃત્તિ સમ્યક્દષ્ટિ ઠે इत्यर्थ. એ એને ગોઠ છે ગૌતમ ! મઠ મેં દેઠ ચોરો અંશે જ્ઞાનાદિ ત્રયરૂપ મોક્ષમાર્ગના ત્રીજા જાગ રૂપ ચારિત્ર વિરાધે

ढे (पाम्यो ढे पण पालतो नथी अथवा अप्राप्ती ढे). तेथी देश-विराधक कळो. हवे एना लक्षणनी गाथा:- जाणंतो तिरंतो, निवाधाए नकुणइ, जोधम्मं साया सुह पक्खिद्धो, देसेण विराहगो, मणुउं. ॥ १ ॥ त० त्यां जे त० त्रीजो पु० पुरुष जात, से० ते पुरुष सी० क्रियावंत पण ढे, अने सु० ज्ञानवंत पण ढे. उ० ते पापथी निवर्त्यो ढे अने वि० सम्यक्त श्रुत धर्म जाण्यो ढे. ए० एहने गो० हे गौतम ! म० में स० सर्व (त्रणे प्र-कारना मोक्षमार्गनो) आराधक कळो. हवे इहां श्रुत शब्दे करी ज्ञान दर्शन, अने शील शब्दे करी चारित्र त० संग्रहवाथी आराधना होय, एटले समुदित शील तथा श्रुतने विषे श्रेयपणुं कळुं. ते विषे गाथा:- धम्मे उवठियाणं, जंकरणि जंसुए निदिठं, विरियस्स अनिग्गुहो, तत्थय आराहणा जणिया ॥१॥ एवा पुरुषने हुं सर्व-आराधक कहुंहुं. त० त्यां णंइति वाक्यालंकारे जे० ते च० चोथा पुरुषनो जात, से० ते पु० पुरुष असी० क्रियावंत पण नथी अने असु० ज्ञानवंत पण नथी. अ० ते पापकर्मथी निवर्त्यो पण नथी अने अ० धर्म पण जाण्यो नथी. ए० एहने गो० हे गौतम ! म० में स० सर्व-विराधक एटले ज्ञान दर्शन अने चारित्र, ए त्रणेनो विराधक मिथ्यादृष्टि कळो. तथा अणपाम्या आश्री सर्व-विराधक कळो. हवे आराधकनेज वली विशेष जेद करीने कहे ढे. ते पाठ लखीए ढीए:-

कइ विहेणं जंते ! आराहणा पं०गो० ! तिविहा आराहणा पं०तं० णाणाराहणा दंसणाराहणा चरित्ताराहणा. णा-णाराहणाणं जंते ! कइविहे पं० ? गो० ! तिविहा पं० उ कोसिया मखिमा जहणा. दंसणाराहणाणं जंते ! एवंचेव तिविहावि एवं चरित्ताराहणावि॥ (अर्थ:-पुर्ववत् पाने त्रीजे.)

हवे उपर कहेली आराधनाना जेदनोज मांहोसांहो उपनिबंधन करतो कहे ढे. ते पाठ लखीए ढीए:-

जस्सणं जंतं ! उक्कोसिया णाणाराहणा तस्स उक्कोसिया
 दंसणाराहणा जस्स उक्कोसिया दंसणाराहणा तस्स उक्को-
 सिया णाणाराहणा ? गोयमा ! जस्स उक्कोसिया णाणा-
 राहणा तस्स दंसणाराहणा उक्कोसावा अज्झहन्नुकोसा-
 वा. जस्स पुण उक्कोसिया दंसणाराहणा तस्स णाणारा-
 हणा उक्कोसावा जहणावा अजहन्नमणुक्कोसावा. जस्सणं
 जंतं ! उक्कोसिया णाणाराहणा तस्स उक्कोसिया चरि-
 त्ताराहणा जस्स उक्कोसिया चरित्ताराहणा तस्स उक्को-
 सिया णाणाराहणा ? गो० ! जहा उक्कोसिया णाणारा-
 हणा दंसणाराहणाय जणिया तहा उक्कोसिया णाणारा-
 हणा चरित्ताराहणाय जाणियद्वा. जस्सणं जंतं उक्कोसि-
 या दंसणाराहणा तस्स उक्कोसिया चरित्ताराहणा जस्स
 उक्कोसिया चरित्ताराहणा तस्स उक्कोसिया दंसणाराह-
 णा ? गो० ! जस्स उक्कोसिया दंसणाराहणा तस्स चरि-
 त्ताराहणा उक्कोसावा जहणावा अजहन्नमणुक्कोसावा. ज-
 स्स पुण उक्कोसिया चरित्ताराहणा तस्स दंसणाराहणा
 नियम उक्कोसा. उक्कोसियाणं जंतं ! णाणाराहणा आरा-
 हित्ता कइहिं जवग्गहणेहिं सिच्चइ जाव अंतंकरेइ ? गो०
 अत्तेगइए तेणेव भवग्गहणेहिं सिच्चइ जाव अंतंकरेइ
 अत्तेगइए कप्पोवएसुवा कप्पातिएसुवा उववज्जइ. उक्को-
 सियाणं जंतं ! दंसणाराहणा आराहित्ता कइहिं जवग्गह-
 णेहिं ? एवंचेव. उक्कोसियाणं जंतं ! चरित्ताराहणा आ-
 राहेत्ता ? एवंचेव एवरं अत्तेगइए कप्पातिएसु उववच्चइ.
 मत्तिमण्णं जंतं ! णाणाराहणं आराहेत्ता कइहिं जवग्ग-

हणेहिं सिवइ जाव अंतंकरेइ ? गो० ! अठेगइए दोचे-
 नवगहणेणं सिवइ जाव अंतंकरेइ तच्चंपुणनवगाहणं
 नाइकम्मइ. मच्चिमएणं जंते ! दंसणाराहणा आराहेत्ता?
 एवंचेव एवंमच्चिमियं चरित्ताराहणंपि. जहणियणं जंते !
 णाणाराहणं आराहेत्ता कइहिं नवगहणेहिं सिवइ जाव
 अंतंकरेइ ? गो० ! अठेगइए तच्चेणं नवगहणेणं सिवइ
 जाव अंतंकरेइ. सत्तठ नवगहणाहिं पुणनाइकम्मइ. एवं
 दंसणंवि एवं चरित्ताराहणंपि ॥

अर्थः—ज० जेने जं० हे जगवान ! उ० उत्कृष्ट णा० ज्ञानआरा-
 धना होय त० तेने उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय ? तथा ज०
 जेने उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय त० तेने उ० उत्कृष्ट णा०
 ज्ञानआराधना होय ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ज० जेने जघ-
 न्य तथा उ० उत्कृष्टी णा० ज्ञानआराधना होय त० तेने दं० दर्शनआ-
 राधना उ० उत्कृष्टी होय, अने जघन्य ने उत्कृष्ट ए बन्नेथी वितिरक्त
 ते मध्यम आराधना होय. उत्कृष्टा ज्ञानआराधनावंतने निश्चे पेहेली बे
 दर्शनआराधना होय, पण त्रीजी जघन्य-दर्शनआराधना न होय, तेना तथा
 विध स्वप्नावपणाना लीधे. ज० जेने वली उ० उत्कृष्ट दं० दर्शनआराधना
 होय त० तेने णा० ज्ञानआराधना उ० उत्कृष्ट होय, अथवा ज० जघन्य
 होय, अथवा म० मध्यम पण होय. उत्कृष्ट दर्शनआराधनावंतने ज्ञान
 आराधना आश्री त्रणे प्रकारना प्रयत्ननो शंजव ठे. ज० जेहने जं० हे
 जगवान ! उ० उत्कृष्ट णा० ज्ञानआराधना होय त० तेहने उ० उत्कृष्टी
 च० चारित्रआराधना होय ? तथा ज० जेहने उ० उत्कृष्टी च० चारित्र-
 आराधना होय त० तेहने उ० उत्कृष्टी णा० ज्ञानआराधना होय ? इ-
 तिप्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! ज० जेहने उ० उत्कृष्टी णा० ज्ञानआराध-
 ना होय, तेने उत्कृष्टी अथवा मध्यम चारित्रआराधना होय, पण उत्कृ-

ष्टी ज्ञानआराधनावंतने चारित्र प्रत्ये अद्वय प्राप्तपणुं न होय; एतळे तेना तथाविध स्वज्ञावपणाना लीधे जघन्य उद्यम न होय; तथा उत्कृष्ट चारित्रआराधनावंतने ज्ञानप्रत्ये प्रयत्न त्रणे (जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्ट), नजनाए होय इत्यर्थ. ज० जेने ज० हे जगवान ! उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय, त० तेने उ० उत्कृष्टी च० चारित्रआराधना होय ? तथा ज० जेने उ० उत्कृष्टी च० चारित्रआराधना होय, त० तेने उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ज० जेने उ० उत्कृष्टी दर्शनआराधना होय, त० तेने च० चारित्रआराधना त्रणे प्रकारे नजनाए होय. उ० उत्कृष्ट अथवा ज० जघन्य अथवा मध्यम होय. मध्यम दर्शनआराधनावंतने चारित्र प्रत्ये त्रिविध प्रयत्ननुं पण अविरुद्धपणुं ठे ते माटे. ज० जेने वली उ० उत्कृष्टी च० चारित्रआराधना होय, त० तेने दं० दर्शनआराधना नि० नियमयुक्ती उ० उत्कृष्टीज होय, पण जघन्य मध्यम न होय. प्रकृष्ट चारित्र अने प्रकृष्ट दर्शनना अनुगतपणाथी.

हेवे आराधनाना जेदनुं फल प्रदर्शनेने अर्थें सोल जांगा कहे ठे:- उ० उत्कृष्ट ज० हे जगवान ! ए० ज्ञानआराधना प्रत्ये आराधीने क० केटला ज० जव ग्रहणे करी सि० सीजे जा० यावत् अ० सर्व दुःखनो अंत करे ? इति प्रश्न. उत्तम गो० हे गौतम ! अ० केटलाएक ते० तेज ज० जव ग्रहणे करी सि० सीजे जा० यावत् सर्व दुःखनो अंत करे. उत्कृष्ट चारित्र आराधनाने सद्भावे तेज जवे सीजे. अ० केटलाएक क० सौधर्मादिक देवलोकने विषे उपजे, ज्ञानआराधना उत्कृष्ट पण चारित्रआराधना मध्यमने सद्भावे. अथवा क० कटपातित प्रैवेयकादि देवनेविषे उपजे, मध्यमोत्कृष्ट चारित्रआराधनाने सद्भावे. उ० उत्कृष्ट ज० हे जगवान ! दं० दर्शनआराधना प्रत्ये आ० आराधीने केटला जवे सीजे ? इति प्रश्न. उत्तर ए० एमज, जेम ज्ञानआराधना कही तेम केहेवुं. उ० उत्कृष्ट ज० हे जगवान ! च० चारित्रआराधना प्रत्ये आ०

आराधीने केटला ज्ञवे सीजे ? इति प्रश्न. उत्तर ए० एमज एटले तेज ज्ञवे इत्यादिक केहेवुं; ए० पण एटलुं विशेष अ० केटलाएक क० कट्पातित-स्वर्गने विषे ज० उपजे. “अत्येगइए कप्पोवयसुवा ” एवं कछुं ते इहां न केहेवुं, कारण के उत्कृष्ट चारित्रआराधनावंतने सौधर्मादि कट्पने विषे जावुं न होय. इहां सिद्ध गमन अज्ञावे तेने अनुत्तर सूरविषे गमन ठे माटे. म० मध्यम ज० हे जगवान ! ए० ज्ञानआराधना प्रत्ये आ० आराधीने क० केटला ज्ञव ग्रहेणकरी सीजे ? जा० अ० यावत् सर्व दुःखनो अंत करे ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! अ० केटलाएक दो० वे भव ग्रहणे करी सीजे, जा० यावत् सर्व दुःखनो अ० अंत करे. कारण के मध्यम ज्ञान-आराधनाएकरी वर्तमान ज्ञवने विषे निर्वाणनो अज्ञाव ठे. वली उत्कृष्टपणुं अवश्य आशे, एवं जाणवुं. निर्वाणनी उत्कृष्टपणाविना उत्पत्ति न थाय. त० वर्तमान मनुष्यज्ञव ग्रहण अपेक्षाए त्रितिय मनुष्यज्ञव उलंघे नही, एटले त्रीजे ज्ञवे मोक्ष जाय इत्यर्थ. म० मध्यम ज० हे जगवान ! द० दर्शनाराधना आ० आराधीने केटले ज्ञवे सीजे ? इति प्रश्न. उत्तर ए० जेम मध्यम-ज्ञान आराधनानुं फल कछुं, तेम इहां पण केहेवुं. ए० एमज म० मध्यम चारित्रआराधनानुं फल पण केहेवुं. ज० जघन्य ज० हे जगवान ! ए० ज्ञानआराधना आ० आराधीने क० केटला ज्ञव ग्रहणे करी सीजे ? जा० यावत् अ० सर्व दुःखनो अंत करे ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! अ० केटलाक त० त्रीजा ज्ञवने ग्रहणेकरी सीजे जा० यावत् अ० सर्व दुःखनो अंत करे. वर्तमान मनुष्य ज्ञवनी अपेक्षाए त्रीजो ज्ञव जाणवो. स० सात अथवा आठ ज० ज्ञव ग्रहण प्रत्ये अतिक्रमे नही. मनुष्यने, ए ज्ञानआराधना अने चारित्रआराधनाने बलेकरी ए फल कछुं, पण श्रुत सम्यक्त देशवृत्तिने ज्ञव अशंख्याता कहा ठे. तेथी चारित्रआराधना रहित ज्ञान-दर्शन-आराधनावंतने अशंख्याता ज्ञव थाय. एज विषे अनुयोगद्वार वृत्तिमां, आवश्यक निर्युक्ति टीका चुणीं-मां अने पीठिकावृत्तिमां कछुं ठे ते गाथाः—

સમત્ત દંસણ વિરિયા, પલિયસ્સ અસંખ જાગ મેતાઉં;
અઠં જવાઉં ચરિત્તે, અનંત કાલં સુય સમયસ્સ ॥ ૧ ॥

તે માટે એ ચારિત્ર-આરાધના સહિત જ્ઞાન-દર્શન-આરાધના જાણવી.
એ જેમ દંબ જઘન્ય દર્શન-આરાધનાનું ફલ કહ્યું છે એ તેમ ચં ચારિત્ર-આરાધનાનું પણ ફલ કેહેવું.

જાવાર્થ:—હવે જુઓ ! જો મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞા માંહેલી
હોય તો, તે કરણીને શ્રેષ્ઠ કહે તેને જગવંતે જુઠા બોલો કેમ રહ્યા ? મિ
થ્યાત્વી પણ પોતે કરે તે ક્રિયાને, તથા પોતે જાણે તે જ્ઞાનને શ્રેષ્ઠ કહે
છે, પણ મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં નથી. તેથી જગવાને પોતે તેમની
કરણી વચાણી નથી, પણ જે વચાણે તેને પણ જુઠા બોલો કહ્યા છે.

હવે જગવાને પોતે ચાર પ્રકારના પુરુષ કહ્યા, તે કહે છે:—પેહેલા
જ્ઞાંગામાં નવદિક્ષિત સાધુ તથા અદ્વૈતબુદ્ધિનો ઘણી, જે કેવલી તથા
ગુરુદેવનાં વચન તહત કરી માને છે, અને જેને શ્રદ્ધારૂપ જ્ઞાન તો છે,
પણ વેદેવારીક જાણપણું નથી તેને જાણવો; કેમકે જ્ઞાન તો ફક્ત આઠ
પ્રવચન માતાનું અને ચારિત્ર યથારૂપાત કહ્યું છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી-
જી શતક ૨૫ મેં, ઉદ્દેશે ઠઠે તથા સાતમે. એ ન્યાયે જ્ઞાન તુઘ્નમાત્ર, તે
ગણ્યું નહીં, તેથી તેને જ્ઞાન રહિત કહ્યો; અને ચારિત્ર ઉત્કૃષ્ટા આશ્રી
દેશ-આરાધક કહ્યો. તથા જઘન્ય જ્ઞાન અને જઘન્ય સમ્યક્ત દેશ-આરા-
ધકપણામાં આવી ગયું. હવે સર્વ-આરાધક તો જેને જ્ઞાન, દર્શન અને
ચારિત્ર, ત્રણે બોલ ઉત્કૃષ્ટા હોય તેને કહીએ. તે ચાર જ્ઞાંગાની આરા-
ધના વિષે ગૌતમ સ્વામીએ શ્રી મહાવીર જગવંત પ્રત્યે પુઠા કરી કે, હે
જગવાન ! ચાર જ્ઞાંગામાં આરાધક વિરાધક કહ્યા તે શું ? અને તે શું
આરાધે ? કે તેને આરાધક કેહેવા. તેવારે શ્રી મહાવીર જગવંતે, જ્ઞાન-
આરાધના, દર્શન આરાધના અને ચારિત્ર-આરાધના, એ ત્રણ આરાધના
કહી. તેમાં પેહેલા જ્ઞાંગાવાલો ચારિત્રનો આરાધક છે. ૧ બીજા જ્ઞાંગા-
માં જ્ઞાન દર્શન એ બે ઉત્કૃષ્ટા છે, પણ ચારિત્રમાં દોષ લગાવે છે, માટે

तेने त्रीजा ज्ञागरूप चारित्रनो देश-विराधक कह्यो; ते विराधक ठठा गुणठाणानो धणी साधु जाणवो. १ त्रीजे ज्ञांगे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ए त्रणे बोल आराधे ते सर्व-आराधक साधु जाणवा; ते ठठा गुण-ठाणार्थी लक्ष्ने चौदमा गुणठाणा सुधी, साधु जे जे गुणठाणे उत्कृष्टो गुण होय ते आराधे ते सर्व-आराधक. ३ तथा चोथे ज्ञांगे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ए त्रणे लक्ष्ने सर्वथा रीते जेणे विराध्या ते विराधक साधु जाणवा. ४ ए चार ज्ञांगा श्रावक उपर पण साधुजीनी पेरे जाणवा. तेवारे तेरापंथी केहे ठे के, पेहेला ज्ञांगाना अर्थमां तथा टीकामां बाल-तपस्वी कह्यो ठे, ते माटे मिथ्यात्वी अन्य मतनो तापस जाणवो. तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! अर्थमांतो बालतपस्वी कह्यो, पण पाठमां नथी कह्यो. तेमाटे पाठविना अर्थ प्रमाण न थाय; केमके वापविना बेटो केहेनो केहेवाय, ते विचारो. वली अर्थमां बालतपस्वी कह्यो, तेथी अन्यमतनोज तापस कह्यो, तो ते अन्यमतना तापसमां चारित्र होय के नहि ? ते कह्यो. तेवारे तेरापंथी केहे ठे के, चारित्रतो न होय. त्वारे हे देवानुप्रीय ! अर्थमां जेम बालतपस्वी कह्यो ठे, तेम आगळ पण गीतार्थनी नेश्राय-विना तपश्चर्ण निर्विचारपणे पाले, पण अगीतार्थ कह्यो, एवाने ग्रहवा; पण अन्यमतना तापसने न ग्रहवा. ए अर्थने न्याये जिनमतना साधु जाणवा. बाल एटले अजाण, अने तपस्वी एटले तप-चारित्र पाले ते, तेथी बाल-तपस्वी कह्यो. वली अर्थमां बालतपस्वी कह्यो, तेथी मिथ्या-त्वीने पेहेले ज्ञांगे देश-आराधक कह्यो ठे, एम केहेसो तो, अर्थमांतो अनेक वातो कही ठे, तेपण प्रमाण करवी पणशे. वली ठाणायांगने नवमे ठाणे अर्थमां कोशक ठेकाणे कळुं ठे के, साधुजीने दान देवार्थी तीर्थकरादि गोत्र बंधाय, अने अनेराने दीधार्थी अनेरी पुन्य-प्रकृति बंधाय, ते पण प्रमाण करवुं पणशे. वली निषितना बारमा उद्देशाना छिति-यापद-अर्थमां कळुं ठे के, अनुकंपा निमित्ते साधु, व्रत-जीवने ठोमे तो दोष नही; तेपण प्रमाण करो. तेमज निषितसूत्र मध्ये घणा बोलनां प्रा-

યશ્ચિત્ત કહ્યાં છે, અને દ્વિતિયાપદ-અર્થમાં કરવાં કહ્યાં છે; તેપણ પ્રમાણ કરવાં પરુશે. इत्यादिक घणा बोल टीकामां तथा अर्थमां पाठयी अणमलता कह्या છે, તેપણ પ્રમાણ કરવા પરુશે. તેવોરે તેરાપંથી પણ એમ કહે છે કે, જે મૂલપાઠથી મલે તે અર્થ પ્રમાણ છે. તો હે દેવાનુપ્રીય ! “ વાલ્લતપસ્વી ” એ કયા પાઠનો અર્થ છે ? પાઠમાં તો “ઝવરણ” એટલે પાપથી નિવર્ત્યો છે એમ કહ્યું છે, અને મિથ્યાત્વી પાપથી નિવર્ત્યો નથી. મિથ્યાત્વીને સૂત્રમાં ઠામઠામ “ એકાન્ત વાલ, એકાન્ત અપંક્તિ અને એકાન્ત અપચલાણી ” કહ્યા છે. એ ન્યાયે પેહેલા જાંગામાં અન્યમતી તાપસ મિથ્યાત્વીને ન જાણવા, પણ જનમતના અગીતાર્થ સાધુ જાણવા.

વલી તેરાપંથી, મિથ્યાત્વીને પેહેલા જાંગામાં દેશયકી આરાધક કહે છે, તેને પુઠીએ ઢીએ કે, અહીંયાંતો જ્ઞાન ને શીલ, વે બોલથી ચો-જંગી થઈ છે. તે જ્ઞાન કયું તત્ત્વ છે ? અને શીલ કયું તત્ત્વ છે ? તેવોરે તેરાપંથી કહે છે કે, જ્ઞાનતો સંવર તત્ત્વ છે, અને શીલ તે નિર્જરાની કરણી છે. એમ કહે છે. તે મિથ્યાત્વીને પેહેલા જાંગામાં સ્થાપવાસારુ કહે છે. તેહને ફરી પુઠીએ ઢીએ કે, જ્યારે પેહેલા જાંગામાં મિથ્યાત્વી, ત્યારે વીજા જાંગામાં કોણ ? તેવોરે તેરાપંથી કહે છે કે, ચોથા ગુણઠાણાવા-લા અવૃત્તિ-સમ્યક્દ્રષ્ટી છે. એમ કહે છે, તેમને કહેવું કે હે દેવાનુપ્રીય ! પેહેલે જાંગે મિથ્યાત્વીને શીલ નામ નિર્જરાથી આરાધક કહોઠો, તો વીજે જાંગે અશીલવંત કહ્યો છે. એ લેખે સમદૃષ્ટિને નિર્જરાની નાસ્તિ થઈ. વલી શ્રી કૃષ્ણમાહારાજ, શ્રેણિકમાહારાજ તથા ઇન્દ્રાદિક સમદૃષ્ટિ દવતાઈ શ્રી તીર્થંકરાદિકને વંદણા કરે, શુભ જોગ વરતાવે, તેને નર્જરા કેમ નહીં થાય ? વલી શ્રી કૃષ્ણ માહારાજે તથા શ્રેણિક મહારાજે ધર્મ દલાલી કરી, સાધુને જગ્યાદિક દીધી, તથા દિક્કાની આજ્ઞા દીધી, તેથી તીર્થંકર-ગોત્ર બાંધ્યું. એ અશુભ કર્મની નિર્જરા થયા વિના પુન્ય કેમ બંધાયું ? તે કહો. નિર્જરા વિના તો ચોરાસી લાખ જીવાજોનમાં કોઈ જીવ એહવો નથી, કે જેને નિર્જરા ન થાય. તમે એવા જુઠા અર્થ કેમ

करो ठो ? वली व्रीजे जांगे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ए त्रणे सहित साधुने सर्व-आराधक केहेसो तो, शील नाम निर्जरानुं कहो ठो; चारित्र क्योथी आव्युं ? केसके चारित्रनी करणीथी तो निर्जर आया, पण निर्जरानी करणीने तो चारित्र न केहेवाय. हे देवानुप्रीय ! अहियां तो शील नाम चारित्रनुं ठे, अने आराधनामां पण चारित्र आराधना कही ठे. पेहेला जांगावालो चारित्रनो आराधक ठे, बीजा जांगावालो ज्ञान दर्शननो आराधक ठे, व्रीजा जांगावालो ज्ञान, दर्शन ने चारित्र, ए त्रणे बोलनो आराधक ठे अने चोथा जांगावालो त्रणे बोलनो विराधक अव्यर्त्तगी जाणवो. हवे जे पेहेला जांगामां निर्जरानी करणी करे, तेवा मिथ्यास्वी तापसने कहे, बीजा जांगामां अवति-समद्रष्टिने कहे, व्रीजा जांगामां साधुने कहे, अने चोथा जांगामां वाकीना मिथ्यास्वीने कहे, तेने पुठवुं के, बीजा जांगावालाए अने चोथा जांगावालाए विराध्युं शुं ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, पापना त्याग नथी, अने पापनां काम करे, तेथी विराधक कहीये ठीए, तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! आवक पण पापनां (आज्ञावाहारनां) यणां काम करे ठे. ए पण तमारे लेखे देश-विराधक व्रीजे जांगे घेयां, पण श्री वीतरागेदेवेतो आवकने व्रीजे जांगे सर्व-आराधक कहा ठे. शास्त्र सूत्र उभवाद, उपाशकदशा, सुयगतांगजी, आदि घणा सूत्रमां ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, स्त्रीधां व्रत चोक्तां पाले, तेथी आराधक कहा ठे; पण जे लइने जांगे तेहने विराधक कहीये. एम सीधा बोलि. त्यारे हे देवानुप्रीय ! व्रीजे जांगे सम्यकद्रष्टी अने चोथे जांगे मिथ्यास्वी कहो ठो, तेणे शुं वृत्त लइने जांग्युं ते कहो ? अहो देवानुप्रीय ! इहांतो चारे जांगामां आराधक विराधक साधुनेज कहा दीशेठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, पेहेला जांगामां साधु होयतो, तेने ज्ञानरहित केम कहा ? कारणके ज्ञानरहित तो मिथ्यास्वीज होय. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! पेहेला जांगावाला साधुने यथा क्षयोपशमजावे संक्षेप सम्यकथा सर-

દહણારુપ જ્ઞાન તો છે, પણ વિશેષ જાણપણારુપ જ્ઞાન નથી. તેથી જ્ઞાનનો ગૌણતા રાખી, તુઠ્ઠ માત્ર સરદહણારુપ જ્ઞાન તેને ગણ્યું નહીં; અને ચારિત્ર ઉત્કૃષ્ટપાત્રે, તેથી તેની મુખ્યતા લીધી. એવા ગૌણતા મુખ્યતાના શબ્દો સૂત્રમાં ઘણે ઠેકાણે છે. તેમાં પ્રથમ તો ઉવવાઈ-સૂત્રમાં કૌણિકની રાજનિતિના ગુણ વખાણ્યા. ત્યાં કહ્યું કે, “માતાપીતાની સેવાનો કરણદાર, માતાપીતાનાં વચન ઉલંઘે નહીં, માતાપીતાનું દીધું રાજ્ય કરે છે,” એ મુખ્યતાના ગુણ કહ્યા; અને શ્રેણિકરાજા તેનો પીતા છે તેને કાષ્ટપિંજરે નાખીને રાજ્ય લીધું, તે અવગુણ ન ગણ્યો એ ગૌણતા. વલી અનુત્તર વિમાનના દેવતાને ઉપશાન્ત-મોહના ધણી કહ્યા. શાંખ સૂત્ર ઝગવતીજીમાં. હવે ઉપશાન્ત-મોહ સર્વથાતો અગ્યારમેં ગુણઠાણે છે, અને અનુત્તર-વિમાનના દેવતામાં તો ચોથું ગુણઠાણું છે, પણ વીજાં દેવતા કરતાં મોહકર્મની વિટંબણા થોમી છે. ઘણો મોહકર્મ ઉપશમ્યો છે, અને થોમો ઉદયમાં છે. તે થોમો ઉદયમાં છે તે ગૌણતામાં રાખીને, ઘણો ઉપશમાવ્યો તે ગુણ મુખ્યતામાં લક્ષને, ઉપશાન્તમોહ કહ્યા. એ ગૌણતા મુખ્યતા કહી.

વલી ઝગવતી શતક વીજે ઉદ્દેશે પાંચમે, તુંગીયાનગરીને આલાવે શ્રી પાર્શ્વનાથજીના સંતાનીયાના ગુણ કહ્યા, તે કહેઠે:-જિયકોહા, જિયમાણા, જિયમાયા, જિયલોહા, જિયઈંદિયા, જિયનિંદા જાવ જીવિયાસ મરણઝય વિપ્પમુક્કા. જિઁ જીત્યા છે ક્રોધને, જિઁ જીત્યા છે મોહને, જિઁ જીતીઠે માયાને, જિઁ જીત્યાઠે લોચને, જિઁ જીતીઠે ઇંદ્રિયોને, જિઁ જીતીઠે નિંદ્રાને, એમ જાઁ યાવત્ જીઁ જન્મ તથા મઁ મરણના ઝયથી મુક્ત થયા છે. ઇત્યાદિક ગુણ કહ્યા, પણ સંજલની ચોકમીના ક્રોધાદિકતો બાકો છે, તે ગૌણતામાં રાખીને ગણ્યા નહીં; અને ઘણા ક્રોધાદિક જીત્યા છે, તે ગુણ મુખ્યતામાં લક્ષને, ક્રોધાદિક જીત્યા છે એમ કહ્યું. એ ગૌણતા મુખ્યતા. ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રમાં સાધુજીની સ્તુતિ વર્ણવી, ત્યાં મુખ્યતાના ગુણ વર્ણવ્યા, પણ ઉદયઝાવ સંવંધી તુઠ્ઠ અવગુણને ગૌણતામાં રાખ્યા; પણ ગણ્યા નહીં. એ ગૌણતા મુખ્યતા. વલી

જયણાર્થી ચાલે, ડહે, બેસે, સુવે, આહાર કરે અને જાણા પોલે, તેહને પાપકર્મ બંધાય નહી. શાખ સૂત્ર દસવૈકાલિક અધ્યયન ચોથે. એ પણ મુખ્યતાનું વચન છે. તેજ સમયે સાત કર્મ બંધાય છે, તે ગૌણતામાં રાખ્યાં પણ ગણ્યાં નહીં. એ ગૌણતા મુખ્યતા ઇત્યાદિક, સૂત્રમાં અનેક વચનો ગૌણતા મુખ્યતાનાં કહ્યાં છે. તેમજ પેહેલા જાંગામાં જ્ઞાનરહિત કહ્યાં, તે શ્રી વીતરાગનાં વચન તહત કરી સાચાં માને, પણ પોતાને પુરું જાણપણું નહી, તેથી તુઝ માત્ર સરદહણારુપ જ્ઞાન ગૌણતામાં રાખ્યું, પણ ગણ્યું નહી. તે માટે “અસુચ્યં” સૂત્રજ્ઞાન રહિત કહ્યા, અને ચારિત્ર ચોક્કું (ઉત્કૃષ્ટું) પાલે, તે મુખ્યતામાં લઈને ત્રીજા-જાગરુપ દેશ-આરાધક કહ્યા. વલી આરાધક કેહને કહીયે ? આઝખાના બંધકાલ સમયે જ્ઞાનનાં આવરણ અલગાં થાય, તેને જ્ઞાનનો આરાધક કહીયે; સમકિતનાં આવરણ અલગાં થાય, તેને સમકિતનો આરાધક કહીયે; અને ચારિત્રનાં આવરણ અલગાં થાય, તેને ચારિત્રનો આરાધક કહીયે. એવું દોલતસાગરકૃત ટવામાં જગવતીમાં કહ્યું છે. પેહેલા જાંગામાં આઝખાના બંધકાલે ચારિત્રનો આરાધક છે. એમ ચારે જાંગા આઝખાના બંધકાલે જાણવા. વલી આઝખાના બંધકાલ વિના જો આરાધક કહીયે, તો ઠઠા ગુણગણાર્થી લઈને અગ્યારમા ગુણગણા સુધી ચોક્કું જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર પાલે છે, એવા ચાર જ્ઞાનના ઘણી પણ કોઈક પરે, અને ઉત્કૃષ્ટો અર્ધ-પુદ્ગલ સંસાર જમે, એમ કહ્યું છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૨૫ મેં.

વલી ચોજંગી પેહેલાં આરાધના કહી, તેમાં કહ્યું છે કે, જઘન્ય જ્ઞાનનો આરાધક, જઘન્ય સમ્યક્તનો આરાધક અને જઘન્ય ચારિત્રનો આરાધક, જો જવ કરે તો જઘન્ય ત્રણ, અને ઉત્કૃષ્ટા કરે તો પંદર જવ ઝલંધે નહી. એ ન્યાયે આઝખાના બંધકાલે જેને આરાધક કહીયે, તે વિરાધક થાય નહી. નિયમા તે પંદર જવમાં મુક્તિ જાય; અને ચોખા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રનો પાલણહાર કર્મને વશે વિરાધક થાય તો ઉત્કૃષ્ટા અનંતા જવ કરે. એ ન્યાયે ચોખા જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર પાલે, તે વેલા અવિરાધક સંજમી કહીયે, પણ આરાધક તો આઝખાના બંધ-

કાલેજ કંહીયે; કેમકે તેતો જીવ પંદરમાં નિયમાં મુક્તિ જાય. હવે જો પેહેલા જાંગામાં મિથ્યાત્વી દેશયકી આજ્ઞાનો આરાધક હોય તો, કર-ણીના કરવાવાલા સર્વ જીવ પંદરમે જીવે મુક્તિ ગયાજ જોડે, પણ એ ન મલે. એ ન્યાયે પેહેલે જાંગે નવદિક્તિ તથા અગીતાર્થ સાધુને શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞાનો આરાધક જાણવો. એ ચાર જાંગા ડ્રવ્ય-જ્ઞાન, વર્ણન, ચારિત્ર, આશ્રી અજવ્યમાં તથા ડ્રવ્ય લીંગીમાં પણ હોય છે; પણ અહીંયાં તો શ્રીવીતરાગદેવે ડ્રવ્ય અને જાવ એ વંન્ને વોલો આશ્રી ચાર જાંગા કહ્યા દીશે છે. માટે જિનાજ્ઞાનો આરાધક સાધુ, તે પેહેલે જાંગે જાણવો.

હવે તૈરાપંથી, પેહેલે જાંગે મિથ્યાત્વીને દેશયકી આજ્ઞાનો આરાધક એ વાસ્તે કહેલે કે, આજ્ઞામાંહેલો ધર્મ આરાધે તેનેજ પુન્ય વંધાય, આજ્ઞાવાહાર પુન્યનો વંધ માનતા નથી. તેથી મિથ્યાત્વીને પેહેલે જાંગે કહેલે. હવે જુઠું ! પેહેલે જાંગે મિથ્યાત્વીને આજ્ઞાનો આરાધક કહે, તેની શ્રદ્ધા ચોથા જાંગામાં જન્મસૂલથી જુઠી દેખાય છે. તેનો ન્યાય કહેલે:—હે દેવાનુપ્રીય ! સર્વ ચોરાસી લાખ જીવાજોનને નિર્જરા હોય છે, ને સમે સમે પુન્ય વંધાય છે, પણ એવો કોઈ જીવ નથી કે જેને નિર્જરા ન થાય, કે પુન્ય ન વંધાય. એ લેખેતો નિગોદાદિકમાં સર્વ જીવને નિર્જરા થાય છે, પુન્ય વંધાય છે, તે પેહેલા જાંગામાં આવ્યા. વીજા જાંગામાં અવૃત્તિ સમદષ્ટિને કહોઠો, અને ત્રીજે જાંગે સાધુજીને કહોઠો, તેમજ શ્રાવકને પણ કહેતા હશે. એ સર્વ સંસારતથા જીવ તમારે લેખેતો ત્રણ જાંગામાં આવી ગયા. હવે ચોથા જાંગામાં કયા જીવ રહ્યા ? તે વંતાવો. ત્યારે જીવાવેદવા અસમર્થ. વલી ચોથા જાંગાવાલા જીવને જગવંતે સર્વ વિરાધક (આજ્ઞાવાહાર) કહ્યા છે, તેને તમારે લેખેતો નિર્જરા થાય નહીં, તેમ પુન્ય પણ વંધાય નહીં. હવે સંસારમાં એવા તો કોઈ જીવ નથી કે જેને પુન્ય ન વંધાય. એ ન્યાયે ચોથા જાંગાવાલા જીવ આજ્ઞાવાહાર છે અને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય વંધાય છે. હવે જે આજ્ઞાવાહાર પુન્ય વંધાવું નથી માનતા, તેમને સૂત્રવલ પુરું દેખાતું નથી. વલી જેમ ગહું સાથે પરાલ (ખાંખેલો) થાય, તેમ આજ્ઞામાંહેલા ધર્મની સાથે પુન્ય વંધાવું માને, તે લેખેતો કોઈ

जीव त्रण कालमां मोक्ष जाय नही; कारणके जेम गहुंनी साथे निश्चे पराल निपजे, तेम धर्मनी साथे निश्चे पुन्य बंधाय; ते पुन्य जोगवतां संग-छेषथी पाप बंधाय, ते पाप तोरवाने माटे करणी करे, तेथी वली पुन्य बंधाय. ए न्याये जीव उंचे गुणगणे चढे नही, ने त्रण कालमां मोक्ष पण जाय नही.

हे देवानुप्रीय ! ए बात केम मले ? कारणके धर्मतो आवता कर्मने रोके, ने आगला कर्मने तोमे तेने कहीए; अने पुन्य-पाप तो आश्रव-त्रावमां बंधाय ठे. ए आश्रव-त्रावने तेरापंथीना वनावेला तेरुछारमां अरुकां जोग कह्यो ठे. अहो ! केतुं कपट वचन कोइ ठेकाणे आश्रव-त्रावने आझामां कहे, कोइ ठकाणे आझामांहेलो धर्म कहे, अने कोइ ठेकाणे तेने ठांरवा जोग पण कहे. माह्या हो ते वीचारी जोजो. ए न्याये मिथ्यात्वीनी करणी मोक्षनो मार्ग (धर्म) नथी, तेम जिन अज्ञाना आसार्थकपर्णामां पण नथी. शाख सूत्र उतराध्ययन अ० एमे गाथा ४२मी.

धोरा संमं च इत्ताणं, अन्नं पठेसि यासमं;

इहैव पोसं हरउं, जयाहि मणुया दिवा. ॥ ४१ ॥

गाथार्थः—धो० ठोमतां अत्यंत दोहीलो एवो ग्रहवास ठोमीने तेवकी अ० अनेरुं आश्रम (दिक्षारूपी चारित्र) लेवातुं वान्ठे ठे, पण ए तुंजने जुक्त नथी. इ० ए ग्रहस्थाश्रममां रह्यांथकां आठमे चौदस्तिक कर्वने विषे पोसां करवाने हे मनुष्याधिपति ! तुं तत्पर था.

एय मंठं निशामित्ता, देउ कारण चौइउं;

सउ नमीराय रिसी, देविदं इण मब्बवी. ॥ ४२ ॥

गाथार्थः—ए० पुर्वोक्त अर्थ (इंद्रतुं वचन) नि० शांजलीने हे० अ० ग्रहस्थाश्रममां जे जे धर्म आचारतां दोहीलो ते धर्म, जे धर्मना अर्थी होय, तेणे आचारतुं इत्यादिक हे० हेतु कारणे चो० प्रेयो थको. त० त्यास पठी म० ममिराज अ० वि दे० देवेइ संक्रेइ प्रत्ये एम बोखतां हवा.

માસે માસે ડજોવાલો, કુસગ્ગેણં તુ ઝુંજણ;

નસો સુય યાયા ધમ્મસ્સ, કલં અગ્ધઈ સોલસં ॥ ૪૪ ॥

ગાથાર્થ:—માઠ માસમાસ ચમણને પારણે જે કોઈ અવિવેકી ગ્રહસ્થ કુઠ માત્રની અણી ડપર જેટલું અનાજ આવે તેટલું પારણે જમે, તોપણ નઠ તે સૂત્રમાં કહ્યું તે સમ્યક્ત તથા ચારિત્ર ધર્મની સોલસી કલાણ આવે નહી, તથા સોમેં જાગે પણ આવે નહી.

જાવાર્થ:—હવે ઝુઝ ! મિથ્યાત્વી બાલ અજ્ઞાની માસમાસ ચમણનાં પારણાં કરે, અને પારણે માત્રની અણીમાથે આવે ઇટલો આહાર જોગવે. તોપણ શ્રી કેવલીએ ધર્મ કહ્યું તેની સોલસી કલાને અમજાગે પણ આવે નહી, એમ કહ્યું. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞારૂપ ધર્મમાં નથી, અને માસમાસ ચમણ તપથી પુન્ય બંધાય છે. એ ન્યાયે આજ્ઞાબાહાર પુન્ય બંધાય છે. વલી મિથ્યાત્વીની કરણી એ ન્યાયે આજ્ઞામાં નથી. શાલ સૂત્ર આચારાંગ શ્રુતસ્કંધ ૧ લે અઠ ચોથે ડદેશે ચોથે. તે પાઠ.

આયાણ સોય ગટિણ વાલે અવોઢિન્ન વંધણે અણજિકતં

સંજોણ તમસિ અવિજાણંતં અણાણલંજોણત્થિ તિવેમિ

જસ્સ નઢિ પુરાપઠા મઙ્ગે તસ્સ કઢસિયા ॥

અર્થ:—જે કર્મ આઠ આવવાનાં સોઠ મિથ્યાતાદિક શ્રોત્રને વિષે શુદ્ધ છે, તે વાઠ બાલ અજ્ઞાની. તે વલી કેવો છે ? અઠ અષ્ટ પ્રકારે કર્મ જેણે ઢેઘાં નથી તેથી સેંકમા ગમે જન્મેં કરી સંસાર પરિત્રમણ કરે. વલી તે કેવો છે ? અઠ જેણે ઢોમયા નથી સંઠ ધન ધાન્ય, દ્વિપદ ચતુઃપદાદિ સંજોગ તથા તઠ મોહરૂપી અંધકારને વિષે અઠ જાણ્યો નથી આત્મહિત જેણે, તેને અઠ મોહના ડપાયરૂપ તીર્થકરની આજ્ઞાનો કિંચિતમાત્ર લાજ્ઞ નથી. તિઠ શ્રી સુધર્માસ્વામી કહે છે એમ હું કહું હું. વર્તમાનકાલે તેને આજ્ઞાનો લાજ્ઞ નથી, એમ કહ્યું. હવે આગમે કાલે પણ તેને આજ્ઞાનો લાજ્ઞ ન થાય, એવું કહે છે. જઠ જેને પુર્વ જન્મે બોધનો લાજ્ઞ નથી, તેને આગમ્યે કાલે પણ ન થાય, તો વચલે કાલે ક્યાંથી થાય.

हवे जुड ! जे कर्म आववानां मिथ्यातादिक श्रोत्रने विषे श्रुत ठे, तथा जेणे अष्ट कर्मनो बंध ठेचो नथी, धनधान्य छिपद चतुःपदादि संजोग ठोरुयो नथी तथा मोहरूपी अंधकारने विषे (आत्महित) मोक्षनो उपाय जाण्यो नथी, तेने श्री जिनाज्ञानो लाज नथी. त्यारे हे देवानु-प्रीय ! एकिंद्रियादिक मिथ्यात्वी जीव, जे ज्ञान दर्शन चारित्ररूप मोक्ष मार्गने न जाणे, तेने आज्ञानो लाज क्यार्थी थाय ? ए न्याये मिथ्यात्वीनी करणी आज्ञावाहार ठे, अने आज्ञा बाहार पुन्य बंधाय ठे. वली जंगवतीजी सूत्र श०१७मे उ०बीजे मिथ्यात्वी जीवने एकान्त अधर्मी कहा. ते पाठः—

जीवाणं जंते ! । किं धम्मेठिया अधम्मेठिया धम्माधम्मेठिया ? गो० ! जीवा धम्मेठियावि अधम्मेठियावि धम्माधम्मेठियावि ॥ नेरइयाणं पुढा गो० ! नेरइया णोधम्मेठिया, अधम्मेठिया, नोधम्माधम्मेठिया एवं जाव चउरिंदियाणं ॥ पंचदियतिरिक्कजोणियाणं पुढा ॥ गो० ! पंचदियतिरिक्कजोणिया नोधम्मेठिया अधम्मेठिया धम्माधम्मेठिया ॥ मणुस्सा जहाजीवा वाणमंतर जोइसिय वेमाणिय जहानेरइया ॥ अणउठियाणं जंते ! एव माइस्कइ जाव परूवेति एवंखलु समणापंनिया समणोवासया बालपंनिया जस्सणं एग पाणावि दंमेअनिखिते सेणं एगंत बालेति वत्तवंसिया ॥ सेकहमेयं जंते ! एवं ? गो० ! जेणंते अणउठिया एवं आइस्कंति जाव वत्तवंसिया जेते एवमाइंसु मिद्धंते एवमाइंसु अहं पुण गोयमा ! एवमाइखामि जाव परूवेमि एवंखलु समणापंनिया समणोवासया बालपंनिया जस्सणं एग पाणाएवि दंमेनिस्कत्ते सेणं नो एगंत बालेति वत्तवंसिया ॥ जीवाणं जंते ! किंबालापंनिया बालपंनिया ? गो० ! जीवा बालावि पंनियावि बालपंनियावि ॥ नेरइयाणं

પુઢા મોં ! નેરડ્યા બાલા નોપંમ્યા નોબાલપંમ્યા એવં
જાવ ચર્જરિંદિયાણં ॥ પંચંદિયતિરિસ્ક પુઢા પંચિંદિય તિરિ
સ્ક જોણિયા બાલા નોપંડિયા બાલપંમ્યાવિ ॥ મણુસ્સા
જહાજીવા ! વાણમંતરા જોહસિય વેમાણિયા જહા નેરડ્યા ॥

અર્થ:-પાઠ સુગમ છે માટે શબ્દાર્થ લખ્યા નથી.

જાવાર્થ:-હવે જુઠ ! બાવીસ દંરુકના જીવને એકાન્ત અધર્મી
કહ્યા, તિયંચને અધર્મી ને ધર્માધર્મી કહ્યા અને મનુષ્યને ધર્મી અધર્મી
ને ધર્માધર્મી કહ્યા. હવે જો મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞા-માહેલો ધર્મ હોય
તો ધર્મના કરણદારને શ્રી વીતરાગદેવ અધર્મી કેમ કહે ? પણ ધર્મ તો
સંવરમેજ કહેવો. તે સંવર મિથ્યાત્વીને નથી, તે માટે તેને અધર્મી કહ્યા
છે. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાબાહાર છે, અને આજ્ઞાબાહાર પુન્ય
ની રજા છે. બલો એકિંદિંનો વેહંદિ અનંતા પુન્ય વધ્યાથી થાય છે, એમજ
જાવ પંચેહિપણું પણ અનંતા પુન્ય વધ્યાથી પામે. એ ન્યાયે આજ્ઞાબાહાર
પુન્ય કંધાય છે. બલી અનુયોગદ્વાર સૂત્ર મધ્યે ત્રણ વક્તવ્યતા કહી છે.
ત્યાં પરસમય વક્તવ્યતામાં સાત અવયુણ કહ્યા છે. તે પાઠ:-

સેકિંતં વત્તવ્યા ૧ તિવિહા પંતં ૦ સસમય-વત્તવ્યા પરસ-
મય-વત્તવ્યા સસમય-પરસમય-વત્તવ્યા. સેકિંતં સસમય-
વત્તવ્યા ૧ જઢણં સસમય આઘવિજ્ઞાં પણવિજ્ઞાં પર-
વિજ્ઞાં દંસિજ્ઞાં નિદંસિજ્ઞાં ઉવદંસિજ્ઞાં સેતં સસમય-
વત્તવ્યા. સેકિંતં પરસમય-વત્તવ્યા ૧ જઢણં પરસમય
આઘવિજ્ઞાં જાવ ઉવદંસિજ્ઞાં સેતં પરસમય-વત્તવ્યા. સે-
કિંતં સસમય-પરસમય-વત્તવ્યા ૧ જઢણં સસમય-પરસ-
મય આઘવિજ્ઞાં જાવ ઉવદંસિજ્ઞાં સેતં સસમય-પરસમય-
વત્તવ્યા. ઇયાણિ કોનહ કોવત્તવ્યં હઠ્ઠ તઢ નેગમ સં:

गह ववहारो तिविहं वत्तवयं इवइ तं ससमय-वत्तवयं
परसमय-वत्तवयं ससमय-परसमय-वत्तवयं. उच्चुसुजं उ-
विहं वत्तवयं इवई तं० ससमय-वत्तवयंच परसमय-वत्तव-
यंच, तद्धणं जासा ससमय-वत्तवया सासमयं पाविठा
जासा परसमय-वत्तवयासा परसमयपविठा तम्मा दुविहा
वत्तवया नहि तिविहा वत्तवया. तिण्हि सदन्नया एगं
ससमयं वत्तं इहंति. नहि परसमय-वत्तवया नहि सस-
मय-परसमय-वत्तवया, कम्मा जम्मा परसमए अण्णठे अ-
हेउ असब्बावे असंकिरिए उमगो अणुवएसे मिगामि
दंसणंमि तिकट्टु तम्मा सव्वा ससमय-वत्तवया नहि पर-
समय-वत्तवया नहि उन्नयसमय-वत्तवया. सेतं वत्तवया॥

अर्थः—से० केवी ते व० वक्तव्यता ? प्रश्नोत्तर. त्यां अध्ययना-
दिकने विषे प्रति अवयव यदा संजव प्रति नियम एकार्थनुंज वखाणवुं,
तेने वक्तव्यता कहीए. ते वक्तव्यता ति० त्रण प्रकारे पं० परूपी तं० ते
कहेहे:- स० स्वसमय वक्तव्यता, प० परसमय वक्तव्यता अने स० प०
स्वसमय परसमय वक्तव्यता. से० केवी ते स० स्वसमय वक्तव्यता ? प्रश्नोत्तर.
ज० ज्यां जेने विषे स० पोतानो सिद्धान्त आ० वखाणे, यथा पंचास्ति
काय, धर्मास्तिकाय इत्यादिक. तथा प० प्रज्ञापीये (अणावीए) यथा
ते खट्वाण धर्मास्तिकाय इत्यादिक, तथा प० परूपे ते धर्मास्तिकाय अ-
शंख्यात प्रदेशरूप इत्यादिक. तथा दं० सामान्य स्वरूपकी देखामे ते
धर्मास्तिकाय वर्णादिक रहित इत्यादिक तथा नि० अण्णन्तद्वारेकरी दे-
खामीये. जेम माठलांनी गतिनो उपष्टंजक (आधार) जलादिक इत्यर्थः
उ० उपनयद्वारेकरी देखामीये. यथा जेम जीव पुद्गलने धर्मास्तिकाय
गतिनो उपष्टंजन ठे, इत्यादिक निरदेश मात्राने देखामे करी एम व-
खाणवुं. से० ए स्वसमय वक्तव्यता कही. से० केवी ते प० परसमय-व-

क्तव्यता ? प्रश्नोत्तर. ज० ज्यां तेने विषे प० परायो सिद्धान्त आ० वखाणे जा० यावत् देखामे. जेम पांच जूत आत्मा इत्यादिक.

संति पंच महा जुया, इहमेगेसिं आहिया;

पुढवि आउ तेजय, वायु आगास पंचमा ॥ १ ॥

अर्थ:—सं० ठे पं० पांच म० मोटा जु० जुत इ० आ देहिने त्रिषे. पु० पृथ्वि आ० पाणी ते० अग्नि वा० वायु अने आ० आकाश, पं० ए पांच जूत.

एवं पंच महा जूया, तत्तोए गुत्तिए आहिया;

अहतोसिं विणासेणं, विणासो होइ देहिणां ॥ २ ॥

अर्थ:—ए० ए पं० पांच म० मोटा जू० जुत आ० कहा. अ० अथ ते० तेना वि० विनाशे करी वि० जीवनो विनाश थाय.

एम अहीयां लोकायत मत वखाण्यो, तेथी से० ए. प० परसमय वक्तव्यता कहीये. अथ से० केवी ते स०प० उजयसमय-वक्तव्यता ? प्रश्नोत्तर. ज० ज्यां स० प० स्वसमय परसमय एकठा वखाणीये ते उजय समय-वक्तव्यता कहीये. ते विषे गाथा:—

आगारसमा वसतावि, अरनावावि पवया,

इम दरसिण मावन्ना, सब दुःखवि मुचइ ॥

व्याख्या:—आ० घरमां वसतायका गृहस्थ अथवा अ० अरण्य मां वसता तापसादिक अथवा प० प्रवर्जित शाक्यादिक, ए आमारे मत आ० अंगीकार कर्याथी स० सर्व दुःखथी मुंकाय. एम जीवनी शंख्यादिक परुपे, त्यारे तेने परसमय-वक्तव्यता कहीये; अने ज्यारे एम न वखाणें त्यारे तेने स्वसमय-वक्तव्यता कहीये. तेढला माटे तेने स्वसमय-परसमय-वक्तव्यता कहीये. इ० ए वक्तव्यताने फरी वीचार ठे. इ०

હવે કોણ કેવી વક્તવ્યતાને વાન્હે તે કહે છે:-તળ ત્યાં નેળ નૈગમ, સંળ સંગ્રહ અને વળ વ્યવહાર એ ત્રણે નય, તિળ ત્રણે વક્તવ્યતાને ઇળ વાન્હે. તંળ તે કહે છે:-સળ સ્વસમય-વક્તવ્યતાને પળ પરસમય-વક્તવ્યતાને અને સળ પળ ઝનનયસમય-વક્તવ્યતાને વાન્હે, કારણ કે નૈગમ-નયના અનેક ગમા છે, અને વ્યવહાર-નયવાલો લોક વ્યવહાર માને. તે લોકને વિષે સર્વ પ્રકારની રહી છે, અને સંગ્રહનય ઝપરની બંને નયથી મલતીજ છે. ઝળ રજુસૂત્રનય પ્રથમની ત્રણ નય કરતાં અતિ વિશુદ્ધ છે. તેટલા માટે તે ટુળ વે જ્ઞેદની વળ વક્તવ્યતાને માને, તંળ તે કહે છે:-સળ સ્વસમય-વક્તવ્યતા અને પળ પરસમય-વક્તવ્યતાને માને, પરં ત્રીજી ઝનનયસમય-વક્તવ્યતાને મુલથી ન માને. તે ન માનવાની જુક્તિ કહે છે. તળ ત્યાં ત્રણ વક્તવ્યતાના જ્ઞેદને વિષે જે સળ સ્વસમય-વક્તવ્યતા કહી તે સાળ સ્વસમય-વક્તવ્યતામાં પળ પેઠી, અને જે પળ પરસમય-વક્તવ્યતા તે પળ પરસમય-વક્તવ્યતામાં પેઠી. તેજણી ઝનનયરૂપ વક્તવ્યતા. તે એ નયના મતને વિષે આસ્તા છે. તળ તે કારણે ટુળ દ્વિવિધ વક્તવ્યતા છે, પણ નળ ત્રિવિધ વક્તવ્યતા સર્વથા નથી. ત્યાં પણ સંગ્રહનય સામાન્યવાદ નૈગમ મધ્યે અન્યોક્તિજણી એ વિવિક્તા છે, અથવા સૂત્રની વિચિત્રગત છે, તેથી જુદી ન કહી. હવે તિળ ત્રણે નય શબ્દ ૧, સમજિરુદ્ધ ૨, અને એવંચુત ૩, તે રજુસૂત્રથી પણ અતિ વિશુદ્ધ છે, તેજણી એક સ્વસમય-વક્તવ્યતાનેજ માને છે, પણ પરસમય-વક્તવ્યતા તથા સ્વસમય-પરસમય, એ વે વક્તવ્યતા નથી, એમ કહે છે. કળ તે શા માટે કે પરસમયમાં અવગુણ મોટો છે, માટે તે સમદષ્ટિએ ન માનવી. તેમજ પરસમયમાં અળ અનર્થ છે, અળ અદેત છે, તથા અળ અસતજાવ છે, અળ અક્રિયા છે, પણ દાન, શીલ, તપ અને જાવરૂપ સક્રિયા નથી, આજ્ઞાવાહાર છે, ઝળ ઝનમાર્ગ છે, પણ શ્રી વીતરાગનો માર્ગ નથી, અળ અણઝપશમપણું છે. પણ ઝપશમપણું નથી. મિળ પરસમયની વક્તવ્યતામાં મિથ્યાત દર્શન છે, તે સમદષ્ટિને પ્રસંસવા યોગ્ય નથી. તિળ એમ કરીને તળ તે માટે જે નય સળ સાચી છે, તે સળ સ્વસમય-વક્તવ્યતાને માને, પણ નળ નથી માનતા પળ અન્ય-

તિર્થિના દાન શીલ તપના શાસ્ત્રની વક્તવ્યતાને, તેમજ ઝગયસમય-વક્તવ્યતાને. જાવનયવાલા તે બંનેને માનતા નથી, પણ એકાન્ત નથી. સેવ તે વળ વક્તવ્યતા સંપૂર્ણ.

જાવાર્થ:-હવે જુઝ ! પરસમય-વક્તવ્યતામાં સાત અવગુણ કહ્યા. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહાર છે, અને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય નિપજે છે. ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રની શાખે કરી મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહારજ છે, અને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય વંધાય છે.

॥ ઇતિ આજ્ઞાનો પ્રશ્નોત્તર સંપૂર્ણ ॥

પ્રશ્ન બીજો.

અનુકંપા દાન તથા દયા વિશે.

હવે જુઠું ! જેમ મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહાર છે, અને આજ્ઞા-
વાહાર પુન્ય નિપજે છે, તેમ કોઈ અનુકંપા લાવી ગરીબ-રાંકને દાન
દે, તથા મરતા જીવને જબરાઈથી, મુલાવજાઈ (શરમાવીને) અથવા
પૈસાં આપી ઢોઢાવે, તે કરતવ્ય આજ્ઞાવાહાર છે; પણ જેમ મિથ્યાત્વીની
કરણી આજ્ઞાવાહાર છે, અને શુદ્ધજોગથી તથા કાયાકષ્ટથી પુન્ય બંધાય
છે, તેમ આજ્ઞાવાહારના દાનમાં, જીવ ઢોઢાવવામાં, તથા અનુકંપા
શુદ્ધજોગથી પુન્ય બંધાવાનો નાકારો નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે, “તરસે મરતા જીવને અનુકંપા લાવી
કાચું પાણી પાય, કાચું અનાજ ખવરાવે, રસોઈ કરીને જમાઢે, પેટીઢું
આપે, કબુતરને દાણા ખવરાવે, પાણીની પરવ બંધાવે, દાનશાલા બંધાવે
તથા મારકુટ કરી નાસી દોઢી વાયુકાયને હાળી જીવ ઢોઢાવે, ઇત્યા-
દિક અનેક પ્રકારના જીવની ઘાત સહિતના પ્રશ્ન, દાન-દયા ડઢાવ-
વાને વાસ્તે પુઢે છે, અને એમ કહેઢે કે, ઘણા એકિંદ્રિ જીવને હાળી એક
પંચિંદ્રિ-જીવને શાતા ડપજાવવામાં પુન્ય નથી, એકાન્ત પાપ છે; કારણકે
જ્યાં જીવની ઘાત હોય ત્યાં શુદ્ધજોગ નથી, ધર્મ નથી, આજ્ઞા નથી
અને પુન્યનો લેશ માત્ર નથી. સાધુજગવંતતો ઢકાય-જીવના પીહર છે,
ઢકાયના જીવને સરખા જાણે છે. તે પાંચ સ્થાવર એકિંદ્રિની ઘાત કરી
એક પંચિંદ્રિ જીવને શાતા ડપજાવીને પુન્ય માનવું, શુદ્ધજોગ માનવો, એ
શ્રી વીતરાઢની વાણી નથી.” તેનો ડત્તર.

હે વેવાનુપ્રીય ! ઢકાય જીવની હિંસાનુ પાપ શાંજલી, કોઈ કપ્ત્રી
રજપુત પ્રમુખ તમારી પાસે આવીને કહે કે, કાંદા મુલાના ગોઢ પ્રમુ-

खमां एकिंद्रि अनंता जीव ठे, तेमां जो घणुं पाप होयतो ते ठोमावो, अने जो शीकार (पंचिंद्रि जीवनी हिंसा) मां घणुं पाप होयतो ते ठोमावो, ए बेमांथी एक ठोरुशु. आपनी मरजी होय ते ठोमावो. त्यारे तमे शेना पचखाण करावशो ? ते कहो. कारणके प्रजुए पण श्रावकने पेहेला व्रतमां त्रसजीव मारवाना त्याग कराव्याठे, पण घणा अशंख्याता अने अनंता जीव जाणीने पेहेला एकिंद्रिजीव मारवाना त्याग केम न कराव्या ? पण त्रसजीवनी पुन्याइ एकिंद्रिथी अनंतगणी वधारे ठे. तेने हणतां द्वेषना दुष्ट रुद्र प्रणाम घणा प्रवर्तै, तेथी तेने हणतां घणुं पाप लागे, ते टालवा माटे त्रसजीव न हणवानुं पेहेला व्रतमां कछुं. वली पंचिंद्रिजीवनी घात करे तो नर्कनुं आउखुं बांधे एम कछुं ठे, (शांख सूत्र गाणायांग गाणे चौथे तथा जगवती शतक आठमानेउद्देशे नवमें.) पण एम नथी कछुं के, एकिंद्रि घणा जीवनी घात करेतो नर्कनुं आउखुं बांधे. हे देवानुप्रीय ! जो पंचिंद्रिने मार्यानुं पाप घणुं हशे, तो तेने बचाववानो लाज पण घणो हशेज. तमे बनेने सरखुं पाप केम कहो ठो ?

वली तेरापंथी एम पुढेठे के, ठकायना जीव खाधामां शुं ? खराव्यामां शुं ? अने खाताने जलो जाण्यामां शुं ? तेमज हण्यामां शुं ? हणाव्यामां शुं ? अने हणताने जलो जाण्यामां शुं ? तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! ठकायना जीवतो अरुपी अशंख्यात प्रदेशी ठे. तेतो मार्या मरे नही, अने पुन्यपापनी पक्रतीरुप शरीरादिक प्राणने तमे जीव मानता नथी. ए लेखे तो ठकायना जीव खाधा खवाय नही, हणया हणाय नही, अने हणयाविना पाप लागे नही. ए लेखे तो तमारो नास्तिक मत ठरशे, केमके तमे जीवने एकान्त नये अरुपी मानो ठो. तेथी तेने पुन्य पाप लागे नही; अने अमेतो श्री वीतरागदेवै व्यवहारनयमां कायाने जीव कह्योठे, सचित कह्यो ठे तथा आत्मा कह्योठे, ते प्रमाणे मानीये बीए. माटे पूर्वोक्त दोष अमारे न आवे. हवे कायाने जीव

सचित्त अने आत्मा कह्यो ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक तेरमे उद्देशे सातमे ते पाठः—

आया जंते! काय अन्नेकाय? गो०! आयाविकाय अन्नेविकाय.
रुवि जंते! काय अरुविकाय? गो०! रुविविकाय अरुविविकाय.
एवं एकेक पुढा ? गो० ! सचित्तेविकाय अचित्तेविकाय.
जीवेविकाय अजीवेविकाय जीवाणविकाय अजीवाणवि-
काए. पुर्वि जंते ! काय पुढा ? गो०! पुर्विपिकाए काइच्च-
माणेविकाए कायसमय विइकंतेविकाए पुर्विविकाएजिच्चइ
काइच्चमाणेविकायजिच्चइ काय समय वीइकंते विक्राए जि-
च्चइ. कइ विहेणं जंते? काए पं०गो०! सत्तविहेकाए पं०तं०
उरालिय उरालियमिसिए वेजविय वेजवियमिसिए आहा-
रण आहारमिसिए कम्मए. ॥

अर्थः—अनंतरे मननुं निरूपण कर्तुं, ते मन काया थकीज होय.
एटलामाटे कायनुं निरूपण करेवे. आ० आत्मा जं० हे जगवान ! काय
काया ठे ? के अ० अनेरी ते काया ठे ? कायाए कर्तुं ते काया जोगवे?
के अनेरे कर्तुं ते काया जोगवे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! आ०
आत्माने पण कथंचित प्रकारे काया कह्यीये, कारणके ते खीरनीरनी
परे, अग्नि-लोह पीकनी परे, अथवा कंचन-उपल (पथ्थर) नी परे
देहथी जिन्न नथी. एटलामाटेज काया स्पर्श थयाथी आत्माने संवेदन
थाय. एटलावास्तेज कायाए कीधुं जवान्तरने विषे आत्माए वेदीअें. तथा
अन्ने० ए जीवथी अनेरी पण काया होय. अत्यंत अन्नेद होयतो शरी-
रना अंश ठेदन कर्याथी, जीवना अंशनो ठेद प्रसंग थाय. तेम थयाथी.
वेदना संपुर्ण थाय. तथा शरीरना दाहे आत्माना दाहनो पण प्रसंग
थाय. तेवारे परलोकना अजावनो प्रसंग थाय. एटला माटे कथंचित्
प्रकारे आत्माथी अनेरी पण काय ठे. इहां कोइएक एम व्याख्यान करे

ठेके, कर्मण काय आश्रीने आत्मा काय ठे. (ते कर्मण कायने अने संसारी जीवने मांहोमांही अव्यञ्जिचारपणे करी स्वरूप ठे तेथी). एक तथा अन्ने उदारीकादि कायनी अपेक्षाए, जीवथी अनेरी पण काय ठे, तेने मुकवाथी तेनो जेद थाय. रूप रुपी ज्ञं हे जगवान ! कां काय ठे ? के अरूप अरुपी काय ठे ? इति प्रश्न. उत्तर. गों हे गौतम ! रूप स्थूल शरीरनी अपेक्षाए रुपी पण काय ठे, अरूप कर्मण शरीर शुक्ल पुदगल (चक्षु अग्राह्य) नजरे आवे नही, तेनी अपेक्षाए अरुपी पण काय ठे. एवं एम पूर्वोक्त प्रकारे एण एकेक सूत्रने विषे पुण पुढा करवी ते एम. सचित्त हे जगवान ! काय ठे ? के अचित्त काय ठे ? इति प्रश्न. उत्तर. गों हे गौतम ! सण जीवीत अवस्थाने विषे, चैतन्यपणाथी सचित्त पण काय ठे; अने अण मृत्यु अवस्थाने विषे चैतन्यना अज्ञावथकी अचित्तपण काय ठे. जीव, हे जगवान ! काय होय अथवा अजीव, काय होय ? ए प्रश्न. उत्तर. हे गौतम ! जीण जीव विवक्षीत उत्स्वासादि प्राणसहितने जीवकाय कहिये. तथा अजीण उदारीक शरीर प्रत्ये अपेक्षीने अजीवकाय पण कहिये. अथवा कर्मणशरीर प्रत्ये अपेक्षीने उत्स्वासादि रहित पण काय कहिये. जीण जीवने हे जगवान ! काय होय ? अथवा अजीवने काय होय ? इति प्रश्न. उत्तर. गों हे गौतम ! जीण जीवने संबंधी काय शरीर होय. अण अजीवने पण स्थापनादिकने काय शरीर होय. शरीरा कार इत्यर्थः पुण पुर्वे ज्ञं हे जगवान ! कां काय होय ? इति प्रश्न. उत्तर. गों हे गौतम ! पुण पूवे (जीव संबंध कालथकी पेहेलां) पण काय होय. (यथा जविष्ठात जीव संबंध मृत्यु दर्जुर शरीरनी पेरे, जीवथी पेहेली काया होय, तेमां जीव आवणहार ठे तेम.) काइण जीव गर्जावस्थाए जे काया चणे ते पण काय. कायण काय समयने विषे कायता करण लक्षण प्रत्ये जीव व्यक्तिकान्त थयो तेने पण मृत्य कलेवरनी पेरे काय कहिये. पूर्वे हे जगवान ! काय जेदाय ? ए प्रश्न. उत्तर. हे गौतम पुर्विण जीव कायपणे ग्रहण समयथी पेहेलां पण, मधु घृणादि न्याये करी अव्य कायने जेद प्रतिक्षण पुदगल चय, अपचय जावथी

काय जेदाय. काश्च० जीवे क्रियमाण काय पण जेदाय. पुद्गलने अनुकूणे परिशाटन जावथी शेकाता कण समुह मुष्टी ग्रहणनी पेरे जेदाय. का० कायसमय व्यतिक्रान्तने कायपणुं जूतजावपणे घृत कुंजादिक न्याये करी जेदे. (ते पुद्गलने तेवे स्वजावपणे करी). वली चूर्णीकारे काय सूत्रने विषे, काय शब्दने केवल शरीरार्थ त्यागे करी चयमात्र वाचक अंगिकार करी वखाण्या. यदाह (काय शब्द, जाव सामान्य शरीर वाची) एनो अर्थ काय शब्द सघला जावोनुं चयमात्र जे सामान्य शरीर ते वाचक इत्यर्थः एमज आत्मा पण काय (प्रदेश संचय इत्यर्थ) तेथी अनेरो पण अर्थ, ते काय प्रदेश संचयरूपपणाथकी. वली रुपी काय ते, पुद्गल संबंधनी अपेक्षाए, अने अरुपी काय ते, जीव तथा धर्मास्ति कायादिकनी अपेक्षाए. सचित काय ते, जीव शरीरनी अपेक्षाए. अचित काय ते अचैतन्य संचया पेक्षया. अजीव काय ते, उत्श्वासादि युक्त अवयव संचयरूप अजीवरूप. तेथी विपरीत ते जीवनी काय. हवे जीवराशी ते जीवनी काय, अने प्रमाणुं आदि राशी ते अजीवनी काय. एम शेष पण कहेवा. हवे कायानोज जेद कहे ठेः-क० केटले जेदे ज० हे जगवान ! का० काया प० कही ? इति प्रश्न. उत्तर. गौ० हे गौतम ! स० सात जेदे काया प० कही त० तेकहे ठेः-उ० उदारीक (इत्यादिक साते. प-हेलां विस्तारे वखाण्या ठे, ते माटे इहां लेश मात्र वखाणीए ठीए.) शरीरज पुद्गल स्कंधपणे उपचय मानपणाथी काय ते उदारीक काय, ते पर्याप्ताने होय. उ० मि० उदारीक-मिश्र, ते कार्मण संघाते, ए अपर्याप्ताने होय. वे० वैक्रिय काय, ते पर्याप्त देवादिकने होय. वे० मि० वैक्रिय-मिश्र, ए अतिपूर्ण वैक्रिय शरीर देवादीकने अपर्याप्तावस्थाए होय. आ० आहारिक निव्रतने विषे आ० मि० आहारीक-मिश्र आहारीक परित्यागे करी उदारीक ग्रहण उद्यतने उदारीक संघाते मिश्र होय ते. क० कार्मण-काय, ते विग्रह गतिने विषे होय अथवा केवल समुद्धातने विषेज होय.

जावार्थः—ए जीव सहित कायाने जीव कह्यो. इत्यादिक अनेक सूत्रनी शाखे व्यवहार-नयमां कायाने जीव कह्यो. ए न्याये अमेतो,

ठकायना जीव खातां, खवरावतां अने खातो होय तेने जलो जाण्यामां, तथा हणतां, हणावतां अने हणताने जलो जाण्यामां पाप कहीये ठीए. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, अनुकंपा आणीने ठकायना जीवने खाय, खवरावे अने खाताने जलो जाणे तेमांशुं ? तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ठकायना जीव हणाय, तेनुंतो व्यवहारमां अवश्य पाप कहीये, पण अनुकंपा शुजजोग तो एकान्त पुन्य प्रकृति बंधावानुं कारण ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ज्यां हिंसा होय त्यां शुजजोग नथी, पुन्य धर्म पर्ण नथी. एम कहे ठे तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! साधुने, कोइ उघामे मोढे बोलतां दानदे, उघामे मोढे बोलीने मार्ग बतावे, तथा चित्तप्रधाने कपट करी घोना अनेक जोजन दोमावी, प्रदेशीराजाने केशीश्रमणपासे बोलावी समजाव्यो. तथा उववाइसूत्रमां पंचाग्नि-तापस हाथी-तापस तथा कंदमूल प्रमुखनो आहार करवावाला तापस अने जलस्नानना करणहारा इत्यादिक अनेक जीवहिंसा सहित कष्टना करणहारा, देवतामां जाता कहा ठे. एटला काम हिंसा सहित ठे. तेमां एकान्त पाप ठे के एकान्त धर्म पुन्य ठे ? ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के, आटलां काममां हिंसा ठे तेनुं पाप ठे, पण थोडुं ठे; अने दानदेवाना प्रणाम, मार्ग बतावी साधुजीने शाता उपजाववाना प्रणाम, चित्त अने सुबुद्धिप्रधानना राजाने समजाववाना प्रणाम, तथा तापसोनुं कष्ट, ए सर्वना शुजजोगना प्रणाम, ते आझा माहेलो धर्म ठे. एम कहे ठे तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! ए हिंसा सहित कर्तव्यमां शुजजोगने आझा माहेलो धर्म कहो ठो, तेम दानमां तथा जीव वचाववामां जेटली हिंसा ते तो पाप ठे, पण अनुकंपा शुजजोगमां पुन्य नथी, ने गुण पर्ण नथी, एम कैम कहो ठो ? कारणके गरीबने दान देवावाला तथा जीव वचाववावाला, एकिंझिजीवने मारुं, एवा छेष प्रणाम नथी, पण

सुखशाता उपजाववाना अने अनुकंपाथी जीवने वचाववाना दयाना प्रणाम ठे, तेथी तेने गुण केम नही निपजे ? नकाचित पापनो बंधतो रागद्वेषना प्रणामथी थाय. जो रागद्वेष विना जीव हणाय तेनुं पाप लागतुं होयतो, केवलीना शरीरथी पण हालतां चालतां जीव हणाय ठे, तथा जलमां सिद्धा कह्या ठे, तेमने पण पाप लाग्युं जोइए. वली जयणायी साधु हाले, चाले, वेसे, सुवे, तेथी पापकर्म बंधाय नही, एम दशवैकालिकसूत्रमां कहुं ठे. जो एम पाप लागतुं होयतो, जयणायी हालतां चालतां जीव हणाय, तेनुं पण पाप साधुजीने लाग्युं जोइए. पण हे देवानुप्रीय ! श्री वीतरागदेवेतो, एटले ठेकाणे रागद्वेषना प्रणाम नथी तेथी, पाप बंधाय एवुं कहुं नथी. रागद्वेष एज कर्मबंधनुं कारण ठे. तेमां द्वेष तो एकान्त पापबंधनुं कारण ठे. हवे रागना वे जेदः—अप्रशस्त-राग अने प्रशस्तराग. तेमां अप्रसस्तराग तो पाप बंधावानुंज कारण ठे, अने प्रशस्तराग पुन्य बंधावानुं कारण ठे. वली रागद्वेष विना पुन्य पाप बंधाय नहि. ते कारणथी दान देवावालाना तथा जीव वचाववावालाना, एकिंझिने हणवाना द्वेषजाव नथी, पण जीवने शाता उपजाववानो प्रशस्तीराग ठे; अने अनुकंपा शुभजोग दयाना प्रणाम ठे, ते पुन्य-प्रकृतिनुं कारण ठे. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, “रागद्वेष तो अटार पापमां ठे. दया पालवी, जवराइथी जीव ठोकाववो, अने दान देवुं. एक माथे राग अने एकमाथे द्वेष, ए रागद्वेषना चालातो एकान्त पाप बंधावानुं कारण ठे. अने पुन्य तो एकान्त शुभ जोगथीज बंधाय.” एम कहेठे तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! शुभाशुभ जोग तो पुन्यपापना पुद्गल जेला करे ठे, अने बंध तो रागद्वेषनो चोकरीथीज पकेठे. क्रोध, मान, राग अने द्वेषथीज पापनी स्थिति बंधाय; अने माया, लोभ तथा प्रशस्तीरागथी पुन्यनी स्थिति बंधाय. जो शुभजोगथीज पुन्य बंधावुं मानो तो ११ में, १५ में अने १३ में गुणवाणे नृकृष्टो शुभजोग ठे. त्यां शाता-वे-

दनीनोज बंध ठे. ते शाता-वेदनीना वे जेदः-संप्राय अने इरियावही. शाखसूत्र पन्नवणा पद ३३ में, तथा जगवती शतक त्रीजे उद्देशे त्रीजे. तेमां इरियावही-शातावेदनी पुन्यप्रकृति वे समयनी स्थितिनी बंधाय, अने संप्राय-शातावेदनी कषायसहित पलसागरनी स्थितिनी बेतालीस पुन्यप्रकृति मांहेली ११में, १२में अने १३ में गुणठाणे एके बंधाय नही. जो शुजजोगथी पुन्य बंधाय तो बीतराग-संजमीने (राग द्वेष रहितने) त्रण समयथी अधिकी इरियावही टलोने, बेतालीस पुन्यप्रकृति मांहेली एके केम न बंधाय ? ते कहो. हे देवानुप्रीय ! रागविना एकला शुजजोगथी पुन्य बंधाय नही. शुजजोग तो शुज पुद्गलने जेला करे, अने प्रशस्त-रागथी चणे (स्थिति) बांधे. शाख कर्मग्रंथ तथा जगवती शतक बीजे उद्देशे पांचमे, तुंगीयानगरीना श्रावकोना अधिकारे श्री पार्श्वनाथ जगवानना पांचसें संतान्या तुंगीयानगरीए पधार्या, तेमने तुंगीयानगरीना श्रावके, संजम अने तपनां फल शुं ठे, ते त्रिपे प्रश्न पुठ्या. ते पाठः—

तएणंते समणोवासया थेराणंजगवंतो अंतिए धम्मं सोच्चा
निसम्य हठतुठा जाव हियया तिखुत्तो आयाहिणं पया-
हिणं करेइ एत्ता एवं वयासी संजमेणं जंते ! किं ? फले तवेणं
जंते ! किं फले ? ततेणं थेराजगवंतो ते समणोवासए एवं वयासी
संजमेणं अच्छो अणणहयफले तवे वोदाणफले. तएणंते
समणोवासया थेरेजगवंते एवं वयासी जइणं जंते ! संजमेणं
अणणहयफले तवे वोदाणफले किं पतिएणं जंते ! देवा
देवलोएसु उववच्चइ. तच्चणं कालियपुत्ते-णामं अणणारे
तेसमणोवासए एवं वयासी पुव्व तवेणं अच्छो देवादेव
लोएसु उववच्चइ. तच्चणं मेहलेणामं थेरे तेसमणोवासए एवं
वयासी पुव्व संजमेणं अच्छो देवादेवलोएसु उववच्चइ. तच्चणं

आणंदरक्षिए णामं थेरे तेसमणोवासए एवं वयासी कम्मि
याए अघो देवादेवलोएसु उववच्चइ. तड्ढणं कासवेनामं-थेरे ते-
समणोवासए एवं वयासी संगियाए अघो देवादेवलोएसु
उववच्चइ पुव्व तवेणं पुव्व संजमेणं कम्मियाए संगियाए
अघो देवादेवलोएसु उववच्चइ. सच्चेणं एसअठे नोचेवणं
आयजाव वत्तवयाए ॥

अर्थः—त० तेवारे ते स० श्रमणोपासक श्रावक थे० स्थिवरज्जग-
वंत ज्ञानवंतनी अं० समिपे ध० द्विविध धर्म सो० सांज्ञव्याथी नि०
अतिशय सम्यक्प्रकारे ह० हर्ष पाभ्या, (वचनने विषे विश्वास ठे जेने
तथा अत्यंत शांजलतां आदर ठे जेने ते) जा० यावत् हि० हृदयने विषे
साधु उपदेश देवाथी पोतानो धन्यवाद पामताथका ति० त्रणवार आ०
जमणा पासाथी मांमी प० प्रदक्षणा क० करे, करीने ए० एम व० केहे-
ता हवा. सं० संजमनुं जं० हे जगवान ! किं० शुं फल होय ? अने त०
तपनुं जं० हे जगवान ! किं० शुं फल होय ? इतिप्रश्न. त० तेवारे ते थे०
स्थिवरज्जगवंत, ते स० श्रावकोप्रत्ये ए० एम केहेता हवा. सं० संजमनुं
अ० अहो आर्यो ! अण० अनाश्रव फल एतावता नवां कर्मने आवतां
वारे. त० तपनुं फल वो० पूर्वकृत कर्मनुं ठेदुं एतावता जुनां कर्म मु-
लगां ठेदे. त० तेवारे ते स० श्रमणोपासक, प्रश्नना उत्तर शांजलीने
थे० स्थिवरज्जगवंत प्रत्ये ए० एम केहेता हवा. ज० जो जं० हे जगवान !
सं० संजमनुं अ० अनाश्रव फल जे आवतां कर्मने वारे ते फल कहुं
ठे, अने त० तपनुं वो० पूर्व संचित कर्मनुं निर्जवारूप फल कहुं ठे, तो
किं० शा कारणे जं० हे जगवान ! दे० देवता देवलोकने विषे उ० उपजे ?
तप संजमने युक्तरीते तेना अकार्णथी. इति अज्जिप्राय. त० त्यां ते सा-
धुर्जना समुदायमां का० वरा कालीकपुत्र नामे अ० अणगार ते० ते
श्रमणोपासको प्रत्ये ए० एम केहेता हवा. पु० पूर्व तपेकरी अ० अहो
आर्यो ! दे० देवलोकने विषे देवतापणे उ० उपजे. पूर्व शब्दे वीतराग

अवस्थानी अपेक्षाए सरागपणुं (सरागजावे तप करे) ते पेहेलुं. त० ते साधुना समुदायमां मे० मेहेलनामे थि० स्थिवर श्रुतवृद्ध ते० ते स० श्रमणोपासको प्रत्ये ए० एम कहे. पु० पूर्व संजमेकरी अ० अहो आयो ! दे० देवलोकने विषे देवपणे उ० उपजे. एटले सराग संजमे तथा तपेकरी देवपणुं पामे. (रागना अंशथी तथा कर्मबंधना हेतुथी जथाख्यात नथी ने सामायकादिक यथाख्यात-चारित्र्यथी पूर्वे ठे तेथी). त० त्यां ते साधु-उंना समुदायमां आ० आणंदरखीत नामे थे० स्थिवर साधु ते० ते स० श्रमणोपासको प्रत्ये ए० एम केहेता हवा:-क० कर्मपणे कर्मने विकारे अ० अहो आयो ! दे० देवलोकने विषे देवतापणे उ० उपजे. (एटले स-मस्त कर्म जेणे क्य कर्मां नथी, पण शेष कर्म बाकी रह्यां ठे तेथी). त० त्यां (ते साधुना समुदायमां) का० काश्यपनामे साधु श्रुतवृद्ध ते० ते स० श्रमणोपासको प्रत्ये ए० एम केहेता हवा:-सं० संगेकरी अ० अहो आयो ! साधु दे० देवलोकने विषे देवतापणे उ० उपजे. मनुष्यादिकना संगे व-र्ततोथको सरागपणा जणी, ङव्यादिकने विषे संग करतोथको संजमादि युक्त ठतुं कर्म बांधे, तेथी ते देवलोकमां जाय. ए चार. पु० एम सरा-ग तपेकरी तथा पु० सं० सरागसंजमे तथा चारित्रेकरी तथा क० शेष क-र्मेकरी तथा स० मनुष्य ङव्यादि संगेकरी अ० अहो आयो ! दे० देव-ता देवलोकने विषे उ० उपजे. स० साचो ए० ए अर्थ. वली ए अर्थ यथार्थ कह्या ठे, पण नो० नहीं चे० निश्चे आ० आत्मजावनी व० वक्त-व्यताएकरी कह्या. एटले पोतानी बुद्धि कल्पनाएकरी नथी कह्या.

ज्ञावार्थः—हवे जुळ ! संजमथी कर्म रोकवां कह्यां, तपथी आगलां कर्मने बोदां पारुवां कह्यां, खपाववां कह्यां, अने सरागपणाथी पुन्य-प्र-कृतिरुप देवतानुं आनखुं वंधावुं कहुं. ए न्याथे प्रशस्तरागथी पुन्य वं-धाय. ते पेहेला गुणगणाथी मांकोने दसमा गुणगणा सुधी राग छेब. ठे, तेथी जवरी स्थितिना पुन्य पाप वंधाय; अने दसमा गुणगणा सुधी भुजजोग राग सहित ठे, तेथी पुन्यप्रकृति त्रण समयथी अधिकी स्थि-

तिनी बंधाय. आगळे गुणगणे राग नथी, तेथी बे समयनी स्थितिनी इरियावही-क्रिया बंधाय. वली क्रोध, मान, माया अने लोचथो पुन्य पाप बंधाय. तेनी शाख, सूत्र जगवती शतक सातमे उद्देशे पेहेले. ते पाठः—

अणगारस्सणं जंतं ! अणगठमाणस्सवा चिठमाणस्सवा
णिसीयमाणस्सवा तुयट्टमाणस्सवा अणाउत्तं वथं पक्कि-
ग्गहं कंबलं पायपुच्छणं गिन्हमाणस्सवा निक्खिक्खमाणस्सवा
तसणं जंतं ! किं इरियावहीया-किरियाकच्चइ संपराइया-
किरियाकच्चइ ? गो० ! नो इरियावहीया-किरियाकच्चइ
संपराइया-किरिया कच्चइ. से केण्ठेणं जंतं ! गो० ! जस्सणं
कोह माण माया लोच वोबिण्णज्जवइ तस्सणं इरियाव-
हीया-किरियाकच्चइ. जस्सणं कोह माण माया लोचो
अवोबिण्णज्जवइ तस्सणं संपराइया-किरियाकच्चइ अहा-
सुत्तरीयमाणस्स इरियावहीया-किरियाकच्चइ उसुत्तरीयमा-
णस्स संपराइया-किरियाकच्चइ सेणं उसुत्तमेवरीयंति
सेतेण्ठेणं ॥

अर्थः—अ० अणगारने जं० हे जगवान ! कर्मबंध चिंतासहित
अणगारनुं सूत्र तथा वली अणगाराधिकारथी तेनां खानपान जोजननां
सूत्र कहे ठेः—अ० उपयोग रहित चाखता थकाने, चि० उच्चा रेहेता
थकाने, णि० वेसताथकाने, तु० सुताथकाने, अ० उपयोग रहित व०
वस्त्र प० पक्कि पात्रां कं० कांबला पा० रजोहरणा, पुंजणी तथा बीणा-
वनानां वस्त्र गि० लेताथकाने, नि० मुंक्ताथकाने, (त० तेने) जं० हे जग-
वान ! कि० शुं इ० इरियावही-क्रिया लागे ? के सं० संप्रायनी क्रिया
लागे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! तेने नो० इ० इरियावही-क्रिया
न लागे. ते इरियावही-क्रिया उपशान्त तथा कायक वीतरागीनेज होय
तेथी. सं० संप्रायनी क्रिया लागे. से० ते शा अर्थे ? जं० हे जगवान !

એમ કહ્યું ? ગોળ હે ગૌતમ ! જળ જેને કોળ ક્રોધ, માળ માન, માળ માયા અને લોળ લોચ્છ, વોળ એ કષાય વિભેદ (ઉપશાન્ત તથા ક્ષય) થયા હોય તળ તેને ઇળ ઇરિયાવહી-ક્રિયા લાગે. જળ જેને કોળ ક્રોધ, માન, માયા અને લાચ્છ, એ કષાય અળ વિભેદ ગયા ન હોય તળ તેને સંળ સંપ્રાયની ક્રિયા લાગે. અળ જથા જેમ સૂત્રમાં કહ્યું તેમ ચાલતાને, ઇળ ઇરિયાવહી-ક્રિયા લાગે, અને ઝળ વિપરીત ચાલતાને સંળ સંપ્રાયની ક્રિયા લાગે. સેળ તે ઝળ ન્તસૂત્રથી ઉપરાંતો ચાલે છે, સેળ તે અર્થે એમ કહ્યું.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઠું ! જેના ક્રોધાદિક ચાર વિભેદ ગયા, તેને ઇરિયાવહી-ક્રિયા કહી, અને ક્રોધ, માન, માયા ને લોચ્છ સહિત છે, તેને સંપ્રાયની ૨૪ ક્રિયા કહી. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, ઇહાંતો ક્રોધાદિકથી સંપ્રાયની ક્રિયા કહી છે, પણ પુણ્ય બંધાવું કહ્યું નથી. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સમવાયાંગસૂત્રમાં આશ્રવના પાંચ જ્ઞેદ કહ્યા છે. તેમાં મિથ્યાત, અવૃત, પ્રમાદ અને કષાય તો અશુભ કર્મનાં વારણાં છે; અને જોગ આશ્રવના પંદર જ્ઞેદ ને પચીસ ક્રિયા છે. તેમાં વીતરાગ-સંજમીને રાગરહિતને તો શુભજોગથી શાતાવેદની ઇરિયાવહી-ક્રિયા કહી; અને શેષ ચોવીસને સંપ્રાય-ક્રિયા કહી. તેથી પુણ્ય ન બંધાય, તો શુભાશુભ કર્મના ગ્રહવાવાલા આશ્રવના તો પાંચજ જ્ઞેદ કહ્યા છે:—મિથ્યાત, અવૃત, પ્રમાદ, કષાય અને જોગ, તે પચીસ ક્રિયા. તેમાં પુણ્ય ન બંધાય, તો પુણ્ય કઈ ક્રિયા અને કયા આશ્રવમાં બંધાય ? તે કહો. હે દેવાનુપ્રીય ! ચોવીસ સંપ્રાયને કષાયની ક્રિયા કહી. તેમાં પ્રશસ્ત-રાગની ક્રિયા અને શુભ-જોગથીજ પુણ્ય બંધાય, અને અશુભજોગની ક્રિયા દ્વેષ અને અપ્રશસ્ત-રાગથી પાપ બંધાય. એ ન્યાયે પ્રશસ્ત-રાગસહિત શુભજોગ, તેજ પુણ્ય બંધાવાનું કારણ જાણવું; પણ સંવર-જ્ઞાવમાં દેવતાદિકનું આગ્રહ તથા પુણ્યપ્રકૃતિ બંધાય નહીં. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક પેઢીએ ઉદ્દેશેષમે. તે પાઠ:

અસંવુમેણં જંતે ! અણગારે સિચ્છઈ બુઝઈ મુચ્છઈ પરિણિવાઈ
સવડુસ્કાણ મંતંકરેઈ ? ગોળ ! ણોઈણઠેસમઠે. સેકેણઠેણં

जाव अंतं न-करेति? गो०! असंवुमे अणगारे आजयव-
ज्जाउ सत्तकम्मपगमीउ सिढिल बंधणबंधान, धणियबंधण
बंधाउ पकरेंति रहस्सकाल ठिआउ दिहकाल ठिइयाउ
पकरेंति मंदाणुजावाउ तिवाणुजावाउ पकरेंति अप्पपए-
सगाउ बहुप्पएसगाउ पकरेंति आजयंचणं कम्मं सियबंधइ
सियनोबंधइ असायावेयणिज्जंचणं कम्मं जुच्चो ९ उव-
चिणेइ अणाइयंचणं अणवदग्ग दीहमद्धं चाउरंत संसा-
रकंतरं अणुपरियट्ठइ. सेतेणठेणं गो० ! असंवुमे अण-
गारे णोसिच्चइ. संवुमेणं जंतं ! अणगारे सिच्चइ ? हंता
सिच्चइ जाव अंतंकरेइ. सेकेणठेणं जंतं ! एवं बुच्चइ
संवुमे अणगारे सिच्चइ ? गो० ! संवुमे अणगारे आजयव-
ज्जाओ सत्तकम्मपगमिउ धणियबंधणबंधान सिढिल-
बंधणबंधान पकरेंति दिहकालठिइआउ रहसकालंठि-
इयाउ पकरेइ तिवाणुजावाउ मंदाणुजावाउ पकरेंति
बहुप्पएसगाउ अप्पपएसगाउ पकरेइ आजयंचणंकम्मं
न बंधइ असायावेयणिच्चंचणं नोजुच्चो ९ उवचिणइ
अणादियं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरंत संसारकंतरं
वीइवयई. सेतेणठेणं गो० ! एवंबुच्चइ संवुमे अणगारे
सिच्चइ जाव अंतं करेति. ॥

अर्थः—अ० असंवृत (जेणे आश्रवद्वार रुंध्या नथी एवा) अ०
साधु जं० हे जगवान ! सि० सिद्धिगमन योग्य होय ? केवल-ज्ञानेकरी
जीवादिक पदार्थने जाणे ? मु० नवा कर्मेकरी बुटे ? अने प० कर्म
पुद्गल दाय करी स० आउखाने ठेमे शेष कर्मनो अंत करे ? इतिप्रश्न-
उत्तर. गो० हे गौतम ! णो० ए अर्थ समर्थ नहीं. से० ते शा कारणे हे

જગવાન ! જાઁ યાવત્ અંઁ અંત ન કરે ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौ-
 तम ! अं० असंवृत (जेणे आश्रवद्धार रुंध्या नथी एवा) अं० साधु
 आ० आउखा-कर्म टालीने (एक जवनेविषे एकवार अंतरमूहुर्त मात्र
 कालने विषेज आउखानो बंध ठे तेमाटे आउखुं वज्युं) स० सात
 कर्मनी प्रकृति सि० सिथील बंधने बांधी होय तेनां ध० गाढां अथवा
 निकाचित बंधन करे, र० थोडा कालनी स्थिति होय तेनी दि० दीर्घ
 कालनी स्थिति करे, एतावता घणी स्थितिने वधारे. मं० कर्मनो जे
 मंद अनुजाग (मंदरस) होय, तेने ति० तीवृ अनुजाग (तीवृरस) करे. अं०
 थोडो प्रदेश जाग कर्म दलीक होय ते व० बहु प्रदेश जाग करे,
 कर्मनां दलीयां वधारे इत्यर्थः आ० वली आउखा-कर्म सि० कोइक
 वखत बांधे, सि० कोइक वखत नो० न बांधे. अं० असाता-वेदनो
 कर्मने जु० वार वार उ० पुष्ट करे. अणा० जे संसारनी आदि नथी,
 अण० तेमज अंत पण नथी, दी० दीध मध्य ठे जेनी, एवा चा० चार
 गतिरूपी संसार कंतार (जवरूप अरण्य उजार) ने विषे अणु० परि-
 त्रमण करे. से० ते कारणे गो० हे गौतम ! अं० जेणे आश्रवद्धार रुंध्या
 नथी तेवा अं० अणगार णो० सीजे नही; इत्यादिक पूर्ववत् केहेवुं. वली
 गौतम प्रश्न करे ठे. स० जेणे आश्रवद्धार रुंध्या ठे एवा अं० साधु सीजे?
 इत्यादिक सर्व केहेवुं. हं० हा गौतम ! संवृत अणगार सि० सीजे जा०
 यावत् अं० अंत करे. एम सर्व केहेवुं. से० ते शमाटे जं० हे जगवान !
 ए० एम वु० कह्युं ? के स० संवृत अणगार सि० सीजे, जाव सर्व
 दुःखनो अंत करे. गो० हे गौतम ! स० जेणे आश्रवद्धार रुंध्या ठे एवा
 अं० अणगार आ० आठ कर्म मांहेवुं पांचमुं आयु-कर्म टाली स०
 सात कर्मनी प्रकृति ध० नीवरु चीकणी बांधी होय, तेनां सि० सिथिल
 (ढीलां) बंधन प० करे. दी० दीर्घकाले वेदवा जोग स्थिति होय, ते र०
 थोडा काले वेदवा जोग स्थिति करे. ति० तीवृ रस प्रत्ये मं० मंद रस
 प० करे. व० घणा प० प्रदेश होय ते अण० अटप प्रदेश करे; पण आउ०
 आउखा-कर्मने न० न बांधे. अं० अशाता-वेदनी न बांधे, जु० वारवार

૭૦ ચીણે નહીં. અં ગ્રાદિ અંત રહિત અણં ચાર ગતિરુપ સંસાર-
કંતારમાં ફરે નહીં. સેં તે એ અર્થે ગોં હે ગૌતમ ! એં એમ કહ્યું. સં
જે એવા સંવૃતી અણગાર ઢે તે સિં સીજે, જાં યાવત્ અં સર્વ કર્મનો
અંત કરી મોક્ષ જાય.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આશ્રવજ્ઞાવમાં સર્વાર્થ-સિદ્ધ આદિ ચાર-
ગતિનું આનંદું બંધાય એમ કહ્યું, અને સંવરજ્ઞાવમાં આનંદું ન બંધાય
એમ કહ્યું. એ ન્યાયે ત્રોવીસ સંપ્રાયની ક્રિયાને આશ્રવ જ્ઞાવમાં કહીયે;
અને આશ્રવજ્ઞાવમાં દેવતાદિકનું આનંદું બંધાય. એ ન્યાયે ક્રોધાદિક
સહિતને સંપ્રાયા-ક્રિયા લાગે, અને તેમાં પ્રશસ્ત-રાગથી પુન્ય બંધાય. એ
ન્યાયે દાનમાં તથા જોવ વચાવવામાં અનુકંપા, શુભજોગ અને પ્રશસ્ત-
રાગ, એ પુન્યનું કારણ જાણવું. વલી ઠકાયના જીવ ધ્યાય, ધ્વજાવે, અને
ધ્યાતાને જલો જાણે, તેમાં શું ? એમ પૂછે, તેને પાઠા નીચે લખેલા
પ્રશ્ન પુઠવા:—

(૧) ઠકાયના જીવ રાખ્યામાં તથા વચાવ્યામાં શું ? રાખાવ્યામાં
શું ? અને રાખતાને જલો જાણ્યામાં શું ? (૨) કોઈ અલુણું ધ્યાવા અસ-
મર્થ ઢે, તેણે કાચુ સચિત લુંણ લેતાં કેવલીનાં વચન સંજાર્યા, અને
અશંખ્યાતા જીવ જાણીને સચિત લુંણ ઠોમ્યું, અચિત લુંણ ધ્યાવું. એ
પૃથ્વિકાયના જીવની રક્ષા કરી, તેનું પાપ પોતાને લાગતું હતું તે ઠાઢ્યું
તેમાં શું ? (૩) કોઈ સચિત લુંણ ધ્યાતો હોય, તેને અચિત લુંણ આપી
પૃથ્વિકાયના જીવોની રક્ષા કરાવી અનેરાનું પાપ ઠલાવ્યું તેમાં શું ?
(૪) એ રીતે કોઈ પૃથ્વિકાયના (લુંણના) જીવોની રક્ષા કરતાને તથા
પાપ ઠાલતાને જલો જાણે તેમાં શું ? (૫) કોઈને જગ્યાની અરુચણ પડે
તેથી હવેલી પ્રમુખ જગ્યા કરાવવાના તેના પ્રણામ થયા. એવામાં કેવ-
લીનાં વચન સંજાર્યા. અને ઠકાયના આરંભનું મોટું પાપ જાણી
ઠોમ્યું. સીધી જગ્યા જામે લઈને રહ્યો. એ ઠકાયના જીવની રક્ષા
કીધી અને પોતાનું પાપ ઠાઢ્યું તેમાં શું ? (૬) કોઈ જગ્યા કરાવ-

વતો હોય તેને પોતાની જગ્યા રહેવા આપી, ઠકાયના જીવની રક્ષા કરવી આગલાનું મોટું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? (૭) વહી કોઈ જગ્યાનું પાપ ટાલતો હોય તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૮) કોઈ કેવલીનાં વચન સંજારી ઝનું પાણી પીને, અસંખ્યાતા અપકાયના જીવની રક્ષા કરી પોતાનું પાપ ટાલ્યું તેમાં શું ? (૯) કોઈ તિવિ-હાર અપવાસ કર્યો. તેને તૃષા લાગી, તે તૃષા સહેવાને અસમર્થ, અને ઝંના પાણીનો જોગ નથી, તેથી તે કાચું પાણી પીવા ચાલ્યો. તે-વારે કોઈ શ્રાવકના ઘેરે ઝનું પાણી ઠારેલું પર્યું છે, તે પાછું અપકાયના જીવની રક્ષા કરી આગલાનું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? (૧૦) એ રીતે ઝનું પાણી પીને કાચા પાણીનું પાપ ટાલે, તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૧૧) કોઈને સ્નાન કરવાની મરજી થઈ. તેણે કેવલીનાં વચન સંજારી કાચા પાણીમાં અસંખ્યાતા અપકાયના જીવ જાણી, ઝનું પાણી જાતીને લાવી સ્નાન કર્યું. એ ઝંના પાણીની સાજે અપકાયની રક્ષા કરી પોતાનું પાપ ટાલ્યું તેમાં શું ? (૧૨) એજ રીતે કોઈ સ્નાન કરતાને ઝનું પાણી વહી અપકાયના જીવની રક્ષા કરી આગલાનું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? (૧૩) વહી કોઈ ઝંના પાણીથી સ્નાન કરી કાચા પાણીના જીવની રક્ષા કરી પોતાનું પાપ ટાલે તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૧૪) કોઈ જુલ્મ સેહેવાને અસમર્થ છે, તેણે કેવલીના વચનથી તેજકાયમાં અસંખ્યાતા જીવ જાણી, તૈયાર સુખની લઈ લઈ તેજકાયના જીવની રક્ષા કરી પોતાનું પાપ ટાલ્યું તેમાં શું ? (૧૫) એજ રીતે કોઈને રસોડનો આરંજ કરતો જાણી તૈયાર સુખની પ્રમુલ્ખ સ્વરાવીને તેજકાયના જીવની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? (૧૬) તેમજ કોઈ તૈયાર અર્ચિત વસ્તુ લઈ, તેજકાયના જીવની રક્ષા કરી પોતાનું પાપ ટાલતો હોય, તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૧૭) કોઈ શીત સેહેવા અસમર્થ છે. તેને સગની કરી તાપવાની મરજી થઈ, પણ તેણે કેવલીનાં વચન સંજારી વસ્ત્ર ઝં-હીને અસંખ્યાતા તેજ-કાયના જીવની રક્ષા કરી પોતાનું પાપ ટાલ્યું તેમાં શું ? (૧૮) કોઈ તાપતો હોય તેને વસ્ત્રાદિક આપી, અલાહેનો

वेष्टाम्नी माळा फेरवावे. ए तेज-कायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (१९) एज रीते कोइ वस्त्र उढी तेज-कायना जीवनी रक्षा करी, पोतानुं पाप टालतो होय तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (२०) तेमज कोइ, अनार्यना उपदेशथी गाम बाढ्याथी, दव दीधाथी, उपद्रव टलतो जाणी, गाम वालवा तथा दव देवा चाढ्यो; पण साधु तथा श्रावकना उपदेशथी तेमां मोटुं पाप जाणी, अचित वस्तु दानादिकनुं उपक्रम करे, अने गाम वालवामां तथा दवमां जीव मरता तेनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाढ्युं तेमां शुं ? (२१) तेमज कोइ गाम बालतो होय, दव देतो होय तेने सुखनी प्रमुख अचित वस्तु खवरावी दान दइ, ते जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (२२) एज रीते कोइ पाप टाली जीवनी रक्षा करे, तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (२३) कोइ उघामे मोढे बोलतां केवलीनां वचन संजारी वस्त्र प्रमुखथी जयणा करी, वायु-कायना जीवनी रक्षा करी, पोतानुं पाप टाले तेमां शुं ? (२४) तेमज कोइ उघामे मोढे बोलतो होय तेने मुहपत्ति, अंगुठो प्रमुख वस्त्र दइ वायु-कायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (२५) एज रीते कोइ वस्त्र प्रमुखथी जयणा करी वायुकायना जीवनी रक्षा करी, पोतानुं पाप टालतो होय तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (२६) कोइ वनस्पतीनो आरंज करतां केवलीनां वचन संजारी अचित वस्तुना संजोगथी, वनस्पती लीसोत्री तथा अजमो जीरुं इत्यादिक जीवनी रक्षा करी, पोतानुं पाप टाले तेमां शुं ? (२७) एज रीते अनेरो कोइ माणस तथा तिर्यच, लीलोत्री खातो होय तेने सुखनी, सेक्या चणा तथा सुकुं:धास प्रमुख दइ वनस्पतीकायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (२८) एज रीते कोइ अचित वस्तु खाइने वनस्पतीना जीवनी रक्षा करी, पोतानुं पाप टालतो होय तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (२९) कोइ मांसनो गृधी मांस खावाने अर्थे, तथा वेपारने अर्थे त्रस-जीवनो सीकार करतां, साधु श्रावक, तथा दयावंतनो उपदेश सांजलो सुखनी प्रमुख

खाइ, अचित वस्तुनो वेपार करी आजीविका करे. ए अचित वस्तुना जोगथी सीकार ठोकी, त्रस-जीवनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाळे तेमां शुं ? (३०) कोइ अनेरो त्रस-जीवनो सीकार करतो होय, तथा ठोकरो कीमीयोने कचरतो होय, इत्यादिक अनेक त्रसकाय-जीवनी हींसा क-रतां सुखमी तथा अचित द्रव्य प्रमुख पूद्गल दइ त्रसकाय-जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (३१) तेमज कोइ अचित सुखमी प्रमुख खाइ तथा अचित पुद्गलना व्यापारे आजीविका करी त्रसजीवनी हींसानुं मोटुं पाप ठोकी त्रसजीवनी रक्षा करतो होय पाप, टालतो होय तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (३२) कोइ श्रावकना पोषा करवाना प्रणाम थया, पण जग्यानो जोग नथी. त्यारे कोइ श्रावके पोतानी जग्या दइ पोषा कराव्या. ए पांच आश्रव सेववा ठोकाव्या तथा ठकायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (३३) कोइ श्रावकना सामायक तथा पोषा करवाना ज्ञाव थया, पण जग्या, पुंजणी तथा मुहपतिनो जोग नथी. त्यारे कोइ श्रावके जग्या, पुंजणी, अंगुठो अने मुहपति दइ सामायक पोषा करावीने पांच आश्रव ठोकाव्या. ए ठकायना जीवनी रक्षा करा-वी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (३४) कोइ टावर (ठोकरो) कीमी-योने कचरतो होय, तेने कोइ वरजी राखी कीमीयोनी रक्षा करावी तेनुं पाप टलावे तेमां शुं ? (३५) कोइ मीठाइनी चीज उपरकीमीउं आवी, तेने कुतरो खावा लाग्यो. ते देखी कोइए हलवेथी जाटकी कीमीयोने आघी करी. ए कीमीयोनी रक्षा करी खावावालानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (३६) कोइ गायोथी वामो ज्यो ठे. तेमां लाहे लागी जाणी, कोइ दयावंते वामो खोलीने बलती गायोनी रक्षा करी लाहे लगाववावालानुं द्रव्य पाप टाव्युं तेमां शुं ? (३७) तेमज कोइ गाम बालतो होय तथा लाहे लगारतो होय, तेने वरजी राखी ठकायना जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (३८) साधुने कोइ दुष्ट फांसी देतो होय तेने कोइ दयावंत वरजी राखे. ए साधुनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? केमके एक साधुनी रक्षा करी तेणे अनंता जीवनी

રક્ષા કરી એમ જાણવું. તેમજ જે એક સાધુની ઘાત કરે, તેને અનંતા જીવોનું વેર લાગે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક નવમે, ઉદ્દેશે ચોત્રી-સમે. તે પાઠ લેખીએ ઠીએ:—

પુરિસેણં જંતે ! ઇસિ હણમાણા કિં ? ઇસિ વેરેણં પુઠે નો
ઇસિવેરેણં પુઠે ? ગોઠ ! નિયમં તાવ ઇસિ વેરેણં પુઠે અહવા
ઇસિ વેરેયે ણો ઇસિં વેરેણય પુઠે ॥

અર્થ:—પુઠ પુરુષ જંઠ હે જગવાન ! ઇઠ રુષિને હઠ હણતાંયકાં કિં ? શું ? ઇઠ રુષિને વેઠ વેરે કરી પુઠ ફરશ્યો ? કે નોઠ અનેરા જીવ સંઘાતે વેરે ફરશ્યો ? ઇતિ પ્રશ્ન. ઉત્તર. ગોઠ હે ગૌતમ ! નિઠ નિયમા ઇઠ રુષિને વેરે કરી ફરશ્યો, અઠ અથવા ઇઠ રુષિ વેરે કરીને ણોઠ અનેરા જીવ સંઘાતે વેરે ફરશ્યો. એટલે અનંતા જીવ સંગાતે વેરે ફરશ્યો.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! એક સાધુને હણે તેને અનંતા જીવોનું વેર લાગે કહ્યું. (૩૯) એ ન્યાયે સાધુને મારતાં રાખે તેણે, અનંતા જીવની રક્ષા કરાવી કહીએ. અનંતા જીવોનું મારવાવાલાને પાપ લાગતું, તે ટલાવ્યું તેનાં શું ? (૪૦) કોઈ કીમ્બોઈ ઉપર પગ દેતા હોય તેને, આમો હાથ દઈ કીમ્બોની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવ્યું તેમાં શું ? (૪૧) તેમજ કોઈ લીલોત્રી યા પૃથ્વિકાય (મરોરુમાટી) ઉપર પગ દઈ ચાલતો હોય તેને વરજી રાખી, પૃથ્વિકાયના જીવની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? इत्यादिक अनेक प्रकारे जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ?

હે દેવાનુપ્રીય ! ઘણું પાપ લાગતું જાણીને ટાલ્યું અને થોડું પાપ લગાવ્યું, તેને શ્રી વીતરાગદેવે ધર્મ-પુન્ય કહ્યું ઠે. તે જીવને જલો કહ્યો ઠે. શાખ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૪ મેં. કૃષ્ણ, નીલ અને કાષોત, એ ત્રણ અધર્મ-લેશ્યા કહી; અને તેજુ, પદ્મ અને શુકલ, એ ત્રણ ધર્મ-લેશ્યા કહી. વલી પન્નવણાના લેશ્યા-પદમાં ત્રણ અશુદ્ધ અને

સંક્લિષ્ટ (માઠી) લેશ્યા કહી; અને ત્રણ શુદ્ધ અને અસંક્લિષ્ટ (જલી) લેશ્યા કહી. વલી ઠાણાયાંગને ત્રીજે ઠાણે, ત્રણ લેશ્યા દુર્ગતિ-ગામિની કહી, અને ત્રણ સદ્ગતિ-ગામિની કહી. હવે શ્રી વીતરાગદેવે ઠ લેશ્યા ઉપર આંવાનું દ્રષ્ટાન્ત દીધું તે કહેઃ-ઠ જણા કેરી खावानે અર્થે વનમાં આવ્યા. તેમાં કૃષ્ણ-લેશ્યાનો ધણી બોલ્યો કે, મુલથી આંબો કાપો. ૧ નીલ-લેશ્યાનો ધણી બોલ્યો કે, માલાં કાપો. ૨ કાપોત-લેશ્યાનો ધણી બોલ્યો કે, માલીત કાપો. ૩ તેજુ-લેશ્યાનો ધણી બોલ્યો કે, કાચી પાકી કેરીઝ તોમો. ૪ પદ્મ-લેશ્યાનો ધણી બોલ્યો કે, પાકી પાકી કેરીઝ તોમો; ૫ અને શુક્લ-લેશ્યાનો ધણી બોલ્યો કે, બેસો ! પુર્વ પશ્ચિમના પવન લાગવાથી પાકેલી કેરી પરમે તે खाइशुं. ૬.

હવે જુઝ ! કાચી પાકી કેરીઝ લે, પાકી કેરીઝ લે, અને પરી હોય તે લઈને खાય, તેમાં પણ પાપતો છે, પણ પેહેલી કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યાના પ્રણામમાં તથા કરતવ્યમાં પાપ ઘણું છે, તે માટે અધર્મ-લેશ્યા કહી; અને કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યામાં ઘણું પાપ લાગતું તે ટાલ્યું અને થોડું પાપ લગાવ્યું, તે ઘણું પાપ ટાલ્યું તેની અપેક્ષા ધર્મ-લેશ્યા કહી. વલી ઠ લેશ્યા ઉપર વધકનો દ્રષ્ટાન્ત શ્રી વીતરાગદેવે કહ્યો છે. તે કહે છેઃ-કૃષ્ણ લેશી વધું ગામ મારે. ૧ નીલલેશી માણસનેજ મારે. ૨ કપોત લેશી પુરુષનેજ મારે. ૩ તેજુલેશી આયુઝ સહિતનેજ મારે. ૪ પદ્મલેશી સામો લમવા આવે તેનેજ મારે. ૫ અને શુક્લલેશી અપરાધીનેજ મારે ૬.

હવે જુઝ ! તેજુ, પદ્મ અને શુક્લ-લેશ્યાના કરતવ્યમાં પણ પાપ તો છે, પણ શ્રી વીતરાગદેવે, કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યામાં ઘણું પાપ લાગે તે માટે અધર્મ તથા માઠી લેશ્યા કહી; અને ઉપરની ત્રણ લેશ્યાના ધણીને, કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યામાં ઘણું પાપ લાગતું તે ટાલી થોડું પાપ લગાવ્યું, તે આશ્રી ત્રણ ધર્મ-લેશ્યા કહી. ૯ ન્યાયે ૪૧ પ્રશ્નોમાં થોડા પાપ સાટે ઘણું પાપ ટાલ્યું, તે માટે ત્રણ ધર્મ-લેશ્યાની પેરે ધર્મ-પુન્ય કહીયે. જે થોડું પાપ લગાવી ઘણું પાપ ટાલે, તે જીવને શ્રી વીતરાગદેવે જીલો કહ્યો. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક બારમે ઉદ્દેશે બીજે. તે પાઠઃ—

सुतत्तं जंते! साहू जागरियंतं साहू? जयंति! अन्नेगतियाणं जीवाणं सुतत्तं साहू अन्नेगतियाणं जीवाणं जागरियंतं साहू. सेकेण्ठेणं जंते! एवं बुच्चइ अन्नेगतियाणं जाव साहू? जयंति ! जेइमे जीवा अहम्मिया अहम्माणुया अहम्मिठा अहम्मखाइ अहम्मपलोइ अहम्मपलव्वणा अहम्मसमुदायारा अहम्मेणं वित्तिकप्पेमाणा विहरइ एएसिणं सुतत्तं साहू. एणंजीवाणं सुत्तासमाणा नो बहूणं पाणं नूय जीव सत्ताणं डुक्कणयाए सोयणयाए जाव परियावणियाए वट्ठंति. एणं जीवा सुत्तासमाणा अत्ताणं परंवा तडुज्जयंवा नोबहूहिं अहम्मियाहिं संजोयणाहिं संजोएत्तारो जवंति. एएसिणं जीवाणं सुत्ततं साहू. जयंति! जेइमे जीवा धम्म-तन्त्रिया धम्माणुया जाव धम्मेणं चेव वित्तिकप्पेमाणा विहरइ एएसिणं जीवाणं जागरियत्तं साहू. एएणं जीवा जागरा समाणा बहूणं पाणाणं जाव सत्ताणं अडुक्कणयाए जाव अपरियावणयाए वट्ठंति. तेणं जीवा जागरासमाणा अप्पाणंवा परंवा तडुज्जयंवा बहूहिं धम्मियाहिं संजोय-णाहिं संजोएत्तारो जवंति. एएणं जीवा जागरासमाणा धम्मजागरियाए अप्पाणं जागरइत्तारो जवंति. एएसिणं जीवाणं जागरियंतं साहू. सेतेण्ठेणं जयंति ! एवं बुच्चइ अन्नेगतियाणं जीवाणं सुत्ततं साहू अन्नेगतियाणं जीवाणं जागरियंतं साहू.

अर्थः—सु० सुता निंदाने वश पर्या जं० हे जगवान ! सा० ज्ञा ? के जा० जागता सा० ज्ञा ? ए प्रश्न उत्तर. ज० हे जयंति ! अ० केट्ठाएक जो० जीवने सु० निंदवश पणुं सा० ज्ञं, एटले सुता

जला. अने अ० केटलाएक जी० जीवने जा० निंदाने अज्ञावे जागवुं
 सा० जलुं, एटले जागता जला. से० ते शा अर्थे ज० हे जगवान ! ए०
 एम वु० कहुं ? के अ० केटलाएक जीवने सुवुं जलुं, अने केटलाएक
 जीवने जागवुं जलुं ? प्रश्न. उत्तर. ज० हे जयंति ! जे० एवा जीवने
 (श्रुत चारित्ररूप धर्मथी रहितने) अ० अधर्मी कह्या. वली एज कहेठे.
 अहम्मा० अधर्मानुग श्रुत चारित्ररूप धर्मथी विरुद्ध अधर्म मार्गे चाले
 ते, अहम्मि० अधर्मज जेनो इष्ट ठे ते, अणम्मखा० अधर्म प्रत्ये कहे
 एवो जेनो आचार ठे ते, अहम्मप० अधर्मप्रलापी अधर्मज उपादेयपणे-
 करी देखे ते, अहम्मपल० अधर्म प्ररंजन अधर्मने विषे रहे ते, अहम्म-
 स० अधर्मसमुदायाचार जेनो अधर्म समुदायनोज आचार ठे ते, अह-
 म्म० अधर्मे करीज आजीविका करताथका वि० विचरे ठे, ए० एवा
 जीवने सु० सुता सा० जला कह्या. ए० ए जीव सु० सुताथका नो०
 नही व० घणा प्राणीने जू० जूतने, जीवने स० सत्वने दु० दुःखना
 उपजावणहार सो० शोकना उपजावणहार जा० यावत् प० परितापना
 उपजावणहार थाय. ए० ए जीव सु० सुताथका अ० पोतानी आत्माने
 तथा प० परआत्माने त० बंनेने नो० नही व० घणा अ० अधर्मना
 कारणेने विषे सं० संजोगेकरीने सं० संजोगपणे थाय. ए० ए जीव
 सुता जला. ज० हे जयंति ! जे० जे आगल कहेवाशे ते जीव ध० धर्मने
 विषे रह्याथका ध० धर्मानुग जा० यावत् ध० धर्मनीज चे० निश्चे करीने
 वि वृत्तिकद्वय करता थका विचरे. ए० ए जीव जा० जागता जला. ए०
 ए जीव जा० जागताथका व० घणा प्राणी जा० यावत् स० सत्व पृथ्व्या-
 दिकने अ० दुःख न उपजावे, जा० यावत् अ० परितापना नही उपजा-
 वताथका व० वर्त्ते. ते० ते जी० जीव जा० जागताथका अ० पोताने प०
 परने अथवा त० पोताने अने परने बेहुने व० घणी ध० धार्मिकना सं०
 संजोगने विषे सं० जोरुणहार ज० थाय. ए० एवा जी० जीव जा०
 जागताथका ध० धर्मजाग्रिका करीने अ० आत्माने जगारुणहार थाय
 ए० एवा जीवनुं जागवुं सा० जलुं कहुं. से० तेणे अर्थे ज० हे जयंति !

ए० ए० दु० क० के अ० केटलाएक जी० जीव सु० सुताज नला;
अने अ० केटलाएक जी० जीव जा० जागता सा० नला. ए सुता जाग-
तानो अधिकार कह्यो.

बलियत्तं जंते ! साहू दुब्बलियत्तं साहू ? जयंति ! अहे-
गइयाणं जीवाणं बलियत्तं साहू अहेगइयाणं जीवाणं
दुब्बलियत्तं साहू. से केण्ठेणं जंते ! एवं वुच्चइ ? जाव
साहू. जयंति ! जेइमे जीवा अहम्मिया जाव विहरइ एए-
सिणं जीवाणं दुब्बलियत्तं साहू. एएणं जीवा एवं जहा
सुत्तस्स तहा दुबलिय वत्तवया जाणियवा. बलियस्स
जहा जागरस्स तहा जाणियवं जाव संजोएत्तारो
जवंति. एएसिणं जीवाणं बलियत्तं साहू सेतेण्ठेणं
जयंति ! एवं वुच्चइ तंचेव जावसाहू. दखत्तं जंते ! साहू
आलसियत्तं साहू ? जयंति ! अहेगतियाणं जीवाणं दखत्तं-
साहू अहेगतियाणं जीवाणं आलसियत्तं साहू से केण्ठेणं
जंते ! एवं वुच्चइ तंचेव जाव साहू ? जयंति ! जेइमे अह-
म्मिया जाव विहरंति एएसिणं जीवाणं आलसियत्तं साहू.
एएणं जीवा आलसासमाणा नो बहूणं जहा-सुत्ता तहा-
आलसा जाणियवा जहा-जागरा तहा-दस्का जाणियवा
जाव संजो एत्तारो जवंति. एएणं जीवा दस्कासमाणा बहूहिं
आयरिय-वेयावच्चेहिं उवच्चाय-वेयावच्चेहिं थेवर-वेयावच्चेहिं
तवस्सी-वेयावच्चेहिं गिलाण-वेयावच्चेहिं सेहवेयावच्चेहिं कुल-
वेयावच्चेहिं गण-वेयावच्चेहिं संघवेयावच्चेहिं साहमी-वेया-
वच्चेहिं अत्ताणं संजोएत्तारो जवंति. एएसिणं जीवाणं
दखत्तं साहू सेतेण्ठेणं तंचेव साहू. सोइंदिय-वसठेणं जंते !

जीवे किं बंधइ ? एवं जहा कोह वसठे तहेव जाव अणु-
परियटइ एवं चरिंदियवसठेवि जाव फासिंदियवसठेवि
जाव अणुपरियटइ. ठउमठेणं जंते ! निदाएजवा पयला-
यच्चवा ? हंता निदाएच्चवा पयलायच्चवा जहा हसेचां तहा.

अर्थः—हवे दुर्बलादिकने तेमज कहे ठेः—ब० अनंतरे बलवंत-
पणुं जं० हे जगवान ! सा० जलु ? के दु० दुर्बलपणुं सा० जलु ?
इति प्रश्न. उत्तर. ज० हे जयंति ! अ० केटलाएक जीवने ब० सबलपणुं
सा० जलुं, अने अ० केटलाएक जीवने दु० दुर्बलपणुं सा० जलुं. से०
ते शा अर्थे जं० हे जगवान ! ए० एम बु० कहुं ? के जा० केटलाएक
सबला जला, अने केटलाएक निर्बल जला. इति प्रश्न. उत्तर. ज० हे
जयंति ! जे० जे जीव अ० अधर्मिक इत्यादिक पुर्वोक्त सर्वे बोल के-
हेवा जा० यावत् वि० विचरे. ए० ए जीवने दु० दुर्बलपणुं जलुं. ए०
ए जीव इत्यादिक ए०ज० जेम सु० सुतानी वक्तव्यता कही, त० तेम
दु० दुर्बलनी केहेवी. एटले सुता सरीखो दुर्बल पढ़ जाणवो. ब०
बलवंतनी वक्तव्यता ज० जेम जा० जागतानी वक्तव्यता कही तेम
केहेवी. जा० यावत् सं० संजोग जोरुणहार थाय. ए० ए जीवने ब०
बलवंतपणुं सा० जलुं. से० तेणे अर्थे ज० हे जयंति ! ए० एम कहुं.
तेमज जा० यावत् जलो. वली जयंति पुठे ठे के, हे जगवान ! द०
काह्यापणुं (उद्यमपणुं) जलुं ? के आ० आलसपणुं सा० जलुं ? ए
प्रश्न. उत्तर. ज० हे जयंति ! अ० केटलाएक जी० जीवने द० दक्षपणुं
एटले उद्यमवंतपणुं जलुं, अने अ० केटलाएक जी० जीवने आ० आल-
सपणुं जलुं. से० ते शा अर्थे ? जं० हे जगवान ! ए०बु० एम कहुं, तं०
तेमज जा० यावत् सा० जला एटलासुधी केहेवुं ? ज० हे जयंति ! जे०
जे जीव अ० अधर्मिक अधर्मानुगत इत्यादिक जा० यावत् करतायका
वि० विचरे, ए० जी० ए जीवने आ० आलसपणुं सा० जलुं. ए० ए
जीव आ० आलसु थयायका नो० नही ब० घणा प्राणीने ज०सु० जेम

सुतानी वक्तव्यता कही तण्आण तेम आलसुनी पण वक्तव्यता केहेवी. जणजाण जेम जागतानी वक्तव्यता कही तण्दण तेम माह्यानी वक्तव्यता केहेवी. जाण यावत् संण संजोरुणहार थाय, एटला सुधी केहेवुं. एण ए जीव दण माह्या थयाथका वण घणा आण आचारजनी वेण वैयावृत्तने विषे, उण उपाध्यायनी वैयावृत्तने विषे, थेण स्थिवरनी श्रुतवृद्धनी वैयावृत्तने विषे, तण तपस्वीनी वैयावृत्तने विषे, गिण गीलाणनी वैयावृत्तने विषे, सेण शिष्यनी वैयावृत्तने विषे, कुण कुलनी वैयावृत्तने विषे, गण गणनी वैयावृत्तने विषे, संण संधनी वैयावृत्तने विषे अने साण साधर्मिनी वैयावृत्तने विषे, अण आत्माने संण संजोरुणहार थाय. एण एवां जीवने दण दक्षपणुं जलुं. सेण तेणे अर्थे जण हे जयंति ! इत्यादिक. तण तेमज केटलाएकने आलसपणुं अने केटलाएकने दक्षपणुं साण जलुं होय. वली जयंति पुढे ठे के, सोण श्रोतिङिने वण वशेकरी जण हे जगवान ! जीण जीव किण शुं कर्म बांधे ? ए प्रश्न. एण एमज जण जेमकोण क्रोधने वण वश कह्यो तेम केहेवुं. एटले सात कर्मनी प्रकृति बांधे इत्यादि. तण तेमज जाण यावत् अण परिभ्रमण करे. एण एम चण चक्रु-इंङिने वशे पण केहेवुं. जाण यावत् फाण स्पर्श-इंङिने वशे पण तेमज केहेवुं. जाण यावत् संसार परिभ्रमण करे. ठण ठदमस्थ जण हे जगवान ! मनुष्य निण सुखे जागे ? निंझा करे ? पण उजो रही निंझा करे ? इति प्रश्न. उत्तर. हण हा जयंति ! निण निंझायमानं थाय, तथा पण प्रचलायमानं थाय. जण जेम हण हसवाने विषे कह्युं, तण तेम निंझाने विषे पण केहेवुं.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! अधर्मी जीव तो सर्वथा झुंठा ठे, पण जागता पांच आश्रव सेवे, हिंसा कुरु कपट करे, अने सुता निंझामां एटलुं पाप न करीशके. घणुं पाप टढ्युं, तेमाटे सुता जला कहा. हवे जुठ ! निंझामां सुता शुं जलुं काम करे ठे ? निंझाखेतां पण सातआठ कर्म बंधाय कह्युं ठे. शाख सूत्र जगवती शतक पांचमे उद्देशे चोथे. ते पाठः—

जीवेणं जंते! निदायमाणेवा पयलायमाणेवा कइ कम्मपग-
मीजं बंधइ? गो०! सत्तविह बंधएवा अठविह बंध एवा एवं
जाव वेमाणिए पोहत्तिएसु जीवेगिंदिय वच्चो तिय जंगो॥

अर्थः—जी० जीव जं० हे जगवान ! निंदा करतो थको प० प्रच-
लायमान (विशेष निंदा) करतो थको क० केटला कर्मनी प्रकृति वं०
वांधे ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! स० आउखुं न वांधे त्यारे सात
कर्मनी प्रकृति वं० वांधे, अने आउखुं वांधे त्यारे अ० आठ कर्मनी
प्रकृति वं० वांधे. ए० जा० एम यावत् वे० वैमानिक सुधी केहेवुं. पो०
बहुवचनने विषे पुंठली परे जी० जीवपदने तथा एकिंदियना पांच पदने
विषे एक ज्ञांगो. शेष १ए दंरुके ति० त्रण जं० ज्ञांगा.

ज्ञावार्थः—हवे जुजं ! निंदाथी सातआठ कर्म बंधाय, त्यारे पापी
जीवने सुता जला केम कह्या ? पण अहियांतो अपेक्षाय वचन ठे. ते
जागतानी अपेक्षाय निंदायां सुताने थोरुं पाप लागे, अने घणुं पाप
टाढ्युं ते माटे सुताने जला कह्या. एमज पापी जीवने दुर्बल आखसुं
जला कह्या. ए न्याये कोइने तृषा लागी तेथी काचुं पाणी पोवा मांड्या,
पण अरिहंतना वचनथी तेमां असंख्याता जीव जाणीने पीवुं ठोरुं,
पण तृषा न खमाय तेथी जंनुं पाणी पीवुं. हवे जंनुं तथा काचुं पाणी
ए बे टाळी न शकाय, तेथी जंना पाणीनी साजे काचा पाणीनुं पाप
टाढ्युं, ते गुण नीपन्यो. कारणके निमित्त कारण विना दया न पलाय.
हवे जेम पोते थोरा पाप साटे घणुं पाप टाढ्युं ते गुण थयो, तेमअने-
राने घणुं पाप लागतुं जाणी, थोरा पाप साटे घणुं पाप टाळावे तेमां
गुण केम नही थाय ? पोतानुं पाप टाढ्यामां गुण हशे तो अनेरानुं पाप
टाढ्यामां पण गुण हशेज; अने टाळताने जलो जाण्यामां पण गुण
हशेज. एम ४१ प्रश्नमां पण जाणवुं. ते उपर द्रष्टान्त कहीये ठीये: जेम
कोइने राजाए सो रुपीया दंरु कर्या. तेथी घरनो धणी जाणे के माहारा
सो रुपीया गया. तेवामां कोइ प्रधान प्रमुख वच्चे: पत्नी, पचास रुपीया

ठोमावी पचासज रुपीया देवराव्या. तेथी ते पुरुष तेने शुं जाणे ? ए पापीए माहारा पचास रुपीया खोवराव्या, एम जाणे ? के एम जाणे ? जे शाबाश जाइ, तमे माहारा पचास रुपीयांमां बुटको कराव्यो, तमे मने घणो गुण कर्यो एम कहे ? ए रीते गुण ले के अवगुण ले ? ते विचारो. एम ४१ प्रश्नमां अनेरानुं पाप टलाव्युं ते पण जवजवमां गुणज ले.

वली तेरापंथी कहेवे के, “ बीलामी प्रमुख हिंसक जीव उंदर प्रमुख गरीब जीवने मारे, तेने ठोमावे तो, ठोमावे तेना उपरतो राग आव्यो, ने बीलामी प्रमुख उपर द्वेष आव्यो. ए रागद्वेषनां फलतो करवांवे. वली जेम ज्ञाणुं पीरशुं ने जमनारना मोंढा आगलथी खोशी ले, ते द्रष्टान्ते ठोमावनारने जोगांतराय लागे. ” तेनो उत्तर. हे देवानु-प्रीय ! जोजनवाला तो कमाइ करी पीशी रांधीने जमे, अने तेनुं जमनुं जोजनथकीज थाय. ते जोगांतराय खोश्या आश्री लागे, पण बीलामीना उंदरमां केटला टका जड्या हता ? ते कहो. केमके तेतो द्वेष-ज्ञावथी दुष्ट प्रणामथी मारे ठे. ए ठोमावनारना अंतराय देवाना द्वेष प्रणाम नथी, पण तेनुं घणुं पाप टलाववाना प्रणाम ठे. वली तमे पूर्वे कहुं के, ठोमावनारनो बीलामी उपर द्वेष-ज्ञाव आव्यो. ए तमारुं केहेवुं अयथार्थ ठे. कारणके एज वेदाए बीलामीने कुतरो मारे, तेने पण दया आणी ठोमावे. ए द्वेषनो राग केस थयो ? हे देवानुप्रीय ! ठोमाववावालानातो दयानाज प्रणाम ठे, अने बीलामीनुं पाप टलाववा-नाज प्रणाम ठे. जेम बालकने ताव आवतो होय, ते बालक दहीनो वाटको पीवा लागे. ते तेनी माता खोशी ले, तेथी ते पोताना अज्ञानपणे दुःख पामे, पण माताने दुखनी देणहारी न कहीए. हितसुखनी वान्ठनहारीज कहीये. वलो करु करीयातुं वाटीने पाय तेथी बालक दुःख पामे, पण माताने तो ताव गमाववावाली अने सुख देवावाजीज कहीये. तेम बीलामी पोताने अज्ञानपणे दुःख पामे, पण जीव ठोमाववा-वालो तो बीलामीनुं पाप टलाववावालो तथा हितनो वंठनहारोज कहीए.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के, “ एम जबराइथी जीव बचाव्यां तथा आगलानुं पाप टलाव्यां धर्म थायतो, पहेला देवलोकनो धणी इंड सीमंधरस्वामी पास जाय ठे. हवे सीमंधरस्वामी जो जबराइथी जीव बचाव्यां धर्म मानता होयतो, इंडने उपदेश दइ असंख्याता द्विपसमुद्रमां माबलां प्रमुख हिंसा करे ठे, तेने वर्जी राखे, असंख्याता जीवोनी रक्षा करावे अने घणा जीवोनुं पाप टलावे; पण श्रीवीतरागदेवनी जबराइथी जीव ठोमाववानी श्रद्धा नथी. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! तमारा केहेवा प्रमाणे जबराइथी जीव बचाव्याथी तो पाप थाय, तेथी ए काम इंड करे नहीं. पण अमे तमने पुढीए ढीए के, इंड कोइने उपदेश दइ मिथ्यात्व ठोमावे, तेमां शुं थाय ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, धर्म थाय. तो हे देवानुप्रीय ! जरतहोत्रमां घणा कुमतिउए अठती अठती परुपणा करी चालणी चालणी धर्म करी नांख्यो ठे. हवे जो अहीयां इंड आवीने उपदेश दे, अने कहेके सीमंधरस्वामीए कथुं ठे के, फलाणो धर्म साचो ठे एम कहे. तथा घणा जीवोने तीर्थकर केवलीना दर्शननी चाहना होय तेमने दर्शन करावी लावे तो घणा जीवोनुं मिथ्यात्व बुटे, अने समकित पामे. ए तो धर्मनुं कार्य ठे. ए समजाववामां तो तमे पण धर्म कहोबो. ए धर्मनुं काम इंड केम न करे ? ते कहो. पण हे देवानुप्रीय ! कोइना केहेवाथो काम करे तेने अनुकंपा न कहीये. प्रत्यह जीव मरतो देखी कोमल करुणा जाव आणी कार्य करे, ते प्रणामनेज अनुकंपा कहिए. ते अनुकंपा जीवने कयोपशम जावथी आवे.

वली तेरापंथी कहेठे के, “ ४१ प्रश्नमां पैसा आपी अचित्त वस्तु खवरावी जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलाव्युं, तेमां त्रण कन्याना दृष्टान्ते धर्म पुन्य नथी. जेम त्रण कन्याउमां, एकतो श्रावकनी बेट्टी, एक वेश्यानी बेट्टी, अने एक ब्राह्मणनी बेट्टी. ३ ए त्रण जणीए त्रण कसाइने बकरां मारवा लइ जता देखी, जे श्रावकनी बेट्टी हती तेणे कसाइने उपदेश दइ बकराने ठोमाव्यां, १ वेश्यानी बेट्टीए कुशील सेवीने ठोमाव्यां, २ अने ब्राह्मणनी बेट्टीए घरेणुं धन परिग्रह

दइ ठोमाव्यां. ३ हवे ए त्रण जणांमां उपदेश दइ ठोमाव्यां तेमां तो धर्म ठे, पण कुशील सेवीने ठोमाव्यां तेमां, अने दाम घरेणुं दइ ठोमाव्यां तेमां धर्म नथी. जो घरेणुं परिग्रह दइने ठोमाव्यां तेमां धर्म हशे तो कुशील सेवीने ठोमाव्यां तेमां पण धर्म हशे.” एवी कुयुक्ति सेलवे ठे. तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! तमारा पुज्यजीने घणा वर्षे आठव्या शान्तलीने तमारा श्रावक श्रावीका सामा आठव्या, अने वंदणां करी रसोइज तैयार करावी. चारमुं घृत निपजाव्युं. तेमां वे तमारा पुज्यजी पक्की रागीणी बाइज मोंकी आवी. तेमने तमारा पुज्यजीए पुठ्युं के, हे बाइज ! तमे मोंकी केम आवी ? त्वारे तेमणे कछुं के, चोर अमने मारगमां मढ्या. तेमां एक जणी तो कहेके में कुशील सेवी केरु मुंकावी (बुटी). अने एक कहे के में तो घरेणुं आपीने केरु मुंकावी. हवे तमारी केहेणीने लेखे एके चोथो आश्रव सेवराव्यो, अने एके पांचमो आश्रव सेवराव्यो. हवे तमारा पुज्यजी प्रायश्चित केने देशे ते कहो. त्वारे तेरापंथीए कहेवुंज पके के, कुशील सेव्युं तेने प्रायश्चित दे. तो हे देवानुप्रीय ! कुशील सेवी तथा परिग्रहो देश जीव ठोमावे ते वंनेने सरखां केम गणोडो ? कारण के जेणे कुशील सेवराव्युं, तेणे तो पोतानां अने आगलानां वंनेनां मोह कर्म पोख्यां. असंख्याता पंचेंद्रिजीवनी हींसा वंनेनें लागी, अने एक पंचेंद्रिजीवनी रक्षा कीधी. हवे आगलानुं एक पंचेंद्रिजीवनुं पाप टलाव्युं, ते तो चोखुंज कामठे, पण असंख्याता पंचेंद्रिजीवनी घातकुशील सेवतां वंनेने लागे, तेमां नफो थोभो, अने तोटो घणो, तेथी ए काम अकरवा जोग्य ठे; पण घरेणुं दइ वकरां ठोमाव्यां, तेने कया जीवनी हींसा लागी ? ते कहो. ए कुहेतु केम मले ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ कुशील सेव्यां सेवराव्यामां तो चोथुं पाप ठे, अने परिग्रहो सेव्यां सेवराव्यामां पांचमुं पाप ठे. गृहस्थिनुं खावुं पीवुं अने घरेणुं, ए परिग्रहामां ठे. ” एस कहे ठे, तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! खातुं पीतुं घरेणां ने कपमां, ए तो आठ फरसी पुद्गल ठे, रुपी ठे, अने नजरे आवे ठे; अने अठार पापने तो जगवाने रुपी चोफरसी कहां ठे, ते नजरे आवे नही. शाखसूत्र जगवती शतक बारमें उद्देशे पांचमें. ते पांचमुं पाप मुर्गा, तृष्णा, ममता, चोफरसी ठे तेने कहीये; पण खावा, पीवा, अने घरेणाने परिग्रहो न कहीए. ए न्याये घरेणां देइ बकरां ठोकाव्यां तेणे पोताना तृष्णा-ममतारूप परिग्रहो घटाड्यो, जीवनी रक्षा करावी, अने आगलानुं पाप टलाव्युं. ए प्रत्यक्ष गुणनुं कार्य ठे. ते विवेक विना दीसतुं नथो. वली खातुं, पीतुं, घरेणुं ने कपमाने परिग्रहो कहे, तेने पुढीएके, पांचमा पाप परिग्रहां ठतां जीवने केवल-ज्ञान उपजे के नहि ? तेवारे कहेठेके, परिग्रहाथकां केवल न उपजे. तेवारे पातुं कहेवुं के, मरुदेवी माता हाथीनी अस्वारीए खाखो करोमोनां घरेणां पेहेरेल थकाने केवलज्ञान केम उपज्युं ? ते कहो. तेवारे कहेठे के, “तृष्णा-ममताने परिग्रहो कहीए, ते मटी गइ तेथी केवल उपज्युं; पण खावा पीवा कपमां घरेणां अने हाथीनी अस्वारीने परिग्रहो न कहीए. ए उपर ममता होय, ते ममताने परिग्रहो कहीए.” तो जुड ! हे देवानुप्रीय ! एकतालीस प्रश्नमां देवावालांनी अने लेवावालांनी ममता-तृष्णा परिग्रहो ठे, ते रुपी-चोफरसी पुद्गल ठे, ते दीधां लीधां जाय नही. वनेनां पोतपोतानी पासेज रहे, अने अहीयां देवावाले तो उलटो पोतानी ममता तृष्णा-रूप परिग्रहो घटाड्यो ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक पांचमे ते पाठः—

गाहावइस्सणं जंते ! जंमा विक्किणमाणस्स कइए जंमं
साइवेखा जंमंयसे अणुवणिएसिया गाहावइस्सणं जंते
ताउं जंमानं किं आरंजिया किरियाकवइ जाव मिन्नादं-
सण किरिया-कवइ कइयस्सवात्ताउं जंमानं किं आरंजि-
या किरियाकवइ जाव मिन्नादंसण किरियाकवइ ? गो०!
गाहावइस्स ताउं जंमानं आरंजिया किरियाकवइ जाव

अपचरकाणी मिठादंसणवत्तिया सियकवइ सियनोकवइ
कइयस्सणं ताउ सवाउ पयणु ञवइ. गाहावइस्सणं ञंते !
ञंमेविक्किणमाणस्स जाव ञंमेसेउवणीएसिया कत्तियेस्सणं
ञंते ! ताउ ञंमाउ किं आरंजिया किरियाकवइ जाव
मिठादंसणकवइ ? गो० ! कत्तियस्स ताउ ञंमाउ देठि-
ह्वाउ चत्तारि किरिया कवइ मिठादंसण किरियाए ञय-
णाए गाहावइस्सणं ताउ सवाउ पयणुइ ञवइ. गाहाव-
इस्सणं ञंते ! ञंमे जाव धणेयसे अणुवणिएसियाए ए-
यंपि जहा ञंमे उवणीए तहा णेयव्वं चउठ्ठो आलावगो
धणेयसे उवणीए सिया जहा पढमो आलावगो ञंमेयसे
अणुवणिएसिया तहा णेयव्वो पढमं चउठ्ठाणं एको गमो ॥

अर्थः—गा० गाथापतीने ञं० हे ञगवान ! ञंमा० क्रियाणां वेच-
ताथकाने क० कइक (क्रियाणाना ग्राहक) ञं० ते ञांम प्रत्ये सा०
संचकार अंगीकार करे, ञं० ते क्रियाणुं अ० जेणे संचकार्युं तेने आप्युं
नथी. तेवारे गा० गाथापतीने ञं० हे ञगवान ! ता० ते ञं० क्रियाणा-
थकी किं० शुं ? आ० आरंजनी कि० क्रिया लागे ? के परिग्रहनी, माया-
प्रत्ययनी, अपचखाणीनी जा० यावत् मि० मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी कि०
क्रिया लागे ? अने क० कइकने ञं० ते क्रियाणाथकी किं० शुं आ०
आरंजनी कि० क्रिया लागे ? जा० यावत् मि० मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी
कि० क्रिया लागे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! गा० गाथा-
पतीने ता० ते ञं० क्रियाणाथकी आ० आरंजनी, परिग्रहनी अने
मायाप्रत्ययनी जा० यावत् अ० अपचखाणीनी क्रिया नियमथकी लागे,
अने मि० मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी क्रिया सि० मिथ्यादृष्टि होय तेने लागे,
अने सम्यक्दृष्टि होय तेने न लागे. क० ते कइकने संचकारना देण-
हारने स० हजी तेणे क्रियाणुं लीधुं नथी ते माटे सघली क्रिया हस्व

લાગે, અને ગૃહસ્થીને તે ક્રિયાણું હજી તેનું છે તે માટે મોટી લાગે. ગાળ ગાથાપતીને જાળ હે જગવાન ! જાળ ક્રિયાણું વેચતાથકાને જાળ યાવત્ જાળ તે ક્રિયાણું જેણે સંચકાર્યું તેને આપ્યું હોય તો કળ તે ક્રિયાણાના ગ્રાહકને જાળ હે જગવાન ! જાળ તે ક્રિયાણાથકી કિંળ શું ? આળ આરંજની ક્રિયા લાગે ? તેમજ જાળ યાવત્ મિળ મિથ્યાદર્શન-પ્રત્યયની ક્રિયા લાગે ? ઇતિ પ્રશ્ન. ઉત્તર. ગોળ હે ગૌતમ ! કળ ગ્રાહકને તે જાળ ક્રિયાણાથકી ક્રિયાણું લીધું મોટે ચળ પેહેલી આરંજની આદિ ચાર ક્રિયાં મોહોટી લાગે, અને મિળ મિથ્યાત્વને મિથ્યાદર્શન-પ્રત્યયની ક્રિયા લાગે, પણ સમ્યક્દૃષ્ટિને ન લાગે. તે માટે જાળ જજના કહી. ગાળ ગાથાપતીને (ક્રિયાણું લીધું છે તે માટે) તાળ તે સર્વ પળ પાતલી લાગે. ગાળ ગાથાપતીને જાળ હે જગવાન ! જાળ જંઠ જાળ યાવત્ ઇત્યાદિ ત્રીજા આલાવાનો પાઠ પાઠલા બીજા સરખો કેહેવો. ધન લીધું નથી ત્યાં સુધી કેહેવો; અને કઠકને હેઠલી ચાર ક્રિયા લાગે, અને મિથ્યાદર્શનની ક્રિયા કોઈ વચ્ચે લાગે અને કોઈ વચ્ચે ન લાગે, અને ગાથાપતીને તે ધનની ક્રિયા ધન અણલીધા માટે પાતલી લાગે. એ ત્રીજું સૂત્ર બીજા સૂત્ર સરખું કેહેવું. તેમ બીજે સૂત્રે “જંઠેઠવણિ” એ સૂત્રને વિષે કઠકને પાંચ ક્રિયા મોટી લાગે અને ગાથાપતીને પાતલી લાગે. તેમ એ બીજા સૂત્રને વિષે કેહેવી. એનો પાઠ વલી જળ જેમ પેહેલા આલાવાને વિષે “જંઠે અણુ-વણેસિયા ગાહાવઝ્સણં તાઠ આરંજિયા કિરિયાકચ્ચ મિથ્યાદંસણ કિરિયા સિયકચ્ચ સિયનોકચ્ચ કચ્ચસ્સણં તાવ સવાઠં પયણુઠ્ઠં વઠ્ઠં” એમ પાઠ છે. તેમ એ પાઠ ચળ ચોથે આલાવે કેહેવો. કારણકે ગાથાપતીએ ધન લીધું છે તેથી તેને ધનની મોટી ક્રિયા લાગે; અને કઠકને ધન લીધું છે માટે તેને પાતલી લાગે. એમ પાઠને અનુસારે પેહેલા આલાવાનો અને ચોથા આલાવાનો એક સરખો પાઠ જાણવો.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! ક્રિયાણું અને ધન લીધું તેને ચાર પાંચ ક્રિયા પાતલી કહી, અને રાખવાવાલાને જબરી કહી. એ ત્યાયે ૪૧ પ્રશ્નમાં ધરતું ડ્રવ્ય લીધું, તેને પરિગ્રહાદિકની ક્રિયાપાતલી પડી. ત્યારે

દામ દણ્ડ અચિત રૂપી-આઠ-ફરસી પુંદ્રગલ યવરાવી ઘણા જીવની રક્ષા કરાવી, આગલાનું હિંસાનું પાપ ટલાવ્યું તેમાં ગુણ કેમ નથી ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “જીવ જીવ્યા તેતો દયા નથી, અને જીવ મરે તે હિંસા નથી; પણ જીવ મારે તેને હિંસા લાગે, અને જીવ ન મારે તેને દયા નીપજે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જીવ મુઠં અને જીવ જીવતો રહ્યો તે તો કારણ છે, અને હિંસા લાગી અને પાપ ટાલ્યું ટલાવ્યું તે કાર્ય છે. એ કારણનો નાશ કેમ કરો છો ? કેમકે કારણ વિના તો કાર્ય નીપજે નહીં. જેમ કોણે કંદોડના હાટની સુખમ્મી પોતે ખાવી ઢોમ્મી અનેરાને ઢોમ્મી, લીલોત્રી પોતે ખાવી ઢોમ્મી અનેરાને ઢોમ્મી, ચોરી કરવી પોતે ઢોમ્મી અનેરાને ઢોમ્મી. હવે કંદોડના હાટની સુખમ્મી રહી, લીલોત્રીના જીવ જીવતા રહ્યા, અને ધણીને ઘેર માલ રહ્યો, તે તો કારણ છે; અને પોતાનું અને બીજાનું પાપ ટલાવ્યું તે કાર્ય છે. હવે કંદોડની સુખમ્મી રહી, લીલોત્રીના જીવ જીવતા રહ્યા, અને શેઠના ઘરમાં માલ રહ્યો, ત્યારેજ પાપ ટાલ્યું; તેમ જીવ જીવતા રહ્યા તોજ દયા નીપ-જી. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “કોણે સાધુજીએ કુશીલના ત્યાગ કરાવ્યા, તથા દિક્ષા લીધી, તેથી તેની સ્ત્રી કુવામાં જઈ પડી. તેનું પાપ સાધુજીને લાગવું જોઈએ. એ પણ કારણ અને કાર્ય છે.” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! એમાં શું ખુલ છે ? જેમ સુખમ્મીના ત્યાગ કરાવ્યા-થી સુખમ્મી પડી રહી જાણે, લીલોત્રીના જીવ જીવતા રહ્યા જાણે, અને શેઠના ઘેરે માલ રહ્યો જાણે, તેમ કુશીલના ત્યાગ કરાવ્યાથી તથા દીક્ષા લીધાથી તેની સ્ત્રી કુવે પડશે એમ જાણીને ત્યાગ કરાવશે તો તેને પાપ લાગશેજ; પણ સ્ત્રીને મરતી જાણે તો સાધુ મુનોરાજ ત્યાગ કરાવેજ નહીં. એ કારણ અને કાર્ય સાચું છે, પણ તે સુખમ્મી અને લીલો-ત્રી, બીજો કોઈ યાચે અને ચોરીને ધન લેશે, તેને પાપ લાગશેજ; પણ ત્યાગ કરાવવાવાલાને તો એ વસ્તુ રહી. હવે જેના જોગથી એ વસ્તુ રહી, તેનેજ ગુણ નીપજ્યો અને પાપ ટાલ્યું. એમ ૪૧ પ્રશ્નમાં દામ દોધા, વસ્તુ

खवरावी अने जवराइ कीधी ते तो कारण ठे; अने जीवनी रक्षा करी आगळानुं पाप टळावुं ते कार्य ठे. तेवारे तेरापंधी कहे ठे के, “उपदेश दइ जीव ठोनावे तेमां तो धर्म ठे, पण पैसा दइ, वस्तु खवरावी, जवराइ करी जीव वचावे, तेमां धर्म नथी.” तेनो उत्तर:-

हे देवानुप्रीय ! उपदेश दीधो, पैसा दीधा, वस्तु खवरावी, तथा जवराइ कीधी, ए तो चार कारण ठे; अने ए कारणथी जीवनी रक्षा थइ, आगळानुं पाप टळुं, ते कार्य ठे. हवे उपदेश दइ जीव ठोनाव्यो, ते तो कार्य तथा कारण वने शुद्ध ठे, अने पैसा दइ, वस्तु खवरावी, के जवराइ करी जीव ठोनाव्या, ए कारण तो त्रणे अशुद्ध ठे, पण जीवनी रक्षा थइ, पाप टळुं, ए कार्य शुद्ध ठे. हवे तमे ए कारण अशुद्ध देखा-कीने कार्यमां पाप केम कहो ठो ? तेवारे तेरापंधी कहे ठे के, “जेतुं कारण अशुद्ध ठे तेतुं कार्य शुद्ध नथी.” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! रायप्रशेणी सूत्रमां चित्त प्रधाने कपटाइ करी घोना रथ दोलावी, अनेक जीवनी घात करी, प्रदेशी राजाने समजाव्यो. ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ए कारण अशुद्ध ठे तेमां तो पाप ठे, पण प्रदेशीने समजाव्यो ते कार्य शुद्ध ठे, तेमां पाप नथी. तेने श्री वीतरागदेवे धर्म दळावी कही ठे; पण कारण अशुद्धतो पद खड्ने पाप दळावी कही नथी. एमज ज्ञाता-सूत्रमां सुबुद्धि प्रधाने काचा पाणीनी हिंसा करी जीतशत्रु राजाने समजाव्यो. ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ते कहो. तेमज कोइ साधुने वंदणा करवाने, वाणी सांजळवाने, तथा सामायक करवाने, रथ पावखी प्रमुखनी अस्वारी करी, मेह वरसतां, रातना उपयोग विना अनेक प्रकारनो आरंभ तथा अजयणा करतो आव्यो. ए कारण अशुद्ध ? के साधुने वंदणा करी, वाणी सांजळी प्रतिबोध पाम्यो, ए कार्य अशुद्ध ? ते कहो. तेमज नदीमां असंख्याता जीवनी घात करतां साधु नदी उत्तरे, ए कारण अशुद्ध ? के ज्ञान, दर्शन अने चारित्र निर्मळां राखवाने

श्रीवीतरादेवनी आह्वा आराधी, ए कार्य अशुद्ध ? ते कहो. तेमज वहेती नदीमांथी आरजाने अनंता जीवनी रक्षपाल जाणोने, साधु काढे, ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ते कहो. तेमज उघाळे मोढे बोलतां साधुने दान दीधुं, तथा उघाळे मोढे बोलतां देव-गुरु-धर्मने घन-कारो दीधो, ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? वली पंचाग्नि प्रमुख अनेक हिंसा सहित तपस्या तथा कष्ट करे, तेथी पुन्य बंधाय, ने देव-तामां जाय. (शाखसूत्र उववाइजी) ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ते कहो. इत्यादि अनेक कारण अशुद्ध, तेनां कार्य शुद्ध जाणवां. ए न्याये उपदेश दइ जीवने बचाव्यो, तेनुं कारण अने कार्य वने शुद्ध ठे, अने दाम दइ, वस्तु खवरावी, जवराइ करी, जीव ठोकाव्यो, तेनुं कारण तो अशुद्ध ठे; पण कार्य शुद्ध ठे ते करवा योग्य ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "अशुद्ध कारणे करीने शुद्ध कार्य करवुं नहीं." तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! शुद्ध कारणथी कार्य सिद्धि थाय तो अशुद्ध कारण न करवुं, पण शुद्ध कारणथी कार्य सिद्धि न थाय तो, अशुद्ध कारणने तो खोटुंज जाणे, पण कार्यमां गुण घणो जाणे तो, अशुद्ध कारणथी शुद्ध कार्य करे. ते उपर द्रष्टान्त कहेठे:- "जेम कोइ वेपारी देश-देशावरमां माल मोकले, ने हुंमी जाकुं वोलाइ खरच लाग्याविना माल ठेकाणे पोहोंची जाय, सवाया दोढा दाम थाय, तेवारे तो ए कारणथी कार्य करवुं श्रेष्ठ जाणे; पण हुंमी, जाकुं, ने वोलाइ खरच लाग्यां पण सवाया दोढा दाम थाय तो, वोस रुपीया खरच पळे तेने तो खोटा जाणे, पण आगल लाज घणो जाणे तो ए वेपार करे केनही ? अर्थात् करेज. " तेम दान दयामां पण अशुद्ध कारणने तो खोटुंज जाणे, पण आगल कार्यमां लाज घणो जाणे तो ते करवा योग्य ठे. वली कोइना दिक्षा लेवाना जाव. ठे, पण साधुनां उपगर्ण जोइए तेनो जोग नथी. तेवारे कोइक श्रावके उंधो, मुहपति, वख, पात्रां अने सूत्र देइ दिक्षा देवरावी. ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ते कहो. जेम ए उपगर्ण दइ दिक्षा देवराववी, ए कार्य करवा योग्य ठे. तेम उपगर्ण देइ सामायक

पोसो करावे, तथा ४१ प्रश्नोमां द्रव्यवस्तु देश, जीवनी रक्षा करावी
 आगलानुं पाप टलाव्युं, ते शुद्ध कार्य करवा योग्य ठे. वली श्री कृष्ण
 माहाराजे पाठला परिवारनी खावा पीवानी सारसंज्ञाद करी, घणा जी-
 वोने धर्म दलावी करी दीक्षा देवरावी. ए कारणे तीर्थकर गोत्र बांध्युं.
 ए न्याये अशुद्ध कारणथी पण शुद्ध कार्य करवा योग्य ठे. हे देवानुप्रीय !
 उपदेश दइने जीव ठोकाव्यो, तेमां गुण थसे तो, वाकीनां त्रण कारणथी
 पण गुण थशेज; पण उपदेश दइनेज जीव ठोकाव्यामां धर्म ठे. एम तमे
 कपटाइथी मत कहो; कारणके तमारे लेखे असंजतीना जीववामां धर्म
 नथी. ए मिथ्या जुठ केम ज्ञाखो ठो ? तमारी सरधाने लेखे तो उपदेश
 दीक्षामांज धर्म कहेवुं जोइए; पण उपदेश दइ असंजतीने हणवाना
 त्याग कराववामां तथा ठोकाववामां धर्म कहेवुं न जोइए.

वली अनुकंपा दान दयाना उत्थापक कहेठे के, “ जीवने न हण-
 वा तथा जीवनुं पाप टलावीने तरवुं वंढवुं, ते तो सूत्रमां ठाम ठाम
 कछुं ठे, पण असंजती जीवने बचाववो क्यां कछुं ठे ? ” तेनो उत्तर.
 हे देवानुप्रीय ! जीवने उगारवानुं सूत्रमां ठाम ठाम श्री वीतरागदेवे
 कछुं ठे, पण तमारा सरखा जीव-दया-अनुकंपा रहितने सुजतुं नथी.
 ते सूत्रनी शाखा कहे ठे. प्रथम तो साधु त्रण करण अने त्रण जोगे करीने,
 ठकायना जीवने मन, वचन अने कायाथी हणें नही, हणावे नही
 अने हणताने जलो जाणे नही. ३ ए न हणवुं तो त्रण करण नव जोगे
 करीने करी चुक्या. हवे उपदेश दइ ठकायना जीव बचावे, तथा
 ठकायनी हिंसाने त्याग करावे, ए न हणयामां के उगार्यामां ? वली
 ठकायना जीवनी रक्षावास्ते तथा उगारवाने अर्थे श्रीवीतरागदेव उप-
 देश देवे कछुं ठे. शाखसूत्र प्रश्नव्याकरण प्रथम संवर द्वारमां. ते पाठ.

इमंच सबजग जीव रक्षण दयछयाए पार्वयणं जगवया
 मुकहियं अत्तहियं पेच्चा जवियं आगमेसि जद सुध
 नेयाउयं. ॥

अर्थः—इ० ए प्रत्यक्ष स० सर्व जगतना जीव (चोरासी लाख जीवाजोन) ने र० राखवाने विषे कारणरूप द० दयाने अर्थे पा० प्रवचन (श्री सिद्धान्त दयानो परमार्थ) ज० जगवंत श्री महावीरदेवे सु० जलो कह्यो. ए सिद्धान्तविना कांइ दयानो परमार्थ जाणे नही, ते माटे प्रवचन कछुं. ते प्रवचन आ० आत्मा (जीव)ना हीतजणी पे० जन्मान्तरे ज० शुद्ध फलपणे प्रणमे, जीव उगारवो ते प्रवचन इत्यर्थ आ० आगमे काले ज० कढ्याणनुं कारण सु० निर्दोष न्याय मार्गे वर्तवानुं कारण.

ज्ञावार्थः—ह्वे जुन ! प्रवचन सिद्धान्त रुपणी वाणी श्री जगवंते जली कही. ते शा अर्थे ? सर्व जगतना एटले ठ कायना जीवोनी रक्षा तथा दयाने अर्थे कही. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? सर्व गण-धर साधु प्रमुख, त्रिविधे त्रिविधे न हणवुं, ते तो करी चुक्या. ह्वे उपदेश शा अर्थे देवे ? ठ कायना जीवोनी रक्षा, दया, अने उगारवाने अर्थेज उपदेश दे ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ उपदेश तो जीवनुं तरवुं वान्बवाने अर्थे तथा आगलानुं पाप टलाववाने अर्थे दे ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जीवनी रक्षा कर्याथी तथा दया पाढ्याथी पाप टलशे, तरवुं थशे, एमां शुं जुल ठे ? श्री वीतरागदेवने तो तमथकी अनंतुं ज्ञान हतुं, पण तमारी पेठे केम न कछुं ? के जीवने तरवाने अर्थे वाणी प्रकाश करी ठे. ह्वे जो तरवाने अर्थेज वाणी प्रकाश करी कहो ठो, तो पांच स्थावर, त्रण विगलेन्डि, अने अशस्त्री (मनरहित) जीवने, श्री जगवंतनी वाणी कइ रीते तारे ? ते कहो. अहीं तो “ सबजग जीव रक्षणछयाए ” एवो पाठ ठे. वासते ठकायना जीवनी रक्षा तथा दयाने अर्थे उपदेश दे, वाणी प्रकाशे, एम कछुं ठे. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? ए कूमति उठावीने अनंता तीर्थकर तथा केवलीमाथे आल दइ वचन उत्थापी अनंतो संसार केम वधारो ठो ? वली चित्तप्रधाने केशीश्रमण मुनीराजने कछुं के, प्रवेशीराजाने

धर्म संज्ञलावशो तो घणा जीवोनी दया पलशे, रक्षा थशे. ते रायप्र-
शेणी सूत्रनो पाठः—

एवं खदु जंते ! अस्मं पएसीराया अहम्मिए जाव सय-
स्सवि जणवयस्स नो स्समं करनरं पवतेइ तं-जत्तिणं देवा-
णुप्पिया पयस्सिसरस्सो धम्ममाइस्केजा बहु गुणत्तरं खदु
होच्चा तेसिणं बहुणय दुप्पय चउप्पय मिग पसु पंखि
सिरिसवाणं तं-जइणं देवाणुप्पिया पएसिस्सरस्सो धम्म
माइस्केच्चा बहु गुणत्तरं फलं होच्चा तेसिणं बहुणं समण
माहण जिख्खूयाणं तं-जइणं देवाणुप्पिया पएसिस्स बहुणं
गुणत्तरं होच्चा जणवयस्स.

अर्थः—ए० एम ख० निश्चे जं० हे जगवान ! अ० अमारो प०
प्रदेशीराजा अ० अधर्मी ठे. जा० जावत् स० पोताना ज० देशने नो०
नथी स० सम्यक क० करनार प० प्रवर्तावतो. तं० ते माटे ज० जो
दे० हे देवानुप्रीय ! प० प्रदेशीराजाने घ० धर्म मा० कहेशो तो व०
घणो गु० गुण ख० निश्चे हो० थशे. ते० ते व० घणा दु० दुपद च०
चतुष्पद मि० मृग प० पशु प० पक्षी सि० उंदर स० नोलियादिने, ते०
ते माटे ज० जो दे० हे देवाणुप्रीय ! प० प्रदेशीराजाने ध० धर्म मा०
कहेशो तो व० घणो गुण फल हो० थशे. ते० ते व० घणा स०
समण शाक्यादिकने, मा० ब्राह्मणादिकने अने जि० जिह्वाचरने. तं०
ते माटे ज० जो तमे दे० हे देवानुप्रीय ! प० प्रदेशीने व० घणो गु० गुण
हो० थशे. ज० पोताना देशने विषे पण गुण थासे ॥ १ ॥

भावार्थ—हवे जुं इहां चीत्त-प्रधाने कथुं के, हे माहाराज !
प्रदेशी राजाने धर्म संज्ञलावशो तो ते घणा दुपद, चौपद, पशु, पक्षी
मृग, उंदर, नोलिया, सिंह, प्रमुख जीवने मारतो रदेशे, देश प्रदेशमां
सुख थाशे, दंरु करनार थोमो लेशे, रयत घणी सुखशाता पामशे, अने

समण-माइएने जिह्वा सुखे मलशे. पढी केशीश्रमणे धर्म पामवाना अने न पामवाना चारचार ठाम कहा. ए वचन नहीं हण्यमां के उगार्यामां ? इहां चित्तप्रधाने एमकेम न जाण्युं; के “असंजतीनुं जीवुं वांठुं नही. असंजती जीव जीवता रहेशे तो वली जीवनी हिंसा करशे, ने मने अनुमोदना लागसे; अने राजा एना कमें करी कुवशे तेमां मने शुं.” एम तो नथी जाण्युं. पण एम जाणजो के, एवी दुष्ट सरदहणा चीत्तसार्थीनी नोहोता. तेवारे वली तेरापंथी कहेवे के, “ एतो परना उपगार माटे, रक्षा माटे, अने गुण माटे नथी कछुं, पण प्रदेशीराजाना तरवासारु, पाप टालवा सारु, अने पाप टलाववा सारु गुणने माटे कछुं वे. ” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! जो प्रदेशी-राजाना गुणनी खातर कछुं होय तो, एम कहेवुं जोइए के “ हे स्वामी ! ए अधर्मी अधर्म करेवे, अढार पाप सेवे वे, तेने तेमे समजावो, के ते अढार पाप न सेवे, अने एना आत्मानुं साधन थाय, एवुं करो ”. पण इहांतो त्रण पाठ कहा, ते परजीवने उगारवाना एटले परने उपगार करवाना कहा वे. ते परजीवने उगार्याथीज पोतानुं तरवुं अने आत्मानुं साधन थाशे, एमां शी चूले वे. परजीवने उगारवानुंज चित्तप्रधाने कछुं ते कारण वे, अने परदेशीनुं तरवुं तथा आत्मानुं साधन थाय ते कार्य वे. पहेवुं कारण अने पढी कार्य थाय. ते माटे साधुजी परजीव उगेर तेवो उपदेश दे. तेज रीते श्री. केशीकुमारे उपदेश दीधो अने चीत्तसार्थीए धर्म दलाली कीधी. ए न हणवुं ठर्युं के परजीवने उगारवुं ठर्युं ? कहा हो ते वीचारी जोजो. वली ठ कारणे मुनीने आहार ठोमवो कह्यो वे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययने १६ मानी गाथा ३५ मी ते. पाठ लखीए ठीए.

ध्यायंके उवसग्गो, तितिरुवुया वंजचेर गुत्तीसु;
पाणीदया तवदेज, सरीर वोवेयण ढाए. ॥३५॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठ प्रश्न १ लो पाठल पांने १३ में.

जावार्थः—हवे जुठ ! ए ठ कारणमां चौथा कारणमां कहुं के, प्राणी जीवनी दया तथा रक्षाने अर्थे साधु आहार ठोमे, पण एस न कहुं के, पोताने तरवा अर्थे, अथवा पाप टालवा अर्थे आहार ठोमे; कारण के प्राणी जीवनी दया पाली, तथा रक्षा कीधी, ए कारणथी तरवुं थरोज. एमां शुंजुल ठे. ए कार्य ठे, पण कारणथी कार्य सिद्ध थाय ते माटे इहां कारण कहुं ठे. ए न्याये असंजती जीवनुं जीववुं वान्ठवुं, उगारवो, दया पालवी, ने रक्षा करवी. वली जगवती शतक पेहेले उदेशे नवमे, असंजती जीवनुं जीववुं वंठवुं तथा रक्षा करवी कही ठे. ते पाठः—

अहा कम्मेणं जंते ! जुंजमाणे समणेनिगंथ किंबंधइ, किंपकरेइ किंचिणेइ जाव किंउवचिणइ ४ ? गो० ! आहाकम्मेणं जुंजमाणे आउय वज्जाउं सत्त कम्म पगमीउं सिढिल बंधण बंधाउं धणिय बंधण बंधाउं पकरेइ जाव अणुपरियट्टइ. से केण्ठेणं जाव अहाकम्मेणं जुंजमाणे जाव अणुपरियट्टइ ? गो० ! अहाकम्मेणं जुंजमाणे आयाए धम्मं अवक्कमइ आयाए धम्मं अवक्कममाणे पुढवि-कायं णावकंखइ जाव तसकायं णावकंखइ जेसिंपियणं जीवाणं सरीराइ आहार माहरेइ तेविजीवे णावकंखइ से तेण्ठेणं गो० ! एवं बुद्धइ अहाकम्मेणं जुंजमाणे आउय-वज्जाउं जाव सत्तकम्म पगमिउं जाव अणुपरियट्टइ. फासु एसणिज्जेणं जंते ! जुंजमाणे किंबंधइ ४ जाव किं उवचि-णइ ? गो० ! फासु एसणिज्जेणं जुंजमाणे आउयवज्जाउं सत्तकम्म पगमिउं धणियबंधणबंधाउं सिढिलबंधणबंधाउं पकरेइ दीहकालठिइयाओ रहस्सकालठिइयाओ पकरेइ

तिष्ठाणुजावाओ मंदाणुजावाओ पकरेइ बहुप्पएसग्गाओ
अप्पएसग्गाओ पकरेइ आउयंचणं कम्मं सियबंधइ सिय-
नोबंधइ असाया वेयणिज्जचणं कम्मं नोचुजो १ उवचि-
चिणइ अणादियं अणवदग्गं दीहमइ चाउरंत संसार
कंतार वीइवयइ. से केण्ठेणं जंतं ! जाव वीइवयइ ?
गो० ! फासु एसणिजेणं जुंजमाणे समणे निग्गंथे आयाए
धम्मं नाइकमइ आणाए धम्मं अणइकममाणे पुढविकायं
अवकंखइ जाव तसकायं अवकंखइ जेसिंपियणं जीवाणं
सरीरायं आहारइ माहारेइ तेविजीवे अवकंखइ ॥

अर्थः—अ० आधाकर्मी (ते साधुने अर्थे सचित्तनुं अचित्त करीने
आपे ते) जुं० जोगवतोथको स० साधु किं० शुं बांधे, किंप० शुं पकमे,
किंचि० शुं चले जा० यावत् किं० शुं उचपणे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो०
हे गौतम ! आ० आधाकर्मी आहार जोगवतोथको आ० आउखुं व०
वर्जिने स० सात कर्मनी प० प्रकृति सि० सिथिल बंधने बांधी होय ते
ध० डढ बंधने बांधे. हलवा कर्मने सुधा ताणी बांधे. जेम रेशमनी
गांठ बांधीने मधुसिष्टे घुंटीथकी जेम गाढी नीवरु आय तेम बंधन
करे. जा० यावत् रहस्सकाल ठिइयाउं दीहकाल ठिइयाउं पकरेइ मंदा-
णुजाउं तिष्ठाणुजावाओ पकरेइ अप्पएसग्गाओ बहुप्पएसग्गाओ पकरेइ
आउयचणं कम्मं सियबंधइ सियनोबंधइ असायावेयणिज्जस्सणं कम्मं
चुओ १ उवचिणइ अणादियं अणवदग्गं दीहमइ चाउरंत संसार
कंतारे अनंतीवार परित्रमण करे. हवे गौतम पुढे ठे. से० ते शा अर्थे ?
हे जगवान ! एम कछुं. जा० यावत् अहा० आधाकर्मी आहार जुं०
जमतोथको साधु जा० यावत् अ० चतुर्गति संसारने विषे अनंतिवार
जमे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० आधाकर्मी आहार जुं०
जमतोथको साधु आ० आत्माए करी ध० चारित्र धर्म अ० अतिकमे

एतावता धर्मथी पने. आ० आत्माए करी ध० धर्म अ० अतिक्रमतोथको
 उलंघतोथको पु० पृथ्विकायना जीवनी एा० अनुकंपा न आवे, दयाप्रमाण
 रहित थाय. जा० यावत् अपकाय, तेजकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय
 अने त्रसकाय बे इंद्रियादिकने एा० विणाशे तेने दया न आवे. ज० जे
 जीवनी स० शरीरनो आ० आहार करे ते० ते जीवनी पण एा० अनु-
 कंपा न आवे. से० तेणे अर्थे गो० हे गौतम ! ए० एमं कळुं, के आ०
 आधाकमीं जु० जोगवतोथको साधु आ० आनखुं वर्जीने जा० यावत्
 स० सात कर्मनी प्रकृति बांधे जा० यावत् चतुर्गतिरूप संसारने विषे
 अ० परित्रमण करे. फा० प्रासुक अचित्त ए० एषणिक (४१ दोष रहित)
 आहार, ज० हे जगवान ! जु० जोगवतोथको साधु किं० शुं कर्म बांधे
 जा० यावत् किं० शुं प्रदेश बंधन वधारे ? इति प्रश्न. गो० हे गौतम !
 फा० निर्दोष जु० जोगवतो थको साधु आ० आनखुं वर्जी स० सात
 कर्मनी प्रकृति ध० गाढे बंधने बांधो होय ते सि० सिथिल बंधणे करे,
 ते कर्म प्रकृति निर्जरीने सिथिल करे. दी० दीर्घकालनी स्थितिनी होय
 तेने र० योमा कालनी स्थितिनी करे, ति० तीव्रअनुज्ञाग रसरूप होय
 तेने म० मंद अनुज्ञाग रसरूप करे, व० घणा प्रदेशनी होय तेने अ०
 अल्प प्रदेशनी करे, आ० आनखा कर्म सि० केटलाक बांधे अने सि०
 केटलाक न बांधे. अ० अशाता-वेदनी कर्म नो० वारंवार उपचले नही.
 अ० आदि अंत रहित दी० दीर्घ मध्य ज्ञाग ठे जेनो, ए० चार
 गतिरूप संसार क० अटवीनो वी० पार पामे. से० ते शा अर्थे ? ज०
 हे जगवान ! जा० यावत् वी० व्यतिक्रमे, संसार तरे. इति प्रश्न. उत्तर-
 गो० हे गौतम ! फा० प्रासुक ए० एखणिक जु० जमतो थको स० साधु
 तपस्वी नि० निर्ग्रथ० आ० आत्माए करी ध० श्रुतचारित्ररूप धर्म प्रत्ये
 ना० उलंघे नहिं. वली आ० आझाए करी ध० श्रुतचारित्ररूप धर्म प्रत्ये
 अण० अणुलंघतो थको साधु पु० पृथ्विकायना जीवनी अ० दया
 वांटे, जा० यावत् त० त्रसकाय बे इंद्रियादिक जीवनी अ० रक्षा करे, जे
 जे जी० जीवना स० शरीरनो आ० आहार करे ते जीवनी पण रक्षा करे.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! आधाकर्मी आहार जोगवे तेने सात कर्म ढीलानां गाढां बंधाय, यावत् चतुरगति संसारमां दीर्घकाल सुधी परि-
त्रमण करे. ते शा अर्थे हे जगवान ! एम कहुं ? उत्तर. हे गौतम !
आत्मानो धर्म (ज्ञान दर्शन चारित्र) उलंघे, पृथ्वीकायनी अनुकंपा न
करे, दया न पाले, रक्षा न करे, आउखुं (जीवुं) न वान्ठे, एम ठका-
यनी अनुकंपा दया न आवे, आउखुं जीवुं न वान्ठे, तेथी जीव रुद्धे.
ए न्याये असंजतीनुं आउखुं (जीवीतव्य) वंठे ते संसारमां न रले.
वखी जे प्रासुक निर्दोष जोगवे ते सात कर्म गाढानां ढीळां करे, यावत्
चारगतीरूप संसारने उलंघे, पार पामे. ते शा अर्थे हे जगवान ! एम
कहुं ? हे गौतम ! आत्मानो धर्म (ज्ञान दर्शन ने चारित्र) उलंघे नही,
ठ कायना जीवुं जीवीतव्य (दया) वान्ठे, जे जीवोना शरीरनो आहार
करे, ते जीवोनुं पण जीवीतव्य (दया) वान्ठे, तेथी संसार समुद्र तरे. ए
ठ कायनुं जीवीतव्य वंठयुं, दयापालो, तथा रक्षा करी, तेथी तरुं कहुं;
पण एम न कहुं के “ निर्दोष जोगवे तेणे पोतानुं पाप टाढ्युं, तेथी संसार
तरे.” ए ठ कायनुं जीवीतव्य वान्ठयुं तथा दया पालो ते तो कारण ठे, अने
पाप टाढ्युं अने तरुं थयुं ते कार्य ठे. ते कारणथी कार्य सिद्ध थाय. ते
माटे इहां श्री वीतरागदेवे कारण कहुं ठे. ए न हएयामां के उगार्यामां ?
ए न्याये ठ कायना जीव असंजतीनुं जीवुं उगारुं सिद्ध थाय ठे.
वखी साधु परजीवुं उगारुं अने जीवुं वान्ठे. शाख सूत्र दशाशुत-
खंध अध्ययन सातमें. ते पाठः—

मासियणं जिख्खू केवइ उदसयं अगणिकाएणं चामेच्चा
णोसेकप्पइ तंपमुच्च निक्खमित्तएवा पविसित्तएवा तद्धणं
केइ बांहाएगाहाय आगसेच्चा णो से कप्पइ तं अवलंबि-
त्तएवा पवलंबित्तएवा कप्पइ से आहारियंरित्तए ॥१४॥

अर्थः—मा० मासिक पन्निमाधारी जिखुने के० कोइ अनार्यम०
उपाश्रयने त्रिषे अ० अग्नि-कायेकरो चा० बाले, एटले कोइ अनार्य आग

खगामे, त्वारे णो० ते पन्निमाधारीने न कट्ठे तं० ते छाहे छाग्याथी ते नि० स्थानकथी वाहार नीकलवुं, अथवा प० वाहारथी मांही पेसवुं. त० त्यां के० कोइ आर्य समद्रष्टि तथा श्रावक ते बलतामांहीथी वां० ब्राह्म ग्रीहीने आ० ताणे तो णो० न कट्ठे से० ते पन्निमाधारीने तं० ते ताण-वावालांने अ० वांहेकरीने ग्रीही राखवो प० वारंवार जाळी राखवो. क० कट्ठे से० ते पन्निमाधारीने अ० यथा इर्या सुमति चाली नीकलवुं कट्ठे अने ते साधुने ते उपाश्रय आग्नथी बळ्यानी बीके नीकलवुं न कट्ठे; पण कोइक काढे तो ते बलीजाशे तेनी द्याने अर्थे नीकलवुं कट्ठे.

भावार्थः—हवे जुठ ! जिनकट्ठी तथा अजिग्रहधारी साधु छाहे छागवाथी पोताना जीवीतव्यनी आशाए सुखने अर्थे नीकले नही, पण अनेरो कोइ दयावंत, साधुने बलता देखीने काढवा आवे तो विलंबरहित नीकले, जरापण ढील करे नही. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? केमके साधुना नव जोगमां तो हिंसानुं पाप लागतुं नथी. ए न्याये जीवतुं जीवतुं वांढवुं, उगारतुं अने रक्षा करवी ते स्पष्ट रीते सिद्ध ठे. बखी साधवी नदीमां वेहेती होय तेने साधु काढे तो आज्ञा उलंघे नही. शाख सूत्र ठाणायंग ठाणे नवमे. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? तथा सुयगकांग श्रुतकंधे पहेले अध्ययन अग्यारमें. ते पाठ.

इणंतं णाणुजाणेज्जा आयगुत्ते जिइंदिए ठाणाइ संति सट्ठिणं गामेसु नगरेसुवा ॥१॥ तहागिरं समारंज अत्थि पुन्नं-ति णोवए अहवा णत्ति पुणंति एवमेयं महवज्जयं ॥२॥ दाणठयाय जेपाणा हम्मंति तसथावरा तेसिं सारस्केण्ठा ए तम्मा अत्थिति णोवए ॥३॥ जेसितं उवकप्पंति अन्नं-पाणं तहाविहं तेसिं लाजंतरायंति तम्मा णत्ति-ति णोवए ॥४॥ जेय दाणं पसंसंति वह मिच्चंति पाणिणं जेयणं पस्सिसेहंति वितिच्चेय करंतिते ॥५॥ इइज्ज-वित्ते एज्जासंति

अङ्गि वा नङ्गिवा पुणो आयं रहस्स देचाणं निघाणं
पाजणंति ते ॥ ६ ॥

अर्थः—हं जीवने हणतां णां अनुमोदे नहीं. आं जेनी आ-
त्मां गुप्त ठे अने जेणे इन्द्रियो जीती ठे एवा सांधुनी ठां समीपे सं
ठे सं श्रद्धावतं (धर्म करवानी इच्छावाला) बोध्यादिक गां गामं अने
नं नगरने विषे वसंनारां ठे, ते तं आरंज सहितं गिं वाणीए करीने
पुं ठे के, हे महामुनी ! अमे सदावत, पाणीनी परव आदिक धर्म
अर्थे करावीए ? तेमां अमने शुं थाय ? एवुं तेमनुं पुंठुं सांजलीने
सांधु, अं ठे पुं तमने पुन्य, णो एम न कहे. अं अर्थवां एं
नथी पुन्य, एम कहेवामां पण मं महां जय ठे. दां दानने अर्थे
जे जे प्राणी (वेइन्द्रियादिक) हं हणाय तं त्रस अने आं स्थावर
(पृथ्व्यादिक), ते तेनी सां सम्यक् प्रकारे रक्षाने अर्थे (तं ते माटे)
अं ठे तमने पुन्य, एम णो न कहे, अने जे जेने पूर्वोक्त सदावत
परवादिकनुं अन्न पाणी लेवुं कट्टे एटले जेने तथाप्रकारना अन्न पाणी
लेवानी आशा ठे, ते ते जीवने लां लाजान्तराय थाय. तं ते कारणे
पूर्वोक्त अनुष्ठानमां तमने पुन्य नथी णो एम पण न कहे. जे जे
सांधु दां दानने पं प्रसंशे ते वं वध हिंसा इछेठे पां प्राणीनी. (जे
सावध दानने अनुमोदे ते हिंसाने अनुमोदे ठे); अने जे जे सावध
दाननो पं निषेध करे ठे ते पूर्वोक्त दानार्थी जीवोनी विं वृत्ति आजी-
विकानो ठे ठेद करे ठे. ते माटे हुं ए बे जाषा आगला पुंठनारने एं
न कहे. अं ठे अथवा नं नथी तमने पुं पुन्य. आं आत्म रं रह-
स्यनो हें हेतु (पाप कर्मनो त्याग जाणीने) पूर्वोक्त वाणी बोलवी मुके.
एवी जापा न बोले ते यति निं मोक्ष पां पामे. एवी राते मौन राखवी
पण एवुं मीश्र वचन खुलासे नहींज कहेवुं.

भावार्थः—हवे जुठं । दानने अर्थे जे प्राणी (त्रस स्थावर) हणाय
ते जीवनी रक्षाने अर्थे “ तमने पुण्य ठे ” एम न कहे; अने जेने अन्न-

पाणी तथा प्रकारना कट्टे, तेने लाजनी अंतराय पके, ते अर्थे “ तमने पुन्य नथी ” एम पण न कहे. कारणके जे दाननी प्रसंशा करे तेने ठ कायना वधनो वंढणहार कहोए, अने जे दानने निषेधे तेने वृत्तिनो ठेदणहार तथा अंतरायनो देणहार कहोए. एम जाणीने साधु मौन राखे. ए जुठ ! ब्रह्म स्थावर जीवनी रक्षाने अर्थे “पुण्य ठे” एम न कहे कछु. पण एम न कछु के, पोतानुं पाप टालवाने अर्थे पुण्य ठे एम न कहे. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? वली कोइ उघाके मोंढे बोले तेने कहे के, “ उघाके मोंढे न बोलो. ” ए वचन न हण्यामां के उगार्यामां ? वली ठकायना जीव हणताने कहे के, “ मां हणो, मां हणो, ” ए वचन न हण्यामां के उगार्यामां ? ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ ठकायने न हणो ” एम कहे ते तो आगलानुं पाप टालवाने तथा तरवाने अर्थे उपदेश दे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जीवनी रक्षा थइ ते तो कारण ठे, अने पाप टढ्युं, तरबु थयुं, ते कार्य ठे. कारणविना कार्य थाय नही. श्रीवीतरागदेवे तो ठाम ठाम जीवनी रक्षानां वचन कहां ठे, पण तमारी पेरे एम तो कोइ सूत्रमां कछु नथी के, आगलानुं पाप टालवाने उपदेश देवे. हे देवानुप्रीय ! जीवनी रक्षा करी, अने उगार्यो, ए तो कारण ठे. ए कारणथी पाप टढ्युं तेथी कार्य थशेज. वली श्री वीतरागदेवे तो ठाम ठाम क्लान, दर्शन, चारित्र, तप, जीवनी जयणा, पांच सुमति, त्रण गुति, संवर अने जीवनी रक्षा इत्यादिक कारण कहां ठे, अने फलने अधिकारे फल कहां ठे. तमे कारणनो नाश केम करोठो ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ अज्ञ-यदाननो लाजतो सूत्रमां ठाम ठाम कह्योठे, पण अनुकंपानो तथा जीव उगार्यानो लाज कछो नथी. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कछु तो ठे पण तम सरखाने सुजुतुं नथी. जुठ सूत्र ठाणायांग ठाणे त्रिजे, तथा जगवती शतक पांचमाने उदेशे ठछे. स्पष्ट रीते जीव उगारवानुं फरमान सिद्ध थाय ठे. ते पाठ लखीए ठीए:

कहणं जंते ! जीवा अप्पाजयत्ताए कम्मं पकरेइ ? गो० !
पाणेअइवइत्ता मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माहणंवा
अफासुएणे अणेसणिवेणं असणं पाणं खाइमं साइमेणं
पन्निदाजेत्ता एवं खलु जीवा अप्पाजयत्ताए कम्मं पकरेइ.
कहणं जंते ! जीवा दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ ? गो० !
नो पाणेअइवइत्ता नो मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माह-
णंवा फासु एसणिवेणं असणं पाणं खाइमं साइमेणं
पन्निदाजेत्ता एवं खलु जीवा दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ.
कहणं जंते ! जीवा असुह दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ ?
गो० ! पाणेअइवइत्ता मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माह-
णंवा होलित्ता निंदित्ता खिसित्ता गरहित्ता अवमन्नितां
अणयरेणं अमणुणेणं अप्पियकारेणं असणं पाणं
खाइमं साइमं पन्निदाजेत्ता एवं खलु जीवा असुह
दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ. कहणं जंते ! जीवा सुहदीहा-
जयत्ताए कम्मं पकरेइ ? गो० ! नो पाणेअइवइत्ता नो
मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माहणंवा वंदित्ता जाव पञ्चु-
वासित्ता अणयरेणं मणुणेणं पीयकारेणं असणं पाणं
खाइमं साइमेणं पन्निदाजेत्ता एवं खलु जाव पकरेइ. ॥

अर्थः—कण केवे प्रकारे जंण हे जगवान ! जी० जीव अ० अहं
आयुष्यरूप क० कर्म प० बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा०
प्राणातिपात करवाथी, मु० मृखावाद बोधवाथी, तेमज त० तथारूप शा-
स्त्रोक्त स० साधु मा० ब्राह्मणने अ० सचित्त अ० सदोष एवा अ० असेन
पा० पाणी खा० खादिम सा० स्वादिम प० प्रतिवाजवाथी ए० ए प्रकारे
ख० निश्चे करी जी० जीव अ० अहं आयुष्य बांधे. हवे क० कये प्रकारे

जं० हे पुज्य ! जी० जीव दी० दीर्घ आयुष्यरूप कर्म प० बांधे ! इति प्रश्न. गो० हे गौतम ! गो० प्राणातिपात न करवाथी, गो० सु० जुठ न बोलवाथी, तेमज त० तथारूप स० श्रमण मा० ब्राह्मणने प्रा० अचित ए० निर्दोष अ० असन, पाणी, खादीम, स्वादीम प० प्रतीलाजवाथी ए० ए प्रकारे ख० निश्चे जी० जीव दी० दीर्घायुष्य बांधे. क० कये प्रकारे जं० हे पुज्य ! जी० जीव अ० अशुज दी० दीर्घायुष्य कर्म प० बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा० प्राणातिपात करवाथी, सु० जुठ बोलवाथी, तेमज त० तथारूप स० श्रमण मा० ब्राह्मणने ही० हेलो नि० निदि खि० खष्ट करी ग० गही अने अ० अपमानने अ० अनेरो कोइक अ० असनोइ अ० अप्रीतीकारक अ० असन, पान, खादीम, स्वादिम, प्रतीलाजवाथी ए० ए प्रकारे ख० निश्चे जी० जीव अ० अशुज दी० दीर्घायुष्य प० कर्म बांधे. क० कये प्रकारे जं० हे पुज्य ! जी० जीव सु० शुज दी० दीर्घायुष्यरूप कर्म प० बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! नो० प्राणातिपात न करवाथी, नो० जुठ न बोलवाथी, तेमज त० तथारूप स० श्रमण मा० ब्राह्मणने वं० स्तुति करीने जा० यावत् प० सेवा करीने अ० अनेरो कोइएक म० मनोइ पी० प्रीतीकारक अ० असण, पाणी, खादीम, स्वादीम, प० प्रतीलाजवाथी ए० ए प्रकारे ख० निश्चे जा० यावत् जीव शुज दीर्घ आयुष्य प० बांधे.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां जीव हिंसा करे तो, जुठ बोलि तो, तथा असुजतो आहार आपे तो, अल्प आयुष्य बांधे; अने जीवने न हसे तो, जुठ न बोलि तो, तथा सुजतो आहार पाणी आपे तो दीर्घ आयुष्य बांधे. एम कथुं. तेवारे तेरापंथी कहे ते के “ ए ठामे जीव हसे तो अल्प आयुष्य बांधतो कह्यो, अने न हसे तो दीर्घ आयुष्य बांधतो कह्यो. हवे अनुकंपाथी तथा जीव उगार्याथी शुं फल पामे ? एतुं फल देखाओ ”. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! उगारवुं ए न हणवामांज आवुं. जेणे जीव उगार्यो तेणे सरस्वता जयथी मुंकाव्यो के सामो जपमां

જાણ્યો ? તે કહ્યો. હે દેવાનુપ્રીય ! જીવને ઝગારવું તે શું ન હણવાથી જુઠું છે ? એમ જાણતા હો તો એક પાપી, જીવને મારે તો તે હણતો કહેવાય. અને ન હણે તે ન હણતો કહેવાય. હવે જુઠુંની ! જીવ ઝગારવાવાલો શેમાં જડ્યો ? તે તમે વીચારી જુઠ. હવે જીવને હણતો અદ્વ આયુષ્ય બાંધે અને ન હણતો દીર્ઘ આયુષ્ય બાંધે, પણ તમે ઝગારવું જુઠું માને છો તે તમારું માનવું ઝમચી છે. તેનું નીરાકરણ નીચે મુજબ :—

હવે જે જુઠું બોલે તે અદ્વ આયુષ્ય બાંધે, અને જુઠું ન બોલે તે દીર્ઘ આયુષ્ય બાંધે. હવે જુઠું બોલે તેનાં અને જુઠું ન બોલે તેનાં તો ફલ કહ્યાં; પણ નિર્વધ સાચું બોલે તેનાં શું ફલ ? એ વે વોલમાં તો સાચ ન પેઠું. હવે નિર્વધ સાચું બોલે તે શેમાં પેઠો તે કહ્યો. તેવારે તેરાપંથી કહે કે “ નિર્વધ સાચું બોલે તે જુઠું ન બોલે તેમાં પેઠો. ” તેમ એક, જીવ હણે, એક ન હણે, અને એક ઝગારે. એ ત્રણ ત્રણ બોલના ઠામ જુદા કહોઠો, તેમ છૂના પણ ત્રણ બોલે છે. જુઠું બોલે, જુઠું ન બોલે, અને સાચું બોલે. હવે જેમ સાચું બોલે તે જુઠું ન બોલે તેમાં પેઠો, તેમ ઝગારે તેપણ ન હણવામાં પેઠો. (૧) કોઈ અસુજતું આપે, કોઈ અસુજતું ન આપે અને કોઈ સુજતું આપે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે જે સુજતું આપે તે, અસુજતું ન આપે તેમાં પેઠો. જે અસુજતું ન દે તેનાં જેવાં ફલ, તેવાંજ સુજતું દીધાનાં ફલ. તેમ ઝગારવું તે ન હણવામાં પેઠું, તેનાં પણ તેવાંજ ફલ. (૨) કોઈ ચોરી કરે, કોઈ ચોરી ન કરે, અને એક દીધેલું છે. હવે દીધું છે તે ચોરી ન કરે તેમાં પેઠો, તેમ ઝગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેઠો. (૩) એક, સ્ત્રીથી વાત કરે, એક, સ્ત્રીથી વાત ન કરે, અને એક, ધર્મોપદેશની વાત કરે. હવે ધર્મોપદેશની વાત કરે, તે ધર્મ આશ્રી પાપની વાત ન કરે તેમાં પેઠો, તેમ જીવ ઝગારવાવાલો, જીવ ન હણે તેમાં પેઠો. (૪) એક, ઉપગર્ણ રાખે. એક, ઉપગર્ણ ન રાખે અને એક, ધર્મ ઉપગર્ણ રાખે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે ધર્મ ઉપગર્ણ રાખે તે ધર્મી, પાપમા ઉપગર્ણ ન રાખે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઝગારવાવાલો

જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૫) એક, પાપની વાત (રાગરંગ) સાંજલે. એક, ન સાંજલે અને એક, ધર્મ ઉપદેશ સાંજલે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે જે ધર્મ ઉપદેશ સાંજલે તે પાપની વાત (રાગરંગ) ન સાંજલે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારે તે, જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૬) એક, સ્ત્રી આદિકનાં રૂપ દેખે. એક, ન દેખે. અને એક, સાધુનાં દર્શન કરે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે જે વીતરાગ સાધુનાં દર્શન કરે તે, સ્ત્રી આદિકનું રૂપ ન દેખે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો, જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૭) એક, સુગંધવાસના લે. એક, ન લે અને એક, વાસના આવે તેમાં રાગ દ્વેષ ન આણે (રાગ દ્વેષને જીતે). એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે રાગ દ્વેષ જીતે તે, વાસનાના ત્યાગ કરે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૮) હવે એક, પાપકારી સાવધ વચન બોલે, એક, સાવધ વચન ન બોલે, અને એક, નિર્વધ વચન બોલે (સજાય કરે). એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે નિર્વધ વચન બોલવાવાલો સાવધ વચન ન બોલે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૯) હવે એક, સર્વથા બોલ બોલ કરે. એક, મૌન રાखે, અને એક, નિર્વધ બોલે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. જેમ નિર્વધ વચન બોલવાવાલો મૌનવાલાનો પાંતીમાં પેસે, તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેની પાંતીમાં પેસે. (૧૦) એક, ફર્સથકી સુખ દુઃખ માને. એક, ફર્સથકી સુંદલાદિકના ત્યાગ કરે, અને એક, શીત-તાપની આતાપના લે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે આતાપના લેવાવાલો, સ્પર્શ ઇન્દ્રિયો વિષય જીતે, તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૧૧) એક, મનનો જોગ માઠો પ્રવર્તાવે. એક, માઠો ન પ્રવર્તાવે અને એક, જલો પ્રવર્તાવે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે ત્રણું મન પ્રવર્તાવે તે, માટું મન ન પ્રવર્તાવે તેમાં પેસે. તેમજ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૧૨) એમ વચન જોગના ત્રણ બોલ જાણવા. (૧૩) એમ કાય જોગના પણ ત્રણ બોલ જાણવા. (૧૪) એ ચૌદ બોલના વધે બોલતો સુયગનાંગ શ્રુતસ્કંધ વીજે અધ્યયન વીજામાં છે, અને અકેક બોલના ત્રીજા બોલ માંના કેટલાએક બોલ સુયગનાંગ સૂત્રમાં છે, અને કેટલાએક જગવતી

प्रमुख अनेरा सूत्रमां ठे. बीजा बोलनां फल थोमा घणा धर्म आश्री श्रीबीतरागदेवे बीजा बोल सरखां कहां ठे. तेम जीव उगारे तेनां फल, जीवने न हणें तेनी परे जला जाणवां. एम अमारे मते न हण्यमां अने उगार्यामां कांइ फेर नथी.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “एक, जीवने मारेठे, एक वर्जे ठे (टंटा झगामां पकेठे) अने एक, मौन राखे ठे. हवे मौन राखवावाळाने तो, जीव मारे तेनुं पाप नथी लागतुं; कारणके जगतमां अनेक जीव मरे ठे. केने केने, उगारशे. केनुं केनुं पाप टालशे. पोतपोताने कर्म करी पचे ठे. मुनीराज तथा श्रावकजी केना केना जगामां पके. मुनीराजने तो अनेक जगतमां जीव मरे तेनुं पाप नथी लागतुं, त्यारे असंजती जीवने बचाववाना जगामां शा वास्ते पके. सामु पाप लागे. कारणके कोइ राजी थाय, कोइ कराजी थाय.” तेनो उत्तरः—हे देवानुप्रोय ! परोपकारनी बुद्धीवाला, परजीवने उपकार कर्यामां गुण जाणे ते वास्ते उपकार करेज. जो तमारा कहेवा प्रमाणे परउपकार करवो ते पराया जगामां परवुं एम होयतो श्री तीर्थकरदेवने तथा केवलीने केवलज्ञान उपन्युं ते पावुं न जाय. त्यारे उपदेश शा वास्ते दे. संसारी जीवे करेलुं पाप तीर्थकर तथा केवलीने तो नथी लागतुं. उलटुं उपदेश सांजलीने कोइ राजी थाय, अने कोइ कराजी थाय. ए परना जगामां केम पके ? ए तीर्थकर केवली उपदेश दे ते न हण्यमां के परजीवना उपकार वास्ते ? वली वित्तिजयपुर-पाटणना धणी उदाइ-राजाए पाठली रातनी चिंत-घणा करी के “जगवंत श्री माहावीरजी पधारे तो ठकायने अजय-दान दनं, दिक्का लनं.” पढी महावीरदेव घणा साधुना परिवारे पधार्या, अने उदाइ-राजाने दिक्का दीधी. शाख सूत्र जगवती शतक तेरमे.

हवे जुन ! उदाइ-राजानुं करेलुं पाप जगवंतने तो मोहोतुं लागतुं, पण सातसो कोशथी चालीने आव्या, रस्तामां अनेक नदीउं उलंधी हशे, साधुउंना पगथी विहारमां असंख्याता जीवोनी घात थइ हशे,

अने उदाइ राजाने दिहा दिवाथी अनेक जीव दुःख पाम्या हशे ए जगवंत तमारी कहेणीने लेखे उदाइ-राजाना ऊधरामां नाहकना केम पड्या ? सातसो कोशथी गया. ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (२) वली चक्रवर्ति प्रमुख अनेक जीवोने केवली अने साधु उपदेश दइ दीहा दे, तेथो श्रीदेवी प्रमुख अनेक जीव दुःख पामे. हवे केवली तथा साधु जगवंतने तो चक्रवर्ति आदिकनुं कीधैलुं पाप नथी लागतु, पण घणा जीवने दुःख उपजावीने पारका ऊगरामां केम पके ? ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (३) एम अनेक जीवोने दीहा दे तथा श्रावको प्रमुखने कुशील प्रमुखना सोगन करावे, तेथी स्त्रीआदिक अनेक जीव दुःख पामे. ए साधु, जगवंत तथा केवलीने तो पाप नथी लागतु. ए घणा जीवने दुःख उपजे, एवा ऊधरामां केम पके ? ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (४) वली माहा शतक श्रावकने दोष लाग्यो त्वारे गौतमने मुकीने पायश्चित देवराव्यु. ए दोष जगवंतने तो नहोतो लागतो. ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (५) वली मांहोमांही कलेश होय ते उपशमावे तो मोहनी प्राप्ती थाय. शाख सूत्र ठाणायंग ठाणे आठमे ते पाठ:-

अछहिं ठाणेहिं सम्मं घमितव्वं जइतव्वं परक्कमियव्वं अस्सि-
चणं अठे णोपमाएयव्वं जवइ असुयाणं धम्माणं सम्मं सु-
णणयाए अब्भुठेयव्वं जवइ. १ सुयाणं धम्माणं उगेन्ह-
णत्ताते अवधारणयाए अब्भुठेतव्वं जवइ. २ णवाणं क-
म्माणं संजमेण मकरणताते अब्भुठेयव्वं जवइ. ३ पौरा-
णाणं कम्माणं तवसाविग्गिचणताते विसोदणताते अब्भु-
ठेयव्वं जवइ. ४ असंगिहित परिताणस्स संगेन्हणताते
अब्भुठेयव्वं जवइ. ५ सेदं आचार गोयरं गगहणताते
अब्भुठेयव्वं जवइ. ६ गिदाणस्स अगिदाणताते वेयावच्चं

करणताए अब्जुठेयवं नवइ. ७ साधंमिताए मधिकर-
णंसि उप्पन्नंसि तन्न अनिस्सितो वस्सिते अपस्क-गाही
मच्च न्नावज्जुते कहणु साहंमिता अप्पसदा अप्पजंझा
अप्पतुमतुमा उवसामणताते अब्जुठेयवं नवइ. ८ ॥

अर्थः—अ० आठ ठा० स्थानके स० सम्यक् प्रकारे घ० अणपा-
म्याने विषे उद्यम करवो. ज० पाम्याने विषे यत्न करवो. प० शक्ति न
होय तोपण पराक्रम करवुं. अ० एवा अर्थने विषे णो० प्रमाद न कर
वो. हवे ते स्थानक कहे ठेः—अ० अणसांजद्वयो श्रुतधर्म सांजलवाने
विषे अ० उद्यम करवो. १ सु० सांजद्वया श्रुतधर्मने उ० ग्रहण करवाने,
अविसारवाने अर्थे, अ० अवधारवाने अर्थे अ० उद्यम करवो. २ ए० नवा
कर्म सं० संजमे करी अ० अणकरवाने विषे अ० उद्यम करवो. ३ पो०
पुर्वलां कर्म त० तपे करी वि० निर्जरवाने अर्थे वि० आत्मा विशुद्धवाने
अर्थे अ० उद्यम करवो. ४ अ० निराधार शिष्य वर्गने सं० आधार देवाने
विषे अ० उद्यम करवो. ५ से० नवदिक्षीत शिष्यने आण्झानादिक पांच
आचार गो० गोचर जिह्वाचार ग० ग्राहावाने विषे अ० उद्यम करवो. ६
गि० रोगीनी अ० खेदरहित वैयावच करवाने विषे अ० उद्यम करवो. ७
सा० साधर्मीकने विषे अ० अधिकरण विरोध उ० मांहेमांही उपन्यायी
त० त्यां अ० राग रहित, आहारादिकनी इच्छा रहित, द्वेष रहित अ०
अपहपातपणे म० मध्यस्थ जा० जावे क० शुं शुं करे, ते कहे ठेः—सा०
साधर्मी अ० रागना मोटा शब्द रहित तथा अ० विखर्या वचन रहित
अ० क्रोधकृत विकार रहित आशे. एम विचारीने उ० विरोध उपश-
माववाने विषे अ० उद्यम करवो. ८

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! ए कलह कदाग्रहनां कर्म बीजाने तो नथी
झागतां, पण जगमो मुंकाव्यो तेने लाज कह्यो. ए जगमो मुंकाव्यो ते
न हणयामां के परजीवना उपगार वास्ते ? (६) बली मार्गमां कीमी,
मकौमी, हरीकाथ (लीलोत्री) प्रमुख पत्नी होय ते पोते टालीने नीक-

द्वयो. तेवारे मा हणो मा हणो. थइ चुक्युं. पढी बीजाने कहे के, हे ज्ञाह ! तमे पण त्रस प्रमुख जीव उपर पग न देशो. ए उपदेश न हणायामां के परजीवना उपगार वास्ते ? (५) वली केशीगुरुने तथा चित्तसारथिने प्रदेशीनुं कयुं पाप नहोतुं लागतुं, पण कपटाइ करी घोमा रथ दोमावी हिंसा करीने चित्तप्रधान प्रदेशीराजाने लाव्यो. धर्मदलावी करी. पढी केशीश्रमणे अनेक दुष्टांत दइ प्रदेशीने समजाव्यो. ए जगत्तामां परया. ए न हणायामां के परजीवना उपगार वास्ते ? (६) वली दसाश्रुतखंधमां साधुनी परिमाने अधिकारे कखुं ठे के, साधु अग्निमां बलतो होय त्यारे तेने कोइ दयावंत काढवा आवे ते काढनारनी अनुकंपा अर्थे नीकले ते पाठ

मासियणं निखू कैइ उवस्सगं अगणिकाएणं धामेष्वा
णो से कप्पइ तं प्रमुच्च निखित्तएवा पविसित्तएवा. तद्धणं
कैइ बाहाए गाहाय आगसेष्वा णो से कप्पइ तं अवलं-
बित्तएवा पवलंबित्तएवा कप्पइ से आहारियंरित्तए.

अर्थः—पूर्ववत्. प्रश्न बीजे, पाठल पाने १२७ में.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! बलता साधुने कोइ अग्निमांथी काढे तो ते काढनारनी अनुकंपाने अर्थे नीकले, पण एस न जाणे के “ ए प्राणी नीकलीने शुं धर्म करशे. जो हुं नहीं नीकलुं तो ए जेलो बलशे. तेमां मारा नव जोगमां तो हिंसा लागती नथी. ” पण तेना उपकार अर्थे सुखे नीकले. ए न हणायामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (ए) वली नदीमां आरजा रुबे तेनुं पाप साधुने तो नथी लागतुं, पण तेने अनंत जीवनी रक्षपाल जाणीने काढे. ए न हणायामां के उगार्यामां ? इत्यादिक अनेक प्रश्न उपकार उपर जाणवा. जेस आ प्रश्नोमां आगलानुं करेहुं पाप पोताने नथी लागतुं, पण उपकार अर्थे उपदेश दे तथा आटलां कार्य करे; तेम उपकार वास्ते अने आगलानुं पाप टलाववाने वास्ते जीवने बचाववो जोइए. जेना घटमां परोपकारनी बुद्धि नथी, अनुकंपा

समंकितनुं लक्षण नथी अने दया नथी, तेनुं अजयदान पण अज-
विनी परे निरर्थक जाणवुं. वली जीवने बचाव्यामां पाप कहे तेने पुढवुं
के, हे देवानुप्रीय ! जीवनी रक्षा करवी तथा उपकार करवो ते तो
सूत्रमां ठामठाम बताव्युं ठे, पण अमे तेमने पुढीए ढीए के “ कया
सूत्रमां कह्युं ठे के, पोताना वृत्तनी (कटपनी) मर्यादा राखीने जीवने न
बचाववो. ” वली जीवने बचाव्याथी पाप लागे, अने असंजति जीवनुं
जीववुं न वान्ठवुं, एवुं ३३ सूत्रमां, ४५ तथा ८४ आगममां अथवा
टीका चूर्णि ज्ञाप्य के प्रकरणमां क्यांय कह्युं होय तो बतावो. तेवारे
रुवतो माणस वाचका जरे तेनी माफक सुयगरांग सूत्रनी जुठी शाख
बतावे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहां तो एम कह्युं ठे के, हे साधु
तुं संजम जांगीने असंजम करी जीववुं वान्ठीश नही. संजम धारीने
संजम ठोकीने पोतानुं असंजम जीवीतव्य वान्ठवुं नहिं, एम कह्युं
ठे; पण एम नथी कह्युं के, साधु तथा श्रावके ठकायना जीव असंज-
तिनुं कोइए जीववुं वान्ठवुं नहिं. वली तेरापंथी, असंजति जीवनुं
जीववुं नही वान्ठवुं ते विषे, आवश्यक सूत्रनी तथा उपाशकसूत्र प्रमु-
खनी जुठी शाख बतावे ठे. ते पाठः—

तयाणंतरंचणं अपञ्चिम मारणंतिय संलेहणा कूसणा
आराहणा समणोवासगस्सणं पंच अइयारा जाणियवा
णसमायरियवा तं० इहलोगा-संसप्पजग्गे १ परलोगा-सं-
सप्पजग्गे २ जीविया-संसप्पजग्गे ३ मरणा-संसप्पजग्गे ४
कामजोगा-संसप्पजग्गे ५

अर्थः—तं० तेवार पढी अ० ठेढलो मा० मरणने अंते सं० संलेह-
णा जु० तप अग्निने विषे आ० आराधनाना स० श्रमणोपासकने (श्राव-
कने) पं० पांच अ० अतिचार जा० जाणवा ए० पण समाचरवा नही.
तं० ते जेम ठे तेम आलोडेंतुं. इ० आलोक मनुष्यादिकनां सुख चक्र-
वृत्त, बलदेव, अथवा वासुदेवनी रिद्धिने पासुं एवी इच्छा न करे. प०

દેવતાદિકના સુખની, ઇન્દ્રાદિકના પદની ઇચ્છા જ કરે. જીવ પોતાનો મહીમામોહવ દેખીને ઘણા દીન જીવું તો ઠીક એમ ન ચિંતવે. મન અપુ-
જ્યપણું દેખીને તથા ક્રુધાદેવની સહન ન થાય તેથી ઝટ મરી જાઉં તો
સારું, એમ ન ચિંતવે. કાળ શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ, એવા કામ-
જોગની ઇચ્છા ન કરે. “ પરલોકે આ તપના પ્રજાવે એ મને અધિક પ્રાપ્ત
થાજો, એમ ન ચિંતવે. ”

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝં ! ઇહાંતો એમ કહ્યું કે, સંલેષણામાં (સંથારામાં)
પાંચ વોલની વાન્ઘા કરવી નહીં. કરે તો સંથારામાં અતિચાર. લાગે.
હે દેવાનુપ્રીય ! ઇહાંતો એમ કહ્યું છે કે, સંથારામાં ઘણાદીન જીવું તો
સારું અથવા મરણ વેહેલું આવે તો સારું. એતો પોતાના જીવ આશ્રી
કહ્યું છે કે, સંથારામાં પોતાને જીવવું મરવું વાન્ઘવું નહીં; પણ એમ
નથી કહ્યું કે, કોઈ જીવનું જીવવું મરવું વાન્ઘવું નહીં. એ દયા ઝગ-
વવાને વાસ્તે મતના લીધે મૃત્વાવોલી સંસાર કેમ વધારો ઠો ? તેવારે
તેરાપંથી કહે છે કે “ જ્યારે સંથારામાં જીવવું મરવું વાન્ઘયામાં દોષ છે
ત્યારે વિનાસંથારે પણ જીવવું મરવું વાન્ઘે તેપણ આર્તધ્યાન છે, અને
આજ્ઞા બાહાર છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ધર્મધ્યાન શુક્લધ્યાન
તો સંવરનિર્જરા સમ્યક્ સહિત હોય તેને કહીયે. તે સંવરથી તો પુન્ય-
પાપરૂપી કર્મ આવતાં રોકાય, નિર્જરાથી આગલાં કર્મ તુટે (શાસ્ત્ર સૂત્ર
જગવતી સતક બીજે ઝંદેશે પાંચમે) અને રુદ્રધ્યાનથી પાપ વંધાય. હવે
કહો ! પુન્ય કયા ધ્યાનથી વંધાય અને દેવતાનું આઝણું કયા ધ્યા-
નથી વંધાય તે સૂત્ર શાસ્ત્ર વતાવો.

હે દેવાનુપ્રીય ! પુન્યનો અને દેવતાના આઝણાનો વંધ આર્તધ્યાન
(આશ્રવજ્ઞાવ) માંજ છે. સંવરજ્ઞાવમાં આઝણું વંધાય નહીં. શાસ્ત્ર સૂત્ર
જગવતી શતક પહેલે. હવે અપ્રશસ્ત-આર્તધ્યાનથી (આશ્રવજ્ઞાવરાગથી)
પાપ વંધાય, અને પ્રશસ્ત-આર્તધ્યાનથી (આશ્રવજ્ઞાવ સરાગથી) પુન્ય
અને દેવતાનું આઝણું વંધાય. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક બીજે ઝંદેશે

પાંચમે. સરાગ પ્રશસ્ત સંજમ તથા તપ નુપર પણ આર્તધ્યાન છે. અન્યાયે પ્રશસ્ત કાર્યથી તથા પ્રશસ્ત રાગ જાવથી જીવું મરું વાન્હે, તે પુન્ય પ્રકૃતિનું કારણ છે. વલી તેરાપંથી, “ જીવું મરું વાન્હયામાં ધર્મ પુન્ય સરધે તેને મિથ્યાત પાપ લાગે ” એવી પરુપણા જોલા જીવોને જનમાવવા વાસ્તે કરે છે, પણ પોતાનું જીવું વાન્હે છે. વચન બોલીમાં બંધ નથી. તેમને એવા પ્રશ્ન પુઠીએ કે:- (૧) તમારે જીવવાની વાંઠા નથી ત્યારે સાપ આવ્યાથી આઘા કેમ જાઉંઢો ? (૨) સાંઢ લઢતા આવતા દેહીને આઘા કેમ યસોઢો ? (૩) સીંદ્ આવતા દેહીને આઘા કેમ જાઉંઢો ? (૪) હરુકાયું કુતરું દેહીને આઘા કેમ યસોઢો ? (૫) ટાઢ લાગ્યાથી કપડાં કેમ ડોઢો ? (૬) તાપમાંથી (હુમાંથી) ઢાંચે કેમ આવોઢો ? (૭) પેટમાં જુલ લાગ્યાથી ઠામ ઠામ ઘર ઘર જટકી આહાર લાવીને કેમ યાઉંઢો ? (૮) વાયુ ઢાઘજ્વર વીગેરે શરીરમાં રોગ નપન્યાથી ઔષધનો નયમ કરી જીવીતવ્ય કેમ વંઢોઢો ? (૯) ઢાત પથર પરતો દેહી આઘા કેમ યસોઢો ? ઇત્યાદિક નપસર્ગ નપજ્યાં સાંમા જાનંતો મરણ વાંઢયું કહેવાય અને આઘા જાઉં તો જીવીતવ્ય વાન્હયું કહેવાય. તમારી શ્રદ્ધાને લેખે તો જે જગ્યોએ બેઠા તેજ જગ્યોએ બેઠા રહેવું જોઈએ. એ નપસર્ગ નપન્યાથી આઘા કેમ જાઉંઢો, જુલ લાગ્યાથી આહાર કેમ કરોઢો અને રોગ નપન્યે ઔષધ કેમ કરોઢો; કારણ કે જીવું વંઢયાં આર્તધ્યાન પાપ લાગે, તો દુઃખ ગમાવવાની વાંઠા, તેપણ આર્તધ્યાનજ છે. મનગમતો સંજોગ મલ્યો તેનો વિજોગ ન પડે તો સારું, અને અણગમતો સંજોગ મલ્યો તે વહેલો મટે તો સારું, એવી ચિંતવણા કરે તે પણ આર્તધ્યાન છે. શાલ સૂત્ર નવવાઈ, ચાર ધ્યાનના અધિકારમાં.

હવે જુઢ ! હે દેવાનુપ્રીય ! જો જીવું વાન્હું નહી તો દુઃખ ગમાવું પણ વાન્હું નહી. તમે સર્પાદિકના નપસર્ગ નપન્યાથી આઘા કેમ જાઉંઢો ? જુલ ગમાવવાને આહાર કેમ કરોઢો ? તથા રોગ ગમાવવાની વાંઠા કેમ કરોઢો ? તમે કહેતા હતા કે જીવું ન વાન્હું. ત્યારે

उपाय करी जीवतुं केम वान्ठयुं ? ए बोलीने केम बदलोढो ? तेवारे तेरापंथी कहेढे के “ घणा दीन संजम पाळ्याथी लाज घणो ठे. ते घणा दीन संजम पाळवानी वान्ठा वास्ते एटला उपाय करीए ठीए. अमारे जीववानी वान्ठा नथी. ” तेनो उत्तर:-हे देवानुप्रीय ! गजसु-कमाल मुनीराजतो माताने हाथे जोजन करी, संजम लेइ तेज दीवसे उपसर्ग सही मोक्ष गया. ते शुं लाज थोमो थयो ? वली दिहा खइ उपसर्ग उपन्याथी समे प्रणामे सामा मंमे तथा समे प्रणामे संथारो करे, तेमां लाज घणो के माल खाइ घणा दीन संजम पाळे तेमां लाज घणो ? ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ढे के, उपसर्ग आव्याथी सामा मंमे तथा संथारो करे तेने धन्य ठे. तो हे देवानुप्रीय ! तमारे लेखे तो जीववानी वान्ठा करवी नही. तमारे तो संथारोज करवो श्रेष्ठ ठे. पण जंगवंते तो दुःख गमाववाने अर्थे तथा जीवीतव्यने अर्थे आहार करवो कथुं ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन ठवीसमें, गाथा तेत्रीसमी. ते पाठ:-

वेयण वेयावच्चे इरियछाएय संजमछाएय,

तह पाणवत्तियाए ठं पुण धम्म चिंताए ॥ ३३ ॥

अर्थ:-—पुर्ववत्. जुठ प्रश्न १ लो पाने १०मे.

जावार्थ:-हवे जुठ ! अहीतो ठ कारणे आहार करवो कथुं ठ; अने तमे कहोढो के, एक संजम पाळवाने अर्थे एटला उपाय करीए ठीए, औषध लावीए ठीए, अने आहार करीए ठीए. ए मृषावाद केम बोलोढो ? तेवारे तेरापंथी कहेढे के “ असंजम जीवीतव्य न वान्ठयुं, पण संजम जीवीतव्य वान्ठयामां धर्म ठे, ते माटे एटला उपाय करी संजम जीवीतव्य वान्ठीए ठीए. ” एम कहोढे, पण आगल ए वचन पण पलटी जशे, कारणके जुठा-बोढ्यानां वचनमां बंध नथी. ते वास्ते तेरापंथीने पुठवुं के “ तमारा साधुने कोइ अनार्य फांसी दइ मयो. ते देखी कोइ दयावंत, ए साधु संजम घणा दीवसे पाळशे एवा मोटा मुनीराज ठे, एम जाणी अनुकंपा आणीने शुद्ध प्रणामथी खोले तथा बजो

ए. संजम जीवीतव्य खोलनारे वान्ठयुं, तेमां पाप केम कहोठो ? तेमज कुतरो करके तेने हकाले, परुताने बचावी ले, इत्यादिक सर्पादिकना अनेक उपसर्ग उपजता देखी, घणा दीन संजम पालशे एम जाणीने टाले. ए संजम जीवीतव्य उपसर्ग टालनारे वान्ठयुं एमां पाप केम कहोठो ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, “ गृहस्थीनी साहाज साधुए वान्ठवी नही, तेथी पाप कहीए ठीए. जेम संथारामां खावाना त्याग ठे तेने अनुकंपा आणीने खवरावे तथा संथारो जंगावे तेने पाप थाय, तेनी पेरे अनुकंपा आणीने धर्मार्थे साधुनी फांसी खोले तेने पाप कहीए ठीए. ” एवा कुहेत मेलवी बोधां लोकोने बेहेकावे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! साधुतो गृहस्थीने धर्म थाय तेवां पण घणांक कार्य न वान्ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन ३५ में, गाथा १८ मी. ते पाठः—

अचणं रयणं चैव, वंदणं पूयणं तहा;

इष्टि सत्कार सम्माणं, मणसावि न पत्तए ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० चंदनादिके करी अर्चवुं, र० रत्न मंजननुं रचवुं, च० निश्चै वं० वांदवुं (गुणनुं करवुं,) पु० पुजवुं, तेमज इ० लब्धिनी रिद्धि अन्नादिक देवे करी. स० सत्कार स० सन्मान, एटलां वानां म० मने करीने पण न० न प० वान्ठे. ॥ १८ ॥

जावार्थः—हवे जुज ! इहां कछुं के, साधुए गृहस्थीनी वंदणा के सत्कार सन्मानादिक वान्ठवो नही, पण गृहस्थी साधुने वंदणा करे तथा आदर सन्मान दे तेने धर्म थाय के नही ? तेम साधु तो गृहस्थी नी साहाज न वान्ठे, पण कोइ दयावंत फांसी खोले, उपसर्ग टाले, तेने पाप कया न्यायथी कहो ठो. वली गृहस्थीने घेर सुखनी प्रमुख देखी साधु मनमां एम न वान्ठे के, मने वोहोरावे तो ठीक; पण वोहोरावे तेने धर्म ठे. तेम साधुनो उपसर्ग टाले तेने धर्म ठे. वली तमे संथारो जंगाववानो कुहेतु मेलव्यो, पण संथारामां तो खावापीवाना त्याग ठे. ते त्याग कोइ दुष्टबुद्धि, मिथ्यादृष्टि के धर्मनो

દેષી હોય તે જંગાવે તેને તો પાપ લાગે, પણ તેના જંગાવ્યા ત્યાગ સાધુ જાણે નહીં. વલી જેમ સંચારામાં ચાલાવીવાના ત્યાગ છે તેમ ફાંસીથી ખુદ્ધા થવાના તથા કુત્તા પ્રમુખના નપસર્ગથી વચવાના સાધુને ત્યાગ નથી. કોઈ દયાવંતે ધોલે તો સુલે ધોલે, પણ સાધુએ ગૃહસ્થીને ધોલવાનું કેહેવું નહીં. એ સાધુનો કલ્પ છે. તેમજ સાધુ ગૃહસ્થીને વિનય કરવાનું, સામા આવવાનું, ઝાઝા રહેવાનું અને નપસર્ગથી આવવાનું, કલ્પ નથી તેથી કહે નહીં; પણ ગૃહસ્થી સાધુનો વિનયાદિક કરે તેને તો ગુણજ છે. તેમ ફાંસી ધોલે તથા નપસર્ગ ટાલે તેને પણ ગુણ જાણવો. પણ સૂત્રસેલીના અજાણ ત્યાગને અને કલ્પને ઝલક્યાવિના મોહમદમાં ઠક્યા બોલે કે, સંચારો જંગાવે તેનાં ફલ અને ફાંસી ધોલે તેનાં ફલ એક સરખાં છે. એમ કહે તેને સમકિતિ કેમ કહીયે. વલી તેરાપંથોને કેહેવું કે, સાધુનું સાધુ સંજમ જીવીતવ્ય વાન્ઠે તેમાંતો તમે પણ ધર્મ કહોઠો, અને જગવંતે પણ સૂત્ર ઠાણાયાંગમાં કહ્યું છે કે, સાધવી નદીમાં ફુવતી હોય તેને દયાના જાવેકરી સાધુ કાઢેતો આજ્ઞા ઝલકે નહીં. સંજમ જીવીતવ્ય વાન્ઠયું કહીયે. એ લેખેતો જગવંતે શ્રી માહાવીરદેવે ગોશાલાને અનુકંપારસ આણીને વચાવ્યો. તે પણ જગવંતે સંજમ જીવીતવ્ય વાન્ઠયું કહીયે. તેમાં તમે જગવંતને પાપ લાગ્યું કહોઠો અને જગવંતને ધુક્યા કહોઠો. તે કયા ન્યાયે ? જેમ સાધવી સંજમધારી છે, તેમ ગોશાલાને પણ જગવંતે પોતાનો શિષ્ય કહ્યો છે. શાલ સૂત્ર જગવતી શતક પંદરમે. તે પાઠ લખીએ ઢીણ:—

તતેણં સમણેજગવં મહાવીરે ગોસાલં મંચલિપુત્તં એવંચાસિ
જેતિ તાવ ગોસાલા તહારૂવસ્સ સમણસ્સવા માહણસ્સવા
તંચેવજાવ પજ્જુવાસંતિ કિમંગપુણ ગોસાલા તુમ્મં મણ્ણે
પદ્ધાવિત્તેજાવ મણ્ણે ચેવવહૂસુતીકણ્ણ મમંચેવમિત્તં વિપ્પન્નિવણે.

અર્થ:—તણ તેવારે સણ અમણ જગવંતે શ્રી મહાવીર સ્વામી ગોં
ગોશાલા મંચ મંચલીપુત્રને ણણ એમ કેહેતા હયા. જેણે જે તણ તે ગોં

हे गोशाला ! त० तथारूप स० श्रमण तपस्वी मा० ब्राह्मण तं० तेमज
जा० यावत् शब्दे समीपे एक पण वचन आर्यजलुं धर्मसंबंधी सुवचन
शांजले ते पण ते प्रत्ये वांदे, नमस्कार करे, यावत् कल्याणकारी, सं-
गलकारी, देवसमान, चैत्यसमान जा० यावत् शब्दे प० शेवा करे. तो
कि० घणुं शुं कहोये, तुजोने पु० वली गो० हे गोशाला ! तु० तुज-
प्रत्ये म० मेंज च० निश्चे प० प्रवज्या (दिक्षा) दीधी इत्यादि जा० यावत्
म० मुजथकी चे० निश्चे व० बहु श्रुत थयो. तेजुलेश्या पामीने समर्थ
थयो ते म० मुजथीज चे० निश्चे मि० तें अनार्यपणु वि० प्रतिवज्यु.

ज्ञावार्थः—हवे जुने ! गोशालो प्रजुनी साथे ठ वर्ष सुधी रह्यो,
लाज अलाज सुख दुःख जेलां जोगव्यां, मांहोमांही सुख चितवता
रह्या, अने पढी मिथ्यात्व प्रवज्यो. समोत्तरणमां आव्यो त्यां जगवंते
एम कहुं के, हे गोशाला ! में तने मुंरुयो, प्रवज्या (दिक्षा) दीधी,
जणाव्यो अने बहुश्रुत कर्यो. ए श्रीमुखथी वीतरांगदेवे कहुं. ए जग-
वंतनो शिष्य गोशालो, तेने जगवंते संजम धारीने वचाव्यो, तेमां जग-
वंतने पाप कर्म लाग्यां तथा चुक्या कहो तो, पाणोमां कुवती साधवीने
काढयार्थी धर्म कया न्याये थशे. जो साधवीने नदीमांथी काढयासां
(वचाव्याथी) धर्म हशे तो, जगवंते पोताना शिष्य गोशालाने वचा-
व्यो तेमां पण धर्म हशे. तेवारे तेरापंथी केहे ठे के “ जगवंत ज्यारे
ठझस्थपणे हता त्यारे ठ लेश्या अने आठ कर्म हतां. गोशाला उपर
राग आव्यो ते कृष्णादिक माठी लेश्यानां प्रणाम ठे. ते रागना प्र-
णामे करी गोशालाने वचाव्यो तेथी प्रजुने चुक्या कहोये ठीए.”
एवां जुठां आल प्रजुने देठे तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ठझस्थ तोर्य-
करमां दिक्षा लीधा पढी ठ लेश्या कया सूत्रमां कही ठे ? ते बतावो.
तेवारे तेरापंथी केहे ठे के “ सामायक-चारित्रमां, ठेदोस्थापनी-चारित्रमां,
कषायकुशील-नियंठांमां अने मनपर्यव-ज्ञानमां इत्यादिकमां ठ लेश्या
कही ठे, अने सामायक-चारित्र, कषायकुशील-नियंठां अने मनपर्यव-

જ્ઞાન ઠગ્ગસ્થ તીર્થકરમાં હોય છે. એ ન્યાયે જગવંતમાં ઠ લેશ્યા કહીયે ઠીએ. ” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! એ બોલોના ધણી તો ઘણા સાધુ છે. સામાયક-ચારિત્રના અને કષાયકુશીલ-નિયંત્રાના ધણી જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટા પ્રત્યેક હજાર ક્રોર કહ્યા છે. તે જઘન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટા ચારિત્રના ધણી છે, અનંતગુણા હાણી અધિક છે, ઠગાણ વરિયા છે. તે કર્મને વશે પાઠા પડે તો નિગોદમાં પડે, અને ઉત્કૃષ્ટો અનંતો કાલ અર્ધ-પુદ્ગલ સુધી જામે. એ કૃષ્ણાદિક ત્રણ માઠી લેશ્યાના પ્રણામ આવે ત્યારે સંજમનો વિણાશ થાય. વલી સામાયક, ઠેદોસ્થાપની-ચારિત્ર અને કષાયકુશીલ નિયંત્રો એક જવમાં જઘન્ય એક વાર આવે અને ઉત્કૃષ્ટો પ્રત્યેક સોવાર આવે. શાલ્વ સૂત્ર જગવંતી શતક ૨૫ મેં, ઉદેશે ૬ ઠે તથા ૭ મેં. ત્યાં ઠ નિયંત્રા અને પાંચ સંજયા ચારિત્રના અનેક પ્રકાર કહ્યા છે. તે પહેલાં કૃષ્ણાદિક ત્રણ માઠી લેશ્યાના પ્રણામ આવે તેને પાઠા વાલી લે, મિઢામિ ડુક્કરું ઇત્યાદિક પ્રાયશ્ચિત લે; અને કર્મને વશે પાઠા ન વલે તથા પ્રાયશ્ચિત ન લે તો સંજમ જાય. હવે ચાર જ્ઞાનથી પડે ત્યારે પહેલાં તો કિંચિતમાત્ર લેશ્યા વર્તે, પઠી મનપર્યવ-જ્ઞાન અને ચારિત્ર નિયંત્રો જાય, તે આશ્રી ઠ લેશ્યા કહી દીસે છે. એ ન્યાય દેશ્વાકોને જગવંતમાં પણ સામાયક-ચારિત્ર, કષાયકુશીલ-નિયંત્રો અને મનપર્યવ-જ્ઞાન હોય. તેથી સમચય ઠ લેશ્યા કહી, તેમ જગવંતને પણ ઠ લેશ્યા હોય એમ કહે છે તેને પુઠીએ કે, સામાયક-ચારિત્ર તથા કષાયકુશીલ-નિયંત્રાવાલામાં તો સંજમ જઘન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટો પણ હોય અને અનંતગુણ હીંણ અધિક પણ હોય. હવે જગવંતમાં કયો સંજમ હોય તે કહો.

હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતમાંતો ઉત્કૃષ્ટો નિર્મલો સંજમ ઠગ્ગસ્થપણામાં પણ કહ્યો છે. શાલ્વ સૂત્ર આચારાંગમાં. વલી સામાયક-ચારિત્ર અને કષાયકુશીલ-નિયંત્રામાં ઠ લેશ્યા કહી, તેથી જગવંતમાં ઠ લેશ્યા કહે, તેના કેદેને લેખેનો કોઈ તીર્થકરે પંદર જવ પણ કર્યા-જોડે.

अने कोइ तीर्थकर कर्मने वशे द्रष्ट थइने चार गतिमां अनंतो काल अर्धपुद्गल सुधी रुढ्या (जम्भ्या) पण जोइए, अने एक जवमां नवसोवार संजम जाय आवे एम पण थवुं जोइए. वली सामायक-चारित्र अने कषायकुशील-नियंठामां ठत्रीस बोल कह्या ठे. शाख सूत्र जगवती शतक पचोसमें, उद्देशे ठठे तथा सातमें. ते प्रमाणे ठद्वस्थ तीर्थकरमां सर्व होवा जोइए. हे देवानुप्रीय ! सामायक-चारित्रादिकनी शाख देखाकी जगवंतमां ठ लेश्या कहो तो, सर्व बोल सामायक-चारित्रादिकमां कह्या ते ठद्वस्थ तीर्थकरमां केस नथी केहेता ? वली सामायक-चारित्र अने कषायकुशील-नियंठामां तो कटप पांच कह्या ठे:-ठीय-कटपी (कटप प्रमाणे रेहेवुं) १, अठीय-कटपी (कटप रहित) २, जिन-कटपी (अ-जिग्रहधार) ३, स्थिवर-कटपी (हमणा साधु आरजा विचरे ठे ते) ४, अने कटपातित (वीतराग) ५. तेमां ठद्वस्थ तीर्थकरमां दिहा लीधा पठी कटप एक कटपातितज होय एम कछुं ठे. शतक २५ में. हवे सामायक-चारित्र कटपातितमां अने कषायकुशील-नियंठा कटपातितमां ठ लेश्या कोइ सूत्रमां तथा टीका प्रकरणमां क्यांय पण कही नथी. तमे एवा मतना लीधा जगवंत उपर कुना आल केस द्योठो. वली सामायक-चारित्रादिक सर्व बोलमां ठ लेश्या कही ठे, ते द्रव्य लेश्या जाणीए ठीए. लेश्या द्रव्य अने जाव, बे प्रकारे कही ठे. तेमां द्रव्य लेश्याने रुपी आठ फर्सी कही ठे. जेमां पांच वर्ण, पांच रस, बे गंध अने आठ फर्स होय ते शरीरादिकना वर्णादिकने कहीये; अने जाव लेश्याने अरुपी कही ठे, तेमां वर्ण, रस, गंध अने फर्स नथो. शाख सूत्र जगवती शतक १२ में, उद्देशे ५ में. ए न्याये ज्ञानमां, समकितमां, चारित्रमां, नियंठामां अने चोवीस दंभकमां, सर्वमां जाव-लेश्या केहे-शोतो द्रव्य-लेश्या शेमां होय ते कहो. साधुजीमां द्रव्य-लेश्या होय के नहि ते कहो; कारणके साधुजीमा द्रव्य-लेश्या जाव-लेश्या न्यारा न्यारी तो कोइ ठेकाणे कही नथो.

वली नारकीमां पेहेली त्रण माठी लेश्या कही ठे, पण ते द्रव्य

लेश्या जाणीये ठीए; कारण के जावे तो क्षायकादिक समकितना
 प्रणाम तथा उदासीजाव पाठला जवनां कीधेलां पापने निंदे, पोतानी
 आत्माने धिक्कार देवे, ते प्रणाममां जावे जली लेश्या होय तो नाकारो
 नहि. वली जवनपति अने वाणव्यंतरमां लेश्या चार कही ठे. त्यां पण
 पद्म शुक्ल जावे होयतो नाकारो नहिं. वली समकितिमां अनंतानुबंधी
 चोकरीना क्रोधादिक उपशम्या तथा खप्प्या, ते कइ लेश्यानुं लक्षण
 कहीये ? ते उत्तराध्ययनना ३४ मा अध्ययनथी वीचारीने कहो. वली
 ज्योतिष अने पहेला बीजा देवल्लोके लेश्या एक तेजु कहीठे. बीजे चोथे
 अने पांचमे देवल्लोके लेश्या एक पद्म कहीठे. आगल ठठा देवल्लोकथी
 मांकीने पांच अनुत्तर विमान सुधी लेश्या एक शुक्ल कहीठे, ते पण
 ड्रव्य लेश्या कही दीसे ठे. जावे कृष्ण, नील, अने कापोत माठी लेश्या
 होय तो नाकारो नही; कारणके ठकायनुं अदृत सेवे, रागद्वेष, परजीव
 उपर डोह जाव करे, देवांगनाथी जोग जोगवे अने अनेक प्रकारना
 जुद्ध करे, ते प्रणामेने जावे बेवी लेश्या कहीये ते कहो. उत्तराध्ययन
 सूत्रना ३४ मा अध्ययनमां तो ए लक्षणने जावे कृष्णादिक माठी
 लेश्यानां कहां ठे, ते वीचारी जोजो. वली सूत्रमां तो नारकी तथा देव-
 तामां लेश्या समचय कहो ठे पण ड्रव्ये जाणीए ठीए, अने जावे तो
 ठए दीसेठे. उत्तराध्ययन सूत्रना ३४ मा अध्ययनमां ठ लेश्यानां लक्षण
 कहां ठे, ते वीचारी जोजो. तेम सामायक-चारित्रमां, ठेदोस्थापनी-चा-
 रित्रमां, कषायकुशील-नियंठांमां अने मनपर्यव-ज्ञानमां समचे ठ लेश्या
 कही, ते ड्रव्ये जाणीए ठीए. जो जावे होयतो पुलाक, वकुस अने
 पक्षितेवणा, ए त्रणे नियंठावाला मूलगुण अने उत्तरगुणमां दोष लगावे,
 तेमां पण त्रण लेश्या कहीठे; अने कषाय-कुशील तो अप्पक्षितेवो ठे,
 एटले मूलगुण, उत्तरगुणमां दोष लगावे नही, त्यारे तेमां जावे ठ
 लेश्या केम संजवे ? कारण के जावे तो साधुजगवंतमां लेश्या त्रण
 जलीज होय. वली साधुजगवंतमां जावे ठ लेयाइ कहे, तेने पुढीए
 के, आरंज लागे ते कइ लेश्याथी लागे ? ड्रव्य ठ लेश्या अजीव

कहो ठो तेथी लागे? के जाव लेइया जीवना प्रणाम, तेथी लागे? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ड्रव्य लेइया अजीव ठे, तेथीतो आरंज पाप लागे नही, पण जाव लेइयाथी (जीवना प्रणामथी) आरंज पाप लागे ठे. त्वारे जुष्ट ! आरंज लागे ते आश्रो लेइयाना प्रश्न कर्या, त्यां साधुजीमां प्रण नली ले या कहो. शाखसूत्र जगवती शतक १ले उद्देशे १ले ते पाठ.

जीवाणं जंतै ! किं आयारंजा परंजा तदुजयारंजा अणारंजा ? गो०! अहेगइया जीवा आयारंजावि परारंजावि तदुजयारंजावि णोअणारंजा. अहेगतिया जीवा णो आयारंजा णोपरारंजा णोतदुजयारंजा अणारंजा. सेकेण्ठेणं जंतै ! एवं बुच्चइ अहेगइया आयारंजावि एवं पमिज्ज-रियवं गो०! जीवा डुविहा पं०तं० संसार-समावणगाय असंसार-समावणगाय. तद्धणं जेतै असंसार-समावणगा तेणंसि-द्धासि-द्धाणं णोआयारंजा जाव अणारंजा. तद्धणं जेतै संसार-समावणगा ते दुविहा पं०तं० संजयाय असंजयाय. तद्धणं जेतै संजयाते दुविहा पं०तं० पमत्त-संजयाय अप्पमत्त-संजयाय. तद्धणं जेतै अप्पमत्त-संजया तेणं णोआयारंजा णोपरारंजा जाव अणारंजा. तद्धणं जेतै प्पमत्त-संजया ते सुहजोगंपमुच्च णोआयारंजा णोपरारंजा जाव अणारंजा असुहजोगंपमुच्च आयारंजावि जाव णोअणारंजावि. तद्धणं जेतै असंजया ते अविरयपमुच्च आयारंजावि जाव णोआयारंजा. सेतेण्ठेणं गो०! एवंबुच्चइ अहेगतिया जीवा जाव अणारंजा. णेरइयाणं जंतै ! किं आयारंजा परारंजा तदुजयारंजा अणारंजा ? गो०! नेरइया आयारंजावि जाव णोअणारंजा. सेकेण्ठेणं जंतै !

एवंबुच्चइ णेरइया जाव णोअणारंजा ? गो० ! अविरइ-
पडुच्च सेतेण्ठेणं जाव णोअणारंजा. एवं जाव पंचिंदियति-
रिक्कजोणिया. मणुस्सा जहा जीवा एवरं सिद्धविरहिया
जाणियवा. वाणमंतश जाव वेमाणिया जहा णेरइया. स-
लेस्सा जहा उहिया. किण्हलेसस्स नीललेसस्स काउलेसस्स
जहा उहिया जीवा एवरं प्पमत्त अप्पमत्ता जाणियवा.
तेउलेसस्स पम्मलेसस्स सुक्कलेसस्स जहा उहिया जीवा
एवरं सिद्धा एजाणियवा.

अर्थः—जी० जीव जं० हे जगवान ! किं० शुं आ० आत्मारंजी
(पोतजे जीवनी घात करे ते) ठे ? प० परारंजी (अनेरा पासे जीव-
घात करावे ते) ठे ? त० तदुज्यारंजी (पोते पण जीवघात करे अने
अनेरा पासं पण जीवघात करावे ते) ठे ? के अ० अणारंजी (जीवनी
घात न करे, न करावे न अनुमोदे ते) ठे ? गो० हे गौतम ! अ० केट-
लाक जी० जीव आ० आत्मारंजी ठे, प० परारंजी ठे अने त० तदुज-
यारंजी ठे, पण णो० अणारंजी नथी. अ० केटलाक जीव णोआ०
आत्मारंजी नथी, णोप० परारंजी नथी अने णोत० तदुज्यारंजी पण
नथी एटले अ० अणारंजी ठे. गौतम पुढेढे. से० ते शा कारणे जं० हे
जगवान ! ए० एम कह्युं ? अ० केटलाएक जीव आ० आत्मारंजी ठे.
ए० एम प० सर्व पूर्वे कह्युं तेम पाहुं केहेवुं. एम प्रश्न आगल पण
सर्वत्रापि केहेवो. गो० हे गौतम ! जी० जीव दु० बे प्रकारना पं० कक्षा.
(में अथवा अन्य केवलीए एटले समस्त तीर्थकरना मतने विषे जेद
नथी एम कहा.) तं० ते कहेढेः—सं० एक जीव (देव, मनुष्य, तिर्यंच
अने नारकीरूप चार गतिने विषे संसरण करे ते) संसार-समापन्न ठे.
अ० बीजा जीव (चारगतिथी वेगला ठे एटले मुक्तिगया ते) असं-
सार-समापन्न ठे. त० त्यां जे० जे जीव अ० चार गतिरूप संसारमां
अनंतीवारं जमी जमी समस्त कर्म क्षयरूप स्थानेक पाव्या, ते पंदरे

જેદે સિદ્ધ થયા. તે૦ તે સિ૦ સિદ્ધ ણો૦ આત્મારંજી નથી જા૦ યાવત્
અ૦ અણારંજી છે. સિદ્ધ સર્વથા આરંજ રહિત છે. ત૦ ત્યાં અનંતરે બે પદ્મ
કહ્યા તેમાં જે સં૦ ચતુર ગતિ લક્ષણરૂપ સંસારને વિષે રહ્યા જીવ તે૦
તે દુ૦ બે પ્રકારે કહ્યા. તં૦ તે કહે છે:--સં૦ એક જીવ સંયતિ અ૦
બીજા ચારિત્ર રહિત અસંયતિ (પેહેલા ગુણઠાણાથી ચોથા ગુણઠાણા
સુધી વર્તે તે). ત૦ ત્યાં સંજતિ અસંજતિ એ બે પદ્મમાં જે૦
જે સંજતિ ચારિત્રવંત, તે દુ૦ બે પ્રકારે પ૦ કહ્યા. તં૦ તે કહે છે:--
પ૦ પ્રમત્તસંયત (પ્રમાદી સાધુ ઠઠે ગુણઠાણે વર્તે તે,) અ૦ અપ્રમત્તસંયત
(અપ્રમાદી સાધુ સાતમા ગુણઠાણા આદિને વિષે વર્તે તે.) ત૦ ત્યાં પ્રમત્ત
અપ્રમત્ત એ બે પદ્મમાં જે અ૦ અપ્રમત્ત સંયતિ છે તે૦ તે ણોઆ૦ આ-
ત્મારંજી નથી, અને ણોપ૦ પરાંરંજી પણ નથી જા૦ યાવત્ તદુજ્યારંજી
પણ નથી, યતાવતા અ૦ અનારંજી છે. ત૦ તે બે પદ્મમાં જે૦ જે પ૦
પ્રમત્ત સંજતિ છે તે શુજ અશુજ યોગ હોય ત્યાં સુ૦ શુજ જોગ પદ્મ-
લેહણ આદિ સાવધાનપણે કરે તે આશ્રી ણોઆ૦ આત્મારંજી નથી,
ણોપ૦ પરાંરંજી નથી, તદુજ્યારંજી નથી જા૦ યાવત્ અ૦ અનારંજી
(સર્વ આરંજ રહિત) છે અને અ૦ પદ્મલેહણાદિ નપયોગ રહિત અ-
સાવધાનપણે કરે, તે આશ્રી આત્મારંજી પરાંરંજી અને તદુજ્યારંજી છે;
પણ અણારંજી નથી. યથા પુઢવો આનકાણ, તેજવાન વણસ્સણ; તસ્સણ
પદ્મલેહણા પમત્તો ઢણ્ણપિ વિરાહણા હોઈ. તથા સવો પમત્તો જોગે સમ-
ણસ્સણ આરંજિ. એ ન્યાયે અશુજ યોગ તેજ આરંજનાં કારણ જાણવાં.
ત૦ ત્યાં જે બે પદ્મમાં અ૦ અસંજતિ છે તે અ૦ અવૃત આશ્રી આ૦ આત્મા-
રંજી છે જા૦ યાવત્ ણો૦ અણારંજી નથી. સે૦ તે કારણે ગો૦ હે ગૌતમ !
એ૦ એમ કહ્યું. અ૦ કેટલાએક જીવ આરંજ આદિ જા૦ યાવત્ અણા૦
અણારંજી છે, એટલા સુધી કેહેવા.

હવે આત્મારંજાદિકંપણું તેજ નરકાદિ ચોવીસ દંરુકે કહે છે. ણે૦
નારકી. જં૦ હે જગવાન ! કિં૦ શું આ૦ આત્મારંજી છે ? પ૦ પરાંરંજી
છે ? ત૦ તદુજ્યારંજી છે ? કે અ૦ અણારંજી છે ? इति प्रश्न उत्तर. ગો૦

હે ગૌતમ ! એઠ નારકી આઠ આત્મારંજી છે, પરાંરંજી છે જાઠ યાવત્ તદુજ્યારંજી છે, પણ એઠ અણારંજી નથી. સેઠ તે શા અર્થે જંઠ હે જગવાન ! એઠ એમ કહ્યું ? એઠ નારકી જાઠ યાવત્ એઠ અણારંજી નથી ?

इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० जेने वृत्त नथी तेने अवृत्ति कहीये. ते आश्री आत्मारंजो आदि त्रणे ठे पण अणारंजो नथी. से० ते कारणे जा० यावत् जे वृत्तवंत होय ते अणारंजो होय, अने जे अवृत्तवंत होय ते ए० अनारंजो न होय. इत्यर्थः ए० एम जा० यावत् असूरकुमार आदि पंचेंद्रिय तिर्यच योनिक सुधी जाणवा. अवृत्तीपणाश्री आरंजो आत्मारंजो, परारंजो अने तदुज्यारंजो होय पण अनारंजो न होय एम केहेवुं. म० मनुष्यने विषे संजत, असंजत, प्रमत्त, अप्रमत्त ए चार जेद, पूर्वे सधला जीव आश्री कहा तेम जाणवा. ए० पण एटलुं विशेष सि० सिद्ध चारे जागे रहित ठे ते माटे सिद्ध विना केहेवा. वा० वाणव्यंतर आदि जा० यावत् वे० वैमानिक सुधी ज० जेम ए० नारकी कहा तेमज जाणवा. एम सर्व अविरतीपण साधर्मी ठे. ते माटे आत्मारंजादि करे. हवे ते जीव स-
लेशी अलेशी होय तेमाटे सलेशीनी पुढा करे ठे. स० लेश्या सहित ज० जेम उ० उंधीक कहा तेम जाणवुं. क० कृष्ण-लेशीने नी० नील-लेशीने अने का० कापोत-लेशीने ज० जेम उ० समचे जीव कहा तेम जाणवा. ए० पण एटलुं विशेष प० प्रमत्त अ० अप्रमत्त वर्जिने केहेवा. कृष्णादि त्रण अप्रशस्त जाव लेश्यामां संजतपणुं नथी, अने जे कहुं ते अनेरी-
रीते द्रव्यले या आश्री जाणवुं. ते० तेजु-लेशीने प० पद्म-लेशीने सु० शुक्ल-लेशीने जेम उंधीक सामान्यसूत्रे जीव कहा तेम केहेवा. ए० पण एटलुं विशेष सि० सिद्ध नही. (सिद्ध लेश्यारहित ठे ते माटे) :

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! અહીયાં કહ્યું કે, કૃષ્ણ, નીલ અને કાપોત લેશીમાં ઠવું સાતમું પ્રમત્ત અપ્રમત્ત ગુણઠાણું નથી. સંજમનો અજાવ (નાર્કારો) કહ્યો. વલ્લ! કૃષ્ણાદિક ત્રણ માઠી લેશ્યામાં, સૂત્રની ટીકામાં અને દોલતસાગરકૃત ટિપ્પણમાં કહ્યું છે કે, કંઠાયકુશીલ-નિયંતાદિકમાં ઠ લેશ્યા કહી છે તે દ્રવ્યે જાણવા. એ ન્યાયે સાધુજીમાં દ્રવ્યે ઠ લેશ્યા

अने जावे त्रण जली लेश्या जाणवी. वली साधुजगवंतमां जावे ठ
लेश्या कहे तेने पुढीए ठीए के, क्रीया अने कर्म ड्रव्य-लेश्याथी लागे
के जाव-लेश्याथी लागे ? ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, क्रिया
अने कर्म ड्रव्यलेश्याथी न लागे पण जाव लेश्याथी लागे. वली क्रिया
आश्री जाव लेश्याना प्रश्न कर्या त्यां पण साधुजीमां त्रण जली लेश्या
कही ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १ ले उद्देशे बीजे. ते पाठः—

मणुस्साणं जंते ! सवे समकिरिया ? गो० ! णोइण्ठे समठे.
सेकेण्ठेण जंते ? गो० ! मणुस्सा तिविहा पं० तं० सम्म-
दिठी मिह्दिठी समामिह्दिठी. तह्णं जेते सम्मदिठी ते
तिविहा पं० तं० संजयाय असंजयाय संजयासंजयाय. त-
ह्णं जेते संजया तेदुविहा पं० तं० सरागसंजयाय वीयर-
गसंजयाय. तह्णं जेते वीयरगसंजया तेणं अकिरिया.
तह्णं जेते सरागसंजया ते दुविहा पं० तं० प्पमत्तसंज-
याय अप्पमत्तसंजयाय. तह्णं जेते अप्पमत्तसंजया तेसि-
णं एगा मायवत्तिया-किरियाकच्चइ. तह्णं जेते प्पमत्तसं-
जया तेसिणं दोकिरियाउं कच्चंति तं० आरंजियाय माया-
वत्तियाय. तह्णं जेते संजयासंजयाय तेसिणं आदिमाउ
तिणि किरियाउं कच्चंति आरंजिया परग० मायावत्तिया.
असंजयाउं चत्तारि किरियाउं कच्चंति. मिह्दिठीणं पंच
समामिह्दिठीणं पंच. दाणमंतरा जोइस वेमाणिया जहा
असुरकुमारा एवरं वेयणाए णाणतं माई-मिह्दिठी उव-
वणगाय अप्पवेयणत्तरा अमाइ-स्सम्मदिठी उववणगाय
महावेयणत्तरा जाणियवा. जोतिस वेमाणियाय. सद्धेसाणं
जंते ! णेरइया सवे समहारगा ? उइयाणं सद्धेसाणं सुकळे-

स्साणं एतेसिणं तिण्हं इक्कोगमो कन्हलेसं नील्लेसाणं पि
 एक्कोगमो एवरं वेयणाए माइ-मिह्दिठी उववणगाय अ-
 माइ सम्मदिठी उववणगाय ए जाणियवा मणुस्सा किरि-
 यासु सराग वीयरग अप्पमत्ता प्पमत्ताए जाणियवा का-
 उल्लेसाणवि एमेवगमो एवरं एेरइए जहा उंहिए दंरुए
 तहा जाणियवा तेउल्लेस्सा पम्मलेस्सा जस्स अहि जहा
 उहिउ दंरुउ तहा जाणियवा एवरं मणुस्सा सराग वीय-
 रागा ए जाणियवा.

अर्थः—म० मनुष्य ज० हे जगवान ! स० सघला सम० सरखा
 क्रियावत ठे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गोतम ! ए० ए अर्थ स-
 मर्थ नथी. युक्त नथी. से० ते शामाटे ज० हे जगवान ! एम कहुं ?
 गो० हे गोतम ! म० मनुष्यना ति० त्रण जेद प० कह्या, तं ते कहेठे:-
 स० सम्यक्दृष्टि, मि० मिथ्यादृष्टि अने स० समामिथ्यादृष्टि. त० त्यां
 पूर्वोक्त त्रण पक्षमां जे स० समकिति ठे ते० तेना ति० त्रण जेद प०
 कह्या, त० ते कहेठे:-स० संयति सर्वविरती प्रमत्त आदि अयोगी गुण-
 ठाणे वर्ते ते. अ० असंयति केवल सम्यक्दृष्टि जे चतुर्थ गुणठाणे वर्ते
 ते. सं० संयतासंयति श्रावक देसविरती पांचमे गुणठाणे वर्ते ते. त० त्यां
 पूर्वोक्त त्रण पक्षमां जे सं० संजति, तेना दु० बे जेद प० कह्या, त० ते
 कहेठे:-स० जेना कषाय क्षय थया नथी अथवा उपशम्या नथी तेने
 सरागसंयति कहोये. वी० जेणे कषाय उपशमाव्या अथवा खपाव्या होय
 तेने वीतरागसंयति कहोये. त० त्यां पूर्वोक्त बे पक्षमां ज० जे वी० वीत-
 रागसंयमी ते० तेमने वीतरागपणे करी आरंजादिकनो, अज्ञाव ठे ते
 माटे अ० अक्रिय ठे. त० ते पूर्वोक्त बेमां स० जे सरागसंयमी, तेना दु०
 बे जेद प० कह्या त० ते कहेठे:-प्प० प्रमत्त-संयति ठेठे गुणठाणे वर्ते ते.
 अप्प० अप्रमत्तसंयति सातमा गुणठाणाथो दसमें गुणठाणे वर्ते ते. त०
 त्यां बे पक्षमां अप्प० अप्रमत्तसंयति सातमे गुणठाणे वर्ते ते० ते कषा-

चित उदाह राखवा निमित्ते प्रवर्ते तो तेने ए० एक मा० मायावतिया क्रिया लागे (कषाय क्षीण थया नथी ते माटे.) त० त्यां पूर्वोक्त बे पक्षमां जे प० प्रमत्त-संयति ठे ते० तेने दो० बे क्रिया लागे, तं० ते कहेठे:-आ० सर्व प्रमत्तयोग आरंजरूप ठे ते माटे आरंजनी क्रिया लागे. मा० अक्षीण कषायपणथी मायाप्रत्ययी क्रिया लागे. त० त्यां पेहेला सूत्रने अंतरे कळुं के त्रण पक्षमां देसविरतीना धणी पांचमे गुणठाणे वंतें ते० तेने आ० पेहेली त्रण आरंजनी, परिग्रहनी अने मायाप्रत्ययनी क्रिया लागे. अ० असंयति केवल सम्यक्दृष्टि चोथे गुणठाणे होय तेने मिथ्यादर्शनप्रत्ययनी टाली च० चार क्रिया लागे. मि० मिथ्यादृष्टिने आरंजनी आदि पं० पांच क्रिया लागे. स० सम्यक्मिथ्यादृष्टि जे त्रीजे गुण ठाणे ठे तेने पण पांच क्रिया लागे. वा० वाणव्यंतर, ज्योत्षि, अने वैमानिक ज० जेम अ० असुरकुमार कह्या तेम जाणवा. त्यां शरीरनुं अद्वपणं तथा बहुत्वपणं पोतपोतानी अवगाहनाने अनुसारे जाणवुं. ए० पण एटळुं विशेष वे० ज्योत्षि वैमानिकने विषे ए केहेवुं. वे० वेदना आश्री मा० माया-मिथ्यादृष्टिपणे उ० उपन्या तेने अ० अद्व वेदना शातावेदनी आश्री जाणवी. अ० अमाइ-सम्यक्दृष्टिपणे उपजे तेने म० शातावेदनी अधिकतर होय(उत्कृष्ट सम्यक्ज्ञान माटे). जो० ज्योत्षि, अने वे० वैमानिकने विषे असुरकुमारथी विशेष जाणवुं.

स० लेश्या सहित जे नारकी प्रमुख. जीव ते जं० हे जगवान । पो० नारकी स० सघलानो सम० एक सरखो आहार ठे ? उ० समचय जीवनो पुठवो. स० लेश्या सहितने सु० शुक्ल-लेशीने ए० एनो एक सरखो गमो (पाठ) जाणवो. क० कृष्ण-लेशी नी० नील-लेशी एबेहुनो पण एक सरखो पाठ जाणवो. ए० एटळुं विशेष वे० वेदनाने विषे मा० माया-मिथ्यादृष्टिपणे उपन्या तेने माहावेदना होय, उत्कृष्ट स्थिति प्रत्ये पामे, त्यां मोटी वेदना संजवे; अने अमाइ-सम्यक्दृष्टिपणे उपन्या तेने अद्व वेदना होय इत्यादिक केहेवुं. म० मनुष्य पदे कि० क्रिया सूत्रने विषे उ० अधिक दंरुके सराग, वितराग, प्रमत्त, अप्रमत्त कह्या ठे तेम केहेवा.

કૃષ્ણ અને નીલ-લેશ્યાને ઉદયે સંયમના અજ્ઞાવથી કોપાત-લેશ્યાનો દંરુક પણ નીલ-લેશ્યાનાં દંરુકની પરે કેહેવો. એમ એટલું વિશેષ એમ નારકીને જ એમ એમ ઉધીક દંરુક કહ્યો તેમ કેહેવા. એમ નેરડ્યાણ હુવિહા પંચ તંચ સંસ્ત્રીજૂયાય અસંસ્ત્રીજૂયાય. તિર્યચજીવ પેહેલી પૃથ્વી-યં નપજવેકરી કાપોત-લેશ્યાનો સંજવ છે. તેમ તેજુ-લેશ્યા પણ પદ્મ-લેશ્યા જ એ જીવને હોય તે આશ્રીને જ એમ એમ ઉધીક દંચ દંરુક કહ્યો તેમ તે બેઝનો કેહેવો. તે લેશ્યા એમઠે તેમ કહે છે:— નારકી, વિગલેદ્રિ, તેજ અને વાજને પેહેલી ત્રણ લેશ્યા હોય; અને જવનપતિ, પૃથ્વી, અષ, વનસ્પતિ અને વ્યંતરને પેહેલી ચાર લેશ્યા હોય. પંચેદ્રિતિર્યચને ઠ લેશ્યા હોય. જ્યોત્ષિને એક તેજુ-લેશ્યાજ હોય. વૈમાનિકને ઢેલી પ્રદાસ્ત લેશ્યા હોય. એમ પણ એટલું વિશેષ એમ કેવલ ઉધીક દંરુકને વિષે મનુષ્ય સંચ સરાંગી વીતરાંગી વિશેષપણે કહ્યા તે ઇહાં ન કેહેવા. કારણકે તેજુ પદ્મ-લેશ્યાને વિષે વીતરાંગપણાનો અજ્ઞાવ છે. ફક્ત શુક્લ-લેશ્યાને વિષે જ વીતરાંગપણાનો સંજવ છે તેથી. ॥ ૧૯ ॥

जावार्थः—हवे जुड ! इहां एम कह्युं के, कृष्ण, नील अनै का-
 पोत-लेशीमां ठुं प्रमत्त तथा सातमुं अप्रमत्त गुणवाणुं, सरागी-संजम
 तथा वीतरागीसंजम, ए चार प्रकारनो संजम नथी. संजमनो अजाव
 (नाकारो) कह्यो. ए न्याये साधुजीमां जावे त्रण लेश्या जखीज होय. वली
 जगवती शतक ए में उद्देशे ३१ में असोचाकेवलीना अधिकारमां, वि-
 जंग-अज्ञान प्रत्ये ठोमीने अवधज्ञान चारित्र पक्वर्जे, तेमां त्रण जखी
 लेश्या कह्यो; तथा शतक ३६ में उद्देशे ५ में पण लेश्या त्रण जखीज
 कह्यो; तथा ठाणायंग ठाणे बीजे उद्देशे बीजे पण लेश्या त्रण कह्यो.
 इत्यादिक अनेक सूत्रमां साधुजीमां लेश्या त्रण कह्यो ठे. ठतां तेरापंथी,
 साधुमां उ लेश्या कहे ठे, तेमने पुढीए के, साधुजी धर्मी के अधर्मी
 ते कह्यो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, साधुजीतो धर्मी ठे अधर्मी नथी.
 त्वारे हे देवानुप्रीय ! तमे साधुजीमां जावे उ लेश्या केम कह्योठो ? कार-
 णके कृष्णादिक त्रण लेश्याने तो अधर्म-लेश्या कह्यो ठे; अमे तेजु, वय मे

शुक्ल एवमने धर्म-लेश्या कही ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्यायमें ते पाठः—

कहा नीला काओ तिणिवि एयाओ अहम्म लेसाओ
 एयाहिं तिण्हिवि जीवा डग्गइ ओववच्चइ ॥ ५६ ॥ तेउ
 पद्मा सुक्का तिणिवि एयाओ धम्म लेसाओ एयाहिं तिण्हिवि
 जीवा सुग्गइ उववच्चइ ॥ ५७ ॥

अर्थः—क० कृष्ण नी० नील, अने का० कापोत, ए ति० त्रण
 अ० अधर्म ले० लेश्या ठे. ए० ए ति० त्रणे जी० जीवने दु० दुर्गति
 उ० उपजावे. ते० तेजु प० पद्म, अने सु० शुक्ल ति० ए त्रण ध० धर्म
 ले० लेश्या ठे. ए० ए ति० त्रणे जी० जीवने सु० शुद्ध गति उ० उपजावे.

भावार्थः—हवे जुं ! ए त्रण अधर्म-लेश्या कही. ए अधर्म-लेश्यायी
 दुर्गतिमां उपजवुं कछुं ठे, अने साधुजीनेतो एकान्त-धर्मी कहा ठे. ते
 अधर्म पामे नहिं अने दुर्गतिमां पण जाय नहिं. तेयी साधुजीमां जावे
 त्रण जली लेश्या होय. हवे तमे कहोठो के, साधुजीमां त्रण अधर्म-
 लेश्या होय. ए तमारे लेखेतो साधुजीने धर्माधर्मी केहेवा जोइए. ज्ञान,
 दर्शन ने चारित्र आश्रीतो धर्मी, अने कृष्णादिक अधर्म-लेश्या आश्री
 अधर्मी, एम धर्माधर्मी साधुजी थया. पण वीतरागदेवेतो साधुजीने
 एकान्त-धर्मी कहा ठे. शाख सूत्र जगवती, उववाइ, सुयममांग आदि
 अनेक सूत्रमां तथा कर्मग्रंथमां पण साधुजीमां लेश्या त्रण कही ठे.
 तेजु, पद्म अने शुक्ल. तमे आटला सूत्रनी वीतरागदेवनी बाणी उच्चापीने
 साधुजगवंतमां जावे ठ लेश्या केम कहोठो ? वलो जगवंतमां तो द्रव्ये
 पण त्रण जली लेश्याज होय, कारण के जगवंतना सर्व पुद्गल शुज
 होय ठे. शाख सूत्र उववाइजी. हवे जुं ! जगवानना शरीरना वर्ण,
 गंध, रस अने स्पर्श सर्व शुज होय अने कृष्णादिक त्रण माठी लेश्याना
 वर्णादिकता माहा अशुज कहा ठे अने जली त्रण लेश्याना शुज
 कहा ठे. जली त्रण माठी जाव लेश्याना लक्षण खोटा कहा ठे अने

त्रण जली लेख्यानां लक्षण चोखां कक्षां वे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन
अध्ययन ३४. में ते पाठ.

कन्हा नीला काज तेज पम्मा तहेवय सुक्कालेसाय वणञ्चो
नामाइतु जहक्कम्मं. ३ जीमूत णिध संकासा गवलरिठग
संणिजा खंजंजण नयणनिजा कन्ह लेस्साञ्चो वणञ्चो
४ नीलासोग संकासा चासं पित्त समप्पजा वेरुलिय निध
संकासा निललेसाञ्चो वणञ्चो. ५ अयसी पुप्फ संकासा
कोइल वद संनिजा पारेवयग्गिवनिजा काज लेसाञ्चो
वणञ्चो. ६ हिंगुलय धाव संकासा तरुणाइच्च संनिजा
सुयंतुं पइव निजा तेजलेसाञ्चो वणञ्चो. ७ हरियाल जेद
संकासा हलिद्वाजेय समप्पजा सणासण कुसुमनिजा पम्म-
लेसाञ्चो वणञ्चो. ८ संख ककुंद संकासा खीर पुरं सम-
प्पजा रयतहारं संकासा सुक्कलेसाञ्चो वणञ्चो. ९ जह कंजु
तुंबग्गरसो निंवरसो कडुग्ग रोहिणी रसोवा एत्तोवि अणं-
तगुणे रसो कन्हाय नायवो. १० जह तिकजु सरसो
तिस्को जह हत्ति-पिप्पलीएवा एत्तोवि अणंतगुणो रसोज
निळाए नायवो. ११ जह तरुण अंबग रसो तुंब कवि-
ठस्सवावि जारिसाञ्चो एत्तोविअणंतगुणो रसोज काज
नायवो. १२ जहपरिणयं वगरसो पक्क कविठस्सवावि
जारिसाञ्चो एत्तोवि अणंतगुणो रसोवि तेज नायवो. १३
वरवारुणियव रसो विविहाणव आसवाणं जारिसाञ्चो
महुमेरगस्सव रसो एत्तो पम्माए परिणं. १४ खंजूर
मुद्दिय रसो खीररसो खंरुसकर रसोवा एत्तोवि अणंतगुणो
रसोज सुक्काए नायवो. १५ जहा गो मरुस्स गंधो सुणग्ग

मरुस्सव जहा अहि मरुस्स एत्तोवि अणंतगुणो वेसाणं
 अप्पसत्ताणं. १६ जहा सुरहिं कुसुमगंधो गंधवासाण
 पिस्समाणाणं यत्तोवि अणंतगुणो वेस्साण पसत्तं तिन्हंपि.
 १७ जह करगयस्स फासो गोजिन्नाएव सागपत्ताणं एत्तोवि
 अणंतगुणो वेस्साणं अप्पसत्ताणं. १८ जह बुरस्सव फासो
 णवणीयस्सव सिरीस कुसुमाणं एत्तोवि अणंतगुणो पसत्तं
 वेसाण तिन्हंपि. १९ तिविहो नवविहोवा सत्तावीसइ विहे
 कासिजवा दुसदोतेयादोवा वेसाण होइ परिणामो.
 २० पंचासवं प्पवत्तो तिहं अगुत्तोबसु अविरहोय तिवा-
 रंजो परिणत्तं खुदो साहस्सिओनरो. २१ निधंस परि-
 णामो निस्संसो अजिइदिओ एयजोग समाजत्तो कन्हवे-
 संतु परिणामो. २२ ईसा अमरिस अत्तवो अविज्जमया
 अहीरिययाय गिद्धि पजसेय सट्ठे पमत्ते रस लोदुए. २३
 सायं गवेसएय आरंजि खुदो साहस्सिओनरो एयजोग
 समाजत्तो नीलवेसंतु परिणमे. २४ वंकेवंक समायारे निय-
 मित्ते अणज्जुए पल्लिउंच गजहिए मिद्धदिठ्ठि अणारिए.
 २५ उप्फालगग दुक्कवाइय तेणयाविय मत्तरि एयजोग
 समाजत्तो काउवेसेतु परिणमे. २६ नीयावत्ति अचववे
 अमाई अकुतुहवे विणीय विणए दंतं जोगवं उवहाणवं.
 २७ पियधम्मे दट्ठधम्मे वज्जनीरु हिएसए एयजोग समा-
 जत्तो तेजवेसंतु परिणमे. २८ पयणु कोह माणेय माया
 लोप्पेय पयणुए पसंतचित्तं दंतप्पा जोगवं उवहाणवं २९
 तथा पयणुवाइय उवसंते जिइदिए एयजोग समाजत्तो
 पद्मवेसंतु परिणमे. ३० अट्ठरुदाणि वज्जिता धम्म सुक्काइं

द्यायइ पसंत चित्तदंतप्पा समिए गुत्तेय गुत्तीसु ३१ सरागे
वियरागेवा उवसंते जिइदिए एयजोग समाउतो सुक्खे-
संतु परिणमे. ३२ असंखेवा एोसप्पिणीं उसप्पिणीं
जेसमया संखाइया लोगा लेसाणं हवइवाणाइं ३३ ॥

अर्थः—क० कृष्ण, नी० नील का० कापोत, ते० तेजु, प० पद्म अने
सु० शुक्ल-लेश्या व० ठगी, ना० लेश्यानां ए नाम ज० जैम ठे तैम अनु-
क्रमे जाणवां. हवे लेश्याना वर्ण कहे ठे. जी० मेघ (पाणी) सहित कादलां
होय नि० चोपरुयां दीसे ते सं० सरीखी ग० पाझाना शशि सरीखी
अ० आरीठा सं० सरीखी खं० गाडाना पझाना (जंगलना) मेख
सरखी अने न० आंखनी कीकी सरीखी क० कृष्ण-लेश्या वर्णथी
काली जाणवी. (१) नी० नीलुं जेवुं अशोक वृक्ष होय ते सरीखी चा०
नील (चास) पंखीनी पि० पीठी स० सरीखी प्रजा कांती ठे जेनी वे०
वेसुर्य रत्न जेवुं नि० चोपरुयुं दीसे ते सं० सरीखी नी० नील-लेश्या
वर्णथी नीली जाणवी. (२) अ० अलसीना पु० फुल सं० सरीखी को०
कोयलनी ठं० पांख सं० सरीखी पा० पारेवानी गी० कोट (गिरा)
नि० सरीखी का० कापोत-लेश्या व० वर्णथी कांइक राती जाणवी. (३)
हिं० हिंगलो धा० कांइक धातु विशेष त० उगता आ० सुर्यसं० सरीखी
सु० सुमानी तुं० चांच सरीखी अने प० दीवा नि० सरीखी ते० तेजु
लेश्या व० वर्णथी राती जाणवी. (४) ह० हरतालना जे० कटका सं०
सरीखी हा० हलदरना ज० कटका स० सरीखी स० सणनामे वनस्पति
ना कु० फुल सरीखी प० पद्म-लेश्या व० वर्णथी पीळी जाणवी. (५)
सं० संख अ० अंकनामे रत्न अने कु० मचकंदनामा वनस्पतिनां फुल
सरखी खी० दुधनी पू० धारा सरखी रू० रुपाना पत्र हा०हार सं० सरीखी
सु० शुक्ल-लेश्या व० वर्णथी नजली जाणवी. (६) हवे लेश्याना रसना
स्वाद कहेठे. ज० जेवो क० करुवा तुं० तुंबमाना र० रसनो स्वाद निं०
लविस्थाना रसनो स्वाद क० करुवी रो० रोहणीनामा वनस्पतिना र०

करुवा रसनो स्वाद ए० एथी पण अ० अनंतगुणो र० रसनो स्वाद
 कि० कृष्ण-लेश्यानो अती करुवो ना० जाणवो. (१) ज० जेवो ति० त्रिकटु
 (सुंठ, मरिच, न पीपर) ना र० रसना स्वाद ति० तिखो ज० जेवो ह० हस्ति-
 पिप्परी एटले गजपीपरनो स्वाद होय ए० एथी पण अ० अनंतगुणो र०
 अती तीखो स्वाद नी० नील-लेश्यानो ना० जाणवो. (२) ज० जेवो काचा
 आंबाना र० रसनो स्वाद तु० तुंबरनामा वनस्पतिनुं काचुं फल जेवुं
 कसायलुं होय तेवो स्वाद क० काचा कोठना फलनो जा० जेवो स्वाद
 होय ए० एथी पण अनंतगुणो र० अती कषायलो स्वाद का० कापोत-
 लेश्यानो ना० जाणवो. (३) ज० जेवो प० पाका आंबाना र० रसनो स्वाद
 प० पाका क० कोठनो पण जा० जेवो स्वाद होय ए० एथी अनंत गुणो
 र० स्वाद कांश्क खाटो कांश्क मीठो ते० तेजु लेश्यानो जाणवो. (४)
 व० प्रधान वा० मद्यनो जेवो र० स्वाद होय वि० घणा प्रकारना आ०
 आसव (घणा फुल प्रमुख सुगंध द्रव्यनो रस या सत्व) म० माखीए
 नीपजाव्युं ते मद्य तथा महुमानो मद्य मे० ताम्रवृक्षनो निपन्यो मद्य ए०
 ए मद्यनो जेवो स्वाद होय ए० एथी प० अनंतगुणो रुको स्वाद पद्मजे या-
 नो जाणवो. (५) ख० खजुरनो मु० डाखनो खा० दुधनो खं० खांरुनो
 अने स० साकरनो जेवो स्वाद होय अ० एथी अनंतगुणो मीठो स्वाद
 सु० शुक्ल-लेश्यानो ना० जाणवो. (६) हवे लेश्याना गंध कहे ठे:-ज०
 जेवो गो० गायना ममानो गंध सु० कुतराना ममानो गंध अने ज०
 जेवो अ० सर्पना ममानो गंध पासुड होय ए० एथी अनंतगुणो जुंको
 गंध ले० कृष्ण, नील अने कापोत ए त्रण अ० अप्रशस्त लेश्यानो
 जाणवो. ज० जेवी सु० सुगंध कु० केवनादिक फुलनी गंध ग० सुगंध-
 वासी पि० पीस्तां वाटता होय त्यारे जेवी सुगंध होय ए० एथी अ०
 अनंतगुणी सुगंध तेजु, पद्म अने शुक्ल ए त्रण ले० प्रशस्त (जलो)
 लेश्यानो होय. हवे लेश्याना फर्स कहे ठे:-ज० जेवो क० करवतनो
 फा० फर्स असुंहालो होय गो० गाय वलधनो जि० जीजनो जेवो क-
 ठीन फर्स होय सा० सागरवृक्षना प० पांदरानो जेवो फर्स होय ए०

एथी पण अण अनंतगुणो कण फर्स लेण अण ए त्रण अप्रशस्त-ले-
 श्यानो (कृष्ण, नील अने कापोत-लेश्यानो) जाणवो. जण जेम बुर-
 नामा वनस्पतिना फुलनो अति सुंहालो फाण फर्स नण माखणनो फर्स
 अने सिण सीरीषनामा फुण फुलनो जेवो फर्स होय एण. एथी अनंत-
 गुणो सुंहालो फर्स पण प्रशस्त (जली) लेण लेश्या तिण त्रणेनो जाणवो.
 हवे लेश्याना प्रणाम कहे ठे:-तिण त्रण प्रकारे ते जघन्य, मध्यम अने
 उत्कृष्टो. नण जघन्यना त्रण प्रकार:-जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्टो, एम
 अकेक वर्गना त्रण त्रण जेद करतां नव थाय. सण एम सत्तावीस जेद
 पण थाय. इकाण एकासी जेद पण थाय. दुण वसेने तेतालीस जेद पण
 लेश्या ठना प्रणामना थाय. पण एटला प्रणाम दरेकना त्रण त्रण गणा
 करतां थाय. हवे प्रथम लेश्यानां लक्षण कहे ठे:-पण पांच आश्रवनो
 पण सेवणहार तिण त्रण मन वचन कायाएकरी अण अगुप्तो (मोकलो)
 ठण ठकायने विषे अवृति (घातनो करणहार) तिण तीवृपणे आरंजने
 पण प्रणामेकरी सहित खुण सर्व जीवने अहितकारी साण जीवघात क-
 रवाने विषे साहसोक निण आ लोक परलोकना दुःखनी शंकार हित,
 जीव हणतां सुगर हित अण अजीतेंद्रिय एण ए पूर्वे कह्या ते जोण
 (मन, वचन, काया) जोगना पाप व्यापारेकरी सण सहित कणकृष्ण
 लेश्याने पण प्रणामेकरी परिणमे. (१) हवे नीललेश्यानां लक्षण कहे ठे:-
 इण इर्षा (पर जीवना गुणनुं अणसेहेबुं) अण घणो कदाग्रही अण
 तपरहित अण जली विद्या रहित अण अणाचारीने वर्ततां निर्लजपणुं
 गिण विषयनो लंपट पण द्वेषजाव सहित सण धूर्त पणआठ मदनो कर-
 णहार रण स्वादनो लोण लंपट साण सातानो गण गवेषणहार आण
 आरंजनो करणहार खुण सर्व जीवने अहितकारी साण अणविमास्या
 कार्यनो करणहार नण मनुष्य एण एवा व्यापारेकरी सण सहित होय
 ते जीव मीण नील-लेश्याने पण प्रणामेकरी परिणमे. (२) हवे कापोत-
 लेश्यानां लक्षण कहे ठे:-वंण वांको बोले, वांका कार्यनो करणहार निण
 निवर माया सहित उण सरलपणा रहित पण पोतानो दोष ठांके उण

કપટેકરી સહિત મિઠ મિથ્યાદૃષ્ટિ અઠ અનાર્થ ઝઠ જે વચનથી પર-
 જીવ નુંચો ઝઢલે, માથે ચાટકો ઝઢે તેવા વચનનો બોલણહાર ડુઠ દુષ્ટ
 વચનનો બોલણહાર તેઠ તે ચોરીનો કરણહાર મઠ અનેરાનીસંપદા સહો
 ન શકે એઠ એવા જોઠ વ્યાપારેકરી સઠ સહિત હોય તે જીવ કાઠ કા-
 પોત-લેશ્યાને પ્રણામેકરી પરીણમે. (૩) હવે તેજુ-લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે
 ઢેઃ--નીઠ મન વચન કાયાએકરી નોંચી વૃત્તિ (માનરહિત) અઠ ચપ-
 લપણા રહિત અઠ માયા રહિત અઠ કુઠ કુતુહલ રહિત વિઠ વિનિત
 હોય વિઠ વિનય કરવાને વિષે દંઠ ઈંદ્રિનો દમણહાર જોઠ સ્વાધ્યાયા-
 દિકને વ્યાપારેકરી સહિત હોય, સિદ્ધાન્ત જાણતાં પિઠ ધર્મ જેને વદ્વજ
 ઢે દઠ ધર્મને વિષે નિશ્ચલ હોય વઠ પાપથી જીઠ બોહે હિઠ મોક્ષનો
 વંઢણહાર એઠ એવા ધર્મના વ્યાપારેકરી સહિત હોય તે જીવ તેઠ તેજુ-
 લેશ્યાને પ્રણામેકરી પરિણમે. (૪) હવે પદ્મ-લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે ઢેઃ--
 પઠ પાતલા (થોમ્) ઢે જેને ક્રોઠ ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ, પઠ
 રાગદ્વેષથી ઝપશમ્યું ઢે ચિઠ ચિત્ત જેનું, દઠ દમ્યો ઢે આત્મા જણે, જોઠ
 મન વચન કાયાના જોગ વસઢે જેના, ઝઠ સિદ્ધાન્ત જાણતાં જે તપ
 કરવો જોઈએ તે તપવંત હોય તઠ તેમ પઠ થોમ્ વચનનો બાઠ બોલણ-
 હાર ઝઠ ઝપશાન્ત થયો (વિશમ્યો) હોય જિઠ જિતેંદ્રિ એઠ એવા
 જોઠ ધર્મના વ્યાપારેકરી સઠ સહિત હોય તે જીવ પઠ પદ્મ-લેશ્યાને પઠ
 પ્રણામેકરી પરિણમે. (૫) હવે શુક્લ-લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે ઢેઃ--અઠ આ-
 ર્તધ્યાન અને રૂઠ રુદ્રધ્યાન વઠ વર્જે, ધઠ ધર્મધ્યાન અને શુક્લધ્યાન ઘાઠ
 ધ્યાવે, પઠ રાગદ્વેષેકરી ઝપશમ્યું ઢે ચિત્ત જેનું, દંઠ દમ્યો ઢે આત્મા
 જણે, સઠ પાંચ સુમતિવંત ગુઠ ગ્રણ ગુણને વિષે ગુણિવંત સઠ રાગ સ-
 હિત, અથવા વીઠ વીતરાગ હોય ઝઠ રાગદ્વેષ ઝપશમાઢ્યા ઢે જણે, જોઠ
 જીતેંદ્રિય એઠ એવા જોઠ ગુણના વ્યાપારેકરી સઠ સહિત હોય તે જીવ
 સુઠ શુક્લ-લેશ્યાને પઠ પ્રણામેકરી પરિણમે. (૬) હવે લેશ્યાનાં સ્થાનક
 કહે ઢેઃ-- અઠ અસંખ્યાતી ઝઠ અવસર્પિણીના જેટલા સમય ચરુતા ન-
 તરતા જાવે થાય તેના અને અઠ અસંખ્યાતી અવસર્પિણીના જેટલા

સમય પરુતા ચરુતા જાવે થાય તેના જેઠ જેટલા સઠ સમય થાય તેટલા અથવા સઠ સંખ્યાતા લોકના જેટલા આકાશ પ્રદેશ થાય તેટલા લેઠ તેટલા લેશ્યાના ઠાઠ સ્થાનક ચઢતા પરુતા શુઝ અશુઝ હઠ થાય.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! ત્રણ લેશ્યાનો વર્ણ અશુઝ કહ્યો, ગંધ માહા ડુર્ગંધ કહી, રસ માહા કરુવો કહ્યો અને ફર્સ માહા खरखरो (કઠોર) કહ્યો. એવા અશુઝ વર્ણાદિક જગવંતમાં તો હોયજ નહી. માટે જગવંતમાં ડ્રવ્યે પણ ત્રણ જલીજ લેશ્યા હોય. વલી જાવે ત્રણ લેશ્યાનાં લક્ષણ ધોર્ટાં કહ્યાં, તે લક્ષણ સાધુજગવંતમાં હોય નહિ. જેથી જાવે ત્રણ જલીજ લેશ્યા હોય. નિશ્ચેકરી જગવંતમાં તો ડ્રવ્યે અને જાવે ત્રણ જલીજ લેશ્યા હોય. શાખ સૂત્ર આચારાંગ શ્રુતસ્કંધ બીજે. વાસ્તે જગવંતમાં ઠ લેશ્યા કહે તેને એકાન્ત મિથ્યાદૃષ્ટિ જાણવા. જો તમે જગવંતમાં ઠ લેશ્યા કહો તો, પ્રજુણ ઠમાસી તપ કર્યા તથા અનાર્ય-દેસમાં વિહાર કર્યો ત્યારે ઠ લેશ્યા અને આઠ કર્મ હતાં કે નહિ ? હે દેવાનુપ્રીય ! અહિંસાં લેશ્યા અને કર્મનું શું કારણ છે. જે કરણી કીધી તેનો પદ્ધ લેવો. સંજમ-જીવીતવ્ય વંઝ્યામાં તમે પણ ધર્મ કહોઢો, અને પ્રજુણ સંજમધારી (ગોશાલો સાથે રહેતો હતો તેને) પોતાના શિષ્યને અનુકંપા આણીને બચાવ્યો. તે સંજમ-જીવીતવ્ય વાંઢયું તેમાં પ્રજુને ચુક્યા કેમ કહોઢો? તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ સાધુણ લબ્ધિ ફોરવવી નહી, એવું સૂત્ર જગવતી શતક ત્રીજે કહ્યું છે, અને જગવંતે લબ્ધિ ફોરવીને ગોશાલાને બચાવ્યો. એ અકરવાયોગ્ય કામ કર્યું, તેથી ચુક્યા કહોણ ઢીણ.” તેનો ઉત્તર

હે દેવાનુપ્રીય ! ત્યાંતો માયાકપટાઈ કરી વિક્રય-લબ્ધિ ફોરવી અનેક રુપ બનાવે, તે આલોવે તથા પ્રાયઢિત લે તો આરાધક થાય, અને ન આલોવે તથા પ્રાયઢિત ન લે તો આરાધક ન થાય. એ વિક્રય-લબ્ધિ ફોરવે તેનું પ્રાયઢિત કહ્યું છે, પણ જગવંતે તો વિક્રય-લબ્ધિ ફોરવી નથી. શીતલ-લેશ્યા ફોરવોને ગોશાલાને બચાવ્યો છે. એ જાણતાં ઢતાં મતના કીધે માયાકપટાઈ કરી વિક્રયનું નામ ઝુપાવી “જગવંતે લબ્ધિ ફોરવી

તેથી ચુકા” એમ જુવું બોલી બોધાને કેમ જરમાવો ઢો? કારણ કે શી-
તલ-લેશ્યા જીવદયા નિમિત્તે ફોરવે તેનું પ્રાયઠિત કોઈ અંગનુષાંગા વિ
સૂત્રમાં કહ્યું નથી. કહ્યું હોય તો બતાવો.

તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે, એક લલ્લિધનું પ્રાયઠિત કહ્યું તેમ સર્વ
લલ્લિધનું જાણવું. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! લલ્લિધતો અઠાવીસ પ્રકા-
રનો કહી ઢે. તેમાં વિક્રય-લલ્લિધ ફોરવે તેનુંતો પ્રાયઠિત કહ્યું ઢે, અને
તેજુ-લેશ્યા કરી અનેક જીવને ક્રોધેકરી બાલે એ પળ પ્રત્યક્ષ પ્રાયઠિતનું
ઠામ દીસે ઢે અને શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું ઢે; પણ ૨૭ લલ્લિધમાં કેવલજ્ઞાનની
લલ્લિધ, તીર્થકર-પદવીની લલ્લિધ, ગણધર-પદવીની લલ્લિધ, પુલાક-ચારિ-
ત્રની લલ્લિધ, અવધ મનપર્યવ કેવલજ્ઞાનનો લલ્લિધ, ચૌદપૂર્વની લલ્લિધ इत्या-
દિક લલ્લિધનું પ્રાયઠિત હોય તો, શીતલ-લેશ્યા જીવદયા માટે ફોરવી તેનું
પ્રાયઠિત હોય પણ જેમ ઇટલી લલ્લિધનું પ્રાયઠિત નથી તેમ શીતલ-લેશ્યાનું
પણ પ્રાયઠિત નથી. તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “શીતલ-લેશ્યા અને તેજુ-લેશ્યા
એ બન્ને જેલી થઈ તેવારે ઝનું થંડું પાળી જેલું કર્યાથી જીવની હિંસા થાય, તેમ
બન્ને લેશ્યા જેલી થઈ તેથી જીવની હિંસા થઈ. વલો જેમ અગ્નિના ઝર્યા
ચુલામાં ફાળું પાળી ઢોલે તેથી તેનકાય ને અપકાય એ બન્ને કાયની
હિંસા થાય તેમ તેજુ-લેશ્યા તો અગ્નિ સમાન અને શીતલ-લેશ્યા પાળી
સમાન, એ બેઢ લેશ્યા જેલી થઈ તેથી બન્નેના જીવ મુઘ્ના. એ હિંસાનું
પ્રાય અલ્લુને લાગ્યું. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એ કુમત તમે કર્યાથી
લાવ્યા ? સૂત્રમાં તો લેશ્યાના અચિત્ત પુદ્ગલ કહ્યા ઢે. શાખસૂત્ર જ્ઞ-
વતી શતક્ર સાતમે ઉદ્દેશે દસમે. તે પાઠ:—

અચિત્તાવિ પોગ્ગલાઝ જાસેઈ ઉઘોવેઈ તવેઈ પજાસેઈ ?
ફંતા અત્થિ. કયરે જંતે ! અચિત્તાવિ પોગ્ગલાઝ જાસેઈ
જાવ પ્પજાસેઈ ? કાલોદાઈ! કુધસ્સ અણગારસ્સ તેયલે-
સ્સા નિસદ્ધા સમાણી દુરંગતા હુરં નિપતઈ દેસંગતા દેસં
નિપત્તઈ જેહિં ૨ ચણં સાનિપત્તઈ તહિં ૨ ચણંતે અચિત્તા

पोग्गलाउं ज्ञासइ जाव पज्ञासइ एणणं कालोदाइ ते अ-
चित्तावि पोग्गलाउं ज्ञासेइ ॥

अर्थः—अ० अचित पण पो० पुद्गल ज्ञा० प्रकाश करे ? वस्तु
प्रत्ये न० उद्योत करे ? त० तपे ? आताप करे ? प० प्रकाश करे, ? वस्तुने
उजवाले ? इतिप्रश्न. हं० हा वच्छ अ० उद्योत करे बे. क० क्या ज्ञं
हे जगवान ! अ० अचित्त पण पो० पुद्गल ज्ञा० प्रकाश करे जा० यावत्
प० उजवाले ? का० हे कालोदाइ ! कु० कोप्यो अ० जे अणगार, ते
संबंधि ते० तेजुलेश्या नि० नीकलीथकी (तपस्वी अणगारना शरीस्थी
नीकलीथकी) तेजुलेश्या ज्वालारूप दु० दुरगामनी बती. दु० वेगली
नि० पमे, जइने बोले, दारु पुंजवत् दे० देशने विषे जाय. दे० देशमां
जइने पमे जे० जे जे स्थानकने विषे, दुर देशने विषे निकट प्रदेशमां
पमे त० त्यां त्यां अ० अचित्त पो० पुद्गल ज्ञा० प्रकाश करे जा० यावत्
प० उजवालो करे. ए० ए का० हे कालोदाइ ! ते० ते अ० अचित्त पो०
पुद्गल पण ज्ञा० प्रकाश करे.

जावार्थः—हे देवानुप्रीय ! इहांतो लेश्या शब्दे श्री वीतरागदेवे अ-
चित्त पुद्गल कह्या ठे. ए तमे सूत्र बांचीने जाणतां बतां जुठ बोलीने,
मतना लीधे लोकोने बेहेकावीने अनंत संसार केम वधारो गो. तेवारे
तेरापंथी कहेठे के “ लेश्याना अचित्त पुद्गल ठे, पण जेम कपसुं, कांटो
प्रमुख अचित्त पुद्गल फेंकवाथी वायुकायनी हिंसा थाय, तेम जगवंते
शीतललेश्या फेंकी तेथी वायुकायनी हिंसा थयानुं पाप लाग्युं. ” तेनो
उत्तर. हे देवानुप्रीय ! शीतललेश्याना पुद्गलतो शुक्रम ठे तेथी वायुका-
यनी हिंसा थाय नाह. जो सूत्रमां कछुं होय तो काढी बतावो. वली शी-
तललेश्याना पुद्गलथी हिंसा थइ मानो तो मनवचनना जोग, स्वासो-
स्वास, ए पण पुद्गल ठे. साधुजीने मनना पुद्गल घणी दुर जाय
अने वचनजोग (जाषा) ना पुद्गल घणी दुर जाय, बीजाना कानोमां
जाय. ए तमारे लेखेतो कोइ पण साधुमां साधपणुं नथी. ए लेखे तो

साधपणुं लेती वेला सावज्जजोगना त्याग पण उतावला न करवा, कारण के जाषाना पुद्गल बाहार नीकली जाय अने वाउकायनी हिंसा थाय. माटे साधपणुं लइने स्वासोस्वास पण लेवो नहिं, मन-जोग पण स्थीर राखवो. वचन पण लवलेख मात्र न बोलवुं, मौन राखवुं अने पादोगमन संश्रारो करीने हाथ पग पण हलाववा नहीं त्यारे साधपणुं कहीये. ए केम मले ? तमे शीतल-लेख्याना शुद्धम पुद्गलथो जगवंतने वायरानी हिंसा लागी कहोढो, पण शीतल-लेख्यार्थी वायुकायनी हिंसा थाय अने शीतल-लेख्यानी लब्धि फोरव्यां प्रायडित आवे, एवुं सूत्रमां कोइ ठेकाणे कहुं नथो. एकान्त जुगं आल जगवंत उपर शामाटे द्योढो. तेवारे तेरापंथी कहेढे के, जो उगार्यामां लाज होय तो केवलज्ञान उपन्या पढी समोसरणमां बलता वे साधुने केम न उगार्या ? तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! ते साधु उपर प्रजुनी अनंती जाव दया-हती, पण तेमना आउखानुं निमित्त कारण आवी मद्युं, तेथी प्रजु शुं करे ? तमे, लेख्या-लब्धि फोरव्यार्थी दोष लागे ते माटे न उगार्या एम कहोढो, एं तमारुं केहेवुं ठल पूर्वक ठे; कारण के जो एमनुं आउखुं होततो, जगवंततो केवलज्ञाने करी अनंत कालनी वात जाणता हता, त्यारे विहार केम न कराव्यो. विहार करावतां तो दोष नहोतो लागतो ? पण एमनुं आउखुं आवी रहुं, जवितव्यता बलीष्ट, तेथो जगवंत शुं करे. क्रोन् तीर्थकर जेला थाय तोपण कोइ जीवनुं आउखुं वधारवा समर्थ नथी. उच्चस्थ तो व्यवहार साचवे अने केवलज्ञानी तो निरर्थक उच्चम न करे. तोपण जगवंते तो बचाववानो व्यवहार राखवाजणी आगलथी वज्या हता, पण इहां आउखुं पुरुं थवानो समय हतो ते कोण टाली शके ? हे देवानुप्रीय ! बचाव्यामां पाप ठे तेथी न बचाव्या एम कहोढो, पण पोते चोत्रीस अतिशय पांत्रीस वाणोकरी सहित ठे, पचोस जोजन प्रमाण सात इत थाय नहिं, मृगीमारी रोग थाय नहिं अने वेरजाव व्यापे नहिं, ते अतिशय क्यां गया ? गोशालाने वेरजाव केम व्यापो ? वे साधुनी घात समोसरणमां केम कीधी ते कहो. तेवारे तेरा-

पंथी कहेडेके, “होणहार पदार्थ अठेराजुत वात ठे ते केम दले”? त्यारे एम कहोठो के जीव उगार्या पाप लागे ते माटे न उगार्या. एतो अतिशयथकां समोसरणमां वे साधुनी घात थइ ते अठेरामां वे, वलो उदमस्थ अवस्थामां तो प्रज्जुजोने शीतल लेख्या कर्तव्यरुप हती अने केवली अयां बाद सत्तारुपे तो खरी पण करतव्यरुप न होय. तेथी वे साधुजोने वचाववारुप कार्य केम बने? इहां कोइ एम आशंका करे के, शीतल-लेख्या सत्तापणे ठतां कर्तव्यरुप कार्य केम न प्रवर्त्ते, तेवुं समाधान:-जेम सूत्रजोश्री जगवतीजीने विषे पांच देवना अधिकारे कबुं ठे के, देवाधिदेवने अनंत रुप वैक्रय करवानी शक्ति ठे, परंतु करे नहिं ने करशे पण नहिं, तद्वत् शीतल-लेख्या पण शक्तिरुपे संज्ञवे, परं व्यक्तिरुपे थइ कार्य साधे नहिं एवो नियम ठे. जो तेरापंथीजोने एकान्त एवोज इठवाद होय के केवली जे कार्य करे तेमांतो धर्म, अने जे कार्य न करे तेमां पाप, त्यारे तो देवगुरुने वंदणा नमस्कार करवामां पण पाप मानवुं परुशे; कारणके केवली जगवंत परस्पर वंदणा नमस्कार पण करता नथी वास्ते ए सर्व कूतर्क ठे. वास्ते जवजीरुनुए हरेक कार्य परत्वे अधिकारीने उलखवो जोइए. कदापी तेरापंथी एवी तर्क करशे के, ए तो तमे श्री वीतरागजगवान बावतनुं समाधान लखुं, पण समोवसरणमां तो श्री गौतमादि लब्धि-संपन्न सरागो साधु घणाए हता तेमणे वे साधुजोने केम न वचाव्या? तेनो उत्तर:-हे देवानुप्रीय! श्री गौतमादि गणधर वा सामान्य साधुजोने शीतल-लेख्या हती एवुं कया सूत्रना मूल पाठना आधारथो कहोठो ते बताववो परुशे.

वली तेरापंथी कहेडेके “जगवंते गोशालाने तलनो ठोरु बताव्यो, एक सींगलीमां सात तल बताव्या. पठी गोशाले तलनो ठोरु उखेड्यो, एक सींगलीमांथी सात तल काढ्या. ए जगवंतना वचनथी हिंसा थइ ए पश्चात कर्म दोष जगवंतने लाग्यो.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय! एम जगवंतने दोष लाग्यो कहोठो, ए लेखेतो तमे नित्य आहारादि ग्रहस्थी कनेथी मागो ठो तथा मार्ग पुठोठो, त्यारे ग्रहस्थी उपराने

मोंढे बोले तेथी असंख्याता वायुकायना जीव हणाय. ए तमारे कारणे नित्य अनेक उघामे मोंढे बोले, तथा तमे गाममां जाऊं त्यारे कुतरां उघामे मोंढे जसे, ए हिंसानो दोष तमने लागशे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ अमेतो आहार लेवाना अने मार्ग पुढवाना कामी ठीए. उघामे मोंढे बोलाववाना कामी नथी. तेने जलो जाणता नथी. तेथी अमने पाप न लागे. ” त्यारे हे देवानुप्रोय ! जगवंते पण ज्ञानमां देख्या तेम जांख्या. तीलनो ठोरु उखेसाववाना तथा तील कढाववाना कामी नहोता. तेथी जगवंतने दोष लगार मात्र लाग्यो नथी. तमे प्रजुने एम पाप लाग्युं जाणो तो, तमे अनेक ग्रहस्थीने बोलावो ठो. नित्य उघामे मोंढे बोले ठे. ए संजम केवी रीते रहे ते कहो. ए जगवंत उपर अठतां आल केम थो ठो ? तेवारे वली तेरापंथी कहेठे के “ एटलां काम सूत्रमां साधुने करवां वर्ज्यां ठे. करेतो प्रायठित आवे, ते काम प्रजुए उच्चस्थपणामां कीधां ठे. साधुए निमित्त जाखवुं नहि, अने जगवंते जाख्युं ठे. गोशालाने तलनो ठोरु बताव्यो. एक तलनी सींगलीमां सात तल बताव्या. कुपात्रने विद्यादेवी नहिं, अने जगवंते दीधी. गोशालाने शीखव्यो, प्रवर्ज्या दीधी, बहु श्रुत कर्यो एवो पाठ ठे. तेजु-लेश्या उपजवानी गोशालाने विधि बतावी. शीतल-लेश्यानी लब्धि फोरवी गोशालाने वचाव्यो. अनार्य देशमां विहार कीधो. ७ ए सात काम साधुने करवां सूत्रमां वर्ज्यां ठे. ते जगवंते कर्या ते माटे जगवंतने पाप लाग्युं अने चुक्या, एम कहीए ठीए. ” तेनो उत्तरः-हे देवानुप्रोय ! ए सात बोल सामान्य साधुने (उच्चस्थ सूत्रव्यवहारना धणीने) वर्ज्यां ठे, अने जगवंत तो आगमव्यवहारना धणी ठे. व्यवहार पांच प्रकारना कहा ठे. शाख सूत्र व्यवहार तथा जगवती शतक ७ में, उद्देशे ७ मे. ते पाठः—

कइ विहेणं जंते ! विवहारे पन्नत्ता ? गोयमा ! पंच विहे
विवहारे पन्नत्ता तंजहाः-आगमे १ सुए २ आणा ३ धारणा ४
जिए ५. जहासे तढ आगमेसिया आगमेणं व्यवहारं पठ-

वेद्या. णोयसे तच्च आगमेसिया जहा से तच्च सुएसिया सु-
 एणं विवहारेणं पठवेद्या. णोयसे तच्च सुएसिया जहा से तच्च
 आणासिया आणाए ववहारं पठवेद्या. णोयसे तच्च आणा-
 सिया जहासे तच्च धारणासिया धारणाए ववहारं पठ-
 वेद्या. णोयसे तच्च धारणासिया जिहा से तच्च जिएसिया
 जिएणं ववहारं पठवेद्या. इच्चे एयाहिं पंचहिं ववहारं पठ-
 वेद्या तं आगमेणं सुएणं आणाए धारणाए जीएणं
 जहाजहासे आगमे सुए आणाए धारणा जीय तहातहा
 ववहारं पठवेद्या. से किं माहू जंते ! आगमबलिया समणा
 निगंथा इच्चेइया पंचविह ववहारं जया १ जहिं १ तथा १
 तहिं अणिसि उवसियं सम्मं ववहारमाणे समणे
 निग्गंथे आणाए आराहए जवइ ? हंता जवइ.

अर्थः—क० केटले वि० जेदे ज० हे जगवान ! वि० व्यवहार प०
 कह्यो ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! प० पांच प्रकारे वि० व्यवहार
 प० कह्यो त० ते कहे ठेः त्यां व्यवहारीए जीवादिके करीने ते व्यवहार.
 साधुने प्रवृत्ति निवृत्तिरूप ते व्यवहार. तेनां कारणपणे जे ज्ञान विशेष
 ते पण व्यवहार कहोए. त्यां पेहेलो आ० आगमव्यवहार ते आत्म-
 ज्ञानथो जाणीए. जेणेकरी पदार्थने जाणीये ते आगम. सु० सांज्ञ-
 लीए ते श्रुत. १ आ० आदेश करी दीजे ते आज्ञा. २ धा०
 धारीए ते धारणा. ४ अने जि० जीत ५ (आचार). त्यां पेहेलो जे
 आगमव्यवहार ते केवलज्ञानी १, मनपर्यवज्ञानी २, अवधज्ञानी ३,
 चौद पूर्वधर ४, दस पूर्वधर ५, अने नव पूर्वधर ६. एनो व्यवहार ठ
 प्रकारनो ठे. त्यां पेहेलो केवलीना ग्रहणथकी प्रथम आलोचना केवली
 पासे लेवी. तेना अज्ञावे मनपर्यवज्ञानी पासे लेवी. एम आगलाना
 अज्ञावे पाठला पाठलाकने आलोचना लेवी. त्यां केवली प्रमुख आगम-

व्यवहारी समस्त अतिचार पोतेज जाणे. ते पासे गयाथी आगमव्यवहारी आलोवणहारने कहे “ सघलो अतिचार कहो. ” तेवारे ते जाणतोथको पोतानो दोष मायाएकरी गोपवे तो तेने प्रायश्चित न आपे, अने एवुं कहे के, अनेरे ठामे जइने शोध करो; अने जेने दोष याद न आवे तथा जे मायाथकी न गोपवे तेने केवलज्ञानना धरणहार दुषण विचारीने प्रायश्चित दे. पण कपटीने, फोकट जासे एम जाणीने प्रायश्चित न दे. इहां चौद पूर्वधर यद्यपि परोक्षज्ञानी ठे तोपण उपयोग दीधे ठेते केवली कहे तेठलुं कही शके. हवे इहां कोइ कहेशे के “ आगमव्यवहारी जाणे तो तेने कहीये के, मुजने आलोवणा द्यो. तेवारे अतिचार पोते कहीने पोते आलोचना आपे तेमां शी हरकत ठे ? के आलोवणहारना मोंढायकी केहेवरावे. ” एम कहे तेनो उत्तर. ए आलोवणामां घणा गुण ठे. सम्यक्-आराधना थाय अने आलोवणहारने उत्साह वधे. मान ठोकी पोतानी आत्माना हित जणी रहश्य प्रगट करे ठे. ए वात माहा दोहीली ठे. इत्यादिक कारणे गुरु आलोवणहारनाज मोंढायी आलोवणा करावे अने ते समस्त प्रकारे निःशङ्क थइ गुरु जे प्रायश्चित दे, ते हर्षति थको अंगीकार करे. एम करतोथको निर्वाणपद पामे. १

सु० हवे श्रुतव्यवहार कहेठे:-आचार, कटप, निषिथ आदि जेने अंगीयार अंग तथा नव पूर्व सुधी जाणपणुं होय तेने सुत्रव्यवहारी कहीये. ते सुत्रव्यवहारी आलोवणा लेणहारना अजिप्राय जाणवा माटे त्रण वार दुषण केहेवरावे. एक वारने कहे श्रुतव्यवहारी कदाच एम जाणी न शके के, ए कुमे मने आलोवणा आलोवे ठे के साचे मने. त्रणे वार एक सरखुं कहे तेने तो आलोवणा दे, पण कपटथी फेरफार कहे तेने पेहेलां तो जे फेरफार कह्यो होय तेनुं प्रायश्चित दे, पढी पूर्व पापनो आलोवणा दे. २ आ० आज्ञाव्यवहार ते जे बेहु आचार्य सूत्रार्थना जणवाथी माहा गीतार्थ ठे, पण जंघाबल क्षीणपणाथी विहार करी न शके. अलग देशान्तरे रह्या ठे. मांढोमांही मलो न शके अने तेमांथी कोइकने प्रायश्चित लेवुं होय, तेवारे ते आचार्य गीतार्थ शिष्यना अज्ञा-

वशी, धारणा कुशल अगीतार्थ साधु वा शिष्यने सिद्धान्तनी ज्ञाषाए गुढार्थ अतिचार आसेवना कही बीजा आचार्य कने मुंके. हवे ते आचार्य तेनो अपराध सांजली द्रव्यादि चार सहनन धृति बलादिक विचारी पोते त्यां जाय अथवा पूर्वनी विधिए गीतार्थ शिष्यने मुंके, अने तेने अज्ञावे जे आव्यो ठे तेनेज अतिचारनी आलोवणा कही मुंके, ए आणा व्यवहार. ३ धा० हवे धारणा व्यवहार कहे ठे:-कोइक गीतार्थ संवेगी आचार्य कोइक शिष्यादिकने कोइक अपराधने विषे द्रव्यादिक चार (द्रव्य-क्षेत्र-काल-ज्ञाव) जोइ, जे विशुद्धि दीधी होय ते शिष्य गुरुनी दीधेली विशुद्धि मनमांहे धरीने कोइकने तेवे अपराधे तेवीज विशुद्धि दे तो, एम देताने उद्धृतपद धरणरुप धारणाव्यवहार कहीये; अथवा धारणा ते एम:-कोइएक वैयावचनो करणहार शिष्य ठे, पण ते समस्त ठेद श्रुत देवाने योग्य नथी. तेवारे तेने आचार्य कृपाकरीने केटलां एक प्रायश्चितनां पद आगमथी उद्धरीने तेने कहे ने ते धरीने राखे, अने तेज पद मांहेली आलोवणा आपे तेने पण धारणाव्यवहार कहीये. ४ जि० हवे जीतव्यवहार कहे ठे:- जेम कोइक अपराधे पूर्वे साधु घणा तपेकरी शुद्धि करता, तेवोज अपराध उपन्ये ठते वर्तमानकाले द्रव्यादि चार चिंतवी संघयण धृति-बलनी हानी जाणीने जे योग्य तपनो प्रकार (प्रायश्चित) दइए ते समय-ज्ञाषाए जीतगीतार्थ कहीये, अथवा प्रायश्चित जे आचार्यना गच्छमां अधिको उठो सूत्र प्रवर्त्यो, अने घणे अनेरे गीतार्थ मान्यो होय ते रुढ-जीत कहीये. ५ ए पांच व्यवहारमां गमे ते व्यवहार सहित गीतार्थ होय तेनी पासेथी प्रायश्चित लइए; परंतु अगीतार्थकने लेतां दोष उपजे.

हवे आगमादिक-व्यवहारने विषे प्रवर्तवा माटे उत्सर्ग अपवाद कहे ठे:-ज० जथा प्रकारे केवली आदिक अन्यत से० ते व्यवहार अथवा त० ते पांच व्यवहारमां त० ते प्रायश्चित दानादिक व्यवहार काल विषे आ० आशम केवली प्रमुख होयतो तेवेज आगमव्यवहार प्रायश्चित दानादिक प्रत्ये प० प्रवर्ते, पण शेषे करी न प्रवर्ते. आगम पण ठ प्रकारे ठे. तेमां केवलज्ञानमां अवबोधपणाथी विना कहां जाणे, ते माटे तेनुं.

कहेलुं प्रायश्चित लेवुं; अने तेने अज्ञावे मनपर्यवज्ञानी पासेथी लेवुं. एम पूर्ववत् आगला आगलाने अज्ञावे पाठला पाठलाकने लेवुं. एणो नहिं से० ते त० तीहां आ० आगमव्यवहार होय तो ज० जथाप्रकारे से० ते त० तीहां श्रुत होय तेवे श्रुतेकरी व्यवहार प० प्रवर्ते. एणो नहिं से० ते त० तीहां (ते अवसरे) श्रुतव्यवहारी तो ज० जेम से० ते त० तीहां आ० आज्ञाव्यवहारेकरी प० प्रवर्ते. एणो नहिं से० ते त० तीहां आ० आज्ञाव्यवहारी, तो ज० जेम से० ते त० तीहां धा० गीतार्थ कोइने द्रव्यनो अपराध क्षेत्र, काल, जाव जाणीने प्रायश्चित दीधुं ते धारणाए करी प० प्रवर्ते. एणो नहिं से० ते त० तीहां धा० धारणाव्यवहारी, तो ज० ज्यां पुरुष धीर्यादिक विचारि प्रायश्चित दे ते जीतव्यहारेकरी प० प्रवर्ते. इ० इत्यादिक ए० ए पं० पांच प्रकारे करी व्यवहार प्रत्ये प० प्रवर्तावे. तं० ते कहेढे:—आ० आगमेकरी १, सु० श्रुतेकरी २, आ० आज्ञाए करी ३, धा० धारणाए करी ४ अने जि० जीते करी ५. ज० जेम जेम से० ते आ० आगम सु० श्रुत आ० आज्ञा धा० धारणा अने जि० जीत ५, ए पांच होय त० तेम तेम व० व्यवहार प० प्रवर्तावे. ए व्यवहारवंत पुरुषने फल प्रसन्नछार कहेढे. से० हवे शुं चदंत (नटारक) आ० कहो कोण आगमवलिउं उक्त ज्ञान विशेष सु० श्रमण निर्ग्रथ केवली प्रमुख इ० ए वक्षमाण अथवा ए उक्त स्वरूप प्रत्ये पं० पंचविध व्यवहार प्रायश्चित दानादिरूप सम्मं० ए पद संघाते संबंध कीजे व्यवहार तो प्रवर्ते. इत्यर्थः हवे संबंध रुमी रीते, ते केम ते कहे ढे:—ज० जेजे अवसरने विषे अथवा जेजे प्रयोजनने विषे अथवा जेजे क्षेत्रने विषे जेजे उचित ते ते प्रत्ये इति शेष तदातदा काले ते ते प्रयोजनादिकने विषे कहेवुं, ते कहेढे:—अ० सर्व बान्ठा रहित उ० तेषे अंगीकार कीधुं ते अनिश्रितोपाश्रित ते प्रत्ये अथवा निश्रित राग उपाश्रित द्वेष नहिं, रागद्वेष ते अनिश्रितोपाश्रित सर्वथी पक्षपात रहितपणे यथावत् इत्यर्थः एतावता पं० पंच वि० विध व्यवहार प्रत्ये ज० ज्यारे ज्यारे ज० जेजे प्रयोजनने विषे योग्य त० तेते प्रत्ये विचारे त० तेते प्रयोजनने विषे सर्वथा पक्षपात

रहित स० सम्यक् व० प्रवर्ततो यको स० साधु नि० निर्णय आ० आ-
ज्ञानो आ० आराधक ज० थाय ? इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा थाय.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आगम-व्यवहारना पांच प्रकार कह्या. केवल
ज्ञानीने १, मनपर्यवज्ञानीने २, अवधज्ञानीने ३, चौदपूर्वधारीने ४,
जाव दसपूर्वधारीने ५, आगमव्यवहारी कह्ये. ए पांच प्रकारना आग-
मव्यवहारी कह्या. आत्मज्ञानथी गुण जाणे ते कार्य करे. ए प्रथम व्य-
वहार. ए प्रथमव्यवहारनो धणी बीजो सूत्रव्यवहार माने नहिं, एटले
सूत्रमां कहुं तेम सर्व कार्य करवानो तेमने नियम नहिं. आत्मज्ञानथी
श्रवण गुण जाणे ते कार्य न करे, अने गुण उपजतो जाणे ते कार्य करे.
हवे आगमव्यवहारीना वचनथी वा उपदेशथी ग्रंथ जोड्यो तेनेज सूत्र
कह्ये. ते आगमव्यवहारीनुं कहुं करवुं, पण आगमव्यवहारी थकां
सूत्रमां कहुं तेम न करवुं. वली सूत्रमां कहुं ठे के, नवमा पूर्वनी त्रीजी
आयारवथु (त्रीजुं अध्ययन) जण्याविना साधुनी पन्निमा वहेवी नहिं,
अने खंधकजी अगीयार अंगनुंज ज्ञान जण्या ठतां जिखुनी बारमी
पन्निमा वह्या, ते आगमव्यवहारीना वचनथी. वली गजसुकुमालजी
विना सूत्र जण्यां दिक्का लक्ष तेज दीने बारमी पन्निमा वह्या, ते पण
आगमव्यवहारीना वचनथी. ए न्याये आगमव्यवहारी थकां सूत्रव्य-
वहार मानवानो जरूर नथी १; अने आगमव्यवहारीना अज्ञावे बीजो
सूत्रव्यवहार मानवो, एटले सूत्रमां कहुं तेम करवुं २; अने जो सूत्रमां
कोइ वस्तुनो निर्णय न होयतो त्रीजो आज्ञाव्यवहार मानवो, एटले
आचार्य गुरुदेव कहे ते वचन प्रमाण करवुं ३; अने ए त्रण व्यवहार न
होय तो चोथो धारणाव्यवहार मानवो, एटले गुरुदेव आचार्य कोइ बोल
धराव्या होय तथा कोइने केहेतां सांजळ्या होय ते प्रमाणे कार्य करवुं
४; अने ए चार व्यवहार न होय त्यारे पांचमो जितव्यवहार मानवो,
एटले गीतार्थ वक्तेरा जेम करता आव्या तेम करवुं. ५. ए रीते पांच
व्यवहार मानतां थकां आज्ञाना आराधक थाय.

हे देवानुप्रीय ! जगवंत तो आगमव्यवहारी ठे. ते सूत्रव्यवहार

माने नहिं. ए तमे जाणतां ठतां मतना लीधे सूत्रनुं नाम लइ बोधां
 लोकोने बेहेकावी आगमव्यवहारी उपर आल दइ अनंत संसार केम
 वधारो ठो ? जो आगमव्यवहारीने सूत्रमां वज्यां ते कार्य कीधाथी दोष
 लाग्यो मानो तो, जगवंते केवलज्ञान उपन्या पढी कालीकुमार प्रमुख
 दस जाइनां मरण बताव्यां १. वली नेमनाथस्वामीए द्वारकानो दाह
 वारे वर्षे बताव्यो २. तेमज गोशालाने सात दीवसने आंतरे मरण बता-
 व्युं; पण माहाशतके रेवतीने मरण बताव्युं, तेवारे गौतमस्वामीने मुंकीने
 प्रायुठित देवराव्युं, अने पोते सुखे बताव्युं. ३ वली गोशालाथी धर्म
 चोयणा करवानी साधुजने आझा दीधी. ४ वली चौदपूर्वधारी धर्मघोष
 आचार्ये नागश्री ब्राह्मणीने चोरासी चौटामां हीलवा-निंदवानी आझा
 दीधी. ५ ए पांच बोल सूत्रमां साधुने करवा वज्यां ठे, अने केवलज्ञानी
 आगमव्यवहारीए कीधा ठे. हे देवानुप्रीय ! तमारे लेखे तो केवलज्ञा-
 नीने ए दोष लाग्यो तेथी चुक्या. पण ए बात केम मले ? आगमव्यव-
 हारीपणुं तो कषायकुशील अने सनातक एवे नियंठामां होय तेने अप-
 रिसेवी कहा ठे. मूलगुण ते पांच माहाव्रतमां अने उत्तरगुण ते दस-
 विध पचखाणमां दोष लगामे. नहिं. शाख सूत्र जगवती शतक १५ में
 उद्देशे ६ ठे. हवे जुड जगवंत तो ठद्वस्थपणे पण अवध मनपर्यव-ज्ञान
 आश्री आगमव्यवहारी ठे; अने केवलज्ञानमां पण आगमव्यवहारी ठे;
 तथा कषायकुशील-नियंठाना धणी ठे. ते जगवंतने चुक्या कहोठो पण
 सूत्रमांतो मूलगुण उत्तरगुणना अपरिसेवी कहा ठे. हवे जो चुक्या कहो-
 ठो, तो कहो कया व्रतमां मूलगुण उत्तरगुणमां दोष लाग्यो ? अने ते वेला
 नियंठो कषायकुशीलज हतो के बीजो आव्यो ते पण कहो. हे देवानु-
 प्रीय ! जगवंतनो तो अपरुवाइ संजम ठे. नियंठो फरे नहिं तेथी ते पुरु-
 षोने दोष लागे नहिं. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, जेम गौतमस्वामी
 चारज्ञान चौदपूर्वना धणी आगमव्यवहारी अने कषायकुशील-नियंठाना
 धणी आणंद श्रावकने घेरे जाषामां चुक्या तेम जगवंत पण चुक्या.
 एम कहे ठे तेनो उत्तरः—

હે દેવાનુપ્રીય ! ગૌતમસ્વામી આણંદજી શ્રાવકને ઘેર જાણામાં
 ચુક્યા તે સમયે તેમને ચાર જ્ઞાન, કષાયકુશીલ-નિયંત્રો અને આગમ
 વ્યવહારીપણું હતું, એમ કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે કહો. વલી ગૌતમસ્વા-
 મીનું અને જગવંતનું જ્ઞાન અને નિયંત્રો સરખાં નથી. અનંતગુણ હાની
 વૃદ્ધિપણું છે. જગવંતનો તો સંજમ નિયંત્રો અપરવાઈ છે. દિક્ષા લીધી
 તેજ વચ્ચે મનપર્યવ-જ્ઞાન ઉપન્યું અને પચાયકુશીલ-નિયંત્રો આવ્યો. તે
 એકજ વાર આવે અને તે પાઠો જાય નહિં. વલી કષાયકુશીલ-નિયંત્રોનો
 સંજમ એક જીવને એક જવમાં જઘન્ય એક વાર આવે અને ઉત્કૃષ્ટા
 નવસો વાર જાય અને નવસો વાર પાઠો આવે. વલી કષાયકુશીલ-નિયં-
 ત્રો અને મનપર્યવજ્ઞાનની સ્થિતિ જઘન્ય એક સમયની કહી. તે એક
 સમય રહે અને બીજે સમયે વીલાઈ જાય. કોઈક જીવને વલી પાઠો
 એક સમયથી તથા અંતરમુહૂર્ત તથા ઘણા કાલથી પાઠો આવે, અને
 કોઈ જીવને તે જવમાં પાઠો આવેજ નહિં, અને કોઈ જીવને એક જવમાં
 ઘણીવાર જાય અને ઘણીવાર આવે. તેની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ દેશેઝંણી ક્રોન
 પૂર્વની કહી. તે એક વારજ આવે પણ પાઠો જાય નહિં. દોષનો અપરિ-
 સેવીજ રહે. વલી ચાર જ્ઞાનવાલા, કષાયકુશીલ-નિયંત્રવાલા અને
 આગમવ્યવહારના ધણી કર્મને વશે ત્રષ્ટ થઈ જાય તો અર્ધપુદ્ગલ
 અનંતકાલ સંસારમાં નિગોદાદિકમાં જમે. શાલ્વ સૂત્ર જગવતી શતક
 ૨૫ મેં ઉદ્દેશે ઠાઠે, તથા પદ્મવણામાં એ સર્વ અધિકાર છે. એ કષાયકુશી-
 લ-નિયંત્રો એક જવમાં નવસોવાર ઉત્કૃષ્ટો આવે કહ્યું. તેની સ્થિતિ
 જઘન્ય એક સમયની કહી, અને ત્રષ્ટ થઈ જાય તો ઉત્કૃષ્ટો અર્ધપુદ્ગલ
 રહે કહ્યું; પણ જગવંતને તો મનપર્યવજ્ઞાન અને કષાયકુશીલ-નિયંત્રો
 એકવાર આવ્યા પછી પાઠો જાય નહિં, એક સમયની સ્થિતિ પણ હોય
 નહિં અને અર્ધપુદ્ગલ સુધી જમે પણ નહિં. તે માટે સર્વ કષાયકુશીલ-
 નિયંત્રોના ધણીનો, ગૌતમસ્વામીનો અને જગવંતનો ઉદ્ગ્રસ્થપણનો પણ
 સંજમ સરખો નથી. ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! ગૌતમ સ્વામીનો અને
 જગવંતનો કષાયકુશીલ-નિયંત્રો સરખો કેમ? વલી ગૌતમસ્વામી જાણામાં

चुक्या, तेम जगवंत पण चुक्या, एम केम कहोढो? वली गौतम स्वामी. सरखा द्वादशांगी ज्ञानना धणी पण ज्ञापामां खलाइ जाय कहुं ठे. शाख सूत्र दसवैकालिक अध्ययन आठमे, गाथा ५० मी:-

आयार पणत्तिधरं, दिठ्ठिवाय महिच्चगं;

वयंवि स्कलियं एच्चा, एतं उवहसे मुणी. ॥ ५० ॥

अर्थ:-आण आचारांग अने पण जगवती सूत्रना धरणहार तथा दिण दृष्टिवादना (वारमा अंगना) मण जणनारने वण बोलतां वचने करी खण खलाया एण जाणीने एण नहिं तंण तेमने उणहसे मुण जति. ॥५०॥

ज्ञावार्थ:-हवे जुजु! आचारांग, विवाहपन्नति अने दृष्टिवाद (वारमा अंग) ना जणनार वचनमां चुकी जाय, तेनो उपहास न करवो. ए आगमव्यवहारना धणी वचनमां चुकी (खलाइ) जाय कहुं, अने मूल-उत्तरगुण दोषना अपनिसेवी कहा, पण एमने अने जगवंतने सरखान कहा. वली गौतम प्रत्ये जगवंते पण कहुं के, तमे वचनमां जुद्ध्या ढो, आणंद साचो ठे माटे जइने खमावो. ए वचनने जुद्ध्या कहुं तेम जगवंत पोते चुक्या हत तो केम न कहुं. हवे वीरप्रजुने चुक्या तमे कया ज्ञानथी जाण्या? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ केवल ज्ञान उपन्या प्रठी ए काम न कर्युं. बे साधुने न बचाव्या ते वीतराग जावथी, अने ठद्वस्थपणे गोशालाने बचाव्यो ते सराग जावथी, एम टीकामां कहुं ठे. ते रागनां कर्म लाग्यां. सरागपणाथी काम कर्यां. गोशालाने बचाव्यो. ए न्याये चुक्या कह्यो ठीये. ” तेनो उत्तर:-हे देवानुप्रीय! सूत्र पाठमां तो एम नथी कहुं के, गोशालाने बचाव्यो ते रागजावथी, अने बे साधु न बचाव्या ते वीतरागजावथी. अरे! तमारी श्रद्धानी पुष्टीने माटे टीकाना मलता वचननुं सरणुं द्यो ढो ते मिथ्या ठे, केमके अमारे तो सिद्धान्तनी पंचांगी प्रमाण ठे. ते पंचांगीमां अनेक गुरु लह ठे. तेमां केटलांक वचन उत्सर्ग-मार्गनां ठे अने केटलांक अपवाद-मार्गनां ठे ते मतलब जाण्या विना अने टीका तमे नथी

मानता, उतां टीकानी शाही शाने माटे आपो ठो ? जो टीकामां कहुं तेमज प्रमाण करता हो तो टीकामां पाठल कहेला बोल भेलवी आपो. टीकामां तो आधाकर्मी आहार करवो कह्यो ठे, फलफुलनो आहार करवो कह्यो ठे तथा साधुने चक्रवर्तनां कटक चुरवां कहां ठे. इत्यादिक अनेक विरुद्ध वातो कही ठे ते पण प्रमाण करवी पमशे, अने जो ए प्रमाण न करो तो ए टीकानुं वचन प्रमाण केम करो ठो ते कहो.

हे देवानुप्रीय ! जगवंतनी करणी ठद्वस्थपणे अने केवलपणे एक सरखी अचुल करणी ठे. ठद्वस्थपणे पण आगमव्यवहारी अने केवलमां पण आगमव्यवहारी ठे. सूत्रमां साधुने वज्यां तेवां काम ठद्वस्थपणे पण आगमव्यवहारपणार्थी कीधां अने केवलज्ञान उपन्या पढी आगमव्यवहारपणार्थी कीधां. तेमणे ठद्वस्थ अने केवलीपणे एक सरखां काम कर्यां ठे. हे देवानुप्रीय ! जे कार्य सूत्रमां सामान्य साधुने वज्यां ठे ते कार्य केवलीपणामां पोते कर्यां ठे. मुवानी खबर दीधी, मरण बताव्युं अने निमित्त जाख्युं. ए केवलमां तो तमे चुक्या नथी केहेता. तेनुं शुं कारण ? वली नेमनाथजीए बारे वर्षे छारीकानो दाइ बताव्यो, तेमने तो चुक्या नथी केहेता, पण जगवंत माहावीरस्वामीथी अने जीवदयाथी छेष दीसे ठे तेथी प्रचुने चुक्या कहोठो. वली सरागपणार्थी गोशालाने बचाव्यो तेथी जो पाप लाग्युं कहो तो, दसमा गुणठाणा सुधी संजम, तप, विनय, वैयावच इत्यादिक सर्व काम सरागपणार्थी करे ठे. ते सर्व काममां पाप लागसे, केमके वीतरागत्ताव तो अग्यारमा गुणठाणा उपर ठे. तेमने तो एक इरियावही क्रियाज लागे. ते इरिया वहीक्रिया पण सातावेदनी बे समयनी स्थितिनी बंधाय, अने दीर्घ स्थितिना पुन्यपाप तो दसमा गुणठाणा सुधी रागछेषथीज बंधाय. छेषथी अने अप्रशस्त-रागथी तो पाप बंधाय अने प्रशस्त-रागथी पुन्य बंधाय. वली सराग-संजम अने सराग-तपथी देवतानुं आनखुं पुन्यप्रकृति बंधाय एम कहुं ठे. शाख सूत्र जगवती शतक बीजे नदेशे पांचमे, तुंगिया जगदीना आवकोने अधिकारे. हे देवानुप्रीय ! सरागथी गोशासो बचाव्यो

तेथी पाप लाग्युं एम कहोठो; परंतु इहांतो टीकामां एम कह्युं ठे के, सरागसंजम ठझस्थथकां जीव जीवे तो अने न जीवे तोपण बचाववानो उद्यम करवो. ते माटे बचाववानो उद्यम कीधो अने बे साधुने न बचाव्या ते वीतरागज्ञावथी. वीतरागे केवलज्ञानथी आउखानो समय आव्यो जाणी लीधो. होणहार टलतुं न जाण्युं तेथी उद्यम न कर्यो, कारणके केवलज्ञानो निरर्थक उद्यम न करे ए जावार्थ. आगमव्यवहारी अकरवांजोग काम करे नहिं. गुण जाणे तेवुं काम करे. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “जगवंते गोशालाने बचाव्यो तीहां जोगनो व्यापार थयो. ए जोगनुं पाप लाग्युं.” तेनो उत्तरः—हे देवानुप्रीय ! जोगविना तो संजम, तप, विनय, वैयावच, चर्चा वार्ता, सजाय, ध्यान, आहार, पाणी, व्यवहार, कांड पण थाय नहिं. सजोगीने ए जोगना व्यापारथी पाप लाग्युं जाणो तो तमारे लेखे तो कोइ तरवानो मार्ग दीसतो नथी. हे देवानुप्रीय ! ए शुजजोग ठे के अशुजजोग ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “गोशालाने बचाव्यामां प्रजु धर्म जाणे तो केवलज्ञान उपन्या पढो ए काम केम न कर्युं ? बीजा कोइ साधुने एरीते जीव उगारवानो उपदेश केम न दीधो ” ? तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! प्रजुए पोते ठझस्थपणे अनार्यदेशमां विहार कर्यो, अने केवली थया पढो अनार्यदेशमां विहार न कर्यो, अने बीजा कोइ साधुने जवानो उपदेश पण न दीधो. ते माटे शुं पूर्वे ठझस्थपणे अनार्यदेशमां विहार कर्यो ते खोटो कहेवाय ? हे देवानुप्रीय ! आगम व्यवहारीनुं काम अने सूत्रव्यवहारीनुं काम सरखुं नथो. आगमव्यवहारी अकरवायोग्य काम करे नहिं, गुण जाणे तो करे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “गोशालाने उगार्याथी केवो गुण उपन्यो ? बे साधुने मार्या. जगवंत उपर तजुलेश्या मुंकी लोहीठाणवानो कर्यो अने घणुं मिथ्यात्व वधार्युं. शो गुण थयो ? ” तेनो उत्तरः—हे देवानुप्रीय ! ए वातनो प्रजुने शानो दोष. जेम अजवि जीव हतो ते साधपणुं लइ उदाइराजाने पोषांमां मारी गयो. तेनो पापदोष कांइ महापुरुष आचारजने तो लाग्यो

नथी. तेमज कोइ अनार्य ठग बुद्धिए साधपणुं लइ कोइने ठगी जाय तो तेनो पाप दोष बीजाने नथी लागतो. तेम महावीरस्वामीए गोशालाने दिहा दीधी, जीवतो वचाव्यो तेथी मिथ्यात वधार्युं तेनुं पाप प्रजुने नथी लाग्युं. जो प्रजुने पाप लाग्युं जाणोतो ए लेखेतो ऋषज्जेदेव स्वामीने घणुंज पाप थयुं हशे; केमके तेमणे चार हजार माणस साथे दिहा दीधी. पढी सवला ज्ञाग्या. ३६३ पाषंम मत चाढ्या. घणुं मिथ्यात वधार्युं. पण ऋषज्जेदेवस्वामीने तो पाप लाग्युं नथी. तेम वीर-प्रजुने पण जाणवुं. वली गोशालाने तो ठद्मस्थपणे दिहा दीधी अने वचाव्यो, पण केवलज्ञान उपन्या पढी जमालीने दिहा केम दीधी? तथा नंदण मणीहारने श्रावकनां व्रत केम दीधां? पार्श्वनाथस्वामीए सोमील ब्राह्मणने व्रत केम दीधां? सुखमालीकाने साधपणुं केम दीधुं? अने वसें ठ साधवीने दिहा केम दीधी. एम तो घणा अटकाशे. केवलीनां दिहा दीधेला घणा जणें ज्रष्ट थइने अकार्य कीधां ठे तथा मिथ्यात वधार्युं ठे. ते पाप पण तमारे लखे केवलज्ञानीने लाग्युं जोइए. पण ए वात केम मले. वली जगवंते लब्धि फोरवी गोशालाने वचाव्यो, तेथी जगवंतने पाप लाग्युं अने चुक्या कहे, तेने पुढीए के, ठद्मस्थपणे पाप कर्तुं तेनुं पायश्चित तो कोइ सूत्रसां चाढ्युं नथी. त्यारे पायश्चित दीधा बिना आराधक केम थया ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, “जेम रहेनेमीए राजेमतीने जोगनी आमंत्रणा कीधी, तेनुं प्रायश्चित चाढ्युं नथी तेम आ पण चाढ्युं नथी; पण प्रायश्चितनुं ठेकाणुं ठे तेथी दीधुंज हशे.” तेनो उत्तरः--अरे मुग्ध प्राणी ! एतो एकान्त असंजमनुं ठाम प्रत्यक्ष दिसेठे, अने प्रायश्चित पण दस जेदे आवे. ते गाथाः—

आदच्च दप्प पमादणा जोगे, आनरे आवति सुय;

संकिते सहसाकारे, जयं पतो साय वीमंसा ॥ १ ॥

अर्थः—विषयनो पीड्यो १, प्रमादने लीधे २, अजाणपणे ३, आतुर रोग कुधा तृषाए ४, आपदा पड्याथी ५, शंकाने लीधे ६, सहसातकारे ७

जयने लीधे ण, रागद्वेषने लीधे ए अने शिष्य शिष्यणीनी परिक्षा निमित्ते १०. ए दस जेद ठे. तेमां उत्तराध्ययन २२ में अध्ययने ४६ मी. गायामां दसविध प्रायश्चित माहेलुं प्रायश्चित कहुं ठे. राजेमतीनां वचन रहेनेमीए. सांजलीने प्रणाम पाठा वाल्या. ते पाठः—

इंदियाणि वसे काकु अप्पाणं उव संहरे. इत्यादि ॥

अर्थः—इं० पांच इंडिने व० वश का० करी अ० पोतानी आत्माने उ० फेरवी सं० ठेकाणें लाव्या.

भावार्थः—हवे जुठ ! रहेनेमीनी अती दुष्टपणे जोगनी बंढ नहोती. फक्त दिक्कारी प्रणाम फर्या हता. पढी राजेमतीना वचनथी पाठा ठाम आव्या त्वारे पश्चाताप कर्यो; पण प्रजुए पश्चाताप कर्यो, एवुं कोइ सूत्रमां चाढ्युं नथी. वली गोशालानो जीव डढपइनो थशे अने केवल पामशे तेवारें सर्व साधुने कहेशे के, जाइ ! हुं गयाकालमां श्रमण घाती हतो. वे साधुने में मार्या तथा प्रजुनो अविनय कीधो तेम तमे मत करजो. एम गोशालाना जीवे डढपइनाना जवमां पोताना पाठला जवंचुं पाप निधुं, निषेधुं तेम जगवंते केवल उपन्या पढी ए कार्य निधुं निषेधुं नथी. वली निषिथ प्रमुख घणा सूत्रमां अनेक जातनां प्रायश्चित कहां ठे, पण जगवंते शीतल-लेस्याथी गोशालाने वंचाव्यो, तेनुं प्रायश्चित कोइ पण सूत्रमां कहुं नथी; पण उलटुं आचारांगसूत्रनां प्रथम श्रुतस्कंधना नवमा अध्ययनना चोथा उद्देशामां कहुं ठे के, जगवंत श्री माहावीरदेवे ढढूमस्थपणे दिक्का लीधा पढी पाप कर्तुं नथी. ते पाठः—

एच्चाणं से महावीरे, णोविय पावगं सयमकासी;

अण्हंवा एकारिद्धा, करंतं पि णाणु जाणित्ता. ॥

अर्थः—ए० तत्वना जाण से० ते माहावीरदेव णो० नहिं पा० पाप स० पोते करता, अ० बीजा पासे ए० न करावता, अने क० करनारने पण रुओ णा० न जा० जाणता.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आचारांग प्रथम श्रुतकंधे नवमें अध्ययने चारे उद्देशामां, जगवंतना गुण कहा आने निरतीचार संजम कह्यो; अने चोथा उद्देशानी, आठमी गाथामां कहुं के, नच्चा. हे उपादेय स्वरूप जाणीने पोते पाप कर्तुं नथी, अनेरा पासे कराव्युं नथी अने करताने जलो पण जाण्यो नथी. हवे ठड्मस्थपणे अनेक कार्य कर्ता तेमां पाप लाग्युं एवी शंका उपजे, पण ठड्मस्थनी शंका केवलीना वचनथी ज्ञागे. जेम जगवंते ठड्मस्थपणे, सूत्रमां वर्ज्यां तेवां काम आगमव्यवहारथी कीधां, पण केवल उपन्या पठो सूत्रनी वाणी प्रकाशी तेमां कहुं के, में ठड्मस्थपणे त्रण करणथी पाप कर्तुं नथी. हवे तमारी केहेणीने लेखे ठड्मस्थपणे पाप लाग्युं, अने केवलमां कपटाइ करी जुठ बोल्या ते जुठ लाग्युं. (कर्ता पापने उपाव्युं ते.) ए जुठ बोलाणां परुष्पां सूत्र पण जुठां. हवे तमे प्रतीत केनी राखशो ? तमारे लेखे ए सिद्धान्त उठीगया. तेवारे दीवसना जुढ्या कहे ठे के “ए तो गणधरनां वचन ठे. तेमणे वीतरागना गुण वर्णव्या ठे. तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! सर्व सूत्र गणधरेज गुंथ्यां ठे. एक वचन जुठुं तो सघलांए जुठां. जेम खतमां एक शाख जुठी तो आखुं खत जुठुं, तेम ए पण जाणवुं. तेवारे तेरापंथी वली कहे ठे के “अहिंयां तो एम कहुं ठे के, जगवंते जाणीने पाप कर्तुं नथी. अजाण्ये मोहनी-कर्मने वशे पाप लाग्युं. तेथी चुक्या कह्ये बीए.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! त्यां तो पंदरमें शतके प्रजुए गोशालाने कहुं ठे के, हे गोशाला ! में तारी अनुकंपा वास्ते शीतल-लेश्या मेली. एम जाणीने लेश्या मेली कही ठे, पण एम नथी कहुं के, मारे अजाण्ये लेश्या नीकली. तेवारे वली तेरापंथी कहे ठे के “लेश्या तो जाणीने मेली, पण एम न जाण्युं के, ए काम करवुं के न करवुं. एम अजाण्ये पाप कीधुं.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ज्ञान विना तो समकित पण नथी. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन १८ में. गाथा ३० मीः—

नादंसणस्स नाणं, नाणेण विणा ण्होइ चरण गुणा;
अगुणिस नडि मोक्कं, नडि अमोखस्स णिवाणं ॥३०॥

अर्थः—ना० दर्शन रहितने ना० सम्यक् ज्ञान न होय, अने नाणे० सम्यक्ज्ञान विना ण० न होय, न उपजे च० चारित्र (पांच महाव्रतादि) गु० गुण (चरण सित्तरी पिंन विशुद्धादि करण सित्तरी). अ० अगुणीने चरणसित्तरी रहितने न० सकल कर्म कथ लक्षण रुप मोक्ष नथी. न० नथी अ० कर्मे अणमुंक्क्याने नि० निर्वाण (मुक्ति) पदनी प्राप्ती ॥ ३० ॥

भावार्थः—हवे जुउं ! जगवंतने ए काम करवुं के न करवुं, ए ज्ञान नहिं त्यारे तो ज्ञानविना समकित पण नहिं, अने समकित नहिं त्यारे चारित्र (कर्मथी मुंकावानो मोक्षनो मार्ग) पण नहिं. कारणके पेहेलुं ज्ञान अने पढी चारित्र कछुं ठे. शाख सूत्र दसवैकालीक अध्ययन चोथे गाथा दसमी. हे देवानुप्रीय ! तमारे लेखे तो जगवंतमां ढढ्मस्थपणामां समकित अने साधपणुं पण नहोतुं. एम केम कहोढो के जगवंतने करवा अकरवा जोग कामनी खबर नहोती. तेवारे तेरापंथी कहेढे के, जगवानने जाण-पणुंतो हतुं पण ज्ञानथी जोयुं नहिं. हे देवानुप्रीय ! ज्ञान दीधा-विना तलनो ढोम शीरीते वताव्यो ? एक फलीमां सात तल शीरीते वताव्या ते कहो. ए प्रत्यक्ष जाणीने काम कयां तेने अजाण्ये कयां कहोढो ए आश्चर्यनी बात ठे. जो अजाण्ये पाप लाग्युं कहो तो चुक्या केम कहोढो. अजाण्ये पाप लाग्याने जो चुक्या केहेशो तो, अनंता तीर्थकर थया अने अनंता थशे ते सघलाने चुक्या केहेवा परुशे. वली ढढ्मस्थ साधुजगवंतने समेसमे सात कर्म बंधाय कछुं ठे, पण तेमने पापदोष (मूल उत्तर-गुण) ना अपमिसेवी कह्या ठे, (शाख सूत्र जगवती शतक १५ में उद्देशे ६-७ में) पण चुक्या न कह्या. हवे तमे तो अजाणे पाप लाग्याथी चुक्या कहेढो, त्यारे ढढ्मस्थ तीर्थकरदेव तथा साधु विहार करे अने आहारदिक वोहोरवाने जाय त्यां अजाणपणे जीवनी घातादिकनुं पाप समे समे लागे अने सात कर्म अजाणपणे बंधाय. ए लेखे तो सर्व ढढ्मस्थ

साधु तथा जगवंत समेसमे चुके, ते कये समे प्रायश्चित ले? अने तेमनामां कये समे साधपणुं कह्ये ते कहो. एम तमारे लेखे तो कोइ उद्मस्थ साधु तथा जगवंतमां साधपणुंज न रहेशे.

हे देवानुप्रीय ! एम केम कहो ठो के, अजाएये पाप लाग्युं तेथी चुक्या. अजाएये पाप तो सर्व उद्मस्थ साधु तथा जगवंतने लागे ठे. ते अजाण पापथी चुक्या कहैवाय नहिं. वली जगवंते केवलज्ञान उपन्या पढी कह्युं ठे के, में त्रण करण ने त्रण जोगे करी उद्मस्थपणे पाप कथुं नथी. हवे तमे मतना लोधे जगवंत उपर अठतां आल इहने अनंत संसार केम वधारो ठो. वली पाप तो प्रमादथी थाय एम कह्युं ठे. ज्यारे प्रमादनो उपचय थाय अने जोगनुं निमित्त कारण थाय थारे साधुने क्रिया लागे, (शाख सूत्र जगवती शतक त्रीजे) पण जगवंते तो उद्मस्थपणे मूलथीज किंचितमात्र पण प्रमाद नथी सेव्यो. शाख सूत्र आचारांग प्रथम श्रुतकंधे नवमे अध्ययने उद्देशे चोये. ते गायोः—

अकसाइ विगय गेहीय सदरुवेसु अमुंठिऐ छावी.

उमंठेववि प्परिकममाणे नोए पमायं सइपि कुविन्ना ॥२॥

अर्थः—अण कषाय रहित (तीजनी जीजनी चमाववादि क्रोधनुं कारण कोइ बखते न आवे ते) विण शब्दादि विषे ग्रहणणा रहित सण शब्द रूपादिकने विषे अमुण मुठा रहित, एवा थकां छाण ध्यान ध्यावे ओ माहावीर ठण उद्मस्थ ठतां पण विविध प्रकारे संयमानुष्ठानने विषे प्परिण पराक्रम करता थका. नोण एक वार पण प्रमाद (कषायादिक) पोते नहिं करता हवा एवी. रीते स्वामी प्रवर्त्ता.

जोवार्थः—हवे इहां कह्युं के, जगवंते उद्मस्थथकां संजमानुष्ठामने विषे उद्यम करतां पोते प्रमाद कयों नहिं. जुठ हे देवानुप्रीय ! प्रमाद कथीविना पाप शी रीते थाय. तमे एटलां सूत्रनां केवलीनां वचन उत्थापीने प्रजुने चुक्या कह्ये अने अनंत संसार केम वधारो ठो. हवे एटलां सूत्रनी शाखे जगवंते गोशालाने वचाव्यो तेमां पाप लाग्युं.

नथी. तेम बीजा पण केइक जीवने बचावे, आगलानुं पाप टलावे तेमां पाप नथी. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ मुसादिक (उंदर)ने बीलानी पा-
सेथी बचावी द्यो तथा पंखीने मालामां मेलो द्यो. जो एवी रोते जीव
बचाव्यां धर्म होय तो, लब्धिधारी मुनीराज हाथ फेरवे तो सर्व श्राव-
कनुं पेट दुखतुं रही जाय तथा जीव जीवतो रही जाय, पण हाथ
फेरवे नहिं. तेम जीव बचाव्यां धर्म होय तो उंदरादिक असंजति जीव
करतां तो श्रावकनां पुन्य अधिकां ठे. ते धर्मध्यान पण करणे, पण जीव
बचाव्यामां धर्म नथी, तेथीज ते श्रावकोना पेट उपर हाथ फेरवे नहिं.”
तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! उंदरनी परे श्रावकने पण अमारा कहेवाथी
बचे तो बचावी लइए. वली तेरापंथी कहेठे के “ जेम साधु, श्रावकना
पेट उपर हाथ फेरवे नहिं, तेम उंदरने पण पेट दुखे तो हाथ फेरवे नहिं.”
एवां कुहेलु लगावीने बोधा लोकोनां हृदय दया रहित करे ठे, अने
पोताने तो अंधारुं ठे, केमके कोइ काम धर्मनां करे ठे अने कोइ काम
धर्मनां नथी करता. हे देवानुप्रीय ! तमे कहोठो के असंजति जीवनुं
जीवीतव्य न वांठवुं. त्यारे जुठ ! असंजति ठे तेने तमे केम पोषो ठो ?
जो अंगथी उपनी जाणीने पोषो तो, अंगथी बालकादि उपजे ठे तेने
केम नथी पोषता ? वली शीतकालमां पाणीमां माखी ठरे तेने मुहप-
तिमां घालीने साजी केम करोठो ? बाहार केम काढोठो ? तेवारे तेरा-
पंथी कहेठे के “अमारा पाणीथी माखी मरे तेनुं पाप अमने लागे. ते
टालवा माटे साजी करीए ठीए. अमारुं पाप टालवुं तेमां धर्म ठे, पण
माखोनुं असंजम जीवीतव्य नथी वंठता.” एम कपटथो जुठ बोले ठे.
तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! तमारा पाणीथी माखी मरे तेनुं पाप तमने लागे,
ते पाप टालवामां धर्म कहोठो, त्यारे अंधारी रातमां आंधलो श्रावक
साधुना बाजोठ या कपटथी अथमाइने मुर्खाइ पगथीयानो नालमां
पड्यो, तेथी तेनी कोट जागे ठे. ए वेला बीजो ग्रहस्थी तेनी पासे नथी,
त्यारे तमे साजो करो के नहिं ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ अमे तो

साजो न करीए. ” एज वेला बीजो ग्रहस्थी आवीने पुढे के, ए शीथी पड्यो ? त्यारे कहेके, मारा उपगर्णथी पड्यो. तेवारे आवक तमने कहे के, माखीने तमारा पाणीमांथी काढीने तमारुं पाप टालो त्यारे तमारा कपमा तथा बाजोठथी आवक पड्यो, ए आवक पंचिंझिनी हत्यानुं पाप तमने लागे ठे, ए केम न टालो ? तेवारे तेरापंथी कहेठेके, अमारो ग्रह-स्थीथी शुं प्रयोजन ठे ? हे देवानुप्रीय ! माखी चौरेंझि, असंजति, अव्रति ठे, अने आवक तो व्रति ठे, धर्मनो करणहारो ठे. तेनां पुन्य शुं माखीथी पण हलवां ठे ? जो माखी तमारा पाणीथी मरे तेनुं पाप तमने लागे ते टालवा साजी करो तो, तमारा उपगर्णथी आवक पड्यो तेनी हत्या तमारा केहेवा प्रमाणे तमने लागे ठे; त्यारे ए आवकने साजो केम न करो ? ए पुरुं अंधारुं केम ठे ? एक माखीनुं पाप टालो धर्म करो, अने आवकनुं पाप टाली धर्म न करो. ए श्रद्धानी प्रतीत केम आवे ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, अमारो कटप नथी. त्यारे हे देवानुप्रीय ! उंदरादिक गरीब जीवने बचाव्यां दयानुं कार्य ठे. आगल पण राग-द्वेष वधे नहिं, तेथी बचाववानो कटप ठे; अने आवकनुं पेट साजुं करेतो एवा ताप, स्वास, कोढ प्रमुख वाला घणाए रोगी होय. तेनुं दुःख जो साधु मटाके तो प्रमाद वेदगी वधे, अने तप, संजम, स्वाध्याय, ध्यान घटे. वली कोइना त्यां सजाय, ध्यान के पनिकमणानी बेला बोलाव्याथी साधु न जाय तो द्वेष पामे. तेथी मुनीराज आवकनुं पेट साजुं न करे. ए कटप नथी.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ साधु तो ठकायना पिहर ठे. जो बचाव्यामां धर्म होय तो बधाने बचावे. हवे तमे उंदरा, पंखो, गरीब जीवने दयाने अर्थे बचावी मारवावादानुं पाप टलावो ठो, त्यारे सद्युं धान्य बकरुं खाय तेने केम नथी बचावता ? ए बकरानुं पाप केम नथी टलावता ? वली मुला अनंता जोवना पिरुनुं गारुं जरुं ठे. ते मुला सांड खावा लाग्यो. ए मुलाना अनंता एकेंझि जीवने केम नथी बचावता ? सांडनुं पाप केम नथी टलावता. २ वली तलावमां माठवां घणां. तेमां

गायो जैसो पाणी पीवा जाय. ३ लीलोत्री तिर्यच खाय. ४ मार्गमां की-
नीउ, गींमोला पग नीचे मरे. ५ उकरमा उपर लटो कागमा चुगे. ६
इत्यादिक गरीब जीवने केम नथी बचावता ? ए मारवावालानुं पाप
केम नथी टलावता ? ” एवा कुहेतु लगामोने मोला जीवनां हृदय दया
रहित करे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए जीवने पण कोइ दया
आणी बीजी वस्तुनो जोग मेलवी बचावे, मारवावालानुं पाप टलावे,
तेमां अमे पाप नथी केहेता. ए कुहेतु तो क्यारे मले के, जो अमे बंद-
राने बचाव्यामां धर्म केहेता होइए अने ए जीवने बचाव्यामां पाप के-
हेता होइए त्यारे मले; पण ए जीवने बचाव्याथी लोकमां अशुद्ध व्य-
वहार लागे. धणीनी खुसामती वास्ते रखवाली करे ठे, तिर्यचने खावा-
पीवा देता नथी, अने उकरमाना कीरा विष्टामांथी बीणे ठे. एम जिन-
मार्गनी लघुता थाय तेथी वर्जे नहिं. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, धर्म
करतां लोकनो अशुद्ध व्यवहार गणवो नहिं. तेनो उत्तर:-

हे देवानुप्रीय ! तमारी जग्यामां मुवेल चकली या उंदर प्रमुखनुं
कलेवर पर्युं होय, तेने सूत्रनी सद्याय करवा अने असजाय टालवा
वास्ते बाहार परठो तेमां धर्म ठे के पाप ठे ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के
“ धर्म ठे, पण जो पाप जाणे तो साधु कलेवरने बाहार परठे नहिं. ”
त्यारे तेने केहेवुं के, तमारी जग्यामां कुतरो बीलामी प्रमुख मुवां पड्यां
ठे. तेना कलेवरना पगे दोरमी बांधी सूत्रनी सजाय करवा वास्ते बाहार
परठोने धर्म करो के नहिं ? तेवारे कहेठे के “लोकीकमां अशुद्ध बहेवार
लागे. लोकोमां जिनधर्मनी लघुता लागे. लोक कहे के, साधु अने मेहे-
तरनुं काम करे ठे. कुतरानां कलेवर खेंचे ठे. ए वास्ते न परठोए. ”
तेवारे तेमने केहेवुं के, “ तमे केहेता हता के धर्म करतां लोकीकनो
अशुद्ध व्यवहार गणवो नहिं. त्यारे चकलो, उंदर पण पंचेंद्रिनां कलेवर
ठे अने कुतरो बीलामी पण पंचेंद्रिनां कलेवर ठे. बने सरखां ठे. जो
चकलो परठो धर्म करोठो तो कुतरो परठो धर्म केम नथी करता ? ते
अशुद्ध व्यवहार केम गणोठो ? ” तेवारे जवाब दइ शके नहिं. शुद्ध

अशुद्धव्यवहार उल्लेखे नहीं. साधुना कल्पमां अने आज्ञा अनाज्ञांमां समझे नहीं, अने दयानो जरु कापवाने वास्ते एवां कुहेतु मेलवे ठे.

बली तेरापंथी कहेठे के “मरता जीवने जबराइथो ठोकावे तो अंतराय लागे, तेमां धर्म सरदहे तो समकित जाय, पण उपदेश दइ समजावे तेमां धर्म ठे.” एम कहेठे, पण उपदेशनी विधि जाणता नथी. तेने विधि उल्लेखववाने पुत्रवुं के, तमारा आहार उपर ताकांने कुतरो आवे तेने रुचकारो करो उधो हाथमां लइ केम करावो ठो ? ए धर्म जाणी जबराइ करी समकित केम गुमावो ठो ? जो जबराइमां पाप जाणो तो ए काम केम करो ठो ? तमारी केहेणोने लेखेतो ए कुतराने मनुष्यनी परे वचनथी समजाववो जोइए के “अरे कुतरा ! साधुजीनो आहार खावो नहीं. जाइ तने पाप लागसे ” एम उपदेश देवो, पण जबराइ करवी ए न्याय केम मले ? हे देवानुग्रीय ! तिर्यंच विवेकविकलने एज उपदेश ठे. जेम असंजति खुद्धा ग्रहस्थने साधु आववा जवानुं कहे नहीं, कहे तो प्रायश्चित आवे; पण सांढ कुतरा प्रमुख आवे तेने रुचकारो करे, धुरकारो दे अने उधो हाथमां लइने करावे. एनो एज उपदेश ठे. तेम जबराइ करी जीवने बचावे ते कायानो उपदेश जाणवो. त्रण करण ने त्रण जोगथी उपदेश देवो. तेमज त्रण करण ने त्रण जोगथी दया पालवी. जीवने बचावे ते कायानो उपदेश जाणवो. जीवने मरतां बचावे तेने कायार्थी दया पाली कहीये. ते दयानां साठ नाम कहां ठे. शास्त्र सूत्र प्रश्नव्याकरण प्रथम संवर-द्वारमां. ते पाठः—

तत्र पठमं अहिंसाजासा सदेव मणुआ सुरस्स लोगस्स
जवइ दीवोत्ताणं सरणगइपइताः- निव्वाणं १ निवुई २
समाही ३ संत्ति ४ कित्ति ५ कंती ६ रइय ७ विरइय ८
सुयंग ९ तित्ति १० दया ११ विमुत्ति १२ खंत्ति १३
समत्ताराहणा १४ महंति १५ बोही १६ बुद्धि १७
द्धिती १८ समिद्धि १९ रिद्धि २० विद्धि २१ तित्ति २२

पुठी २३ नंदी २४ ऋदा २५ विसुद्धि २६ लद्धि २७ वि-
सर्ग २८ दिग्ग २९ कल्याणं ३० मंगलं ३१ प्रमोद ३२
विभूति ३३ रखा ३४ सिद्धावासो ३५ अणासवो ३६ के-
वलीणठाणं ३७ सिव ३८ समिद्ध ३९ सील ४० संजमोत्ति
४१ सीलघरो ४२ संवरोय ४३ गुत्ती ४४ ववसान ४५
उसत्तोय ४६ जणो ४७ आयत्तणं ४८ जयण ४९ मप्प-
मान ५० आसासो ५१ विसासो ५२ अज्ज ५३ सब-
स्सवि अमाघाउ ५४ चोरका ५५ पवित्ता ५६ सुत्ती ५७
पूया ५८ विमलपजासा ५९ निम्मलतरत्ति ६० एवमा-
दीणि निययगुण निम्मियाइं पच्चवनामाणि होई अहिंसाए
जगवईए एसा जगवई अहिंसा ॥

अर्थः—त० तोहां पांच संवरद्वारसां प० पेहेली अ० जीवदया स०
देव म० मनुष्य अने अ० असुर सहित लो० लोकने विषे सर्व जीवने
ते अहिंसा ज० केवी होय ठे ते कहेठेः-दी० दीवासमान आधारभूत तथा
स्त्रीपसमान आपदा निवारणहार स० संपदानी देणहार, आदरवायोग्य सर्व
गुणनो आधार. ते श्री जीवदयानां गुणनिष्पन्न नाम कहे ठे. नि० मोक्षनुं का-
रण नि० निवृत्तिनी कारणहार स० समाधीनुं कारण सं० सान्तीनी दायक
कि० कीर्तिनुं कारण कं० कान्तिनुं कारण र० रतिनी उपजावणहार वि० पाप-
थी निवर्तावे सु० सिद्धान्तनुं अंग ति० तृप्तिनी कारणहार द० अजयनुं देवुं
ते वि० सर्व बंधनथी मुंकावे ते खं० क्षमानी कारणहारी स० समकितनी
आराधनानुं कारण म० सर्वथी मोटी बो० धर्मनी बुजावणहारी बु० बु-
द्धिनी देणहारी हि० धीरजनी कारणहारो स० समृद्धिनी देणहारी रि०
रिद्धिनी देणहारी वि० सुखनी वृद्धिनी देणहारी ठि० अचलनी देणहारी
पु० सुखनी पुष्टीनी कारणहारी नं० आनंदनी देणहारी ज० कल्याणनी
कारणहारी वि० विशेष निर्मलताकारक ल० लब्धिनी उपजावणहारी

वि० विशेष प्रधान दि० समकितरूप दृष्टि क० कल्याणनो हेतु मं० मंग-
लीकनो हेतु प० हर्ष पामवानो हेतु वि० मोटाइ पामवानो हेतु र० र-
क्षानी करणहारी सि० सिद्धने रेहेवानुं मंदोर अ० आश्रव नथी जेमां
के० केवलनी राज्यधानी सि० उपद्रव रहित स० रुमी रीतनी प्रवर्तावक
सी० सुखाचारनो हेतु सं० संजमनो हेतु सी० सीलनुं घर सं० पापथी
आत्माने संवरवुं ते गु० अशुभ जोगनुं गोपवुं ते व० निश्चे खाजनो
व्यापार उ० उंचो पदार्थ ज० ज्ञाव यग्य आ० सर्व गुणनो आश्रय ज०
यतना म० प्रमादनुं निराकरण आ० आस्वासनुं स्थान वि० विश्वासनुं
स्थान अ० पोतानी आत्माथी कोइने जय न उपजाववो ते सं० सर्व
जीवने अ-मारी चो० मूलथीज चोस्की, प० सदाय पवित्र, सु० मखनी
टाखणहारी पू० तीर्थकरादिकनी पुजा वि०मल रहित प्रजा ठे जेनी नि०
अतिशय निर्मल ठे इति. ए नाम. ए० ए आदि अनेक नि० पोताने गुणे
नि० निपजाव्यां प० गुण निष्पन्न नाम हो० होय. अ० अहिंसा ज०
जगवतीना ए० ए ज० जगवती अ० जीवदया जाणवी.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ? दयानां साठ नाम कहां, ते गुणनिष्पन्न
अकेकुं नाम कह्युं ठे. हवे त्रण करण त्रण जोगथी जीवने हणे नहिं
तेतो अहिंसा दयानुं नाम पेहेलुं निपनुं. हवे एए नामना न्यारा न्यारा
अर्थ कहो. दया, अनुकंपा, करुणा, वीसासो आसासो अमोघाए अने
खंती केने कहोये ते कहो. हे देवानुप्रीय ! दया तो त्रण करण अने
त्रण जोगथी प्राणीने बचावे तेने कहोयें. साधुजीए त्रिविधे १ हिंसाना
त्याग कर्या तेने अहिंसा कहोयें. पांच सुमति अने त्रण गुप्तिनी खप
करता विचरे तेने संजम जतना कहोये. कारणके चारित्र, संजम, संवर
अने यत्ना न्यारां न्यारां कहां ठे; अने ए चारनां आवरण पण न्यारां
न्यारां कहां ठे. शास्त्र सूत्र जगवती शतक ए में उद्देशे ३१ में, असोचा-
केवलीना अधिकारमां. ए न्याये जीव हणवाना त्याग तेतो चारित्र,
तेने अहिंसा कहोयें. बचावे तेने दया जतना कहोयें. पांच सुमति ने
त्रण गुप्तिमां प्रवर्तवुं तेने संजम कहोयें. जीवना जीवीतव्यनी आशा

कोइना जोगथी बंधाय तेने आसासो कहीयें. वचनथी मरताने जीवी-
तव्यनो विश्वास उपजावे तेने विसासो कहीये, अने जीवने कोइ मारी
शके नहिं, एवो पमो फेरावे तेने आमोघाए कहीयें. शाख सूत्र उपाशक
अध्ययन ८ में. श्रेणिकराजाए अमार-पमो फेरवाव्यो त्यां “अमोघाए
घुटेया विहोडा” एवो पाठ ठे. इत्यादिक ६० प्रकारनी दया कही ठे. तमें
जीवने न हणें ते एकेनेज दया केम कहो ठो ? एए प्रकारनी दया
मंतना लीधे केम ठुपावो ठो ? वली साठ प्रकारनी दया केटला करण
अने केटला जोगथी पालवी ते कहो; अने हिंसानुं पाप केटला करण
अने केटला जोगथी टालवुं तेपण कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, त्रण
करण अने त्रण जोगथी दया पालवी. वली एम न कहे तो एम कहे
के, त्रण करण अने नव जोगथी हिंसानुं पाप टालवुं. हवे जुन! देवानु-
प्रीय ! त्रण करण ने त्रण जोगथी जीव मरे कछुं, अने त्रण करण ने
त्रण जोगथी प्रथम संवर राखवो एटले जीवनी रक्षा करवी, दया
पालवी, एम प्रश्रव्याकरणमां तथा आवश्यक सूत्रमां कछुं ठे. वली
अठार पापमां प्राणातिपात (जीवहिंसा) त्रण करण ने नव जोगथी लागें
कछुं. हवे मनथी हिंसा शी रीते थाय ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के, मनेकरी जीवनुं माटुं चितववुं ते मायुं
कहीये. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! मनेकरी जीवनुं मरण चितववुं तेतो
रुद्रध्यान कहीयें. ते अशुभजोगथी कर्म बंधाय, पण जीव मरतो नथी.
मन वचनथी जीवने शीरीते मारे तथा अनेराकने शीरीते मरावे ते कहो.
पोताना मननी अनेराने शीरीते खबर पमे ते कहो. हे देवानुप्रीय !
मनथी मंत्रादिक गणें अने माटुं ध्यान धरे, तेथी आगलो मरी जाय
ते मनथी मायों कहीयें. वचनथी मंत्रादिक पढे तथा आपदे, तेथी मरी
जाय ते वचनथी मायों कहीयें, अने कायाथी मारवो तो प्रत्यक्ष देखाय ठे.
एमज अनेरा पासे त्रण जोगथी मरावे. मनेकरीने मंत्रादिकनुं माटुं ध्यान
करावे, तेथी अनेरो अनेरा जीवने मारवा लागी जाय, ते मनथी मरा-
व्यो कहीयें. एम वचनथी जीवने मारवानो उपदेश दे, अने कायाथी

હાથપગ આદિકની ઇસારત જણાવીને જીવને મરાવે તેં કાયાથી મરાવ્યો કહીયે. એમજ મારે તેને મન, વચન અને કાયાથી જલો જાણે. એમ વે કરણ ને ઠ જોગથી તો જીવ મરે, અને એક કરણ ને ત્રણ જોગથી જલો જાણે તેનું પાપ લાગે. તેમજ ત્રણ કરણ ને નવ જોગથી ઠકાયના જીવની રક્ષા કરવી, દયા પાલવી પલાવવી, અને પોતાનું પાપ ટાલવું, અનેરાનું ટલાવવું અને ટાલે તેને જલો જાણવો. એ નવ જોગથી દયા પાલવો ને પાપ ટાલવું કહ્યું. હવે વચનથી ઉપદેશ દઈ જીવને ઠોરુવે તેતો એક વચન-જોગનો ઉપદેશ છે. તેને વચનજોગથી રક્ષા કરાવો દયા પાલી આગલાનું પાપ ટલાવ્યું, તરવું વંઠયું કહીયે; પણ આઠ જોગથી રક્ષા શીરીતે કરાવે, દયા પાલે પલાવે, પાપ ટાલે ટલાવે, તરવું વંઠે વંઠાવે તે કહો. અહો દેવા-નુપ્રીય ! કોઈ, જીવને મારતો હોય તેને કાયાના જોગથી ન્યમ કરી ઠોરુવે, તથા કોઈ કીમો પ્રમુખ જીવ ઉપર વિના ઉપયોગે પગ દેતો હોય તેને આમો હાથ દઈ વચાવે, તેને કાયાના જોગથી ઉપદેશ દીધો, દયા પાલવી, રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવ્યું અને તરવું વંઠયું કહીયે. એ કાયાથી દયા પલાવી, તેમાં જવરાઈ કરો પાપ લાગ્યું કેમ કહોબો ?

તેવારે તેરાપંથી કહેઠે કે “ નિષિધસૂત્રના વારમા ઉદ્દેશાના પેહેલાં સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, જે કોઈ સાધુ અનુકંપા નિમિત્તે ત્રસજીવને બાંધે, બંધાવે અને બાંધતાને જલો જાણે તેને ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત આવે, અને બાંધ્યાને ઠોરુ, ઠોરુવે અને ઠોરુતાને અનુમોદે તોપણ ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત આવે. જો ઠોરુતાં લાગ્ન હોય તો પ્રાયશ્ચિત કેમ કહ્યું ? ” તેનો ઉત્તર. અરે દેવાનુપ્રીય ! બાંધવામાં તો ‘કોલુણપન્નિયા’ એવો પાઠ છે. તેનો અર્થ કરવાવાલે કયો છે કે “ સાધુ અનુકંપા નિમિત્તે ત્રસ જીવને બાંધે, બંધાવે અને બાંધતાને જલો જાણે તો પ્રાયશ્ચિત આવે; ” પણ એ અર્થ પાઠથી મલતો નથી. જો અર્થ લખ્યો પ્રમાણ કરો તો, એજ પાઠમાં દિતિયા પદનો અર્થ છે. તેપણ પ્રમાણ કરો. વલી નિષિધના સત્તરમા ઉદ્દેશાના અર્થમાં કહ્યું છે કે ‘ પાંસો સ્વાઈ મરતો હોય તથા લાહે લાગી હોય ઇત્યાદિક કારણે ઠોરુ ’ તે અર્થ પણ પ્રમાણ કરવો પડ્યો.

દેવાનુપ્રીય ! સાધુ તો સર્વથા પ્રકારે સંસારના કામથી નિવર્ત્યા છે, તેથી એ કામ સાધુનું નથી. તેમાટે એ ના કહી છે, અને તમે કહો છો કે, અનુકંપા નિમિત્તે ઢોમે તેને પ્રાયશ્ચિત્ત આવે. ત્યારે સાધુ તો બીજાં ઘણાં ધર્મનાં કામ કરતા નથી. જેમ શ્રી પાર્શ્વનાથજીના સાધુ કેશીશ્રમણ પ્રમુખ વિચરતા હતા તે વેલા માહાવીરજીના શ્રાવક તેમને આહારપાણી પ્રમુખ ચૌદે પ્રકારનું દાન દેતા, વંદણા નમસ્કાર કરતા, તેમાં એકાન્ત ધર્મ છે, અને માહાવીરજીના સાધુ પણ એ કામમાં શ્રાવકને ધર્મ પરુપતા, પણ પોતાનો કલ્પ નહિં તેથી માહાવીરજીના સાધુ પાર્શ્વનાથજીના સાધુને આહારપાણી આપતા નહિં, ડ્રવ્યે વંદણા પણ કરતા નહિં. વલી સાધવીને શ્રાવક શ્રાવીકા વંદણા કરે તેમાં ધર્મ છે, અને સાધુ પણ શ્રાવક આર્યાને વંદણા કરે તેમાં ધર્મ પરુપે, પણ પોતાનો કલ્પ નથી તેથી સાધવીને સાધુ ડ્રવ્યે વંદણા કરે નહિં. વલી ગુરુ ચેલાને ડ્રવ્યે વંદણા કરે નહિં, અને ગ્રહસ્થીને ધર્મ પરુપે. એ પ્રકારે અનેક કાર્ય ધર્મનાં છે, પણ પોતાનો કલ્પ નથી તેથી પોતે કરે નહિં. તેમ એ પણ ત્રસજીવને બાંધવા ઢોરુવાનો કલ્પ નથી, તેથી બાંધે ઢોમે નહિં; પણ અનેરો ગ્રહસ્થી અનુકંપા વાસ્તે ત્રસજીવને બાંધે ઢોમે તેને તમે પાપ કયા ન્યાયે કહો છો ?

તેવોરે તેરાપંથી કહે છે કે “ સાધુનો કલ્પ નથી તેથી ઢોમે ઢોરુવે નહિં તે તો ઠીક, પણ ઢોરુતાને જલો જાણે તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત કશું છે, કારણકે પાપનું કામ જલું જાણે તો પ્રાયશ્ચિત્ત આવેજ, પણ ધર્મપુન્યનું કામ જલું જાણે તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત ન આવે. એ ન્યાયે ગ્રહસ્થી અનુકંપા કરીને જીવને ઢોમે તેમાં પાપ જાણવું. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ઇહાંતો ત્રણ કરણ કહ્યા તે સાધુ આશ્રી જાણવા. એ કામ સાધુ કરેતો, બીજા સાધુ પાસે કહીને કરાવેતો, અને બીજો સાધુ એ કામ કરતો હોય તેને જલો જાણે તો પ્રાયશ્ચિત્ત આવે. એ સાધુનાં ત્રણ કરણ છે. જેમ પાર્શ્વનાથજીના સાધુને પંચવર્ણાં કપનાં તથા ચાર માહાવ્રતથકાં માહાવીરજીના સાધુ પોતે આહારપાણી આપે નહિં, બીજા સાધુ પાસે અપાવે નહિં, અને માહાવીરજીના સાધુ આપતા હોય તેને જલો પણ જાણે નહિં.

एमज साधवीने साधु डव्ये वंदणा करे नहिं, बीजा साधु पासे करावे नहिं, अने बीजा साधू करता होय तेने जला पण जाणे नहिं. ए साधुना त्रण करण कह्या, पण श्रावक पार्श्वनाथजीना साधुने आहार आपे, अने साधवीने डव्ये वंदणा करे तेने साधु जला जाणे ठे. तेम साधुनो कदप नथी तेथी, पोते त्रसजीवने ठोमे नहिं, बीजा साधुकने ठोमावे नहिं, अने बीजा साधु ठोरता होय तेने जला पण जाणे नहिं. पण ग्रहस्थी अनुकंपा आणी जीवने ठोमावे तेमां गुण केम नथी ? साधु जलुं केम न जाणे ? ग्रहस्थी अनुकंपा आणीने जीवने ठोमावे तेने पाप लागे, एवुं कोइ सूत्रमां कहुं नथी. वली अनुकंपा निमित्ते साधु त्रसजीवने ठोमे, ठोमावे अने ठोरताने जलो जाणे तेने प्रायश्चित नथी कहुं. शाख सूत्र निषिध उद्देशे १२ में. ते पाठः—

जे त्रिखू कोलूणपरियाए अणयरं तसपाणजायं तण-
पासएणवा मुंजपासएणवा कठपासएणवा चम्मपासएणवा
वेत्तपासएणवा रजुपासएणवा सुत्तपासएणवा बंधइ बंधंतवा
साइच्चइ जे त्रिखू बंधेलयंवा मुयइ मुयंतंवा साइच्चइ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ त्रि० साध साधवी को० दीन वृत्ति आजी-
विका निमित्ते अ० अनेरा कोइ त० त्रसप्राणीनी जाती. (गौ महिषी
आदिक) ने त० त्रणाना पासे मुं० मुंजना पासे क० काष्ठना पासे च० च-
र्मना पासे वे० नेतरना पासे र० दोरफीना पासे अने सु० सुतरना पासे
करी वं० बांधे वं० बंधावे अने सा० बांधताने जलो जाणे. तेमज जे० जे
साध साधवी पूर्वोक्त पासे करी वं० बांधेला त्रसजीवने मु० ठोमे मु०
ठोमावे अने सा० ठोरनारने जलो जाणे. इति.

जावार्थः—हवे जुठ ! इहांतो 'कोलूणपरियाए अणयरं तसपास-
जायं' एवो पाठ ठे. साधु ठोमावेतो प्रायश्चित नथी. ए पण अर्थ प्रमाण
करो. इत्यादि घणे ठेकाणे पाठथी अणमसता अर्थ ठे, ते पण प्रमाण

करो. तेवारे तेरापंथी कहेठेके “ पाठथी मले ते अर्थ प्रमाण ठे. ” त्यारे हे देवानुप्रीय ! इहां पण पूर्वोक्त अर्थ प्रमाण नथी. कारणके पाठमां ‘कोलूणपनिया’ एवो पाठ ठे. तेनो अर्थ करुणा शब्देकरीने पोतानुं दुःख मटाववाने अर्थे ए काम करेतो प्रायश्चित आवे, ए अकरार्थ. पण ठोमे-ठोमावे तेमांतो ‘कोलूणपनिया’ एवं पण पाठमांतो नथी. तमे अनुकंपा निमित्ते ठोमे, ठोमावे, ठोरुताने जलो जाणे तेमां प्रायश्चित आवे, एवं मतने लीधे जुठ केम लगावोठो ? इहांतो समचय कहुं ठे के, बांध्या जीवने ठोमे, ठोमावे अने ठोरुताने जलो जाणे तो प्रायश्चित आवे. एतो संसारीना जीव बांध्या ठे तेने ठोरुवा आश्रो ठे. जो अनुकंपा निमित्ते बांधे, बंधावे, बांधताने जलो जाणे तेनुं प्रायश्चित होय तो ‘अनुकंपण-उयाए’ एवो पाठ जोइए, पण एवो पाठ नथी. वली इहांतो एम कहुं ठे के, त्रणांना, मुंजना, काष्ठना, चामराना, बेतनी ठालना अने सुतरना एटली जातना बंधणेकरी बांधे, बंधावे अने बांधताने जलो जाणे तो प्रायश्चित आवे, एवं कहुं ठे. हवे जुठ ! मुंजादिकनां बंधण साधु राखे नहिं. साधुने राखवां कोइ सूत्रमां कहां होयतो बतावो. हवे ज्यारे ए बंधणो राखे नहिं त्यारे बांधे क्यांथी ? वली साधुने ठेकाणे कोण बांधी जाय, के तेने ठोमे; कारणके पशु प्रमुख जीव रहेतो होय त्यां साधुने तो रहेवुं नहिं, एम कहुं ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन १६ मेंतेथी ए पाठ साधुना ठेकाणानो तो जासतो नथी. ए पाठतो साधुजी ग्रह-स्थीना घेर आहारपाणीना अर्थे गोचरीए जाय, त्यां ग्रहस्थी व्रसजीव (गाय, जेंस, बलध, वाठमां प्रमुख) ने बांधतो होय तथा ठोरुतो होय तेने कहेके, ए तारुं काम हुं करीश, तुं मने अन्नपाणी आप. एवो रीते आहारने अर्थे बांधे ठोमे तो चोमासी प्रायश्चित कहुं, एम जासे ठे; पण अनुकंपानो तो पाठज नथी. ‘कोलूणपनिया’ एवो पाठ ठे. करुणा शब्द करीने कहे के, हुं जुखे मरुं तुं तेनुं नाम कोलूणपनिया ठे. शाख सूत्र विपाकमां. मृगयालोढीयाना अध्ययनमां गौतमस्वामीए आंधला पुरुषने करुणा शब्देकरी आजोविका करतो दीवो. ते ठेकाणानो अने

આ પાઠ એક સરખો છે. એમ આજીવિકા અર્થે વાંધે ઢોમે તો પ્રાયશ્ચિત આવે દીસે છે. વલી સંસારના સર્વ કામથી સાધુ નિવર્ત્યા છે તેથી પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે, પણ બીજો કોઈ પુરુષ પોતાનો મેલે અનુકંપા કરી ઢોમે, ઢોમાવે અને ઢોમતાને જાણે તેને ગુણ થાય કે નહિ ? વલી ગ્રહસ્થી અનુકંપા કરી જીવને ઢોમે ઢોમાવે તેને પાપ લાગે, એવું કોઈ સૂત્ર, ટીકા, પ્રકરણ યા પ્રાચીન ગ્રંથમાં, ક્યાંય કહ્યું હોયતો વતાવો.

તેવારે તેરાપંથી કહેઠે કે, ઉપાશકદશામાં ચૂલણિપ્પિયા પોસદ્-પરિમામાં માતાને વચાવવા ઉઠયા ત્યારે માતાએ કહ્યું કે, હે પુત્ર ! તમે પ્રાયશ્ચિત લ્યો. જો ઝગાર્યા લાજ હોય તો પ્રાયશ્ચિત કેમ કહ્યું ? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! इहां તો એમ કહ્યું છે કે, દેવતા ચલાવવા આવ્યો અને ચલી ગયા. તે અરુધી રાતનો સમય છે અને કોલાહલ શબ્દ કરી અજયણથી ઉઠયા છે. એ પ્રત્યક્ષ વિરુદ્ધ છે, કારણ કે પોસામાં ગ્રહ રાત ગયા પઠી ઉતાવલા શબ્દે કોલાહલ કરવો ન જોઈએ, અને કર્યો. ઉતાવલા અજયણથી રાતના હલફલતા ઉઠવું ન જોઈએ અને ઉઠયા. થંજો પકડ્યો અને મૂલથી ઢોડ્યા સંજોગને આદર્યો. તે માટે માતાએ ‘જગપોસણ જગનીયમે જગવણ’ કહ્યું, પણ એમ નથી કહ્યું કે, પોસામાં જીવ વચાવવો નહિં અને માતાને વચાવવા ઉઠયા તે માટે વૃત્ત જાગ્યાં. વલી પોસાની કરણી મૂલવ્રત, સંવર, નિર્જરા ને એકાન્ત ધર્મ મોક્ષ માર્ગની છે, અને અનુકંપાની કરણી શુચ્ચ જોગની પુન્યપ્રકૃતિની છે. તે વ્રતમાં કસર લગામીને કામ કરવું ન જોઈએ. અગ્નિગ્રહ ધ્રુવની સાધુની વૈયાવચ પણ ન કરવી, તે દ્રષ્ટાંતે. જેમ વે સાધુ છે, તેમાં એકે કાઝસગ કર્યોઠે, એવામાં ગુરુ પધાર્યા. હવે ગુરુની સેવા કર્યામાં અકાન્ત લાજ છે, પણ કાઝસગવાલો તો પોતે અધિક ગુણ આદર્યા છે તે માટે સેવા ન કરે; પણ બીજો સાધુ સેવા કરે તેને લાજ જાણે કે છોટ જાણે તે કહો. તેમ પોસાવાલો અનુકંપાની કરણી કદપે તેવી કરે. પણ પોતાના ત્યાગને કસર લગામીને અનુકંપા ન કરે, પણ બીજો કોઈ પુરુષ અનુકંપા કરે તેને લાજ કેમ ન જાણે ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અરણિકશ્રાવકને

देवता रुगाववा आब्यो त्यारे देवताए कह्युं के, हे अरणीक ! तारो धर्म मुंक, नहिं तो तारुं वाहाण समुद्रमां रुबावी नांखीश. ए जुउ ! जो जीव वचाव्यां लाज होय तो एटलां माणस उगारवा माटे तेणे धर्म केम न मुक्यो ? ” तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! अनुकंपाथकी पोतानो धर्म जे उत्कृष्टो पदार्थ ठे ते केम मुंके ? जेम कोइ सो पुरुष साधुने आवीने कहे तथा तमनेज कहे के, तमारा माथापर एकवार पाघनी बांधी द्यो, तथा एकवार साधुपणुं मुंकी थो तो अमे सोए जणा दीक्षा लइशुं. तेवारे तमे पाघनी बांधो के नहिं तथा साधपणानो स्वांग ठोमो के नहिं ? केमके सो जणाने दिक्षा दीधायी तो धर्म ठे. तेवारे तेरापंथी कहेवे के “ दिक्षा देवराव्यां तो धर्म ठे, पण पोतानो धर्म ठोमी साधपणुं केम मुंकीए ? पोतानुं साधपणुं राखीने धर्म करीए. ” त्यारे हे देवानुप्रीय ! अरणीक श्रावक जीव वचाव्यामां धर्म जाणे ठे, पण पोतानो धर्म ठोमीने ए अनुकंपा केम करे ? वली कोइ स्त्री साधुने कहे के, तुं मुजने जोगव, नहि तो हुं मरीश. ते माटे शुं कोइ पोतानो धर्म मुंकशे ? वली कोइ कुलवंत पुरुषने कहे के, तुं गायनुं मांस खाय तो राज्य आपुं; पण ते उत्तम पुरुष पोतानो धर्म कुल संबंधी नथी मुंकतो अने लोक विरुद्ध कार्य नथी करतो. त्यारे अरणीक श्रावक पोतानो धर्म केम मुंकशे ? अहिंयां अनुकंपाने हिंणी नथी जाणता, पण धर्म मुंकवो पने ते माटे जीवने उगारवा वास्ते धर्म केम मुंके ? वली देवताए पण एम नथी कह्युं के, तने जीव ठोमाववो कढपे नहिं. पण मारा केहेवाथी तुं कही दे के, जीवने मत मारो तथा जाऊने मत रुबावो एम देवताए केहेवराव्युं होत अने अरणीक श्रावके न कह्युं होत तो तमारुं केहेवुं मळत; पण देवताए एम नथी केहेवराव्युं. देवताए तो धर्म ठोमवानुं कह्युं ठे. हवे जीवने ठोमाव्यां धर्म थाय, ते धर्म तो देवता पेहेलांज ठोमावे ठे. ते धर्म ठोड्याथी बाकी शुं रहे ? ते माहा हो ते वीचारी जोजो. वली श्रेणीकराजाए अमारपरुहो वज-

काव्यो तथा जीवनी हिंसा टलावी कही ठे. शाख सूत्र उपाशक अध्ययन
आठमें, माहाशतकजीना अधिकारमां. ते पाठः—

तत्तेणं सा रेवइ गाहावइणी मंसलोळुया मंसएहिं मुळिया
जाव अखोववणा बहू विहेहिं मंसेहिय सोळेहिय तलि-
एहिय जखिएहि. सुरंच महुंच मेरंगच मखंच सिंधुंच
पसणंच आसाएमाणि १ विहरइ. तएणं रायगिहे नयरे
अणयाकयाइं अमायाए घुठेयावि होढा. तएणं सा रेवइ
मंसलोळुया मंसमुळिया कोलघरिए पुरिसे सदावेई २
एवंव. तुझे देवा० ! मम कोलघरिए हिंतो वयहिंतो कट्ठा
कट्ठिं डुवे १ गोणपोयए उवणेह १ मम उवणेह. तएणंते
कोलघरिया पुरिसा रेवइ गाहावइणीए तहत्ति एयमठं
विणंणं पमिसुणंति १ रेवइए गाहावयणिए कोलघरिए
हिंतो कट्ठाकट्ठिं डुवे १ गोणपोयए वदेइ १ रेवइए गा-
हावइणीए उवणेइ. तएणं सा रेवइ तेहिं गोमंसेहिं सोळे-
हिय ४ सुरंच ४ असाएमाणी १ विहरइ ॥

अर्थः—त० तेवारे सा० ते रे० रेवती गा० गाथापत्ति निर्जयथकी
सोंको मार्या पढी मं० मंसनी लोळपी मं०मु० मांसनी मुठित जा० यावतु
अ० अत्यंत गरुपणाथी ते ब० घणा वि० प्रकारना मं० मांसना जेदेकरी
सो० सुखादिक प्रमुख त० तळीने ज० जुंजीने खाय. सु० सुरा म० मदिरा
पान ते मे० गोल धावमीनो नीपन्यो, म० माखीनुं मध विशेष सिं०
सिंधु ताम्रि प्रमुख खजुरनो रस विशेष अने प० चंद्रहास्यादि मदिराने
ग्रा० आस्वादे, स्वाद लेती वि० विचरे. त० तेवार पढी रा० राजगृह न०
नगरे अ० एकदा प्रस्तावे अ० अमारी (कोइ जीवने मारसो नही एवी)
घोषणा राजाए प्रवर्तावी. त० तेवारे सा० ते रे० रेवती गाथापत्ति मंसलो

मांसनी लोलपी मंसमु० मांसनी मुर्छित थइथकी को० पिहरना घरना प्रतीतकार्या पु० पुरुषने स० तेमावे, तेमावीने ए० एम कहे:-तु० तमे दे० हे देवानुप्रीय ! ए प्रकारे म०को० मारा पिहरना घरथी व० गोक-
खत्रजथी क० दीन दीन प्रत्ये दु० बवे गो० गायना पो० वाढना उ० मारी मारीने म० मुकने उ० प्रबन्नपणे आणी द्यो. त० तेवारे ते को०पु० पिहरना मनुष्य रे० रेवती गा० गाथापत्तिना वचन त० तहत करी ए० ए वचन साचां करीने वि० विनय करीने पन्नि० सांजले, सांजलीने रे०गा० रेवती गाथापत्तिना को० पिहरना घरथी प्रजात वेलाए दु० बवे गो० गायना वाढनानो व० वध करे, करीने रे०गा० रेवती गाथापत्तिने उ० आणीने आपे. त० तेवारे सा० ते रे० रेवती गाथापत्ति ते० तेगो० मांसनी लोलपी सुखादिकनी गृद्धि सु० सुरा मदीरा पाननो अ० स्वाद-
खेती थकी वि० विचरे ठे.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ! श्रेणीकराजाए अमारपडो वज्रमाव्यो ते गुण खाते के अवगुण खाते ? ए करणी शुज के अशुज ? ए शावास्ते अमारपडो वज्रमाव्यो ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, एतो राजनीति ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जो राजनीति होय तो राजनीतिना पाखणहार जेटला राजा ठे ते सर्वने राजनीति एवीज जोइए. राजनीति तो सुयगंगांगसूत्रना १० मा अध्ययने अधर्म-पक्षमां वखाणी ठे. वली उववाइसूत्रमां कोणीकनी राजनीति वखाणी. वली जंबुद्धोप-
पन्नंतिमां जर्तेश्वरनी राजनीति वखाणी, त्यां घणो विस्तार ठे; पण अमारपडो वज्रमाव्यो कहुं नथी. हवे ए कया शास्त्रमां राजनीति कही ठे ते कहो. कारण के राजनीति तो राज्य जमावे, वेरीने मारे, अने संग्रामे जय पामे तेने कहीये. वली ठाणायांग ठाणे त्रीजे 'सामे दंके जेदे तिबिहा अथ्य जोणि पं. तं.' वली रायप्रशेणीमां चित्तसार्थीना गुण वखाण्या, त्यां पण अमारपडो वज्रमाव्यो कहुं नथी. तेमज ज्ञातामां अन्नयकुमारना गुण वखाण्या, त्यां पण अमारपडो वज्रमाव्यो कहुं नथी. त्वारे हे देवानुप्रीय ! ए राजनीति कया सूत्रमां कही ठे ते कहो. ते

वारे तेरापंथी कहे ठे के, जिनमार्गमां अमारपनो वज्रमाववानो अने जीव उगारवानो आचार होय तो, बीजा कोइ राजाए ए काम केम न कर्यु ? तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! दसासुतखंधमां दसमे अध्ययने नव नियाणना जाव कहा, त्यां श्रेणीकराजाए गाम नगरमां स्थानक आश्री ढंढेरो फेरव्यो ठे के, घर, हाट, बखार, पर्वस्थान धातुनां ठाम, सोनानी खाण इत्यादिक सूत्रमां स्थानकनां घणां नाम कहां ठे; ते स्थानकनी आझा देवरावी के, हे जाइ ! जेने जग्या होय ते वीरप्रजुना साधुने रहेवा आपजो. हवे जुड ! श्रेणीकराजाए स्थानक आश्री ढंढेरो फेरव्यो, तेम बीजा कोइ पण राजाए ए काम नथी कर्यु. ए काम जिनमार्गी साधुना रागीनुं ठे के साधुना छेपी मिथ्यात्वोनुं ठे ते कहो. वली अंबरुआवक आधा-कमी प्रमुख दोष टालतो हतो, अने बीजो कोइ आवक पन्निमा विना आधाकमी दोष टालतो कह्यो नथी. हवे कहो ! अंबरुआवके ए काम रुनुं कर्यु के जुनुं कर्यु ? वली दिहानी दलाली श्री कृष्णमाहाराजे करी अने बीजा कोइए नथी करी. ते रुनी करी के जुनी करी ते कहो. हे देवानुप्रीय ! एम केम कहोठो के, जीव बचाव्यां तथा अमारपनो वज्रमाव्यां धर्म होयतो बीजा राजाए केम न फेरव्यो ? जेणे फेरव्यो तेनो पढ़व्यो. तेने केवां फल लाग्यां ते कहो. ढंढेरो फेरव्यो अने साधुने स्थानकनी आझा देवरावी, तेनां फल जलां के जुनां ? ए करणी शुज के अशुज ? हे देवानुप्रीय ! आगलतो श्रेणीकराजाए आह्मो खेखतां गर्जवंती हरणी विंधी तेथी नर्कनुं आउखुं बंधायुं, एवं टीका तथा प्रकरणमां कह्युं ठे; अने पढी अनाथी-मुनीराजकने समकित पाम्या. ते उत्तराध्ययनना १० मा अध्ययनमां अधीकार ठे. पढी राज-गृही नगरीमां तेमणे अमारपनो वज्रमाव्यो के 'कोइ, जीव मारवा पामे नहिं.' एवो सातमा अंगमां अधीकार ठे. ए काम समकित पामीने शा माटे कर्यु ते कहो. हवे पूर्वोक्त धर्मीराजाने जगत धन धन

कहे, पण त्रण पक्कवाला जुंमो जाणे. तेमां एक तो मांसनो गृद्धि, बी-
जो कसाइ, अने त्रोजो जेनी श्रद्धा जीव वचाववामां पाप मानवानो
होय ते निन्हव. ए त्रण निर्दय, धर्मीने जुंमो जाणे. तेवारे तेरापंथी कहे
ठे के “सूत्रमां ढंढेरो फेरव्यो कळुं ठे, पण श्रेणीकने धर्म थयुं एम
नथी कळुं. जे धर्म कहे तेने जुठ लागे ठे.” तेनो उत्तर

हे देवानुप्रीय ! सूत्रमां ढंढेरो फेरव्यो कळुं ठे, पण पाप लाग्युं
तो कोइ सूत्रमां कळुं नथी. तमे श्रेणीक राजाने पाप लाग्युं कहीने जुठ
केम बोळो ठो ? श्रेणीक राजाने जेवां फल लाग्यां ठे तेवांज फल बीजो
कोइ दयावंत, जीवने वचावशे तेने पण लागशे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे
के, एम जवराइथी जीव वचाव्यां धर्म थाय तो, इंद्र माहाराज चौद
राजलोकमां अमारपमो वज्रकावीने जीवदया पलावे अने माठलांनां
मोठां बंध करी दे, पण धर्म नथी. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! आं अवस-
रमां जैन धर्म चालणी चालणी थइ रह्यो ठे. सीमंधरस्वामीने इंद्र पुढीने
कहे तो घणा जीवने मिथ्यात्व मटे, संदेह टले. एमां तो तमे पण धर्म
कहो ठो. ए तो इंद्रकने केहेवराववुं जोइए ? एमां तो पाप नथी ? पण
ते केम नथी केहेता ? तमे एवा कुहेत केम मेलवो ठो ? वली तेरापंथी
कहे ठे के “मार्गमां वेइंद्रियादिक त्रसजोव पळ्या ठे, ते देखीने तमकेथी
लइने बांयरे मुंके अने तेनी अनुकंपा करे तो दस प्रकारनो असंजम
लागे. एम ठाणायांगमां कळुं ठे.” एवुं सूत्रनुं नाम जुठुं ले ठे. ते पाठ.

पंचिंदियाणं जीवाणं असमारंजमाणस्स दसविहे संजमे
कखइ तं० सोयमयाउं सोखाउं अववरोवेत्ता जवइ सोयम-
एणं दुक्केणं असंजोगेत्ता जवई एवं जाव फासामत्तेणं
दुक्केणं असंजोएत्ता जवइ एवं असंजमोवि जाणियवो.

अर्थः—हवे पंचेइ आश्री संजम असंजम कहे ठेः—पं० पंचेइ
जीवने अ० असमारंज करतां थकां द० दस प्रकारे सं० संजम क० ला-
गे तं० ते कहे ठेः—सो० कानना सुखथी अ० अलगो न करे, सो० श्रोते-

झिनां दुःखने विषे अण जोमे नहिं. एण एमज जाण यावत् फाण स्पर्शना
दुःखने विषे अण जोमे नहिं एण एम अण असंजम पण ज्ञाण कहेवो.

जावार्थः—हवे जुउ ! अहिंयां तो एम कह्युं ठे के, पांच इंझिना
सुखथी विठोरे अने पांच इंझिना दुःखमां जोमे. ते पण समारंज करतो
थको होय तेने असंजम लागे. हवे समारंज नाम तो मार्यानुं ठे. शाख
सूत्र दस वैकालिक अध्ययन ठे. ते पाठ लखीये ठीएः—

पुढविकायंवि हिंसंतो हिंसइउ तयस्सिए तसेय विविहे
पाणे चखूसेय अचखूसे ण तम्हाएयं वियाणित्ता दोसं
दुग्गइ वट्ठणं पुढविकायं समारंजं जाव जीवाए वज्जए ण ॥

अर्थः—पुण पृथ्वीकायनी हिंण हिंसा करतो थको हिंण हिंसा करे
तण तेनी नेआए जे जीव तण त्रस विण विविध प्रकारना पाण प्राणी
प्रत्ये चण चकु गोचर (बादर) अण शुद्धम तण ते ज्ञणी एण एवुं विण
जाणीने दोण ए दोश दुण दुर्गतीनो वण वधारणहार पुण पृथ्वीकायनो
सण समारंज (हणवुं) जाण जाव जीव सुधी वण ठोके. ॥

जावार्थः—ए जुउ ! सूत्रमां शास्त्रात हणयानुं नाम तथा दुःख
दीधानुं नाम समारंज कह्युं ठे, पण सुख निमित्ते अनुकंपाने हेते असंगा
मुंके, तेने समारंज लागे एवुं कया सूत्रमां कह्युं ठे ते बतावो. वली पन्नि-
लेहणा करतां तथा उपाश्रय पुंजतां घणा जीव देखी वेगळा परठे, कचरो
काढी वेगळो परठे तेने समारंज केम लागशे ? जो समारंज लागे तो
तमे ए काम केम करोढो ? वली साधु सुखे वेठां ठे तेने कोइ आवक
आवीने कहे के, हे स्वामी ! तमने फळाणा गामे तमारा गुरुए तेकाव्या
ठे, तेने समारंज केम लागशे ? वली साधुनां शरीरे दुःख जाणी आविक
औषध आपे, तेथी साधुने अतिसारादिक घणुं दुःख उपजे पण रोग जाय.
हवे ए दातारने औषधनो अशाता दोधां माटे अशाता थाय के शाता-
वेदनी थाय ते कहो. हे देवानुप्रीय ! अनुकंपाकरो दुःखनां वेकापोथी

છેંડ સુખના ઠેકાણે મુંકે તેને સમારંજ કેમ લાગે ? એવું મતના લીધે જુઠ કેમ બોલોઢો ? તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ ઈરિયાવહિ પમિકમે ઢે તેવારે ઠાણાઢઠાણા સંકામિયાનો બોલ આલોવીએ ઢોએ, તેમાં જીવની અનુકંપા કરતાં ઠાણાઢઠાણા કરે તે પણ જ્ઞેલો આવ્યો. એમાં લાજ ક્યાંથી ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એતો અન્નિહ્યા વત્તિયા લેસિયાથી માંમી જાવ જીવીયાઢ વવરોવિયા સુધી હિંસાના બોલ ઢે. ચઢતી ચઢતી હિંસા ઢે. પંથે પ્રમાદને વશે કોઈ જીવ વિરાધ્યો હોય તે આલોઢું. ‘જેમે જીવા વિરાહિયા’ એવો પાઠ ઢે, પણ ‘જેમે જીવા ડગારીયા’ એવો પાઠ નથી. હેં બાલમીત્રો ! એ દસ બોલતો હિંસામાં ઢે, અને પ્રાણીની અનુકંપા તો પ્રત્યક્ષ દયામાં ઢે. તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ અન્નયદાનનો લાજ ઘણો ઢે. તે તો સાધુ વ્રણ કરણ ને નવ જોગેકરી માહાણો માહાણો શબ્દ કરી ડુંકયા, અને અનુકંપાનો લાજ થોમો ઢે તે શા વાસ્તે કરે ” ? તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! સજાયથકી ધ્યાનમાં લાજ ઘણો ઢે તે માટે શું ? ધ્યાન કરીને સજાય મુંકી દેશે ? થોમો ઘણા લાજનું શું કારણ ઢે. લાજ તો પોતાના પ્રણામ ડપર ઢે, પણ અહો અનુકંપા-રહિત ! જેને જેવો કઢપ ઢે તેવી કરણી ન કરે તો તેનું અન્નયદાન પણ કર્મ ફલ દેઢે, સંસારમાં રુલવાનો હેતુ ઢે. તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ જીવ ડગાર્યે લાજ જાણોઢો, ત્યારે તમે ઠામઠામના જીવના કેમ નથી પુંજતા ? ધર્મપુન્ય તો તમારે પણ કરડું ઢે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અમારે ધર્મ કરવો તે તો સ્વરો, પણ કઢપ પ્રમાણે થાય. વલી ધર્મ-ડપદેશ દેવામાંતો તમે પણ છાજ જાણોઢો. ત્યારે તમે મેલા ડત્સવમાં જડને, વેશ્યાના પાદામાં જડને અને ઘેર ઘેર જડને ડપદેશ કેમ નથી કરતા ? એમાં તો એકાંત ધર્મ તમે પણ જાણો ઢો. તો તે પ્રમાણે કેમ નથી કરતા. તેવારે તેરાપંથી કહે ઢે કે “ ડપદેશ દેવામાં તથા સજાય કરવામાં એકાંત ધર્મ ઢે, પણ કઢપ પ્રમાણે થાય. ” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! જેમ એ કઢપ પ્રમાણે થાય તેમ જીવ ડગારવો પણ કઢપ પ્રમાણે થાય. જેમ રાજાનો મેહેતો મુસદ્દી તથા કોઠીવાલ પુન્યવંતજીવ મજુરી ન કરે, પણ નિર્ધન મજુરી કરી બે ટકા

लावे तेने लाज जाणे के नहिं. तेम साधु तथा सामायक पोसामां वे-
ठेलो श्रावक कदपे तेवी अनुकंपा करे. सजाय ध्यानरूप घणो लाज ठो-
मीने अकदपनीक काम जाणे तो, थोमा लाजनुं अनुकंपानुं काम न करे,
पण कोइ संवर सामायक विना नवरो वेठो होय ते, जीवनी अनुकंपारूप
थोमो लाज कमायतो तेने लाज केम नहिं थरो ? वली जेम सामायक
पोसामां वेठां तो साधुने पण दान देवुं कोइ सूत्रमां चाट्युं नथी. पण
खुट्टो दान दे तेने जलो जाणे के नहिं ? तेम पूर्वोक्त साधु श्रावक
कदपे तेवी अनुकंपा करे, पण खुट्टो अनुकंपा करे तेने जलो जाणेज.

वली तेरापंथी कहे ठे के “ जीवने उगार्ये रक्षा कर्ये लाज थाय
तो, गजसुकमाल पन्निमा साधवा गया, ते जगवंत जाणे ठे के, एने सो-
मील ब्राह्मण परिसह देसे. त्यारे एनी अनुकंपा माटे वे साधु रक्षा क-
रवा केम न मोकळ्या ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! प्रभुनी तो गज-
सुकमाल उपर अनंत ज्ञावदया हतो, पण एम रक्षा कर्याथी वारमी
पन्निमा सधाय नहिं अने मुक्तिए जवाय पण नहिं. वली प्रभुए तो
गजसुकमालने अनंत सुखरूप मुक्ति आपी ठे. वे साधु साने काजे मुंके
वगर साधु मुक्यां पण अनंतो दया रक्षा करी कह्यीं. जेम मावीत्र पो-
ताना पुत्रने वलात्कारे करवुं औषध खवरावे, तेथी ते मोढेथी घणा शब्द
करे. ए औषध खवरावतां थकां देखावमां तो माता पीता अशाता दे ठे,
एम देखीए ठीए; पण परमार्थे मावीत्र पुत्रना हितकारी ठे के अहित-
कारी ठे ? जेवी मावीत्रनी द्रष्टि पुत्र उपर, तेवी नेमोनाथ जगवंतनी
द्रष्टि गजसुकमाल उपर हितनी हती. वली तेरापंथी कहे ठे के “ चोर,
सिंह अने परदारा लंपटने मारता देखीने, एने मारो अगर मत मारो एम
न कहे. त्यारे जुडने ! मत मारो पण साधु न कहे, त्यारे उगारवो क्यां
रहुं ? ” तेना उत्तरमां सुयगकांग श्रुतस्कंध बीजे अध्ययन ५ में. ते
गाथा ३१ मी लेखीए ठीए:—

असंसे अस्कयंवावि, सब डुके त्तिवापुणी;

वज्रपाणा अवघंति, इति वायं एणंसरे. ॥ ३१ ॥

अर्थः—हवे अनेरा वचन आश्री संजम कहे ठे. अण जगमां स-
मस्त वस्तु घट पटादिक अणुसंख्याने अजिप्राये (नित्य) सास्वती
ठे, एवुं वचन न बोले. विण अनित्यपणुं पण न बोले. सण सघलो जगत
दुःखी ठे एम पण न बोले; कारण के चारित्रादिक प्रणमवाथी सुख
पण दीसे ठे. यडुक्तं. ‘ तण संथार णिवणोवि मुणिवरोवि जट्टराग मय-
मोहो जंपावइ मुत्तिसुहं कतोतं चक्कवट्ठीवि. ’ वण विणासवा योग्य चोर
परदारागामि आदिक ठे अथवा अण अवध्य अविणासवा योग्य ठे एवुं
पण न कहे. जो कहे तो तेना कर्मनी अनुमोदना लागे. एणी परे सिंघ,
व्याघ्र, मंजारादिक हिंसक जीव अनेरा जीवनी घात करवा उद्यमवंत
देखी साधु मध्यस्थपणुं अवलंबी इण ए बे जाषा (अनेराने अप्रतीत
कारणी ठे माटे) न बोले.

ज्ञावार्थः—हवे जुउं! इहां तो एकान्त पक्कनी ना कही ठे. लोकने
एकान्त सास्वतो पण न कहेवो, तेम अशास्वतो पण न कहेवो. आ लोक
एकान्त सुखी ठे एम पण न केहेवुं, तेम दुःखी ठे एम पण न केहेवुं.
आ चोर तथा परदारागामिक मारवा योग्य ठे अथवा नथी मारवा योग्य,
एवुं एकान्त वचन न बोलवुं. जो ‘ ए मारवा योग्य ठे, माहा डुष्ट ठे ’
एम कहे तो तेना प्राण जाय, अने ‘ तेने मत मारो, ए मारवा योग्य
नथी, जलो आदमी ठे ’ एम कहे तो ए लोक विरुद्ध ठे; कारण के ए
चोर मुख्यो थको बली चोरी प्रमुख अकार्य करे. तेथी लोक कहे के, ए
साधुनो उपगार ठे. एम चोर जारना पक्की ठरावे. ते माटे साधुए ‘ मारो,
मत मारो ’ कांइ पण न केहेवुं. ए रीते सुयगकांगना २१ सा अध्ययनमां
सर्व बोल एकान्त पक्के बोलवा आश्री ना कही ठे. ‘ आधाकर्मी आहा-
रादिक जोगवे तेने कर्म लागे ’ एवुं वचन एकान्त न बोलवुं; ‘ तेम कर्म
न लागे ’ एवुं पण वचन एकान्त न बोलवुं. इत्यादिक वचन एकान्त
पक्के बोलवा आश्री ना कही ठे. तेम ए पण वचन एकान्त पक्क आश्री
ना कहुं ठे; पण एम नथी कहुं के “ जीव वचाव्याथी पाप लागे ते
माटे ‘ मारो, मत मारो ’ न केहेवुं. ” ए तो उच्चस्थने निश्चेकारी जाषा

एकान्त पक्षे न बोलवी, ते माटे ना कह्युं ठे. स्वेज स्वप्नावे कोइ आ-
 वीने पुढे के, हे स्वामी ! चोरने मार्यानुं शुं फल ठे ? तेवारे साधु हिं-
 सानां फल कही देखामे, अने चोरने ठोमाववा उगारवानां फल पुढे
 त्यारे जलां फल कही देखामे. वली तमारा मतमां तो, चोरने मारे अने
 चोरने उगारे ए बेहुनां फल सरखां ठे. त्यारे कोइ साधुने आवीने कहे
 के, हे स्वामी ! मुजने चोर मारवाना पचखाण करावो, तेवारे साधु पचखाण
 सुखे करावे; पण कोइ कहे के, मुजने चोर उगारवाना पचखाण करावो, त्यारे
 साधु न करावे. हवे जो वेउ वातोमां सरखा गुण अवगुण होय तो उ-
 गारवाना पचखाण केम न करावे ? एम हैयार्थी विचारी जुठ, तेवारे
 तेरापंथी कहे ठे के “अनुकंपा कर्यार्थी लाज होय तो नमीराज रुषीश्च-
 रने इंडे कह्युं के, मीथीला नगरी बले ठे, तमारी आंखमां अमृत वसे
 ठे, तमे सामुं जुठ तो बलती रही जाय. तेवारे अनुकंपा कीधां लाज
 जाये तो नमीराजे सामुं केम न जोयुं ?” एवुं एकान्त जुठ बोले ठे,
 कारणके उत्तराध्ययनजीमां तो नीचे मुजव कह्युं ठे. ते अध्ययन ए मानो
 गाथा १२, १३, १४, १५, १६:—

एस अग्गीय वाऊय, एयं मऊइ मंदिरं;
 जयवं अंतेउरं तेणं, कीसणं नाव पिखइ. ॥ १२ ॥
 एयमठं निसामित्ता, हेउ कारण चोइउ;
 तउ नमिराय रिषि, देविंदं इण मववी. ॥ १३ ॥
 सुहं वसामो जीवामो, जेसिमो नडि किंचणं;
 मिहिलाए मऊमाणोए, नमे मऊइ किंचणं. ॥ १४ ॥
 चत्त पुत्ते कलत्तस्स, निव्वा वारस्स जिखूणो;
 पियं नविच्चए किंच, अप्पियं पि न विच्चए. ॥ १५ ॥
 बहु खु मुणिणो जइ, अणगारस्स जिखूणो;
 सव्वउं विप्प मुक्कस्स, एगंत मण पस्सउ. ॥ १६ ॥

अर्थः—एण ए प्रत्यक् अण अग्नि वाण वायराथी एण ए रुं बल्ले
 ठे तमारां मंण घर जण हे जगवान ! अण अंतःपुर तमारां, ठतां कीण
 शा माटे नाण सामुं जोता नथी ? ॥१३॥ एण ए पूर्वोक्तार्थ निण सांजि-
 क्षीने जे पोताना आत्मानुं होय ते रुमी परे राखवुं. घरथी तारुं निक-
 खवुं ते परजीवने दुःखनो हेतु अने दुःखनुं कारण थयुं एवा हेण हेतुना
 कारणे चोण प्रेयोथको तण त्यार पठी नण नमीराजक्रुषि देण देवेंद्र सकेन्द्र
 प्रत्ये इण मंण एम बोढ्या. ॥१३॥ सुण जेम सुख आय तेम वण हुं वसुं, जे
 जीण जीवुं, जेण जे माहारी नण नथी किंण कांइ अल्प मात्र वस्तु-
 मिण मिथीला नगरी रुण बलतांथकां नण नथी माहारुं रुण बलतुं किंण
 अल्प मात्र पण. ॥१४॥ चण ठांरुया पुण पुत्र कण स्त्री जे यतिए, तेने निण
 सर्व व्यापार रहित जिण एवा साधुने पिण प्रीयकारी बह्वज नण नथी
 किंण कांइ थोणु पण, अण अप्रीयकारी पण नथी कांइ. ॥१५॥ वण घणुं
 खुण निश्चे मुण साधुने जण श्रेय सुख ठे. अण घर रहित अणगार जिण
 साधु संण सर्व (बाह्य धनादि, अज्यंतर कषायादिक) परिगृह्यथी विण
 विशेष मुण मुकाणा ठे, अने एण हुं एकलो हुं, एवुं एकत्वपणुं मण देखतो
 थको विचरे ते साधुने सुख ठे. ॥१६॥

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! इहांतो एम नथी कछुं के, तमारी आंखोमां
 अमृत वसें ठे, तेथी सामुं जुउ तो बलती रही जाय. इहांतो इंद्रे परिक्षा
 करी ठे के, मोहनी-कर्म जीत्यां के नथी जीत्यां ? इहां अनुकंपानुं नाम
 पण क्यां ठे ? हे स्वामी ! तमारुं अंतःपुर बलेठे माटे तमे सामुं कैम
 नथी जोता ? इहां मोहनो उपजावी ठे. त्यारे स्वामी बोढ्या के, मैतो
 मुक्यां ठे, हुं तो सुखे वसुं, मारे बलवानुं कांइ नथी; पण इंद्रे एम
 नथी कछुं के, जुउ तो नगरी बलती रहे. जो इंद्रे एम कछुं होय तो
 नमीराजाए एम केहेवुं जोइए के, हे ज्ञाइ ! एवी अनुकंपा मुजने करवी
 कल्पे नहिं. एम कछुं होततो अनुकंपानो प्रश्न थात, पण इंद्रे एम
 नथी कछुं. इंद्रेतो मोहनीनी परिक्षा निमित्ते पुत्र्युं ठे. बली आगल
 मेहेल, कोट तथा दरवाजा कराववाना अने धन जंकार जराववाना प्रश्न

इत्यादिक प्रश्न पुढ्या ठे. एमां कयो अनुकंपानो प्रश्न ठे ? ए तो सर्व परिक्राना प्रश्न ठे. नमीराज रुषिश्वरने समकित-मोहनी, चारित्र-मोहनी तथा विषय-कषायादिक उपशम्या के नथी उपशम्या ? इत्यादिक प्रश्न सर्व परिक्राना ठे. वली नगरीनुं वलवुं तथा उगारवुं ए नमीरायना हाथमां नथी. वास्ते ए प्रश्न अनुकंपानो नथी.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ माहावीरस्वामीए दिक्षा लीधी ते दी-वसथीज शरीर दोसरावुं ठे. ते दीवसे जगवंतनी अनुकंपा वास्ते इंद्रे आवीने कहुं के, हे स्वामी ! हुं तपारी सेवा करुं, परिसइ टालुं अने साथे रहुं; पण जगवंते वांढी नहिं. एवुं परंपरामां कहेवाय ठे. जो अनुकंपा कीधां लाज होय तो इंद्रनी कीधी अनुकंपा जगवंते केम न वांढी ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एवो कोण ठे जे जगवंतनी अनुकंपा करे. कारण के प्रभु तो शूरवीर सीरमुगट ठे. एतो मूलथीज कोइनी साज वांढता नथी. सेवकनी साज तो असमर्थज वांढे. वली अनेरानी साजे कर्म खपतां दीठां नहिं तेथी साज वांढी नहिं. वली केवलज्ञान उपन्या पढी इंद्रे आवीने कहुं के, हे जगवंत ! साधुने आझा केटला प्रकारनी जोइए ? तयारे जगवंते कहुं, के पांच जणानी आझा जोइए. तयारे इंद्रे कहुं के, हे स्वामी ! जो पांचनी आझामां इंद्रनी आझा जोइए तो स्वामी सुखे लेजो, मारी आझा ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १६ में उ. २ जे. तथा गणायंग गणे ५ में. हवे जुड़ ! जगवंते पोतानां साध साधवो वास्ते इंद्रनी आझा लीधी ठे. ते माटे ए अनुकंपानो प्रश्न नथी. अनुकंपानो प्रश्न तो क्यारे थाय के जो जगवंते इंद्रनी साज तथा सरणुं वंठयुं होत, अने इंद्रे दोष लागतो जाणीने अनुकंपा न कीधी होत तो अनुकंपानो प्रश्न थात; पण इंद्रे तो जगवंतनुं कष्ट निवारवामां चक्ति लाज जाणयो, ते माटे अरज कीधी, पण जगवंते पोतानां कर्म खपाववा माटे इंद्रनी साज न वंढी. जेम साधुजीने दान देवामां आवक बारसुं व्रत निपजतुं जाणी आहारपाणी आमंत्रे, पण साधुजो कर्म खपाववा तपस्या करे, तेमाटे

ग्रहस्थीनां आहारपाणी न ले तथा साज न वंढे; पण ग्रहस्थीने दान देवामां पाप केम जाण्युं जाय. हे देवानुप्रीय ! एम केम कहोढो के, जगवंतनी अनुकंपा कीधां तथा जगवंतने साज दीधां इंडने पाप लागे तेथी जगवंते इंडनी साज न वांढी. एवं मतना लीधे जुठ केम बोळोढो?

वली तेरापंथी कहेढे के, जो जीवनी अनुकंपा कीधां तथा जीवने उगार्यां लाज होय तो, चेम्हा कोणीकनी लमाइ थइ तेमां अनेक मनुष्य मुआं. ते चेम्हा कोणीकने जगवंते केम न वज्या ? तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! उपदेश दइ ठोमाव्यामां तो तमे पण धर्म कहोढो. त्यारे चेम्हा कोणीकने जगवंते जइने उपदेश केम न दीधो ? उपदेश देवामां तो पाप नहोतुं लागतुं ? पण हे देवानुप्रीय ! एतो निमित्त कारण एज रीतेढे. ते टाढ्युं टले नहिं. जावी पदार्थने टालवा कोइ बलीष्ट नथी. वली तमने अनुकंपा ए लेखे करवी न जाणी, त्यारे श्री जगवतीमां नवमे शतके, जमालीने अधिकारे, जमालीए आवीने कळुं के, हुं केवली थइने आव्यो हुं. त्यां जगवंते जमालीने खष्ट केम न कर्यो ? अने गोशालो आव्यो त्यारे जला जला प्रश्नोत्तर करी तेने खष्ट कर्यो, त्यारे शुं जमालीने खष्ट करवामां लाज नहोतो ? वली दत्तासुतखंधमां श्री वर्धमानस्वामीए, पोताना साधु साधवीए नियाणां कर्या तेने प्रायश्चित्त दइ शुद्ध कर्या; माहाशतक श्रावकने गौतमस्वामीने मोकली प्रायश्चित्त देवराव्युं; अने श्री नेमनाथ जगवंते अयमत्ता अणगार निमित्त परुपता हता तेने शुरू केम न कर्या ? वली सुखमालका साधवी, सोमील ब्राह्मण, इत्यादिक घणा जीव सद्ध सहित देखी ते समयना केवली जगवंत प्रायश्चित्त देवा केम न गया ? तथा कुंवरिक प्रमुखने शुरू केम न कर्या ? जला एमां तो कोइनुं असंजम जीवीतव्य नहोतुं वधतुं ? कोइने अवगुणतो नहोतो थतो ? सामो गुण थात, आराधिक थात. ए काम केम न कर्युं ? पण तेरापंथी एम न विचारे के, जावि पदार्थने कोण मटानी शके. ज्यांत्यांथी हैयामांथी अनुकंपा कापवानुंज सुजेढे.

वली दान देवामां तथा जीव ठोमाववामां वचमां जीवनी हिंसा

तो आय, पण जीवहिंसानी (प्राणातिपातनी) क्रिया विना प्रणामे न लागे. शाख सूत्र जगवती शतक ५ मे उद्देशे ठेके, कह्युं ठे के, जे कोइ वधक (हिंसक पुरुष) पंखीने हणवा माटे बाण नांखे ठे, ते पंखी बाण-थी मुठ, त्यारे बाणना जीवने, धनुष्यना जीवने अने नाखणहारने, ए त्रणेने पांच पांच क्रिया लागे कही; अने तेज बाण पोताना जारथी हेतुं पमे तेवारे बचाले परुतां अनेरा जीव हणाय ते आश्री, बाणना जीवने अने धनुष्यना जीवने पांच पांच क्रिया लागे कही; अने बाणना नाखणहारने चार क्रिया कही; पण प्राणातिपातनी क्रिया न लागे एम कह्युं. हवे जुठ ! जीवने मारवाना प्रणाम हुता तेवारे पांच क्रिया लागती कही; अने पोतानो हणवानो जोग नथी तेवारे तेने चार क्रिया कही. हवे जीव उगारे तेने केटली क्रिया लागे ते कहो. उगारवावालानुं चार ध्यान मांहेलुं ध्यान कयुं ? ठ लेख्या मांहेनी लेख्या कइ ? जोग कयो ? अने ते शुज के अशुज ? ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, जीव हणे तेने प्राणातिपातनुं पाप लागे, अने जीवने बचावे तेने अढार पाप लागे; कारण के असंजति जीव जीवतो रह्यो, ते अढार पाप सेवे तेनुं पाप बचाववावालाने लागे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए कुमति तमे क्यांथी लाव्या ? तस जीवने मारवाना त्याग कीधां हिंसानुं एक पाप देसथकी टले, अने जीवने उगारवानो त्याग करे तेने अढार पाप टले. ए तमारे लेखे तो जीव बचाववाना त्याग पेहेलां कराव्या जोइए, पण कोइ साधु जगवंते ए त्याग कराव्या नथी; कराव्या होय तो बतावो. ए जीव बचाववाना त्याग करे तेने कयुं व्रत निपजे ते कहो. ए कुमति तमे क्या सूत्र प्रकरणथी काढी ते कहो. जीवने मारवाना त्याग कराववानुं तो ठाम ठाम सूत्रमां चाढ्युं ठे, पण जीवने बचाववाना त्याग करवानुं तो कोइ सूत्रमां चाढ्युं नथी. वली जेना जेवा प्रणाम होय तेने तेवां फल लागे. दान दयामां जीव हिंसाना तथा जुठुं बोलवाना जेना प्रणाम नथी, तेने हिंसानां तथा जुठनां फल लागे नहिं. शाख सूत्र जगवती शतक ५ में, उद्देशे

६ ठे, एम कहुं ठे के, जेवुं जुठुं आखदे तेनां आवता जवान्तरे तेवांज फल पामे; पण एटहुं विशेष के, कोइ मृगप्रज्ञाने समये मृग-रक्षाने कारणे जुठुं बोले ते दयाना प्रणामनुं जुठ टाळीने बीजा जुठनां माठां फल कहां, एटले दयाना प्रणामथी जुठ बोले तेनां माठां फल कहां नथी. ए पुरुषना जुठ बोलवाना प्रणाम नथी, पण मृग्यादिकने राख-वाना प्रणाम ठे, ते माटे दयानां फल लागे, पण जुठनां फल न लागे. एम दान दयामां पण जेवा जेना प्रणाम होय तेवां तेनां फल लागे. जेम साधु मुनीराजने कोइ दातारे पात्र जरीने घृतदान दीधुं, त्यारे को-इए कहुं के, हे ज्ञाह ! हुं तो अपुन्यो तुं, मारे लगार मात्र दान देवानो जोग नथी. हवे ए दातारने दान दीधानां शुभ फल लागे के जुठ बो-ल्या माटे जुठनां फल लागे ? तेम जीव दयामां पण जाणवुं. वली सा-धुना शरीरमां रोगादिक कारण जाणीने श्रावके वमन विरेचनादिक कर्मां औषध दीधां, तेथी साधुने अशाता उपजे. हवे श्रावकने अशा-तानां पारुवां फल लागे ? के साधुना शरीरमां शाता अइ तेनां फल लागे ? ए करतव्य प्रमाणे फल लागे ? के मन-प्रणाम जेवा होय तेवां फल लागे ते कहो. जो साधुने कष्टपतुं दान दीधां शाता-वेदनी बंधाय, तो मरता जीवने उगारतां एकांत पाप केम निपजे ? ते विवेकनां ताळां खोलीने जुठ. वली जीवनी अनुकंपा कीयाथी शाता-वेदनी बंधाय. तेनी शाख सूत्र जगवती. ते पाठः—

अन्निणं जंते ! जीवाणं कक्कस वेदणिच्चा कम्मा कवइ ?
 दंता अन्नि. कहणं जंते ! जीवाणं कक्कस्स-वेयणिच्चा कम्मा
 कवइ ? गो० ! पाणाइवाएणं जाव मिद्दादंसण-सद्धेणं
 एवं खलु गो० ! जीवाणं कक्कस्स वेयणिच्चा कम्मा कवइ.
 अन्निणं जंते ! नेरइयाणं कक्कस्स वेयणिज्जा कम्माकज्जइ ?
 गो० ! एवं चेव जाव वेमाणियाणं. अन्निणं जंते ! जीवाणं
 अकक्कस वेयणिच्चा कम्माकवइ ? दंता अन्नि. कहणं

जंते ! जीवाणं अककस्स वेयणिच्चा कम्माकच्चइ ? गो० !
 पाणाइवाय वेरमणेणं जाव परिग्गह वेरमणेणं कोह
 विवेगेणं जाव मिह्हादंसण-सद्ध विवेगेणं एवं खलु गो० !
 जीवाणं अककस्स वेयणिच्चा कम्माकच्चइ. अन्निणं जंते !
 नेरइयाणं अककस्स वेयणिच्चा कम्माकच्चइ ? गो० ! एो
 इण्ठे समठे. एवं जाव वेमाणियाणं णवरं मणुस्साणं
 जहा जीवाणं. अन्निणं जंते ! जीवा सायावेयणिच्चा
 कम्माकच्चइ ? हंता अन्नि. कहणं जंते ! जीवा सायावेय-
 णिच्चा कम्मा कच्चइ ? गो० ! पाणाणुकंपाए जूयाणुकंपाए
 जीवाणुकंपाए सत्ताणुकंपाए बहूणं पाणाणं जाव सत्ताणं
 अदुक्खणयाए असोयणयाए अजूरणयाए अतिप्पणयाए
 अप्पिट्ठणयाए अप्परियावणियाए एवंखलु गो० ! जीवाणं
 सायावेयणिच्चा कम्माकच्चइ. एवं नेरइयाणंवि एवं जाव
 वेमाणिया. अन्निणं जंते ! जीवाणं असायावेयणिच्चा कम्मा-
 कच्चइ ? हंता अन्नि. कहणं जंते ! जीवाणं असायावेयणिच्चा
 कम्माकच्चइ ? गो० ! परदुक्खणयाए परसोयणयाए परजूरण-
 याए परतिप्पणयाए परपिट्ठणयाए परपरियावणयाए बहूणं
 पाणाणं जाव सत्ताणं दुक्खणयाए सोयणयाए जाव परियाव-
 णयाए एवं खलु गो० ! जीवाणं असायावेयणिच्चा कम्मा-
 कच्चइ. एवं नेरइयाणंवि एवं जाव वेमाणियाणं. ॥

अर्थः—अ० ठे जं० हे जगवान ! जी० जीव क० करकस रौड
 दुःखथी वे० वेदीए एवां क० कर्म क० करे ? उपाजे ? हं० हा गौतम
 ठे. क० केवे प्रकारे जं० हे जगवान ! जी० जीव क० करकस कगोर रौड
 दुःखरूप कम्मा० कर्म बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा०

प्राणातिपात जा० यावत् मि० मिथ्या-दर्शन-सद्व्य, अद्वारे पापे करी. ए०
 एम ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जी० जीव क० कर्कस-वेदनी रौद्र कर्म
 कश्च० बांधे. अ० ठे जं० हे जगवान ! ने० नारकी क० कर्कशरौद्र वेदनी
 कर्म बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ए० एमज पुर्वलीपरे
 नारकी बांधे, जा० यावत् वे० वैमानिक सुधि कहेवुं. अ० ठे जं० हे
 जगवान ! जी० जीव अक० अकर्कश वेदनी (कठोर नहीं, सुखे वेदवा
 योग्य) क० कर्म करे ? इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा गौतम ! अ० करे. ठे. क०
 कये. प्रकारे जं० हे जगवान ! जी० जीव अक० अकर्कश अकठोर
 क० कर्म करे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा० प्राणीने हणवाथी
 वे० निवर्तवे करी जा० यावत् प० परिग्रहथी निवर्तवे करी को० क्रोधने
 वि० तजवे करी जा० यावत् मि० मिथ्या दर्शन शल्य ठांरवे करी. ए०
 एम ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जी० जीव अक० अकर्कश क० कर्म
 करे. अ० ठे जं० हे जगवान ! ने० नारकी अक० अकठोर क० कर्म करे ?
 इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ए० ए अर्थ समर्थ नहीं. ए० एम
 जा० यावत् वे० वैमानिक लगे जाणवुं; पण ए० एटवुं विशेष म० मनु-
 ष्यने ज० जेम जी० जीवने कष्ट तेम कहेवुं. अ० ठे जं० हे जगवान !
 जी० जीव सा० साता-वेदनी क० कर्म करे ? इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा
 गौतम अ० ठे. क० केम जं० हे जगवान ! जी० जीव सा० सातावेदनी
 क० कर्म क० बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा० प्राणीनी
 अनुकंपा दयाथी जु० जूतनी दयाथी जी० जीवनी दयाथी स० सत्त्वनी
 दयाथी ४ व० घणा पा० प्राणीने जा० यावत् स० सत्त्वेने अ० दुःख
 न देवाथी, असो० शरीरनो क्षय करतां शोक उपजे ते न उपजाववाथी,
 अजु० न फुराववाथी, अति० आंसु लालादि खरवाना कारण सोग न
 कराववाथी, अपि० मुखादि तारुन प्रहार न करवाथी, अप्प० शरीरने
 ताप न उपजाववाथी, ए एम ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जी० जीव
 साता-वेदनी क० कर्म बांधे. यतः गुरु नृत्ति खंति करुणा वय जोग कसा-
 धुविजयदाण जु० दृढ धम्माइ अजइ साय मसायं विवजउं. ॥१॥ इति

वचनात्. ए० एम ने० नारकिने पण जा० यावत् वे० वैमानिक लगी सातावेदनी बांधवानो उपाय कह्यो. अ० ठे ज० हे जगवान ! जी० जीव अ० असाता वेदनी क० कर्म करे ? बांधे ? हं० हा गौतम ठे. क० केम ज० हे जगवान ! जी० जीव असा० असातावेदनीय क० कर्म करे ? बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! परदु० परने दुःख देवाथी परसो० परने शोक उपजाववाथी परजू० परने दीनपणु उपजाववाथी परति० परने आंसु लाळादिक खराववाना कारणाथी परपि० परने लाकरीए ताम्बाथी परप० परने परितापवाथी ब० घणा पा० प्राणीजने जा० यावत् स० घणा सत्वने दु० दुख करवाथी सो० दीन करवाथी जा० यावत् प० परितापना उपजाववाथी ए० एम ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जी० जीव अ० असातावेदनिय क० कर्म उपार्जे बांधे. ए० एम ने० नारकीने पण कहेवुं. ए० एम जा० यावत् वे० वैमानिक लगी कहेवुं.

जावार्थः—हवे जुठ ! प्राणीजीवनी अनुकंपा कीधाथी सातावेदनी बंधाय कहुं. ए न्याये जीवनी अनुकंपा करे, दुःखी देखीने दुःख शोक मटाके तथा बचावे तेने शातावेदनी बंधाय. ते शातावेदनी पुन्यनी प्रकृती ठे. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ जीवने मारवाना त्याग करे तथा जीवने न हणे तेने अनुकंपा कह्णीये, तेथी शातावेदनी बंधाय. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहांतो चार प्रकारनां कर्म कहां ठे. ते जीवहिंसादि अठार पाप सेवे, सेवरावे अने सेवताने जलो जाणे, तेने कर्कसवेदनी (अशातावेदनी) कर्म बंधाय, एटले दुःखे दुःखे जोगवे. ए कर्कसवेदनी कर्म चोवीस दंरुकना जीवने बंधाय, अने जीवहिंसादि अठार पापथी निवर्ते तेने अकर्कस वेदनी कर्म बंधाय. ते सुखे सुखे जोगवे, मुक्ति जाय अने जरतमहाराजनी परे कर्कसपणुं वचमां न आवे. ए कर्कसवेदनी शातावेदनी कर्म एक माणसनाज दंरुकमां बंधाय. वली त्रण करण त्रण जोगेकरी प्राणीजीवने दुःख देइ जुरावे, तेने अशातावेदनी कर्म बंधाय. ए अशातावेदनी चोवीस दंरुकमां बंधाय. तेमज त्रण करण त्रण जोगेकरी प्राणीजीवनी अनुकंपा करे, तेने शातावेदनी कर्म बंधाय.

ए शातावेदनी पण चौवीस दंरुकना जीवोने बंधाय. हवे तमे कहो ! कर्कसवेदनी-कर्म केने कह्ये अने अशातावेदनी-कर्म केने कह्ये ? अकर्कसवेदनी-कर्म केने कह्ये अने शातावेदनी-कर्म केने कह्ये ते कहो. हे देवानुप्रीय ! जीवने न हणे तेने तो अकर्कसवेदनी बंधाय, अने अनुकंपा करे तेने शातावेदनी बंधाय. ए जुन ! जीवने न हणे तेनां फल न्यारां कक्षां, अने अनुकंपानां फल न्यारां कक्षां. अनुकंपातो आगलानुं दुःख मेटे, मटारु अने मटारुताने जलो जाणे तेने कह्ये. तेनी शाख सूत्रअंतगरुमां, सुलसा आरुविकाए पुत्रनी तृष्णा वास्ते हर्षगमेषी देवताने आराध्यो. त्यां दुःख मटारुवाना प्रणामने अनुकंपा कह्ये ठे. वली कृष्णमाहाराजने कोसानां इंढो नाखवानां दुःख मटारुवाना प्रणाम आरुव्या तेने अनुकंपा कह्ये ठे. वली झातासूत्रमां धारणी राणीनो कोलो पुरवाने अजयकुमारो देवताने आराध्यो, त्यां दुःख मटारुवाना प्रणामने अनुकंपा कह्ये ठे. तमे मतना लीधे “ जीवने न हणे तेनेज अनुकंपा कह्ये. ” एम केम कहोढो ?

वली तेरापंथी अनुकंपा सावध निर्वध बे प्रकारनी कहेढे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अनुकंपा सावध निर्वध बे प्रकारनी कोइ सूत्रमां कह्ये नथी. तमे मतना लीधे जुढुं केम बोळोढो ? कारणके अनुकंपाने तो समकितनुं लक्षण कळुं ठे. ते दुःख मटारुवाना प्रणामने अनुकंपा कह्ये. तेने सावध शीरीते कह्ये ? पण दुःख मटारुवा सारु कर्तव्य करे ते कर्तव्य सावध निर्वध होय. ते कर्तव्यनो पढ लइने अनुकंपाने सावध केम कहोढो ? ठकायनो आरंज करे तेने तो कर्तव्य कह्ये, अने हिंसाने निंढे, ने ठकायनी उपर करुणा आवे तेने अनुकंपा कह्ये. एम अनेक कार्यमां शुज प्रणामथी निर्जरा थाय, अने सावध कर्तव्यथी कर्म बंधाय. एम कर्तव्य न्यारुं अने अनुकंपा न्यारी. हवे जो अनुकंपाने सावध कहेसो तो समवायांगमां तथा उत्तराध्ययन अध्ययन शए मामां, सम, समवेग, निर्वेद, अनुकंपा अने आस्ता, ए पांच समकितनां लक्षण कक्षां ठे, ते पण सावध निर्वध बे प्रकारनां केहेवां पुरुशे; अने जो

समकितनां लक्षणने सावध केहेसो तो ज्ञान, दर्शन अने चारित्र (मो-
क्षनो मार्ग) सर्वने सावध निर्वध वे प्रकारनां केहेवां पकशे. एन्याय केम
मले? ए अनुकंपा समकितना लक्षणने मतने लीधे सावध केम कहोवो.

तेवारे तेरापंथी कहेवे के “ जिनरीखे रयणादेवीनी अनुकंपा करी
ते पण निर्वध हशे. ते पण जिनरीखने धर्म थयो हशे. ” तेनो उत्तर.
हे देवानुप्रीय ! जो अनुकंपा करी होत तो धर्मज आत, पण ‘ कोलु-
णवस्त्रियाए ’ पाठ ठे. कोलुणवस्त्रिया नाम मोहरसनुं ठे तथा दीन वचन
बोले तेनुं ठे. शाख सूत्र सुयगरांगना नरयविज्जति अध्ययनमां कहुं ठे के,
नेरइया कलुणवस्त्रिया शब्द करे ठे. वली विपाकसूत्रमां मृगाखोढीयाना
अध्ययनमां आंधलाने जिज्ञाने अर्थे ‘ कलुणवस्त्रिया ’ दीनदयामणा शब्द
बोलता कह्यो ठे. तेमज अनुयोगद्वार, ठाणायांग इत्यादि अनेक सूत्रमां
‘ कोलुणवस्त्रिया ’ नाम मोहरसनुं कहुं ठे. रयणादेवी उपर जिनरीखने
मोहकर्म आव्यो, पण ‘ अनुकंपणव्याए ’ एवो पाठ नथी. तमे मतना
लीधे अनुकंपा केम कहोवो ? वली तेरापंथी, मतना लीधे एम कहेवे
के, “ कोइ जीवने शाता दीधार्थी शातावेदनी पुन्य प्रकृति बंधाय, एम
कहे तेने ठ बोल जगवंते माठा कहा. ” एम कहने सुयगरांगसूत्रना
त्रीजा अध्ययनना चोथा उद्देशानी ए मी अने ६ ठी गाथानी जूठी शास्त्र-
प्रथमनी चार गाथा दुपावीने बतावे ठे. ते पाठः—

आहंसु महा पुरिसा, पुर्वि तव तवो धणा;

उदण्ण सिद्धि मापन्ना, तव मंदेवि सीयइ. ॥ १ ॥

अञ्जुजिया नमि विदेही, रामगुत्तेण ञ्जुजिया;

बाहूए उदगं ञ्जुच्चा, तदा तारागणा रिसि. ॥ २ ॥

आसले देवले चैव, दीवायण महा रिसि;

पारासरे दगं ञ्जोच्चा, बीयाणि हरियाणिय. ॥ ३ ॥

एते पुव महा पुरिसा, आदित्ता इह संमत्ता;

जोच्चाबी उदगं सिद्धा, इति मेय मणुस्सुयं. ॥ ४ ॥

तठ मंदावि सीयंति, वाद विन्नाव गदजा;
पिठउं परि सप्पंति, पिठ सप्पो व संजमे. ॥ ५ ॥

इह मेगेउं जासंति, सातं साते एविच्चइ;
जे तठा परियंमगा, परमं च समाहिए. ॥ ६ ॥

मा एयं अवम्मन्नंता, अप्पेणे दुपइ बहू;
एत्तस्स अमोक्काए, आयहारिच्च जूरहे. ॥ ७ ॥

पाणाइवाय वट्ठंता, मुसावाएय संजए;
अदिन्नादाणाय वट्ठंता, मेहूणाय परिग्गहे. ॥ ८ ॥

एव मेगेउ पासठा, पन्नवंति अणारिया;
इत्थी वसंगया बाळा, जिण सासण परमुहा. ॥ ९ ॥

जहा गंमं पिदागंवा, परि पीविज्ज मुहुत्तगं;
एवं विन्नवणइत्थिसु, दोसो तठ कजसिया. ॥ १० ॥

जहा मंधोदए नामं, थमित्तं जुंजती दगं;
एवं विन्नवण इत्थिसु, दोसो तठ कजसिया. ॥ ११ ॥

जहा विहंग मापिंगा, थमित्तं जुंजती दगं;
एवं विन्नवण इत्थिसु, दोसो तठ कजसिया. ॥ १२ ॥

एव मेगेउ पासठा, मिन्हादिठि अणारिया;
अच्चोववन्ना कामेहिं, पूयणाइव तरुणए. ॥ १३ ॥

अणागयम पासंतो, पच्चुप्पन्न गवेसगा;
तेपठा परितप्पंति, खीणा आउमि जुवणे. ॥ १४ ॥

जेहिं काले परिकंतं, नपठा परितप्पइ;
ते धीरा बंधणं मुक्का, नाव कंखंति जीवियं. ॥ १५ ॥

અર્થ:—આળ કહે છે મળ મોટા પુળ પુરુષ પૂળ પૂર્વે તળ તીર્થાં
 તવોળ તપરુપી ધળ ધનૈકરો સાહત ઝળ શીતલ પાણીએકરો સિળ મોક્ષ
 માળ પ્રાપ્ત થયા કહે છે. તળ તીર્થાં મળ મૂર્ખ સળ સિદાય (પસ્તાય) ॥૧॥
 અળ વીના જોગવ્યાં. નળ નમિરાજા વિળ વિદેહ દેશના ઝપન્યા તથા
 રાળ રામગુપ્ત રાજર્ષિ જુળ જોગવતાથકા મુક્તિ પોંહચ્યા. બાળ બાહુકરુષી
 ઝળ શીતલ પાણી જુળ જોગવતા મુક્તો ગયા. તળ તેમજ તાળ તારાગણ-
 રુષી શીતલ પાણીથી સિધ્યા ॥૨॥ આળ આસલ રુષી દેળ દેવલ રુષી
 ચેળ નિશ્ચે દીળ દ્વીપાયણ નામા મળ મોટા રુષી અને પાળ પારાસરજી
 દળ કાચું પાણી જોળ જોગવીને વીળ વીજ આદિક હળ લીલોત્રી પ્રમુખ
 જોગવીને મુક્તી પોંહોચ્યા. ॥૩॥ એળ એ પુળ પૂર્વે મળ મોટા પુર્ષ આળ કેહેવા.
 ઇળ આ લોકમાં સળ પ્રસિદ્ધ જોળ જોગવીને વિળ વીજ ઝળ સચિત
 પાણી સિળ સિદ્ધ થયા ઇળ એમ કુતીર્થી કહે. મેળ અમે માહાજ્ઞાતાર્તાદિ
 વિષે સાંજઢ્યું. એવી રીતે અમે પણ મુક્તી જાશું. ॥ ૪ ॥ તળ તિર્થાં કુ-
 શાસ્ત્ર સાંજઢ્યાથી મળ મૂર્ખ સિળ ચારિત્રથી સિદાય. જેમ જારના ઠિળ
 ગર્દજ આકયાથકા-જાર નાચી નાસી જાય, તેમ અજ્ઞાની સંજમનો
 જાર નાચીને શિથિલ વિહારી થાય. વલી દૃષ્ટાન્ત કહે છે: પિળ અગ્નિ
 પ્રમુખના જ્વયથી વીજા લોકને નાસતા દેખી થોડી સમર્થાઈવંત પુરુષ
 પુઠે જાય, પણ આગલ ન ચાલે. જેમ કાયર વીહતા આગલ ન ચાલે,
 તેમ શિથિલ વિહારી મોક્ષના અગ્રગામી ન થાય, અનંતો કાલ સંસાર
 જમે. ॥૫॥ ઇળ ઇહાં મેળ અકેક અન્યતિર્થી સ્વતિર્થી પાસથા જાળ કહે
 સાળશાતાથી સાળશાતા થાય, ણળદુઃખથી સુખ કેમ થાય ? ષટલે લોચા-
 દિક દુઃખથી મોક્ષ કેમ થાય ? સાલથી સાલ અને કોડવથી કોડવ
 નિપજે. જેળ જે કોઈ તળ ત્યાં આળ શ્રી જિનેંદ્ર માર્ગ પળ ઉત્કૃષ્ટો સળ
 જ્ઞાન દર્શનાદિ સમાધિ સહિત. ॥૬॥ માળ રહે એળ એ અળ જિનમાર્ગને
 દિલ્લતાથકા તે અળ અદ્વય સુખને કાજે મોક્ષનાં ઘણાં સુખને ઘુમાવે છે.
 યળ એવા જીવને અળ મોક્ષ નથો. આળ જેમ લોહનો વ્યાપારી જુળ
 કુર્યો તેમ તે પણ જુરશે. એ સવિસ્તાર દૃષ્ટાન્ત રાજ્યપ્રશ્નોથી ક્ષેય: ॥૭॥

पा० जीवहिंसामां व० वर्तताथका मु० मृषावाद सं० असंजत ठतां अ०
 अदत्तादाने व० वर्तताथका अने मे० मैथुन प० परिग्रहे वर्तता ठता
 थोका सुखने काजे घणा सुखने विणाशो ठो. ॥७॥ ए० एम मे० अकेक
 पा० स्वतिथीं परतिथीं प० परुपे, तेने अ० अनार्य इ० स्त्रीने व० वशे
 परुयाथका बा० अज्ञानी जि० जिनमार्गथी प० उग्रांठा जाणवा. ॥८॥
 वली तेन कहे ठे के, ज० जेम गं० गुंमरुं पि० पाक्युं प० तेनी पीका
 तेमांथी पी० लोही काढयाथी टले, मुहूर्त मात्र सुख थाय, ए० तेम
 वि० जोगवीथकी इ० न्युतन स्त्रीने दो० दोष त० त्यां क० क्यांथी होय ?
 ॥९॥ ज० जेम सं० मंदोधक नामा मीढो थ० थीर थइने जु० जमे द०
 पाणी पीए, ए० एम वि० जोगवी थकी ई० स्त्रीने दो० दोष त० त्यां
 क० क्यांथी सि० होय ? ॥१०॥ ज० जेम वि० कपिंजल नामा पंखी थि०
 अमोल उरुतोथको जुं० पीए द० पाणो, ए० एम वि० जोगवीथकी थि०
 स्त्रीने दो० दोष त० त्यां क० क्यांथी होय. ॥११॥ ए० एम मे० अकेक
 पा० पासत्यादिक (ढीला) मि० मिथ्याद्रष्टी अ० अनार्य पुरुष आ०
 कामजोगमां आशक्त पू० जेवां गारुर (जेरु) त० पोतानां बच्चाने विषे
 एरु (बुब्ब) होय ठे तेवा पुर्वोक्त पासत्यादि मिथ्यात्वीने जाणवा. ॥१२॥
 अ० ते आगम्य काले नर्कादिक दुःख अपा० अणदेखता प० वर्तमान
 सुखना ग० गवेषणहार ते० ते अज्ञानी पढी पार० पश्चाताप करे खो०
 क्षीण थये आ० आनखुं अने जु० जोवन वय, के हवे हुं शुं करुं. जे०
 जेणे धर्मने विषे पराक्रम करवाने का० काले प० पराक्रम कर्तुं ते, पढी
 वृद्धावस्थामां पस्ताय नहिं. ते० ते धी० धीर पुरुष वं० बंधनथी मु०
 मुकाणा न० न कं० वाळे जी० असंजम जीवीतव्य. ॥ १५ ॥

ज्ञावार्थः—हवे जुं ! इहांतो पाठजा त्रण उदेशामां अनुकुल
 प्रतिकुल परिसहा देखाड्या ठे के “ हे साधु तुं अणगमता परिसाथी
 अने इंझीउने गमता परिसाथी चलजे मत. तेमज आ चोथा उदेशामां
 अन्यमतीनां वचन शांजलीने समकितथी चलजे मत ” एम कळुं. प-
 हेली चर गाथामां अन्यमती एम कहे ठे के “ काखुं पाणी पीतां अने

બીજ ફલ ફુલનો ઝોગ કરતાં અનેક રુષીશ્વર સદગતીમાં ગયા છે. માટે જે આ દેહીને દુઃખ દેશે તે જવ જવમાં દુઃશી થાશે; અને આ નરનારાયણની દેહને શાતા દીધાથી શાતા પામશે. ” એવું વેદનું નામ લઈને પરુપણા કરે છે. એવી વાતો શાંત્રલોને સાધુ ચારિત્રથી પરીસહ્ય ઇપન્યાં રુગે, તે વાસ્તે પાંચમી ઢઠી ગાથામાં કહ્યું કે “દેહીને શાતા દીધાથી શાતાવેદની બંધાય, ” એમ પરુપે તેને આર્ય માર્ગથી વેગલો કહો. ૧. સમાધી માર્ગથી ન્યારો. ૨ જિન માર્ગની હીલણાનો કરણહાર. ૩ યોગા સુખને કારણે ઘણા સુખનો ગમાવવાલો. ૪ અમોહનું કારણ. ૫ અને લોહવાણીયાની પરે ઝુરશે. ૬ એ ઠ બોલ જગવંતે માઠા કહ્યા. વહી અન્યમતિ વિષય-વિકારને ગુમઝાનો ડ્રઘાન્ત દેઢે કે, ગુમઝાની રસી કાઢ્યાં શાતા થાય, તેમ વિષય સેવ્યાં મન સંતોષ પામે. એવાં ૫ અધ્યયનમાં અન્યમતીએ ડ્રઘાન્ત દીધાં છે. તે સારુ સાધુને સંજમમાં ડઢ કરવા માટે જગવંતે ઠ બોલ માઠા કહ્યા. એ જુઠ ! પોતાની દેહીને સંયમ જાંગીને શાતા દીધાં શાતા કહે તેને ઠ બોલ માઠા કહ્યા છે. તમે જાણતા થકા મતને લીધે એમ કેમ કહોઠો કે “ કોઈ જીવને શાતા દીધાં શાતા બંધાય, એમ કહે તેને ઠ બોલ માઠા કહ્યા છે. ” વહી તેરા-પંથી, સાધુની ફાંસી લોલી શાતા ઉપજાવવામાં પણ એકાન્ત પાપ માને છે. પણ સાધુ-મુનીરાજને ધર્મનો બુદ્ધિએ શાતા ઉપજાવે, હરસ ઢેદે, તેને શુજ ક્રિયા તથા શુજ ફલ કહ્યાં છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૬ મેં જહેશે ત્રીજે. શ્રી ગૌતમસ્વામીએ ઉત્તર સહિત પ્રશ્ન પુઠયો છે. તે પાઠ:-

જંતેત્તિ જગવં ગોયમે સમણં જગવં મહાવીરં વંદંતિ નમં-
સઈ ઇત્તા એવં વયાસીઃ-અણગારસ્સણં જંતે ! જાવિઅપ્પણો
ઠઠં ઠઠેણં અણિલિત્તેણં તવો જાવ આયાવેમાણસ્સ તસ્સણં
પુરત્થિમેણં અવઢ્ઢં દિવસં નોકપ્પંતિ દઢંવા પાયંવા જાવ
ઝરંવા આઝઢાવેત્તેવા પસારેત્તેવા. પચ્ચત્થિમેણંસે અવઢ્ઢં
દિવસં કપ્પંતિ દત્થંવા પાયંવા જાવ ઝરંવા આઝઢાવેત્તેવા

પસારેત્તણ્ણવા. તસ્સય અસિયાઓ લવહં તંચેવ વિચ્છેઅદક્કુ
 હસિં પામિહં ૧ ત્તા અસિયાત્તં બિંદેચ્છા. સેણુણં ઞંતે ! જે
 બિંદહં તસ્સ કિરિયા કચ્છહં ? જસ્સ બિંદહં નો તસ્સ કિ-
 રિયા કચ્છહં. ણણંત્ત એણેણં ધમ્મંતરાણં. હંતા ગો. જે
 બિંદહં જાવ ધમ્મંતરાણં ॥

અર્થ:—જં. એવે આમંત્રણે જ. જગવંત શ્રી ગો. ગૌતમ સ. શ્ર-
 મણ જ. જગવંત શ્રી મ. માહાવીર પ્રત્યે. વં. વાંદે ન. નમસ્કાર કરે.
 વાંદી નમસ્કાર કરીને એ. એમ વ. કહે:—અ. અણગારને જં. હે જગવાના.
 જા. જાવિતાત્માને ઠ. વેલે વેલે અ. આંતરારહિત ત. ત. કરી. જા.
 યાવત્ આ. આતાપના લે ત. તેને પુ. પૂર્વ જાગે પુર્વાન્હ. દીવસ જાગે
 ષટ્થે અ. અર્ધા. દિ. દીવસ સુધી નો. ન કઢપે હ. હાથ પા. પગ
 જા. યાવત્ જ. જરુ આ. સંકોચવા પ. પ્રસારવા; કાઠસગ્ગ રહ્યો તે
 માટે. પ. પશ્ચિમ જાગ ષટ્થે અ. અપરાન્હને વિષે ક. કઢપે હ. હાથ
 પા. પગ. જા. યાવત્ જ. જરુ આ. સંકોચવા પ. પ્રસારવા. (કાઠસગ્ગના
 અજ્ઞાવથી). ત. તેને અ. વ્રણફોના હરસ લ. લટકે છે નાકમાં તં. તે
 પ્રત્યે ચે. નિશ્ચે વિ. વૈદ અ. દેહીને હ. રુષીને પા. હુમિકાણ પામે,
 (જોયપર પાડ્યા. લવના હરસ ઠેદાય નહીં તે જાણી) પામીને અ. હરસ
 ઠિં. ઠેદે. સે. તે નિશ્ચે જં. હે જગવાના ! જે. જે હરસને ઠિં. ઠેદે ત.
 તેને કિં. ક્રિયા ક. લાગે ? વૈદને ક્રિયા વ્યાપાર રૂપ છે ? તે ધર્મનો બુદ્ધે
 ઠેદતાને શુન્ન ક્રિયા થાય, અને લોજાદિકે ઠેદતાને અશુન્ન ક્રિયા થાય.
 જ. જે, સાધુના હરસ ઠિં. ઠેદે નો. તે સાધુને ક્રિયા ન લાગે (નિર્વ્યા-
 પારપણાથી). શું સાધુને સર્વથા ક્રિયાનો અજ્ઞાવ છે ? અને વૈદને કરે તે
 ક્રિયા છે ? પરંતુ પચોસ સાંહેલો નથી; અથવા એમ નથી તે કહે છે:-
 એ. એ નિષેધ તે એ. એક ધ. ધર્માર્તરાયરૂપ ક્રિયા શુન્ન ધ્યાન વિઠેદથી
 સાગે અથવા હરસ ઠેદે તે અનુમોદનથી અનેરી ક્રિયા લાગે ? એ પ્રશ્ન.
 હં. હા ગો. ગૌતમ, જે. જે હરસ ઠિં. ઠેદે તેને યાવત્ પૂર્વે કહ્યું તેમ
ધર્માન્તરાયની ક્રિયા લાગે. ૬૦

जावार्थः—हवे जुठ ! ए सूत्र-पाठमां तो साधुना हरस (मसा) ठेदे ते वैदने समवय क्रिया कही, अने साधुने निर्व्यापारपणायी क्रिया नो नाकारो कह्यो; अने जो साधु अनुमोदे तो तेने धर्मान्तराय लागे, (ध्याननी अंतराय पके). वली ए पाठनी टीकासां कछुं ठे के, वैदने क्रियातो लागे, “ते करे इति क्रिया” पण वैद लोचनी बुझीए ठेदे तो अशुभक्रिया ने अशुभ फल लागे; अने धर्मनी बुझीए ठेदे तो शुभ फल क्रिया लागे. अनेशुभ हवे जुठ ! आ सूत्रने न्याये साधुने कोइ अनार्य फांसी दइ जाय, ते कोइ उत्तम दयावंत प्राणो धर्मनी बुझे खोले, तथा कुतरो करमतां धर्मनी बुझे हाकोटे, तथा एवा अनेक प्रकारना साधुना उपसर्ग धर्मनी बुझीए टाले, तेने एकान्त शुभ फल लागे. तमे “साधुनो फांसी खोले तेने तथा साधुना अनेक प्रकारना उपसर्ग धर्मनी बुझे टाले तेने पाप लागे,” एवुं कहिने ए सूत्रनां केवलीनां वचन मतना लोधे केम उथापोठो ?

तेवारे तेरापंथी कहेठे के, साधुनां कर्म तुटतां राखे तेने ध्यानादि-कनी धर्मनी अंतरायनो देणहार कहोये. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए लेखे तो साधुने अहार देवावाला श्रावके पण तपस्यानी अंतराय दीधी, केमके जुखे मरतां कर्म कपातां ते राख्यां. जग्या देवावाले पण कर्म कपातां राख्यां. अनेक प्रकारनी शाता दीधी तेले कर्म कपातां राख्यां. ए तमारे लेखेतो साधुजीने चौद प्रकारनुं दान पण देवुं न जोइए; कारणके धर्मनी अंतराय लागे, अने कर्म कपातां रही जाय. ए तमारे लेखेतो साधुने दुःख दइ कर्म तोमावे तेने धर्म थाय. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “आहारादिकतो साधु लेवो वान्ठे ठे, तेथी देवावालाने धर्म थाय; पण फांसी प्रमुख उपसर्ग ग्रहस्थीने टालवानुं कहे नहि, तेथी पाप लागे.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सुखनी प्रमुख सरस अहार देखी साधुए मनेकरीने पण वान्ठवुं नही, तेम तेने अर्थे ग्रहस्थीने घेर जावुं पण नही, ए आचारांग तथा निषिधमां कछुं ठे; पण दातार पोताना जावथी आपे, तेने धर्म थाय के नही ते कहो. वली जवराइथी साधुनो

उपसर्ग टाढ्यो, तेने साधुनी वैयावचनो करणहारो कह्यो ठे. शाख सूत्र
उत्तराध्ययन अध्ययन बारमें. ते पाठः—

जखो तहिं तिंदुय रुक्क वासी अणुकंपन तस्स महामुणस्स
पढायइत्ता नियगं सरीरं इमाई वयणाई सुदाहरिन्ना ण
समणो अहं संज्जतं बंजयारी विरज्जो धणपयण परिग्ग-
हाज्जो परप्पवितस्सज्ज जिक्क काले अन्नस्सअच्छा इह माग-
ज्जोसी ९ एयाई तीसे वयणाई सुच्चा पत्तिए ज्ज्जाई सुच्चा-
सियाई इसिस्स वेयावन्नियं ठयाए जस्का कुम्भारेवि णिवा-
रयंति पुब्बिं च इन्हं च अण्णागयं च मणप्पज्जोसो नमे अन्नि
कोइ जस्काहू वेयावन्नियं करेत्तितम्हाहू एए निहया कुमारा.

अर्थः—ज० यक्क त० ते अवसरे ति० तिंदुक रु० ब्रह्मनो वा०
वसणहार अ० शांतानो करणहार, जत्तिवंत त० ते हरिकेशी म० महा-
मुनीना (साधुना) शरीर उपर प० आच्छादिने नि० देवता पोते स०
साधुना शरीरमां आवे, प्रवेश करीने ते इ० एवां व० वचन कहेवा
लाग्यो के, स० साधु तुं अ० हुं, सं० संजति व० ब्रह्मचारी तुं, वि०
निवर्त्यो तुं ध० सुवर्णादिक धनथी, ए डव्यादिक प० परिग्रहथी, पर०
गृहस्थने अर्थे निपन्यो ठे अहार जि० जिहाना का० कालने विषे अ०
अहारने अर्थे इ० इहां मा० आव्यो तुं. ए० ए पूर्वोक्त ती० ते कुं-
वरीनां व० वचन सु० सांजलोने प० शामदेव प्रोहीतनी ज्ञार्या ज० ज-
डाना सु० जला ज्ञाख्या वचन, इ० रुषीना वे० वैयावय, ते पक्कपातने
अर्थे ज० जेहे कु० कुमार प्रमुखन वि० विशेषे हएया. णि० तेवार पढी
यक्क अलगो अयो. हवे यती बोढ्या, पु० पूर्वे इ० हमणा अने अ० अ-
नागत काले म० मने करी पण प्प० नथी मारे को० कांइ अट्ठप मात्र
पण छेष, ज० यक्क हु० निश्चे जे जणी वे० वैयावय पक्कपात करे ठे, ते
माटे ए निश्चे प्रत्यक्क नि० निरंतर हएया कु० कुमार.

ज्ञावार्थः—हवे जुड ! जह्ण देवताए मुनीराजने मारवा उब्बा ते कुंवरोने लोही वमता हेग नाख्या. तेने हरिकेसी मुनीराजे कछुं के, जह्णदेवता मारो वैयावच करेते, तेणे हे ब्राह्मणो ! तमारा कुंवरोने नाख्या ठे. ए जवराइ करी साधुनो उपसर्ग टाढ्यो तेने सूत्रमां वैयावच कही. साधुनो पोतानो कटप नथी तेथी ते एवां कामनी, आववा जवानी अने साधुने वास्ते जग्या जाचवानी आझा दे नही; पण तेने सूत्रमां वैयावच कही ठे. हवे साधुनी वैयावचनां फल शुज्ज के अशुज्ज ते कहो. वली बृहत्कटपमां कछुं ठे के, साधु एटळां काममां जवराइ करे तो आझा उलंघे नही. ते पाठः—

निगंगंथस्सय अहे पायंसि खाणुवा कंटएवा हीरएवा सकरेवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथे नोसंचाएइ नीहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगंगंथी नीहरमाणिवा विसोहेमाणीवा एण्डकमइ. निगंगंथस्स अहंसि पाणेवा बीएवा रएवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथे नोसंचाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगंगंथी नीहरमाणिवा विसोहीमाणीवा एण्डकमइ. निगंगंथीए अहेपायंसि खाणुवा कंटएवा हीरएवा सकरेवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथी नोसंचाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगंगंथे निहरमाणेवा विसोहीमाणेवा एण्डकम्मइ. निगंगंथीए अहंसि पाणेवा बीएवा रएवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथी नोसंचाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगंगंथे निहरमाणेवा विसोहीएवा एण्डकमइ. निगंगंथे निगंगंथी दुगंगंसिवा विसमंसिवा पव्वयंसिवा पक्कलमाणंवा पव्वमाणंवा गिण्हमाणेवा अवलंबमाणेवा एण्डकमइ. निगंगंथे निगंगंथी सेयंसिया पंकंसिवा पणगंसिवा उदगंसिवा उकसमाणंवा उवुवमाणेवा

गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइकमइ. निग्गंथे निग्गंथी
 नावं आरोहमाणंवा उरोहमाणंवा गिन्हमाणेवा अवलंब-
 माणेवा णाइकमइ. खित्तचित्तं निग्गंथी निग्गंथे गिन्ह-
 माणेवा अवलंबमाणेवा णाइकमइ. दित्त चित्तं निग्गंथी
 निग्गंथे गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइकमइ. जखा-
 इठि निग्गंथी निग्गंथे गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइ-
 कमइ. उमायपत्त निग्गंथी. उवसगंपत्ति निग्गंथी. साहि-
 गरण निग्गंथी. स पायत्तित्तं निग्गंथी. जत्तपाणपनियाए
 खियं निग्गंथी. अठजाय निग्गंथी निग्गंथे गिन्हमाणेवा
 अवलंबमाणेवा णाइकमइ ॥ १७ ॥

अर्थः—नि० साधुने चालतां अ० हेठे पा० पगना तलाने विषे खा०
 खीसो कं० कांटो ही० फांस अने स० कांकरा प्रमुख प० ज्ञांग्यो, प्रवेश
 कीधो, तं० ते च० वली नि० साधु नो० समर्थ नथी नी० काढवा वि०
 विशेष शुद्ध करवा; तं० ते नि० साधवी नी० काढतीथकी वि० विशुद्ध
 करतीथकी बाप बेटीनी बुद्धे करे तो णा० तीर्थकरनी आज्ञा अति-
 क्रमे नही. एवां चौद सूत्रने उपदेशी कहां ठे. वली ठाणायांग व्यवहार
 मध्ये कहुं ठे के, जो धीर्यवंत खरा अक्रोल चित्तनो धणी एटलां वानां
 करेतो आज्ञा अतिक्रमे नही, अने न करे तोपण आज्ञानो जंग नही.
 नि० साधुनी अ० आंखने विषे पा० प्राणी बी० बीज र० रज प० आवीने
 पके, तं० ते नि० साधु नो० समर्थ नथी नि० काढवा वि० विशुद्ध करवा,
 ते नि० साधवी नी० काढतीथकी वि० विशुद्ध करतीथकी णा० आज्ञा
 अतिक्रमे नही. नि० साधवीने अ० पगना हेठला तलाने विषे खा० खीसो
 कं० कांटो हि० फांस अने स० कांकरा प्रमुख प० शरीरने विषे खुचे
 प्रवेश करे तं० ते नि० साधवी नो० समर्थ नथी नि० काढवा वि०
 विशुद्ध करवा, तं० ते नि० साधु नी० मा बेटीनी बुद्धे काढतीथकी वि०

विशुद्ध करतोथको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. नि० साधवीने अ० आंखने विषे पा० प्राणी बी० बीज अने र० रज प्रमुख प० शरीरने विषे खुचे, आवीने पके, तं० तेने नि० साधवी नो० समर्थ नथी नि० काढवा वि० विशुद्ध करवा, तं० तेने नि० साधु नि० काढतोथको वि० विशुद्ध करतोथको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. हवे साध साधवी साथे जेलो विहार करे नही; पण वाटे साथे सामा मले, ए प्रयोग कदाचित्त उपजे तो ते बखतनुं ए सूत्र जाणवुं. वली कुवा वीगेरेमां पमतीने ग्रहे तो पण आज्ञानो जंग थाय नही. पोते संयमने विषे समर्थ ऊढ रहे तो, ए ठामे आज्ञा अतिक्रमे नही. कारण उपने ठते. नि० साधु नि० साधवीने दु० व्याघ्रादिक भयाकुल मार्ग वि० वांकी चुंकी धरती अने पव० पर्वतने विषे परक० पीसली (लपसती) थकीने पव० धरतीए पमती थकीने गि० हस्तादिके ग्रहतोथको अ० सर्वांगे आधार देतो थको, (अमोख मन तेथी) संयमने विषे धीर्य राखे तो णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. नि० साधु नि० साधवीने से० जल सहित कादव प० जल रहित कादव अने प० निपट ढीला कादवने विषे उ० नदी प्रमुखना पाणीने विषे उ० खुती थकीने उ० रुबती थकीने गि० ग्रहतां थकां अ० आधार देतां थकां णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. नि० साधु नि० साधवीने ना० वाहाणे आ० चढती उ० उतरती अने पमती थकीने गि० ग्रहतो थको अ० अवलंबतो थको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. खि० मुन्यकार चि० चित्त अथवा विषरोगादिके करी वीवहलचीत्त थयुं ठे एवी नि० साधवीने कुप ऊहादिकने विषे पमती, नासती अने जोती होय तेने नि० साधु तदरोग जय पा-मेली साधवी गि० ग्रहतो थको अ० अवलंबतो थको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. एम दि० दीत चित्त जेनुं (दर्पवंत चित्त) थयुं ठे एवी नि० साधवीने नि० साधु गि० ग्रहतो थको अ० अवलंबतो थको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. ज० यक्षे प्रवेश कीधो होय वा यक्ष अधि-ष्टीत होय एवी नि० साधवीने नि० साधु गि० ग्रहतोथको अ० अवलंबतो थको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. उ० वायुना जोरे उ० माद करती

होय तेवी नि० साधवीने साधु ग्रहतो यको अवलंबतो यको आझा अतिक्रमे नही. उ० व्याघ्रसिंहादिकना उपन्या उपसर्गे परती होय तेवी नि० साधवीने साधु ग्रहतो यको आझा अतिक्रमे नही. सा० शंक्केशादिकथी कुपादिके पमे नि० ते साधवीने अधिकरणे करीने ग्रहतो यको आझा अतिक्रमे नही. स० घणुं प्रायश्चित आववाथी जयत्रांत ठे चित्त जेनुं तेवी नि० साधवीने ग्रहतो यको आझा अतिक्रमे नही. ज० अणसण कीधे पोते त्रमकरी अरही परहो जातोने ग्रहतो यको आधार देतो यको अतिक्रमे नही. अ० लोभ प्राप्तने लक्ष्मी परी देखी मननी चपलताए करी, चित्त वित्रमे करी लवरी करतो नि० साधवीने नि० साधु गि० ग्रहतो यको अ० आधार देतो यको ए० आझा अतिक्रमे नहिं. ॥

जावार्थः—हवे जुड ! इहां कलुं के, कोइ साधु एटला कामोथी संयम जांगतो होय तेने साधु जवराइथी पकनीने राखेतो आझा उखंधे नही. हवे ए जवराइ करवानी जगवंते साधुने धर्म जाणीने आझा दीधी ठे. ए न्याये धर्मने अर्थे कल्पती जवराइ करे तेमां पाप नथी. तेमज जीवनी अनुकंपा आणी यथायोग्य जवराइ करी उगारे तेमां पण पाप नथी. वली श्री नेमनाथस्वामीए पण जीवोनी अनुकंपा करी ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन ३२ में. ते पाठः—

अहसो तव निज्जंतो, दिस्स पाणे जयहुए;

वामेहिं पिंजरोहिं च, संनिरुद्धे सुदुक्खिए ॥ १४ ॥

जीवियं तंतु संपत्ते, मंसठा जखियवए;

पासित्ता से महापणे, सारहिं इण मब्बवी ॥ १५ ॥

कस्स अट्ठा इमे पाणा, एए सबे सुहेसिणो;

वामेहिं पिंजरोहिं च, संनिरुद्धाय अत्तहिं ॥ १६ ॥

अह सारहि तवो नणइ, एए नवाओ पाणिणो;
 तुजं विवाह कछंमि, नोयावेउं बहुजणं ॥ १७ ॥
 सोजण तस्स सोवयणं, बहु पाणी विणासणं;
 चित्तेइ से महापत्ते, साणुकोसे जिए हिओ ॥ १८ ॥
 जइ मऊ कारणा एए, हम्मंति सु बहु जिया;
 न मेय एयंतु निसेस्सं परलोगे नविस्सइ ॥ १९ ॥
 सो कुंमलाण जुयलं, सुतगं च महायसो;
 आनणाणिय सव्वाणि सारहिस्स पणामइ ॥ २० ॥

अर्थः—अ० अथ हवे त० तेवार पढी नि० श्री नेमीनाथ त्यां
 जातां थकां दि० देखीने पा० मृगादिक प्राणीने ज० जयज्रांत वा० वा-
 कामां तथा पि० पींजरामां राखीने सं० अतिशय रूंध्या ठे ते सु० अतिघणा
 दुःखी जीवने देखीने ॥१४॥ जी० जीवितव्यनो अंत सं० पाम्या ठे, एवा
 जीवने मं० मांसने अर्थे ज० मांस खावाने अर्थे पा० देखीने से० ते श्री
 नेमीनाथ म० माहा प्रज्ञावंत सा० सारथी प्रत्ये इ० एम म० कहेता हवा
 ॥१५॥ क० शा अ० अर्थे इ० ए प्रत्यह पा० जीव ए० ए स० सर्व जीव
 सु० सुखता बांढक वा० वानामां पींजरामां रूंध्या ठे ? अ० हवे सा० सा-
 रथी, ते श्री नेमीनाथे पुढ्युं त० तेवार पढी ज० कहेठे, ए० ए ज० सो-
 जनीक मृगादिक पा० जीव ठे ते तु० तमारा वि० विवाइना क० कार्यने
 विषे जो० घणा लोकने जमानवाने अर्थे रूंध्या ठे. ॥१६॥ सो० सांजलीने
 त० ते सारथिनुं वचन सो० ते श्री नेमीनाथे, व० घणा पा० प्राणीजी-
 वनां वि० विनाशकारी वचन शांजलीने चिं० चित्ते ठे. से० ते श्री नेम-
 नाथ म० माहा प्रज्ञावंत सा० दया सहित जि० जीवने विषे हि० हित ठे
 जेनुं ॥१७॥ ज० जो म० मारे का० काजे ए० ए ह० हणाशे सु० अति व० घणा
 जि० जीव, तो न० नही मे० मुजने ए० ए जीवघात जि० कड्याकारी प०
 परलोकने विषे न० थाय. ॥१८॥ सो० ते श्री नेमीनाथे कुं० कुंकुडनुं जु०

जोतुं सु० कणदोरा प्रमुख म० महा यशवंत आ० आजर्ण स० सर्व मुकुट
वर्जिने सा० सारथिने प० दीधां. ॥ २० ॥

जावार्थः—हवे जु० ! जीवनी अनुकंपा तथा जीवीतव्यने हेते
श्री नेमनाथ जगवंत तोरणथी पाठा फर्या. हे देवानुप्रीय ! असंजति जी-
वने बचाव्यामां पाप कये न्याये कहोठो ? ए असंजति जीवोतुं जीवीत-
व्यश्री नेमीनाथ जगवंते केम वान्ठयुं ? ते कहो. वली चित्तमुनीराजे
ब्रह्मदत्त चक्रवृत्तने कथुं के, तुं सर्व प्राणीनी तथा सर्व प्रजानी अपुकंपा
कर. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन १३ में. गाथा ३२ मीः—

जइ तेसिं जोगे चइउ असंतो अज्जाइ कम्माइं करेहिं रायं
धम्मेठिउ सव पयाणुकंपी तो, होहिसि देव इउ विउवी. ३२

अर्थः—ज० जो ते० ते जोग च० ठांनवा अ० (अशक्त)
असमर्थ ठे तो ए अ० आर्य क० काम करे० कर. रा० हे राजा ! प०
महस्थना धर्मने विषे ठि० रहेतां थकां स० सर्व पया० जीवनी
अनुकंपा करवी, कराववी, ए आर्य कर्म कर. महस्थनो धर्म पाखीश
तो० तोपण हो० थइश दे० देवता इ० ए मनुष्य नवथी वि०
विक्रय इरीरवंत ॥ ३२ ॥

जावार्थः—हवे जु० ! चित्तमुनीए ब्रह्मदत्तने कथुं के “जो तमारो
जोग त्यागवानी बुद्धि नथी, तो तमे हे राजेंद्र ! आर्य कर्म तो करो.”
हवे नियाणा-कृतने त्याग तथा साधु श्रावकनां व्रत तो आवे नहि, त्यारे
आर्य कर्म शुं करतुं कथुं ते कहो. ए आर्य कर्म कहेतां जीवनी दया
पलाय, धर्म तथा समकितने विषे स्थिर रहे अने सर्व प्राणीनी तथा
प्रजानी अनुकंपा करे, तोपण तमारे पुन्य बंधासे; तेथी विक्रय रिद्धिनो
धणी देवता थइश, एम कथुं. अहो देवानुप्रीय ! तमे प्राणी जीवनी
अनुकंपा कीधामां तथा जीवदया पलाव्यामां पाप कये न्याये कहोठो ?
वली उत्तराध्ययन अध्ययन ११ मानी गाथा ३३ मीमां कथुं के के,

साधु अनेरा जीवनुं दुःख अनुकंपे, ते परजीवना जीवीतव्यनो तथा
हीतनो वंणहार थाय. ते गाथाः—

सधेहिं नूएहिं दया एणकंपो, खंती खमे संजय वंनचारी;

सावज्जजोगं परिवज्जयंतो, चरेज्ज निक्ख सुसमाहि इंदिए ॥ १३ ॥

अर्थः—सण सर्व नूण जीवने विषे दण दयाएकरी अण परजीवनुं
दुःख देखीने कंपे, परजीवने हितनो करणहार, खंण कमाए करी खंण
दुर्वचन खमे, संण संयति वंण ब्रह्मचारी साण पापनो जोण व्यापार पण
सर्वथा प्रकारे वर्जतोथको चण विचरे जिण साधु सुसण जलो समाधिप
करी सहित इण इंद्रिउ ठे जेनी एवो. ॥ १३ ॥

जावार्थः—इवे जुउ ! इहां कह्युं के, साधु सर्व जीवनी अनुकंपा
करे तथा हीत वान्ठे. त्यारे हे देवानुप्रीय ! तमे संजतिनी तथा सर्व
जीवनी अनुकंपा कर्यामां तथा दया पादयामां पाप केम कहोठो ?

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “दुःखी जीवने देखीने चिंतवुं के “अहो !
ए जीव कर्मने वशे दुःखी ठे, एनां कर्म तुटेतो ठीक ” एवी चिंतवणा
करे तेने अनुकंपा कह्ये, पण आहार वस्त्रादिक देइ शाता उपजावनी
क्यां कह्ये ठे ?” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! दुःखीनुं दुःख देखी अ
नुकंपा लावी दुःख मटाके, तेनेज अनुकंपा कह्ये. ठामठाम ज्यां अनु
कंपा आवी त्यां त्यां दुःख मटान्वानुंज कह्युं ठे, पण “ए जीव कर्मने
वशे दुःखी ठे, तेथी एनां कर्म तुटेतो ठीक ” एवी चिंतवणाज करवी
तेने अनुकंपा कह्ये, एम तो क्यांय कह्युं नथी. तमे मतने छीधे एवा
जुवा अर्थ केम करोठो ? वली उत्तराध्ययन सूत्रनी १५ मा अध्ययननी
गाथा १२ सीमां कह्युं ठे के, जे साधु अस्नादिक चार अहार लावीने,
रोगी (गीलाण) साधुनी अनुकंपा करीने दे तेनेज साधु कह्ये. ते पाठः—

जंकिचि आहार पाणजाइ विविहं खाइमं साइमं परोसिं

वध्धु; जो तं तिविहेण नाणुकंपे मण वय काय, सुसंवु-

मेस निक्ख. ॥ १४ ॥

અર્થ:—જં જે કોઈ આળ અસ્નાદિક આહાર પાળ પાણીની જાતી વિળ અનેક પ્રકારે જાળ ડાહ જલજુરાદિક સાળ લવિંગાદિક મુખવાસ પળ પ્રહસ્થ કનેથી લળ પામોને, લાવીને જોળ જે તંળ તે આહારાદિક તિળ ત્રોવિધે ત્રિવિધે મન, વચન, કાયાળ કરી નાળ જે લાલ ગિ-લાણાદિકને સંવિજાગ કરી દે, મળ મન વળ વચન કાળ કાયાળ કરી સુળ જલોપરે સંળ જેણે આશ્રવ કષાય સંવર્યા ઢે ઇવો હોય તેજ જિળ સાધુ. ॥ ૧૨ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—એ જુઠ ! ઇહાં કહ્યું કે, સાધુ આહારાદિક પોતે લાવીને રોગી (ગીલાણ) સાધુને અનુકંપા આણીને આપે, તેનેજ જિજ્ઞુ (સાધુ) કહીએ, એમ કહ્યું; પણ એમ ન કહ્યું કે, રોગી ગીલાણ સાધુને દેત્રી “અહો ! એ કર્મને વશે રોગી ડુઃખી ઢે. એનાં કર્મ તુટે તો ઠોક. જો એને આહારાદિક, ઔષધાદિક દેશું તો એનાં કર્મ તુટતાં રહો જાશે.” એવું ચિંતવવું તેને અનુકંપા કહીએ, એમ તો નથી કહ્યું. તમે મતને લીધે ઇવી કુયુક્તિ લગાવીને અનંત સંસાર કેમ વધારો છો ?—

॥ પ્રશ્ન બીજો સંપૂર્ણ. ॥

प्रश्न त्री जो.

दान देवा विषे.

वली तेरापंथी कहे ठे के 'साधु विना अगोआरमी' पन्निमाधारी श्रावकथी मांकीने सर्वने दान दीधार्थी एकान्त पाप निपजे ठे. 'तेज दानमां क्रांइ पण पुन्य के लाज न जाणतां एकान्त पाप परुपे ठे. एवी खोटी श्रद्धा राखनारने पुठवुं के, हे देवानुप्रीय ! साधु विना श्रावकने तथा गरीब रांक जीखारीने दुर्बल दुःखी देखीने, अनुकंपा आणीने शुचजोगथी कोमल जाव लावीने आपे, तथा श्रावकने धर्मध्यान करवाने साज आपे, तेने पाप कया सूत्रमां कछुं ठे ते पाठ बतावो. तेवारे तेरापंथी जगवतीसूत्र शतक ८ मे, उद्देशा ठछानी जुठी शाख देखामे ठे. ते त्रीजा पाठमां असंजतिने श्रावक दान दे तेमां एकान्त पाप कछुं ठे, एम कहे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! त्यां तो त्रणे पाठमां श्रावक मोक्षने अर्थे दान देतो प्रतिबोजतो यको शुं फल पामे ? एवी पुठा ठे. ते पाठः-

समणोवासगस्सणं जंते ! तहारुवाणं समणंवा माहाणंवा
फासु एसणिवेणं असणं पाणं खाइमं साइमेणं पम्पिदा-
जेमाणस्स किंकखइ ? गोयमा ! एगंत सोसे निखरा क-
खइ नद्धियसे पावकम्मे कखइ. समणोवा गस्सणं जंते !
तहारुवं समणंवा माहणंवा अफासुएणं अणोसणिवेणं
असणं पाणं जाव पम्पिदाजेमाणस्स किंकखइ ? गो ८ !
बहुत्तराएसे णिखरा कखइ, अप्पत्तराएसे पावकम्मे कखइ.
समणोवासगस्सणं जंते ! तहारुवं असंजय अविरय अपम्पिहय
अपच्चकाय पावकम्मे फासुएणवा अफासुएणवा एसणिजे-

एवा अणोसणिजेणवा असणं ४ जाव किंकखइ ? गोयमा !
एगंतसोसे पावकम्मे कखइ, नळिसेकावि [एवरा कखइ॥

अर्थः—स० श्रमणोपासक श्रावकने जं० हे जगवंत ! त० तथारूप तपयोग उपशमे करी सहित स० श्रमण प्रत्ये अथवा मा० माहण प्रत्ये फा० प्रासुक (निर्जीव) ए० एषणिक (४२ दुषण रहित) एवा अ० अन्नादिक पा० पाणी द्राक्षादिकनुं खा० मेवा सुखनी प्रमुख सा० सादिम (लविंगादिक प्रमुख), ए चार आहार प० प्रतिज्ञाजता थकाने किं० शुं फल थाय ? ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ए० ते श्रमणोपासकने एकान्त नि० निर्जरा क० कर्मनो कय हेतु फल थाय; न० नथी से० तेने पा० पाप कर्म. एटले साधुने प्रासुक दान दे तेने कर्मनी निर्जरा थाय, ने पापकर्म न थाय. अथ अप्रासुक दान विषे वीजुं सूत्र कहेढेः—स० श्रमणोपासक जं० हे जगवान ! त० तथारूप स० श्रमण प्रत्ये मा० माहण प्रत्ये अ० अप्रासुक (सजीव) अणो० अनेषणिय (दुषण सहित), एवा अ० असन पा० पान, खादिम, सादिम जा० यावत् प० प्रतिज्ञाजता थकाने किं० शुं फल थाय ? ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! व० पापकर्मनी अपेक्षाये घणी णि० निर्जरा थाय, ने अप्प० निर्जरानी अपेक्षाये अट्पतर पा० पापकर्म थाय. इहां ए ज्ञावना गुणवंत पात्रने काजे अप्रासुक दान दीधायी चारित्र कायनो उपष्टंज थाय अने जीवघात पण थाय. ते व्यवहारथी चारित्र बाधा थाय. त्वार पढी चारित्र कायोपष्टंजथी निर्जरा थाय अने जीवघातादिकथी पापकर्म थाय. त्यां स्वहेतु सामर्थ्यथी पापनी अपेक्षाये बहुत्तर निर्जरा थाय, अने निर्जरानी अपेक्षाये अट्पतर पाप थाय. साधुने अप्रासुक दाने अट्प पाप, ने निर्जरा घणी, एम सूत्रे कथुं. इहां केटलाक एम कहेढे के, असंथरणादि कारणेज अप्रासुक दाने घणी निर्जरा थाय, परंतु कारण विना न.हिं. यतः उक्तं. “ संथरणंमि असुखं दोणवि गएहंत दित्तयाण्हियं आउर दिवं तेषां तंचेव हियं असंथरणे. ” वली केशक एम कहेढे के, अकारणे पण

गुणवंत पात्रदान काजे अप्रासुक दीधारी प्रणाम वसथी घणी निर्जरा
थाय. अति थोरुं पापकर्म निर्विशेषपणाथी थाय, ते प्रणामना प्रधानप-
णाथी. आहच्चः—परम रहस्स ज्ञिसिणं समत गणिपिण्ण करीया साराणं
परिणामियं पमाणं निठय मवलंबमाणं ॥ १ ॥ जे संथरणंमि असुद्धं
इत्यादिक कळुं, ते अशुद्ध देणहारना अहितने काजे थाय. ते आहकने
व्यवहार संजम विराधनाथी अने दायकने दुब्धक इष्टान्त जावितपणे-
करी; अथवा अच्युतपन्नपणे करी देतां शुभ्र अद्वप आउखाना निमित्त-
पणाथी, ते शुभ्र आयु वांधे पण अद्वप ते अहित जाणवुं. ते शुभ्र आ-
उखानां निमित्तपणेकरी अप्रासुक दानने अद्वप आउखा फल प्रतिपादक
सूत्रने विषे पेहेलां चर्चुं ठे. वली इहां तत्व केवलीगम्य ठे. हवे त्रीजुं
सूत्र कहेठे. स० श्रमणोपासकने ज्ञं० हे जगवान ! त० तथारूप चारित्र
गुणे करी रहित सामी शाक्यादिक अ० असंजति अ० अव्रति (पाप-
कर्म पचख्यां नथी) अप० पचखाणेकरी पापकर्मने जेणे हएयां नथी,
इत्यादिक गुण रहित पात्रनुं विशेष कळुं, ते प्रत्ये फा० प्रासुक (अ-
चित) अथवा अफा० अप्रासुक (सचित-सजीव) ए० एषणिय (दुषण
रहित) अथवा अणे० अनेषणिय (दुषण सहित) एवा अ० अस्नादि चार
आहार जा० यावत् प० प्रतिलाजतायकाने किं० शुं फल थाय ? गो०
हे गौतम ! ए० तेने एकान्त पाप कर्म थाय, पण न० न तेने कांइ पण
णि० निर्जरा थाय. वली ए पाठना अर्थमां तथा व्रत्तिमां नीचे मुजव
गाथा कही ठेः—

मोरकत्थं च जेदाणं, एसविचयस्स मुक्काठं;

अणुकंपा दाणं पुणः जिणेहिं कयाइ न पप्पिस्सिद्धं ॥ २ ॥

एनो ज्ञावार्थ मोक्षने अर्थे गुरुनी बुद्धिप्रतिदाजे तो तेने एका-
न्त पाप (मिथ्यात्व) लागे; पण अनुकंपा दान पुन्य कोइ तोर्थकरे
निषेधुं नथी.

ज्ञावार्थः—हे देवानुप्रीय ! आ त्रीजा पाठमां तो एम नथी कळुं

કે, રાંક, ઝીઝારી, દુર્બલને મરતા દેખીને અનુકંપા આણીને દાન દે તેને એકાન્ત પાપ લાગે. એ ત્રીજા પાઠમાં તો તથારૂપ અસંજતિ અવ્રતિને, પ્રાસુક અપ્રાસુક ઇષણિક અણેષણિક પ્રતિલાજ્ઞે તો એકાન્ત પાપ લાગે, પણ નિર્જરા નથી એમ કહ્યું છે. એ તમે જાણતાથકા મંતના લોધે તથારૂપ શબ્દ દુપાવીને, બોધાં લોકોને બ્હેકાવવાને કાંજે 'અસંજતિ, અવ્રતિ, માગતા ઝીઝારી અને દુર્બલને અનુકંપા લાવીને દાન દે તેને એકાન્ત પાપ લાગે' એમ કેમ કહો છો ? इहां તો તથારૂપ અસંજતિને પ્રતિલાજ્ઞે તો એકાન્ત પાપ કહ્યું છે. હવે તથારૂપ કેને કહીયે ? જેનો અસંજતિ અન્યતીર્થીનો વેષ છે તથા અસંજતિ અવ્રતિપણાનાં લક્ષણ છે, જે મિથ્યાત્વનો માલીક છે, મિથ્યાત્વ પરુપે છે, તેને અન્યમતિ ધર્મ જાણીને તથા ગુરુ જાણીને રસોડા આપે છે, તેની પરે શ્રાવક ગુરુની બુદ્ધિ-કરી આપે તો મિથ્યાત્વનું પાપ લાગે. એ અસંજતિનો વેષ, અસંજતિપણાના અવગુણ તથા અવ્રતિ, અપચલાણી, તે આશ્રી પ્રશ્ન છે. તેવારે તેરાપંથી કહેઠે કે "અસંજતપણું, અવ્રતપણું, અપચલાણપણું અને મિથ્યાત્વપણું જેનામાં હોય તેનેજ તથારૂપ કહીયે. અન્યમતિના વેસનું કાંઈ કારણ નથી. માગતા ઝીઝારી અસંજતિ, અવ્રતિ, અપચલાણી છે તેને તથારૂપજ કહીયે. તેને દીધાનું પાપ કહ્યું છે. વેશનું કાંઈ કારણ નથી." તેનો ઉત્તર:—

હે દેવાનુપ્રીય ! પેહેલાં પાઠમાં તો તથારૂપ સમણ માહણને પ્રાસુક ઇષણિક પ્રતિલાજ્ઞે તો એકાન્ત નિર્જરા કહી, તેને પાપ કર્મ ન લાગે કહ્યું. હવે જુઝ ! એ તથારૂપ સમણ માહણ, ડંબો મુહપતિ આદિ સલિંગીપણાનો વેશ રાખે, અને અસંજતિ અવ્રતિ અપચલાણીપણાના ગુણ રહિત હોય, તેને પ્રતિલાજ્ઞાનો નિર્જરારૂપ લાજ્ઞ કહ્યો ? કે સલિંગીના વેશ વિના સંજતિ વ્રતિ પચલાણીપણાના ગુણ હોય, તેને પ્રતિલાજ્ઞામાં નિર્જરારૂપ લાજ્ઞ કહ્યો તે કહ્યો. જો સલિંગી સાધુપણાના વેશ વિના સંજતિ સાધુપણાના ગુણ હોય, તેને પ્રતિલાજ્ઞામાં નિર્જરા (મોક્ષ) નું ફલ કેહેલું છે. તો, અસંજતિ અન્યલિંગીના વેશનાં જાણે સાધુપણું આવે, અને કેવલ-

ज्ञान पण उपजतुं कहुं ठे. शाख सूत्र जगवती शतक ए में, असोचा-
केवलीना अधिकारमां. पण त्यां एम कहुं ठे के, दिक्कानो उपदेशतो दे,
पण पोते चेलो करे नहिं. हवे जुनं ! तथारुप वेशनुं कारण न होय तो
चेलो केम न करे ? काह्या हो ते विचारी जो जो. तेमज चौद जेदे पंदर
प्रकारे सिद्ध सिध्या कहा ठे. शाख सूत्र पन्नवणा तथा नंदीमां. ते पाठ:-

से किंतं सिद्ध केवलनाणं २ डविहा पन्नता तंजहा:-अ-
णंतरंसिद्ध-केवलनाणं परंपरसिद्ध-केवलनाणं. से किंतं
अणंतरंसिद्ध-केवलनाणं ९ पनरस विहा पन्नना तंजहा:-
तिष्ठसिद्धा १ अतिष्ठसिद्धा २ तिष्ठंगरसिद्धा ३ अतिष्ठ-
ंगरसिद्धा ४ सयंबुद्धसिद्धा ५ पतेयबुद्धसिद्धा ६ बुद्धबो-
हियसिद्धा ७ इथिलिंगसिद्धा ८ पुरिसलिंगसिद्धा ९ नपु-
सकलिंगसिद्धा १० सलिंगसिद्धा ११ अन्नलिंगसिद्धा १२
गिहलिंगसिद्धा १३ एगसिद्धा १४ अणोगसिद्धा. १५.

अर्थ:-से० ते किं० कयुं सि० सकल कर्मना दहणदार (सिद्ध)
नुं केवलज्ञान ? ते केवलज्ञानना दु० वे जेद प० परुष्या तं० ते जेम ठे
तेम कहे ठे:-अ० आंतरा सहित एटले अहिंथी देही ठोकी एक समय
सिद्धगतिमां पोहोंच्याने थयो ते अनंतरसिद्ध-केवलज्ञान. १ प०
सिद्धगतिमां पोहोंच्याने अंतर मुहूर्त आदि संख्यातो, असंख्यातो अने
अनंतो काल ओलंध्यो ते परंपरसिद्ध-केवलज्ञान. २ से० ते किं० कयुं
अ० अनंतरसिद्ध-केवलज्ञान ? ते अनंतरसिद्ध-केवलज्ञानना प० पंदर
जेद प० परुष्या तं० ते जेम ठे तेम कहे ठे:-ति० जेथी तरीए तेने तीर्थ
कहोये. तेना वे जेद, ड्रव्य ने जाव. इहां नदी आदिके नाहावुं अथवा
यात्रा करवानां तीर्थ, ते सर्व ड्रव्य तीर्थ, एथी संसार न तराय; अने
आदिनाथजीनुं सासन ते सर्व जाव तीर्थ, एथी संसार तराय. एने विषे
आदिनाथना प्रथम गणधर रुचसेन, तथा वर्धमान स्वामीना प्रथम

गणधर गौतमस्वामी प्रमुख सिध्या तेनी परे सिध्या ते तीर्थसिद्धा. १ अण तीर्थना आंतरे तीर्थना विरहने विषे जातिस्मरणादिके करी सिद्ध्या ते, तथा तीर्थ प्रवर्ताव्या विना सिध्या ते अतीर्थसिद्धा, मरुदेवी वत्. २ तिण पूर्वोक्त तीर्थना जे स्थापनहार ते तीर्थकर सिद्धा. ते श्री ऋषज्जदेववत् सर्व जाणवा. ३ अतिण जे सामानिक केवली उतां गौतमादिकनी परे सिध्या ते अतीर्थकरसिद्धा. ४ स्वण स्वयमेव पोतेज जातिस्मरणादिक ज्ञाने करीने तत्वना जाण थया ते स्वयंबुद्धसिद्धा. ५ पण प्रत्येकबुद्ध जे कांइ एक वृषजादिक वस्तु देखीने अनित्य जावनादिकनुं कारण, तेनी प्रतीते बुज्या ते प्रत्येक बुद्धसिद्धा. ६ हवे स्वयंबुद्ध अने प्रत्येकबुद्धमां शुं विशेष होय ते कहे ठे:-बोध १, उपधि २, श्रुत ३, अने लिंग. ४ ए चार प्रकारे फेर होय. हवे बाह्य प्रत्यय विना (कोइ कारण विना दीठे) स्हेजेज जातिस्मरणादिके बुजे तेने स्वयंबुद्ध कहौये. ते बे जेदे होय. तीर्थकर-स्वयंबुद्ध अने अतीर्थकर-स्वयंबुद्ध. अने बाह्य कारण देखीने प्रतिबोध पामे तेने प्रत्येकबुद्ध कहौये, करकंडु प्रमुख. ते निश्चे एकाकीज विचरे, पण गहवासी न होय, इति बौधी विशेष.

वली स्वयंबुद्धने सात पात्रनां उपगर्ण, त्रण पठेनी, रजोहरणो अने मुखवस्त्रिका, ए बार उपगर्ण होय. (गाथा-पत्तं १ पत्ताबंधो २ पाय-ठवणंच ३ पायकेसरिया ४ परित्रायं ५ रयत्ताणं ६ गोहउं ७ पायनि-योगो ८ तिणेवए ए पञ्चागा १० रयहरणं ११ चेव होइ मुहुपत्ति १२.) अने प्रत्येकबुद्धने तो जघन्य रजोहरण ने मुखवस्त्रिका ए बेज उपगर्ण होय; अने उत्कृष्टा सात उपगर्ण पात्रांना तथा रजोहरण अने मुहुपत्ति ए नव उपगर्ण होय. ए उपध्य विशेष. २ वली स्वयंबुद्धने पुर्व जवाधित श्रुत पण होय अने न पण होय, पण जेने पुर्व जवाधित श्रुत होय तेने लिंग देवता आपे, अथवा पोते गुरु पासे जइने ले. जो एकाकी विचरवा समर्थ होय तथा पोतानी इच्छा होय तो एकाकी विचरे, नहिं-तो गुरु पासे गहमां रहे; अने जेने पुर्वाधित श्रुत न होय तेतो निश्चय गुरु पासे जइनेज लिंग आदरे, अवश्य गहमांज रहे. अने प्रत्येकबुद्धने

तो पुर्वाधित श्रुत निश्चे होयज, जघन्य अगीयार अंग अने उत्कृष्टा कांडक नंगा दस पुरव होय. तेने लिंग देवता आपे अथवा लिंग रहित पण होय. एम श्रुत विशेष लिंग विशेषश्च. ४।६ बु० जे आचार्यना प्रतिबोध्या सिध्या ते बुद्धबोद्धित-सिद्धा. ७ इ० स्त्रीना लिंगे सिध्या ते स्त्रीलिंगसिद्धा. तेना बे जेदः-ऊव्यस्त्री अने जावस्त्री. वेद सहित होय ते न सिजे, अने ऊव्य स्त्री अवेदी सिजे, अथवा पुरुषे स्त्रीनो वेश कयों होय ते सिजे. ते स्त्रीलिंगसिद्धा. ८ पु० पुरुष लिंगे सिद्ध थाय तेने पुर्षलिंगसिद्धा कह्ये. ए न० नपुशक लिंगे सिद्धा तेना बे जेदः-जन्म नपुंषक अने कत्रिम नपुंषक. तेमां कत्रिम नपुंषकज सिजे. ते नपुषकलिंग-सिद्धा. १० स० रजोहरण, मुहपत्ति आदि साधुना वेष सहित सिध्या ते सलिंगी-सिद्धा. ११ अ० अन्यतीर्थीना वेषमां जावे साधुपणुं आवे, ने सिद्ध थाय ते अन्यलिंग-सिद्धा. १२ गि० ग्रहस्थीना लिंगमां जावे साधपणुं पामी सिध्या (जरतादिवत्) ते ग्रहस्थलिंग-सिद्धा. १३ ए० एक समयमां एक सिध्या ते एक सिद्ध, वधमानस्वामी-वत्. १४ अ० एक समयमां एकसो ने आठ सिजे ते अनेकसिद्धा, ऋषजदेवस्वामीवत्.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! इहां अन्यलिंगी तथा ग्रहलिंगीना वेशमां जावे साधपणुं आवे, तेथी केवलज्ञान उपजे (सिद्धे) कळुं. हवे ज्यारे तमारे तथारूप वेशनुं कांइ कारण नथी, त्यारे अन्यलिंगी तथा ग्रहलिंगीना वेशमां संजति-व्रति साधुपणाना गुण जाणीने वंदणा केम नथी करता ? आहारपाणीना संजोग केम नथी करता ? तमारा आवक वंदणा केम नथी करता ? तथा निर्जरा मोक्षरूप लाज जाणीने आहारादिक केम नथी देता ते कहो. वली सामायक १, ठेदोपस्थापनी २, शुद्धमसंप्राय ३, अने जथाख्यात ४, ए चार चारित्र तथा ७ नियंठा अन्यलिंगी तथा ग्रहलिंगीमां जावे कह्या. शाख सूत्र जगवती शतक २५ में उद्देशे ठेठे तथा सातमे. ते पाठः—

पुलायणं जन्ते ! किं सलिंगे होवा अणलिंगेहोवा ? गो० !
 दवलिंगपमुच्च सलिंगेवाहोवा अन्नलिंगेवाहोवा गिहलि-
 गेवाहोवा जावलिंगपमुच्च नियमा सलिंगेहोवा एवं जाव
 सिणाए. ॥ ६ ॥ सामाश्य संजएणं जन्ते ! किं सलिंगेहोवा
 अन्नलिंगेहोवा ? जहा पुलाए एवं बेदोवछावणिएवि. प-
 रिहार विसुद्धि संजयणं जन्ते ! किं पुढा ? गो० ! दवलि-
 गंवि जावलिंगंवि पमुच्च सलिंगेहोवा नोअन्नलिंगेहोवा
 नोगिहलिंगेहोवा सेसा जहा सामाश्य संजए ॥ ७ ॥

अर्थः—पु० पुलाक जं० हे जगवान ! किं० शुं स० पोताने लिंगे
 होय ? अ० अन्यलिंगे होय ? के ग्रहलिंगे होय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो०
 हे गौतम ! त्यां लिंग वे प्रकारे ठेः—द्रव्यलिंग अने जावलिंग. त्यां जा-
 वलिंग ते ज्ञानादिक. ए स्वलिंगज ज्ञानादि जावने अरिहंतनाज जावथी;
 अने द्रव्यलिंग वे प्रकारेः—स्वलिंग अने परलिंग. त्यां स्वलिंगने रजो-
 हरणा विगेरे होय; अने परलिंगना वे प्रकारः—कुतीर्थलिंग अने गृहस्थ-
 लिंग. एटला माटे द० द्रव्यलिंग आश्रीने स० स्वलिंग अ० अन्यलिंग
 अथवा गि० गृहस्थलिंगने विषे पण होय, जा० जावलिंग आश्रीने नि०
 निश्चे स० सलिंगीनेज होय, ए० एम जा० जावत् सि० सनातक सुधी
 केहेवुं. ॥ ६ ॥ सा० सामाश्रक संजत जं० हे जगवान ! किं० शुं स० स-
 लिंगीने होय ? के अ० अन्यलिंगीने होय ? जे० जेम पु० पुलाकने कछुं
 तेम केहेवुं. ए० एम ठे० बेदोपस्थापनिय पण केहेवुं. प० परिहार विशुद्धि
 ते शुं ? इत्यादिक प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! द० द्रव्यलिंग अने जा०
 जावलिंग आश्रीने स० सलिंगीने विषेज होय, पण नोअ० अन्यलिंगीने
 विषे न होय. नोगि० गृहलिंगीने विषे न होय. से० शेष ज० जेम स०
 सामाश्रक संजत कछुं तेम केहेवुं ॥ ७ ॥

जावार्थः—हेवे जुउ ! इहां सूत्रमां अन्यलिंगी अने गृहलिंगीमां

चार चारित्रना अने ठ नियंठाना साधुपणाना जावे कल्या. हवे. तमे कहोवो के “तथारूपमां वेशनुं कारण कांइ नथी. असंजतिपणुं अव-
तिपणुं होय ते मागता जीखारी सर्वने तथारूप असंजति कहीये. तेने दीधानुं पाप कळुं ठे.” ए लेखे सलिंगी साधुना वेश विना अन्य-
लिंगी तथा गृहलिंगीमां जावे चार संजम तथा ठ नियंठा (साधपणुं) होय. ते तमारे लेखे तथारूप समण माहण पेहेला पाठमां कल्या तेज जाणवा. तेने प्रतिलाज्यां एकान्त कर्मनी निर्जरा (मोक्षरूप लाज) जाणीने तमे केम नथी वांदता? आहारादिकनो संजोग केम नथी करता? तथा श्रावक केम नथी वांदता? अने निर्जरा (मोक्षनो लाज) जाणीने आहारादिक केम नथी देता? तेवारे तेरापंथो कहेठे के “अन्यलिंगी गृहलिंगीमां जावे चार चारित्र अने ठ नियंठा होय तो खरा, पण कोइने अतिशय ज्ञानविना खबर पडे नहिं, तेथो ते वंदणा करवा तथा संजोग करवा जोग नथी.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय! तमने तो ज्ञानविना खबर नथी, पण केवलज्ञानी अन्यलिंगी तथा गृहलिंगीमां जावे साधपणुं जाणीने संजोग करे के नहिं? तथा बीजा ठगस्थ साधु तथा श्रावकने वंदणा करवानी, संजोग करवानी तथा आहारादिक देवानी आझा आपे के नहिं ते कहो. तेवारे तेरापंथो पण कहेठे के, “सलिंगी साधुपणाना वेश विना व्यवहार अशुद्ध, तेथो अन्यलिंगी तथा गृहलिंगीमां जावे साधपणुं जाणीने केवलज्ञानी संजोग करे नहिं, तथा बीजा साधु श्रावकने वंदणा करवानी तथा आहारपाणी आप-
वानी आझा दे नहिं.”

त्यारे हे देवानुप्रीय! सलिंगी साधुनो वेश, संजति व्रति अने पचखाणीपणाना गुण, तेने पेहेला पाठमां तथारूप समण माहण कहो. ठो, ते सलिंगी साधुपणाना गुण सहितने प्रतिलाज्यां शुद्ध व्यवहार मानो ठो, ने निर्जरा मोक्षरूप फल मानो ठो, अने सलिंगीना वेश विना जावे साधपणुं होय तेने वंदणा न करो अने आहारादिक दीधामा निर्जरा न मानो, तो बीजा पाठमां असंजतिना वेश विना तथारूप केम

માનો ઠો ? માગતા ત્રીજારી દુર્બલને અસંજતિ અવ્રતિપણું જાણીને તથા-
રૂપ અસંજતિ કેમ કહો ઠો ? તેને પ્રતિલાજ્યાં એકાન્ત પાપ કહ્યું છે,
એમ જુઠ કેમ વોલો ઠો ? ફહાંતો તથારૂપ અસંજતિ કહ્યો છે તે અન્ય-
મતિનો વેશ છે, મિથ્યાત્ પ્રરૂપે છે અને ગુરુ કરીને પુજાવે છે. તેનો શ્રાવક
અલાપસલાપ કરે અને અશનાદિક પ્રતિલાજે તો લોકીક મિથ્યાત્ લાગે.
જડિક ગૃહસ્થ એમ જાણે કે, એ જિનમાર્ગી શ્રાવક અન્યમતિને રસોડ
દે છે, દાન દે છે, તો એ પણ તારણતરણ છે. એમ મિથ્યાત્ દીપે. વલી શ્રાવ-
કને અન્યદર્શનીનો સાંસતો-પરચો વડ્યો છે. જો અન્ય દર્શનીનો સાંસતો
પરચો કરે તો સમકિતમાં અતિચાર લાગે. તેથી તથારૂપ અસંજતિને
પ્રતિલાજે તો પરપાષંકીનો સાંસતો-પરચો યાય, એજ મિથ્યાત્નું પાપ
લાગે. વલી અન્યમતિના વેશ વિના જે અસંજતિ અવ્રતિ છે, તેનેજ તથા-
રૂપ અસંજતિ માનીએ તો શ્રાવકને જ્ઞાતીગોત્રી, દાસદાસી, તિર્યંચ અને
માગતા ત્રીજારી એ સર્વ અસંજતિ અવ્રતિ છે, તેનો સાંસતો-પરચો કરવાથી
સમકિતમાં અતિચાર લાગે, ત્યારે તે કરવાથી શ્રાવકનું શ્રાવકપણું
(સમકિત) શી રીતે રહે તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહેઠે કે “અન્યમતિનો વેશ તથા પરપાષંકીપણું
ધારણ કીધું તેનો સાંસતો પરચો કરે તો સમકિતમાં અતિચાર લાગે.”
ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! જેનો સાંસતો-પરચો કર્યા અતિચાર લાગે તેનેજ
તથારૂપ અસંજતિ અવ્રતિ કહીયે. તેને પ્રતિલાજે તો મિથ્યાત્નું પાપ
લાગે, એમ પ્રજ્ઞુએ ત્રીજાં પાઠમાં કહ્યું છે; અને તમે કહોઠો કે “તથા-
રૂપમાં વેશનું કારણ કાંઈ નથી. અસંજતિ અવ્રતિપણું હોય તેનેજ
તથારૂપ-અસંજતિ કહીયે.” ત્યારે અજ્ઞવિને સલિંગો-સાધુનો વેશ છે,
વ્યવહારમાં સાધુપણું પાલે છે, અને નિશ્ચેમાં અસંજતિ, અવ્રતિ, અપચ-
સ્થાણી છે. તે તમેતો જ્ઞાન વિના નથી જાણતા, પણ કેવલજ્ઞાનીતો જાણે
છે. હવે અજ્ઞવિને સલિંગો-સાધુનો વેશ વ્યવહાર શુદ્ધ જાણીને, પેહેલા
પાઠમાં તથારૂપ સમણ માહણ કહ્યા તેવું જાણીને કેવલો સંજોગમાં
રાખે તથા બીજા સાધુ શ્રાવકને વંદણા કરવાની તથા આદારપાળી

દેવાની આજ્ઞા દે, કે જાવે અસંજતિ અવ્રતિ અપચ્છાણી જાણીને વેશનું કારણ કાંઈ નહિં, એમ જાણીને ત્રીજા પાઠમાં તથારૂપ અસંજતિ, અવ્રતિ કહ્યા તેવો જાણીને કેવલજ્ઞાની સંજોગ બાહ્યાર કાઢે તે કહો. વલી પૂર્વોક્ત કથનને સ્પષ્ટ કરવા અર્થે ચોજંગી કહીયે ઠીએ, કે એક તો સાધુનો વેશ અને સંજતિ-વ્રતિપણાના ગુણ ૧, એક સાધુનો વેશ અને અસંજતિ અવ્રતિ અપચ્છાણીપણાના ગુણ નિશ્ચેમાં, એ અજ્ઞાત સાધુ ૨, એક અન્યલિંગીનો વેશ અને સંજતિ વ્રતિ પચ્છાણીપણાના ગુણ અન્ય-લિંગીમાં જાવે સાધુપણું તે આશ્રી ૩, અને એક અન્યમતિનો વેશ અને અસંજતિ અવ્રતિ અપચ્છાણીપણાના ગુણ તે ત્રણસો ત્રેસઠ પાંચમી ૪, એ ચાર જાંગામાં પેહેલા પાઠમાં કયા જાંગા અને ત્રીજા પાઠમાં કયા જાંગા તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે “ પેહેલો અને વીજો જાંગો તો પેહેલા પાઠમાં છે, તેને દીધાં તો એકાન્ત નિર્જરા થાય, પાપ નથી; અને ત્રીજો ને ચોથો જાંગો ત્રીજા પાઠમાં છે, તેને દીધાં એકાન્ત પાપ થાય. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! તથારૂપમાં તમે કહોઠો કે, વેશનું કારણ કાંઈ નથી, તો વીજા જાંગામાં અજ્ઞાત સાધુને જાવે અસંજતિ અવ્રતિ અપ-ચ્છાણી કેવલી જાણે છે, તેને પેહેલા પાઠમાં કેમ ગણો ? અને ત્રીજા જાંગામાં અન્યલિંગીમાં જાવે સાધુપણું હોય, તેને કેવલજ્ઞાની ગુણ આશ્રી જાવે સંજતિ વ્રતિ પચ્છાણી જાણે છે, તેને ત્રીજા પાઠમાં કેમ ગણો ? વેશનું કારણતો તમારે લેખે કાંઈ નથી, ગુણ તો સંજતિપણાના છે. પણ હે દેવાનુપ્રીય ! તથારૂપ તો વેશથીજ જાણ્યો જાય. તેથી ત્રીજા પાઠમાં તથારૂપ-અસંજતિ કહ્યો છે. તે અસંજતિ પાંચમીનો વેશ છે, મિથ્યાત્વ પ્ર-રૂપે છે, અને મિથ્યાત્વનો માલીક છે, તેનોજ અધિકાર છે. તેને પણ દી-ધાનું પાપ નથી કહ્યું. “પરિલાજ્ઞેમાણે કિં કચ્છ” એવી પૃઠા છે. પ્રતિલાજ્ઞ નામ તો પરમ ઉત્કૃષ્ટ લાજ મોક્ષરૂપ નિર્જરારૂપ લાજ જાણીને ગુરુની બુદ્ધિ દે તેનેજ કહીયે; પણ માંગતા જીવારો હુર્વલને અનુકંપા આણીને દાન દે, તેને વત્રીસ સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે ‘પરિલાજ્ઞેમાણે’ નથી કહ્યું;

પણ દેવું કહ્યું છે. શાખ સૂત્ર જ્ઞાતા અધ્યયન ચૌદમે. પોટીલા દાનશાલા માંની દાન દે છે, તે પાઠ:—

તતેણં તેયલિપુત્તે પોટ્ટિલં ગૃહ્યમણ સંકપ્પં જાવ ધિયા-
યમાણં પાસઙ્ગ ૧ ત્તા એવં વયાસી માણં તુમં દેવાણુપ્પિયા
ગૃહ્યમણ સંકપ્પે જાવ ધિયાયહ. તુમંણં મમં માહણસંસિ
વિગલ્લ અસણં ૪ ગવસ્કમાવેદિ વહૂણં સમણ માહણ જાવ
વણિમગ્ગણં દેયમાણીય દેવાવેમાણિય વિહરાહિ. તતેણંસા
પોટ્ટિલા તેયલિપુત્તેણં એવં વુત્તાસમાણા હઠતુઠા તેયલિપુ-
ત્તસ્સ એયમઠં પમ્મિસુણેઙ્ગ ૧ ત્તા કલ્લાકલ્લિં માહણસંસિ
વિગલ્લં અસણં ૪ જાવ દેવાવેમાણિય વિહરઙ્ગ ॥

અર્થ:—તઠ તેવારે તેઠ તેતલીપુત્ર પોઠ પોટીલાને ગઠ ચિંતાતુર
મઠ મનમાં સંઠ સંકલ્પ વિકલ્પ જાઠ યાવત્ ધિઠ આર્તધ્યાન ધ્યાતી
થકી પાઠ દેલે, દેલ્ખીને એઠ એમ વઠ કહે, માઠ રલે તુઠ તમે દેઠ હે દે-
વાનુપ્રીય ! ગઠ ચિંતા કરો, મઠ મનમાં સંઠ સંકલ્પ જાઠ યાવત્ જ્ઞિઠ
આર્તધ્યાન કરો. તુઠ તમે મઠ મારી માઠ સતુકાર દાનશાલાએ વિઠ
વિસ્તીર્ણ અઠ અશનાદિ ૪ ગઠ નિપજાવો. વઠ ઘણા સઠ શ્રમણ માઠ
બ્રાહ્મણ જાઠ યાવત્ વઠ વણિમગ જિહ્વાચરોને દેઠ દેતીથકી દેઠ દેવરા-
વતીથકી વિઠ વિચરો. તઠ તેવારે સાઠ તે પોઠ પોટીલા તેઠ તેતલીપુત્રે
એઠ એમ વુઠ કહોથકે હઠ હર્ષ તુઠ સંતોષ પામી, તેઠ તેતલીપુત્રનો એઠ
ઘ અર્થ પઠ સાંજલે, સાંજલોને કઠ દિન દિન પ્રલ્લે માઠ દાનશાલામાં વિઠ
વિસ્તીર્ણ અઠ અશનાદિ ૪ જાણ્યાવત્ દેઠ દેતી દેવરાવતીથકી વિઠ વિચરે છે.

જાવાર્થ:—હવે ગુરૂ ! ફહાં સમણ માહણ સંક જીલ્હારીના દાનમાં
'દલ્લયમાણે' કહ્યું, પણ 'પમ્મિલાજેમાણે' નથા કહ્યું. વલો જ્ઞાતાના સો-
લમા અધ્યયનમાં ડ્રોપદીના આગલા જવમાં સુકુમાલીકાએ દાનશાલા
દીધી, ત્યાં પણ 'દલ્લયમાણે' કહ્યું છે. તે પાઠ લલાએ ગાણ:—

ततेणं से सागरदत्ते तहेव संजंतेसमाणे जेणेव वासघरे
तेणेव उवागढइ २ ता सुकुमालियं दारियं अंके णीवेस-
इ २ ता एवं वयासीः—अहोणं तुमं पुत्ता पोरा पोराणं जाव
पन्नणु-ज्वमाणि विहरसि. तं माणं तुमं पुत्ता ! उहय मण
जाव चियाहिं तुमणं पुत्ता ! मम माहणसंसि विजलं असणं
पाणं खाइमं साइमं जहा पोढ्ढिळा जाव परिजएमाणि वि-
हराइ. ततेणं सा सुकुमालिया दारिया एयमठं पम्भिसुणेइ २
ता माहणसंसि विजलं असणं पाणं खाइमं साइमेणं जाव
दलयमाणि विहरइ ॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते सा० सागरदत्त त० तेमज सं० जय
त्रान्त थकी जे० ज्यां वा० वासघर ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने सु० सु-
कुमालोका दा० दारिकाने अं० खोले णि० वेसारे, वेसारीने ए० एम व०
कहेः—अ० अहो तु० तुमे पु० हे पुत्र ! पो० पाठला ज्वनुं पाप कर्म जा०
यावत् प० जोगवतीथकी वि० विचर. हवे हुं शुं करं. तं० ते माटे मा०
रखे तु० तमे पु० हे पुत्र ! उ० आर्तध्यान म० मनमां जा० यावत् छि०
ध्याता. तु० तमे पु० हे पुत्र ! म० मारी मा० सतुकार दानशालाए वि०
विस्तीर्ण अ० अशन पा० पाणी खा० खादिम सा० सादिम निपजावो
ज० पो० पोटीलानी जा० परे प० वहेंची आपतीथकी वि० विचर. तं०
तेवारे सा० ते सु० सुकुमालीका दारिका ए० ए अर्थ प० सांजले, सांज-
लीने मा० दानशालाए वि० विस्तीर्ण अ० असण पा० पाणी खा० खा-
दिम सा० सादिम जा० जावत् द० देतो देवरावती थकी वि० विचरे.

जावार्थः—हवे जुळ ! ‘इहां दलयमाणे’ कळुं ठे, पण सप्तए मा-
हण गरीबने दान देवामां ‘पम्भिलाजेमाणे’ नथी कळुं. वली राय-
प्रशेणी सूत्रमां प्रदेशीराजाए समण माहण अने रांक जीखारीने
दान देवा दानशाला मंजुवी, त्यां पण ‘पम्भिलाजेमाणे’ नथी कळुं.

हे देवानुप्रीय ! पस्विलाजेमाणे तो गुरुनी बुद्धि ए मोक्षनो लाज निजरा-
 रुप जाणीने दे तेनेज कहुं ठे. वली आवश्यक सूत्रमां पण 'पस्वि-
 लाजेमाणे' साधुना दानमां कहुं ठे. वली उपाशकदशामां आणंद
 श्रावकने साधुना दानना अधिकारमां 'पस्विलाजेमाणे' कहुं ठे. वली
 उववाइ अने सूयगमांग सूत्रमां, श्रावकना बारमा व्रतमां साधुने गुरुनी
 बुद्धि ए मोक्षनो लाज जाणीने दे, त्यां 'पस्विलाजेमाणे' कहुं ठे. तेमज
 जगवती सूत्रमां तुंगीयानगरीना श्रावकोना बारमा व्रतना अधिकारमां
 'पस्विलाजेमाणे' कहुं ठे. इत्यादिक अनेक सूत्रनी शाखे साधुने गुरुनी
 बुद्धि ए मोक्षरुप लाज जाणीने दे, तेमां पस्विलाजेमाणे कहुं ठे. तेमज
 त्रीजा पाठमां पण तथारुप-असंजती, ते पाखंरीनो वेश ठे, मिथ्यातनो
 माखीक ठे, तथा मिथ्यात परुपे ठे, तेने लोको गुरुनी बुद्धि ए रसोइ
 दे, दान दे, एवी बुद्धि ए श्रावक दे, तो मिथ्यातनुं पाप लागे. वली
 जगवती सूत्रना त्रीजा पाठनी टीकामां नीचे प्रमाणे गाथा ठे:—

मोखळंच जे दाणं, एसचिय, समुस्काउं;

अणुकंपा दाणं पुण, जणेहिं कयाई न पमि सिद्धं ॥ १ ॥

इहां पण एम कहुं के, जे गुरुनी बुद्धि ए मोक्षनो हेतु जाणीने आपे
 तेने एकान्त पाप मिथ्यात्वनुं लागे; पण अनुकंपा दान पुन्य कोइ पण
 तीर्थकरे निषेछुं नथी; एम टीकानी गाथामां कहुं ठे. तेवारे तेरापंथी
 कहेठे के "गुरुनी बुद्धि ए मोक्षनो हेतु जाणीने आपे तो मिथ्यात्वनुं पाप
 लागे, पण अनुकंपादान जुडुं रहुं. ते तमे मनथी स्थापवा माटे युक्ति
 मेखवोढो." तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए त्रण पाठ लगता दान दी-
 धाना ठे. त्यां तमारा लेखे जेवुं असंजतिना दानमां पाप कहुं, अने ए
 पाठ जेवो कह्यो तेवोज मानवो, युक्ति हेतु कांइ न मानवुं, त्यारे बीजा
 पाठमां तथारुप साधुने प्रासुक, अप्रासुक, एषणिक, अणेषणिक, प्रति-
 स्ताजे तो अद्वय दोष बहुत निर्जरा कही. ए पाठ जेवो कह्यो तेवोज
 मानोढो ? के एषणिक अणेषणिकथो कोइ युक्ति मानोढो ? कारणे

અકારણે, જાણે અજાણે. હવે જો વીજા પાઠમાં અજાણ્યાનો તથા કારણનો યુક્તિ માનોઢો, તો ત્રીજા પાઠમાં યુક્તિ સાચી છે તે કેમ ન માનો ? ગુરુની બુદ્ધિએ મોક્ષને હેતે દે તો એકાન્ત પાપ (મિથ્યાત્વ) લાગે, એ યુક્તિ ધરી છે. વલી અદ્વપ દોષ વહુત નિર્જરાનો પાઠ તમને શંકા સહિત જાણે છે, ત્યારે ત્રીજો પાઠ નિઃશંક કેમ માનો ઢો ? વલી તથારૂપ અસંજતિને દાન દીધાં એકાન્ત પાપ લાગે, તો ઠામઠામ શ્રાવકે દાન કેમ દીધાં ? ઇહાંતો અસંજતિને પ્રતિલાજે તો એકાન્ત પાપ લાગે એમ કહ્યું. તે અઢાર પાપ માંહેલું કયું પાપ લાગે તે કહો. અઢાર પાપમાં એકાન્ત પાપ કયા પાપને કહીએ તે કહો. શ્રાવકને અઢારમાં એકાન્ત પાપ કયું લાગે એવો મુલ અર્થ તેમે જાણતા નથી. શ્રાવકને સંત્તર પાપમાં કાંઈક દેશયકી આગાર છે, અને ઘણો ત્યાગ છે. તેથી શ્રાવક પાપનાં વ્રતાવ્રત્તિ છે, ધર્માધર્મી છે, પણ એકાન્ત પાપી નથી. એકાન્ત પાપતો મિથ્યાત્વનું છે, તેનો દેશયકી ત્યાગ થાય નહીં, અને તે તો શ્રાવકને મુલથી જ નથી. તે માટે ગુરુની બુદ્ધે મોક્ષનો હેતુ જાણીને આપે તો મિથ્યાત્વરૂપી એકાન્ત પાપ લાગે, ને સમકીત પણ જાય. ત્યારે વીજા પાપનું શું કહેવું.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ ઇહાંતો શ્રાવક તથારૂપ અસંજતિને પ્રતિલાજે, તો એકાન્ત પાપ લાગે એમ કહ્યું છે. ત્યારે શ્રાવક થડને તથા રૂપ અસંજતિને ગુરુની બુદ્ધે મોક્ષનો હેતુ જાણીને કેમ દેશે ? ” તેનો ઉત્તર:-

હે દેવાનુપ્રીય ! ઇહાંતો પુઢાની રચના છે. જેમ દસાશ્રુતષ્કંધમાં કહ્યું કે, સાધુ રાત્રી-જોજન કરેતો, મૈથુન સેવેતો, અને દસ પ્રકારનો હરી લીલોત્રી લાય તો સવલો દોષ લાગે. હવે જુઢ ! સાધુ હોય તે રાત્રી જોજન કેમ કરશે, મૈથુન કેમ સેવશે, અને સચિત લીલોત્રી કેમ લાયશે; પણ ઉદયજ્ઞાવના જોરથી સાધુ એ કામ કરે તો સવલો દોષ લાગે કહ્યું. વલી આચારાંગ તથા નિર્ધીત સૂત્રમાં અનેક અકરવાજોગ કામો વિષે પુઢા કરી, તેનું પ્રાયઢિત કહ્યું. હવે જુઢ ! સાધુ અકરવાજોગ કામો કેમ કરે ! પણ કમનો ગતી વિચીત્ર છે. કર્મના ઉદયજ્ઞાવના જોરથી દોષ લગાફે. તેમ કોઈ શ્રાવક અસંજતિની ક્રિયા આરૂ-

વર દેહીને, મિથ્યાત-મોહની-કર્મના ઉદયે ગુરુની બુદ્ધે, મોહનો હેતુ છે
 એવો જાવ આણીને આપે તો મિથ્યાત્વનું પાપ લાગે. એવી રીતે સૂત્ર
 જગવતીના ત્રણે પાઠમાં પુઠાની રચના છે. દાતાર તો એક શ્રાવકનેજ
 કહ્યો. સર્વ દાતાર (દાનના દેણદારા) વિષે નથી પુઠયું. વલી પાત્ર
 ત્રણ પ્રકારે કહ્યાં. ફલ મોહરૂપ તથા નિર્જરાના લાજરૂપ પુઠયો. પઠી
 પ્રત્યુષ ત્રણે પાઠમાં જેવો લાજ હતો તેવો કહ્યો. એકાન્ત નિર્જરા; અદ્ય
 દોષ બહુત નિર્જરા; અને એકાન્ત પાપ. એ ત્રણે પાઠમાં જેવાં ફલ હતાં
 તેવાં કહ્યાં, પણ પશ્ચિલાજીનું ત્રણે પાઠમાં સરખું કહ્યું; તે ગુરુની બુદ્ધે
 મોહને હેતે જાણ્યું. માટે એ અનુકંપાનો પ્રશ્ન નથી. માગતા જીજ્ઞાસી
 તથા હુબલ્લને મરતા દેહી અનુકંપા આણીને આપે તો એકાન્ત પાપ
 લાગે, એમ નથી કહ્યું. તમે પ્રત્યુષના વચન માથે એવાં જુઠાં શ્વાલ દશ
 અનંત સંસાર કેમ વધારો છો ? વલી તેરાપંથી કહેઢે કે, “આર્ડકુમારે
 કહ્યું છે કે, બ્રાહ્મણોને જમાડે તો નારકીમાં જાય. એ અનુકંપા દાનથી
 નારકી કેમ કહી ? ” તેનો ઉત્તર. સુયગમાંગજીના વીજા શ્રુતકંધના
 ઠઠા અધ્યયનનો પાઠ:—

સિણાયગાણંતુ હવે સહસ્સે, જે જોયઈ ણિતિએ માહણાણં;
 તે પુણ્ણંધં સમ્મહ જ્ઞાણિતા, જનંતિ દેવા ઇતિ વેયવાર્ડ. ॥૪૩॥
 સિણાયગાણંતુ હવે સહસ્સે, જે જોયઈ ણિતિએ કુલાલ-
 યાણં; સેગઢઈ લોલુચ સંપગાઢે તિદ્વાહિ તાવા ણરગાત્રિ-
 સેવી. ॥૪૪॥ દયા વરં ધમ્મ દુગંઢમાણા, વહાવહં ધમ્મ-
 પસંસમાણે; એગં પિ જ્ઞે જોયયતી અસીલં. ણિવો. ણિસં-
 જ્ઞાતિ, કંઝસુરેદિં ॥૪૫॥

અર્થ:—સિં સ્નાન વીગેરે ષટ્કર્મના કરણદારા હુવે સં હજાર
 જે જે કોઈ પુરુષ જોઈ જમાડે ણિં નિત્ય પ્રત્યે માં બ્રાહ્મણોને તેં તે
 પુરુષ પું પુન્ય સ્વંધ સં જોલો કર જ્ઞં નપાર્જીને જં થાય દેં દેવતા-
 ઇં એમ વેં વેદનો વાણો છે. ॥ ૪૩ ॥ હવે આર્ડકુમાર બ્રાહ્મણ પ્રત્યે કહે

હે:-સિં સ્નાન વીગેરે ષટ્કર્મના કરણહારા હું બે સં હજાર બ્રાહ્મણને જેં જે કોઈ જોં જોજન જમાકે ણિં નિત્ય પ્રત્યે કું માર્જારવૃત્તિવા-
લાને, સેં તે જમારુણહાર ગં જાય લોં માંસને ચુદ્ધેકરી સં વ્યાપ્યા
હે તિં સહેતાં દોહીલો તાં તાપ હે જેનો, એવી ણં નરકનો જિં સેવ-
ણહાર થાય. ॥૪૪॥ દં દયારુપ વં પ્રધાન ધં ધર્મનો હું નિંદણહારો
વં હિંસામાં ધં ધર્મને પં પ્રશંસતો થકો એવા એં એકને પિં પણ જેં જે
જોં જોજન જમાકે અં વ્રતરહિતને ણિં ઠ કાયનો ઉપમર્દન કરીને, તે
સં સંજતિ અથવા સું સ્વર્ગપણું માને હે તે મૃષા હે.

જાવાર્થ:-હે દેવાનુપ્રીય ! અહીંયાં તો આર્ડકુમારને પહેલાં
બ્રાહ્મણોએ કહ્યું કે, “ હે આર્ડકુમાર ! તુમ સરસા રાજકુમારને બ્રાહ્મ-
ણજ ગુરુ કરવા જોગ્ય હે, પરંતુ શૂદ્ર ગુરુ માનવા જોગ્ય નથી. તે માટે
વેદ, વિપ્ર, વિશ્વં, અને સંધ્યાસ્નાન, એ ચાર મોક્ષનાં અંગ હે, અર્થી
મુક્તિ થાશે. એ સનાતન કર્મના કરણહારા બે હજાર બ્રાહ્મણોને નિત્ય
પ્રત્યે જમાકે તો પુન્યનો સંધ ઉપાર્જે, એવું વેદમાં કહ્યું હે.” એમ બ્રાહ્મણે
આર્ડકુમારને કહ્યું. જેમ જૈનમાર્ગમાં સૂત્ર, સાધુ, જિન, અને ત્યાગ, એ ચાર
બોલ મુક્તિના હેતુ હે, તેમ તેને ઠામે વેદ, બ્રાહ્મણ, વિષ્ણુ અને જોગ, એ
ચાર બોલ માનવા સારુ દેખામયા. તેવારે આર્ડકુમારે તેમને જૈનમાર્ગના
ઠેથી જાણી તથા મિથ્યાત્વ પરુપતા જાણી, તેમના બોલવાના અજી-
પ્રાયનો ઉત્તર દીધો કે, મિથ્યાત્ત માર્ગથી મુક્તી નથી. વલી આર્ડકુ-
મારે કહ્યું કે, જે તમ સરીસા સનાતન કર્મના કરણહારા વીલામ્ના તુલ્ય
બે હજાર બ્રાહ્મણોને જમાકે, તે તીવ્ર નરકે જાય. તમે દયારુપી પ્રધાન
ધર્મની ડુગંઠા કરો હો, અને ઠકાય જીવની હિંસા (વધ) રૂપી ધર્મને
પ્રશંસો હો. એવા એક પણ બ્રાહ્મણને જમાડ્યાથી (અસુર ધર્મે) દેવગતિ
વ્યાંથી થાય ? તેવારે બ્રાહ્મણો બોલ્યા કે “જે સનાતન કર્મના કરણહારા
(બ્રાહ્મણનાં ષટ્ કર્મ કરે, ગુરુ બુદ્ધે પુજાવે) હે તેને તું મોક્ષનો હેતુ જાણ.”
તેવારે આર્ડકુમારે તે બ્રાહ્મણોના અજિપ્રાયના અનુસારે પુર્વોક્ત વચન
કહ્યાં. એમ યુરુની બુદ્ધે, મોક્ષને હેતે દે તેની ના કહી; પણ અનુકંપા

દાનનો નિષેધ નથી. જો બ્રાહ્મણોએ એમ કહ્યું હોત કે “હે આર્ડકુમાર ! હું ડુર્બલ ત્રીચારી બ્રાહ્મણ તું માટે તું અનુકંપા આણીને દાન આપ.” એમ બ્રાહ્મણે કહ્યું હોત, અને આર્ડકુમારે એમ જવાબ આપ્યો હોત કે “માગતા ત્રીચારી ડુર્બલને મરતા દેહી અનુકંપા આણીને દાન દેવું નહી, જો અસંજતિ માગતા ત્રીચારીને અનુકંપા આણીને દાન દે તો નારકીમાં જાય.” એમ આર્ડકુમારે કહ્યું હોત તો તમારું કહેવું મલત; પણ એમ નથી કહ્યું. અહીંયાં તો બ્રાહ્મણોએ પોતાનું ગુરુપણું દેશ્વાસ્યું, અને બ્રહ્મજો-જને પુન્યનો સંધ (પુંજ) તથા મોક્ષનો હેતુ જણાવ્યો, તેના અગ્નિપ્રાયનો ઉત્તર દીધો છે. જો બ્રહ્મજોજનમાં પુન્યનો સંધ તથા મોક્ષનો હેતુ માને તથા ગુરુ જાણીને દે, તો નારકીમાં જાય, એ અગ્નિપ્રાયનો ઉત્તર છે; પણ એ શ્રીવીતરાગદેવનું ઉપદેશીક વચન નથી. એ તો ય્યોરે આર્ડકુમાર શ્રી માહાવીર જગવંત પાસે દીક્ષા લેવા જાય છે, તેવારે બ્રાહ્મણે જૈનધર્મને નિષેધ્યો તથા સિથ્યાત્વ આપ્યો, તેથી આર્ડકુમારે વીવાદમાં ઉત્તર દીધો કે, જે બ્રાહ્મણને જમાફે તે નારકીમાં જાય; પણ એ વચન પ્રમાણ નથી. એતો વિવાદ વચન ગ્રહસ્થનું છે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, સમકિતી ધર્મ-ચર્ચામાં જુઠ કેમ બોલે? અને સમકિતીનું વચન પ્રમાણ કેમ નહી? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય! સમકિતી શ્રાવક તો પાપનાં અનેક કામ કરે છે તથા રાગદ્વેષને વફા અનેક જુઠ બોલે છે. જેમ શ્રાવકના પ્રણામ-વૈરાગજાવમાં દિક્ષા લેવાના હોય, તેવારે સંસારી (મોહમાં લુબ્ધ થયેલા) કહે કે, ઘરમાં બેઠો ધર્મ ધ્યાન કર, દાન દે અને શ્રાવકનાં ચારવ્રત પાલ, તેથી પણ સદ્ગતિ થઈ જશે, મારી ઠાતીને દાહ દેઈ કેમ જાય છે. તેવારે શ્રાવક જાવ ચારિત્રીયો પણ એમ કહે કે, તમે મારા આત્માના વેરી છો, મને ઘરમાં રાહીને સંસારમાં તથા નરક નિગોદમાં જમાવવાં ઇચ્છો છો. એમ વિવાદમાં વચન કહે છે. જેમ જમાલીની માતાએ જમાલીને કહ્યું કે, હે પુત્ર ! એ શરીરથી ધન, જોવન તથા સ્ત્રીનાં સુખ જોગવો, પઠી દીક્ષા લેજો. તેવારે જમાલીએ કહ્યું કે, હે માતા ! એ તન, ધન, જોવન અને કુટુંબ અનંત

संसारनां वधारणहार ठे तथा चार गतिमां अनंत काल सुधी रुदाव-
णहार ठे. एम विवादमां कळुं.

हवे जुड ! श्रावक घरमां बेगो तन, धन, जोवन, स्त्री आदिक
जोगवतो श्रावकपणुं पाळे, ते एकावतारी थाय के नही ? पण वैरा-
गीने संसारी घरमां राखवा च्हाय, तेवारे समकृती श्रावक जावचा-
रित्रीयो पण संसारोडने विवादमां उपदेश देवाने उंची नीची परुपणा
करे, तेनुं वचन प्रमाणमां न गणाय. वली छेपने वश विवादमां साधु
मुनीराज पण उंचां नीचां काम करे ठे, तथा उंचुं नीचुं वचन बोली
जाय ठे. जेम नागेश्री ब्राह्मणीए धर्मरुची अणगारने कमवुं तुंमरुं
बहोराव्युं, तेथी तेमनी घात थइ. पढी धर्मघोष आचार्ये श्रुतज्ञानेकरी
धर्मरुचीने सर्वार्थ-सिद्धमां उपन्या दीठा, अने नागेश्री ब्राह्मणीए क-
रवुं तुंमरुं बहोराव्युं एम ज्ञाने करी दीठुं. पढी धर्मरुचीना मोहे करी
नागेश्री ब्राह्मणीने बजारमां तथा गलीए गलीए हिली निंदी. ए काम
धर्मघोष आचार्ये छेपमां तथा विवादमां कथुं, तेम बीजा साधुने ए
काम करवुं योग्य नथी. तेमज आर्जकुमारे ब्राह्मणोने जैन धर्मने निंदता
जाणी ए वचन विवादमां कळुं, पण आर्जकुमारनुं ते वचन प्रमाणमां
न गणाय. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, साध श्रावकने कर्मने वश दोष
तो लागी जाय, पण धर्म उपदेशमां उती अठती परुपणा करे नही.
तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! श्रावक समद्रष्टी तो कयांय रह्या, पण
साधुजो दस पूर्व माठेरा जणेलो श्री केवलीना वचननी नेआय व्रीना
पोताना मनथी सूत्र गुंथे तेनां वचन पण एकान्त प्रमाण नथी; अने
(समसूत्र) साचां मानवां कहां नथी. शाख सूत्र नंदी. ते पाठः—

से किंतं समसूयं १ जइमं अरिहंतेहिं जगवंतेहिं उपन्न
नाण दंसणधरेहिं तिलोक निरिक्खिय महियं पुइएहिं तोय
पच्चु-पन्न मणागय जाणएहिं सबनाणेहिं सबदरिसिहिं
पणिहिं दुवावसग गणि पिम्मग पणत्ता तंजहाः—आयारो १

સૂયગ્નો ૨ એઠાણં ૩ સમ્મવાર્જ ૪ વિવહાપણ્તા ૫ ના-
યાધમ્મકહાન ૬ ઉવાસગદસાન ૭ અંતગમ્મદસાન ૮ અ-
ણુત્તરોવવાહ્યદસાન ૯ પળ્લાવાગરણાહ ૧૦ વિવાગસૂય
૧૧ દિઠ્ઠિવાનય ૧૨ હચ્છેહ્યં દુવાલસગ ગણિ પિંમ્મગ ચ-
નુદસ પુવિસ્સ સમસૂય અન્નિણં દસ્સ પુવિસ્સ સમસૂય તે-
ણપરં ત્રિણેસૂ જયણા સેતં સમસૂય ॥

અર્થ:—સેઠ તે કિંઠ શું સઠ સમ્યક્ સૂત્ર ? इति प्रश्न. गुरु बोद्ध्या
के, हे शिष्य ! सम्यक् सूत्र ज० जे ए प्रत्यक् आगल कहेसे ते अ०
अशोकादि अष्ट महा प्रतिहार्यना धरणहार अरिहंत ज० सम्यक् इश्व-
र्यादिकना धरणहार ते जगवंत, उ० उत्पन्न ना० केवलज्ञान दं० केवल
दर्शनना ध० धरणहार ति० त्रण लोकना नि० देखणहार म० म-
हिमा योग्य ठे, पू० पुजवा सत्कार करवा योग्य ठे, ती० जुतकाल प० वर्त-
मानकाल अने म० जविष्यकाल, ए त्रण कालना जा० जाण ठे. ते श्री
तीर्थकरदेव स० सर्वज्ञ सद० सर्वदर्शी ते पुरुषोए प० (प्रणत) कहा. ते शું
कहुं ते कहेठे: दु० द्वादशांगीरुप ग० आचार्यनी पिं० पेटी प० कही तं०
ते कहेठे:—आ० आचारांगने विषे पांच आचारनो विवरो (साधुनो
आचार) चाढ्यो ठे. १ सू० सुयगमांगने विषे स्वसमय परसमयना जाव
चाढ्या ठे. २ ठा० ठाणायांगने विषे एक ठाणाथी मांमीने दसठाणा सुधी
बोल चाढ्या ठे. ३ स० समवायांगने विषे एक समवायांगथी लइ सो
लाख कोरुकोरी प्रमुख बोल चाढ्या ठे. ४ वि० विवाहपन्नतिने विषे
गौतमस्वामीए ठत्रीस हजार प्रश्न पुढ्या तेनो विचार जगवती सूत्रमां
चाढ्यो ठे. ५ ना० ज्ञाताने विषे ग्राम नगरनो, साधु साधवीनो अने सर्व
वस्तुनो वीचार चाढ्यो ठे; अने धर्म कथाने विषे सामी त्रणकोरु कथा
कही ठे. ६ उ० उपाशकदशाने विषे दस श्रावकनी उत्कृष्टी करणीनो
वीचार कह्यो ठे. ७ अं० अंतगमदशांगने विषे अंत समये अष्टकर्मनो
अंत कीधो तेनो वीचार चाढ्यो ठे. ८ अ० अणुत्तरोववाहदशांगने विषे पांच

અણુત્તર વિમાનને વિષે પોહોઝ્યા તેનો વીચાર ચાલ્યો છે. એ પૃષ્ઠ પ્રશ્નવ્યા-
કરણને વિષે અંગુષ્ઠાદિક પ્રશ્નનો, પાંચ સંવરનો અને પાંચ આશ્રવનો વીચાર
ચાલ્યો છે. ૧૦ વિ૦ વિપાકને વિષે શુજ્ઞ-વિપાક, અશુજ્ઞ-વિપાક કર્મનો વિચાર
ચાલ્યો છે. ૧૧ દિ૦ દ્રષ્ટિવાદને વિષે પાંચ પ્રકારનો વિચાર ચાલ્યો છે.
૧૨ ૬૦ એ પ્રત્યક્ષ દુ૦ વાર અંગ ગ૦ આચાર્યની પિં૦ પેટી છે. તે આચાર્ય-
રાંગાદિક છે તે મધ્યે આચાર એકાદિક ગુણ આવ્યા, તે જેમ દ્રવ્ય શબ્દ
વસ્તુમાં છે એ શબ્દ દ્રવ્ય આવ્યા, તે ઘણા જાણનાર આશ્રી વાર અંગમાં
સર્વ સમાણા. વલી તેનું સ્વરૂપ કહે છે. ચ૦ ચન્દ્ર પુ૦ પૂર્વધારીનાં કર્યા
સ૦ સમ્યક્ સૂત્ર કહીએ. અ૦ વલી દ૦ દસ પુ૦ પૂર્વ સંપૂર્ણ જાણ્યા છે તે
દસ પૂર્વધારીનાં કર્યા પણ સ૦ સમ્યક્ સૂત્ર કહીએ. એટલાનાં જ કર્યા
નિશ્ચય સમ્યક્ સૂત્ર જાણવાં તે સર્વને સમ્યક્ સૂત્ર કહીએ. તે૦ તે ઉપ-
રાંત જિ૦ જે દસ પૂર્વથી ઊંટું જાણ્યા છે તથા નવ પૂર્વ જાણ્યા છે તેનાં
કર્યા સૂત્રની જ૦ જજના છે. તે૦ તે સ૦ સમ્યક્ સૂત્ર કહ્યાં.

જાવાર્થ:—હેવે જુઝ ! દસ પૂર્વ જાણ્યા જાણ્યા સાધુનાં વચન સમ-
સૂત્ર (સાચાં) કરી માનવાં, એમ શ્રી વીતરાગદેવે કહ્યું નથી, પણ સાચ
જુઝની જજના કહી છે. ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! તે વચને આર્જકુમાર
કેટલા પૂર્વનું જ્ઞાન જાણ્યા હતા તે કહો. વલી કયા સૂત્રમાં શ્રી વીતરાગ
દેવે કહ્યું છે કે, બ્રાહ્મણોને જમામયાથી નારકીમાં જાય, કે તે વચનની
નેશ્રાયથી આર્જકુમારે કહ્યું તે સૂત્રનું નામ બતાવો. તેવારે તેરાપંથી કહે
છે કે “ વીજા સૂત્રમાં તો શ્રી વીતરાગદેવે, બ્રાહ્મણોને જમામયાં નાર-
કીમાં જાય, એમ શ્રીમુખથી તો કહ્યું નથી, પણ આર્જકુમારેજ એ વચન
બ્રાહ્મણોને કહ્યાં છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રમાં કેવલીના
કહ્યા વિના મનથી આર્જકુમારે વિવાદમાં બ્રાહ્મણોને કહ્યું, તે વચન
પ્રમાણ કેમ થાય ? કેમકે દસ પૂર્વ પુરું જાણ્યાવીના સાધુ મનથી કહે તે
વચન પ્રમાણમાં નથી; ત્યારે આર્જકુમારે વિવાદમાં મનથી બ્રાહ્મણોને
કહ્યું, તે વચન પ્રમાણ કેમ થાય ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “आर्द्धकुमारे विवादमां वचन कहां ते प्रमाण नथी, त्वारे श्री केवलज्ञानी श्रीतीर्थकरदेव, गणधरे सूत्रमां केम घाढ्यां? केवली गणधरे सूत्रमां घाढ्यां तेवारे तो ते वचन केवली गणधरे वखाण्यां तथा अंगीकार कर्या कहेवाय. ते वचन प्रमाणमां केम नही?” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एतो अपेक्षाय वचन ठे. जेम आर्द्धकुमार अने ब्राह्मणोने मांहोमांहे विवाद थयो अने उत्तर प्रत्युत्तर थया, तेम सूत्रमां गणधरे गुंथ्या ठे; पण केवलज्ञानीए वखाण्या एम कळुं होय तो कहे अने ते पाठ बतावो. जो वखाण्या कळ्या होय तो एम कळुं जोडए के, हे आर्द्धकुमार ! तें ब्राह्मणोने साचां वचन कहां; अने जेम तें कहां तेम हुं कहुं तुं. जेम तुंगीया नगरीना श्रावकोए श्री पार्श्वनाथ जगवानना संतानीया साथे चर्चा कीधी, अने तप संजमनां फल पुठयां तेवारे स्थिबरे कळुं के, संजमथी श्रावतां कर्म रोकाय, अने तपथी आगळां कर्म पातळां पकी खपे. एम सूत्र जगवती शतक बीजे उद्देशे पांचमे कळुं ठे. पढी स्थिबरे तुंगीया नगरीथी विहार कर्यो, अने श्रीमाहावीर स्वामी राजगृही नगरीए पधार्या. त्यां गौतमस्वामी वेळानुं पारणुं वोहोरवा राजगृही नगरीमां पधार्या त्यां फरतां घणा लोकोनो समिपे आ वात सांजली के तुंगीयानगरीना श्रावकोए पार्श्वनाथस्वामीना संतानीया साथे तप संजमनां फल विषे चरचा करी. पढी गौतमस्वामीए आवीने श्री माहावीरस्वामीने पुठयुं, तेवारे जगवंते कळुं के, हे गौतम ! ए अर्थ साचो ठे अने हुं पण एमज कहुंहुं. एम श्री पार्श्वनाथजीना संतानीयानां वचन श्री माहावीरजगवंते स्वीकार्या. वली जगवतीजीना अठारमा शतकमां मंरुक श्रावके अन्यमतिठं साथे पंचास्तिकायनी चर्चा करी, अने तेमने खष्ट कर्या. पढी तेणे श्री जगवंतने आवीने वंदणा करी. त्यां जगवंते ते श्रावकनी प्रशंसा कीधी.

वली उपाशकदशांगमां कुंरुकोलीया श्रावके गोशाळामती देवताने न्याय चर्चा करीने खष्ट कर्यो. पढी जगवंत पधार्या त्वारे तेमने कुंरुकोलीयो वंदणा करवा आव्यो त्यां जगवंते गौतमादिकना मोंढाकने तेनी

प्रशंसा कीधी. तेम आर्द्धकुमारना वचननी जगवंते प्रशंसा कीधी होय
तो बतावो. वली तमे कहोढो के आर्द्धकुमारे विवादमां वचन. कहां ते
जो प्रमाणमां नथी, तो सूत्रमां केम घाट्यां ? पण हे देवानुप्रीय ! एवा
पाठ तो सूत्रमां घणा ठे. जेम जंबुद्वीपपन्नति सूत्रमां जरतमाहाराजा ठ
खंर साधवा गया, त्यारे मागध, वरदाम अने प्रजास तिर्थना देवता
उपर बाण भेदयुं, ते बाण देवताना जुवनमां पक्युं, ते देखी देवताए
कोपमां आवीने वचन कहां. तेमज उत्तरार्धजरतमां तमसगुफा जेदीने
गया पढी म्हेड्डराजाने वचन कहां. ते जंबुद्वीपपन्नतिनो पाठः—

तएणं से सर जरहेणं रणा णिसठैसमाणे खिप्पामेव दु-
वादस्स जोयणाइ गंता मागह तिढा हिवइस्स जवणंसि
णिवइए. तएणं से मागह तिढा हिवइ देवे जवणंसि सर
णिवइयं पासइ २ ता आसूरते रुठे चंमीकिइ कुविए मि-
सिमिसेसमाणे तिवलिं जिउमिं णिमाळे साहरइ १ ता एवं
वयासी केसणं जो यस अपन्निय पन्निए दुरंत पंत लक्खणे
हिण पुण चाउदसे हिरि सिरि परिवज्जिए जिणं ममं
इमाए एयाणुं-रुवाए दिवा देवहीए दिवाए देवजूइए दि-
वेणं दिवाणु-जावेणं लधाए पत्ताए अजिसमणागयाएउप्पि
अप्पु रसूए जवणंसि सर णिस्सरइ तिकहु सिहासणाउ
अप्पुठेइ १ ता जेणेव से णामायंके सरे तेणेव उवागढइ १
ता तं णामायकं सरं गिण्हइ १ ता णामाकं अणुप्पवाए
इणामकं अणुप्पवाय माणस्स इमे एयारुवे अच्चव्विए चिं-
तिए पत्थिए मणोगए संकप्पे सम्मुप्पाज्जिढा उप्पणे खलु
जो जंबुद्वीवे १ जरहेवासे जरहेणामंराया चाउरंत चक्रवट्ठीतं
जीय मेयं तीय पच्चुप्पण मणागयाणं मागह तिढ कुमा-

राणं देवाणं राइण सुवत्ताणिय करिएत्ता तं गत्तामिणं अ-
 हंपि जरहसरणो उवत्ताणियं करेमि तिकट्टु एवं संपेहिइ
 २ ता हारं मज्जं कुंम्लाणिय कमगाणिय तुम्याणिय व-
 त्ताणिय आजरणाणिय सरंच णामायकं मागदतिठो दगं
 च गेण्हइ २ ता ताए उक्किठाए तुरियाए चवत्ताए चंमाए
 ठेयाए जयणाए उध्धुयाए सिग्घाए दिव्वाए देवगइए वीती-
 वयमाणे २ जेणेव जरहेराया तेणेव उवागवइ २ ता अं-
 तलिखपम्बिणे साखखाणआय पंचवणाइ वत्ताइं पवर
 परिहिए करयत्त परिगहिय दसणहं सिरसावत्तं मत्तए अं-
 जली कट्टु जरहं रायं जएणं विजयणं वधावेइ २ ता एवं व-
 यासी अज्जिजिएणं देवाणुप्पिएहिं केवलकप्पे जरहेवासे
 पुरत्तिमेणं मागह तिठमेराएतं अहणं देवाणुप्पियाणं वि-
 सयवासी अहणं देवाणुप्पियाणं आणत्ती किंकरे अहणं
 देवाणुप्पियाणं पुरत्तिमिद्धेणं अंतवाले तंपम्बितुणं देवा-
 णुप्पिया ममं इम एयारुवं पीयंदाण त्तिकट्टु हारं मज्जं कुं-
 म्लाणिय कमगाणिय जाव मागद तिठोदगं च उवणेइ.
 तएणं से जरहेराया मागदतिठकुमारस्स देवस्स इमेयारुवं
 पीयदाणं पम्बिइ २ ता मागदतिठ-कुमारंदेवं सक्कारेइ स-
 म्माणेइता पम्बिसजेइ ॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते स० बाण ज० जरत र० राजाए णि०
 मुक्क्युंथकुं खि० उतावळुं दु० बार जोजन सुधी गं० जइने मा० मागध
 ति० तीर्थना हि० अधीपति देवताना ज० जुवनमां णि० पक्क्युं. त०
 तेवारे से० ते मा० मागध तीर्थना हि० अधीपति दे० देवता पोताना
 ज० जुवनमां स० बाण णि० पक्क्युं. पा० देखे, देखीने आ० कोपापमान

थयो रुं रुंथोथको चं क्रोधेकरी आकरो थयो कुं कोप्यो मिं क्रो-
 धरुप अशियो दीपतोथको तिं त्रण सल जिं नृकुटीए णिं लीलाटे
 सां चक्रावे, चक्रावीने एं एम वं कहेवा लाग्यो. कें कोण ठे जे
 इति संबोधने. यं ए वाणनो मुकणहार अं अप्रार्थित मरणनो पं
 वंढणहारो, दुं माठा पं तुळ लं लक्षणनो धरणहार, हिं हीणपुन्यो
 चां काली बोली तुटती चउदस अमावाशनो जण्यो, हिं लाज सिं
 शोभा पं रहित, जिं जे पुरुष मं मारी इं एवी ए ताड्यरूप प्र-
 त्यक्ष दीसती दिं दीव्य दें देवता संबंधिनी रिद्धि दिं प्रधान दें
 देवतानी जूं जोती क्रांति दें देवता संबंधी दिं देवताना अनुजाग
 अने महिमाए करीने लं लाध्या पं पाम्या अं जोगतां प्रत्ये सन-
 मुख आवे एवी रिद्धि उपर उण्पोतानी आपदाए परनी संपदानो अजि-
 लाषियको मारा जं जुवनने विषे सं वाण णिं नाखे ठे. तिं एवुं
 कहीने सिं सिंहासनथी अं उद्यमवंत थको उठे, उठीने जे जीहां
 सें ते एां नामांकित (नाम सहित) सं वाण ठे ते तीहां उं
 आवे, आवीने तं ते एां नामांकित सं वाण गिं ग्रहे, ग्रहीने एां
 नामना अक्षर अणुं वांचे. हवे नामना अक्षर वांचताथका इं एता-
 ड्यरूप हेवो अं आत्माथी उपन्यो अजिप्राय चिं चिंतारूप पं प्रा-
 र्थनारूप मं मनने विषे उपन्यो एवो चिंतारूप सं संकल्प सं सम्यक्
 प्रकारे उं उपन्यो. खं निश्चे जो इति आमंत्रणे जं जंबुद्वीप नामा
 द्वीपने विषे जं जरतक्षेत्रने विषे जं जरतनामे राजा चाण्चार दिशिना
 अंतनो करणहार चं चक्रवृत्त (चक्रनो धरणहार). तं ते जणी जीं
 जीत आचार ठे मे अमारो ती अतित काले थइ पं वर्तमान काले
 ठे मं अनागत काले थाशे. मां मागधतिर्थ कुं कुमार दें देवतानो
 रां राजा चक्रवृत्तने सुं जेटणुं कं करवानो आचार ठे तं तेजणी गं
 जां अं हुं पण, जं जरत राजाने उं जेटणुं कं करूं. तिं एम कहीने
 एं एवुं सम्यक् प्रकारे सं विचारे, विचारीने हां हैयानो हार मुं मा-
 थानो मुकुट कुं कुंल कं कर्मां तुं बाजुबंध वं देवदुष्य वस्त्र प्रमुख

आ० अनेरां पण शरीरनां आचरण स० ते वाण णा० नामांकित लझे
 मा० मागध तीर्थनुं द० पाणी राज्याजिषेक जोग गे० ले, लेझने ता० ते
 देवतामां प्रसिद्ध उ० उत्कृष्टी त्रिवहार जोग्य गति तु० मननी उतावली
 गति च० कायानी उतावली गति च० क्रोधे करो जेवो उतावली गति
 ठे तेवी ठे० चालवाना गुणमां निपुण ठेक ज० अति वेग गति ए चाखे,
 उ० शरीरना अवयव कंपावती गति सि० शीघ्र गति दि० प्रधान दे०
 देवतानी उंची गति वी० हींको हींको एवी उतावली गति करीने आ-
 वतोथको जे० जीहां ज० जरत राजा ठे ते० तीहां उ० आवे, आवीने
 अ० अधर आकाशे उजो रह्यो थको स० न्हानी घुघरी घमकावतो
 थको प० पांचवर्णनां व० वस्त्र तथा प० उत्तम प० चीर पहेंर्यां ठे जेणे
 एवो क० करतल (हाथनां तलां) प० परिग्रहित सहित वे हाथना द०
 दश लख सि० माथे आवर्तन करीने तथा म० मस्तके अ० अंजली
 करीने ज० जरत राजाने ज० जय वि० विजय शब्द करीने व० वधावे,
 वधावीने ए० एवुं व० कहे, अ० जीत्यो आज्ञा वश कयों दे० हे देवानु-
 प्रीय ! तमे के० केवल कल्प सघलुं ज० जरत क्षेत्र पु० पूर्व दिशे मा०
 मागध तीर्थनी मे० मर्यादा लगी अ० हुं तमारो विश्वासी दे० हे दे-
 वानुप्रीय ! तमारा देशनो वि० वशणहार अ० हुं तमारो आ० आज्ञा-
 कारी किं० (शेषक) चाकर हुं. अ० हुं तमारो दे० हे देवानुप्रीय ! पु०
 पुर्व दिशाना अ० अंत (ठेमा) नो पालक, पुर्व दिशाना माणसने उप-
 ख्यादिकनो निवारणहार हुं. तं० ते माटे वान्ठो दे० हे देवानुप्रीय !
 म० मारुं ए० एवुं पी० (प्रीतीदान) जेटणुं द्यो. ति० एवुं कहीने
 हा० हार म० मुकुट कुं० बेकुंरुल क० कमांनी जोमी जा० जावत् मा०
 मागधतीर्थनुं द० पाणी उ० जेटणुं आपे. त० तेवारे से० ते ज० जरत-
 राजा मा० मागध ति० तीर्थ कुमारनामे दे० देवतानुं इ० एवुं पी०
 प्रीतीदान (जेटणुं) प० ले, लझे मा० मागध तीर्थकुमार देवताने स०
 वचने करी सत्कारे सम्मा० सन्मान करे, वस्त्रादिके सन्माननीने उठी
 उजो थाय प० प्रतिविसर्जे (पोताना स्थानके जवानी आज्ञा दे).

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઠં માગધ તીર્થના દેવતાએ વિવાદમાં કોપથી
 જરતમહારાજાને એવાં વચન કહ્યાં:—એવો કોણ છે ? મર્ણને કોઈ ન વાળે
 તેનો વાંઠણહાર, માઠા લક્ષણનો ધણી, તુટતી ચૌદસ કાલીબોલી અ-
 માવાશ્યાનો જણ્યો, લજ્યા લલ્હિમણ કરીને રહિત.” એ વચન દેવતાએ
 કહ્યાં. એવાં વચન વરદામ અને પ્રજાસતીર્થના દેવતાએ પણ કહ્યાં અને
 એવાંજ વચન શ્લેષ્ટ રાજાએ પણ કહ્યાં, અને તે કેવલી ગણધરે સૂત્રમાં
 ગુંથ્યાં. હે દેવાનુપ્રીય ! તમારે લેખે તો જરત માહારાજા એવાં હીંણ-પુન્યા
 છે, તેથી દેવતાએ પૂર્વોક્ત વચન કહ્યાં છે, ને ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથ્યાં છે.
 તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “એ તો દેવતાએ કોપમાં વચન કહ્યાં છે, અને
 દેવતાની કહેણી ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથી છે. એતો અપેક્ષાયે વચન સૂત્રમાં
 ઘાલ્યાં છે, પણ જરત મહારાજા તો મહા જ્ઞાગ્યવંત છે.” ત્યારે હે દેવાનુ-
 પ્રીય ! જેમ એ વચન દેવતાએ તથા શ્લેષ્ટ દેશના રાજાએ કોપમાં જરત
 માહારાજાને કહ્યાં તેવાં ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથ્યાં, પણ જરત માહારાજા
 એવા નથી તેમ આર્ડકુમારે પણ વિવાદમાં બ્રાહ્મણોને કહ્યું કે, તમારા
 સરખા ધર્મના દેવી તથા હિંસા ધર્મના સ્થાપનહાર મંજારા સરીલાને
 બ્રહ્મ ઝોજન દે, તો નારકીમાં જાય. એ આર્ડકુમારે વિવાદમાં વચન
 કહ્યાં; તેનું કહેવું ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથ્યું છે. એ અપેક્ષાય વચન છે, પણ શ્રી
 તીર્થકરના સાધુનું ઉપદેશીક વચન નથી. અપેક્ષાય ઝંલખ્યા વિના જે
 અર્થ કરે તેને શ્રી તીર્થકરનો ચોર કહીયે. શાસ્ત્ર સૂત્ર પ્રશ્ન વ્યાકરણનાં
 ત્રીજા સંવરદ્વારમાં, દસ પ્રકારે સાચ કહ્યું છે. ચાર પ્રકારે જ્ઞાપા, સોલ
 પ્રકારનાં વચન, ત્રણ લિંગ, ત્રણ કાલ, એક વચન, દ્વિવચનાદિક સાત
 વિજ્ઞાપ્તિ, અપેક્ષાય વચન, (ઝવણિ) સ્તુતિ વચન, (અવણિય) નિંદ્યા
 વચન, ક્ષત્યાદિક સોલ પ્રકારનાં વચન ઝંલખીને પઠી સૂત્રનો અર્થ કરવો.
 (એય અરિહંતાણુણા) એવો અરિહંતદેવનો આજ્ઞા છે.

તમે અપેક્ષાય વચન જાણ્યા વિના કહ્યાં છે, ને વલી કહો છો કે,
 સૂયગમાંગ સૂત્રમાં કહ્યું છે, કે બ્રાહ્મણોને જમાલ્યાથી નારકીમાં જાય.
 એવાં સૂત્રનાં જુઠાં નામ લઈ અરિહંતની આજ્ઞાના ચોર કેમ થાઉં છો !

एवां अपेक्षाय वचनं तो सूत्रमां ठामठाम ठे. जेम सक्रेंद्र अने चमरेंद्र कोणिक राजानी पहे आव्या, अने अठार देशना राजा चेना राजानी पहे आव्या, त्यां धर्म सहाज दीधी (दलइता) कळुं ठे. ए पण इंद्रुं तथा राजानुं केहेवुं सूत्रमां गुंथ्युं ठे, ने ए पण अपेक्षाय वचन ठे. वली जगवती सूत्र शतक पहेले, श्री पार्श्वनाथजीना संतानिया कालासवेसी-पुत्र-अणगारे श्री महावीर जगवंतना स्थिवरने कळुं के, तमे सामायक न जाणो, तथा सामायकनो अर्थ पण न जाणो, इत्यादिक आठ प्रश्न पुठ्या. पठी श्री महावीरजीना स्थिवरे अर्थ वताव्या, त्यार पठी कालासवेसी-पुत्रे प्रतिबोध पामीने कळुं के, ए वचन में पूर्वे जाण्यां नही, सदह्यां नहिं, प्रतित्यां नहिं, रुचव्यां नहिं, इत्यादिक घणां बोल कळ्या. पठी कळुं के, हवे में जाण्यां, सांजळ्यां, सरदह्यां, प्रतित्यां, रुचव्यां, एम कळुं. हवे जुळ ! सामायकादिक आठ बोल जाण्या विना तथा सरदह्या प्रतित्या तथा रुचव्या विना श्री पार्श्वनाथजीना संतानीया केम कहेवाय ? परंतु ए अपेक्षाय वचन ठे. आ स्थिवरोने एवुं जाणपणुं ठे, एवुं पूर्वे कोइ पासे सांजळ्युं, जाण्युं, सरदह्युं, प्रतित्युं के रोचव्युं नहोतुं; पण ज्यारे स्थिवरे अर्थ कळो त्यारे जाण्युं के, आ स्थिवरोने एवुं जाणपणुं ठे. हवे जाण्युं, सरदह्युं, प्रतित्युं अने रुचव्युं, ए स्थिवरनी अपेक्षाय जेवां कालासवेसीए कळ्या तेवां अपेक्षाय वचन गणधरे सूत्रमां गुंथ्यां. तेम आर्जकुमारे पण ज्यारे ब्राह्मणोए गुरुपणुं जणाव्युं, अने ब्राह्मणोने जमाळ्यामां पुन्यनो खंध तथा मोक्षनुं अंग ठे एम जणाव्युं, त्यारे आर्जकुमारे तेनी कहेणीनी अपेक्षाए तेनो उतर दीधो के, जो एवुं सरदहे तो नारकीमां जाय. ए पण गुरुनी वुळे मोक्षने अर्थे दान देवा आश्री ना कही ठे, पण अहीयां अनुकंपादाननो प्रश्न नथी.

वली तेरापंथी कहेठे के “ उत्तराध्ययन सूत्रना चौदमा अध्याय मनी बारमो गाथायां जगुपुरोहीतने पोताना बेटाए कळुं के, ब्राह्मणने जमाने तो तमतमाए (सातमी नारकीमां) पहींचे, एम कळुं ठे. ए न्याये अमे गरीब मागता जीखारी तथा ब्राह्मण प्रमुख सर्व असंजतिने अनु-

कंप्री लावीने दान दीधामां पाप कहीये ठीए. ” तेनो उत्तर. हे देवानु-
प्रीय ! अहिं तो पहेलां जगपुरोहीते पोताना वेटाने संजम-तपनी व्या-
घात करवा वास्ते वेदनो मत बताव्यो ठे, तथा घरसां राखवा सारु मि-
थ्यात परुण्युं ठे. ते बापना अजिप्रायनो उत्तर दीधो ठे के, हे पीताजी !
तमे कळुं एम जो सरदहे तो तमतमाए पहाँचे, एम कळुं ठे. तेनी शाख
सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन चौदमानी गाथा ८ थी १२ सुधो. ते पाठ:-

अहं तायउं तह मुणीण तेसिं, तवस्स वाघायकरं वया-
सी; इमं वयं वेद विदो वयंति, जहा न होइ असुणाण
लोणो. ॥७॥ अहिंज वेए परिविस विप्पे, पुत्ते परिठप्प गि-
हंसि जाया; जोगाण जोगे सह इत्थियाहिं, आरणगां
होहि मुणि पसत्था. ॥८॥ सोयगिणा आय गुणिधणेणं,
मोहानिला पज्जलणा हिएणं; संतह जावं परितप्पमाणं,
लालप्पमाणं बहुहा बहुंच ॥९॥ पुरोहितं कमसोणं-
णंतं, निमंतयं तंच सुए धणेणं; जह कम्मं कामगुणेहिं
चेव, कुमारगति पसमिस्सवक्कं ॥ १० ॥ वेया अहिया न-
हवति ताणं, जुत्ता दिया नेति तमंतमेणं; जायाय पुत्ता
नहवति ताणं, कोनामत्ते अणुमत्तेज्ज एयं ॥ ११ ॥

अर्थ:-अथ अथ हवे ताण ते पिता तण त्यां (ते अवसरे) मुण
जावमुनि तेण तेना तण तपने वाण व्याघातकारी वचन वण बोदया. इण
ए वण वचन वेण वेदनां विण जाण वण कहे ठे. जण जेम नण न होय
अण अपुत्रीयाने लोण परलोक (मोह) ॥७॥ अण ते माटे वण वेद जणो,
पण जमासो विण विप्रने, पुण पुत्रने पण स्थापीने गिण धरने विषे जाण
हे पुत्र ! जोग जोगवीने जोग जोग सण इण स्त्री संघाते जुक्त जोगी
थइने पठी आण जजार अटवीसां होण थाजो मुण जुनी पण प्रशस्त
जला. ॥८॥ सोण पुत्रना वियोगनी चिंताथी जणयो जे शोक, ते शोक

रुषी अग्निए करी आ० आत्माना गुण ज्ञानादिरूपी इंधणे करी मो० मोहरूपी वायराथी प० प्रजदयो (बदयो) अ० अधिक तेथी सं० अग्निः कृत जा० अंतःकरण प० सर्व प्रकारे बलतोथको प्रवर्ते ठे, ला० अतिशे वचन बोलतोथको प्रवर्ते ठे, व० अनेक प्रकारे व० घणा लादय पादय कस्तोथको प्रवर्ते ठे. ॥१०॥ पु० पुरोहित तं० ते बे कुमारने क० अनुक्रमे कहेतो (देखामतो) थको प्रवर्ते ठे. नि० आमंत्रतोथको तं० ते सु० पुत्रने ध० धनेकरी ज० जेम कहेवानो पोतानो जाव हतो तेम अनुक्रमे का० कामजोगना जे गुण, ते मनोहर शब्दादिके करी आमंत्रतो थको प्रवर्ते ठे. कु० ते बे कुमार पुरोहित (तेना मोहांध पिता) प्रत्ये प० विचारीने वचन बोदया. ॥ ११ ॥ वे० वेद अ० जण्णायी न० न थाय ता० शरण, तथा जु० जमाड्याथी दि० विप्रने प्होंचामे त० नरके जा० जन्मेला पु० पुत्र न० न थाय ता० शरण. को० कोण ए तमारुं कछुं हे तात ! अ० माने ? ए० ए कछुं ते. ॥१२॥

ज्ञावार्थः—हवे जुड ! आ पाठमां तो पुत्रना तप संजमनी व्याघात करवा तथा तेने घरमां राखवा वास्ते पहेलांथीज पीताए कछुं के “ हे पुत्र ! जे वेदना जाण मोटा रुषीश्वर ठे ते पण एम कहे ठे के, एट्ठां कार्य कर्था विना मोक्ष न थाय. ‘ असूयाण लोगो ’ अपुत्रियाने गति नथी. ” एवां मिथ्यात-सूत्रमां जे वचन कछां ठे, ते वचन पोताना पुत्रने साचां सदहावे ठे अने अंगीकार करावे ठे.

वल्ली नवमी गाथामां खोटो मिथ्यात-मार्ग देखामे ठे के “ हे पुत्रो ! मोक्षमार्गनी बुद्धे तमे वेद जणो, ब्राह्मणोने ब्रह्म जोज यो; खिन्न साथे जोग जोगवो अने पुत्रने घरनो जार स्थापो; पढी मुनीपणुं लइ वनमां विचरवुं ते श्रेष्ठ ठे, प्रशंसनीक ठे. ” एम कछुं “ एट्ठां कार्य हे पुत्र ! तमे करा. ए कार्य मोक्षनां साधक ठे. पढी तमने मुनी पणुं लेवुं श्रेय ठे. एट्ठे एट्ठां कार्य कर्था विना मुनिपणुं लेवुं श्रेय नथी. ” एवो अजिमाय पिताए पुत्रने जणाव्यो. ए पितानुं केहेवुं सां जल्लीने पढी पुत्र बोदयो के “ हे तात ! ए कार्य मुक्तिनां अंग ठे अने

ए कार्यं कर्माविना मुनिपणुं श्रेयं नथी " एवं जे कोइ सदहे, तेने मिथ्यात्व लागे, अने ते नारकी जाय तो अटके नही; " एम कह्युं ठे; पण सेहेजे वेद जणें तो मिथ्यात न लागे अने नारकी न जाय. वली संसारने हेते अनुकंपा लावीने ब्राह्मणोंने जमाके तो मिथ्यात न लागे; अने नारकी न जाय. वली न्हाये धोये धर्म जाणें तो मिथ्यात लागे; पण सेहेजे संसारना हेते न्हाये धोये तो मिथ्यात न लागे; कारणके समझष्टि-श्रावक पण न्हाय धोय तो ठे. ते माटे मिथ्यात न लागे अने नारकीमां पण न जाय. हे देवानुप्रीय ! मिथ्यातने कारणे करी मुक्ति-नो हेतु जाणें, ते आश्री चापना कह्याना अजिप्रायनो उत्तर दीधो ठे. वली इहां तो एम कह्युं ठे के " वेद जणयाथी त्राण (सरण) जग्री; ब्राह्मणोंने जमाज्याथी तमंतमा पहुँचे, अने जाया पुत्र पण तारवां समर्थ नथी. माटे हे तात ! तमारां वचनने कोण माने ? " एम कह्युं ठे; पण एम नथी कह्युं, के ब्राह्मणोंने जमाज्याथी नारकीमां जाय. इहां तो ' जुतादियाणंति तमंतमेणं ' एम कह्युं ठे. एं शब्द तो अंधकारवाची ठे, अने तमंतमे नाम मिथ्यात अंधकारनुं ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन वीसमानी गाथा. ४५-४६-४७:—

जे લક્ષણં સુવિણ પઞ્જામાણે, નિમિત્ત કોઝહલ સંપગાઢે;
કુહેરુ વિજ્ઞા સવદાર જીવી, ન ગઢઈ સરણં તંમિકાલે ॥૪૫॥
તમંતમેણં વડસે અસીલે, સયાદુહી વિપ્પરિયા મુવેઈ; સંધા-
વઈ નરય તિરિખજોણિ, મોણં વિરાહિત્તુ અસાદુરુવે ॥૪૬॥
ઝેસિયં કીયગમં નિયાગં, નમુંચઈ કિંચિ અણેસણિજં;
અગ્નીવિવા સઘ ઝરકી ઝવિત્તા ઇન ચુર્જ ગઢઈ કટ્ટુપાવં ॥૪૭॥

अर्थ:—जे० जे वेशधारी ल० सामुद्रिके करी शरीरनां लक्षण सु० स्वप्ननो विचार प० लोकनी आगल कहेतो प्रवर्ते, नि० भूमिकंपा-विक अतितकाल प्रमुखनुं निमित्त जाणे, को० पुत्रादिकने अर्थें स्त्री प्रधारने एक पोतीआथी स्नान कराववाने विषे सं० अति आसक्त, कु०

કુમ્ભો આશ્ચર્યકારી વિં વિદ્યા મંત્રાદિકે કરી સં પાપની ઉપાર્જન કરે
કરી જોં જીવે, નં તે મંત્રાદિકથી ન પામે સં સરણ. મંત્રાદિક આધાર
જુત ન થાય તેં અંતકાલને વિષે. ॥ ૪૫ ॥ તં અતિ અજ્ઞાનપણે કરી
વં દ્રવ્ય યતિ (વેશધારી) અં શીલ રહિત સં સદાય દુઃ દુઃખી વિં
વિપરીતપણું મું પામે. પરલોકને વિષે સુખ પામવાની આશા હોય તે
દુઃખ પામે. સં નિરંતર જાય નં નરક તિં તિર્યંચ જોં યોનિને વિષે
મોં ચારિત્ર વિં વિરાધીને અં અસાધુરૂપ. ॥ ૪૬ ॥ ઝં આધાકર્મી
કિં યતિને અર્થે મુલે લાઘ્યા હોય તે નિં નિત્ય પિં નં ન મુકે કિં
કાંડ પણે અં સદોષ અગ્નીં અગ્નિની પરે સં સર્વ જં જહી જં થ
ફેતે ઇં હાંથી ચું ચવીને ગં જાય કં કરીને પાં પાપ કર્મ ॥ ૪૭ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઠું ! અનાથીજી મુનોરાજે શ્રેણીક રાજાને પ
હેલાં તો દ્રવ્ય અનાથપણું દેશામ્યું અને પઠો જાવ અનાથપણું દેશા
મ્યું કે, હે રાજન્ ! સાધુપણું લેશ શુરૂ સંજમ તથા પાંચ માહાવ્રત ન
પાલે, રસનો ચઢિ થઈ આધાકર્મ્યાદિક આહાર તથા સ્થાનકર્મી પ્રરૂ
પણા કરે, ઘણાં ઘટમાં મિથ્યાત્ ધાલે, પાંચ સુમતિને વિષે જતન ન
કરે, અને ઘણા કાલ સુધી મસ્તક મુંઝાવી તપ નિયમથી જે વ્રટ થાય,
તેને પોલી મુંઠીની ઉપમા દીધી. જેમ પોલી મુંઠીમાં કાંઈ નથી. તેમ
જેવ તો સાધુનો છે, પણ જ્ઞાન, સમક્તિ અને ચારિત્રરૂપી ધન નથી તેને
ચોટાં નાણાંની (કાચના કટકાની) ઉપમા દીધી. તે અસંજતિયકો સં
જતિ નામ ધરાવે એજ મિથ્યાત્વ તેને કાલકુટ વિષ સરખો કહ્યો. તેને
વિપરીત શસ્ત્ર ગ્રહે તેની અને અવિધે વૈતાલનો મંત્ર જપે તેનો ઉપમા
દીધી. ૩૦-થી-૪૪ મી ગાથા સુધીમાં ઘણો અધિકાર છે અને ૪૫ થી
૪૭ મી સુધી તો હાં લખી છે, તેમાં કહ્યું છે કે, વેશધારી યતિ સ્ત્રીપુરુ
ષનાં લક્ષણ પ્રરૂપે અને સ્વપ્નાનો વિચાર इत्याદિક પ્રરૂપે તેને ૪૬ મી
ગાથામાં અજ્ઞાની, મિથ્યાત્વી અને શીલ (આચાર) રહિત કહ્યો. તે
સદાય સુખથી વિપરીતપણું પામે, પરલોકે સુખ પામવાની આશા હોય
ત્યાં દુઃખ પામે, અને નિરંતર નર્ક તિર્યંચની યોનિને વિષે જાય. તે

ચારિત્ર વિરાધીને અસાધુરૂપ થાય. હવે જુન ! ૪૬ મી ગાથાના પહેલાં પદમાં તો અજ્ઞાનપણું તથા મિથ્યાત્વપણું કહ્યું, અને ત્રીજા પદમાં નર્ક તિર્યચની ગતિ કહી. એ ન્યાયે તંમતમે નામ મિથ્યાત્વનું છે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, इहां तो तंमतुमे शब्दे अज्ञानपणું कહ्यું છે, પણ મિથ્યાત્વ કહ્યું નથી. તેનો ઉત્તર હું દેવાનુપ્રીય ! અજ્ઞાનપણું ને મિથ્યાત્વપણું એ બન્ને એકજ છે. જ્યાં અજ્ઞાનપણું ત્યાં નિશ્ચે મિથ્યાત્વ છે, અને જ્યાં જ્ઞાનપણું ત્યાં નિશ્ચે સમકિત છે. સમદ્રષ્ટીમાં જ્ઞાનની નિયમા છે અને મિથ્યાદ્રષ્ટીમાં અજ્ઞાનની નિયમા કહી છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક આઠમે ઉદ્દેશે વીજે. इत्यादिक ठामठाम सूत्रमां अज्ञान અને मित्यात्व एकज कहुं છે. વલી ત્રીજા પદમાં નર્ક તિર્યચની ગતિ કહી છે અને ચોથાપદમાં અસાધુરૂપ કહ્યા છે, તે પણ મિથ્યાત્વ આશ્રી કહ્યું છે. જે દોષને નિર્દોષ સ્થાપે ને અસાધુપણાનાં કામ કરીને સાધુપણું સંદેહાવે, તેને ઢેતાલીસમી ગાથાના પહેલા પદમાં તંમતમે નામ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ આવે. તેથી ત્રીજા પદમાં નર્ક તિર્યચની ગતિ કહી, અને ચોથા પદમાં અસાધુપણું કહ્યું. વલી વીસમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, જે કર્મને વશે દોષ લગાવે પણ સ્થાપના ન કરે અને દોષને દોષ પ્રરૂપે, તેને તો નિશિથસૂત્રમાં પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે; તથા તેને વિરાધક સાધુ ઠહે ગુણઠાણે કહીયે; અને તેની ગતિ તો જઘન્ય જવનપતિ-દેવતાની અને ઉત્કૃષ્ટી પેહેલા દેવલોકની કહી. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક પહેલે ઉદ્દેશે વીજે. વલી પચીસમા શતકના ઠઠા તથા સાતમા ઉદ્દેશમાં ઠ નિયંઠા ને પાંચ ચારિત્રનો વિસ્તાર છે. ત્યાં કહ્યું છે કે, આરાધિક હોય તો ઇંદ્રપણું ૧, સામાનિકપણું ૨, તાયતિસગપણું ૩, કોટવાલપણું ૪, અને અહમિંદ્રપણું ૫, એ પાંચ માંહેલી દરકોઈ પદવી પામે. અને વિરાધિક હોય તો ચાર જાતનાં દેવતામાં જાય એમ કહ્યું છે.

વલી શ્રી પાર્શ્વનાથજીની ૨૭૬ આર્યાન તથા ડ્રૌપદીનાં લારલા (આગલા) જવમાં સુકુમાલીકા આદિ અનેક સાધપણામાં દોષ લગાવીને દેવતામાં ગયા કહ્યા છે; પણ વિરાધિક સાધુની નર્કતિર્યચની ગતિ

કોઈ ટેકાણે કહી નથી. સર્વથા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રથી કુંઠરી-
કની પેઠે જે ઋષ્ટ થાય તેજ નર્કમાં જાય. તેમ इहां ૪૬ મી ગાથાના
ત્રીજા પદમાં નારકીની ગતિ કહી. તે દોષને નિર્દોષ સ્થાપે તથા અસં-
જમપણાનાં કામ કરીને સાધુપણું સદ્દેહોવે તેથી મિથ્યાત્વ લાગે. તે માટે
૪૬ મી ગાથાના પહેલા પદમાં તંમતમે નામ મિથ્યાત્વનું છે અને તેથી
ત્રીજા પદમાં નર્કતિર્યચની ગતિ કહી. વલી નારકોમાં કોણ જાય, તે
૪૬ મી ગાથામાં કહ્યું કે ઉદ્દેશીક મુલનું આણ્યું, નિત્ય પિંનાદિક, ઇ-
ષણિક કે અષેષણિક કાંઈ પણ ઠોમે નહીં અને અગ્નિની પરે સર્વજ્ઞની
થાય, તે પાપકર્મ કરીને દોષને નિર્દોષ સ્થાપે તે નર્કમાં જાય તે આશ્રી
જાણવું. જેમ વીસમા અધ્યયનમાં તંમતમે નામ મિથ્યાત્વનું છે તેમ જૂ-
ગુને પુત્રે કહ્યું, તે પણ તંમતમા નામ મિથ્યાત્વ અંધકારનું છે. એ વાપના
કહેવાના અજિપ્રાયનો ઉત્તર દીધો છે. વલી તંમતમે શબ્દ પુરુષ લિંગ-
વાચી છે. શાખ સૂત્ર અણુયોગદ્વાર, એકારાન્ત, ઉકારાન્ત અને અકારાન્ત
શ્વેત્યાદિક શબ્દ પુરુષલિંગ વાચી કહ્યા છે. એ ન્યાયે તંમતમે શબ્દમાં
એકાર અંતમાં છે. અને ં અલંકાર વાચી છે. એ ન્યાયે તંમતમે શબ્દ
પુરુષલિંગ વાચી છે, અને નારકી તો સ્ત્રીલિંગ વાચી છે. પાઠમાં પુરુષ-
લિંગ વાચી શબ્દનો સ્ત્રીલિંગ વાચી અર્થ શીરીતે થાય ? તે માહ્યા હો
તે વિચારી જોજો. ત્રણ લિંગ જાણીને પઠી અર્થ કરવાની જગવંતની
આજ્ઞા છે. ત્રણ લિંગ જાણ્યા વિના અર્થ કરે તે જગવંતની આજ્ઞા ઘા-
હાર છે. શાખ સૂત્ર પ્રશ્નવ્યાકરણના વીજા સંવરદ્વારમાં. તમે મતના લોધે
તંમતમે શબ્દ પાઠમાં પુરુષલિંગ વાચી છે તેનો નારકી એવો સ્ત્રીલિંગ
વાચી અર્થ કરો ઠો, તે ઘણું અયુક્ત છે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ કોઈક ઉત્તરાધ્યયનના ટ્વાર્થમાં બ્રા-
હ્મણેને જમાડ્યા નારકી જાય એવો અર્થ લખ્યો છે. તેથી અમે કહીએ
ઠીક. ” તેનો ઉત્તર. હૈ દેવાનુપ્રીય ! અર્થ તો ઠઠ્ઠસ્થ આચાર્યના મનમાં
જેમ જાણ્યા તેમ લખ્યા છે. યથા પાયચંદસુરીજી, ધર્મસીંહજી, સતસા-
ગરજી, દોલતસાગરજી, અન્નયદેવસૂરીજી અને લક્ષ્મીવલ્લભજી

कोइक पाठनी टीका तथा अर्थ जुदी जुदी रीते कर्या ठे. घणा सूत्रपाठना अर्थ अने टीका तो सर्व आचार्योंए कर्यानो परमार्थ एक सरखो मले ठे, पण कोइक पाठना अर्थ अने टीकामां परमार्थ न्यारो ठे. ह्वे तमे कया आचार्यना कर्या अर्थ प्रमाण करोडो ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ दस पूर्वधारीना कर्या अर्थ तो सर्व प्रमाणमां ठे, अने बीजा अर्थ तो हमणा थोका कालना कर्या ठे. ते आचार्योंने पूर्वतुं ज्ञान नहोतुं, पण ते अर्थ मुळ सूत्रना पाठ साथे मले, अने केवलीनां वचन साथे भेलवतां विरुद्ध न पके तो प्रमाण ठे. बाकी पोतपोताना मतना लीधे मनमां जेम जाग्या तेम कर्या, ते प्रमाणमां नथी. जो केवलीनां वचनथी मले तो प्रमाण ठे.” तेनो उत्तर,

त्यारे हे देवानुप्रीय ! ऋगु प्रोहितने वेढे ब्राह्मणोने जमाड्याथी तंमतमा पहोंचामे कछुं, तेनो अर्थ तंमतमे शब्दे नारकीमां जाय. ए अर्थ तमे मतना लीधे प्रमाण केम करो ठो ? केमके त्यां तो जो गुरुनी बुद्धे मोक्षने हेते जाणे तो मिथ्यात्व अंधकारमां पके, एज अर्थ साचो ठे. वली तमे कहो ठो के, ब्राह्मणोने जमाड्याथी नारकीमां जाय त्यारे अमे तमने पुढीए ठीये के, तंमतमे नाम कइ नारकीनुं ठे ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, सातमी नारकीनुं नाम तंमतमा ठे. त्यारे हे देवानुप्रीय ! परदेशी राजाए पोणा वे हजार गामना हांसलनुं, मागता जीखारी तथा ब्राह्मणादिकने दानशाला मंसावी दान दीधुं, एम रायपश्रेणी सूत्रमां कछुं ठे. ए तमारे लेखे प्रदेशी राजा पण सातमी नारकीमां गयो जोइए. वली अनेक श्रावको जे अजंगद्वारे दान दीधा कहा ठे. ते सर्व तमारी कहेणीने लेखे सातमी नारकीमां गया जोइए. वली तमारा श्रावक न्याती, गोत्री, असंजति, अवृति ठे तेने जमाके ठे, गाय जेस प्रमुख तिर्थच असंजति अवृति ठे तेने पोषे ठे, तथा मागता जिखारी ब्राह्मणादिकने अंतकालमां पेटीयादिक दान दे ठे. ते सर्व दान देवावाला तसारा श्रावक तमारी सहादने लेखे तो सातमी नारकीमां कहा जोइए, तेवारे सर्प बीजमां (दरमां) धससो स्त्रीओ थाय तेनी परे

तेरापंथी खीसाणा (शरमींदा) थइने कहे के, गुरुनी बुझे मोक्षनो हेतु (धर्म पुन्य) जाणीने आपे तो नारकीमां जाय, अने संसारनो हेतु जाणीने आपे तो पण पाप तो लागे, पण सातमी नारकीमां न जाय. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! तमारी कहेणीने लेखे जिनमार्गी तो धर्म पुन्य न जाणे, पण मिथ्यात्वी पहेला गुणठाणाना धणी तो, सर्व मागता ज़ी-खारी अने गरीब ब्राह्मणोने दान दीधामां धर्म पुन्य अने मोक्षनो हेतु जाणे ठे, ते सर्व तमारी श्रद्धानी कहेणीने लेखे तो सातमी नर्कमां जवा जेइए; केमके तमे कहो ठो के “सूत्रमां केवलीए कछुं ठे के, ब्राह्मणोने जमाड्यामां धर्म पुन्य जाणे तो सातमी नारकी (तंमतमा) मां जाय.” त्यारे केवलीनां वचन सत्य ठे, संदेह जुठ नथी. ब्राह्मणोने तथा असं-जति अवृत्तिने दान दीधामां सर्व मिथ्यात्वी धर्म पुन्य जाणे ठे. ते सर्व तो तमारी कहेणीने लेखे सातमीए जाशे. हवे ठ नारकी खादी रही, तेमां तमारा साध श्रावक कोण जाशे ते कहो.

अहो देवानुप्रीय ! “ब्राह्मणोने जमाड्याथी (तंमतमा) सातमी नारकीए जाय. एवां जुठा अर्थ करीने अणसमजु जीवोना घटमां घोचा केम घालो ठो ? सूत्रमां वासुदेव चक्रवर्ती राज्यपट्टिमां मरे, तेनी पण सात नारकीनी समचय गति कही; पण एक सातमीमांज जाय एवुं कछुं नथी. सिंह मछादिक हिंसक जीव समचय नारकीमां जाए कछुं, पण एक सातमीमांज जाय एवुं कछुं नथी. वली नारकीमां जवानां चार कारण महा आरंजादिक समचय कछ्यां. तेनी शाख सूत्र ठाणायांग ठाणे चोथे. वली जगवती आदि बत्रीश सूत्रमां एवुं क्यांय पण कछुं नथी, के फलाणुं पाप कर्माथी सातमीमांज जाय. त्यारे ब्राह्मणोने जमाड्यां तंमतमा सातमीमांज जाय, एवुं एका-न्त वचन केवली केम कहे ? माह्या हो ते बीचारी जोजो. इहां तो नृगुप्रोदिते पेहेलां पोताना वेटाने वेदनो मत, तथा ब्राह्मणोने जमा-ड्यामां मोक्षनो हेतु तथा गुरुनी बुझीपणुं जणाव्युं ठे. ते बापना के-देवाना अतिप्रायनो उत्तर दीधो के, तमे कहोठो तेम सदहे तो तंमतमे

नाम मिथ्यात्व अंधकारमां पणे. वली ब्राह्मणोने जमाड्यां नारकीमां जाय, एवुं विवादवचनमां पापने कहे तोपण ग्रहस्थनुं वचन प्रमाणमां नथी; अने सूत्रमां तो गणधरे वाप बेटानी कहेणीनी अपेक्षानां वचन ग्रंथ्यां ठे. ते विवादवचन अने अपेक्षाय वचननो उत्तर. आर्द्रकुमारनी चरचासां लख्यां ठे. ते रीते जाणवा. वली आर्द्रकुमारने तो ब्राह्मणोण तथा ऋगुना बेटाने ऋगु-प्रोहीते पहेलां जीन-धर्मथी दिक्ताथी प्रणाम उतारवा वास्ते (वेदनो मत) मिथ्यात्वपणुं स्थाप्युं ठे, अने ब्राह्मणोनुं गुरूपणुं जणाव्युं ठे. तथा ब्रह्मज्जो जनमां पुन्यनो खंध, मोक्षनो हेतु, जणावी जिनधर्म निषेधयो ठे. तेथी आर्द्रकुमारे अने ऋगुप्रोहितना बेटाण ब्राह्मणोने जीनमतना छेपी जाणीने कळुं के, तमे कहो ठो तिम सदहीने ब्राह्मणोने जो जमाडे तो तंमतमा (मिथ्यात्व अंधकार) मां. प्होंचे अने नारकीमां जाय; एवुं विवादमां वचन कळुं; पण ते ग्रहस्थनुं विवाद वचन प्रमाणमां नथी. केवली मुनीराजनुं उपदेशीक वचन नीस्पृहिपणानुं नथी. नीस्पृहिपणे उपदेश वचन तो नमिराज रुषीए उत्तराध्ययन सूत्रना नवमा अध्ययनमां कहां ठे. इंद्रे ब्राह्मणनुं रुप बनावीने नमिराजना समकितना पारखा निमित्ते प्रश्न पुठ्या. ते ब्राह्मणने जमाड्या विषेनो नमिराज रुषीए उत्तर दीधो. ते पाठः—

जइत्ता विजले जन्ने, जोइत्ता समण साहणे;

जुच्चाय जिठाय, तउ गह्वसि खतिया ॥ ३७ ॥

एय मठं निसामित्ता, हेउ कारण चोइउं;

तउ नमिराय रिसि, देविंदो इण सबवी ॥ ३९ ॥

जोसहस्सं सहस्साणं, मासे मासे गवंदए;

तरसावि संजमो सेउ, अदितस्स वि किंचणं ॥ ४० ॥

अर्थः—ज० जो वि० घणा विस्तीर्ण ज० यइ जो० जमाडीने स० शाक्यादिक श्रमण मा० ब्राह्मणने द० (गाथादिक सुवर्णादिक दान)

दक्षणा दइने जु० मनोज्ञ काम जोग जोगवीने जि० यज्ञ करीने त०
त्यार पढी ग० जाजे तुं ख० हे कृत्रीराजा ! ३० ए० ए म० पूर्वोक्त अर्थ
नि० सांजलोने हे० जे जे सुखकारी अहिंसादिक जेम धर्म तेम जोगा-
दिक जाणवा. इत्यादिक हेतु का० कारणे चो० प्रेर्याथका त० तेवार
पढी न० नमिराज रुषी दे० शकेंद्र प्रत्ये इ० एम म० बोदया. ३९.
जो० जे कोइ स० दसलाख मा० मासमास प्रत्ये ग० गायनुं दान दे त०
एवा दातार होय तेने पण सं० संयम श्रेय होय. अ० (गायदिक)
अणदेता होय तेने अथवा किं० थोरुं पण न देतो होय तेने पण
संजम जलो. ॥ ४० ॥

जावार्थः—हवे जु० ! इहांतो इंडे समकितनुं पारखु करवा वास्ते
प्रश्न पुढ्या के, “ हे ! नमीराय ! तमे मोटा यज्ञ करीने, ब्राह्मणोने
श्रमण शाक्यादिकने जमावीने, दक्षणा दइने, अने मनोज्ञ जोग जोग-
वीने पढी दिक्षा लेजो. ” तेवारे नमिराज रुषीश्वरे कहुं के हे इंड !
दस लाख गायो महीने महीने दान दे, तेने पण संजम श्रेय ठे, अने
किंचित मात्र दान न दे, तेने पण संजम श्रेय ठे. ए जु० ! दानना वेश-
हारने अने अणदेणहारने वज्जेने संजम श्रेय (जलो) कह्यो; पण ब्राह्म-
णोने दान देवुं निषेधुं नथी. ए नमीराज रुषीनुं वचन श्री केवलीनीपरे
निस्पृहीपणानुं ठे. हवे जु० ! जो जीनमार्गमां केवलज्ञानीए असंजति,
अव्रति अने ब्राह्मणोने दान दीधामां सूत्रमां कोइ ठेकाणे पाप कहुं
होत तो, नमिराजरुषी एम कहेता के “ हे इंडे ! हुं तो असंजति अ-
व्रति अने ब्राह्मणोने दान देवामां पाप तथा नारकीनुं कारण जाणुं हुं ”
पण एम नथी कहुं. केमके तमारा सरखी श्रद्धा नमीरायनी होत तो
निषेधता, पण तेमनी तमारा सरखी श्रद्धा नहोती; तेथी तेमणे नि-
स्पृहीपणे वचन कहुं. ते केवलज्ञानी गणधरे सूत्रमां गुंथ्युं, ते वचन
प्रमाण ठे, पण आर्जकुमारनां तथा नृगुना वेदानां विवादवचन प्रमा-
णमां नथी. वली अही तो ब्राह्मण गुरुनी बुद्धे पुजावे ठे, तथा गुरुनी
बुद्धे (मोक्षने हेते) दान ले ठे, तेने धर्मना छेपी जाणी गुरुबुद्धे जमा-

ज्यामां पाप, मिथ्यात्व अने नर्कनुं कारण कह्युं; पण मागता जीखारी तथा दुर्बलने मरता देखी, अनुकंपा लावीने दान दे, तेमां तो आर्द्ध-कुमारे तथा ऋगुप्रोहितना पुत्रोए पण पाप कह्युं नथी; वास्ते ए अनुकंपा दाननो प्रश्न नथी.

तेवारे तेरापंथी कहेडे के “ मागता जीखारीने अनुकंपा लावीने दान देवामां लगार मात्र पुन्य होय तो, आणंद श्रावके असंजतिने दान देवानां पचखाण केम कर्या ? एवो अजिगृह केम लीधो ? ” तेनो उत्तर. हे देवनुप्रीय ! आणंद श्रावके मागता जीखारीने अनुकंपा आणीने दान देवाना पचखाण नथी कर्या. बलके आणंद श्रावके तो अनुकंपा दान दीधुं संजवे ठे; कारण के तुंगियानगरी प्रमुखना श्रावकोना घणा गुण वखाण्या. ते मध्ये अजंगद्वारे दान देता कहा, अने “ विठन्विय प-उरजतपाणा ” ज्ञात पाणी खाधा पठी बचे ते बाहार नाखे ठे, एवा गुण वखाण्या. बली सुयगकांग सूत्रना बीजा श्रुतष्कंधमां समचय श्राव-कना गुण (विरद) वखाण्या, त्यां पण अजंगद्वार वखाण्यो ठे. ते स-मचय श्रावकोमां आणंद श्रावक पण जेलो ठे. ते आणंद श्रावकने पण अजंगद्वार ठे. ते मोटे अनाथ दुर्बलने तो आणंद श्रावक दान देठे; पण “ अन्यतिथी, मिथ्यात्व मार्गना स्वामी, जिनमार्गना द्वेषी अने तथारूप पाखेंनीने दान दछं नही ” एवो सातमा उपाशकदशांगना पहेला अ-ध्ययनमां अजिग्रह लीधो ठे. ते पाठः—

तएणं से आणंदे गाहावइ समणस्स जगवउ महावीरस्स
अंतिए पंचाणु-वतियं सत्तसिस्का वइयं उवात्तस्स विहं
सावय धम्मं पम्बिजती ९ समणं जगवं महावीरं वंदंति
नमंसंति एवं वयासिः-नो खलु मे जंते कप्पइ अजप्पजिइ
अणउत्थियावा अणउत्थिय देवयाणीवा अणउत्थिय परि-
गृहियाणिवा चेइयाइ वंदित्तएवा णमंसित्तएवा. पुर्वि अ-

णालवत्तेणं आलवित्तएवा संलवित्तएवा; तेसि असणंवा
 ४ दाउवा अणुप्पदाउवा एणण्ड रायाजिउगेणं गणाजिउ-
 गेणं वलाजिउगेणं देवाजिउगेणं गुरुनिग्गहेणं वित्तिकं-
 तारेणं; कप्पति मे समणे निग्गंथे फासु एसणिजेणं अ-
 सणपाणं खाइमं साइमेणं वड पणिग्गह कंबल पायपुठ-
 णेणं पिठ फलग सेज्या संथारएणं उसह जेसज्जेणं पणि-
 लाजे भाणस्स विहरित्तते तिकहु. ॥

† अर्थः—त० तेवारे से० ते आ० आणंद गा० गाथापति सं० श्रमण
 जगवंत म० महावीर स्वामीनी अ० समिपे सर्व विचार सांजलीने प०
 पांच अणुव्रत स० सात शिक्षावृत (समकित पूर्वक) दु० वार वि० प्रकार
 सा० श्रावकनो ध० धर्म प० अंगीकार करे, करीने स० श्रमण जगवंत
 श्री माहावीर स्वामीने वं० वचने करीने वांढे न० मस्तके करीने नम-
 स्कार करे, वांढी नमस्कार करीने ए० एम व० कहे: नो० नाहि ख० निश्चे
 मे० मुजन जे० हे जगवंत ! क० कट्पे अ० आज पढी (समकित पाण्या
 पढी) अ० अन्यतिथीना साधु, गुरु, शाक्यादिक योगी, संन्यासि, अन्य-
 लिङ्गीना साधु अण० अन्यतिथी संबंधीया देव जैन तिथकर टाली हरि-
 हरादिक देवता अ० अन्यतिथी संग्रह्या जैनमतिना साधु चे० अरिहं-
 तनी आज्ञा विना निकल्या जमाली प्रमुख निनवादिक अव्यक्त तथा
 एकल विहारी उसन्नादिक पांच जेदे गुण रहित ढीला पासत्थाने व०
 वांदवा ए० नमस्कार करवो पु० पहेला अ० अणबोसतां प्रत्ये आ०
 बोलाववा, सं० तेणे बोलाव्या पढी पण बारवार संज्ञाषण करवुं ते परि-
 ब्राज्याकादिकने धर्म निमित्ते (कर्म कयने हेतुए) वांदवा, पुजवा, पंचांग
 प्रणाम के नमस्कार करवा न कट्पे. ते० तेने पूर्वोक्त रीते धर्म पुन्य अर्थे
 अ० असन, पान, खादिम, सादिम ए चार जातनो आहार द्रा० देवो अ०
 परतिथीने बारवार देवो ते मुजने न कट्पे; ए० पण एटहुं विशेष कार-
 तीक शेठनी पेरे रा० राजादिकना आग्रहथी देउं तो ग० क्रातीन्म पर-

वशपणे करीने देउं तो, बणबलात्कारे मनुष्यादिकने जोरे देउं तो, देण्डेव-
तादिकना कारणे. जुतावेष्टितपणे देउं तो, गुण गुरु, माता, पितादिकना
आग्रहणी देउं तो अने विण अटवी अथवा दुर्जिक्कादि कारणे देउं तो
व्रत न जागे. ए ठ आगार, हवे कण कटपे मेण मुजने सण श्रमण साधु
निण निर्ग्रथने फाण प्रासुक एण ४२ दोष रहित अण अन्न पाण पाणी
(झाकादिकनुं) खाण खादिम (फलादिक) साण स्वादिम (मुखवास
सर्वांगादिक) वण वस्त्र पण पात्र कण कांबली पाण पायपुठणुं
(रजोहरणादिक) पीण पाटीउं फण पुठनुं पाटीउं सेण उपाश्रय सण
संयारो (दर्ज व्रणां परालादिकनो साथरो) उण रोगापहारी औषध जेण
जेषज पथ्य प्रमुख साधुने योग्य ग्राह्य वस्तु धर्म वृद्धिकारी निर्जरा
(मोक्ष) ने अर्थे साधु प्रत्ये पण प्रतिलान्ततो थको विण विचरुं तिण
एम कहे. एवो आणंद आवके अजिग्रह लोधो ठे.

ज्ञावार्थः—हवे जुउं ! इहां तो “नोकप्पइ अजप्पन्नइए,” एटसे
आज पहेलां मिथ्यात्वपणामां मुजने कटपता हता, (ए काम करतो
हतो):-अन्यतिथीने (सामी सन्यासि तापसादिकने)१. अन्यतिथीना
देवने (ब्रह्मा विश्वु महेश्वरादिकने)२ अने अन्यतिथीए ग्रह्या जैनमतिना
चैत्यने (जैनमतीना साधु अन्यतिथीना जेला यया तेने)३, ए व्रणेने आज
पहेलां वंदणा नमस्कार करतो हतो, विना बोलाव्यां बोलावतो हतो, वारं-
वार बोलावतो हतो, अलाप सलाप करतो हतो, असनादि चार अहार देतो
हतो, तथा देवरावतो हतो ते हवे पढी वांडु नही, नमस्कार करुं नहि, पहेलां
बोलावुं नही, वारंवार बोलावुं नही, अलापसलाप करुं नही, अने अस-
नादिक चार अहार देउं नही, देवरावुं नही एवो अजिग्रह लोधो. हवे
तमे ज्ञानदृष्टी दइने जुउं के आज पहेलां मिथ्यात्वपणामां आणंदजो
आवक मागता ज्ञीखारीने वांदता हता, नमस्कार करता हता? के तथा-
रूप अन्यतिथीने (मिथ्यात्वना स्वामीने) गुरु करीने मानता हता अने
वंदणा नमस्कार करता हता? हवे आवकनां व्रत अंगिकार कर्या पहेलां,
जेने वंदणा नमस्कार करता हता तेनेज वंदणा नमस्कार आज पढी

કરત્રા ઢોહ્યા; તથા જેને પહેલાં બોલાવતા હતા તેનેજ બોલાવવું ઢોહ્યું, અલાપસલાપ કરવો ઢોહ્યો, તથા અસનાદિક ચાર અહાર દેતાં ઇત્યાદિ પૂર્વે કરતા, તે હવે ઢોહ્યા. વલી એવા અન્યતિર્થીને દાન દેવું પડે તો ઢ કારણે આગાર છે. તે 'રાયાઝિજગેણ' ઇત્યાદિક ઢ કારણમાં 'વિત્તિકંતારેણ' એવો પાઠ છે. એ પાઠનો અર્થ એમ છે કે, હું અનાથ ડુર્બલને (કંતાર) અટવીને વિષે ડુર્જિહ્વાદિ કારણે દાન દેવું હું, તેમાં જો કોઈ અન્યતિર્થી ક્રુધાતૃષાતુર ધીરુષ વ્યાસ થકો આવી, માગતાની પરે માગીને લઈ જાય તો દેવાનો આગાર છે. અટલે માગતા ઝિહ્વકને આણંદ શ્રાવક પણ દાન દે છે. એ લેખે અન્યતિર્થી અન્યમતના સ્વામીને પણ અનુકંપા આણીને તો દાન દે છે; પણ ગુરુની બુદ્ધે નથો દેતા.

વલી માગતા ઝિહ્વારી તથા અસંજતિને દાન દેવાનાં પચ્ચાણ કર્યાં હોય તો, ઢ ઢીંમીના આગારનું શું કામ છે? માગતા ઝિહ્વારીને વાસ્તે કાંઈ રાજા, ન્યાતીલા, માતા, પિતા, બલવંત, દેવતા, જવરાઈ કરીને કહે કે, તમે એને દાન દો? અર્થાત્ નજ કહે. એ તો રાજાદિક તથા-રૂપ અન્યતિર્થીને ગુરુ કરીને માને છે, તેને વાસ્તે જવરાઈ કરીને પણ કહે કે, "અમારા ગુરુને વંદણા નમસ્કાર કરો, દાન દો." એમ જવરાઈ કરીને રાજાદિક કહે તો અન્યતિર્થીના મતના માલેકને (મિથ્યાત્વીને) વંદણા નમસ્કાર કરવાનો અને દાનાદિક દેવાનો આગાર છે. એ પાંચ તો જવરાઈપણાના આગાર છે, અને ઢઠો અનુકંપા આશ્રો આગાર છે કે, એજ અન્યતિર્થી-મતનો-સ્વામી ડુર્જિહ્વાદિ કારણે અટવીને વિષે ડુર્બલપણે માગે તો દાન દેવાનો આગાર છે. એ લેખે અનુકંપા દાનનો કરણી તો આણંદ શ્રાવક કરે છે, પણ "અન્યતિર્થી-મતના-સ્વામી ધર્મના દેષી છે તેને આપું નહીં" એવો આણંદ શ્રાવકે અઝિગ્રહ લીધો છે; પણ આણંદ શ્રાવકને કાંઈ એવું પચ્ચાણ નથો કે "હું અસંજતિને આપું નહીં." વાસ્તે અસંજતિ અને અન્યતિર્થીમાં ઘણો ફેર છે. અન્યતિર્થી તો ૩૬૩ પા-લ્લંક મતના દેશાનુસાર, જૈનમાર્ગના દેષી, નિંદક છે. તેને આપતાં વાંદતાં અલાપસલાપ કરતાં જૈનમાર્ગને લઘુતા લાગે, પાલ્લંકમાર્ગ વીધે

अने लोक पण एम जाणे के, आणंद श्रावक एवा माह्या ठतां पाखंकी-
ने माने ठे, त्यारे ए पण कांश्क श्रावकने वंदनोक पुजनीक दिसे ठे. एम
घणा जीवोने शंका पके ते माटे अन्यतिथीने वांदवा, बोलाववा अने
आहारादिक देवा, ए त्रण वानां मुक्यां ठे. वली जो आणंद श्रावके
सर्वथा प्रकारे दान देवुं ठोरुयुं होय तो 'अन्यतिथी' एवो पाठ न जो-
इए, पण असंजति, अवृतिने दान दउं नहीं एवो पाठ जोइए. तेमां
जीखारी पण जेला आव्या, पण एवो पाठ नथी. हवे जेवो आणंद श्रा-
वकनो आचार हतो, तेवो १ लाख एए हजार सर्व श्रावकनो एज आ-
चार हतो. अन्यतिथीना त्रण बोल सर्वने करवा न कट्ये. ए त्रण बोल
तो सर्व श्रावक टाले ठे. ते अन्यतिथी मिथ्यात्वना स्वामी आश्री ठे,
पण मागता जिखारी तथा दुर्वलने अनुकंपा दान आपे, ते तो पांचमा
गुणवाणानी करणी ठे.

वली तेरापंथी कहेठे के, मागता जीखारी दुर्वलने, अन्यतिथी नहीं
त्यारे शुं स्वतिथी गणशो ? तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! साधु श्रावक
विना सर्व अन्यतिथी ठे, पांच स्थावर पण अन्यतिथी ठे, धानना दाणा
पण अन्यतिथी ठे, अने वेइंद्रियादिक जाव पण अन्यतिथी ठे, पण जे
गाममां घणा अन्यतिथी पाखंकी न होय त्यां साधुए चोमासुं रहेवुं कळुं
ठे. हवे जो त्यां धानना कण क्रोरु वे क्रोरु होय तो शुं ? क्रोरु वे क्रोरु
अन्यतिथी कहेवाशे ? हे देवानुप्रीय ! दाणा प्रमुख पांच स्थावर, वेइं-
द्रियादिक, रांक जीखारी, सर्व अन्यतिथी ठे, पण आणंद श्रावके प-
चल्या तेज अन्यतिथी पटू दर्शनना धणो गणीए. जे वांदवा जोग्य
लोकीकमां कहेवाय ठे तेने वांदु नहीं, वतलावुं नहीं, मिथ्यात्वमां ए
काम करतो हतो ते आज पढी करुं नहीं. मिथ्यात्वो हता तेवारे
जिह्मकने तो वांदता नहोता. ते माह्या हो ते विचारो जोजो. वली मा-
गता जीखारी आदि सर्वने अन्यतिथी जेला गणोने दान देवुं निषेधे,
तेने पुढवुं के, निशिय सूत्रमां साधुने कळुं ठे के, अन्यतिथी वा गृह-
स्थनो साथे विहार करे, गोचरी जाय तथा तेना जेदो एक जग्यामां

रहे तो मासिक प्रायश्चित्त आवे कछुं. वली आचारांगादिक अनेक सूत्रोमां ठाम ठाम अन्यतिथीना जेला रहेवुं तथा अलाप सलाप करवो वज्यों ठे. हवे तमे तो पांच स्थावर शुद्धम बादर, त्रण विगलेंद्रि, माखी मछर, चीनी, कंवेली (होलो), प्रमुख सर्व अन्यतिथीं गणोठो, अने साध आवक टाली सर्व अन्यतिथीज ठे, अने प्रजुए तो एकज रात अन्यतिथीं जेला रहे तो चोमासी प्रायश्चित्त कछुं ठे. हवे तमे सदाय जाव जीव सुधी जाणी जाणीने अन्यतिथीं जेला रहोठो. पांच स्थावर शुद्धम बादर सर्व जीवने अन्यतिथीं मानोठो. त्यारे तमारी श्रद्धाने खेले तमारा साधुजमां साधपणुं ठे के नही ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ ए तो ३६३ पाषंकी अन्यतिथीं ठे. तेनी संगत कीधे समकितमां शंका पके, ने अलाप सलाप वधे ते आश्री कछुं ठे; पण सर्व जीव अन्यतिथीं ठे ते आश्री नथी कछुं. ” त्यारे हे देवानुप्रीय ! आणंद आवके पण ३६३ पाखंकी, अन्यतिथीं, मिथ्यात्वना स्वामी, तेने वंदणा नमस्कार करवानो तथा आहारादिक देवानो अजिग्रह लीधो ठे; पण मांगता जीखारी आदि सर्व अन्यतिथीं ठे, तेने अनुकंपा आणीने दान देवानो (नियम) अजिग्रह नथी लीधो. ए जगवती सूत्रना त्रीजा पाठनो, आर्द्रकुमारनो, नृयुना बेटानो अने आणंद आवकनो, ए चारे आलावानो परमार्थ एकज ठे. एतो सर्व अन्यतिथीं, ब्राह्मणो, मिथ्यात्व मतना मालोक, ते आश्री ठे; कारणके तेने आवक दान आपे तो मिथ्यात्व लागे, परपाखंकीनो सांसतो परचो लागे अने अलाप सलाप वधे तेथी तेनो निषेध कयो; पण रांक, मांगता जीखारी अने दुर्बलने मरता देखीने अनुकंपा शुभजोग आणीने दान दे तेमां पाप कया सूत्रमां कछुं ठे ते बतावो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ मांगता जीखारी प्रमुखने अनुकंपा आणीने नंदनमणीयारे दान दीधुं तेथी देरुको थयो. ” एवा सादृश्य अनार्य वचन बोले ठे. तेनो उत्तर हे देवानुप्रीय ! ज्ञाता सूत्रमां नंदनमणीयारनो अधिकार ठे, त्यां तो एवो पाठ के अर्थ नथी के, ते दान दीधायो देरुको थयो. तमे कया

सूत्रना पाठार्थी कहो ठो ते बतावो. जो दान दीधायी देरुकापणुं पामे तो प्रदेशीराजा प्रमुख घणाश्रावक दानना देणहारा, सर्व दानना दातार, एवी अशुज गति पाम्या जोइए. वली तमारा श्रावक पण स-सारने हेते दान देठे, अंतकाले पेटीआ प्रमुख (दान) आपे ठे, अने अंतकाले कुतराने लाकु नाखे ठे, ते तमारी श्रद्धानी. केहेणीने लेखे तमारा श्रावक दानना देणहारा सर्व देरुकाथाशे अने एवी अशुज गती पामशे. हे देवानुप्रीय ! मतना लीधे एवां असत्य वचन केम बोलोठो ? ए. नंदनमणीयार दान दीधायी देरुकापणुं नथो पाम्यो. एतो मूलथीज साक्षात् मुक्तिमार्ग मुकीने, मिथ्यात्वीउनी संगत कीधी, मिथ्यात्वी थयो, जैन मार्ग उत्थाप्यो अने पठी मिथ्यात्वपणुं जडु जाण्युं. तेने मु-क्तिनो हेतु जाण्यो. तेथी देरुकापणुं पाम्यो. दानथी एवी अशुज गति थती नथी. तमे मतने लीधे एवां सूत्रनां जुठां नाम लइ अणसमजु खोकोना घटमां घोचा घालोने एवां कर्म केम बांधोठो ?

वली तेरापंथी कहे ठे के “श्रावक असंजतिने दान तो दे ठे, पण ते पक्किम्मवा जोग्य ठे, अने पनरे कर्मादानमां पंदरमुं कर्मादान ठे. जो असंजतिना जरण पोषण कर्या होय तो ‘आलोउं पक्किमुं मिठामि दुक्कं’ एटले ए दान देवुं तेपण कर्मादानमां ठे, ते माटे देवा योग्य नथी.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहांतो कर्मादान शब्दनो अर्थ “ए पंदर प्रकारे व्यापार (वृत्ति आजीविका) करी जीवुं नहिं” एवो अर्थ ठे. ए पंदर कर्मादाननो तमे खोटो अर्थ करो नहिं. “असंजतिनुं जरण पोषण कीधुं होय” एवो जुठो अर्थ तमे मतना लीधे केम करो ठो ? सूत्रमां एकज अक्षर जाणी जोइने उठो अधिको बतावे तो अनंत संसारी थाय. तमे ससा उपर अनुस्वारने जजो ए जाणीने बने अक्षर एक बतावीने अनंत संसार केम वधारो ठो ? सूत्रमां तो ‘असइ जण पोसणया’ एवा प्रगट अक्षर ठे. एक अक्षर उठो अधिको बोलीए तो अर्थनो फेर घणो पक्की जाय. जेम ‘कुंतिपुत्रो युधिष्ठिरः’ अने बींदुना आलोपथी ‘कुंति पुत्रो युधिष्ठिरः’ थाय. तमे पाठमां उठो अधिको अक्षर

बोलीने अर्थना अनर्थ केम करोगे ? सूत्रमां कहा तेम अर्थ केम नथी करता ? सूत्रमां तो अर्थ एम ठे के “ इंगालकम्मे ” कोयला करी बेची तेनो लाज लइ पोतानी आजीविका करे. ए काम श्रावक न करे, पण सहेजे घर काम माटे लावे तो इंगालकर्म न कहिए. एम यावत् चौद बोले करी श्रावक पोतानी आजीविका करे नही. तेम पंदरमो बोले (असइजण पोसणया) हिंसानी बुद्धे हिंसक जीव कुर्कट, मंजार, सुकर (कुकर), अने कुकर (कुतरा) इत्यादिकने तथा ज्ञानां लेवा माटे दासीने पोषे, तथा स्वार्थने (जोगने) हेते गुणिकाने पोषे, इत्यादिक पंदर कर्मादाने करी पेट जरीए ते कर्मादान कहेवाय. इहां कांइ दान देबुं ते पंदरमुं कर्मादान ठे एम अर्थ नथी. हवे जो दान देतां अने असंजतिना जरण पोषण करवामां कर्मादान लागे तो श्रावकने सातमुं व्रत मुलथीज रहे नही, कारण के श्री अरिहंतदेवना सर्व श्रावकोए पनरे कर्मादान (सातमा व्रतना अतिचार जाणीने) त्रिविधे त्रिविधे त्याग्या ठे. शाख सूत्र जगवती शतक ८ मे उद्देशे ५ मे. ते पाठः—

किमंग पुण जे इमे समणोवासगा जवंति तेसिं नो कप्पइ इमाइं पनरस्स कम्मादाणाइं सयंकरेत्तएवा कारित्तएवा करंतंवा अन्नन समणुजाणेत्तएवा तं० इंगालकम्मे १ वणकम्मे २ सामीकम्मे ३ जामीकम्मे ४ फोमीकम्मे ५ दंतवाणिजे ६ लखवाणिखे ७ केसवाणिखे ८ रसवाणिखे ९ वीसवाणिखे १० जंतपीलणकम्मे ११ निद्धंणकम्मे १२ दवग्गिदावणया १३ सरदहतत्ताव परिसोसणया १४ असतीपोषणया १५ इच्चे ते समणोवासगा सुक्का सुक्का निजा तिया जवया जविता कादमासे कादं किच्चा अण्थरेसु देवलोएसु उववत्तारो जवंति ॥

अर्थः—किं० शुं पु० वली जे० जे ५०, ए स० अमणोवासक

श्रावक ज्ञो होय तेण तेने नोण न कण कटपे इण ए वद्धमाण पण पंदर
कर्मना (आदान) हेतु प्रत्ये सण पोते करवा अथवा काण अनेरा पासे
कराववा अने कण करतां प्रत्ये जळुं जाणवुं (अनुमोदवुं) तंण ते कहे
हे:-इण कोयला आदिक अग्निएकरी आजीविका निमित्ते वेपार करवो
ते. १ वण वन कर्म वन ठेदन विक्रयरूप बीज पोषणादिक ते. २ साण
सकटादिक वाहन घमावी वेचे, इत्यादिक ते. ३ ज्ञाण ज्ञानेकरी पारका
अव्यने सकटादिकेकरी देशान्तरने विषे पहुँचारे अथवा वलध उंट
ज्ञाने आपे ते. ४ फोण हल कोदाजे करी जुमिकादिकनुं फोनवुं ते. ५
दंण दांत हाथीनो अने तेना उपलक्षणथो, चर्म, चामर, पुंठ, केशादि-
कनो वणज ते. ६ लण लाक्षादिकनो व्यापार ते. ७ केण केश, वाल,
वन इत्यादिकनो व्यापार ते. ८ रण मधादि रसनो व्यापार ते. ९ वीण
विष अने तेना उपलक्षणथो शस्त्रनो (हथियारनो) व्यापार ते. १० जंण
जंने (संचाए) करी इच्छाआदिक पीलवानो व्यापार ते. ११ निण वृषज
(आखला) ना वृषण (अरु) ठेदन करवानो व्यापार ते. १२ दण दव-
देवानी बुद्धि ए अग्नि सलगानवानो व्यापार ते. १३ सण सरोवर, ऊह,
तलाव आदिकना पाणी शोषवानो व्यापार ते. १४ अण दासदासीने
ज्ञाने देवा अथवा वेचवा माटे पोषण करवानो व्यापार तथा कुकमां
मंजारादिक जीवनुं वेपार अर्थे पोषण करवुं ते. १५ इतिउद्देश्यं. इण एवं
प्रकारे तेण ते सण श्रमणोपासक श्रावक सुण शुकल (उजला) जावथी
पोताना व्रतने विषे गाढा (ऊढ) श्रमचरी तथा कृतज्ञ सदाचारना
आरंजक, सर्व उपर हितना चिंतक, ए काण कालना समयने विषे काण
कास करीने अण अनेरा कोइएक देण देवलोकने विषे देवतापणे उण
उपजे एवा कथा.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! इहां तो एम कछुं ठे के, श्रमण जगवंत
श्री महावीरदेवना सर्व श्रावकोए पंदर कर्मादान त्रिविधे त्रिविधे करी
वोसराव्यां ठे. एटसे पंदरे कर्मादान सेवे नहिं, सेवरावे नहिं अने सेव-
ताने जसा पण जाणे नहिं. हवे तमे तो कहो ठो के, असंजतिनां ज-

रणपोषण करे तो पंदरमुं कर्मादान लागे. त्वारे तो आणंद प्रमुख सर्व श्रावक आरामोसर करता होता, न्याती-गोतीने जमावता होता, गाथो, जैसो प्रमुख तिर्यचने पोषता होता, अंतकाळादिक समये पेटीयां आपता होता अने कुतरांने लावु नाखता होता, दासदासी घरना टावर (ढोकरां) प्रमुखने पोषता होता अने संसारमां बेठा होता तेथी मागता जीखारीने पण दान देताज हशे. ए पूर्वोक्त सर्व संजति के असंजति ? इत्यादिक असंजतिनां जरण-पोषण करवावाळामां तमारी श्रद्धाने लेखे पंदरमुं कर्मादान लागे, त्वारे तेमनामां श्रावकपणुं रहे के नहिं? कारण के साधु जाणी जाणीने साधुपणामां दोष (अतिचार) लगानीने जाव जीव सुधी प्रायश्चित न ले तो साधपणुं रहे नहिं. तेम पंदरे कर्मादान श्रावकना सातमा व्रतना अतिचार कहा ठे. एवा अतिचार असंजतिना जरण-पोषण करवाथी जाणी जाणीने लगाने तो तेनुं श्रावकपणुं अने सातमुं व्रत केम रहे ? ते विवेकथी जुळ. वली ए कर्मादान पदुं नाम केम थयुं ? एवा व्यापारमां पाप घणुं ठे तेथी तेने कर्मादान अथवा अनार्य वेपार रळो, अने केइक व्यापारमां पाप थोमुं ठे तेने आर्य व्यापार कह्यो. शाख सूत्र पन्नवणा पद पेहेले. ते पाठः—

सेकिंतं कम्मारिया अणोगविहा पणत्ता तं० दोसिया सुतिया कप्पासिया मुत्तवेत्तीया जंरुवेयालिया कोळालिया एणवा-विणिया जेयावणो तहप्पगारा सेतं कम्मारिया. से किंतं सिप्पायरिया २ अणोगविहा पं० तं० तुणगा तंतुवाया पमागारा वेयगा वरुमा ठक्किया कठपाउयारी मुंजपाउरा उतारा पजारा पोगरा लोप्पारा संखारा दंतारा जंठारा जिजोगारा सेळारा कोमीगारा जेयावणे तहप्पगारा से तं सिप्पारिया ॥

अर्थः—से० ते कर्मआराजना हे जगवान! केटला जेद ? इति प्रश्न. उत्तर. हे गौतम ! क० ते कर्मआराजना अण अनेक जेद प० पदव्या

तं० ते कहेढे:-दो० कपमाना व्यापार १, सु० सुतरना व्यापार २, कं० कपास (रुइ) ना व्यापार ३, मु० मोती प्रमुख जवेरातना व्यापार तथा सराफ प्रमुख ४, जं० क्रियाणा विशेषना व्यापार ५, को० कांसी प्रमुखना तथा सोनारुपादिक (ज्ञांमा) वासणना व्यापार ६, ए० नरवावरणिका जातो विशेषतो व्यापार ७, जे० जे अनेरा पण एवा तं० तथा प्रकारना आरज व्यापार ८, से० तेने क० आर्य कर्म कहीये. हवे शिदपना जेद कहेढे. से० ते किं० शुं हे जगवान ! सि० शिदप (विज्ञान विशेष) आरज ? ते शिदप आरजना केटला जेद ? उत्तर. हे गौतम ! सि० शिदप आरजना अ० अनेक जेद प० परुष्या तं० ते कहेढे:-तु० तुनारानो विज्ञान ते आरज, तं० वस्त्रना वणनारा, प० पटोलादिकना वणनारा, वे० वेपरुनामा कोइ वि० विज्ञान विशेष, ठ० ठक्रियानामा विज्ञान विशेष, क० काष्ठनुं विज्ञान, मुं० मुज प्रमुखनुं विज्ञान, ठ० ठत्री करवानुं विज्ञान, प० चित्रामण करवानुं विज्ञान, पो० पोथी लखवानुं विज्ञान, लो० लेप करवानुं विज्ञान, सं० शंखनुं विज्ञान, दं० दांतनुं विज्ञान, जं० घर-वासणादिकनुं विज्ञान, जि० जीज्यारसनुं विज्ञान, से० सेख करवानुं विज्ञान, को० कोटकारनुं विज्ञान, जे० जे एवां अनेरां पण तं० तथा प्रकारनां विज्ञान, ते सर्व शिदप आरज जाणवा. से० तेने विज्ञान आरज कहीये. ५.

ज्ञावार्थ:-हवे जुळ ! श्री पन्नवणाजीना पहेला पदमां नव प्रकारना आर्य कह्या, तेमां चोथुं कर्म आर्य कहुं. तेमां नाणावटी, सुतरीआ, कपास रुइवाला, इत्यादिकवेपार करी पेट जरे, ते व्यापार आर्यमां गण्या. ते वेपारनुं नाम कर्मादान न कहीये. शामाटे के, ए व्यापारमां पाप थोळुं ठे, ते माटे श्री वीतरागदेवे आर्य व्यापार कह्या; अने पंदर कर्मादान वज्यां ते शामाटे के, एवा व्यापारमां पाप घणुं ठे. एवा कर्ममां सदाकाल हिंसाथी त्रस जीव हणाय ठे ते माटे कर्मादान कहीये. ए काम करी पेट जरुं वज्युं, साचो अर्थ तो ए ठे. वली जगवती तथा उपाशकद-शामां सूत्रार्थ जोइ वांचजो. वली तेरापंथीने पुढीए के, दानमां एवहुं

शुं जारे पाप ठे के तेने पंदरमा कर्मादानमां लइने घाढ्युं ? चार कारणे जीव नारकी अने तिर्यचनुं आयुष्य बांधे, तेमां पण दान न घाढ्युं. ते-मज अहार पापमां पण दानने न घाढ्युं. वली सुयगमांगना बीजा शु-सत्कंधना बीजा अध्ययनमां अधर्मना (पापना) करणहारनां लक्षण व-खाण्यां. तेनां माठां लक्षण अनेक प्रकारे वर्णव्यां ठे, तथा अनेक पाप नां कर्तव्य नाम लइ लइने वर्णव्यां ठे, तेमां पण दाननी करणी कही नथी. वली नारकीना नेरियाने पर्माधामी पाठला जवनां दुःकृत सं-जारीने पीमा देठे. तेमां परदारागमन, जीवहिंसा, चोरी, कपट, आल, नींदा, प्रमुख कार्य संजारीने वेदना देठे; तेमां पण दानरूपी अधर्म सं-जारीने वेदना देता कह्या नथी. त्वारे इहां बीतरागे एवुं जारे पाप दा-नमां शुं दीठुं ? के, दानने कर्मादानमां घाढ्युं ? हे देवानुप्रीय ! सूत्रमां तो 'असइजण पोसणया' ए पाठना अकर ठे. एनो अर्थ एम ठे के, स्वार्थ हेते हिंसक जीव पोषवा नही अने दासो गुणिकाने कुशील से-वरावी पैसा लेवा नही. एवा बेपारनी आजीविका श्रावके करवी नही; तथा घरमां जुवा प्रमुख जानवरोने चुगवा वास्ते कुकुरांने पालवां नही. तेमज घरमां उंदर थया होय तेनुं चक्षण करवा माटे बीलामी पालवी नही; आदि दुष्ट जानवर स्वार्थ निमित्ते पोषवां नही.

वली ए अनुकंपा दाननी करणी अनर्थादंरमां तथा कर्मादानमां होय तो कोइ तीर्थकरे, केवलज्ञानी ए तथा साधुए, कोइ श्रावकने अ-नुकंपा आणीने दान देवाना पचखाण केम न कराव्या ? कराव्या होय तो पाठ बतावो. वली तमे पण पचखाण नथी करावता. जो दानमां अ-नर्थादंर अने कर्मादान जाणे तो साधु पचखाण केम न करावे ? कारण के पापना पचखाण तो साधुए कराववाज कह्या ठे, पण जोगाजोग वि-चारे. जेमके कोइ पुरुष साधु पासे आवीने कहे के " हे स्वामी ! मुजने अणठाण्युं पाणी पीवानी सोगन करावो " तो सुखे करावे; पण कोइ कहे के " मुजने ठाणीने पाणी पीवाना पचखाण करावो " तो साधु न करावे. शामाटे न करावे ? तमारे लेखे सामी ठाणवानी हिंसा टवी;

પણ એ અજોગ પચ્ચાણ સાધુ ન કરાવે. તેમ સાધુ પોતાના ખાવાપીવાના પચ્ચાણ કરાવે, પણ અનુકંપા આણીને દાનદેવાના પચ્ચાણ ન કરાવે; કારણકે શ્રી જિનમાર્ગના શ્રાવકની કરણીમાં દાનદેવું નિશ્ચે વીસે છે, તે માટે એ પચ્ચાણ ન કરાવે. તમારી શ્રદ્ધાને લેખે તો અનર્થાદંક કર્મદાનમાં જાણીને ઠામ ઠામ સૂચમાં એ પચ્ચાણ કરાવવાં જોઈએ; પણ શ્રી વીતરાગદેવની એવી શ્રદ્ધા નહોતી. તમે મતને લીધે અણદુતી કુજુક્તિ લગામોઢો. વલી પ્રદેશોરાજા કેશીશ્રમણ કને ધર્મ પામ્યા પહેલાં મિથ્યાત્વી (નાસ્તિક મતિ) હતા, તે દિનનાં લક્ષણ વર્ણવ્યાં, તેમાં કશું કે, લોહી खरड्या हाथ रहेते, દીઠીને અણદીઠી કહેતે, અણદીઠીને દીઠી કહેતે, इत्यादिक અનેક પાપનાં કર્તવ્ય કરતો કહ્યો; પણ એમ ન કશું કે, દાન દયા રૂપી પાપ કરે છે. વલી જગવતીઝીના પંદરમા શતકમાં વિમલવાહન રાજાનાં લક્ષણ વર્ણવ્યાં. તીહાં 'શ્રમણપિર-કુલ' કહ્યો, પણ દાન દેતો દયા પાલતો કહ્યો નથી. વલી જંબુદ્વિપ-પદ્મ-તિમાં અવારુચિલાયા અનાર્થ વર્ણવ્યા. તે વર્ણનમાં પણ દાન દયા વર્ણવી નથી. ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! દાન દયામાં પાપ હોય તો ક્યાંકતો વીતરાગ-દેવ ઉપદેશ પદ્મમાં પાપમાં વર્ણવ કરત; પણ વીતરાગદેવની તમારા સરખી શ્રદ્ધા નહોતી એમ જાણજો.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે, “અસંજતિ અવ્રતિને દાન દેવું ક્યાં કશું છે ?” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! પ્રથમ તો શ્રી તીર્થંકર માહારાજે દાન દેવાની રીતી ચલાવી છે. પહેલાં ત્રણસોને અઘ્યાસી કોરુ એસી સાલ સોનૈયા વરસ દીવસ સુધો વરસોદાન દઈને પઢો દીક્ષા લે છે. તે અસંજતિ અવ્રતિને દાન દે તેમાં જો પાપ હોય તો, એ પાપની સ્થિતિ તીર્થંકરદેવ કેમ રાખે તે કહ્યો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “તીર્થંકર તો પહેલાં સ્ત્રીઝંથી જોગ જોગવે છે, રાજ્ય કરે છે તથા સ્નાનાદિક અનેક પાપનાં કામ કરે છે, તેમ એ પણ પાપનું કામ છે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એ જોગાદિક તો પૂર્વ જન્મના કર્મના ઉદયજાવ (જોગાવલી કર્મ) છે તે જોગવે છે. એ તો અર્થ-પાપમાં છે, પણ દાન દેવું તે કયા કર્મનો

ઉદયજાવ છે તે કહો. વલી એ અર્થ-પાપમાં છે કે અનર્થ-પાપમાં છે તે કહો; અને એ અનર્થ-પાપ શી રીતે જોગવે તે કહો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “જગવંત શ્રી મહાવીરજીએ વરસીદાન અસંજતિ અવ્રતિને લીધું તેનું પાપ લાગ્યું, તેથી તેમણે બાર વરસ દુઃખ લીધાં.” જે ઉપર મતના લીધે એવી ઓછી જોમો કીધી છે, તે ઢાલની ગાથા:—

લીધામે પાપ ને દિયામે ધર્મ, આપ તો રેહ ગયા કોરારે;
 દેવતા કનાંસું લે મીનલાંને દોધા, તરે વીરજીને પરુ ગયા ફોરારે.
 ચતુર વિચાર કરીને દેલો ॥ ૧ ॥

એવી ઓછી જોમો કરી છે. “દેવતાકનેથી સોનેયા જગવાને લીધા તેનું તો પાપ લાગ્યું, ને મનુષ્યને લીધા તેથી ધર્મ થયું, તો પણ આવ્યા તેમ ગયા અને પોતે તો કોરાને કોરા રહ્યા; પણ ઇટલું વિશેષ કે, દેવતા કનેથી લઈ મનુષ્યને લીધા, તેથી જગવાને સાઠાબાર વરસ ને પંદર દીવસ સુધી ઉદમસ્થપણમાં ફોના પડ્યા.” એવાં અનર્થ વચન બોલે છે. પણ જુઓ! હે દેવાનુપ્રીય! શ્રી મહાવીરજીએ તો દાનના ફોના જુગલ્યા (જોગવ્યા); પણ દાન તો અનંતા તીર્થંકર થયા તે સઘલાઈ લીધું છે. તેમજ મલીનાથ જગવાને વરસીદાન દેઈ દિક્ષા લીધી; પછી સવા પોહોરે કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું. એ વરસીદાન લીધું તેના ફોના મલોનાથ જગવાને ક્યારે જોગવશે તે કહો? હે દેવાનુપ્રીય! તમે મતના લીધે પ્રજા ઉપર એવાં અઠતાં આલ કેમ દો ઠો? તેવારે વલી તેરાપંથી કહે છે કે ‘એ તો અનાદિ કાલની સ્થિતી છે’ તો હે દેવાનુપ્રીય! એ સ્થિતી પાપ જાણીને રાખે છે કે કાંઈ શુભ ફલ (ગુણ) જાણીને રાખે છે? એ કરણી આર્ય પુરુષની છે કે અનાર્ય પુરુષની છે તે કહો.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “આ જગતમાં બે વોલ છે, વ્રત ને અવ્રત. અસંજતિને અને અવ્રતિને દાન આપે એ કરણી અવ્રતની છે, માટે વ્રતમાં એ કામ કરવું નહીં. અનુકંષા આણીને અસંજતિને અવ્રતિને દાન દે તેમાં વ્રત નિષેજે તો સંવર નિર્જરા થાય, પુત્ય બંધાય; પણ વ્રત નથી,

अव्रत ठे तेथी पाप लागे.” तेनो उत्तर. हे मंगलमूर्ति ! व्रतमां तो ए काम नथी ते सर्व जाणे ठे, पण दाननी करणी केस निषेधो ठो? ए तो अनुकंपा आणीने दे ते शुभ्र जोगनी करणी ठे, पण अव्रत नथी. जेम साधुजी गुरुदेवनी वैयावच करे, आहार वस्त्रादिक आणी आपे, हाथ पगादि चांपे अने तेलादिक मसले, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी ? वली साधु श्रावक गुरुदेवनी सामा जाय, गुरुदेव आव्याथी उजा थाय, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी? वली साधु श्रावक पांच प्रकारनी सजाय करे, वायणा? पुढणा? परियटणा? अणुपेहा? अने धर्मकथाए, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी ? वली श्रावक व्याख्यान सांजले, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी? ध्यान करे, धर्म उपदेश दे, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी ? पन्दिरे-हणादिक इत्यादिक अनेक शुभ्रकाम श्रावक करे, तेने व्रतमां गणो के अव्रतमां ? जो व्रतमां गणो तो कथुं व्रत निपजे ते कहो, अने जो अव्रतमां गणो तो, तमारी श्रद्धाने लेखे तो एकान्त पाप लागतुं जोइए; कारण के अनुकंपा आणीने दान दे तेमां तमे कहो ठो के, व्रत नथी तेथी पाप लागे. त्वारे पूर्वोक्त गुरु आदिकनी वैयावच करे, सामो जाय, अने सहायादिक करे, ए पण तमारी कहेणीने लेखे व्रतमां नथी, अव्रत ठे, कारण के तमे जगतमां वेज बोल कहो ठो, व्रत ने अव्रत. ए सजायादिक व्रतगां गणो के अव्रतमां ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ ए काम व्रतमां तो नथी, पण शुभ्र जोग निर्जरानी करणी ठे, तेथी कर्म निर्जरा थाय, पुन्य प्रकृति वंधाय.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अनुकंपा आणीने दान दे, ते पण शुभ्र जोगनी करणी ठे. तेमां निर्जरा थवानो अने पुन्य वंधावानो नाकारो नथी. तमे व्रत अव्रतनुं नाम लेइ अणसमजु लोकोना घटमां घोचा केस धा-लो ठो ? वली तेरापंथी कहे ठे के “भागता जीखारीने जे कोइ अन्न-पाणी वस्त्रादिक आपे, तेणे अव्रत वधार्थु.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! “जुख्या तृपातुर टाढे मरताने केटलुंक अव्रत घटतुं हुतुं ते अव्रवस्त्रा-दिक देइने वधार्थु.” एम तमे कहो ठो, पण श्री जगवंते तो निगोदा

दिक सर्व चोरासी लाख जीवाजोनने लाग नथी, तेथी चौदे राजघो-
कनुं अत्रत सघलाने सरखुं खुदबु कहुं ठे. वली रांकने तथा चक्रवत्ता-
दिक राजाने सरखुं अत्रत कहुं ठे. शाख सूत्र जगवती शतक् पहेळे
उद्देशे नवमे. ते पाठः—

जंतेति जगवंगोयमे समणंजगवं महावीरं वंदइ नमंसइ
त्ता एवं वयासी सेणुणं जंते ! सेठियस्सय तणुयस्सय कि-
वणस्सय खत्तियस्सय समाचेव अप्पच्चस्काणं किरिया क-
खइ? इंता गोणसेठियस्सय जाव अपच्चस्काण किरियाकखइ
सेकेणठेणं जंते एवं वुच्चइ? गोण! अविरइ पमुच्च सेतेणठे-
णं गोयमा एवंवुच्चइ सेठियस्सय तणुयस्सय जाव कखइ।

अर्थः—जं हे जगवंत ! एवे आमंत्रणे अथवा गुरु प्रत्ये कव्या-
णकारी वचन कहीने पुढे, जं जगवंत गोतम सण श्रमण (तंपस्त्री) जं
जगवंत श्री माण माहावीर प्रत्ये वं वांदे नं नमस्कार करे, वांदी न-
मस्कार करीने एण एम वण कहेता हवा. सेण ते णुण निश्चे जं हे ज-
गवान ! सेण श्रीदेवीनी मूर्तीना पाटबंध जेना मांथे बांध्या होय एवा
झेठने, तण रांक दरिद्रिने, किण कृपण दरिद्रिने अने खण कत्रो राजा-
ने सण सरीखी चेण निश्चे अण अप्रत्याख्यान क्रिया एटले अप्रत्याखान-
थी उपन्यां कर्मबंधरुप किण क्रिया कण लागे ? इति प्रश्न. उत्तर. इं हा
गौतम. सेण सेठने जाण यावत् अण अप्रत्याख्यान किण क्रिया लागे.
एटले श्रेष्ठी, दरिद्रि, रांक अने राजाने सरखी क्रिया लागे ठे. सेण ते
केण शा ठेण अर्थे जं हे जगवान ! एण एम वुण कहुं ? इति प्रश्न.
उत्तर. गोण हे गोतम ! अण इच्छा सर्वने ठे ते अत्रती पण आश्री. सेण ते
तेण लेणे ठेण अर्थे गोण हे गोतम ! एण एम वुण कहुं के सेण सेठने तण
दरिद्रिने जाण जावत् कण अप्रत्याख्यान क्रिया लागे.

जावार्कः—इवे जुळ ! इहां अत्रती एक कण अने वसाविकनी

એક તાર માત્ર પણ ન હોય એવા માગતા ઝીંઘારો રાંક, કૃપણ, દરિદ્ર, અને ચક્રવર્તીદિક રાજા, સર્વને જોગનું પાપ અને પરિગ્રહ તો વધતો ઘટતો છે, પણ અવ્રતની ક્રિયા શ્રી વીતરાગદેવે સર્વને સરખી કહી. તે તમે જાણતા થકા એ પાઠને હુપાવીને “અન્નવસ્ત્રાદિક નથી તેને અવ્રત થોમી છે અને અન્નવસ્ત્રાદિક દેવાવાલાં અવ્રત વધાર્યું.” એમ મતના લીધે જુઠું કેમ બોલોઠો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અવ્રતતો વધે ઘટે નહીં, સદાય સરખું છે, પણ અનુકંપા ગ્રાણીને અન્નવસ્ત્રાદિક આપે, તેથી આપવાવાલે અવ્રત સેવરાવ્યું કહીયે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અવ્રત તો આશ્રવ છે. તે આશ્રવને તમારા તેરદ્વારમાં અરુપી કહ્યો છે. તેમાં વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ એકે નથી અરુપી છે. તે અવ્રત (અરુપી વસ્તુને) સેવરાવે શીરીતે અને અરુપી વસ્તુ કોઈને શીરીતે આપી શકાય ? અવ્રતતો મોહની-કર્મનાં ઉદયે અપ્રત્યાખ્યાનની ચોકમીના જોગથી જીવને આશા, તૃષ્ણા અને અત્યાગજાવની લહેરો વર્તે, તેથી કર્મ લાગે તેને કહીયે; અને તેતો પોતપોતાની કનેજ છે. સેવરાવી સેવરાવાય નહીં, તેમ કોઈને આપી શકાય પણ નહીં. તમે મતના લીધે એવી કુયુક્તિ કેમ છગાવોઠો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “માગતા ઝીંઘારી હુર્બલ જુલે તરસે અને ટાઢે મરે તેથી તેનાં કર્મ કપાય, તેને અનુકંપા ગ્રાણીને અન્નવસ્ત્રાદિક દેવાવાલે કર્મ કપાતાં રોકી રાખ્યાં અને અન્નપાન વસ્ત્રાદિક સેવવાના જોગનું પાપ વધાર્યું.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! શ્રી જગવંતે તો પુજલ મેલવવા चाहतो होय, ने पुजल न मले त्वारे घणुं आर्त-प्यान करे, તેથી તેને આરંજ્યાદિક પાંચ ક્રિયા જબરી કહી છે; અને તે વસ્તુનો જોગ મલ્યાથી પૂર્વોક્ત પાંચ ક્રિયા પાતલી કહી છે. શાલ્વ સૂત્ર જગવર્તી શતક પાંચમે ઉદ્દેશે ઠહે. તે પાઠ:—

गाहावइस्सणं जंते ! जंमं विक्रिणमाणस्स केइ जंडं अव-
हरेजा तस्सणं जंते ! जंमं अणुगवेसमाणस्स किं आरंजि-
या किरियाकच्चइ परिग्गहिया किरियाकच्चइ मायावत्तिया

अपचखाणा मिच्छादंसण ? गो० ! आरंजिया किरिया
 कच्चइ परिग्गहिया मायावत्तिया अपचखाण किरिया कच्चइ.
 मिच्छादंसण-किरिया सियकच्चइ सियनोकच्चइ. अहसे जंमे
 अजिसमन्नागए जवई तउ से पढा सबान ताउ पयणुइ जवइ॥

अर्थः—गा० गाथापतिने जं० हे जगवान ! जं० क्रियाणा प्रत्ये
 वि० वेचतायकाने के० कोइएक जं० जंरु प्रत्ये अ० चोरे. त० तेने जं०
 हे जगवान ! जं० क्रियाणा प्रत्ये अ० गवेषणा करताने (जोताने) किं
 शुं ? आ० आरंजनी किं क्रिया क० लागे ? प० परिग्रहनी किं क्रिया क०
 लागे ? मा० मायाप्रत्ययनी क्रिया लागे ? अ० अपत्याख्याननी क्रिया लागे
 अने मिथ्या दंसण प्रत्ययनी क्रिया लागे ? गो० हे गौतम ! ते जंरु
 गवेषणहारने आ० आरंजनी क्रिया लागे, तेमज प० परिग्रहनी मा०
 मायाप्रत्ययनी अने अ० अपत्याख्याननी क्रियातो लागेज; पण मि०
 मिथ्यादंसणप्रत्ययनी क्रिया सि० कदाचित क० जो ग्रहपति मिथ्या-
 द्रष्टी होय तो लागे, ने सि० कदाचित न लागे (सम्यक्द्रष्टि होय तो न
 लागे). हवे क्रिया विषे विशेष कहेवे. अ० अथ हवे जो ते जि० क्रि-
 याणुं अजि० गवेषणा करतां लाध्युं ज० होय त० तेवार पढी (ते लाध्या
 पढी) से० ते ग्रहस्थने स० आरंजादि जे क्रियानो संजव ठे ते सर्व प०
 पातली ज० थाय. क्रियाणुं लाध्या पढी उध्यम थोमो ते माटे.

जावार्थः—हवे जुउ ! इहां तो एम कछुं के, गाथापतिनुं क्रिया-
 णुं (जंरु परिग्रह) चोरादिक लइ जाय अने गाथापति गवेषणा (शोध)
 करे, तेवारे आकुलव्याकुल आर्तध्यान जोगादिकनो उध्यम घणो थाय.
 तेथी आरंजिया, परिग्रहिया, मायावत्तिया अने अपचखाणीया, ए चार
 क्रिया तो घणी जवरी लागेज, अने पांचमो मिथ्यात्वनी क्रिया समकि-
 ति होय तेने न लागे, अने मिथ्यात्वी होय तो जवरी लागे. वली जे परि-
 ग्रहादिक चोर लइ गयो ठे ते गवेषणा करतां पावु आवी जाय, तेथी
 शंतोषजाव थाय, आकुलव्याकुल आर्तध्यान मटी जाय, तेवारे वीतराग

देवे पांच क्रिया पातली कही. ए न्याये मागता जीखारी, दुर्वल, जुख-
तृषा शीतादिकथी पीनीत, आकुल व्याकुल आर्तध्यान घणुं करे, अन्न-
वस्त्रादिकनी गवेषणा करे के “ हे दाता ! कोइ अन्न वस्त्रादिक आपो ”
एम आशा सहित गवेषणा करे वचन बोले. ते ज्यां सुधी तेने न मले
त्यां सुधी जोगादिकनो उद्यम घणो करे, तेथी आरंजादिक पांचे क्रीयां
तेने जवरी लागे; अने दातार दुःखी देखी अनुकंपा आणीने अन्नवस्त्रा-
दिक आपे, तेथी संतोषज्ञाव पामे, तेथी ए वस्तुनुं आकुलव्याकुल (आ-
र्तध्यान) पणुं मटयुं अने जोगनो उद्यम घटयो. तेवारे श्री वीतराग-
देवनी कहेणीने लेखे तो आरंजादिक पांचे क्रिया पातली लागे. हवें
तमे “अन्न वस्त्रादिक देवावाले परिग्रहनुं तथा जोगनुं पाप वधार्युं ” एम
कये न्याये कहोवो ? तमारे लेखे तो गाथापतिनुं धन (अर्नथनुं मुल)
चोर लइ गयो, तेथी आरंजादिक पांच क्रिया पातली लागे केहेवी जो-
इए; अने धन (पाप कराववावाळुं) पाळुं आव्युं तेथी पांच क्रिया आरं-
जादिक जवरी लागे केहेवुं जोइए; पण जगवंतनी श्रद्धा तमारा सरखी
नहोती. जगवंत तो मुर्छादिक आर्तध्यानथी जोगनो उद्यम घणो होय
तेनेज जबरुं पाप माने ले; माटे मागता जीखारीने अन्न वस्त्रादिक देइ
आर्तध्याननुं जबरुं पाप टलावे, तेने पाप कये न्याये लागे ? माह्या हो ते
वीचारी जोजो. वली धान्य, क्रियाणादिक देवुं कर्युं, ते घरमां पर्युं
होय त्यां सुधी धान्यादिक क्रियाणानी पांच क्रिया गाथापतिने जवरी
लागे कही, अने रुपीआ न लीधा तेथी रुपीआनी पांचे क्रिया पातली
लागे कही, अने धान्य क्रियाणुं लेवावाले नथी लीधुं त्यां सुधी तेने धान्य
क्रियाणानी पांचे क्रिया पातली लागे कही, अने रुपीया न दीधा त्यां
सुधी रुपीयानी पांचे क्रिया जवरी लागे कही; अने धान्यादिक क्रियाणुं
लेवावाळाने तोली दीधुं अने रुपीया लइ लीधा, तेवारे धान्यादिक क्रि-
याणानी तो पांच क्रिया पातली कही अने रुपीयानी क्रिया जवरी कही;
अने लेवावाले क्रियाणुं तोलावी लइ लीधुं, अने रुपीया परखावीने
आपी दीधा, तेवारे क्रियाणानी पूर्वोक्त पांच क्रिया जवरी लागे कही

અને રૂપીયા દીધા તેથી રૂપીયાની પાંચ ક્રિયા પાતલી કહી.

હવે જુઠું ! જ્યારે વસ્તુ ઘરમાં પકી હોય, તેવારે તે ઉપર મુઠ્ઠા હોય તેથી તેનો જાપતો રાખવાનો ઉચ્ચમ કરે તેવારે પાંચે ક્રિયા જવરી કહી; અને આગલાને વસ્તુ આપી દીધી, પોતાની મુઠ્ઠા મટી ને જાપતો રાખવાનો ઉચ્ચમ મઘ્યો, તેવારે પાંચે ક્રિયા પાતલી લાગે કહી. તેમ દાતારના ઘરમાં અન્ન વસ્ત્રાદિક પહ્યાં હોય ત્યાં સુધી તે ઉપર પોતાની મુઠ્ઠા ઢે તેથી પાંચે ક્રિયા જવરી લાગે; અને માગતા ત્રિચારીને હુર્વલ દુહીને જુલ્યા તરસા ટાઢે મરતા દેહીને અનુકંપા આણીને અન્નવસ્ત્રાદિક આપે, તેથી પોતાની મુઠ્ઠા મટી તેને શ્રી વીતરાગદેવના વચનને લેખે તો પાંચે ક્રિયા પાતલી લાગે. તમે વીતરાગદેવનાં વચન અંત્યાપીને દાતારને જુલું પાપ કશ રીતે લગામો ઢો ? તેવારે તેરાપંથી કહે ઢે કે “મહસ્થીનાં અન્ન વસ્ત્રાદિક પરિગ્રહમાં ઢે. અઢાર પાપનો, ઠવીસ વોલનો અને અન્ન-વસ્ત્રાદિકનો ત્યાગ કરે તેટલું તો વ્રત ઢે, અને જે રાખે તે સર્વ અન્ન-વસ્ત્રાદિક અન્નત-પરિગ્રહમાં ઢે. તે પોતે સેવે તો પાપ, વીજાને સેવવાને આપે તો પાપ અને સેવતાંને જ્ઞલું જાણે તો પાપ. એ લેખે દાતાર માગતા ત્રિચારીને અનુકંપા આણીને અન્ન વસ્ત્રાદિક આપે, તેણે તેને અવૃત્ત પરીગ્રહ સેવરાવ્યો કહીયે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય! પરિગ્રહને તો જગવંતે રૂપી ઘોફસીં કહ્યો ઢે, અને અન્ન, વસ્ત્ર, સોનું, રૂપું પ્રમુખ સર્વ પુજલને રૂપી આઠ-ફસીં કહ્યા ઢે. શાખ સુત્ર જગવતી શતક વારમે ઉદ્દેશે પાંચમે. તે પાઠ:-

રાયગિદે જાવ એવં વયાસી અહ જંતે ! પાણાશ્વાએ મુસા-
વાએ અદિણાદાણે મેહુણે પરિગ્રહે ૫ એસણં કશ વણે ક-
શગંધે કશરસે કશ્ફાસે પં? ગો.! પંચવણે ડુગંધે પંચરસે
ચંડફાસે. અહજંતે! કોહે ૧ કોવે ૨ રોસે ૩ દોસે ૪ અશ્કમા ૫
સંજલેણ ૬ કલ્લદે ૭ ચંડિકે ૮ જંમણે ૯ વિવાદે ૧૦ એસણં
કશવણે જાવ કશ્ફાસે પં? ગો.! પંચવણે પંચરસે ડુગંધે ચૌ-
ફાસે પં ૦ ॥ અહજંતે! માણે મદે દપ્પે અંજે ગથે અનુકોસે

परपरिवाए उकोसे अवकोसे उन्नय उनामे डन्नामे एसणं
कइवणे पं.? गो.! पंचवणे जहा कोहे तहेव ॥ अह जंते !
माया उवहि नियमि वलए गहणे एणुमे कक्के कुरुए जीमे
किविसे आयरण्या गुहण्या वंचण्या पलिउंचण्या साइ-
जोगेय एसणं कइवणे पं.? गो.! पंचवणे जहेव कोहे॥अह
जंते ! लोणे इच्छा मुच्छा कंखा गेहि तण्हा जिळा अजिळा
आसासण्या पन्हाण्या दालपण्या कामासा जोगासा जी-
वीयासा मरणासा नंदी रागे एसणं कइवणे पं? गो.! जहेव
कोहे॥अहजंते! पेखे दोषे कलहे जाव मिठा दंसणसल्ले ए-
सणं कइवणे? गो.! जहेव कोहे तहेव चौ फासे ॥

अर्थः—रा० राजग्रहि नगरीने विषे जा० जावत् गोतम ए० एम
कहेवे. अथ हवे जं० हे जगवान ! पा० प्राणातीपात मु० मृत्वावाद अ०
अदत्तादान मे० मैथुन अने प० परिग्रह ५. ए पांच ए० एने विषे क०
केटला व० वर्ण क० केटला गं० गंध क० केटला र० रस अने क० के-
टला फा० फर्स पं० कहा? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ते कर्मने
पुजलरूपणार्थी(पुजलात्मक ठे तेथी) वर्णादिक होय. एटला माटे पं०पांच
वर्ण दु० वे गंध पं० पांच रस अने च० चार फर्स (स्निग्ध, रुक्ष, शीत
अने उष्ण. ४) शुद्धम परिणामी पुजलने होय. कर्म शुद्धम परिणामी
ठे ते माटे. अ० अथ हवे जं० हे जगवान ! कोहे० कर्म उपार्जनहार
सामान्यरूप प्रणाम ते क्रोध १, अने को० विशेषरूप ते कोप २, रो० क्रो-
धनो अनुबंध ते ३, दो० स्वात्म अने परात्मने दोषे ते ४, अ० परायो
अपराध न सहे ते ५, सं० वारंवार क्रोधरूपी अग्नि बले ते ६, क० मोटा
हाड्देकरी जुंका वचन बोले ते ७, चं० क्रोधेकरी रुद्र आकार करे ते ८,
जं० दंकादिकेकरी युद्ध करे ते ए अने वि० अविनय बोले ते १०. ए
इहां कलहादिक क्रोधतां कार्य ठे ए सर्व एकार्य ठे. ए० एने विषे क०

केटला वर्ण, केटला गंध, केटला रस, जा० यावत् क० केटला स्पर्श प० कह्या ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! प० पांच वर्ण प० पांच रस दु० बेगंध अने चौ० चार स्पर्श प० पूर्वे कह्या ते. अ० अथ हवे जं० हे जगवान ! मा० मान प्रणाम उपार्जनहार कर्म. त्यां मान सामान्य नाम ठे अने मदादिक विशेष नाम ठे १, म० मद हर्ष २, द० दर्प ३, थं० नमे नही ४, ग० निःशंकपणं ५, अ० अनेरा पासे गुण कीर्तन करावे ६, प० पराया अवगुणवाद बोले ७, उ० पोते पोतानी रिद्धि उपार्जे ८, अ० अ-जिमानेकरी आत्माने तथा परने कषाय प्रतिज्ञावे ९, उ० उंचो जाव (अहंकारे करी) १०, उच्चा० जे आवीने नमेतेने गर्वे प्रवर्ते ११ दु० दुष्ट-पणे नमे १२. ए सर्व मानना बार बोल कह्या. इहां स्थंजादिक माननां कार्य ठे ए सर्व मानवाचक ठे. ए० एने विषे क० केटला वर्ण, केटला रस, केटला गंध अने केटला स्पर्श प० कह्या ? गो० हे गौतम ! प० पांच वर्ण इत्यादिक ज० जेम को० क्रोधने कह्या त० तेम कहेवा. अ० अथ हवे जं० हे जगवान ! मा० माया सामान्यपणे नाम उपधि इत्यादिक. तेना जेदः-उ० परने वंचन (ठगवा) निमित्ते समीप जाय १, नि० घणो आदर करी परने ठगे २, व० जेने जावे वांकी चेष्टा, वांका वचने बोले ३, ग० आगलाने वंचन अर्थे वचन जाल करे ४, ए० परवंचन अर्थे नीचो प्रवर्ते ५, क० मायाए करी अनेराने मारे ६, कु० माया विशेषे जं० कुचेष्टा करे ७, जी० परने (वंचन) ठगवा निमित्ते क्रिया अवलंबे ८, कि० मायाएकरी जवान्तरे अथवा एज जवने विषे किलविषि थाय ९, आ० मायाएकरी कांडक वस्तु आदरे १०, गु० पोतानुं स्वरूप गोपवे ११, वं० आग-लाने ठगे १२, प० वंचन अर्थे सरलपणं करी देखामे १३, सा० रुमा डवने पासुवा (खोटा) डव साथे जोके १४. ए सर्व मायायी एकार्थ ठे. ए० एने विषे क० केटला वर्ण, केटला गंध, केटला रस अने केटला स्पर्श प० कह्या ? गो० हे गौतम ! प० पांच वर्ण इत्यादि ज० जेम को० क्रो-धने विशे कह्या तेम मायाने विषे केहेवा. अ० अथ हवे जं० हे जगवान ! लो० लोच ए सामान्य नाम अने इत्तादि विशेष १, इ० अजिज्ञास २, मु०

रक्षण अनुबंध ३, कं० अप्राप्तिनी वान्छा ४, गे० प्राप्त अर्थने विषे आ-
शक्त ५, त० पाम्या अर्थने विषे तृष्णा न जाय ६, जि० विषयनुं ध्यान
७, अ० ऊढ अग्निनिवेश विषय चित्त ८, आ० मारा पुत्र तथा शिष्यने
एम होजो एवी आशीस ९, प० प्रार्थना (इष्ट अर्थनी याचना करे ते)
१०, ला० लालपाख करीने वारंवार मागे ११, का० शब्द रुपनी आशा
करे १२, जो० जोगरुपनी (गंध-रस-स्पर्शनी) आशा करे १३, जी० जीवी-
तव्यनी आशा करे १४, म० कोइ अवस्थाए मर्ण वान्छे १५, नं० स्मृ-
द्धिकां राग हर्ष ते नंदीराग वाजां विशेष १६. ए सोल ए सर्व लोच
वाचक ठे. ए० एने विषे जं० हे जगवान ! क० केटला वर्ण, केटला गंध,
केटला रस अने केटला स्पर्श प० कहा ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम !
ज० जेम को० क्रोधने विषे कहा तेम लोचने विषे पण कहेवा. अ० अथ
हवे जं० हे जगवान ! पे० पुत्रादि विषे स्नेह १, दो० दोष (अप्रितो) २,
क० प्रेम हास्य (कलह) जा० यावत् अज्ञाखान, पैशुन, रतिअरति, परप-
रिवाद, मायामोसो मि० मिथ्यात-दर्शन-सद्व्य इत्यादि पापस्थान. ए० एने
विषे क० केटला वर्ण, केटला गंध, केटला रस अने केटला स्पर्श कहा ?
ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पं० पंच वर्ण इत्यादि ज० जेम क्रोधना
कहा तेमज चार फर्स अठार पापने विषे जाणवा.

जावार्थः—हवे जुड ! ए पाठमां तो प्राणातिपात, मृषावाद, अ-
दत्तादान, मैथुन अने परिग्रह, ए पांचे रुपी चोफरसी कहा ठे. तेमज
क्रोधना दस जेद, मानना वार जेद, माया-कपटाइना पंदर जेद, लोच-
ना सोल जेद, अठार पाप अने आठ कर्म, ए सर्व बोलने रुपी चोफ-
रसी कहा ठे. जेम आठ कर्म चोफरसी पुद्गल पोतपोतानी कनेज रहे,
पण कोइने आपी शकाय नही, तेम पांचमा पाप परिग्रहने पण रुपी
चोफरसी कह्यो ठे. अन्न, वस्त्र, सोलुं, रुपुं प्रमुख अठफरसी पुद्गल
उपर मुठ्ठा ममता होय तेने परिग्रह कह्यो. ते रुपी चोफरसी ठे ते
पोतानो पोतानी कनेज रहे, कोइने आपी शकाय नही. तमे, “परिग्रह
रुपी चोफरसी ठे”, ए सूत्रनां वचन जाणता थका कह्यो ठे के “मागता

જિજ્ઞાસુને અનુકંપા આણીને અન્નવસ્ત્રાદિક જે આપે, તેણે પરિગ્રહ સેવરાવ્યો, પરિગ્રહ લીધો;” એવી મતના લીધે સૂત્રનાં વચન મરોની અર્થાતિ પરુપણા કેમ કરો ઠો ? વલી એજ વારમા શતકના પાંચમા ઉદ્દેશમાં અન્ન વસ્ત્રાદિકને પુદ્ગલાસ્તિકાય કહી છે. તે પુદ્ગલાસ્તિકાય રૂપી અઠફરસી છે, અને પરિગ્રહ (પાંચમા પાપ) ને રૂપી ચોફરસી કહ્યો છે. હવે તમે અન્નવસ્ત્રાદિકને અઠફરસી પુદ્ગલ જાણતાં ઠતાં પરિગ્રહ કેમ કહો ઠો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અન્ન, વસ્ત્ર, સોનું, રૂપું, જે ઉપર મુર્ઘા મમતા હોય તેને જાવ પરિગ્રહ કહીયે, અને તેને રૂપી ચોફરસી કહ્યો છે તે તો સેવરાવ્યો ન સેવરાવાય; પણ સોનું, રૂપું, અન્ન, વસ્ત્રાદિક દ્રવ્ય પરિગ્રહ છે, તે દ્રવ્ય પરિગ્રહ દાતારે સેવરાવ્યો. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! દ્રવ્ય પરિગ્રહથી કર્મ બંધાય કે જાવ પરિગ્રહથી બંધાય તે કહો. જો દ્રવ્ય પરિગ્રહથી કર્મ બંધાય તો, જરત મહારાજને જંબુદ્વીપપત્નિ સૂત્રમાં આરીસા-જુવનમાં ઘરેણાં કપનાં પહેર્યા થકાં કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું કેમ કહ્યું ? તથા ઋગ્વેદ મહાદેવ જગવાનની મારુદેવી માતાને હાથીને હોદે વેઠાં, લાખો ક્રોનો રૂપીયાનાં ઘરેણાં પહેર્યા થકાં, ગ્રહસ્થપણાના વેષમાં કેવલજ્ઞાન કેમ ઉપન્યું ? વાસ્તે દ્રવ્ય પરિગ્રહ કર્મ બંધનું કારણ નથી.

તેવારે તેરાપંથી પણ કહે છે કે, “કપનાં ઘરેણાં ઉપર મુર્ઘા મમતા હોય તેને જાવ પરિગ્રહ કહીયે. તે કર્મબંધનું કારણ છે. તે મમતા મુર્ઘા મંટી ગઈ, તેથી જરત મહારાજને તથા મરુદેવી માતાને કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું; અને ઘરેણાં કપનાં તો અજીવ પુદ્ગલ છે, તે કહેવા માત્ર દ્રવ્ય પરિગ્રહ છે, પણ કર્મબંધનું કારણ નથી. તે કપનાં ઘરેણાં અન્નત પરિગ્રહ ન કહેવાય.” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! માગતા જીજ્ઞાસુને અનુકંપા આણીને મુર્ઘા મમતા મટવાથી, અન્નવસ્ત્રાદિક અજીવ પુદ્ગલ અઠફરસી લીધા, તેણે પરિગ્રહ (કર્મબંધનું કારણ તે) સેવરાવ્યો, એમ મતના લીધે જુઠ કેમ બોલો ઠો ? તેવારે વલી તેરાપંથી એમ કહે છે કે “અન્ન વસ્ત્રાદિક અજીવ પુદ્ગલ અઠફરસી લીધા તેને તો તમે પાપ નથી માનતા; પણ

काचुं धान दे अने काचुं पाणी पाय तेमां एकीं डी जीवनी हिंसानुं तो पाप साग्युं के नही ?” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एकें डी जीवनी हिंसानुं तो पाप तमे बताव्युं, पण अनुकंपा शुज जोगथी पंचेडि जीवना प्राण जता राख्या, तेनुं तमे पाप केम कहो ठो ? कारण के ए अनुकंपादि कार्योंमां जेटली हिंसा थाय ते तो पाप खातेज ठे, पण जे जीव उगयों तेनो गुण जाणवो. एवा मिश्रस्थानना दाखला सूत्रोमां घणें ठेकाणें ठे. जेम चित्तप्रधाने घोरा दोरावीने कपटाइ करीने प्रदेशीराजाने समजाववानो उपाय कयों, तेथी चित्तप्रधानने अजयणानुं तथा कपटाइनुं पाप साग्युं; पण राजाने समजाव्यो तेनी धर्मदलाली कही ठे पण पाप दलाली नथी कही. वली ज्ञातासूत्रमां सुबुद्धि-प्रधाने जीतशत्रुराजाने पाणीनी अजयणा करीने समजाव्यो. तेथी तेने पाणीनी तो हिंसा लागी, पण राजाने समजाव्यो तेनुं पाप नथी कह्युं. तमे, धान कणुंका देइ काचुं पाणी पाइ अनुकंपा शुज जोगथी पंचेडि जीव मरताना प्राण राख्या तेने, जेखुंज पाप केम कहो ठो ?

वली तमारी वाणी सांजलीने तमने कोइ रजपुतादिकं कहें के “ हे स्वामी ! आपनी मरजी होय तो धान कणुंका अने काचापाणीनी हिंसाना त्याग करावो, अने आपनी मरजी होय तो पंचेडिजीवनी हिंसाना त्याग करावो, बेमानुं एक त्याग करवाना मारा जाव ठे. घणुं पाप जाणों तेना त्याग करावो. ” तेवारे तमे शेना त्याग करावशो ते कहो. तमारी श्रद्धाने लेखे तो धान कणुंका अने काचा पाणीना त्याग कराववा जोइए; (घणा जीवनी हिंसा टले माटे) पण जगवंतेतो पंचेडि जीवनी हिंसामां घणुं पाप कह्युं ठे, नर्कनुं आयुष्य बांधे कह्युं ठे, कारणके एकिं डथी अनंतगणी पुन्याइ पंचेडिनी वधती ठे, तेथी तेमां घणुं पाप मान्युं, अने श्रावकना पहेला व्रतमां पण त्रस-जीवनी हिंसानो त्याग करवो कह्यो. त्यारे हे देवानुप्रीय ! पंचेडि जीवनी हिंसानुं पाप घणुं हशेतो, पंचेडि जीवने अनुकंपा शुजजोग आणीने तेना प्राण राख्यानो घणों गुण केम नही हशे ? काह्या हो ते विचारी जोजो. वली अ-

નુકંપાં આણીને દાન દે, તેમાં શ્રી વીતરાગદેવે તો ધર્મ અધર્મ એકે પણ કહેવું નથી કહ્યું. શાસ્ત્ર સૂત્ર ઠાણાયાંગઠાણે દસમે ન્દેશે પહેલે. તે પાઠ:-

દસ વિદે દાણે પં૦તં૦ અણુકંપા ૧ સંગ્રહ ૨ ચેવ જ્ઞય ૩
કાદુણિણિતિય ૪ લજ્જા ૫ ગારવેણંચ ૬ અહમેપુણ-
સતમે ૭ ધમ્મે અઠમેવુત્તે ૮ કાહીશ્ય ૯ કયંતિય ૧૦ ॥

અર્થ:-દ૦ દસ વિ૦ પ્રકારે દા૦ દાન પરુપ્યું તં૦ તે કહેઁ:-અ૦
અનુકંપા (કૃપાકરીને દીન અનાથને દેવું તે) ૧, સં૦ સંગ્રહદાન (ક-
ષ્ટાદિકને વિષે સાજ્યને અર્થે દે તે) ૨, જ્ઞ૦ જ્ઞયના લીધે દાન આપે તે ૩,
કા૦ પુત્રાદિકના વિયોગને સમયે દાન દે તે તથા મુઆની પઢવાને વ-
રાદિકનું કરવું તે શોકદાન ૪, લ૦ ઘણા જણાની લાજે કરો દાન આપે
તે ૫, ગા૦ ગર્વે ધરવે તે ગર્વદાન (નાટકિયા મહાદિને તથા વિવાહ
સાદીને વિષે આપે તે) ૬, અ૦ અધર્મને પોષણહારું દાન તે (ગણિકા-
દિકને આપે તે) ૭, ધ૦ ધર્મનું કારણ તે ધર્મદાન (તે સુપાત્રે દાન) ૮,
કા૦ મુજને કાંઈક ઉપકાર કરશે એવી બુદ્ધિએ જે દે તે કાર્યકહિત-
દાન ૯, અને ક૦ એણે મુજને ઘણીવાર ઉપગાર કીધો હે, માટે હું પણ
જીર્ણગણ થવા કાંઈક આપું, એમ ધારીને દે તે. ૧૦ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-હવે હ્યાં તો દસ દાન કહ્યાં તેમાં સાતમું અધર્મ-દાન
કહ્યું. તે પોતાના વિષય હેતે તથા સ્વાર્થ હેતે વેશ્યાદિકને આપે તેને અ-
ધર્મ-દાન કહીયે; અને આઠમું ધર્મદાન તે નિયાણાદિક દોષરહિત, ચિત્ત,
વિત્ત અને પાત્ર શુદ્ધ જે સાધુને આપે તેને ધર્મદાન કહીયે; અને બાકી-
નાં આઠ શેષ રહ્યાં, તેનાં ફલ વિષે શ્રીવીતરાગદેવે પણ મૌન રાખી,
પુન્ય પાપનાં ફલ એકે કહ્યાં નહીં, ત્યારે આપણને શું જ્ઞાન હે કે, પ્રજુના
વિના કહ્યાં ન્યારાં નિર્ણય કરીયે ? વહી કેટલાક હ્યાં પુન્ય સ્થાપે હે,
કેટલાક મિશ્ર સ્થાપે હે, પણ તે વીતરાગની આજ્ઞા વહાર હે. વહી આ-
ઠમું દાન સાધુને દેતાં પુન્યનિર્જરા રૂપ લાજ થાય, પણ અરણીકરૂપીનો
પેરે-વિષય હેતે દે તો અધર્મ-દાન પણ થાય. જેમ ચોરને ચોરી કરવાની

साज्य (मदद) आपे तो अधर्मदान कहीए; केमके तेमां पोतानो पण स्वार्थ जेलो ठे ते माटे. एम करतां ए चोर बंधणमां पड्यो, तेने दुःखी देखीने अनुकंपा आपीने खानपान आपे तो ते अनुकंपा दान थाय. जेवां पोताना प्रणाम (दान आपतां) होय तेवुं दान कहीए. फल पण पोताना प्रणाम शुरू अशुरू होय तेवां लागे. जेम पात्र तो धर्मरुचि घणा शुद्ध होता, पण नागश्रीना जेवा प्रणाम होता तेवां फल लाग्यां. ते माटे दान, तप, जप, क्रिया अने दया, ए सर्व पदार्थनां फल पोताना प्रणाम पहे लागे ठे. जेम कोइ अज्ञव्य ठे, ते साधु जेलो रहे ठे अने साधु जेवुं खावुं पीवुं करे ठे, पण जेवा पोताना प्रणाम होय तेवांज फल लागे ठे. वली साधुनी परे कोइ शुरू व्यवहार देखी साधुनी बुद्धे वांटे तो तेने साधु वांद्यानां फल लागे के असाधु वांद्यानां फल लागे ? एम पोताना प्रणाम उपर घणी वार्ता ठे. बाकीनां आठ दान श्री वीतरागदेवे एकान्त धर्ममां पण नथी गण्यां, तेम एकान्त अधर्ममां पण नथी गण्यां. ए आठ दानमां एकान्त धर्म ठे के एकान्त अधर्म ठे, एम साधुए कांइ पण कहेवुं नही, मौन जाव राखवो. ए दान प्रशंसवां पण नही अने निषेधवां पण नही. एम जाणवुं जे, आगल आवके दान दोधां ठे तेनां जे फल थयां हशे ते आज पण आपनारने थशे. वली श्री वीरप्रभुना अंतैवासी आवके जे कार्य कयां, ते जो अनर्थदंरु पाप कर्मादान होत तो केम करत ? वास्ते ए करणी निषेधवारुप अथवा पाप कहेवारुप नथी. ए वातनो श्री वीतरागदेवे पण चोखी रीते निर्णय न कर्यो त्यारे आपणने शुं ज्ञान ठे ? एनो तो घणो विचार ठे. वली सूयगंगांग सूत्रना श्रुत्कंध पहेलाना अध्ययन अग्यारमां सावध दानमां मौन राखवुं कथुं ठे, पण पाप कहेवुं कथुं नथी. ते गाथाः—

दणंतं णाणु जाणेच्चा, आयगुत्ते जिइंदिए;
ठाणाइसंति सद्धिणं, गामेसु नगरेसूवा.
तहागिरं समारंजं, अढिपुनंति णोवए;

अहवा नञ्चि पुञ्चति, एव मेय मह वञ्चयं. ॥ १७ ॥

दाण्ठयाय जेपाणा, हम्मंति तसथावरा;

तेसिं सारक्कण्ठाए, तम्हा अञ्चि नोवए. ॥ १८ ॥

जेसिंतं उवकप्पंति, अन्नपाणं तहा विहं;

तेसिं छाजंतरायंति, तम्हा एञ्चि तिनोवए. ॥ १९ ॥

जेयदाणं पस्संसंति, वह मिञ्चंति पाणीणं;

जेयणं पप्पिसेहंति, वित्तिञ्चेयं करंति ते. ॥ २० ॥

दुहजं वित्तेण ज्ञास्संति, अत्थिवा एत्थिवा पुणो;

आयरयस्स देच्चाणं, निव्वाणं पाउणंति ते ॥ २१ ॥

अर्थः—पुर्ववत्. जुळ प्रश्न बीजो पाने ११९ में.

ज्ञावार्थः—इहे जुळ ! आ पाठमां एम कष्टुं ठे के, गाम या नगरमां गयाथी साधुने कोइ दाननो अर्थी, श्रद्धावंत ग्रहस्थी तथा राजादिक पुढे के, हे स्वामी ! हुं तस्माव कुवादिक खोदावुं या सलुकारादि वठं तथा पाणीनी परब बंधावुं ? ए अनुष्ठानमां पुन्य ठे के नहि ? एवी सावध (आरंभ कारणी) वाणी सांजखीने ' ए अनुष्ठानमां पुन्य ठे ' एम पण साधु न कहे, अने ' तमने पुन्य नथी ' एम पण साधु न कहे; कारण के ए बझे जाया महा जयतुं कारण ठे. अहीयां तेरापंथी एम कहेठे के, " जो पूर्वोक्त कार्योंमां पुन्य होय तो ' तमने पुन्य थशे ' एवुं केम न कहे ? " तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! दानने अर्थे त्रस स्थावर हणाय, ते जीवोनी रक्षाने अर्थे साधु एम न कहे के, तमने पुन्य थशे; कारण के साधु एम जाणे के, जो हुं ए परब तथा सलुकारादिक दानने प्रशंसीश तो मारा वचनथी त्रसस्थावर-जीवनी घात थाशे, एम जाणीने पुन्य न कहे; पण एम तो नथी कष्टुं के, हे साधु ! " ए दानमां पाप ठे, तेथी तुं पुन्य मत कहीश. " जेम भावक साधुजीना सामा जाय तेमां निर्जरा कही, पण मेह वरसतां ता-

ધુજીને પુઠે કે, હું ફલાણા સાધુજીના સામો જાઠં તેમાં મને શું ફલ થશે ? તેવારે સાધુજી જવાનું કહે નહીં, મૌન રાખે. હવે ગુરુદેવના સામા જવામાં (વિનયમાં) નિર્જરારૂપ લાજ જાણે છે, પણ જવાનું કહે નહીં; કારણ કે તે એમ જાણે કે, મેહ વરસતાં ગુરુદેવના સામા જવામાં નિર્જરારૂપ લાજ કહીશ તો મારી જાણ-સુમતિમાં કતર લાગશે, અને જો ના કહીશ તો વિનય જાગશે, એમ જાણીને મૌન રાખે. ઇત્યાદિક સામા આવવાની, સાધુ-સાધવી વાસ્તે જગ્યા, ઔષધ લાવવાની, અને ઊઠી ઊઝા થવાની આજ્ઞા માગે તો સાધુજી મૌન રાખે; પણ ગ્રહસ્થને આવવા જવાનું કહે નહીં. તેમ એ સાવધ-દાનમાં પ્રસ-સ્થાવર જીવની રક્ષાને અર્થે, પોસતુકારમાં તમને પુન્ય છે, એમ પ્રશંસે નહીં; અને માગતા ઝીલારીને અંતરાય પડે તેથી, તમને પુન્ય નથી, એમ પણ ન કહે. જે એ દાનને પ્રશંસે તેને ઢકાયની વધનો વંઢણહાર કહીએ; અને જે એ પોસતુકાર દાનને નિષેધે તેને માગતા ઝીલારીની (વૃત્તિ) આજીવોકાનો ઢેદનહારો કહીએ. એમ જાણીને સાધુ એ સાવધ પોસતુકાર દાનમાં, તમને પુન્ય છે અથવા નથી, એ બેમાંની એકે જાણ ન બોલે; મૌન રાખે. વલ્લી એ સાવધ-દાનમાં મૌન રાખવું કહ્યું છે. તેની શાસ્ત્ર સૂત્ર સુયગકાંગ શ્રુતકંધ બીજે અધ્યયન પાંચમે. તે ગાથા ૩૩ મી:-

દક્ષિણાં પન્નિલંજો, અઙ્ગિવા નઙ્ગિવા પુણો;

ણવિયાગરેજ મેહાવી, સંતિ મગ્ગં ચ વૂહણ ॥૩૩॥

અર્થ:—દાનનો પાં પ્રતિલાજકાલે ગ્રહસ્થને દેવા અને લેવા-વાલાને લેવા, એવો વર્તમાન વ્યાપાર દેખી અં પહાં પુન્ય છે એમ ન કહે, કહે તો પ્રસંજમની અનુમોદના થાય. વાં અથવા નાં પહાં પુન્ય નથી એમ પણ ન કહે, કહે તો વ્રતિ ઢેદ થાય. મેં એ કારણે પંક્તિ અસ્તિ નાસ્તિ ન કહે. હવે સાધુ કેમ બોલે તે કહે છે. સં જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપ મં મોક્ષમાર્ગની વૃદ્ધિ થાય તેમ વુ બોલે.

જાવાર્ય:—હવે જુલ ! આ પાઠમાં પણ એમ કહ્યું છે કે, એ સાવ-

धदानमां पुढ्यां थकां “ तमने गुण ठे अथवा गुण नथी ” एम साधु एके वचन न कहे. बुद्धिवंत साधु तो जेम ज्ञान, दर्शन अने चारित्र वधे तेम बोले. ए बन्ने ठामे प्रभुए मध्यस्थ जाव राखवो कह्यो. पुन्य, पाप के, मिश्र, एके न कहेतां मौन राखवुं कहुं. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, पुढ्यां थकां मौन राखे, पण मनमां शुं जाणें? तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय! सूत्रमां प्रभुए जे वस्तुनो परमार्थ कह्यो होय तेज प्रकार कहेवो, अने सूत्रमां ज्यां प्रभुए मौन राखवानुं कहुं होय त्यां मौन राखवो; अने मन-मांतो एम जाणें के, जेटली अनुकंपा शुभ्रजोग ठे तेढलो रुनो पुन्यनो ज्ञाग जाणवो, अने जेटली हिंसा अशुभ्रजोग ठे तेढलो जुंनो पापनो ज्ञाग जाणवो.

तेवारे वली तेरापंथी कहेठे के “पोसतुकारमां तथा सावधदानमां शु-भ्रजोगनुं पुन्य अने हिंसानुं पाप, ए बन्ने वात केम श्रद्धो? कांतो पुन्य श्रद्धो के पाप श्रद्धो.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय! साधुने कोइए उघामे मोढे बोलतां, वायुकायना असंख्यात जीवनी घात करतां उलटजावथी दान दीधुं. तेने शुं थयुं? धर्म के पाप ते कहो. वायुकायना जीव मुआ तेनुं पण धर्म अने उलट जावे दान दीधुं तेनुं पण धर्म? के वायुकायना जीव मारीने दान दीधुं तेमां पाप? तेवारे तेरापंथी पण कहेठे के “वायुका-यनी हिंसा थइ तेतो पाप, पण उलट जावे दान दीधुं तेमां हिंसानो जाव नथी तेथी धर्म घणुं ठे.” त्यारे हे देवानुप्रीय! ए दानमां पण हिंसानुं तो पाप लाग्गो, पण शुभ्रजोगनुं अने अनुकंपानुं पाप केम कहो? ए दानमां हिंसा तो ठे, अने अनुकंपा शुभ्रजोग पण ठे. तेथी एकान्त पुन्य अथवा एकान्त पाप, एम एकान्त वचन न कहेवुं. तेथीज श्री वीतरागदेवे मौन राखवी कहो ठे. वलो दान तो अनेक प्रकारनां ठे. कोइमां एकान्त मोह हेतु ठे १, कोइमां एकान्त नर्क हेतु ठे २, कोइमां पोतपोताना प्रणाम उपर पुन्य पापनां फल ठे ३, अने कोइमां पात्र कु-पात्र उपर पुन्य पापनां फल ठे ४, पण दानरूपी समुद्रनो गणधरदेवे पण निकाल नथी कथों. यतः—

आकाशे ताराणां संख्या, त्रण संख्यादु महि तले;

श्रावणे बिंदुनां संख्या, पात्र संख्या न विद्यते ॥२॥ स्पष्टार्थ.

माटे एम जाणजो जे, एनो विचार घणो ठे. श्रीवीतराग वदे ते खरुं.

वली तेरापंथी कहे ठे के, साधु विना पुन्यनुं क्षेत्र क्यांय नथी. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! साधु तो धर्मनुं पुन्यनुं क्षेत्र ठेज तेमां शुं कहेवुं ? पण बीजाने दीधाथी पोताना अनुकंपा जावे शुज जोगथी कदाचित गुण थाय तो ना कहेवाय नही. वली साधु विना पुन्यना क्षेत्रनी ना कहे तेने पुढीए के, साधु तो साक्षीपचीस आर्य देशमां ठे. तेमां तो नव प्रकारे पुन्य निपजे; पण अनार्य क्षेत्रना लोकोने नव प्रकारे पुन्य निपजे ठे के नहि ? जो निपजे तो केवी रीते निपजे ? केमके त्यां साधु तो नथी, अने बीजाथी तमे पुन्य मानता नथी. हवे अनार्य देशमां नव प्रकारे पुन्य कइ रीते थाय ? त्यां अठार प्रकारे पाप तो निपजे ठे, पण पुन्य केटला प्रकारे निपजे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ नव प्रकारे पुन्य निपजे एवा तो त्यां (अनार्य देशमां) पात्र नथी; पण मन, वचन, कायाना जोग शुज वर्ते, तेथी पुन्य निपजे ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अठार प्रकारे पाप तो सर्व जगतमां ठे, पण नव प्रकारे पुन्य एक आर्य-क्षेत्रमां ज ठे, एवं तमे कया सूत्रथी कहो ठो ते पाठ अमने देखामो; अने अनार्य-क्षेत्रमां त्रण जोग संबंधीआ पुन्य ठे, शेष नथी ते पण सूत्रपाठ अमने बतावो. वली तमे कहो ठो के, अनार्य-क्षेत्रमां जोग जला प्रवर्ते तेनुं पुन्य ठे शेष नथी. त्वारे जीव उगारवाना प्रणाम अने मरताने अनुकंपा आणीने दान देवाना प्रणाम, ए करणीमां कयुं ध्यान, कइ लेश्या अने कया प्रणाम ? शुज के अशुज ते कहो. साधुश्रावकना दानमां पुन्य होय तेवुं तो नथी; पण अनुकंपा आणीने दुर्बलने मरता देखीने दान आपे, तेमां शुज जोग ठे के अशुज जोग ठे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ सावजदान (जीवाहिंसा सहित) मां तो तमे पण मौन राखवी कही कहो ठो, पण निर्वध

રોટી, શેક્યા ચણા, સિરણી (મિઠાઈ) અને પ્રાસુક (જનું) પાણી, માગતા જીવારીને અનુકંપા આપીને આપે, તેમાં કોઈ ઠેકાણે સૂત્રમાં ગુણ કહ્યો હોય તો બતાવો. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રમાંતો પ્રાસુક દાનમાં તથા અનુકંપા દાનમાં ઠામ ઠામ ગુણ કહ્યો છે, પણ તમારા સરખા અદ્રષ્ટ-કદ્યાણીકોની દ્રષ્ટીમાં આવતું નથી. પ્રથમ તો ઠાણાયાંગ સૂત્રના નવમા ઠાણાના પહેલા ઉદ્દેશમાં નવ પ્રકારે પુન્ય કહ્યું છે. તે પાઠ:-

નવ વિદે પુન્ને પં૦ તં૦ અન્નપુન્ને ૧ પાણપુન્ને ૨ વઢપુન્ને ૩
લેણપુન્ને ૪ સયણપુન્ને ૫ મણપુન્ને ૬ વયપુન્ને ૭ કાય-
પુન્ને ૮ નમોકાર પુન્ને ૯ ॥

અર્થ:-ન૦ નવ વિ૦ પ્રકારે પુ૦. પુન્ય પં૦ પરુપ્યું તં૦ તે કહે છે:-
અ૦ પાત્રને વિષે જે અન્નાદિક દેવું તેથી તીર્થકરનામાદિ પુન્ય-પ્રકૃતિનો
બંધ, ને તેથી અનેરાને દેવું તે અનેરી પુન્ય પ્રકૃતિનો બંધ. ૧ પા૦ પાણી
પુન્ય. ૨ વ૦ વઢ પુન્ય ૩ લે૦ ઘર. ૪ સ૦ સંચારો. ૫ મ૦ ગુણવંત ઉપર
દર્પ. ૬ વ૦ વચનની પ્રશંસા. ૭ કા૦ પર્યુપાસના (સેવા). ૮ ન૦ નમસ્કાર
પુન્ય ઉક્તંચ. ૯.

અન્ન પાનં ચ વસ્ત્રં ચ, આલયં શયનાશનં;

શ્રુશ્રુષા વંદનં તુષ્ટિ, પુન્યં નવ વિધ સ્મૃતં ॥ ૧ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-હવે જુઝ ! આ પાઠમાં શ્રી વીતરાગદેવે એમતો નથી
કહ્યું કે, એક સાધુનેજ દીધે પુન્ય બંધાય. અહીં તો સમચય કહ્યું છે કે,
અન્નદીધે પુન્ય, પાણીદીધે પુન્ય, જગ્યાદીધે પુન્ય, ઇત્યાદિક નવ પ્રકારનાં
પુન્ય કહ્યાં છે. સાધુજીને દીધાં તીર્થકર ગૌત્રાદિ પુન્ય પ્રકૃતિ બંધાય,
અને અનેરાને દીધે અનેરી પુન્ય પ્રકૃતિ બંધાય. હવે પુન્યની બેતાલીસ
પ્રકૃતિ છે. તેમાં સાધુજીને દીધાથી તો તીર્થકરાદિક પ્રકૃતિ બંધાય
અને અનેરાને દીધાથી અનેરી પુન્યપ્રકૃતિ બંધાય. જ્ઞાતાવેદની પં-
ચેન્દ્રિની જાત, મનુષ્યની ગતિ, મનુષ્યનું આયુષ્ય, ત્રસ નામ, બાદર નામ
અને પ્રજાસ તામ ઇત્યાદિક પુન્યપ્રકૃતિ બંધાય. હવે તમે કહોગો કે,

साधु विना बीजा कोइने दीधे पुन्य न बंधाय. त्यारे साधुने दीधां तो तीर्थकरादिक पुन्यप्रकृति बंधाय एम कहुं ठे; पण बाकीनी पुन्यप्रकृति केहेने दीधां बंधाय ते कहो. वलो तिर्यचनुं शुज दीध आयुष्य पुन्य-प्रकृतिमां कहुं ठे. ते तमारा साधुने दीधायी उंट, घोडा, हाथी प्रमुख तिर्यच थाय के बीजाने दीधायी थाय ते कहो.

तेवारे तेरापंथी पण सोधुं कहेठे के “ साधुने समझ्ठी श्रावक दान आपे, तेथी विमानीक देवतानुं आयुष्य बंधाय, तथा शातावेदनी उंच गौत्र इत्यादिक शुज पुन्यप्रकृति बंधाय; पण साधुने दीधां तिर्य-चनुं आयुष्य तो बंधाय नही. ” तो हे देवानुप्रीय ! जुठ ! ए तिर्यचा-दिकनुं आयुष्य, इत्यादिक पुन्यप्रकृति अनेराने दीधां बंधाय के नही ? अन्न-पुत्रे इत्यादिक अकेका प्रकारथी बेतालीस पुन्यप्रकृति बंधाय के नही ? न्यारी न्यारी अकेका प्रकारथी बंधाय एम सूत्रमां कहुं होय तो बतावो. अहीं तो टीका तथा टवामां कहुं ठे के, साधुने दीधायी तीर्थकर नामादिक प्रकृति बंधाय, अने अनेराने दीधायी बेतालीस मां-हेली अनेरी पुन्यप्रकृति बंधाय. साधुनेज दीधे पुन्य बंधाय, अने बीजाने दीधे पुन्य न बंधाय, एहुं कोइ ठेकाणे ठाणायांगनी टोकामां अथवा टवार्थमां कहुं होय तो बतावो. तमे एवा पुरातन आचार्यनी कीधेली टीका तथा टवार्थ उत्थापौने कहोठो के “एक साधुनेज दीधां पुन्य बंधाय अने अनेराने दीधां पुन्य न बंधाय, एकान्त पाप लागे. ” एवा मनंमां आवे तेवा खोटा अर्थ करीने अनंत संसार केम वधारो ठो ? वली साधु विना पण दान देवामां गुण चित्तप्रधाने केशीश्रमण मुनीराज पासे बताव्या ठे. तेनी शास्त्र सूत्र रायप्रशेणी. ते पाठः—

तं जइणं देवाणुप्पिया पयसीसरन्नो धम्म माइस्केखा बहु गुणत्तरं फलं होखा. तेसिं बहुणं समण माहण जिस्कूयाणं तंजइणं देवाणुप्पिया पएसिस्स बहुणं गुणत्तरं होखा जणवयस्स. १ अर्थः—जुठ पाने १२२.

ज्ञावार्थः— हवे जुन ! चित्तप्रधान सरखी श्रावक, जैन मार्गने तथा नव तत्वनो जाण, तेणे केशीश्रमण मुनीराजकने विनंती करी के, हे स्वामी ! तमे प्रदेशीराजाने धर्म संज्ञलावो तो श्रमण शाक्यादिकने, ब्राह्मणने अने मागता जिखारी जिह्नुकने घणो गुण थाशे. एम सूत्र पाठमां कहुं. हवे श्रमण ब्राह्मण अने जिह्नुकने शो गुण थशे कह्यो ते कह्यो. शुं प्रदेशीराजा समज्यार्थी “ श्रमण ब्राह्मण अने जिह्नुक तरी जाशे ” ए गुण कह्यो के “ राजाप्रदेशी समज्यार्थी श्रमण ब्राह्मण जिह्नुकने जिह्ना सहेलाइथी मलशे ” ए गुण कह्यो ? तमे मतनो कदाग्रह ठोकीने विचारो. ए पाठनुं साचुं रहश्य तो एम देखायं ठे के, पहेलां प्रदेशीराजा नास्तिक मतनो (मिथ्यात्व) इतो ल्यारे परलोक, पुन्य, पाप मानतो न होतो, तेमज धनने सार जाणीने संचय करतो, पण दान पुन्य करतो नहोतो. तेथी चित्तप्रधाने केशीश्रमणने विनंती करी के, हे स्वामी ! प्रदेशीराजाने धर्म संज्ञलावीने समजावो तो, डव्य अस्थिर जाणे, परलोक, पुन्य पाप माने, अने उदार चित्त थाय तेथी समण ब्राह्मणादिकने दान आपे, अने ए समण ब्राह्मण जिह्नुकने जिह्ना सोहेली मळे. ए गुण थाशे एम कहुं; पण जो चित्तप्रधाननी तमारा सरखी श्रद्धा होत, ने दान आपवामां पाप मानतो होत तो एम कहेवुं जोइए के, हे स्वामी ! राजा प्रदेशी असंजतिने तथा श्रमण ब्राह्मणादिकने दान आपीने पाप करे ठे, माटे आप तेने धर्म संज्ञलावीने समजावो के, आजपढी असंजति अवृत्तिने दान आपे नही, ने एवुं पाप करे नही, तेम कहेवुं जोइए; पण तमारा सरखी श्रद्धा चित्तप्रधाननी नहोती. तेमज केशीश्रमण मुनीराजनी पण तमारा सरखी श्रद्धा नहोती. जो होत तो चित्तप्रधानने एम केहेत के “ हे चित्त ! तमे अवहुं समजाववानी विनंती केम करोठो ? हुं तो समण ब्राह्मणादिकने दान देवामां राजाप्रदेशीने पाप सधावीश, के आज पढी एवुं पाप करे नही; ” पण केशीश्रमणनी तथा चित्तप्रधाननी दानमां पाप मानवानी तमारा सरखी श्रद्धा नहोती, वखी केशी-

मुनीराज आगत प्रदेशीराजा श्रावकनां बार व्रत अंगिकार करी वंदणा नमस्कार करीने घेरे जवा लाग्या, तेवारे केशीश्रमण मुनीराजे कळुं के "हे राजाप्रदेशी ! तमे हमारी पासे रसीलो धर्म पाम्यागे ते धर्मने विषे रमणिक रहेजो. श्रमणिक थशो मत." पढी इहु क्षेत्रादिकनां चार द्रष्टान्त दीधां. पढी प्रदेशीराजाए कळुं के, हे स्वामी ! श्रमणिक नही थानं, पण ए रीते रमणिक रहीश. ते रीतमां कळुं के, "श्रमण ब्राह्मण अने जिह्मकने (मागता जिखारीने) दान दइशुं अने श्रावकनां बार व्रत चोखां पालीशुं." एम केशीश्रमण मुनिराजने कळुं. ते रायप्रशेणी सूत्रनां पाठः—

अहणं सेयंविया पामोस्काइं सत्तगामसहस्साइं चत्तारि जागेकरिस्सामि. एगं जागं बलवाहणस्स दलइस्सामि. एगं जागं कोठागारे ठेस्सामि. एगं जागं अंतेउरं दलइस्सामि. एगेणं जागं महइमहालियं कुमागारसालं करिस्सामि. तब्बणं बहु पुरिसेहिं दिणज्जत्ति जत्तवेयणेहिं विज्जलं अस-
णं ४ उवक्कमावेत्ता बहुणं समण माहणं जिक्खूयाणं पंथिये पढियाणय परिजायमाणे ९ बहुहिं सीलवय पच्चस्काण पोसहो ववासेहिं जाव विहरिस्सामि त्तिकहु जामेव दिसं पाउजूए तामेव दिसिं पमिगए. तत्तेणं पएसिराया कळ्ळं पाउं जाव तेयस्सा जलंते सेयंविया पामोस्काइं सत्तगाम सहस्साइं चत्तारि जाए करेइ. एगंजागं बलवाहणस्स द-
लयइ जाव कुमागारसालं करेइ. तब्बणं बहुहिं पुरिसेहिं जाव उवक्कमावेत्ता बहुणं समण माहणाए जाव परिजा-
यमाणे विहरइ ॥

अर्थः—अ० हमणांथीज हुं से० स्वेताम्बिका नगरी पा० प्रमुख आदी स० सात हजार गाम मारां खालसानां ठे, च० तेना चार जा०

जाग क० हुं करीश. तेमां ए० एक जा० जाग व० हाथी घोडा आदिक
वाहनने द०द०श. ए प्रथम जाग. ए०एक जाग को० कोठार (जंकार) ठो०
निमित्ते मुकीश. ए बीजो जाग. ए० एक जाग अ० अंतैन्नरने द० देश.
ए त्रीजो जाग. ए० एक जा० जागनी म० घणीज मोहोटी कु० (कुटा-
गार) दानशाखा क० मंकावीश. त० तिहां व० घणा पु० पुरुषने दि०
दिधुं ठे जेने जरण पोषणादिक ज० जात जमणरुप वेतन (चाकरी)
खे तेनी पासे वि० विस्तीर्ण अ० अन्न, पाणी, खादीम, सादिम, उ०
निपजावीने व० घणा स० श्रमणने (पांच प्रकारना संन्यासी योगीने)
मा० ब्राह्मणने जि० ज्ञीखारीने प० पंथी (मार्गे चाले ते) ने प० पहुं-
णादिकने (महेमानने) प० ए वहेचो देशुं. व० घणा सी० स्वजाव,
आचार, व्रत प० पचखाण नवकारसी प्रमुख पो० पोषध व० उपवास
साथे जा० यावत् वि० विचरशुं. ति० एम कहीने जा० जे दि० दिशाथी
पा० आव्यो हतो ता० ते दिशाए प० पाठो गयो. त० तेवार पढी प०
प्रदेशीराजा क० काल पा० प्रजात थयो जा० जावत् ते० तेजे करी ज०
जाज्वद्व्यमान सूर्य उग्यो. से० स्वेतांबिका नगरी पा० प्रमुख स० सात
सहस्र गांम प्रत्ये च० चार जा० जाग क० करे, करीने ए० एक जाग
व० हाथी, घोडा, रथ, निमित्ते द० दे, जा० जावत् पूर्ववत् दानशाखा
क० करे. त० तीहां व० घणा पु० पुरुषने जा० यावत् अस्नादिक चार
अहार उ० निपजावीने व० घणा स० संन्यासी योगी प्रमुखने मा०
ब्राह्मणने जा० जावत् प० जिज्ञाचरादिकने वहेचीदेतोथको वि० विचरेडे.

जावार्थः—हवे जुड ! आ पाठमां तो एम कह्युं ठे के, हे स्वामी !
मारे सात हजार गाम खालसानां ठे तेना चार जाग करीश. तेमां एक
जाग तो हाथी घोडा निमित्ते, एक जाग राणीज निमित्ते तथा एक
जाग खजाना निमित्ते राखीश, अने एक जाग समण शाक्यादिक,
ब्राह्मण तथा मागता जिखारीने दान देवा निमित्ते राखी अस्नादिक
चार आहार निपजावीने दान द०द०श तथा आवकनां बारे व्रत चोखां
पाखीश; पण अरमणिक नही थाउं. ए वे बोस दान अने व्रत रमणिक

પણમાં વતાવ્યા. હવે જુઝ ! હાથી ધોમ્મને આગલ પણ પોષતો હતો; રાણીઝને પણ પોષતો હતો અને ખજાનામાં પણ નાખતો હતો. એ ત્રણ કામ તો આગલ જ્યારે નાસ્તિક મતમાં (મિથ્યાતપણામાં) હતો ત્યારે પણ કરતો હતો, અને પહેલાં પરલોક, પુન્ય પાપ નહોતો માનતો તેવારે દાન નજ દેતો દેખાય છે. તેથી ચિત્તપ્રધાને કેશીશ્રમણ મુનિરાજને કહ્યું કે, હે સ્વામી ! તમે પ્રદેશીરાજાને સમજાવો તો સમણ, માહણ, જિ-હુકને જિહ્વા સોદેલી મલે. એ લેખે પહેલાં જિહ્વારોને દાન નહોતો દેતો એમ જણાય છે. એ કામ તો રાજાપ્રદેશીએ ધર્મમાં સમજ્યા પઢી કર્યું જણાય છે; કારણ કે ધનને અસ્થિર જાણી ઉદાર ચિત્તે પાંચમા ગુણ-ઠાણાની કરણી જાણો દાન દોધું છે. તે ગુણ જાણ્યા વિના એવું પાપ કેમ કરે ? માહા હો તે વિચારી જો જો. વલી આઠમા વ્રતમાં અનર્થ દંરુ પાપ કરવાના રાજાપ્રદેશીને ત્યાગ છે. જો દાન દેવામાં પાપ હોય તો રાજાપ્રદેશી ધર્મમાં સમજ્યા પઢી પાપ કેમ કરે ? હાથી ધોમ્મને પોષવા, રાણીઝને પોષવી અને ખજાનામાં ધન નાખવું, એ ત્રણ કામતો આગલ પણ કરતો હતો, અને એતો અર્થ-પાપમાં છે; પણ દાન દેવામાં પાપ હોય તો, રાજાપ્રદેશી ધર્મમાં સમજીને એ અનર્થદંરુ પાપ જા-ણીને નવું કેમ કરે ? એ જાણીને અનર્થદંરુ પાપ કરે તો તેનું આઠમું વ્રત કેમ રહે ? માહ્યા હો તે વિચારી જો જો.

વલી પહેલાંથીજ કેશીશ્રમણ મુનીરાજે કહ્યું કે, હે પ્રદેશીરાજા ! તું અરમણિક થાજે મત. તેવારે રાજાપ્રદેશીએ કહ્યું કે, હું શ્રમણ, બ્રાહ્મણ, માગતા જિહ્વારોને દાન દશ્શ; લીધાં વ્રત ચોખાં પાલીશ અને અરમણિક થશ્શ નહી. એવે બોલ કેશીશ્રમણ મુનીરાજના મોઢા આગલ રુવરુમાં કહ્યા; પણ કેશીશ્રમણ મુનીરાજે તેને વજ્યોં નહિ. તમે હેતુ ડ્રષ્ટાન્ત કુયુક્તિ મેલવીને લોકોના હૃદયમાંથી દાનની શ્રદ્ધા કાઢોઢો, તેમ જો કેશીશ્રમણ મુનીરાજની દાન દેવામાં પાપ માનવાની શ્રદ્ધા હોત તો, અગ્યાર ડ્રષ્ટાન્ત આગલ દીધા તેમ એક ડ્રષ્ટાન્ત વલી વેત કે, હે ઝુંકા ! ધર્મ પામીને આગલતું પાપ ઢોમે વે તો, એ દાન દેવાનું નવું

अनर्थ पाप केम करेबे ? वली तमे कहोबो के, “ देती लेती वेला मौन रहेबुं, ने पढी पाप उलखावी देबुं. ” तो हे देवानुप्रीय ! ज्यारे केशीश्रमण मुनीराजने प्रदेशीराजाए दान देवा बाबतमां निवेदन कर्युं, ते वखते राजा केहेने दान दइ रह्यो हतो अने कोण लइ रह्यो हतो के जेथी श्री केशीश्रमण मुनीराजे निषेध न कर्यो ? पण एम जाणजो के, श्री जैनमार्गमां प्रत्यक्ष अने परोक्ष पूर्वोक्त दानविषयमां मुनीए मध्यस्थ रहेबुं. जो एम न होय तो एटलां डष्टान्त आप्यां तेम एक डष्टान्त वली दइने दान देवामां पाप केम न सरधाव्युं ? पण जाणजो जे श्री-वीतरागदेवनी, केशीश्रमण मुनीराजनी अने प्रदेशीराजानो तमारा सरखी श्रद्धा नहोती के, दानमां पाप मझी निषेधे. वली तुंग्या नगरनीना श्रावक परमविवेकी, जैन मार्गना जाण, प्रजुना इस्त दिक्षित लघु पुत्रसमान, तेमनो आलावो वर्णव्यो; त्यां दान आश्री त्रण आलावा कहाा ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक बीजे उद्देशे पाचमे. ते पाठ:-

तेणं काळेणं तेणं समएणं तुंगियानामं नयरी होढावणउ.
 तीसेणं तुंगियानयरीए बहिया उत्तरपुरन्निमे दिसि जाग
 पुप्फवइएणामं चेइए होढा वणउ. तढ्ढणं तुंगियाएनयरिए
 बहवे समणोवासगा परिवसइ अढा दित्ता विन्निण विपुल
 जवण संयणासण जाण वाहणाइणा बहु धण बहू जाय
 रुवयवया आउग पउग संपजत्ता विन्निमिय पउर जत्त
 पाणा बहुदासि दास गो महिस गवेलग प्पप्पजूया बहु
 जणस्स अपरिज्यूया. अज्जिगय जीवाजीवा उवलढ पूण-
 पावा आसव संवर णिच्चर किरिया दिगरण बंध मोक्क
 कुसला १ असदेव्या देवासुर नाग सुवण जक्क रक्कस्स किन्नर
 किंपुरुष गरुल गंधव महोरगादिएहिं देवगणेहिं निग्गंथाओ
 पावयणाओ अणइक्कमणिच्चा निग्गंठेपावयणे तिससंकिच्चा

निकंखिया निवित्तिगिह्वा लघछा गहियछा पुब्बियछा अ-
ज्जिगयछा विण्णियछा ॥ ५ ॥ अछि मिंजपेमाणू रागरत्ता
अय माउसो निग्गंठे पावयणे अछे अयं परमछे सेसेअ-
ण्णछे ओसियफलिहा अवंगुय-डुवारा चियत्तं तेउर परघर
प्पवेसा बहुहिं सीलवय गुणवय वेरमाणं पच्चस्काण पोसहो-
ववासेहिं चाउदसठ मुद्धि पुणमासिणिसु पणिपुणं पोसह-
सम्मं अणूपाळेमाणा समणे निग्गंथे फासु एसणिव्हेणं
असणं पाणं खाइमं साइमेणं वत्त पडिग्गह कंवल पाय-
पुत्तणेणं पीढ फल्लग सेज्जा संथारएणं उसह जेवजेणं प-
मिलाने माणा अहा परिग्गहिणहिं तवोक्कमेहिं अप्पाणं
जावे माणे विहरइ ॥

अर्थः—ते० ते काले (अवसर्पणी चोथा आराने विषे) ते० ते
स० समयने विषे तुं० तुंग्यानामे न० नगरी हो० हती. तेनुं व० वर्णन
चंपानी परे जाणवुं. ती० ते तुं० तुंग्यानगरीनी व० बाहार ठ० उत्तर
पूर्वनी वच्चे इशान खुणने विषे पु० पुणपवतिनामे चे० चैत्य (यक्षा-
तन) हो० हतुं. व० तेनुं वर्णन चंपानगरीनी परे जाणवुं. त० त्यां तुं०
तुंग्यानगरीने विषे व० घणा स० साधुना शेवक प० वसेछे. अ० धनधा-
न्यादिके परिपूर्ण दि० दीपता वि० विस्तार सहित वि० घणा ठे ज०
जुवन (घर) स० शयन, आसन जा० गाकां वा० वाहन, घोडा, आदि
व० घणा ध० धनादिक व० घणुं अणधरुथुं सोनुं रुपुं आ० वमणा त्र-
गणानो प० व्यापार सं० तेणे करी सहित छे. वि० घणा लोक जमतां
प० प्रचुर (घणा) अन्नादिक जुठा नखाय छे ज० ज्ञात पाणी; तथा
व० घणी दा० दासी दास गो० गाय म० जैश ग० बकरी गारुर प्रमुख
प० घणा छे जेने. व० घणा ज० लोकोथी पण अती धनवंत माटे
अ० पराजय्या (गांज्या) जाय नही. ए लोकीक गुण कइया हवे लोकोत्तर

ગુણ કહેહે. અઃ જાણ્યા છે જેણે જીઃ જીવં અજીવં. ડઃ ડંડરૂપા છે પૂઃ
 પુન્ય પાપનાં ફલ આઃ આશ્રવ સંઃ સંવર ણિઃ નિર્જરા કિઃ ક્રિયાદિ-
 કના પચીસ જેદ અઃ ગાત્રી યંત્રાદિક શસ્ત્ર અધિકરણ બંઃ પ્રકૃત્યાદિ
 બંધ, ચાર જેદે મોઃ મોક્ષના જેદના જાણપણામાં કુઃ કુશલ છે. અઃ
 કોઈની સાજ વંટે નહો. દેઃ દેવતા વૈમાનિક અઃ અસુરકુમાર નાઃ
 નાગકુમાર, જવનપતિ વિશેષ સુઃ ડ્યોતિષિ જઃ જક્ક રઃ રાક્ષસ કિઃ
 કિન્નર (વાણવ્યંતરા) કિઃ ગરુડ કિંપુરિષ, એ વ્યંતર નીકાયના દેવ
 જાણવા. ગઃ ગરુડનું ચિન્હ છે જેને, એવા સુવર્ણકુમાર જવનપતિ વિશેષ
 ગંઃ ગંધર્વ મઃ મહોરગ દેવતા, એ પણ વ્યંતર વિશેષ જાણવા. એ આદિ
 દેઃ દેવતાના ગઃ સમુહ નિઃ નિર્ગ્રંથ સાધુનાં પાઃ વચન સિદ્ધાન્તથી
 અઃ અતિક્રમાવી ન શકે. એટલે શ્રાવકે નિર્ગ્રંથના પ્રવચન મજબુત કરી
 પ્રહ્યા છે તેમજ જવાબ દેવા સમર્થ છે. એતાવત્તા જૈનમાર્ગને વિષે નિઃ
 શંકારહિત નિઃ અનેરામતની વાનઠા ન કરે નિઃ સાધુની ડુગંઠા ન કરે
 તથા ફલનો સંદેહ ન આણે. લઃ સિદ્ધાન્તનો અર્થ લઘ્યો છે ગઃ અર્થ
 પ્રહ્યા છે જગવંતના મુખથી પુઃ પુઠીને નિર્ણય કીધા છે અઃ હેતુથી જા-
 ણ્યા છે વિઃ વારંવાર પુઠીને અર્થ નિર્ણય કર્યા છે. અઃ હારુ માંની મિઃ
 મીંજા (ધાતુ) પેઃ ધર્મરૂપી પ્રેમરંથી રંગાળી છે. અઃ પોતાના સજ્જન
 પરિવાર ગુમાસ્તા વિગેરેને નિઃ નિર્ગ્રંથ પ્રવચનરૂપ માર્ગ વતાવે છે. અઃ
 એજ અર્થને એઃ એજ પરમાર્થ, સેઃ શેષ સંસારરૂપ સર્વ અનર્થ છે. ડઃ હ-
 દય ફઃ ફટકની પેરે નિર્મલ છે, અઃ સદાય ઘરનાં ચારણાં દાન દેવા
 વાસ્તે ડઘામાં રાખે છે, ચિઃ ઢાંઢ્યા છે અઃ અંતેનર પઃ પરાયા ઘરમાં
 પઃ પ્રવેશ કરવો. વઃ ઘણા સીઃ શીલવ્રત ગુઃ ગુણવ્રત વેઃ પાપનાં પઃ
 પચ્ચાણ કર્યા છે. પોસો ઉપવાસ સહિત ચાળ્ચૌદસ અષ્ટમી મુઃ અમા-
 વાસ પુઃ પુનમ પઃ પ્રતિપૂર્ણ પોસા સમ્યક્ પ્રકારે અઃ આજ્ઞાસહિત
 પાલતા થકા સઃ સાધુ નિઃ નિર્ગ્રંથને ફાઃ પ્રાસુક (અચેત) એ શુદ્ધ
 (ધર્મ દોષ રહિત) અઃ અન્ન પાઃ પાણી ખાઃ ખાદિમ સાઃ સ્વાદિમ
 એમ ત્રારે આહાર વઃ વસ્ત્ર પઃ પાત્ર કંઃ કાંબલો પાઃ પાયપુવણ

તથા ઊંઘો ગુણો પીઠ પીઠ, શ્રાસન પઠ ઊર્ધ્વગણનું પોટીઊં સેઠ વસ્તુ
સ્થાનક સંઠ મોટો સંથારો ઝઠ ઔષધ તે એક વસ્તુ જેઠ ઘણા ઔષધ
જેલાં હોય તે. એ ચૌદ પ્રકારનું દાન પઠ પ્રતિલાઙ્ગતા (દેતા) થકા અઠ
જેવાં પઠ આદર્યાં છે તેવાં તઠ તપ કર્મ ક્રિયાએ કરી અઠ પોતાતી આ-
ત્માને જાઠ (જાવતા થકા) દેવ, ગુરુ, ધર્મ એમ ત્રણ તત્વ અનુમોદતા
થકા વિઠ વિચરે છે.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ! આ પાઠમાં પહેલાં તો ઘરની સંપદા, રિક્તિ,
માતવરી વર્ણવી; પઠી શ્રાવકના નવ તત્ત્વનું જાણપણું તથા જ્ઞાન વર્ણ-
વ્યું; પઠી સમક્તિની ગાઢાઈ (ડઢતા) વર્ણવી; પઠી પાંચમા ગુણઠા-
ણાની શ્રાવકની માતવરી રહેવાની ઉદાર ચીત્તની કરણી વર્ણવી; અને
પઠી શ્રાવકનાં વારે વ્રત વર્ણવ્યાં. હવે ઘરની માતવરીમાંતો 'વિઠ્ઠિય-
પઠરજતપાણા' એવો ઘરનો આચાર છે. અત્રપાણી પુષ્કલ નિપજે છે, ને
સ્વાતાં પીતાં વધ્યું હોય તે વહાર નાંખી દે છે; તે કાગળા, કુતરાં, પેશુ
પક્ષી પ્રમુખ સ્વાય છે. એ રીતે વિસ્તીર્ણ જ્ઞાત પાણી રંધાય છે. પઠી
જ્ઞાન ને સમક્તિના ગુણ વર્ણવ્યા. પઠી પાંચમા ગુણઠાણાની કરણી વ-
ર્ણવી તેમાં કણું કે, ફટકં રત્નની પેરે હૃદય નિર્મલાં છે અને ત્રિહુકા-
દિકને દાન દેવા સારુ ઘરનાં કમારુ ઝઘામાં રાખે છે. પઠી વારે વ્રત
વર્ણવ્યાં, તેમાં ત્રીજો વોલ વારમા. વ્રતમાં સાધુને દાન દેવાનો ન્યારો
કહ્યો છે. જો દાન દેવામાં પાપ-કર્માદાન જાણે તો દાનદેવા સારુ ઘરનાં
આરણાં ઝઘામાં કેમ રાખે ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, "એ અજંગદ્વાર તો સાધુને પ્રવેશ કરવા
સારુ છે, કેમકે બંધ વારણે સાધુ આવે નહીં તે માટે." તેનો ઉત્તર છે
દેવાનુપ્રીય! સાધુનું દાન તો આગલ વારમા વ્રતમાં ન્યારું વર્ણવ્યું છે
અને એ અનુકંપા અથવા ઊચિત્ત દાન તો પાંચમા ગુણઠાણાની શ્રાવક-
પણાની કરણીમાં વર્ણવ્યું છે. વહી અમ્મરુ શ્રાવકનો જીવ ડઢપડના-
પણું પામસે, તેનાં ઘર ઝવવાઈ સૂત્રમાં વણાયાં ત્યાં 'વિઠ્ઠિય જત-
પાણા' એ ગુણ ઘરના આચારનો છે તે તો કહ્યો; પણ અજંગદ્વાર ન

कह्यो. एटले श्रावकपणुं न्होतुं त्यां सुधी तो आमे बारणे जमे तोपण अटकाव नही, पण श्रावकपणुं पाम्यो ते दीवसथी अजंगद्वार पण केमे वल्लग्यो. श्रावक जैन मार्ग पाम्या ते दिवसथी उदारपणुं अधिक अधिक वध्युं, अने ड्रव्य अस्थिर जाण्युं तेथी अधिक अधिक दान देवा लाग्या. वली तेरापंथी कहेडे के, अजंगद्वार साधुने माटे राखे डे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! साधुनुं दान तो आर्य-क्षेत्रमांज डे; कारण के अनार्य-क्षेत्रमां साधु नथी तेथी त्यां तेनुं दान पण नज होय. हवे कोइ श्रावक अनार्य क्षेत्रमां रहेडे, तेने साधुने दान देवानो तो समय न आवे. त्यारे श्रावकने अजंगद्वार केम निपजे ते कह्यो. वली आर्य-क्षेत्रमां कोइ गाम नगरमां साधुए चोमासुं नथी कथुं, अने बीजो कोइ साधु चोमासामां आवे नही. हवे ते श्रावकने अजंगद्वार केम निपजे? वली उत्तम कुली श्रावकने घरे तो साधु बोहोरे डे, पण अधर्म कुलमां साधु बोहोरता नथी. हवे अधर्मकुली श्रावकने अजंगद्वार केम निपजे?

तेवारे तेरापंथी कहे डे के, एतो तुंगीयानगरीना उत्तम कुलना श्रावक डे तेने घेर साधु बोहोरे डे, ते माटे तेने अजंगद्वार कहा डे. तेनो उत्तर. सुयगगांग सूत्रना बीजा श्रुतस्कंधमां तथा उववाइजी सूत्रमां, गाम, नागर, पुर, पाटण, जावत् सोल ठेकाणाने विषे रहे एवा सर्व श्रावकनी गति जघन्य पहेला देवलोकनी अने उतकृष्टी बारमा देवलोकनी कही, अने तेमने आराधिक कहा. एवा गुणना धणी श्रावक होय तेनो तुंगीयानगरीना श्रावकनी परे पहेलो बोल ऋद्धिनो ठोमीने ज्ञान तथा जाणपणुं (सर्व श्रावकनुं) वर्णव्युं, समकितनी गाडाइ वर्णवी, तथा पांचमा गुणठाणानी श्रावकपणानो उदार चित्तनी करणी ' उसियफलहा अवंगुयडुवारा ' इत्यादि करणी वर्णवी. पगी श्रावकपणानां बार व्रत वर्णव्यां, त्यां बारमा व्रतमां साधुनुं दान वर्णव्युं तेमां सर्व श्रावकना अजंगद्वार कहा. हवे ए उंच नीच कुलमां जे श्रावक होय ते सर्वे आराधिक होय के नहिं अने ते देवतामां जाय के नही ते कह्यो.

તેવારે તેરાપંથી કહેઠે કે, ત્યાં તો સાધુને દાન દેવું કહ્યું છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! નિષિથ, આચારાંગ, દસવૈકાલોક, આદિ અનેક સૂત્રમાં ઠામઠામ સાધુને તો બાર કુલ ટાલોને અનેરા નોંચ કુલનો આ-
હારાદિક બોહોરવો તથા તે નીચ કુલમાં પ્રવેશ કરવો પણ વડ્યોં છે. તેમ એ પણ બતાવો કે, “ ઉત્તમ કુલ જેમાં સાધુજી બોહોરે છે તે શ્રાવ-
કને તો અજંગદ્વાર છે, અને અધર્મ કુલ જેમાં સાધુજી ન બોહોરે તે શ્રાવકને અજંગદ્વાર નથી. ” એવો પાઠ કોઈ સૂત્રમાં હોય તો બતાવો. અહીંયાં સુયગમાં તથા ઉવવાઈ સૂત્રમાં તો સર્વ નામ માત્ર શ્રાવકને અજંગદ્વાર કહ્યા છે; પણ ઉત્તમ કુલ અથવા અધર્મ કુલ એકે ટાલ્યું નથી; અને તિર્યંચ-શ્રાવકને દાનદેવાની યોગ્યતાઈ નથી તેથી તિર્યંચ-શ્રાવકને અજંગદ્વાર ઉવવાઈ સૂત્રમાં કહ્યા નથી. એ ન્યાયે અધર્મ કુલમાં સાધુજી તો બોહોરે નહી. તેથી અજંગદ્વાર અનુકંપા આણી માગતા ખીલારીને દાન દેવા સારુ રાખ્યું છે એમ સ્પષ્ટ સિદ્ધ છે. કાહ્યા હો તે બીચારી જોજો. વલી જગવતી, સુયગમાં તથા ઉવવાઈ સૂત્રમાં અજંગદ્વારનો ટીકા તથા ટ્વાર્યમાં શું કહ્યું છે? તે બીચારો જોજો. વલી તેરા-પંથી કહે ઠે કે, “ અજંગદ્વાર અને સાધુનું દાન એ એકજ છે. ” તેનો ઉત્તર. અમ્મરુજીશ્રાવક સાધુને તો દાન આપે છે, પણ તેને અજંગદ્વારનો શ્રી ઉવવાઈ સૂત્રમાં નાકારો કહ્યો છે. તે પાઠ:—

પન્નુણં જંતે ! અમ્મને પરિવાયે દેવાણુપ્પિયાણં અંતિએમું-
ન્નિએ જિવિસા આગારાઝ અણગારિયં પવ્વહત્તએ ? ણો ણ્ણઠે
સમઠે. ગોઠ ! અમ્મનેણં પરિવાયમે સમણોવાસએ અજિગય
જીવાજીવે ઉવલધં પુણપાવે જાવ અપ્પાણં જાવેમાણે વિહ-
રંતિ નવરંગ ઉસિય ફલિદે અવંગુયહુવારે ચિયત્તં તેજર
પરઘર પવેસી એવં એ વુચ્ચહ. ॥

અર્થ:—પ૦ સમર્થ છે જાં હે જગવાન્ ! અ૦ અમ્મરુ પ૦ પરિવા-
જક દે૦ હે પુણ્ય ! તમારી અં૦ સમીપ મું૦ મું૦ જાં થવા ? આ૦ આ-

गारपण्याथी अ० अणगारपणुं प० आदरवा ? उत्तर. णो० नहिं इ० ए
अर्थ समर्थ. गो० हे गौतम ! अ० अम्मरुपरित्राजक स० अमणोपा-
सके अ० जाण्या ठे जी० जीव अजीवना जेद, उ० लाध्या ठे पु० पुन्य
पापनां फल, जा० यावत् तुंगीयानगरीना श्रावकनी करणीवत् अ० पो-
तानी आत्माने ज्ञा० जावतोथको वि० विचरे ठे; न० एटलुं विशेष उ०
बारने विषे जोंगल नथी. अ० घर नथी ते माटे उघाकां बार सदाय
रहे. अतिथी माटे. चि० प्रतितकारी अंतःपुर प० परघरने विषे जवुं न
पके, अतिथी माटे. ए० ए त्रण बोलनो श्रावकने प्रयोग पके; पण अ-
म्मरुने प्रयोग न पके. माटे ए त्रण बोल नथी.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां तो अम्मरुश्रावकने जीव अ-
जीवनो जाण कह्यो, पुन्य पापनां फल ओलख्यां लाध्यां कह्यां अने
'जाव विहरे' कह्यो. ते जाव शब्दथी तुंगीयानगरीना श्रावकना गुण
वर्णव्या तेम अम्मरुश्रावकमां सर्व गुणनो पाठ कहेवो. ते निग्रथसाधुने
चौद प्रकारनुं दान देता विचरे ठे त्यां सुधी केहेवुं; पण तुंगीयानगरी-
ना श्रावकोना घरनी रिद्धि, संपदा अने मातबरो वर्णवी ते एने नथी.
तेथी पेहेलो बोल रिद्धि संपदानो ठोकने 'अज्जिगय जीवाजीवे' (जा-
ण्या ठे जीवअजीवना जेद) ए पाठथी लइने सर्व तुंगीयानगरीना
श्रावकना गुणनो आलावो वर्णव्यो तेम वर्णन केहेवुं. अम्मरुश्रावकना
चार बोलमां एटलुं विशेष के, चोथा बोलमां पांचमा गुणवा-
णाती श्रावकपणाना उदार चित्तनी करणी वर्णवी; तेमां एक तो
फटक रत्ननी परे हृदय निर्मल, अने दान देवा सारु अज्जंगछार,
ए बोल न कह्या; अने एक प्रतितकार्या अंतःपुरमां प्रवेश न
करवो अतिथीपणा माटे, ए वे बोल वज्या. बाकी सर्व तुंगीयानगरी-
ना श्रावकनी परे आलावो केहेवो. हवे तमे कहो ठो के, अज्जंगछार
अने साधुनुं दान ए एकज ठे. त्यारे अम्मरुश्रावकने अज्जंगछार तो वज्या
ठे, अने साधुने दान देता कह्या ठे. तेटला माटे साधुनुं दान अने मा-
गता जीखीरीनुं दान जुठुं ठे. ए अज्जंगछार तो जीहुकना दान माटे

હે, અને માહાપુરુષ પધારે તો મોકુનો દેતુ પણ થાય. એ સર્વ શ્રાવકોને અન્નંગદ્વાર કહ્યા હે, અને તેડં અનુકંપા-દાન માગતા જીજ્ઞાસીને દેતા દીસે હે. પછી ફલ તો પેલા શ્રાવકને જેવાં લાગ્યાં તેવાં હાલના શ્રાવકને પણ લાગશે. જ્ઞાની વદે તે સત્ય. વલી દાનને નિબેધે તેને પ્રશ્નવ્યાકરણના બીજા આશ્રવદ્વારમાં જુઠાવોલા તથા ત્રીજા આશ્રવદ્વારમાં ચોર કહ્યાહે. તે પાઠ:—

પરિધાયણ હેઝ વિક્તિ ઢેઙ્કરેહ માદેહ કિંચિદાણં સુઠુહઝા

અર્થ:—પૃ હણવા હે૦ નિમિત્તે વિ૦ વ્રત્તિ ઢે૦ ઢેદ કરે, કે ફલાણને એક પણ ગ્રાસ (કોલીડ) મા૦ મ દેશો. કિં૦ કોશ્ને કિંચિત માત્ર દાન ન દેશો. એવાં પરપીમાકારી વચન બોલે તથા વલી સાવધ વચન બોલવાનો સુ૦ પ્રાણાતિપાત કરો, ઇત્યાદિક વચન કહે.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુડં ! આ પાઠમાં એમ કહ્યું કે, વ્રત્તિનો (આજી-વીકાનો) ઢેદ કરે તથા ફલાણને એક પણ ગ્રાસ મત થો એમ કહે, અથવા કોશ્ને કિંચિત્ માત્ર દાન દેશો નહિં, એવાં વચન કહે તેને જુઠાવોલા તથા ચોર કહ્યા. એ જુડં ! જો દાન દેવામાં પાપ હોય તો વર્જવાવાલાને જગવંત જુઠાવોલા તથા ચોર કેમ કહે? કાહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી ત્રીજા આશ્રવદ્વારમાં એમ કહ્યું હે કે, દાન દીધાથી ગુણ થાય. તે ગુણનો નાશ કરે તો ચોરી લાગે. હવે જો દાન દીધામાં પાપ હોય તો દાનના ગુણનો નાશ કરે. તેને ચોર કેમ કહ્યા? કાહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી કોશ્પણ સૂત્રમાં અનુકંપા આણીને ડુર્બલને મરતા દેખી દાન આપે તેને પાપ કહ્યું હોય તો પાઠ બતાવો. તમે ઇટલા સૂત્રના પાઠ તથા પીને સોટા અર્થ કરી કુયુક્તિ મેલવીને અનુકંપાદાન કેમ ડઠાવો ઢો.

વલી તેરાપંથી શ્રાવકોને પણ દાન દીધામાં પાપ પરુપે હે. એમ કહે હે કે, શ્રાવકને મુલાયજે નોંતરીને જમામે તે તો સંસારનો વ્યવહાર હે, તેને દાન ન કહીયે. તેમાં કદાપી પાપ કહે તે તો જાણ્યું, પણ કોઈ શ્રાવક સામાયક તથા વ્યાખ્યાનની અંતરાય પામી રસોડ કરતો હોય, તેને કોશ્પુન્યવંત શ્રાવક રસોડનો આરંજ ટલાવીને, સીધી રસોડ તથા સુ-

खमी प्रमुखनी सहाय दइ सामायक करावे तथा व्याख्यान संज्ञलावे तेमां पण पाप कहे ठे. एमज कोइने तपश्या करवाना जाव होय ने धारणा (अंतरवारणुं) पारणानी जोगवाइ न होय, तेने सिधी रसोइ दइ तपश्या करावे तेमां पण पाप कहे ठे. तेमज सामायक पोसाने वास्ते जंग्या, कपर्णां, नवकारवाली, पुंजणी अने मुहपत्ति आपे तेमां पण पाप कहे ठे. प्रण जगवंते चतुर्विध संघने शाता दीधामां तथा हित वान्छयामां मोटो पुन्यरूप लाज कह्यो ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक त्रीजे उद्देशे पहेले, सनतकुमार इंद्रने अधिकारे. ते पाठः—

अन्निणं जंतं! तेसिं सकीसाणाणं देविंदाणं देवरायाणं विवादा समुप्पज्जइ ? इंता अन्नि. सेकह भिंदाणं पकरेइ ? गो० ! ताहे चेवणं सकीसाणां देविंदा देवरायाणो सणकुमारं देविंदं देवरायं मणसिकरेइ. तएणंसे सणकुमारे देविंदे देवराया तेहिं सकिसाणेहिं देविंदेहिं देवराइहिं मणसी कएसमाणे खिप्पामेव सकीसाणाणं देविंदाणं देवराइणं अंतियं पाठ-जवइ जंसे वदई तस्स आणा उववाय वयण निदेसे चिठइ. *सणकुमारेणं जंतं ! देविंदे देवराया किं जवसिद्धिए, अजवसिद्धिए, सम्मदिठीए मिञ्जादिठीए परितसंसारिए अणंतसंसारिए सुलज्जबोहिए दुलज्जबोहिए आराहिए विराहिए चरिमे अचरिमे ? गो० ! सणकुमारेणं देविंदेदेवराया जवसिद्धिए नोअजवसिद्धिए एवं सम्मदिठी परितसंसारी सुलज्जबोहिए आराहिए चरिमे पसहं नेयवं. सेकेण्ठेणं. गो० ! सणकुमारे देविंदे देवराया बहुणं समणाणं बहुणं समणीणं बहुणं सावयाणं बहुणं

“सणं कुमारेणं जंतं” यी “नो अचरीमे” सुधीनो अर्थ जुड पाने ५६ मे.

सावियाणं हियकामए सुहकामए पढकामए अणुकंपिए
निस्सेयस्सिए हियसुह निस्सेसकामए सेतेणठेणं गो० !
सणंकुमारे देविंदे जवसिद्धिए जाव नो अचरिमे.* सणं-
कुमाररसणं जंते ! देविंदस्स देवरणो केवइय कालं ठिइ
पं० गो० ! सत्तसागरोवमाणि ठिइ पं० सेणं जंते ! ताउ
देवलोगाउ आउक्खएणं जाव कहं उववच्चिहि? गो० महा-
विदेहे वासे सिज्झिहिइ जाव अंतं करेहिइ सेवं जंते २ ति.

अर्थः—अ० ठे जं० हे जगवान ! ते० ते स० शक्र अने इशान
दे० देवेंद्र दे० देवराजाने मांहोमांही वि० विवाद स० उपजे ? संवाद
करे ? इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा गौतम अ० ठे. से० ते केम ? इ० विवाद
अवसरे विवाद करे तो कोण मटाने ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम !
ता० तेमज चे० निश्चे स० शक्र अने इशान बन्ने दे० देवेंद्र देवराजा
स० सनत्कुमार दे० देवेंद्र देवराजा (त्रीजा देवलोकना इंद्र) प्रत्ये म०
मनमां धारे के, सनत्कुमार आवे तो विवाद मटे इत्यर्थ. त० तेवारे से०
ते स० सनत्कुमार देवेंद्र देवराजा ते० ते स० शक्र अने इशान बने ए
म० मनमां धार्या यका खि० उतावला स० शक्र अने इशान इंद्रनी अं०
समिपे पा० प्रगट थाय. जं० जे सनत्कुमार व० कहे (वचन निदेश
कहे) त० ते आ० आझा उ० उत्पात व० वचन नि० निर्देशे चि० रहे.
एटले ते शक्र अने इशान-इंद्रने जेवी आझा आपे तेवी प्रमाण करे.
स० सनत्कुमार जं० हे जगवान ! दे० देवेंद्र देवराजानी के० केटसा
का० कालनी ठि० स्थिति पं० कही ? गो० हे गौतम ! स० सात साग-
रोपमनी ठि० स्थिति पं० कही. से० ते सनत्कुमार जं० हे जगवान ! ता० ते
दे० देवलोकथी आ० आउखुं पुरं करीने जा० जावत् क० क्यां उ० उ-
पजशे ? इति प्रश्न. गो० हे गौतम ! मा० माहाविदेह वा० क्षेत्रने विषे
सि० सीऊशे, बुऊशे, मुकाशे परिनिवत थशे जा० जावत् अं० सर्व दुःख-
नो अंत करीने मोक्ष जाशे. से० तद्वत् जं० हे जगवंत ! पूर्वे कछुं ते प्रमाणे,

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां एम कहुं के, ज्यारे पहेला अने बीजा देवलोकना इंद्रने युद्ध थाय, त्यारे त्रीजा देवलोकनो सनत्-कुमार नामे इंद्र आवीने बने इंद्रने कहे “ म करो एवं काम ” एम कहे, तेवारे बने इंद्र तेनुं वचन प्रमाण करे अने तेनी आज्ञा प्रमाण रहे. वली गौतमे पुठयुं के, त्रीजा देवलोकनो इंद्र जवनी ठे ? इत्यादिक बार-प्रश्न पुठया. तेवारे जगवंते कहुं के, ए जवनी ठे, समद्रष्टि ठे, परित संसारी ठे, सुलज बोधी ठे, आराधिक ठे अने चरमशरिरी ठे. ए ठ बोख जगवंते जला कहा. तेवारे गौतमे पुठयुं के, त्रीजा देवलोकना इंद्र सनत्कुमारनां वचन शकेंद्र तथा इशानेंद्र वेठ प्रमाण करे अने वली ते जव्य यावत् चरमशरिरी ठे, एवं पुन्य तेने साथी बंधाणुं के तेने एवी पदवी मली. तेवारे जगवंते कहुं के, सनत्कुमार इंद्र, साध साधवी, आवक आवीका ए चतुर्विध संघना हितनो वंणहार ठे १, सुखनो वं-ठक ठे २, दुःखत्राण एटले छुधा, तृषा, उपसर्गादिक दुःखथकी राख-णहार ठे ३, अने ते संघने दुःखी देखी अनुकंपा दयानो करणहार ठे ४. ए चार प्रकारे मोक्षनो वंणहार ठे. एणे चतुर्विध संघनुं हित तथा सुख वान्ठयुं, दुःखनुं निवारण वान्ठयुं अने अनुकंपा करी तेथी पुन्य बंधायुं. तेथी बने इंद्र तेनां वचन प्रमाण करे ठे, अने ठ बोख जला कहा. ए जुठ ! श्री वीतरागदेवे तो आवकने सुखशाता दीधानां फल जलां कहां ठे. तमे पाप कया न्याये कहौठो ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, ए पुठातो इंद्रना जवनी ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इंद्रना ज-वनीज पुठा ठे, तोषण अहीं तो गौतमे पुठयुं ठे के, हे जगवंत ! एवां पुन्य बंधायां अने ठ बोख जला कहा ते कइ करणीना प्रयोगथी ए अर्थ कह्यो ? ते उपरथी जगवंते कहुं के, चारसंघनुं हित सुख वान्ठयुं तेथी पुन्य बंधायां. त्यारे मनुष्य आवक चार संघनुं हित सुख वान्ठशे, दुःख निवर्तावशे अने चतुर्विध संघनी अनुकंपा करशे तेने जलां फल केम नही सागशे ? ते विचारो.

વેલી તેરાપંથી, શ્રાવકના યાવા પીવા, કપમાં અને ઘરેણાં, સર્વને અવ્રતમાં ગણે છે અને કહે છે કે, પોતે સેવે તો પાપ, વીજા પાસે સેવરાથે તો પાપ, અને સેવતાને જાણે તેમાં પણ પાપ, એમ કહે છે. તે ઉપર મતના લીધે સૂત્રનાં જુઠાં નામ લઈને યોગી કરી છે. તે ઢાલ:-

શ્રાવકનો યાણો પીણો ને ગેહણો, અવ્રત માંહી ઘાડ્યોરે;
સુયગમાંગ ને યવવાઈ સૂત્રમાં, પાઠ યઘાનો ઘાડ્યોરે.

ચતુર વિચાર કરીને દેલો ॥ ૧ ॥

એ જુઠ ! શ્રાવકના યાવા પીવા અને ઘરેણાંને સુયગમાંગ તથા યવવાઈ સૂત્રનાં જુઠાં નામ લઈ અવ્રતમાં કહે છે તેના ઉત્તરની ઢાલ:-

યાણો પીણો ગેહણો ને કપનો, એ તો પુજલ હોશે;
વ્રત ને અવ્રત પરણામારી, બહુ સૂત્ર ઘ્યો જોશે;

ચતુર વિચાર કરીને દેલો ॥ ૧ ॥

યાન પાન ને ગેહણો કપનો પુજલ, એહી અવ્રત યાયોરે;
તો જરત મરુદેવી યાજ્ઞર્ણ પહેર્યા, કેવલ જ્ઞાન કેમ પાયોરે.

ચતુર વિચાર કરીને દેલો ॥ ૨ ॥

હેવે જુઠ ! યાન પાન ઘરેણું ને કપનું, એ તો અઠ-ફરશી રૂપી પુજલ છે, અને વ્રત અવ્રતને તો તેરાપંથીના બનાવેલા તેર દ્વારમાં પણ અરૂપી કહ્યું છે. તેમજ સૂત્રમાં પણ ઠામઠામ જીવની યાજ્ઞ તૃષ્ણા અને અત્યાગ-જ્ઞા-વના પ્રણામને અવ્રત કહ્યું છે. યતાં તેરાપંથી અન્ન-વસ્ત્રાદિક રૂપી પુજલને અવ્રતમાં બતાવે છે. માટે તેમને પુઠવું કે, હે દેવાનુપ્રીય ! “મારુદેવીમાતા હાથીના હોઢા ઉપર ઘરેણાં કપમાં પેહેરીને વેઠાં, તેમને કેવલજ્ઞાન-ઉપન્યું સૂત્ર ઠાણાયાંગમાં કહ્યું છે; અને જરતમાહારાજને પણ ઘરેણાં કપમાં પહેર્યા કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું છે અને તે પંઢી ઘરેણાં કપમાં યતાર્યા એમ સૂત્ર જંબુઢિપપન્નત્તોમાં કહ્યું છે. એ ઘરેણાં કપમાં પહેર્યા યકાંને અવ્રતમાં કેવલજ્ઞાન કેમ ઉપન્યું ? ” તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ ઘરેણાં કપમાં તો રૂપી પુજલ છે. એ તો અવ્રત નથી, પણ તેના ઉપર મમતજાવ

प्रवर्ते तेने अत्रत कहीये. ते ममता मटी गइ तेथी केवलज्ञान उपन्युं.”
त्यारे हे देवानुप्रीय ! श्रावकना खावा पीवा घरेणां ने कपर्णांने अत्रतमां
घाढ्यां ठे, एवो जुठी जोसो तमे मतने लीधे केम करो ठे ? वली
श्रावकना खावा पीवा घरेणां कपर्णां अने जग्याने अत्रत कहे ठे, अने
सुयगरांग तथा उववाइ सूत्रनां जुठां नाम ले ठे. तेज उववाइ सूत्रनो पाठ:-

सेजेइमे गामागर णगर जाव सणिवेसेसु मणूया ज्वंति
तं० अप्पारंजा अप्पपरिग्गहा धम्मिया धम्माणुया ध-
म्मिठा धम्मस्काइयं धम्मपज्जोइ धम्मपलवणा धम्मसमु-
दायारा धम्मेणं चेव वितिकप्पेमाणा सूसीला सुवया सुप-
मियाणंदा साहु एगच्चाओ पाणाइवायाओ पन्निविरिया जाव-
जीवाए. एगच्चाओ अपन्निविरिया एवं जाव परिग्गहाओ
पन्निविरिया. एगच्चाओ अपन्निविरिया. एगच्चाओ कोदाओ
माणाओ मायाओ लोच्चाओ पेजाओ दोसाओ कलहाओ
अज्जस्काणाओ पेसुणाओ परपरिवायाओ अरति रतिओ
मायामोसाओ मिद्धा दंसणसद्धाओ पन्निविरिया जावजी-
वाए. एगच्चाओ अपडिविरिया. एगच्चाओ आरंज समा-
रंजाओ पन्निविरिया जावजीवाए. एगच्चाओ आरंज समा-
रंजाओ अपन्निविरिया. एगच्चाओ करण करावणाओ
पन्निविरिया जावजीवाए. एगच्चाओ अपन्निविरिया. एग-
च्चाओ पयणपयावणाओ पन्निविरिया जावजीवाए. एग-
च्चाओ पयणपयावणाओ अपन्निविरिए. एगच्चाओ कूट्टण
पीट्टण तज्जण ताल्लण वहवंध परिकिलेसानं पन्निविरिया
जावजीवाए. एगच्चाओ अपन्निविरिया. एगच्चाओ एहाणं
महण वण्ण विदेवण सह फरस रस रुव गंध मल्ल

લંકારાઠ પન્નિવિરિયા જાવજીવાણ. એગઞ્ચાઠ અપન્નિવિરિયા.
જેયાવણે તહપ્પગારાઠ સાવજ્ઞ જોગાઠ વહિયાકમ્મંતા
પરિપાણ પરિતાવણ કરાકજ્ઞંતિ તતોવિ એગઞ્ચાઠ પરિવિરિ-
યા જાવજીવાણ. એગઞ્ચાઠ અપન્નિવિરિયા તંજ્ઞહા સેજહા
ણામણ સમણો વાસગા જવંતિ ॥

અર્થ:—સેઠ તે જે ઇ ગાઠ ગામ, આગર ણઠ નગર જાઠ જાવત્
સઠ સનિવેસને વિષે મઠ મનુષ્ય-શ્રાવક સ્ત્રી પુરુષાદિક જઠ હોય
તંઠ તેં કહેઢે:—અઠ થોમ્મા આરંજી અઠ થોમ્મા પરિગ્રહવંત ધઠ ધર્મી ઢે
ધમ્માઠ ધર્મને કેમે ચાલે ધમ્મિઠ ધર્મ વાહાલો ઢે જેને ધમ્મઠ શુદ્ધ ધ-
ર્મના પરુપક ધમ્મપઠ ધર્મને વિષે વારંવાર નંજર રાખે ધમ્મસઠ ધર્મને
રંગે રંગાણા ઢે તથા લજ્ઞાવંત, ધર્મને કોઈ ઊલંઝો દઈ શકે નહિં ધમ્મેઠ
ધર્મને વિષે હર્ષ સહિત આચાર ઢે જેનો ધઠ ધર્મેકરી ચેઠ નિશ્ચે વિઠ વ્રત્તિ
આજીવીકા કઠ કરતાયકા પ્રવર્તે સુઠ જલો આચાર ઢે જેનો સુઠ જલો
વ્રત ઢે જેનાં સુઠ અત્યંત જલુ આનંદ સહીત ચિત્ત ઢે જેનું સાઠ ધર્મ
પહે સાધુ ઇઠ વે જાતીના પ્રાણીમાંથી પાઠ ત્રસજીવને હણવાથી પઠ
નિવર્ત્યા ઢે જાઠ જાવજીવ સુધી. ઇઠ એક સ્થાવરની હિંસાથી અઠ નિ-
વર્ત્યા નથી. ઇઠ એમ જાઠ જાવત્ પઠ મોટા જુઠ, અદત્તાદાન, પરદારા
અને પરિગ્રહથી પઠ નિવર્ત્યા ઢે. ઇઠ એકેક નાના જુઠ, ચોરી, કુશીલ,
અને પરીગ્રહથી અઠ નિવર્ત્યા નથી. ઇઠ એકેક અનંતાનુબંધિઆદિક
મોટા કોઠ ક્રોધથી માઠ માન માઠ માયા લોઠ લોઝ પેઠ રાગ દોઠ દ્વેષ
કઠ ક્લેશ અને અઠ આલ દેવાથી પેઠ મોટી ચાકીથી પઠ પારકા અ-
વર્ણવાદથી અઠ અરતિ રતિથી માઠ માયા સહિત મૃષાથી મિઠ મિ-
થ્યાત્વ દર્શન શબ્દથી કૂપ્રાવચનિક વા લોકોત્તર, ઇ મિથ્યાત્ મૂલથકી
પઠ નિવર્ત્યા ઢે જાઠ જાવજીવ સુધી. ઇઠ એકેક થોમ્મા નાના ક્રોધાદિક
તથા લોકીક મિથ્યાત્વથી (સંસારના આરણ કારણાદિકથી) અઠ
નથી નિવર્ત્યા. ઇઠ એકેક મોટા આઠ આરંજ સઠ સમારંજથી, પંદર ક-

મર્દાનાદિકથી પઠ નિવર્ત્યા હે જાઠ જાવજીવસુધી. એઠ એકેક નાના આઠ આરંજ સઠસમારંજથી આઠ નથી નિવર્ત્યા. એઠ એકેક કઠકરવું કઠ અનેરા પાસે કરાવવું, તેથી પઠ નિવર્ત્યા હે જાઠ જાવજીવ સુધી. એઠ એકેક કરવા કરાવવાથી આઠ નથી નિવર્ત્યા. એઠ એકેક પઠ પચવવા પચવાવવાથી પઠ નિવર્ત્યા હે જાઠ જાવજીવ સુધી. એઠ એકેક પઠ પચવવા પઠ પચવાવવાથી આઠ નથી નિવર્ત્યા. એઠ એકેક કુઠ કુટવાથી પીઠ પીટવાથી તઠ તર્જવાથી તાઠ તારુવાથી વઠ મારવાથી વંઠ વાંધવાથી પઠ ક્લેશ કરવાથી પઠ નિવર્ત્યા હે જાઠ જાવજીવ સુધી. એઠ એ પ્રવૌક્ત એકેકથી આઠ નથી નિવર્ત્યા. એઠ એકેક મોટકા નદિ પ્રમુખના આઠ સ્નાન કરવાથી મઠ મર્દન ડગટણથી વઠ વરણ અવીરાદિક સુગંધીથી વિઠ વિલેપન કરવાથી સઠ શબ્દથી ફઠ ફરશી રઠ રસથી રુઠ રુપથી ગંઠ ગંધથી મઠ પુણ્યની માલાથી આઠ આચુષણથી, આનર્ણથી પઠ નિવર્ત્યા હે જાઠ જાવજીવ સુધી નાના અધુંલાદિકથી. એઠ એકેક નાના અંધુલાદિકથી આઠ નથી નિવર્ત્યા. જેઠ જે કોઈ વલી તઠ તથા પ્રકારના સાઠ પાપના (મન વચન કાયાના માઠા) જોગનું પ્રવર્તન વઠ મોટા કપટના કઠ કર્મના વ્યાપાર પઠ અનેરા પ્રાણીને પઠ પરિતાપના કઠ કરે હે તઠ તે એકેકથી પણ પઠ નિવર્ત્યા હે જાઠ જાવજીવ સુધી. એઠ કેટલાએક સાવધ્ય કર્તવ્યથી આઠ નથી નિવર્ત્યા. તંઠ તે કહે હેઃસેઠ તે યથાનામ ડંઢાંતે સઠ સાધુના ઝઠ (ડપાસક) શેવક શ્રાવક જઠ હે.

જાવાર્થઃ—હે દેવાનુપ્રીય ! આ પાઠમાં તો એમ કહ્યું હે કે, પ્રાણાતિપાતાદિક અકેકા પાપથી શ્રાવકજી નિવર્ત્યા હે અને અકેકા પાપથી નથી નિવર્ત્યા, એમ સર્વ બોલમાં કહ્યું હે; પણ શ્રાવકનાં જ્ઞાન, પાન, ઘરેણાં અને કપડાંને અવ્રતમાં કયાં કહ્યાં હે ? કહ્યાં હોય તો બતાવો.

તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે “શબ્દ, રુપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ, એ અકેકાથી નિવર્ત્યા કહ્યા અને અકેકાથી નથી નિવર્ત્યા કહ્યા. તે કાનમાં શબ્દ, સારા ઝુંઝા, રાગ રંગ, ગીત ગાન સાંજલવાથી નિવર્ત્યા તેને તો વ્રત કહીએ અને નથી નિવર્ત્યા તેને અવ્રત કહીએ. ૧ એમ આંખોથી વાગ, બગીચા,

कुंवा, वावनी, तलाव, गढ अने कोठादिक सर्व रूप देखवाना त्याग कर्या तेने तो व्रत कहीये अने सर्व वस्तु देखवाथी नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. २ तेमज नाकनी वासनाथी निवर्त्या तेने तो व्रत कहीए, अने नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. ३ एम रसेंद्रिना विषयथी निवर्त्या तेने व्रत कहीये, अने नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. ४ एम स्पर्श इन्द्रिना आठ फरसथी घरेणां कपनां पहेरवाथी निवर्त्या तेने व्रत कहीए अने स्पर्श इन्द्रिना विषयथी नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. ५ एज रीते शब्द, रूप, रस, गंध अने स्पर्शना श्रावक त्याग करे ते तो व्रत, बाकी सर्व अव्रत जाणवुं. ए न्याये श्रावकना खान, पान, घरेणां अने कपनांने अव्रत कहीये ठीए. " तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! तमारे लेखे तो कानेकरी श्रीवीतरागदेवनी वाणी, स्तवन, सजाय तथा धर्म उपदेश सांजले ते पण पुजल ठे, तेथी निवर्त्या नथी वास्ते ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज आंखेथी देवगुरुनां दर्शन करे, श्रीवीतरागदेवनी वाणी, सजाय, स्तवन प्रमुख धर्मना अकर वांचे. ए रूप देखवाथी निवर्त्या नथी तेथी ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज नाकथी जीवादिक उपज्या जाणवाने तथा वस्तुनो रस चढ्यो जाणवाने जीवनी जतना करवा माटे अथवा साधुजीने बोहोराववा माटे हरेक पुजल सुंघवाथी निवर्त्या नथी, ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज रसेंद्रिथी देवगुरु धर्मना गुणग्राम करे तथा बोलचाल, सामायक, पम्किसणुं, स्तवन, सजाय प्रमुख शीखे, संजलावे तथा श्री वीतरागदेवनो वाणीनो (धर्मनो). उपदेश करे, ए पण जाबाना पुजल ठे. तेथी निवर्त्या नथी ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज सरस आहार त्यागीने निवी, आयंवि-क्षादिक माटे नरस आहार करे. ए नरस आहारथी निवर्त्या नथी ते पण तमारे लेखे तो अव्रत पाप हशे. वली स्पर्शेंद्रिथी (कायाथी) शीत ताप सहे, विनय वैयावच करे, सामायक पोषानां उपगर्ण, त्रिगावनुं, मुहपत्ति, नवकारवाली अने पुंजणी प्रमुख राखे तथा धर्म-शास्त्रनी पोथीपाना वांचवा वास्ते राखे. ए थकी पण निवर्त्या नथी. ए पण तमारे

लेखे तो अव्रत पाप हूँ. ए जलां काम पांच इंद्रिए करी शब्द, रूप, रस, गंध अने स्पर्शनां श्रावक करे, करावे अने करताने जहं जाणो. ए सर्व तमारे लेखे तो अव्रत पाप हूँ. वली ए पूर्वोक्त कामथी साधु पण निवर्त्या नथी. तमारे लेखे तो साधुने पण पाप केहेवुं पमूँ.

तेवारे तेरापंथी पण कहे ठे के “ मोहकर्मने उदये जला शब्द, रूप, रस, गंध अने स्पर्श उपर राग अने माठा उपर द्वेष प्रवर्ते तथा अत्याग-जावथी (आशा, वंठा, जीवना प्रणामथी) निवर्त्या नथी तेने अव्रत कहीए; अने ए जलां काम पांच इंद्रिए करीने करे ते तो शुद्ध-योग निर्जरानी करणी ठे. तेथी कर्म तुटे अने पुन्य बंधाय. ” त्यारे तेमने केहेवुं के हे देवानुप्रीय ! तमे रागद्वेषने, अत्याग-जावने (जीवना अरुपी परणामने) अव्रत सरधीने अणसमजु लोकोने जरमाववाने श्रावकनां खान, पान, घरेणां अने कपकांने अव्रत कहीने अनंत संसार-केम वधारोठो ? अव्रत तो रागद्वेषे करी पुजल उपर ममता (अत्यागजाव) राखे तेने कहीए; अने ते अत्याग-जावने (जीवना प्रणामने) तो अरुपी कहोठो, ते तो पोतपोतानी पासे ठे बीजाने आप्यां आपी शकाय नही; अने अन्न, वस्त्र, जग्या प्रमुखतो रुपी पुजल ठे, ते सामायक, पोसा, अने तपस्या कराववानी साहाजे आपे, ते शुद्धयोग निर्जरानी करणी ठे. तेने अव्रत केम कहोठो ? एज अन्न, वस्त्र, जग्या प्रमुख उपर रागद्वेष अत्याग-जाव (जीवना प्रणाम) तेनी ममता त्यागे तेने जोगना पापथी अने अव्रतथी निवर्त्या कहीए; अने तेनी ममता राखे अने रागद्वेषथी शेवे तेने जोगना अव्रत पापथी निवर्त्या न कहीये; अने एज अन्न, वस्त्र, जग्या प्रमुखनी साहाजथी तपस्या, सामायक, पोसा, प्रमुख धर्मध्यान करे तथा अनेरा श्रावकने तपस्या, सामायक, पोसा, प्रमुख धर्मध्यान करावानी साहाजे जग्या, उपगर्ण आपे ते पण शुद्धयोग निर्जरानी करणी ठे एम जाणवुं. हवे श्रावकनां खान, पान, घरेणां अने कपकांने (रुपी अठ फरसी पुजलने) अव्रत कया सूत्रमां कहुं ठे ते पाठ बतावो. ए सूयगंगां अने उववाइ सूत्रनां जुठां नाम केम द्योवो ?

વલી તેરાપંથી, શ્રાવકને સામાયક પોસાનાં ઉપગર્ણ, વસ્ત્ર, જગ્યા તથા સામાયક પન્નિકમણું, બોલ ચાલ, સ્તવન અને સજાય પ્રમુખ જ્ઞાનની પોથી इत्यादिक सर्वને અવતમાં બતાવે છે, અને બીજા શ્રાવકને સામાયક પોસાનાં ઉપગર્ણ આપે તથા વાંચવાને પોથી આપે તેને અવત દીધું કહે છે. તેને પુઠીય કે, સાધુજી શ્રાવકને વાંચવાને પોતાનું પાનું આપે તેમાં સાધુજીને શું થાય અને વાંચવાવાલા શ્રાવકને શું થાય તે કહ્યો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, સાધુજીને પણ ધર્મ છે અને વાંચવા-વાલાને પણ શુદ્ધ જોગ નિર્જરારૂપ ધર્મ છે. તેવારે તેને કહેવું કે, સાધુ-જી શ્રાવકને વાંચવા પાનું આપે તેમાં ધર્મ છે, ત્યારે શ્રાવક શ્રાવકને વાંચવાને પાનું પોથી આપે તેમાં ધર્મ કેમ નહીં થાય ? અને પોથી વાંચવા આપ્યાથી ધર્મ થશે તો સામાયક પોસા વાસ્તે ઉપગર્ણ, નવકા-રવાલી, પુંજળી, મુહપત્તિ તથા જગ્યાની સદાજ દેવાવાલાને શુદ્ધ યોગ નિર્જરારૂપ ધર્મ કેમ નહીં થાય ? માહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી તેરાપંથી શ્રાવકના ખાવા, પીવા, કપમાં, ઘરેણાં અને જગ્યા પ્રમુખ સર્વને અવત-માં બતાવે છે, અને બીજાને આપે તેમાં અવત સેવરાવ્યું કહે છે, તેને પુઠવું કે, “તમે અવત કેને કહ્યો છો અને વ્રત કેને કહ્યો છો તે બતાવો.”

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અઢારે પાપના, ખાવા પીવાના અને ક-પમાં ઘરેણાં પહેરવા તથા રાખવાના ત્યાગ કરે તેને તો વ્રત કહીય; અને સેવવાનો આગાર રાખે તેને અવત કહીય. અઢારે પાપના ત્રિવિધે ત્રિવિધે જાવજીવ સુધી સર્વથા પ્રકારે ત્યાગ કરે તેને તો સર્વવ્રતિ સાધુ કહીય; કારણ કે તેને લગારમાત્ર પાપનો આગાર નથી. તેનું ખાવું પીવું સર્વ કામ ધર્મમાં છે, અને તેને આહારાદિક આપે, વંદણા કરે તેને પણ ધર્મ છે; અને અઢાર પાપમાંથી કાંઈક ત્યાગ કરે અને કાંઈક આગાર રાખે તેને દેસવ્રતિ શ્રાવક કહીય. તે ત્યાગ વ્રતતો ધર્મ છે અને પાપનો આગાર તે અવત છે. તે શ્રાવકનું ખાવું પીવું અને પહેરવું તે સર્વ અવત-માં છે. તેમજ તેનું શરીર પણ અવતમાં છે. તેથી આરાદિક આપે, વંદણા નમસ્કાર કરે તેને પાપ લાગે એમ કહીયે ઢીય.” ત્યારે તેમને પુ-

ठुं के, कोइ श्रावके सर्वथा प्रकारे अठार पापना जावजीव सुधी त्रिविधे त्रिविधे त्याग करी दीधा होय तेने चार अहार, वस्त्र पात्र तथा जग्या आपे अने वंदणा नमस्कार करे तेने शुं थाय ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “श्रावकने अठार पापना त्याग सर्वथा प्रकारे जावजीव सुधी थायज नही. कांइक पण पापनो आगार रहेज, तेथी तेने देशवति श्रावक कहीये ठीए; अने जेने आगार न होय तेने तो सर्वव्रतिज कहीए. ते श्रावक न कहेवाय.” एम कहेठे, पण सूत्रमांतो श्रावकने सर्वथा प्रकारे पापना त्याग कहा ठे. श्री जगवतीजी सूत्रना सातमा शतकना नवमा उद्देशामां वर्णनागनतवे सर्वथा प्रकारे अठारे पापना त्याग जावजीव सुधी कर्या कह्युं ठे. वली अम्मरुजी संन्यासी (श्रावक) ना सातसें चेला श्रमणोपासके पण सर्वथा प्रकारे अठार पापना त्याग त्रिविधे त्रिविधे जावजीव सुधी कर्या; अने तेमने श्री वीतरागदेवे अंत समय सुधी देसवति श्रावक कहा ठे; ते सूत्र नववाइजीनो पाठः—

पुर्विपिणं अम्हेहिं अममस्सपरिवायगस्स अंतिए थुल्लग पा-
णाइवाए पच्चरकाए जावजीवाए, थुल्लए मुसावायाए पच्च-
रकाए जावजीवाए, थुल्लए अदिनादाणे पच्चरकाए जावजी-
वाए, सब्बे मेहुणे पच्चरकाए जावजीवाए, थुल्लए परिग्गदे
पच्चरकाए जावजीवाए, इदाणिं-पिणं अम्हे समणस्स-जग-
वत्त-महावीरस्स अंतिए सब्बं पाणाइवायं पच्चस्कामो जाव-
जीवाए एवं जाव सब्बं परिग्गदं पच्चस्कामो जावजीवाए
सब्बंकोदं६ माणं७ मायं८ लोअं९ रागं१० दोसं११ कल-
हं१२ अज्जस्काणं१३ पेसुणं१४ परिपरिवायं१५ अरत्ति-
रत्ति१६ मायामोसं१७ मिठ्ठादंसणसद्धं१८ अकरणिं-
जोगं पच्चस्कामो जावजीवाए सब्बं असणं पाणं खाइमं

साइमं चउविहंपि आहारं पञ्चस्कामो जावज्जीवाए ज्ञापियं
इमं सरिरं इहं कंतं पियं माणूणं मणामं धिज्जं विसासियं
समयं बहुमयं अणुमयं जंडकरं मगसमाणं माणंसियं
माणंउन्हा माणंस्कूहा माणंपिवासा माणंवाला माणंचोरा
माणंदंसमसा माणं वाइयं पित्तीयं संजियं सन्निवायं वि-
वीहा रोगा तंका परिसहोवसग्गा फासा फुसंति तिकहु
एयंपियणं चरिमेहिं उस्सास निस्सासेहिं वोसिरामि तिकहु
संलेहणा झुषणा झुसिया जत्तपाण पफिया इक्किया पाउ-
वगया कालं अणवकंस्कमाणा विहरंति. ततेणं से परिवा-
यगा बहुइं जत्ताइं अणसणाइं ठेदंति ठेदित्ता आलोइय
पफिकंत्ता समाहिपत्ता कालमासे कालंकिच्चा वंजलोए कप्पे
देवत्ताए उववन्ना तेहिं तेसिं गइ तहिं तेसिं ठित्ती दससा-
गरोवमाइं ठित्ती पणत्ता. परलोगस्स आराहणा सेसंतंवेव.॥

अर्थ—पुण पहेलां पण अण अमे अण अम्मरु परित्राजकनी अण
समिपे थुण मोटा पाण प्राणीनी हिंसानुं पण पचखाण कर्युं ठे जाण
जावजीव सुधी. थुण मोटा मुण मृषावादनं पण पचखाण जाण जावजीव
सुधी. थुण मोटा अण अणदिधुं लेवाना पण पचखाण जाण जावजीव
सुधी. सण सर्व मेण मैथुननुं पण पचखाण कर्युं ठे जाण जावजीव सुधी.
थुण मोटा पण परिग्रहना पण पचखाण कर्यां ठे जाण जावजीव सुधी.
इण हमणां पण अण अमे सण श्रमण जगवंत श्री माहावीर देवनी
अण समिपे सण सर्व पाण प्राणीनी हिंसानुं पण पचखाण ठीए जाण
जावजीव सुधी. एण एम जाण जावत् सण सर्व पण परिग्रहनुं पण पचखाण
करीए ठीए जाण जावजीव सुधी. सण कोण सर्व क्रोध माण मान माण
माया लोण लोच राण राग दोण द्वेष कण क्लेश अण आल पेण चान्दी
पण निंदा अण खुशी नाखुशी माण (माया) कपट सहित जुव मिण खोटा

देव, गुरु, धर्मतुं सर्वहनुं ते. अण करवा योग्य नही एवा जोण मन आ-
 दिना व्यापारतुं पण पचखाण जाण जावजीव सुधी कर्युं ठे. सण सर्व
 अण असन पाण पाणी खाण खादिम साण सादिम मुखवास चण चार
 प्रकारना आण आहारना पण पचखाण जाण जावजीव सुधी करीएठीए.
 जण जे वली इण ए सण शरीर इण वाहातुं ठे कण कान्तीकारी पिण
 प्रीयकारी मण मनने गमतुं मण विशेष मनने गमतुं धिण धीर्यकारी विण
 विश्वासनो हेतु सण रुतुं करी मानवा योग्य बण घणुं मानवा योग्य अण
 अवगुण करे तोपण बह्वन्न मानवा योग्य जण रत्नना करंभीया समान
 माण रखे सिण ताढ लागे माण उण रखे ताप लागे माण स्कूण रखे जुख
 लागे माण पीण रखे तृषा लागे माण बाण रखे सर्पादिक करंभीया माण चोण
 रखे चोर पराजव करे माण दण रखे दंस मसक करंभीया माण वाण रखे वायु
 प्रज्ञावे पिण पिताना प्रज्ञावे संण सल्लेखम संण सन्निपात दोष प्रज्ञावे विण वि-
 विध प्रकारना रोण रोग (थोना कालनो) अण मर्णान्तक रोग पण परिसह
 उण उपसर्ग फाण एट्ठा बोल रखे फरसे. तिण एवो वाहालो करीने एण
 एवा शरीरने पण चण ठेह्वा उण उंचो स्वास लइए ते एणी नोचो स्वास
 मुंकीए ते वोण वोसरावुं तुं. तिण एम कहीने संण संल्लेखणा तपे करीने
 कुण सेववे करी कुण सेवीने जण ज्ञात पाणी पण पचखीने पाण पादोप-
 गमन (वृहन्नी कालनी परे) अणसण करीने काण मरणने अण अणवांठ-
 ता थका विण विचरे ठे. तण तेवार पढी सेण ते पण सातसो सन्यासी बण
 घणा जण जक्तुं अण अणसण ठेण ठेदे, ठेदीने आण आलोवी पण पक्कि-
 क्कमी सण समाधि पण पामीने काण कालने अवसरे काण काल करीने
 बण ब्रह्मलोक कण देवलोकने विषे देण देवतापणे उण उपन्या. तण त्यां तेण
 तेनी गण गती तण त्यां तेण तेनी तिण स्थिति दण दश सागरोपमनी पण
 कही. पण परलोकना आण आराधिक (समकित सहित करणीना कर-
 णद्वारा ते माटे). सेण शेष बाकी (मोटा कुलमां उपजशे संजम छह
 मोहक पामशे.) तण तेमज जाणवुं. ॥१३॥

ज्ञावार्थः—इवे जुउं ! आ पाठमां अमरुजीना शिष्येए सर्वथा

પ્રકારે અઢાર પાપના તેમજ સર્વ અકરવા જોગ કામો કરવાના ત્રિવિધે ત્રિવિધે ત્યાગ જાવજીવ સુધી કર્યા છે. બતાં તેમને દેશવ્રતિ શ્રાવક કહ્યા છે; અને તમે તો આગારને અવ્રત કહો છો. હવે એમને કયા પાપનો આગાર રહ્યો તે વતાવો. કદાચિત્તે ખાવા પીવાના આગારને અવ્રત કહેતા હો તો એમણે તો ચાર આહારના પણ સર્વથા પ્રકારે ત્રિવિધે ત્રિવિધે જાવજીવ સુધી ત્યાગ કર્યા છે. હવે શો આગાર રહ્યો તે વતાવો. વલો કદાચિત્તે શરીર ઉપર મમતા હોય તેને અવ્રત કહેતા હો તો, એમણે તો શરીરની મમતા પણ સર્વથા પ્રકારે ત્રણ કરણ ત્રણ જોગે કરીને વોસરાવી છે. હવે શો આગાર રહ્યો તે વતાવો. વલો તમે કહો છો કે, જે સર્વથા પાપના ત્યાગ જાવજીવ સુધી કરે તેને આહારાદિક આપ્યામાં તથા વંદણા નમસ્કાર કર્યામાં ધર્મ છે. ત્યારે પૂર્વોક્ત શ્રાવકોએ સર્વથા પાપના ત્યાગ કર્યા છે તેમને વંદણા નમસ્કાર કર્યામાં પાપ કેમ થાય તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ તેમનામાં કાંઈક અવ્રત રહ્યું હશે, માટે જગવંતે તેમને દેશવ્રતિ કહ્યા છે, તે માટે તેડ વંદણા નમસ્કાર કરવા યોગ્ય નથી. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતે તેમને દેશવ્રતિ કહ્યા એમતો સૂત્રમાં છેજ; પણ તમે આગારમાં અવ્રત કહો છો તે આગાર વતાવો. તમે વ્રત અવ્રતમાં સમજતા દેખાતા નથી, તેથી એમ કહો છો કે આગારને અવ્રત કહીએ. પણ હે દેવાનુપ્રીય ! અવ્રત તો મોહનીકર્મની વીજી ચોકની અપ્રત્યાખ્યાનોના ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ અને દ્વેષના ઉદયજાવમાં છે. તેના જોગથી સમે સમે પુદ્ગલ આવીને જીવને રાગ દ્વેષનો ચીકણાઈથી ચોટે અને જોગના વ્યાપાર વિના પણ એ પુદ્ગલ કર્મપણે પરગમે તેને અવ્રત કહીયે; અને મોહનીકર્મની વીજી ચોકની પ્રત્યાખ્યાનોના ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ ઉદયજાવમાં છે, તેના જોગથી જીવને અત્યાગ જાવના પ્રણામ રાગ, દ્વેષ અને અશુભ જોગ પાપમાં વર્તે તેને જોગનું અવ્રત કહીએ. હવે વસ્ત્રે ચોકનીનાં કર્મ લાગે તેને તો એકાન્ત અવ્રત કહીએ; અને વસ્ત્રે ચોકનીનો કથોપશમજાવ, ઉપશમજાવ તથા કાય-કજાવ વર્તે તેને સર્વ વ્રતિ સાધુ કહીએ; અને વીજી ચોકનીનો કથો-

પશમ થયો અને ત્રીજી ચોકની ઉદયજાવમાં છે તેને દેસવ્રતિ શ્રાવક કહીએ. તમે એ સૂત્રનો રેસના અજાણ્યા થકા આગારને અવ્રત કહો; પણ સંચારામાં શ્રાવકને પાપનો શું આગાર રહ્યો તે બતાવો. વલી અજ્ઞાન સાધુને વ્યવહારમાં સર્વથા પાપના ત્યાગ છે અને તેને કેવલી સર્વથા અવ્રતિ સર્વદે છે. હવે અજ્ઞાન સાધુને કયા પાપનો આગાર રહ્યો તે બતાવો. હહાંતો ચોકનીના ઉદયજાવને અવ્રત કહ્યું છે. હવે જો ત્રીજી ચોકનીના ઉદયજાવને અવ્રત કહીએ તો, તે અવ્રતનો શ્રાવકને મુલ-થીજ નથી, (શાખ સૂત્ર જગવતીજો સતતક પહેલે) અને ત્રીજી ચોકની ઉદયજાવમાં છે તેના જોગથી પુજ્જલ ઉપર મમત-જાવ, રાગ દ્વેષ અને અશુભ જોગ પ્રવર્તે, તે જોગના પાપ આશ્રી સૂયગમાં તથા ઉવવાઈ સૂત્રમાં કોઈક પાપથી નિવર્ત્યા કહ્યા; અને કોઈક પાપથી નથી નિવર્ત્યા કહ્યા. ત્યાંતો અશુભ જોગના પાપ આશ્રી કહ્યા છે. તમે સૂયગમાં તથા ઉવવાઈ સૂત્રનાં જુઠાં નામ લેઈ શ્રાવકના ખાવા, પીવા, ઘરેણાં અને કપમાં પ્રમુખને મતને લોધે અવ્રત કેમ કહો છો? વલી એ ઉપગર્ણ-ધર્મની સાજ નિમોત્તે સેવે સેવરાવે તો શુભજોગ નિર્જરાની કરણી કહીએ. તેમાં પાપ કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે પાઠ બતાવો.

વલી શ્રાવકના ખાવા પીવામાં તથા સ્વરાવવામાં પાપ કહે છે તેને પુઠવું કે, જીવ સહિત વસ્તુ ખાય પીએ અથવા ઠ કાયનો આરંભ કરીને ખાય અથવા બીજાને સ્વરાવે, તે આરંભનું તો પાપ છેજ; પણ કોઈ શ્રાવક સાધુની પરે સંસારથી વિરક્તજાવે શ્રાવકપણું પાલવાને અર્થે અ-જીવ પુદ્ગલ ખાય, પ્રાસુક પાણી પીએ, નેના ખાવા પીવા અને પહેરવા-માં શું તથા તેને કોઈ સ્વરાવે તેમાં શું? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, અચેત ખાય તોપણ તેનું ખાવું પીવું પાપમાંજ છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય! પાપ તો અઢાર છે. તેના તો સંચારામાં સર્વથા પ્રકારે ત્રણ કરણ અને ત્રણ જોગે કરીને જાવજોવ સુધીના ત્યાગ કર્યા; તેમાં સર્વ પાપની વસ્તુનો તો ત્યાગ સર્વ કામ અઢાર પાપના ત્યાગ જોગ થઈ ગયા. ત્યારે વર્ણનાંગનતુલ્ય તથા અંશરૂજીના શિષ્યોએ ચાર અઢારના ન્ધારા ત્યાગ કેમ કર્યા? એ અંગ:

णीसमुं पाप कथुं ते बतावो. हे देवानुप्रीय ! अढार पापना त्याग तो साधुजीने मूल-गुणव्रतमांज ठे; अने आहारना पचखाण करे तो उत्तर गुणव्रत निपजे. तेम श्रावकना अढार पापना त्याग तो मूल-गुणव्रत ठे, अने आहारना त्याग करे तो उत्तर-गुणव्रत निपजे. तेथी अढार पाप अने चार आहारना पचखाण न्यारा न्यारा कर्या. वली तमे श्रावकना खावा पीवा प्रमुखमां पाप कहो ठो, तो ते खावा प्रमुख अढार पाप मांहेलुं कथुं पाप ते कहो अने अढार पापना त्याग करीने पगी आहारना न्यारा त्याग केम कर्या ते पण कहो. हे देवानुप्रीय ! सिद्धांतनो न्याय तो एस दीसे ठे के, साध श्रावकने आहारना त्याग न होय त्यारे तो उत्तर-गुणना अपचखाण कहीए, अने अढारना त्याग करे तो उत्तर-गुण पचखाण निपजे. साधु तथा श्रावक बंनेने उत्तरगुण-अपचखाणी पण कह्या ठे अने उत्तरगुण-पचखाणी पण कह्या ठे. तेनी शाख सूत्र जगवतीजी शतक सातमे उद्देशे वीजे. ए न्याये तो साध-श्रावक बंनेनुं खावुं पीवुं उत्तरगुण-अपचखाण ठे; केमके शरीरनी ममताने अर्थे अ-शुज जोगथी खाय तो बंनेने पाप लागे; अने संजम तपनी स्हायता अर्थे खाइने शुज जावना जावे तो शुज योगथी बंनेने निर्जरा थाय. वली जो श्रावकना खावा पीवामां पाप होय तो सूत्र उववाइजीमां अंमरुजी श्रावकने सो घरे पारणुं करता कह्या ठे. ते अंमरुजी श्रावक नव तत्वना जाण एकावतारी सो घरे पारणुं केम करे ? एक घरे तो पारणुं कर्या विना सरे नाहिं तेथी करे; पण सो घरे पारणुं करी स्वरने अनर्थ पाप केम लगामे ? ते पाठ श्री उववाइजीनोः—

बहु जणेषां ज्ञते ! अन्नमन्नस्स एवमाइकइ एवंजासइ
एवंपन्नवेइ एवंपरुवेति एवंखलु अम्ममेपरिवायए कंपिल-
पुरे-णयेर घरसत्ते आहारमाहरेति घरसए वसहिउवेइ.
से कहयं ज्ञते ! एवं ? गो० ! जणसे बहुजणो अन्नम-
न्नस्स एवमाइकंति जाव परुवेति एवंखलु अम्ममेपरि-

वायए कंपिलपुरे जाव घरसए वसहि उवेति सच्चेणं एस-
मठे. अहं पिणं गो० ! एवमाइस्कामि एवं जाव परूवेमि
एवंखलु अम्ममे परिवायए जाव वसहिउवेति. सेकेण्ठेणं
जंते ! एवं वुच्चइ अम्ममेपरिवायए जाव वसहिउवेति.
गो० ! अम्ममस्सणं परिवायगस्स पगइ नइयाए जाव
विणीयत्ताए ठंठंठेणं अणिखीत्तेणं तवोकम्मेणं उठंवा-
दाउ परिगिज्जइ २ सुराज्जिमुहस्स आयावण जूमि ए आ-
यावेमाणस्स सुजेणं परिणामेणं पसत्तेहिं अऊवसाणेहिं
लेसाहिं विसुद्धमाणीहिं अन्नयाकयाइ तदा-आवरणिच्चाणं
कम्माणं खजवसमेणं इहा अपूह मग्गणं गवेसणं करे-
माणस्स विरियलद्धिए वेजवियलद्धिय उहिणादद्धि समु-
प्पणो. ततेणंसे अम्ममेपरिवायए ताए विरियलद्धिए वेज-
वियलद्धिए उहिणादद्धिए समुप्पणाए जण विमावणहेउ
कंपिलपुरेणयरे घरसए जाव वसहिउवेति. सेतेण्ठेणं
गो० ! एवंवुच्चइ अम्ममेपरिवायए कंपिलपुरेणयरे घरसए
जाव वसहि उवेति. ॥

अर्थः—व० घणा ज० लोक जं० हे पुज्य ! अ० मांहीमांही ए०
एम कहेठे ए०जा० एम एकवचने बोले ठे ए०प० एम जणवेठे मांही-
मांही समजावे ठे ए०प० एम परूपे ठे विस्तारथी कहेठे. ए० एम ख०
निश्चे अ० अम्मरु-संन्यासि कं० कंपिलपुर नगरने विषे घ० सो घरे आ०
आहार करेठे. घ० सो घरने विषे व० रात्रे वसे ठे ? से० ते क० केम ठे
जं० हे जगवान ! ए० एम ? गो० हे गौतम ! ज० यदि ते व० घणालोक
अ० मांहीमांही ए० एम कहेठे जा० यावत् प० परूपे ठे ए० एम निश्चे
अ० अम्मरु परित्राजक कं० कंपिलपुर नगरने विषे जा० यावत् घ०
सो घरने विषे आहार करे, यावत् व० चातो वसे. स० साचो ए० ए अर्थः.

અં હું પિં પળ ગોં હે ગૌતમ ! એં એમ કહું હું એં એમ જાં યાવત્
 પં પરુપું હું એં એમ નિશ્ચે અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ જાં યાવત્ વં સો
 ઘરે રાત્રી રહેવું કરે છે. સેં તે શા અર્થે જં હે જગવાન ! એં એમ તુ
 કહોઠો કે અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ જાં યાવત્ વં સો ઘરે રાત્રી વસે છે
 રહે છે ? ગોં હે ગૌતમ ! અં અમ્મરુ-સંન્યાસિને પં સ્વજાવે જં
 જડિકપણે જાં યાવત્ વિં વનિતપણે કરીને ઢં ઢઠ ઢઠને પારણે અં
 આંતરા રહિત તં તપ કર્તવ્યે કરી જં ઝંચી બાંહ (હાથ) પં કરી
 કરીને સું સૂર્ય સાંમા આં આતાપનાનો જૂં જૂમિને વિષે આં આતા-
 પના લેતાં થકાં સું જલા પં પ્રણામે કરી પં જલા અં અધવશાયે
 કરીને લેં લેશ્યા વિં નિર્મલ (વિશેષ શુદ્ધ) તેણે કરી અં એકવા
 પ્રસ્તાવે તં જ્ઞાનાવરણી (જ્ઞાનને આવરી રહ્યા તે) કં કર્મના લં
 ક્યોપશમે કરીને ઇં વિચારણા અં નિશ્ચય કરવો મં માર્ગની ગં ગ-
 વેષણા કં કરતા થકાને વિં જીવની શક્તિ લં લબ્ધિવેં વિક્રય રૂપ
 કરવાની લબ્ધિ, જં અવધિજ્ઞાનની લબ્ધિ સં સમ્યક્ પ્રકારે ઝપન્યા
 થકા તં તેવારે તે અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ તાં તે વિં વીર્ય લબ્ધિ વેં
 વિક્રય રૂપ કરવાની લબ્ધિ જં અવધિજ્ઞાનની લબ્ધિ સં સમ્યક્ પ્રકારે
 ઝપની. તેણે કરીને જં લોકને વિં વિસ્મય પમાડવાને અર્થે કં કંપી-
 લપુર નગરને વિષે ઘં સોઘરને વિષે જાં યાવત્ વં રાત્રે વસવું કરે છે.
 સેં તેણે અર્થે ગોં હે ગૌતમ ! એં એમ કહું કે, અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ
 કં કંપીલપુર નગરે ઘં સોઘરને વિષે જાં યાવત્ વં રાત્રે વસવું જં કરે છે.

જાવાર્થ:—હવે જુઠં. આ પાઠમાં તો જગવંતે કહું છે કે, અમ્મ-
 રુજી-પરિવ્રાજકે સંન્યાસિપણાનો મત ઢોરીને આવકપણું લીધું છે, સં-
 ન્યાસીના વેશમાં આવકનાં વ્રત પાલે છે, બેલેબેલે પારણું કરે છે અને સૂર્ય
 સાંમી આતાપના લે છે. એ તપ કરતાં થકાં જલા લેશ્યા તથા જલા અ-
 ધવશાયે કરીને જ્ઞાનાવરણી--કર્મનો ક્યોપશમ થયો, અવધિજ્ઞાન પ્રાપ્ત
 થયું અને વૈક્રિયરૂપ બનાવવાની લબ્ધિ ઝપની. તેથી લોકોને વિસ્મય
 ઝપજાવવાને અર્થે સો ઘેરે પારણું કરે છે. હવે એક ઘેરે તો પારણું કર્યા

વિના ચાલે નહિ તેથી પાપ લાગે તો પણ કરવું પડે તે અર્થ--પાપમાં
હે; પણ શ્રાવકના યાવા પીવામાં પાપ હોય તો અમ્મરુજી શ્રાવક તો
પાપથી કરતા હતા. તેહ આધાકરમી (મૂલ આપીને લાવેલું), મીશ્ર
અને ઉધારે લાવેલું, ઇત્યાદિક દોષ ટાલીને અહાર લેતા કહ્યા હે. એવા
સમજવાર શ્રાવક સો ઘરે પારણું કરીને અનર્થ પાપ કેમ લ-
ગામે તેમજ પારણું કરાવવાવાલાને પાપ લાગે તો સો ઘરવાલાને
અણહુતાં અનર્થ પાપ લગામીને કેમ કહેવે ? માહ્યા હો તે વિ-
ચારી જોજો. વલી આ પાઠના આગલા પાઠમાં ઉવવાઈજી સૂત્રમાં કણું
હે કે, અમ્મરુજી શ્રાવકને અનર્થ પાપ કરવા કરાવવાના ત્યાગ હે. હવે
જુઠ ! શ્રાવકના યાવા પીવામાં પાપ હોય તો, પૂર્વોક્ત અનર્થ પાપ લગા-
મ્યું તેનું આઠમું વ્રત કેમ રહ્યું અને તે આરાધિક કેમ થયા તે કહો.

હે દેવાનુપ્રીય ! સાધશ્રાવકનું યાવું પોવું પાપમાં નથી, પણ ઉદય
જાવમાં હે. જો તેહ શરીરની મમતાને અર્થે રાગ દ્વેષથી અશુદ્ધ જોગથી
યાય તો સાધ શ્રાવક વંત્રેને પાપ લાગે; પણ જો સાધ શ્રાવકપણું નિ-
જાવવાને અર્થે અચેત પુદગલનું જાણું આપે, અને શુદ્ધ જાવના જાવે તો
સાધ શ્રાવક વંત્રેને શુદ્ધ યોગથી નિર્જરા થાય. વલી અહીંયાં તો એમ
કણું હે કે, અમ્મરુજી શ્રાવકને વૈક્રિયલલ્લિધ તથા અવધિજ્ઞાન ભવ-
ન્યું, તેથી લોકોને જૈન ધર્મનો વિસ્મય ઉપજાવવાને અર્થે સો ઘરે પારણું
કરે હે. હવે વિચારો ! એવા સમજવાર શ્રાવક પાપ કરીને જૈન ધર્મ કેમ
સજાવશે ? માહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી આણંદજી શ્રાવક આદિ
ઘણા શ્રાવક પરિમાધારી થયા. તેહ આઠમી પરિમામાં સચેત આરં-
જનું પાપ કરે નહી, નવમીમાં કરાવે નહિ, દસમીમાં કરતાને જાણો
જાણે નહી અને અગ્યારમી પરિમામાં સર્વથા પ્રકારે આરંજ ત્યાગીને
તથા આધાકરમ્યાદિક દોષ ટાલીને, સાધુની પેરે ઇરિયા જોઈને, સુજ-
તો અહાર પાણી લાવીને, દેહીને જાણું આપી, તપશ્ચા ધર્મ ધ્યાન કરે
તેને દાન દેવામાં શું ?

તેવારે તેરાપંથી કહે હે કે “ સર્વથા પ્રકારે પાપના ત્યાગ ત્રણ ક-

रण ने, त्रण जोगेथी होय तेने साधु कह्यै। तेने दान देवामां तो एकान्त धर्म ठे, पण श्रावकने संथारा विना सर्वथा प्रकारे त्याग होय नही; अने पन्निमाधारीने कांश्क पापनो आगार रह्यो दृशे तेथी श्रावक कहा ठे. जो सर्वथा प्रकारे पापना त्याग होय तो साधु केम न कहा?" तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! संथारामां वर्णनागनतुवे अने अम्मरुजीना सातसो शिष्ये (श्रावके) सर्वथा प्रकारे अठार पापना, सर्व अकरवा योग्य कामना तथा चार आहारना त्रण करण अने त्रण जोगेथी जावजीव सुधीना त्याग कर्या अने शरीरनी ममता सर्वथा प्रकारे जावजीव सुधी उत्तारी; तोपण तेमने श्रावक कहा ठे. तेनी शाख सूत्र जगवतीजी सतक सातमें उद्देशे नवमें तथा उववाइ सूत्रमां. वासते एम समजवुं के, त्रीजी चोकनी उदयजावमां वर्ते ठे माटे श्रावक कहोये ठीये. बाकी सर्व पापजोग करवा, कराववा अने जला जाणवाना मन वचन अने कायाए करीने त्यागा ठे. तेमज पन्निमाधारी श्रावकने पण जोगेथी त्रिविधे त्रिविधे पाप करवाना त्यागठे; पण त्रीजी चोकनी उदयजावमां बाकी ठे तेथी श्रावक कहा ठे; अने तेमे तो सूत्रनी शैलीना अजाण थका कहोवो के, पन्निमाधारी श्रावकने कांश्क पाप करवानो आगार रह्यो ठे तेथी श्रावक कहा ठे. वली श्रावकने त्रण करण अने त्रण जोगेथी सर्वथा पापना त्याग कर्या कहा ठे. शाख सूत्र जगवती सतक ७ में उद्देशे ५ मे. ते पाठः—

समणोवासगस्सणं जंते ! पुद्गमेव थुल्लग-पाणाइवाए अपच्चरकाए-जवइ सेणं जंते ! पञ्चा पच्चस्कायमाणे किं करेइ ? गो० ! तिय पम्भिकमइ पमुपन्नं संवरेइ अणागयं पच्चस्काइ. तीयं पम्भिकममाणे किं तिविहं-तिविहेणं पम्भिकमइ, तिविहं-दुविहं पम्भिकमइ, तिविहं-एगविहेणं पम्भिकमइ, दुविहं-तिविहेणं पम्भिकमइ, दुविहं-दुविहेणं पम्भिकमइ, दुविहं-एगविहेणं पम्भिकमइ, एगविहं-तिविहेणं पम्भिक-

कमइ, एगविहं डुविहेणं पम्किमइ. एगविहं एगवि-
हेणं पम्किमइ ? गो० ! तिविहं वा तिविहेणं पम्किमइ,
तिविहंवा दुविहेणं पम्किमइ, तंचेव जाव एकविहंवा
एकविहेणं पम्किमइ. तिविहं तिविहेणं पडिक्कममाणे
नकरेइ नकारवेइ करंतंनाणू जाणइ मणसा वयसा कायसा.

अर्थः—स० श्रमणोपासक (श्रावक) जं० हे जगवंत ! पु० पूर्वे
काले सम्यक् पम्बिज्या पहेलां तथा जवान्तरे थु० स्थुल प्राणातिपात
अ० पहेलां देशव्रति प्रणामना अज्ञावथी पचख्या नथी से० ते श्रम-
णोपासक जं० हे जगवंत ! प० पढी प० पचखतोथको किं० शुं करे ?
इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ति० अतित कालनां कत्य प्राणाति-
पातने प० निंदे (गया कालनुं प्रतिक्रमण करे), प० वर्तमान काले प्रा-
णातिपात सं० संवरे (वर्तमान काले संवर सामायक करे), अ० ज-
विष्य काले प० प्राणातिपात नही करशुं एवी प्रतिज्ञा करे (आगमिक
कालनुं पचखाण करे). हवे ती० अतित काल कत्य प्राणातिपात प०
पम्किमतो थको किं० शुं ति० त्रिविध त्रिविध (करवा कराववा अनु-
मोदत जेदथी) प्राणातिपात योग्य प्रत्ये एवुं कहीए ? ति० त्रिविध जे
मन, वचन, काय, लक्षण करवे करी प० निंदवे करी विरमे ? १ के ति०
त्रिविध कर्णादि जेदथी दु० मन ठोमीने बेहु करीने प० विरमे ? २
ति० त्रिविध कर्णादि जेदथी ए० एक विधे मन प्रमुख एके करीने प०
विरमे ? ३ दु० द्विविध करण आदि अनेरा बने ति० त्रिविध मन
प्रमुख जोगे करी प० विरमे. ? ४ दु० द्विविध करण आदि दु० मन
प्रमुख अनेरे बे जोगे करी प० विरमे ? ५ दु० द्विविध करण आदि
ए एक योगे करी प० विरमे ? ६ ए० ति० एक करण अने त्रण योगे करी
प० विरमे ? ७ ए० दु० एक करण अने बे योगे करी प० विरमे ? ८ के
ए० ए० एक करण ने एक योगे करी प० विरमे ? ए. इति नव प्रश्न. उत्तर.
गो० हे गौतम ! ति० त्रिविधे त्रिविधे प० पम्किमे अणवा ति० दु०

त्रिविधे द्विविधे प० पम्किमे (विरमे). तं० जेम पूर्वे कहुं तेम जा० जावत् ए० एक करण अने ए० एक जोगथी प० पम्किमे विरमे. इहां नवे प्रश्ननो उत्तर. हवे ति० ति० त्रिविधे त्रिविधे प० पम्किमतो थको विर-मतो थको इहां एक विकल्प कहे ठे:—न० प्राणातिपात पोते न करे नका० बीजा पासे न करावे अने क० करता प्रत्ये ज्ञो न जाणे म० मन व० वचन अने का० कायाएकरी. इत्यादि अधिकार घणो ठे ते श्री जगवतीथी जाणवो.

जावार्थ:—हवे जुड! आ पाठमां तो कहुं ठे के, ४ए जांगाए करी गया कालनुं सर्व पाप पम्किमे, विद्यमान कालनुं सर्व पाप संवरे अने ज-विष्य कालनां सर्व पाप पचखे. एम पांच आश्रवना ९३५ जांगा कहा ठे. हवे जुड! ३३ में आंके त्रण करण त्रण जोगथी पापना त्याग श्रावकने कहा ठे. ते पम्किमाधारी-श्रावकने न होय तो बीजा कया श्रावकने हशे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो प्राणातिपातादिक पांच आश्रवना त्याग कहा ठे, पण सर्व पापना त्याग नथी कहा. तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! साधुजीने पांच आश्रवना त्रिविधे त्रिविधे त्याग ठे, तेथी सर्व पापना त्याग थइ चुक्या. तेमज आ श्रावकने पांच आश्र-वना त्याग तेज मूल-गुणव्रत ठे अने उपलां सात व्रत ते उत्तर-गुण कहां ठे; केमके पांच अणुव्रतमां पापनो आगार रह्यो, ते आगलां सात व्रतमां संकोचाय ठे; अने पांच आश्रवना त्रिविधे त्रिविधे त्याग कर्या, तेवारे उपरना व्रतना त्यागमां समाइ गयां. जेम अनुयोगद्वार सूत्रमां ऋजुसूत्र-नयनो धणी एक अहिंसानेज व्रत माने. जेणे त्रिविधे त्रिविधे हिंसा त्याग करी तेने पांचे महाव्रत थयां अने सर्व पापना त्याग थइ चुक्या कहा ठे. तेम इहां पण पांच आश्रवज उलखाव्या तेमां सर्व पा-पना पचखाण जाणवा. जेणे पांच आश्रवना त्याग त्रण करण अने त्रण जोगथी कर्या हशे, तेने बीजा पापना त्याग केम नही हशे ? तमे तो कहो ठे के, श्रावकने त्रिविधे त्रिविधे त्याग होय नही; पण जगवतीजी सूत्रना आ पाठमां समचे श्रावकने तेत्रीस आंके पापना त्याग थाय कहा

ठे. त्यारे आणंदजी सरखा पक्रिमाधारी-श्रावक साधुनी पेरे सुजतो
 आहार प्रमुख लावीने खाय तेने त्याग केम नही थशे ? एवा आणं-
 दजी सरीखा श्रावक, जे बार क्रोरु सोनैयानो दोलत त्यागी, ठकायनो
 गढको करवो त्यागीने, तपश्या धर्मध्यान करीने, आत्माने उजाळे, अने
 वेदनी-कर्मना उदये ज्यारे सुख सेहवा असमर्थ होय त्यारे साधुनीपरे
 सुजतो आहार पाणी लावी, आत्माने ज्ञानु दर्शने, धर्मध्यान (अग्या-
 रमी पक्रिमां) तपश्या करे, एवा जे उत्तम श्रावकना व्रतना गुणने
 अनुमोदी उलट जावथी हाथे दान आपे तेने शुं थाय ? तेवारे तेरापंथी
 कहे ठे के, एनुं खावुं पीवुं अव्रतमां ठे तेथी देववाळाने अव्रत लागे.
 तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जगवंते तो पांचमे गुणगणे सर्व श्रावक
 एकज व्रतना धरणहार होय तेमने पण अव्रतनी क्रिया वर्जी ठे. तेनी
 शाख सूत्र जगवती शतक पहेले उद्देशे बीजे. ते पाठः—

मणुस्साणं जंते ! समकिरिया ? गो० ! एणो तिण्ठे समठे
 से केण्ठेणं जंते ! एवं बुच्चइ ? गो० ! मणुस्सा
 तिविहा पं० तं० समदिठ्ठी मिच्चादिठ्ठी सम्मामिच्चादिठ्ठी.
 तच्चणं जेते समदिठ्ठीते तिविहा पं० तं० संजया असंजया
 संजयासंजयाय. तच्चणं जेते संजयाते इविहा पं० तं०
 सरागसंजयाय वियरागसंजयाय. तच्चणं जेते वियरागसं-
 जयाय तेणं अकिरिया. तच्चणं जेते सरागसंजया ते इवि-
 हा पं० तं० पम्मत्तसंजयाय अप्पमत्तसंजयाय. तच्चणं जेते
 अप्पमत्तसंजया तेसिणं एगमायावत्तियाकिरिया कच्चइ.
 तच्चणं जेते पम्मत्तसंजया तेसिणं दो-किरियाउ कच्चति तं०
 आरंजियाय मायावत्तियाय. तच्चणं जेते संजयासंजयाय
 तेसिणं आदिमाउ तिन्नि किरियाउ कच्चतिः-आरंजिया १
 परिग्गहिया २ मायावत्तिआ ३. असंजयाणं चत्तारि कि-

रियाउ कचंति. मिह्वादीठीणं पंच. सम्मामिह्वादीठीणं पंच.

अर्थः—पुर्ववत्. जुउं प्रश्न वीजो पाने १५३ में.

ज्ञावार्थः—हवे जुउं ! आ पाठमां चोवीस दंरुकना मिथ्यात्वी जीवने तो आरंजनी, परिग्रहनी, मायाप्रत्ययनी, अपचखाणनी अने मिथ्या-दर्शन प्रत्ययनी ए ए पांच क्रिया कही; अने अव्रति समदृष्टि चोथे गुणठाणे, तेने मिथ्यात्वनी वर्जिने चार क्रिया कही; अने पांचमे गुणठाणे श्रावक, तेने अव्रतनी अने मिथ्यात्वनी वर्जिने त्रणज क्रिया कही; अने प्रमादी साधु ठवे गुणठाणे, तेने आरंजनी अने मायावत्तियानी वे क्रिया कही; अने अप्रमादी साधु सातमे गुणठाणेशी लइ द-समा गुणठाणा सुधी, तेने एक मायावत्तिया-क्रिया कही; अने वीतरा-गसंजमी अग्यारमा गुणठाणाशी लइ तेरमा गुणठाणा सुधी, तेने एक इरियावहि क्रियाज लागे ठे. वास्ते ए पांच क्रिया आश्री अक्रिय कहा. हवे जुउं ! आ पाठमां तो जगवंते सर्व श्रावकने अव्रतनी क्रिया टाली कही ठे. तमे मतने लीधे आणंदजी सरखा पन्निमाधारी श्रावकनुं खावुं पीवुं अव्रतमां केम कहो ठो अने देवावाळाने अव्रत लागे केम कहो ठो?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो खंध आश्री टाली कही ठे, पण देश आश्री तो लागे ठे ते गणी नथी. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय! साधुजीने आरंजिया अने मायावत्तिया क्रिया कही, ते खंध आश्री कही ठे के देश आश्री कही ठे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “साधु-जीने तो बिना उपयोगे अजाणपणे किंचित मात्र लागे ते आश्री कही ठे.” त्वारे जुउं. ए किंचित मात्र लागे तेने पण गणी, त्वारे श्रावकने देशयकी अव्रतनी क्रिया होय तो केम न गणे ?; पण अव्रत तो मोह-कर्मनी वीजो चोकनीना अप्रत्याख्यानना उदयजावमां होय तेना जो-गथी कर्म लागे तेने कहीये. ते अव्रत तो श्रावकने मुलथीज नथी, तेथी अव्रतनी क्रिया जगवंते टाली कही. तमे मतने लीधे ए सूत्रनां वचन उत्था-पीने आणंदजी श्रावक जेवाने अव्रत कहीने अनंत संसार केम वधारो ठो ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “आणंदजी सरीखा पन्निमाधारी-श्रावकने अव्रत नही, ने दान दीधामां गुण (व्रत) होय तो कोइए पण पन्निमाधारी-श्रावकने दान दइने संसार परित कीधो, एवं सूत्रमां चाढ्युं होय तो पाठ बतावो; तथा कोइने वारमुं व्रत निपन्युं चाढ्युं होय तो बतावो. सूत्रमां कहा विना वात शीरीते मानीए. ” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! घणां सूत्र तो विवेद गयां अने वत्रीस सूत्र रखां. तेमां पण घणी वातो मोंधम कही ठे. तमे सूत्रमां चाढ्यानुं पुढो ठो तो, साधवीने दान देइ कया श्रावके संसार परित कीधो ते मूल पाठ तमेज बतावो. तथा केवलीने दीधायी कोइने वारमु व्रत निपन्युं होय तो ते पण बतावो. ए सूत्रमां चाढ्या विना केम मानो ठो. तमारी कहे-णीने लेखे तो ए पण न मानवुं जोइए. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “केवलीना तथा आरज्याना गुण तो साधु सरीखा ठे. ते साधुनुं दान वारमा व्रतमां सूत्रमां ठाम ठाम चाढ्युं ठे. ए सरखापणायी मानीए ठीए. ”

त्यारे हे देवानुप्रीय ! दसाश्रुतखंधमां आणंदजी सरखा पन्निमाधारी श्रावकने ‘श्रमण जूय (साधु जेवा)’ कहा ठे. ते अग्यारमी पन्निमानुं नामज श्रमण जुय ठे. एटले पन्निमाधारीने साधु सरीखा कहीए. जो साधुने दान दीधां संसार परित करता हशे तथा वारमुं व्रत निपजतुं हशे तो अग्यारमी पन्निमाधारी श्रावकने साधु सरखा कहा ठे, तेमने दीधानुं फल साधुने दान दीधा सरखुं केम नही हशे ? ए सरीखा कहा ए अनुमानथी जाणवुं जोइए. वली पन्निमाधारी-श्रावकने दान दीधामां पाप होय तो पन्निमामां तो साधुनी पेरे मागी खावुंज कहुं ठे. पन्निमाधारी तरे अने दान दइने घणा जीव मुवे, एवी करणी श्री वीतरागदेवे केम बतावी ?

आ तो एवं थयुं. जेम ढाके, बंगाले अने कामरुदेशमां अनेक ठग (धूर्त) मित्र ठे, पण एथीए उपर लखी श्रद्धावाला गुरुनुं आश्रय ठे के, ए धर्म करवो शीखव्यो के धामुं पामवा शीखव्युं ? वली पन्निमाधारीने दान दीधामां पाप होय तो पन्निमाधारी चोर करतां पण

अधिका कहेवाय; कारण के चोरतो धणीनुं धन चोरीने लइ जाय, पण धनना धणीने पाप तो न दइ जाय ? अने पन्निमाधारी तो अन्न वस्त्र प्रमुख माल लइ जाय अने पाप दइ जाय. वली चोर तो जाऊ फा-
कीने जातां असंधारी (खानदान) होय तो जतावो (खबर) दे के “भैं तमारुं जाऊ फाकीने माल काढयो ठे माटे तमे कारी देजो; केमके रखे तमारुं जाऊ रुबी जाय” एम जतावो करे; पण पन्निमाधारी तो जतां जतावो पण न करे के “अरे जाइ ! तमे मने उलट जाव करीने दान देइ धर्म सर्दह्यो होय तो तेनुं पाप मिथ्यात तमने लागे ठे. तेनी आलो-
वणा कंरी प्रायवित्त लइ शुरू थाजो.” एम जतावो पण न करे. एवा विश्वासघाती आप मतलबीआ तमारे लेखे आराधिक शी रीते थया हशे ? वली पन्निमाधारीने दान दीधामां पाप होय तो ते माकण सरी-
खा कहेवाय. जेम माकणने वीर बलगे ल्यारे ते घरनां बालक ठोनीने परायां बालक जोती फरे, तेम पन्निमाधारीने जुख लागे ल्यारे घरनुं पाप ठोनीने लोकोने पाप लगावीने रुबोवता फरे. वली जेम माकणने बालक मारवानुं कहे तो नही, पण मंत्र शीखवे तेने पाप लागे. तेम जगवंत खावा खवराववानी आज्ञा तो न आपे; पण पन्निमा वहेवानी विधि शीखवे. तेमां तमारे लेखे तो जगवंतने पण पाप लाग्युं हशे; पण एम जाणुं जे, पाप होत तो एवी करणी केम बतावत ?

वली पन्निमाधारीने दान दीधामां पाप कहे ठे तेने पुठवुं के, पन्निमाधारीने तो पाप करवा, कराववा अने अनुमोदवाना त्याग ठे, अने ते आगला पासे जइने मागे तेवारे जो दातारने पाप लागे तो प-
न्निमाधारीने पाप कराव्याथी पन्निमा जागे. ल्यारे हवे पन्निमा शी रीते साधी शकाय ते कहो. तेवारे तेरापंथी जवात्र देवा असमर्थ; पण मनर्थी एवां कुहेत भेलवे ठे के “साधु अहार पाणी वधे तो अथवा काल, क्षेत्र उपरान्त रही गयो होय तो ते धरती उपर परठवे; पण ते पन्निमाधारी श्रावकने आपे नही. जो तेने आप्यामां धर्म होय तो साधु केम न आपे ? केमके साधुने पाप करवाना तो त्याग ठे, पण एतो ध-

મનું કામ છે. તે કેમ નથી કરતા ? જો સાધુને ધર્મ ન થાય, તો શ્રાવકને ધર્મ કેમ થશે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુ આહાર વધે તો અથવા કાલ મર્યાદા (ત્રણ પહોર) ઉપરાન્ત અને ક્ષેત્ર મર્યાદા (બે કોશ) ઉપરાન્ત રહીગયો હોય તો ધરતીએ પરઠવે, પણ ઊંચ કદપી અઠીય કદપીને માંહોમાંહી આપે નહીં, અને સ્થિવર-કદપી અને જિન-કદપી પણ માંહોમાંહી આપે નહીં. તે પાપ જાણીને ન આપે એમ ન જાણવું; પણ તેમનો કદપ નથી તેથી ન આપે. જો ‘પાપ જાણીને ન આપે’ એવોજ તમારો હઠવાદ છે, તો કહો. શ્રી મહાવીરસ્વામીના શ્રાવક શ્રી પાર્શ્વનાથજીના (અઠીય-કદપી) સાધુને દાન આપે તેમને શું ફલ થાય ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, તેમાં તો એકાન્ત ધર્મ છે. વલ્લી સાધવીને સાધુ ડ્રવ્યે વંદણા ન કરે; પણ શ્રાવક શ્રાવીકા આરજાને વંદણા કરે તેમને શું ફલ થાય ? તેવારે ‘કહે છે કે ધર્મ છે.’ ત્યારે જુઝ ! જ્યારે શ્રાવકને ધર્મ થશે, તો સાધુ એ ધર્મનું કામ કેમ ન કરે તે કહો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, એતો સાધુનો કદપ નથી તેથી નથી કરતા.

હે દેવાનુપ્રીય ! જ્યારે અસંજોગી સાધુને દેવાનો તથા વંદણા કરવાનો કદપ નથી ત્યારે પશ્ચિમાધારીને દેવાનો કદપ કયાંથી હોય ? વલ્લી તમે કહોઢો કે ‘જેને સાધુ ન આપે તેને આપ્યામાં પાપ છે.’ તો ત્રિયકદપી સ્થિવર-કદપી સાધુને અઠીય-કદપી સાધુ અથવા જિન-કદપી સાધુ નથી આપતા. હવે એ તમારી કહેણીને લેખે તો, સ્થિતી કદપી સ્થિવર કદપી સાધુને દીધાનું પણ પાપ થવું જોઈએ. હે દેવાનુપ્રીય ! એમ તો ઘણા બોલનો સાધુનો કદપ નથી, તેથી તેવાં કામ તેડ ન કરે; પણ જો શ્રાવક કરે તો ધર્મ છે. એ રીતે પશ્ચિમાધારીને સાધુનો તો દેવાનો કદપ નથી, પણ શ્રાવકને પાપ કેમ કહો ઢો ?

વલ્લી તેરાપંથી કહે છે કે “ પશ્ચિમાધારીની પશ્ચિમા પુરી થઈ જાય ત્યારે પાંઠા ઘરમાં આવે, અને જે કાયાને પોષી છે તેજ કાયાથી પાપ કરે, તે પાપ દ્વાતારને આવે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એ તમારી કહેણીને લેખે ~~જો~~ શ્રાવક સાધુને હુધ, ઘૃત, વહોરાવે તેમાં કીમ્બી, પતંગીયા પ્રમુક્ત

पत्नीने मरे, तेनुं पाप दातारने लागवुं जोइए. तेमज साधु कर्मने उदये
 ऋष्ट यइने पाप करे, ए पाप पण ऐटला दीवस दानदइ जेणे कायाने
 पोषी तेने लागवुं जोइए. वली कदाच श्रावकने तो साधु ऋष्ट यशे एवी
 खबर न होय, पण केवलज्ञानी तथा अवधज्ञानी मुनीराज तो जाणे ठे
 के, ए साधु एक मास अथवा एक वरस पढी ऋष्ट यशे; ठतां तेने जे-
 खो राखे ठे, आहार पाणो लावीने आपे ठे अने चाकरी करे ठे. हवे
 ते ऋष्टयनार तेज कायाथो पाप करशे. तमारी कहेणीने लेखे तो तेने
 जेखो राखवो न जोइए तथा आहार पाणी पण आपवुं न जोइए.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ विद्यमान काले साधपणुं पाले ठे
 तेनी सहाज देवाना कामी ठे, तेने तो धर्मज यशे अने पढी ऋष्ट यइने
 पाप करशे तो करवावालो ज जोगवशे.

हे देवानुप्रीय ! पत्निमाधारीने पण विद्यमान गुण जाणीने दान
 आपे ठे अने पढी पाप करशे तो तेज जोगवशे; पण दातारने पाप केम
 लागशे ? वली श्रावकने साधु धर्म शीखावे तथा त्याग पचखाण करावे
 तेथी देवतामां जाय, अने पल सागरो सुधी देवतानां सुख जोगवे तथा
 अव्रत पाप कर्म सेवे, तेनुं पाप तमारी कहेणीने लेखे तो जगवंत, केव-
 ली अने साधुने लागवुं जोइए; केमके सुपचखाण करावुं तेथी देवता
 थयो. हवे ते पाप करीने कुवत तो तेनुं पाप तो जगवंत, केवली के सा-
 धुने लागवुं नथी. ए त्यागना टंटामां पत्नीने केम कुवे ? तेवारे तेरापंथी
 कहे ठे के “साधु तो धर्म (मुक्तीमार्गना आराधिकपणा) माटे शीखवे ठे
 अने पुण्य बंधाय तेथी देवतामां जाय ठे; पण साधु तो देवतामां मो-
 कली सुख जोगवराववाना कामी नथी. ” त्वारे हे देवानुप्रीय ! दातार
 पण पत्निमाधारीने धर्म स्थायता अर्थे दान आपे ठे, पण घरमां आवीने
 पाप करशे एम जाणीने नथी आपता; केमके पाप कराववाना कामी
 नथी. वली आणंदजी आदि दसे श्रावके उपासकदशा सूत्रमां पत्नि-
 मावहि, तपस्या करी, काया शोषी, संलेखणा करी, संथारो करी पहेला
 देवलोकां गया. तेमने एकावतारी कव्वा ठे, पण पत्निमावहिने घरमां

પાઠા આઠ્યા કહ્યા નથી. તેમજ કાર્તિક શેઠ શ્રાવક પાંચમી પન્નિમા સોવાર વહ્યા કહ્યા છે, પણ અગ્યારમી પન્નિમા વહીને સાધુની પેરે સુજતો ગોચરી કરીને, આહાર માગી खाइने પાઠા ઘરમાં આવે એવો પાઠ તો સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે કહ્યો નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “પન્નિમાનો કાલ જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત તથા એક દીવસનો કહ્યો છે અને ઉત્કૃષ્ટો અગ્યાર માસનો કહ્યો છે. તે પુરો થયા પછી શું કરે ?” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય! શ્રાવક્યક નિર્યુક્તિમાં કહ્યું છે કે, કેટલાક તો અંતર્મુહૂર્ત પઠી, કેટલાક એક દીવસ પઠી તથા કેટલાક યાવત્ અગ્યાર માસ પઠી કાં તો સંલેખણા કરીને સંચારો કરે, કાં તો દિક્કા લે, પણ ઘરમાં ન આવે; કેમકે આવે તો લોકમાં જૈન-માર્ગની લઘુતા થાય અને પોતાની નિંદ્યા થાય. લોકો કહે કે, હવે કરણી કરતા થાકી ગયા તેથી ઋષ્ટ થઈને ઘરમાં આવી વેઠા છે; તેટલા વાસ્તે ઘરમાં ન આવે એમ કહ્યું છે. હવે તમે કયા સૂત્ર, પાઠ, ટીકા, નિર્યુક્તિના ન્યાયથી કહો છો કે, અગ્યારમી પન્નિમા વહીને પાઠા ઘરમાં આવે તે બતાવો. અરે જાણ! તમે મતને લીધેજ “પન્નિમાધારી પાઠો ઘરમાં આવીને પાપ કરે તે દાતારને લાગે.” એવી જુઠી કુયુક્તિ લગાવીને સંસાર કેમ વધારો છો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “પન્નિમાધારી શ્રાવકને દાન આપે તેમાં ધર્મ હોય તો સાધુજી, જગવંત અને કેવલી તેને દાન દેવાની આજ્ઞા કેમ નથી આપતા ?” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! પન્નિમાધારી શ્રાવકને પન્નિમાની વિધિ જગવંતે, કેવલીએ અને સાધુએ બતાવી છે. તેવારે ઉપદેશમાં તો આજ્ઞા થઈચુકી, અને આદેશમાં તો આજ્ઞા એક પોતાના સંજોગી ટાલી બીજા કોઈને અહાર પાણીની આજ્ઞા આપે નહીં. જેમ પોસામાં પહેવણ કરવાનું સાધુજી શીખવે છે. એ ઉપદેશમાં તો આજ્ઞા છે પણ, વિદ્યમાન પહેવણ કરતીવેલા આજ્ઞા આપે નહિં. પણ પાપ ન જાણે. જો પહેવણમાં પાપ હોય તો પોસામાં પાપ કરવા કરાવવાના ત્યાગ છે, તે પહેવણ કર્યાથી પોસો

ज्ञागे, अने पलेवण न करे तो अतिचार लागे. ए अतिचार टाढ्यामां धर्म ठे उतां आदेशमां आज्ञा आपे नही. वली साधुजी आव्याथी श्रावक उजो थाय, साधुजीना सांमो जाय तथा घरमांथी वस्तु लावीने वहोरावे, एटलां कामनी आदेशमां आज्ञा आपे नहिं; पण उपदेशमां तो धर्म बतावे. ए उपदेश-आज्ञा ठे. वली स्वसंजोगी साधुनेज बे आज्ञा ठे, अने असंजोगी साधुने तथा श्रावकने कोइक बोलमां बे आज्ञा ठे. तेमां कोइक बोलमां उपदेश-आज्ञा ठे अने आदेश-आज्ञा नथी. तमे आज्ञा कटपना जेदना अजाण्या थका कहो ठो के “ पस्मिमाधारी श्रावकने दान देवानी साधुजी आज्ञा न आपे, तेथी ए काम आज्ञा बहार ठे. ” एवां आल केम थो ठो ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ पस्मिमाधारी श्रावकने दान दीधामां सूत्रमां कयांय धर्म के व्रत कहुं होय तो ते पाठ बतावो. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जगवती सूत्रना आठमा शतकना ठठा उदेशमां कहुं ठे के, भ्रमणो-पासक श्रावक, तथारूप भ्रमण कहेतां साधु प्रत्ये, वा कहेतां अथवा, माहण कहेतां श्रावक प्रत्ये प्रासुक एषणिक बेतालीस दोष रहित प्रतिलाजे तो एकान्त कर्मनी निर्जरा थाय; पण लगार मात्र पाप नथी.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ समणंवा माहणंवा कद्या ठे ते वने नाम साधुनांज ठे. ते सूत्र सूयगंगांगमां कद्या ठे. तेमने दीधामां निर्जरा कही ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! साधुनां नाम तो समण, माहण, जिखु, संजइ, मुनि, ऋषी इत्यादिक घणां कद्यां ठे; पण एक कार्यमां बे नाम आवे नही. समणंवा, संजयंवा, जिखुवा, ए रीते बे नाम एक कार्यमां बग्रीस सूत्रमां कोइपण ठेकाणे आव्या होय तो बतावो. ए पुनरुक्त वचनरूप दोष श्री वीतरागनी वाणीमां आवे नही. समणं कहेतां साधुप्रत्ये, ने चा अथवा माहणं कहेतां साधु प्रत्ये, एम अर्थ न होय. ए शब्द वचमां ठे ते तो विकटप अर्थ वास्तंज ठे. समण साधु प्रत्ये अथवा माहण श्रावकप्रत्ये. इहां माहण शब्दनो अर्थ श्रावकज

સંજવે છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ હહાંતો માહણ પ્રત્યે, એવો સમ-
ચય અર્થ કર્યો છે, પણ શ્રાવકનો અર્થ કર્યો નથી. ” તેનો ઉત્તર. હે
દેવાનુપ્રીય ! શ્રી જગવતી સૂત્રના પહેલા શતકના સાતમા ઉદ્દેશમાં
અજ્ઞયદેવસૂરિજીએ ગર્જના અધિકારમાં, સમણંવા માહણંવા શબ્દ આ-
વ્યો છે ત્યાં, સમણં નામ તો સાધુનો અર્થ કર્યો છે, અને માહણ શબ્દ-
નો અર્થ શ્રાવક કર્યો છે; તથા દોલતસાગરજી કૃત જગવતીજીના
ઠવામાં પણ પુર્વોક્ત રીતે અર્થ કર્યો છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, પહેલા
શતકના સાતમા ઉદ્દેશમાં માહણ શબ્દનો શ્રાવક અર્થ કર્યો, ત્યારે
આઠમા શતકમાં માહણ શબ્દનો શ્રાવક અર્થ કેમ ન કર્યો? તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રનો ટીકાની શૈલી એવીજ છે કે, એકજવાર
શબ્દનો અર્થ કરે. એજ શબ્દ વારંવાર આવે તો બીજીવાર ટીકામાં અર્થ
ન કરે. તેમજ બીજા શતકના પાંચમા ઉદ્દેશમાં એજ પાઠ આવ્યો છે,
તેમાં તથારૂપ સમણ માહણની સેવા કર્યાથી ‘ સવણે નાણે વિનાણે ’
इत्यादिक दस बोलनी प्राप्ती थाय. હવે જુડ ! શ્રાવકની સંગત અને
સેવા કર્યાથી દસ બોલની પ્રાપ્તિ થાય કે નહીં ? હહાં પણ માહણ શ-
બ્દનો અર્થ શ્રાવક જાણવો. એમ સર્વત્ર જગ્યાએ જગવંતીમાં “ સમણંવા
માહણંવા ” શબ્દ આવ્યો ત્યાં ‘ માહણ ’ શબ્દનો પહેલીવાર ટીકામાં
શ્રાવક અર્થ કર્યો તેજ જાણવો. વલો ઠાણાયાંગ સૂત્રમાં પહેલાં ‘ સમ-
ણં વા માહણંવા ’ શબ્દ આવ્યો ત્યાં પણ અજ્ઞયદેવસૂરિજીએ ટીકામાં
‘ માહણ ’ શબ્દનો અર્થ શ્રાવક કર્યો છે. એમ સર્વ સૂત્રમાં ‘ સમણં વા
માહણંવા ’ શબ્દનો અર્થ કોઈ ઠેકાણે તો ન્યારો ન્યારો કર્યો છે અને કોઈ
ઠેકાણે મોંઘમ કર્યો છે. સમણં સાધુ પ્રત્યે, વા અથવા માહણંવા કહેતાં
શ્રાવક પ્રત્યે, એમજ કર્યો છે; પણ સર્વ જગ્યાએ જગવતીના પહેલા શત-
કના સાતમા ઉદ્દેશમાં પહેલીવાર ટીકાર્થ કર્યો તેમ જાણવો. એજ ‘સ-
મણંવા માહણંવા ’ પાઠ જગવંતીજીના પાંચમા શતકના ઠઠા ઉદ્દેશમાં
કહ્યો છે. તથારૂપ સમણ સાધુ પ્રત્યે અથવા માહણ પ્રત્યે હીલે, નિંદે અને
અપ્રીયકારી દાન આપે તો અશુભ-વીર્ધાયુષ્ય વાંધે; અને તથારૂપ સમણ

माहण प्रत्ये वांदे, नमस्कार करे अने प्रीयकारी दान आपे तो शुज-दीर्घ-आयुष्य बांधे. एमज तथारूप समणने दान दीधाथो अशुज-दीर्घ-आयुष्य अने शुज-दीर्घ-आयुष्य सूत्र ठाणायांगने त्रीजे ठाणे कछुं ठे. एमज साधुनुं तथा परिमाधारी श्रावकनुं दान घणा सूत्रमां जेळुं कछुं ठे अने तेनां फल सरखां कछां ठे. समणं वा माहणंवा एवो पाठ एक कार्यमां आवे अने वा शब्द वचमां आवे त्यां समण कहेतां साधु, वा अथवा माहण कहेतां श्रावक, एवोज अर्थ संज्ञवतो ठे. 'वा' शब्द विकल्प अर्थने वास्ते ठे. तमे कहो ठो के "समणं कहेतां साधु वा अथवा अने माहणं कहेतां साधु." तो एवो 'समणंवा माहणंवा' एक कार्यमां पाठ कोइ सूत्रमां होय तो बतावो, के जेमां साधुनोज अर्थ थाय अने श्रावकनो अर्थ न थाय.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "बीजी तो अनेक जग्याए 'समणं वा माहणंवा' पाठ आव्यो त्यां तमे माहण शब्दनो अर्थ श्रावक करी देशो, पण ठाणायांगमां त्रीजे ठाणे, तथा-रूप समण माहणने अतिशय-ज्ञान उपजे कछुं ठे. ते अतिशय-ज्ञान तो साधुनेज उपजे. त्यां पण वा शब्द वचमां ठे. समणंवा माहणंवा एवो पाठ ठे. इहां साधुनोज अर्थ संज्ञवे ठे. तेम दानमां पण वंने शब्दनो साधुज अर्थ संज्ञवे ठे." तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सूत्र जगवतीना अग्यारसा शतकमां, शीवराज ऋषिश्वरने विजंग ज्ञान उपन्युं तेने अतिशय-ज्ञान कछुं ठे. ते अतिशय-ज्ञानना त्रण जेद कछा ठे: अवधि १ मनःपर्यव २ अने केवल ३. हवे जुठ ! मिथ्यात्वीना विजंग-ज्ञानने पण अतिशय-ज्ञान कछुं ठे त्यारे श्रावकने अवधिज्ञान उपजे तेने अतिशय-ज्ञान केम न कह्यीये ? केमके अतिशय-ज्ञान तो आश्चर्यकारीनुं ठे. ते अवधिज्ञानरूप अतिशय-ज्ञान श्रावकने उपजे ठे, ते त्रणी इहां पण माहण शब्दनो अर्थ श्रावकज ठे; कारण के वा शब्द वचमां ठे.

तेवारे वल्ली तेरापंथी कहेठे के "ठाणायांगने त्रीजे ठाणे तथा-रूप समण माहणने केवलज्ञान उपजे कछुं ठे. इहां पण समणंवा माहणंवा

एवो पाठ ठे अने वा शब्द वचमां ठे. इहां तो माहण शब्दनो अर्थ साधुनोज हशे, कारण के केवलज्ञान तो श्रावकने उपजतुं नथी. " तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ठाणायांग ठाणे त्रोजे उद्देशे चोथे त्रण प्रकारना जिनू कहा ठे:-उहीनाणंजीणं १ मनपर्यवनाणंजीणं २ केवलनाणंजीणं ३. एज रीते त्रण अरिहंत केवली कहा ठे:-अवधज्ञानी केवली १, मनपर्यवज्ञानी केवली २, अने केवलज्ञानी केवली ३. ए अवधज्ञानीने केवली कहा ठे ते अवधज्ञान श्रावकने पण उपजे ठे ते माटे. इहां पण माहण शब्दनो अर्थ 'वा' शब्द वचमां ठे माटे श्रावकज थाय; अने इहां तो समचय समण माहणने केवल उपजे कछुं ठे. वली ज्यां पांचमुं केवलज्ञान उपन्युं कछुं, त्यां तो 'कसिणे पक्खिपुने निरावरणे अपक्खिय केवल वरणाणदंसणे समुपजेजा.' एवो पाठ ठे. वली एवो पाठ एक कार्यमां कोइ सूत्रमां दीसतो नथी के समणवा माहणवा शब्दमां साधुनोज अर्थ थाय अने श्रावकनो न थाय; पण 'वा' शब्द वचमां होय अने एक कार्यनी पुठा होय त्यां माहण शब्दनो अर्थ श्रावकज थाय. ए सूत्रनो न्याय जोतां साधु श्रावकने दाननां फल जेलांज कहां दीसे ठे. वली सूयगमांग तथा उववाइ सूत्रमां एवो पाठ ठेके, एगंतसमेसुसाहु णटले श्रावकने एकान्त पक्कमां जला साधुज कहीये. हवे साधुने दान दीधामां लाज यशे तो श्रावकने पण साधु कहा ठे, तेमने दीधामां लाज केम नही थाय ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "इहां तो माहण शब्दमां समचय श्रावकनो अर्थ कयों ठे. त्वारे तो बधाए श्रावकने दानदीधामां साधुना दान सरखां फल कहो. पक्खिमाधारीनेज केम कहोठो ? " तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! दानना पाठ कहा त्यां बधा पाठमां 'तहारुवं समणवा माहणवा' एवो पाठ ठे. ते तथारूपसमण ते साधु उधो, मुहपत्ति, वस्त्र, पात्रां सहित स्वर्णिगी; अने तथारूप माहण ते पक्खिमाधारी श्रावक, तेने प्रासुक एषणिक अचित बेतालोस दोष रहित दाननी पुठा ठे. ते माटे पक्खिमाधारी श्रावक संजवे ठे; अने सुजता दाननो लेवावालो अने सम;

જાનૂણ (સાધુ સરીખો) પશ્ચિમાધારીનેજ દસા શ્રુતલંઘમાં કહ્યો છે. વલી અનેરા પણ કોઈ ઉત્તમ શ્રાવક સંસારથી વિરક્તજાવે પાપના ત્યાગી સુજ્ઞતું લાયક છે, તેમને દાનદેવાવાલા દાતારને પણ ચોરકાંજ ફલ લાગશે. તેમજ અનેરા ઉત્તમ શ્રાવકનો આરંજ ટલાવીને અર્ચિત તૈયાર રસોઈ, સીરણીના (મિઠાઈના) પુજલની સાજદેઈ, તપસા સામાયક પોસા કરાવશે તેને પણ ધર્મ દલાલોનાં ચોર્યાં ફલ લાગશે.

વલી તેરાપંથો કહે છે કે “ શ્રાવક તો જેરના વાટકા છે, કુપાત્ર છે. તે કુપાત્રને દાન દીધામાં અને વંદણા કર્યામાં મુક્તિનો માર્ગ (ધર્મ) ક્યાં કહ્યો છે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતે તો શ્રાવકને તીર્થ (જેથી તરાય તે તીર્થ) કહ્યા છે. તેની શાખ સૂત્ર જગવંતીજાતક શ્લોક મેં ઉદ્દેશે ૮ મેં. તે પાઠ લખો ઢીણ:—

તિઢ જંતે ! તિઢંકરેઈ તિઢં ? ગોયમા ! અરહા તાવ નિયમં
તિઢંકરેઈ તિઢંપુણ ચાઝવણે સમણ સંઘે પંનતે તં
સમણા સમણિઝં સાવય સાવિયાઝ ॥

અર્થ:—તિઢ તીર્થ જંઠહે જગવાન ! તિઢ તિર્થકરને કહીયે ? કે તિઢ ચતુર્વિધ સંઘને તીર્થ કહ્યો ? ઇતિ પ્રશ્ન. ઉત્તર. ગોઢ હે ગૌતમ ! અઢ અરિહંત તાઢ યાવત્ તિઢ નિયમ કરીને પહેલાં તિઢ તીર્થકર તીર્થ પ્રવર્તાવણહાર છે, પણ તીર્થ નથી. તિઢ તીર્થ તો વલી ચાઢ ચાર વર્ણ જીહાં ચતુર્વર્ણ કહીયે, તે ક્રમાદિ ગુણે કરી ઘ્યાસ સઢ શ્રમણ સંઢ સંઘ પંઢ કહ્યા, તં તે જેમ છે તેમ કહે છે:— સઢ સાધુ સઢ સાધવી સાઢ શ્રાવક અને સાઢ શ્રાવીકા.

જાવાર્થ:—હંવે જુઝ ! આ પાઠમાં અરિહંતને ચાર તીર્થના કર્તા તીર્થકર કહ્યા; અને સાધ સાધવી શ્રાવક અને શ્રાવીકા, એ ચારને સરખાં તીર્થ (તરવાનાં ઠામ) કહ્યાં. વલી સૂયગદાંગ સૂત્રના વીજાં શ્રુતલંઘના પહેલા અધ્યયનમાં પુનરિક કમલ ઉધરવાને અધિકારે, ચાર તીર્થને સંસાર સમુદ્રનો તોર (કાંઠો) કહ્યો. વલી સૂયગદાંગ સૂત્રના

વીજા શ્રુતકંધના વીજા અધ્યયનમાં ત્રણ પદ્ધતિ કહ્યા છે. અધર્મ પદ્ધતિમાં મિથ્યાત્વી અવતી અને અપચ્ચાણી ૧, ધર્મ પદ્ધતિમાં સાધુજી સર્વ પાપના ત્યાગી ૨, અને મિશ્ર પદ્ધતિમાં શ્રાવક ૩. તેમાં શ્રાવકને તો મિશ્ર પદ્ધતિ. ધર્માધર્મી કહ્યા. એ ત્રણ પદ્ધતિ વર્ણવનો ઘણો પાઠ છે. તે સૂચક-કાંગમાં જોઈ લેવો. ત્યાં શ્રાવકને ધર્મી, સુવ્રતિ, આર્ય અને એકાન્ત સાચા સાધુ કહ્યા છે. પછી ત્રણ પદ્ધતિના વે પદ્ધતિ કર્યા. એક ધર્મ પદ્ધતિ અને વીજો અધર્મ પદ્ધતિ. ત્યાં ઉદય-જાવવર્તી અવગુણતો તુલ્યસમાન, તે ગૌણતામાં રાખો ગણ્યા નહીં, અને ક્ષયોપશમજાવના ગુણ મેરુસમાન, તે મુખ્યતામાં ગણ્યા. તે માટે શ્રાવકને વિશેષ પદ્ધતિ ધર્મ પદ્ધતિમાં ગણ્યા છે. હવે જુલું ! એ પાઠમાં શ્રાવકને સાધુ, ધર્મી, સુવ્રતિ અને આર્ય કહ્યા છે; અને તમે કુપાત્ર કહેાહો, તો પૂર્વોક્તગુણ કુપાત્રમાં શો રીતે હોઈ શકે? વાસ્તે શ્રાવક સુપાત્રજ છે. વલી નવવાઈ સૂત્રમાં સાધુ શ્રાવક બંનેના ગુણ (વિરદ) સરખા કહ્યા છે. તે શ્રાવકના ગુણનો પાઠ:—

સેજેશ્મે ગામાગર ણગર જાવ સનિવેસેસુ મણુયા ત્રવંતિ
તંઠ અપ્પારંજા અપ્પપરિગ્ગહા ધમ્મીયા ધમ્માણુયા ધમ્મિ-
ઠા ધમ્મસ્કાઈયં ધમ્મપલોઈ ધમ્મપલલ્લણા ધમ્મસમુદા-
યારા ધમ્મેણં ચેવં વિત્તોકપ્પેમાણા સુસીલાં સુદયા સુપ-
નિયા-ણંદા સાહૂ ॥

અર્થ:—સેઠ તે જે જોઈ એ ગામ ગામ, અગર, નગર જાવ યાવત્ સઠ
સનીવેસને વિષે મઠ મનુષ્ય શ્રાવક ત્રણ હોય તંઠ તે જેમ છે તેમ કહે
છે. અઠ થોડા આરંજી અપ્પઠ અદ્ય પરિગ્રહાવંત, પણ લોકોત્તર પદ્ધતિ
શ્રુત ચારિત્ર સહિત છે ધઠ ધાર્મિક ધઠ શ્રી વીતરાગનાં ધર્મની કેરે ચાલે
ધર્મ ધર્મ વહાલો છે જેને ધર્મ શુદ્ધ ધર્મના પરુપક છે (સુવર્ણ પ્રધાન
વત્) ધર્મપણ ધર્મને વિષે વારંવાર નજર રાખે ધર્મ ધર્મને રંગે રંગાણા છે
તથા સજ્જાવંત ધર્મ ધર્મને કોઈ ઉલંઘનો દઈ ન શકે ધર્મ ધર્મને વિષે હર્ષ
સહિત આચાર છે જેનો ધર્મ અલંકૃત પચ્ચાણ પાલતા થકા વિઠા:

જિવીકા (વૃત્તિ) કરતા થકા પ્રવર્તે. સુઠ જલા આચાર છે જેના સુઠઠ જલાં વ્રત છે જેનાં સુઠ ધર્મને વિષે આણંદ સહિત ચિત્ત છે જેનું તે સાઠ ધર્મ પદ્ધે સાધુ.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં અલ્પ આરંજી અને અલ્પ પરિગ્રહી, એ બે બોલ તો શ્રાવકના ન્યારા કહ્યા. બાકી આઠ બોલ શ્રાવકના કહ્યા તેમજ સાધુના કહ્યા. તે પાઠ:—

સેજેઝમે ગામાગર જાવ સણિવેસેસુ મણુયા જવંતિ તજદા:-
અણારંજા અપ્પરિગ્ગદા ધમ્મયા ધમ્મિઠા જાવ ધમ્મેણં
ચેવ વિત્તિકપ્પેમાણા સુસિલા સુવયા સુપડિયાણંદા સાહુ॥

અર્થ:—સેઠ તેજે ગાઠ ગામ, આગર જાઠ જાવત્ સઠ સનિવેશને વિષે મઠ મનુષ્ય સાધુ જઠ હોય તંઠ તે જેમ છે તેમ કહે છે. અઠઆરંજ રહિત અઠ પરિગ્રહ રહિત ધઠ સર્વધર્મી ધઠ ધર્મ વાહાલો છે જેને જાઠ યાવત્ ધઠ ચારિત્ર ધર્મે કરી વિઠ સંજમનો આજિવીકા (વૃત્તિ) પાલતા થકા સુઠ જલા શીયલવંત સુઠ સુવ્રત સુઠ જલાં આનંદનાં ચિત્ત છે જેનાં સાઠ એવા સાધુ સાહુ.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં અણારંજી અને અપરિગ્રહી એ બે બોલ સાધુના શ્રાવકથી ન્યારા કહ્યા. બાકી આઠ ગુણ સાધુના અને શ્રાવકના સરખા કહ્યા છે. ધમ્મયા ધમ્માણુયા ઇત્યાદિક. હવે આ સૂત્રના પાઠમાં “ધર્મી, ધર્મની કેફે ચાલે, ધર્મ વલ્લજ, શુરુ ધર્મના પરુપક, ધર્મને વિષે ડ્રદ, ધર્મના રંગે રંગાણાથકા, લજ્જાવંત, ધર્મને વિષે હર્ષ સહિત આચાર છે જેનો, ધર્મ વ્રત રાખીને આજિવીકા (વૃત્તો) કરતા થકા પ્રવર્તે, જલો આચાર છે જેનો, જજાંવ્રત છે જેનાં, આનંદ ચિત્ત છે ધર્મને વિષે, ધર્મ પદ્ધે સાધુ.” એટલા ગુણના વિરદ સાધુ અને શ્રાવકના શ્રી વીતરાગદેવે બરાબર કહ્યા છે. આ ગુણે કરીને સાધુને સુપાત્ર કહ્યા છે. ત્યારે યજ ગુણ સાધુના સરખા શ્રાવકના કહ્યા છે માટે શ્રાવક પણ સુ-

પાત્રજ છે. વલી પાલતજી શ્રાવકને જગવંતે મોટી આત્માનો ધણી શિ-
ષ્ય કહ્યા છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન. ૨૧ મેં. તે પાઠ:—

ચંપાણ પાલિનામ, સાવિણ આસી વાણિણ;
મહાવીરસસ જગવંત, સીસો સોજ મહર્ષણો. ॥ ૧ ॥

નિગંથે પાવયણે, સાવિણ સેવિ કોવિણ;
પોહણે વવહરંતે, પિહુંમં-નગર માગણ. ॥ ૨ ॥

અર્થ:—ચંપા ચંપાનગરીને વિષે પાળ પાલિતનામા સાળ શ્રાવક આળ
હે વાળ વાણીયો વેપાર કરે. મળ જગવંત શ્રી મહાવોર સ્વામીનો સિળ
શિષ્ય (શ્રી મહાવોરે સમજાવ્યો માટે શિષ્ય) સોળ તે મળ મહંત આ-
ત્માનો ધણી નિળ નિર્ગંથ સંબંધિ પાળ પ્રવચન સિદ્ધાન્તને વિષે સાળ શ્રા-
વક સેળ તે વિશેષ કોળ કોવીદ જાણ વિચીક્રણ પોળ વાહાણે કરી વળ
વ્યાપાર કરતો થકો પિળ પીહુરુ નગરે માળ આવ્યો. ॥ ૨ ॥

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં પાલતજી શ્રાવકને જગવંતનો
શિષ્ય, મોટી આત્માનો ધણી કહ્યો તથા જગવંતના વચનનો રસિક
પંક્તિ કહ્યો. હવે જુઠ ! જગવંતનો શિષ્ય કહ્યો તે કુંપાત્ર કે સુપાત્ર ?
વલી અઢાર પાપને સફલ કરે તે તો મોટું પાપ મિથ્યાત્વ, તે તો શ્રાવ-
કને નથી. વલી અપચંચાણની ક્રિયા મૂલથોજ ટાલી છે અને અશુભ
જોગનું અલ્પ પાપ, તે નથી ગણ્યું; તેથી સાધુના સંસ્કારા બિરદાં કહ્યા.
ઘટલા બીરદમાં એકે બીરદ હીંણું નથી તે માટે શ્રાવક સુપાત્રમાં છે.
તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ઘટલા સૂત્રમાં ગુણ વચાણ્યા તે તો વ્રતના
પદ્ધતી ક્યોપશમ જાવના ગુણ વચાણ્યા છે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુગ્રીય!
સાધુને પણ વ્રતના ક્યોપશમ જાવના ગુણથી વચાણ્યા છે કે શરીર,
ઈંદ્રિય, જોગ, આહાર કષાય ઇત્યાદિક ઉદયજાવ, તેથી વચાણ્યા છે? જે
ગુણથી સાધુને વચાણ્યા છે તેજ ગુણથી શ્રાવકને પણ વચાણ્યા છે. આ-
રંજીયાક્રિયા, નપયોગ-રહિતપણું, વિક્રય-શરીરપણું, લબ્ધિસ્ફોરણ, સંજ-
લના ક્રોધ, માન, માયા, લોભનો ઉદય અને રાગ દ્વેષ, ઇ પદ આશ્રી

साधुने धम्मीआदि नथी कह्या. क्योपशम जाव आत्मिक गुणआश्री साधुने पण 'धम्मिआ' सुपात्र कह्या. तेमज श्रावकने पण क्योपशम जावना गुण (ज्ञान, दर्शन, व्रत) प्रगट्या ते आश्री धम्मीआ सुपात्र कह्या. वली उत्तराध्ययन सूत्रना सातमा अध्ययननी वीसमी गाथामां, ग्रहस्थ जड्डीक प्रणामी अनुकंपा सहित होय तेने पण सुव्रती कह्यो ठे. ते गाथाः—

वेयमायाहिं सिक्काहिं, जे नरा गिरि सुवया; उवेति माणुसं
जोणिं कम्म सच्चाहु पाणिणो. ॥

अर्थः—वेणु अनेक प्रकारे सिण जड्डीक प्रणामादिक शिक्षाए जेण जे नण मनुष्य गिण ग्रहस्थ ठतां सुण अनुकंपादिकथी सुव्रतपणे उण पामे माण मनुष्यनी जोण जोनी कण कर्म ते करणी. सण सत्य वचन बोले तथा दयावंत, एवा पाण प्राणी होय ते मनुष्यपणुं पामे.

जावार्थः—हवे जुज ! आ गाथामां मनुष्य मरीने मनुष्य आय तेने जड्डीकपणाना अनुकंपाना गुण आश्री ग्रहस्थपणामां सुव्रति जगवन्ते कह्यो. त्यारे श्रावकने सुव्रति सुपात्र केम नही कहेसो ? माह्या हो ते वोचारी जो जो. वली साध श्रावक वनेने जगवन्ते रत्ननी माला कही ठे ते माटे वनेने सुपात्र कहीए.

तेवारे तरांपथी कहे ठे के, “साधुने अने श्रावकने रत्ननी माला कही तो ठे, पण साधुने मोटी अने श्रावकने नानी कही ठे.” एम कहे ठे. पण जगवन्ते तो मोटी मोटी कही नथी. एक सरखी कही ठे. शाख सूत्र जगवन्ती शतक १६ में उद्देशे. ठठे ते पाठः—

जेणं समणे जगवं महावीरे एगं महं दाम दुगं सब रय-
णामयं सुविणे पासित्ताणं पम्बुध्रे. तएणं समणे जगवं
महावीरे डुविहे धम्मे पणवेई तंण आगार धम्मंवा
अणगार धम्मंवा ॥ ४ ॥

અર્થ:—જેઠ જે સઠ શ્રમણ જગવંત શ્રી મહાવીરસ્વામી એઠ એક મઠ મોટી ઢાંઠ માલાનો દુઠ જોમો સઠ સર્વ રઠ રત્નમય સુઠ સ્વપ્ને વિષે પાંઠ देखीने पं जाग्या. तं ते सण श्रमण जगवंत श्री महावीर देवे दुण वे प्रकारे धण धर्म पण परुण्यो तं ते कहे ठे:-आण ग्रहस्थनो सम्यक्त पूर्वक वारव्रतरुप धर्म अने अण साधुनो धणंच महाव्रतरुप धर्म.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં તો કહ્યું છે કે, જગવંત શ્રી મહાવીર સ્વામીએ એક મોટી માલાનો (જુગલ) જોમો દીઠો. તેના પ્રજાવે જગવંતે વે પ્રકારનો ધર્મ પરુપ્યો:-આવકનો અને સાધુનો. ઇહાં તો એક માલા વે સેરની देखी, એવો પરમાર્થ દીસે છે. ઘોટી મોટી તો કહી નથી. હવે ઘોટી મોટી વે માલા કહે છે તેને પુઠીએ કે, રત્ન સમકિતને કહીએ કે વ્રતને કહીએ ? સૂત્રમાં કેવી રીતે છે ? એ દેખતાં તો તેમ વ્રતને રત્ન કહેતા દેખાતું ઠો; પણ સૂત્રમાં તો સમકિતને રત્ન કહ્યું છે. પ્રથમ તો જ્ઞાતા સૂત્રના પહેલા અધ્યયનમાં મેઘકુમારને શ્રી વીરજગવાને “ અપન્નિલરૂ સમત્તરયણ લંજેણ ” કહ્યું છે; પણ ક્રિયારૂપ ધર્મને તો રત્ન કહ્યું નથી. હમણાંના ચાર તીર્થ પણ એમ કહે છે કે “ મારા સમકિત-રૂપી રત્નને વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય તે આલોઝ ” એમ કહે છે; પણ વ્રતને તો રત્ન કહેતા દેખાતા નથી. માટે સમકિત તેજ રત્ન છે, કારણ કે જેને પ્રાત્ત થયે શુક્લપક્ષી અને અર્ધપુદ્ગલમાં નિશ્ચે મોક્ષગામી થવાય; પણ ક્રિયા રત્ન નથી. જો ક્રિયા રત્ન હોય તો અજ્ઞાનીને મુક્તિ કેમ નથી ? વલી સૂત્ર જગવતીમાં સમકિતને પઢમા કહી છે અને ક્રિયાને તો અપઢમા કહી છે. ક્રિયા તો જીવે અનંતીવાર કરી, પણ ગરજ ન સરી, તે માટે રત્ન નથી. વલી ક્રિયા તો સ્ત્રીરૂપ છે અને જ્ઞાન તો ઋરથારૂપ છે. વલી અનુયોગદ્વારમાં ક્રિયાને આંધલી કહી છે અને જ્ઞાનને પાંગલો કહ્યો છે. જેમ રથ એક પડમાથી ન ચાલે, પણ વે પડમાથી ચાલે; તેમ જ્ઞાન અને ક્રિયાને સંયોગે ફલની સિદ્ધિ કહી. વલી દસ વૈકાલીક સૂત્રના ચોથા અધ્યયનમાં ‘ પઢમનાણ તઉદયા ’ એ ગાથાથી સૂઝને ચોથી ગાથા સુધી સમકિત સહિત ક્રિયાને સંજમ કહ્યો છે; અને

मिथ्यात्वी अज्ञव्य, व्यवहारमां उत्कृष्टो संजम पावे तोपण समकित रहित ठे तेथी असंजमी कह्यो. इत्यादिक अनेक सूत्र पाठमां समकितने रत्न कहुं ठे अने साधु श्रावक बंनेने सरखुंज ठे. साध श्रावकने रत्ननी माला पण समकित आश्रो कही ठे ते बंने सरखी ठे. नानी मोटी सूत्रमां कोइ ठेकाणे कही नथी. वली साधुने तो सुपात्र कहीए अने श्रावकने न कहीए, एवो खुह्यो पाठ तो सूत्रमां कोइ ठेकाणे कह्यो दीसतो नथी. साधु साधवीने क्षयोपशम जावना गुणे करीने सुपात्र कह्यो ठो, त्यारे आणंदजी सरखा श्रावकने क्षयोपशम जावना गुण प्रगट्या तेथी श्रमण सरखा कह्या; तेने एटला सूत्रना पाठ उत्थापीने मतना छीधे कुपात्र कहीने अठतां आल केम थो ठो ?

वली तेरापंथी कहे ठे के “ श्रावक खावा पीवाना, कपका घरेणां पहेरवाना तथा सर्व वस्तुना त्याग करे तेने व्रत कहीये. ते उपवास व्रत करे तो धर्म, बीजाने करावे तो धर्म, अने करताने जलो जाणे तो धर्म; पण तेनो आहार अपचखाणमां अने आहारमां ठे. तेथी पारणाना दीवसे पोते खाय तो पाप, बीजाने खवरावे तो पाप, अने खाताने जलुं जाणे तो पाप.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एम तो साधु एक पढेनी तथा एक पात्रा उपरान्त त्याग करे तो ते उत्तर-गुणव्रत पचखाण निपजे; अने आहारनो त्याग करे तो उपवासनो उत्तर-गुण पचखाण निपजे; अने आहारादिकनो त्याग न होय त्यारे उत्तर-गुणना अपचखाण कहीए. हवे तमारी कहेणीने लेखे तो साधुना खावामां पण पाप हशे; पण जगवंते तो साधु श्रावक बंनेने आहारादिकना त्यागने उत्तर-गुणव्रत पचखाण कह्या ठे, अने त्याग न होय त्यारे आहारादिकना उत्तर-गुण अपचखाण साध श्रावक बंनेने कह्या ठे. माटे हे देवानुप्रीय ! अव्रत तो साधु के श्रावक एकेने नथी. साधु तो सर्व व्रति ठेज, अने श्रावकने पण अव्रतनी क्रीया टाळी ठे; अने तेने पचखाणा पचखाणी कह्या ते तो शुजाशुज योग आश्रो ठे. ते साध श्रावक बंनेने ठे. शाख सूत्र जगवतीजी शतक सातमे उद्देशे बीजे. ते पाठः—

કઈવિદેહેણં જંતે ! પચ્ચસ્કાણે પં૦ ? ગો૦ ! હવિદે પચ્ચસ્કાણે પં૦ તં૦ મુલગુણપચ્ચસ્કાણેય ઉત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેય. મુલગુણ-પચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કઈ વિદે પં૦ ? ગો૦ ! હવિદે પં૦ તં૦ સઘમુલગુણપચ્ચસ્કાણે દેસમુલગુણપચ્ચસ્કાણે. સઘમુલગુણ-પચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! પંચવિદે પં૦ તં૦ સઘાનપાણાઙ્વાયાનવેરમણં જાવસઘાનપરિગ્ગહાનવેરમણં. દેસમુલગુણપચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! પંચ-વિદે પં૦ તં૦ થુલાનપાણાઙ્વાયાનવેરમણં જાવથૂલાનપ-રિગ્ગહાનવેરમણં. ઉત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેણં જંતે કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! હવિદે પં૦ તં૦ સઘઉત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેય દેસુત્તર-ગુણપચ્ચસ્કાણેય. સઘુત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેણં જંતે કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! દસવિદે પં૦ તં૦ ગાહા. અણાગય ૧ મઙ્કંતં ૨ કોમ્મિસહિયં ૩ નિયંટિયંચેવ ૪ સાગાર ૫ મણાગાર ૬ પરિમાણકમં ૭ નિરવસેસં ૮ સંકેયંચેવ ૯ અદ્દાઙ્ ૧૦ પ-પચ્ચસ્કાણેણં જંતે દસવિદા. ॥ દેસુત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! સત્તવિદે પં૦ તં૦ દેસિયઘયં જંતે પરિજોગ પરિમાણં અણઠદંતવેરમણં સામાઙ્ગ્યં દેસાવગ્ગાસિયં પોસહોવવાસો અતિન્નિસંવિજાગો અપભિમ-મારણંતિય સંલેહણા જુસણા રાહણયા. ॥

અર્થઃ—પુર્વવત્. જુઝ પ્રશ્ન પહેલે. પાને ચોથે.

જ્ઞાવાર્થઃ—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં બે પ્રકારનાં પચ્ચસ્કાણ કહ્યાંઃ—મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણ અને ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણ. મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણના બે જ્ઞેદઃ—સર્વ મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણ અને દેશ મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણ. ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણના બે જ્ઞેદઃ—સર્વ ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણ અને દેશ ઉત્તરગુણ-

पचखाण२. सर्व मूलगुण-पचखाण तो पांच आश्रवना सर्व त्याग करे तेने कहीए, ते तो साधुजीनेज होय. वली वर्णनागनतुवे अने अंबरुजीना शिष्य प्रमुख अनेक श्रावकोए संथारा कर्या तेमने तथा पन्निमाधारी प्रमुख श्रावकने पण त्याग थया; अने हिंसादिक पांच आश्रवना देश थकी त्याग करे ते श्रावकने देश-मूलगुण-पचखाण थाय; अने सर्व उत्तरगुण-पचखाण नवकारसी, पोरसी, पुरिमढ, एकासणुं, एकलठाणुं, नीवी, आयंबील, उपवास, बेला, तेला, जावत् संथारो, ए साधु श्रावक सर्वथा आहारादिकना त्याग करे तेनेज निपजे; अने श्रावकनां उपलां सात व्रत (ठठाथी लश्ने बारमा सुधी) ए देश उत्तरगुण-पचखाण श्रावकने तो ठेज; अने साधुने केटलाक तो पचखाण पांच आश्रवना सर्वथा त्याग ठे तेमां आवी गया अने केटलाक साधुना वेशना व्यवहारनी साथे आवी गया. बाकी ड्रव्यादिक अहार, उपगर्ण, वस्त्र अने पात्रादिकना देशथकी त्याग करे त्यारे साधुजीने देशथकी उत्तरगुण-पचखाण निपजे. वली हिंसादिक पांच आश्रवना सर्वथकी त्याग अथवा देशथकी त्याग न होय तेने मूल-गुणना अपचखाणी कहीए; अने आहार वस्त्रादिकनो सर्वथकी अथवा देशथकी त्याग न होय तेने उत्तरगुणना अपचखाणी कहीए. ए लेखे श्रावक सुपात्रमां ठे अने तेना दानमां प्रणामानुसारे दातारने फलनी प्राप्ती थाय ठे. तमे श्रावकने कुपात्र कहीने श्रावकनी अशातना-रूप अबोध पाप केस उपार्जन करो ठो ?

॥ प्रश्न त्रीजो संपूर्ण. ॥

પ્રશ્ન ચોથો.

સાધુનો આહાર, હાલતું, ચાલતું इत्यादि, વ્રતમાં
(ધર્મમાં) છે, એમ કહે છે તે બાબત.

હવે જુઝ ! એ સાતમા શતકના બીજા ઉદ્દેશમાં સાધુ શ્રાવક બંને-
ને આહાર વસ્ત્રાદિકના ત્યાગને ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણ કહ્યા; અને આહાર
વસ્ત્રાદિકનો ત્યાગ ન હોય તો ઉત્તરગુણના અપચ્ચાણ કહ્યા. હવે તમે
(તેરાપંથી) કહો છો કે “શ્રાવકને પારણાને દીન આહારાદિકનો ત્યાગ
નથી. આહારનો આગાર છે. તેને અવ્રત અપચ્ચાણ કહીએ. તેથી શ્રાવ-
કનું જીવું પીવું પાપમાં છે.” એ લેખે તો સાધુજીને પણ પારણાને દીન
આહારનો ત્યાગ નથી. તે આગારને જગવંતે તો સાધુ શ્રાવક બંનેને
ઉત્તરગુણના અપચ્ચાણી કહ્યા છે, એ તમારી કેહેણીને લેખે તો સાધુ
પારણાને દીન જીવે તેમાં પણ પાપ હશે. કોઈ શ્રાવક આરંજ કરીને
જીવે તે આરંજનું પાપ તો ન્યાહું છે, પણ આહારના અપચ્ચાણ આશ્રીતો
સાધુ શ્રાવક બંનેને સંરક્ષા કહ્યા છે, તે ઉદયજાવમાં છે. જેમનું ગોત્ર,
મનુષ્યની ગતિ, પંચેદ્રિની જાત અને પાંચ શરીર, इत्यादि ઉદયજાવમાં
છે. તે ધર્મ પાપ એકેમાં નથી. એથી ધર્મ કરે તો ધર્મ નિપજે અને પા-
પનાં કામ કરે તો પાપ નિપજે. તેમ સાધુ શ્રાવકને આહારાદિકનું જીવું
ઉદય-જાવમાં છે. તે ધર્મ પાપ એકેમાં નથી. જો શરીર વધારવા નિમિત્તે
રાગદ્વેષ અને અશુભજોગથી જીવે તો સાધુ શ્રાવક બંનેને પાપ લાગે;
અને જ્ઞાન, દર્શન અને વ્રત નજાવવાને અર્થે જીવે શુભ જાવનાં જાવે
તો બંનેને નિર્જરા થાય.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ સાધુનું તો હાલતું, ચાલતું, આહાર
કરવો, નિહાર કરવો, બોલતું, સર્વે કામ વ્રતમાં છે ધર્મમાં છે. એમ કહ્યું.

वैकालीक सूत्रमां कच्छुं ठे. ” एवं सूत्रनुं जुहुं नाम लेठे. ते दशवैकालीक सूत्रना पांचमा अध्ययनना पहेला उद्देशानो पाठः—

उच्छुपणो मणुविग्गो, अविस्कित्तेण चेअसा;
 आलोय गुरु सग्गासे, जं जाहा गहियं जवे ॥ ९० ॥
 नसम्म मालोइयं हुज्जा, पुवं पत्ता वज्जं कडं;
 पुणो पम्किमे तस्स, वोसठो चित्तए इमं ॥ ९१ ॥
 अहो जिणेहिं असावच्चा, वित्ति साहुण देसिया;
 मोक्कसाहण हेउस्स, साहुदेहस्स धारणा ॥ ९२ ॥
 नम्मुकरेण पारित्ता, करित्ता जिण संथवं;
 सज्जायं पठवित्ताणं, विसमिच्च खणं मुणी ॥ ९३ ॥

अर्थः—उ० सरल मतिवंत म० उद्देग रहित उतो अ० एकाग्र चित्ते आ० आलोवे गु० गुरुनी समिपे जं० जे जा० जेम ग० ज्ञात पाणी स्त्रीधुं ज० होथ तेम. न० जो सम्यक् प्रकारे मा० आलोव्युं हु० न होय पु० पुर्व कर्म प० प्रश्नात कर्म क० अतिचार कोधो होय पु० ते वडी प० पम्किमामि गोयुरियाए इत्यादिक पाठ कहीने काउसग्ग करे. त० ते सुहम अतिचारनुं पाप टालवाने अर्थे कायोत्सर्ग करे. वो० ते कायोत्सर्गमां चिं० चित्तवे इ० आगल कहेसे तेम. अ० आश्चर्य जि० तीर्थकरे अ० पाप रहित वि० आजोविका सा० साधुने दे० देखानी कही ठे. मो० मोक्क साधवाना हे० हेतुजणी सा० साधुनी दे० देहने धा० आधार देवाने अर्थे न० नमो अरिहंताणं कहीने पा० काउसग्ग पारीने, क० करीने जि० जिज संस्तव (लोगस्त) कही स० हेठे बेठा पढी जघम्य तो गाथा ज्ञाननी सज्जाय प० करीने वि० विसामो ले. ख० कृण एक मु० साधु.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां तो एम कच्छुं ठेके, साधु गोचरीथी पाठा आवीने आहारना अतिचार एषणिक अणेषणिक आलोववा, कोइ शुद्धम बोध जुळी गया होय तो ते टालवाने अर्थे काउसग्ग-

માં એવી ચિંતવણાં કરે “ અહો ઇતિ આશ્ચર્ય ! શ્રી તીર્થકરે મોક્ષ સાધવાના હેતુ જાણી સાધુની દેહને આધાર દેવાને અર્થે પાપ રહિત આજીવિકા સાધુને દેખાતી. ” પઠી ‘ નમો અરિહંતાય ’ કહીને કાનસગ્ગ પારે. પઠી (જીન સ્તવન) લોગસ્સ કહીને, જઘન્ય ત્રણ ગાથાની સજાય કરીને સાધુ કણ એક વિસામો લે. એ ત્રણ ગાથામાં તો સાધુ ધ્યાનમાં એવી ચિંતવણા કરે, એવો અધિકાર કહ્યો છે; પણ સાધુનો આહાર વ્રતમાં ક્યાં કહ્યો છે તે પાઠ વતાવો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, વાણુમી ગાથાના વીજા પદમાં ‘વિત્તિ-સાદુણ્ણદેસિયા’ એવું પદ કહ્યું છે તેથી સાધુનો આહાર વ્રતમાં કહીએ બીજા. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અહીંયાં તો ‘વિત્તિ’ નામ આજીવિકાનું કહ્યું છે. વેતાલીશ દોષ ટાલીને લે તેથી સાધુની આજીવિકા પાપ રહિત છે. જો વિત્તિ શબ્દ કહ્યો તેથી સાધુનો આહાર વ્રતમાં કહ્યો તો એવા પાઠ તો સૂત્રમાં ઘણા કહ્યા છે. સૂત્ર જગવતીજી શતક વારમે ઇદેશે વીજે, જગવંતે અધર્મી જીવને સુતા જલા કહ્યા. તેમાં ‘વિત્તિકપ્પેમાણા વિહરઈ’ એવો પાઠ છે. અધર્મી જીવ અધર્મની આજીવિકા કરતા વિચરે છે. એ વિત્તિ શબ્દ આજીવિકાનો કહ્યો છે. તમારે લેખે તો ઇહાં પણ વિત્તિ શબ્દનો અર્થ વ્રત હશે. એ અધર્મી જીવ સુતા જલા કહ્યા, એનો પણ આહાર વ્રતમાં હશે. વલી ઉવવાઈ સૂત્રમાં સ્ત્રો વિના મન શીલ પાલે તે પાઠમાં પણ ‘વિત્તિકપ્પેમાણા વિહરઈ’ છે. ઇહાં પણ ‘વિત્તિ’ શબ્દ છે. તમારે લેખે તો એનો પણ આહાર વ્રતમાં હશે. વલી ઉવવાઈ સૂત્રમાં શ્રાવકના ગુણમાં ‘ધમ્મેણં ચેવ વિત્તિકપ્પેમાણા વિહરઈ’ કહ્યું છે. ઇહાં પણ વિત્તિ શબ્દ છે. એ શ્રાવકનો પણ આહાર વ્રતમાં હશે.

વલી સૂયગમાં સૂત્રમાં અધર્મ પદમાં ‘અહમેણં ચેવ વિત્તિકપ્પેમાણા વિહરઈ’ કહ્યું છે. ઇહાં પણ ‘વિત્તિ’ શબ્દ છે. માટે એ અધર્મી પુરુષોનો પણ આહાર વ્રતમાં હશે. જેમ દશવૈકાલીક સૂત્રમાં વિત્તિ શબ્દે સાધુની આજીવિકા કહી અને આજીવિકાને આહાર કહ્યા. તેમ ઘટલી જમ્યોએ પણ વિત્તિ શબ્દનો અર્થ આજીવિકા કીધો, તે વધાનો આહાર

વ્રતમાં હશે. એ વિત્તિ નામ તો આજીવિકાનું છે. તમે એ શબ્દથી સાધુનો આહાર વ્રતમાં કહીને એવા ઓટા અર્થ કેમ કરો છો ? વહી સાધુજીનો આહાર વ્રતમાં ધર્મમાં કહે તેને પુઠવું કે, સાધુજીજે આહાર કરવાથી કયું વ્રત નિપજે તે કહો. કેમકે સાધુજી તો સર્વ વ્રતો છે, અને તેમણે જ્યારે સાધુપણું લીધું ત્યારે કયું વ્રત અધુરું રાખ્યું કે તેનું આહાર કરી કરીને પુરું કરે તે કહો. સાધુજી તો મૂલગુણના સર્વ વ્રતો છે અને જ્યારે આહારના ત્યાગ કરે ત્યારે ઉત્તરગુણ વ્રત નિપજે. વહી સાધુજીનો આહાર વ્રતમાં ધર્મમાં કહે છે, તેને પુઠવું કે, વ્રત ધર્મ ઠ જાવ માંહેલા કયા જાવમાં છે ? અને આહાર કરવાના પ્રણામ, એ કયા જાવમાં છે ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ વ્રત ધર્મ તો ઉપશમજાવ, ક્ષયોપશમજાવ તથા ક્ષાયક જાવમાં છે, અને અહાર કરવાના પ્રણામ તો ઉદય જાવમાં છે. ” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! વ્રત ધર્મ તો ઢાંઢાં ગુણગણે વહુલતા એ ક્ષયોપશમ જાવમાં છે; અને સાધુનું હાલવું, ચાલવું, બોલવું, આહાર કરવો, ઝંઘવું અને નદી ઉતરવી, એ સર્વ કાર્ય તો યોગની ચપલતાનાં છે અને તે તો સર્વ ઉદય જાવવર્તિ છે. એ ઉદય જાવના કામને વ્રત ધર્મ કેમ કહો છો ? કેમકે ધર્મ તો ક્ષયોપશમજાવે છે. વહી આહારને ધર્મ કહો તો, અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં ઉપશમ જાવ તો મોહનીકર્મનું ઉપશમાવવું તેને કહીયે. તે ઉપશમ-નિપજના અગ્યાર બોલ કહ્યા. ક્ષયોપશમ તે ચાર ધાતિક કર્મનો ક્ષયોપશમ. તે ક્ષયોપશમ-નિપજના પચાસ બોલ કહ્યા. ક્ષાયક જાવ તે આઠ કર્મનો ક્ષય. તે ક્ષાયક-નિપજના સાત્રત્રીસ બોલ કહ્યા. હવે સાધુનો આહાર કયા બોલમાં છે તે કહો. એ ઉદયજાવને મમતના માર્યા ધર્મ કેમ કહો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ એ આહાર કરવાના પ્રણામ તો ક્ષયોપશમ-જાવમાં નથી, ઉદયજાવમાં છે; પણ સાધુ આહાર કરતાં મુક્તિના સારની (જ્ઞાનાદિક વિનયવૈયાવચ્ચની) ચિંતવણા કરે અને જાણ જાવ વર્તવે, તે શુદ્ધ યોગથી નિર્જરાનુષ્ઠાન ધર્મનિપજે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુનો આહાર કરવો, હાલવું, ઝંઘવું, એતો પૂર્વ કર્મના ઉદયજાવના

जोगथी ठे. एमां पूर्व कर्मनी सत्ता जेम रस देठे तेम जोगनी चपलताइ वतें ठे. तेमां तो लगार मात्र पण कयोपशम धर्म निर्जरारूप लाज नथी; अने आहारादि करतां ज्ञानादिकनी चिंतवणा जला जाव प्रवर्तावे ठे ते शुद्ध उपयोग आत्मिकजाव जाणवो. एतो आत्मानुं मूल लक्षण ठे. ए शुद्ध उपयोग आत्माना घरनो ठे ते न्यारो ठे. आहारादिक करवाना जाव ते जोग प्रवर्तन पुदगलना घरनो ठे, ते उदयजाव वर्त्ति ठे ते न्यारो ठे. वली जो साधु आहारादि करतां जला जाव वर्तावे तेमां निर्जरारूप धर्म कहो ठो, त्यारे श्रावकना आहारादिकमां पण धर्म कहवो परुशे; कारण के श्रावक पण आहारादिक करतां आत्मनिंदा करे, रागादिक दोषरहित प्रणामे आहार करे अने आहार करतां जली जावना जावे, ते शुद्ध उपयोग कयोपशम जावनो ठे. ते शुद्ध उपयोगथी श्रावकने पण निर्जरारूप धर्म थशे. ए लेखे तो साधु श्रावक वनेने उदयजाव जोगवतां राग द्वेष अशुद्ध जोग वर्ताशे तो पाप लागशे; अने धर्मनो साहाज जाणीने रागद्वेष रहित खाशे, जली जावना जावशे अने शुद्ध जोग वर्तावशे तो वनेने निर्जरारूप लाज थशे. वली कोइ श्रावक आरंज करीने खाय ते आरंजनु पाप न्यारुं ठे, पण खावा आश्रीतो शुद्धाशुद्ध योग वर्ताशे तेवां फल वनेने लागशे. जेम साधु उदयजावना काममां राचे तो साधुने पाप लागशे, अने उदय जावमां नहिं राचे तो तेमां गुण ठे. तेमज श्रावक पण उदयजावमां नही राचे तो गुण थशेज; पण श्रावकनुं खावुं तो पापमां अने साधुजीनुं खावुं व्रत धर्ममां, एम कया सुत्रना आधारे कहो ठो ते पाठ वतावो.

वली साधुनो आहार जो धर्ममां होय तो ते दुर्ष प्रणामे करवो जोइए; पण जगवेंते तो जेवा प्रणामथी धनासार्थवाहे पोताना पुत्रना मारणहार विजय चोरने आहारनो जाग दीधो, तेवा प्रणामथी साधुए आहार करवो कहुं ठे. शाख सूत्र ज्ञाताजी अध्ययन बीजे. ते पाठः—

तएणसे धन्नेसहवाहे जेणेव जडा भारिया तेणेव उवाग.

षड् १ ता. ततेणं साज्जवासत्तवाहि धणंसत्तवाहं एवमाणं
 पासइ १ ता नो-आढाइ नो-परियाणाइ अणाढायमाणी
 अपरिजाणमाणी तुसिणीया परमुही संचिठंति. ततेणं से
 धणंसत्तवाहे जइं जारियं एवं वयासी किंमं तुब्भं देवाणु-
 प्पिया नतुठीवा नहरीसोवा नाणंदोवा जंए मए सएणं-
 अत्त सारेणं रायकच्चानं अप्पाण विमोइए. ततेणं सा जइ
 धणंसत्तवाहं एवंवयासी कहणं देवाणुप्पिया ! मम तुठ्ठिया
 जाव आणंदोवा जविस्सइ जेणं तुम्मं मम पुत्त घायगस्स
 जाव पच्चामित्तस्स ताजं विज्जानं असणं ४ संविज्जागे क-
 रेसि. ततेणं से धणंसत्तवाहे जइं जारियं एवंवयासी नो
 खलु देवाणुप्पियाए धम्मोतिवा तब्बोत्तिवा कयपप्पिकइयावा
 लोण-जत्ताइवा नायपत्तियावा संघान्नियएत्तिवा सुहाएत्तिवा
 सुहीत्तिवा ततो विज्जानं असणं ४ संविज्जागेकए; ननत्त
 सरिरिचिंताए. ततेणं सा जइ धणंसत्तवाहेणं एवं बुत्ता-
 समाणी हंठतुठा जाव आसणानं अब्भूतेइ १ ता कंठा-
 कंठियं अवयासेइ. खेमकुसलं पुठइ १ ता न्हाया जाव
 पायत्तिता विज्जानं जोग जोगां जुंघमाणी विहरइ. ज-
 हाणं जंबु ! धणंसत्तवाहेणं नो-धम्मोतिवा जाव विजयस
 तकरस्स ताजं विज्जानं असणं ४ संविज्जाग कए ननत्त
 सरिरि सारक्खण्ठाए एवामेव जंबु ! जेणं अम्मं निग्गंथेवा
 निग्गंथेवा जाव पवइए-समाणे ववगय एहाणु मइणुं
 पुप्फ गंध मद्दालंकार विज्जुसिए इमस्स उराल्लिय-सरिरस्स
 णो-वण्णहेउवा रुवहेउवा विसयहेउवा तंविज्जलं असणं ४
 आहारमाहरंति ननत्त एणं दंसण चरित्ताणं वदण्णयाए.

सेणं इहलोए चेव बहूणं समणाणं बहूणं समणीणं बहूणं
सावगाणय बहूणं सावोयाणय अच्चणिखे जाव पञ्चुवास-
णिखे जवइ. परलोइवियणं नोबहुणि हउन्नेयणाणिय क-
सन्नेयणाणिय णासान्नेयणाणिय. एवं हियउप्पायणोणिय
वसणुप्पायणाणिय उलंठणाणिय पात्तिहिति अणाइयं-
चणं अणवदगं दीहमधं जाव विइवइस्संत्ति. ॥

अर्थ—तण तेवारे सेण ते धण धनोसार्थवाह जेण ज्यां जण जडा
नार्या ठे तेण त्यां जण आवे, आवीने तण तेवारे साण ते जडासार्थवाही
धण धनासार्थवाहने एण ए आवता पाण देखे, देखीने नोण आदर न
दे नोण पण जलो न जाणे अजाण्यानी पेरे उलखे नही. अण अण
आदर करती अपण अजाणती तुण अणबोलती पण उपरांठी थइ संण
उज्जी रही. तण तेवारे सेण ते धण धनोसार्थवाह जण जडा जार्याने एण
एम कहे:-किंण शा माटे तुण तमे देण हे देवानुप्रीय ! नतुण संतोष न
पामी नहण हर्ष न पामी नाणंण आनंद न पामी ? जण जे मण में सण
पोताना अर्थे सण डव्य आपीने राण राजकार्यथी अण मारा आत्माने
विण सुकाव्यो. तण तेवारे साण ते जण जडा धण धनासार्थवाहने एण
एम कहे:-कण क्यांथी देण हे स्वामी ! मण मुज्जे तुण शंतोष होय जाण
जावत् आण आनंद जण होय ? जेण जे तुण तमे मण मारा पुण पुत्र घाण
घातकने जाण जावत् पण वेरीने ताण ते विण विस्तीर्ण अण अस्नादि,
चार संण संविज्जाग कर्यो. आहारादिक आप्यो. तण तेवारे सेण ते धण
धनोसार्थवाह जण जडा जार्याने एण एम कहे:-नोण नही खण निश्चे
देण हे देवानुप्रीया ! धण धर्म हेते, तण तप हेते, कण परजवमां फल
अशे एम जाणीने, लोण लोक बज्याए नाण नातीलाना मेलानो प्रवर्तक
जाणीने, संण सहचारी जाणीने, सुण सुखाइयाना कार्य करवाने विषे
जाणीने, के सुण सुखाइया सुखी मित्रपणं जाणीने, तण ते विण विस्तीर्ण
अण अस्नादि चार संण व्हेंची आप्यो (नथी); पण नण एटलुं विशेष

स० शरीरनी चिंताने अर्थे अन्नादि दीधुं ठे. ए० सर्व वात कही. त० तेवारे सा० ते ज० जडा थ० धनासार्थवाहनं ए० एम बु० कहेवुं सां-
जखी साचुं माने, मानोने एवा बोलथी ह० हर्ष शंतोष पामी जा०
जावत् आ० आसनथी अ० उठे, उठीने कं० कोटे कोट बलगामीने
अ० आलिंगन दीधुं. पठी खे० हेम कुशल पु० पुठे, पुठीने न्हा० न्-
हाइ जा० यावत् पा० प्रायश्चित ठेद्यां. वि० विस्तीर्ण ज्ञो० मनुष्य
संबंधी कामजोग जु० जोगवती थकी वि० विचरे. ज० जेम जं० हे
जंबु ! थ० धनासार्थवाहे नो० धर्मने अर्थे नही जा० जावत् वि० विजय
त० चोरने ता० ते वि० विस्तीर्ण अ० अस्नादि चारमांथी सं० संविज्ञाग
कर्या; न० पण एटलुं विशेष स० शरीरनी सा० रक्षाने अर्थे अन्नादिक
दीधुं. ए० एम जं० हे जंबु ! जे० जे अ० अमारा नि० निर्भय साधु
साधवी जा० जावत् प० चारित्र लीधे थके, व० रहित एहा० स्नान म०
मर्दन पु० फुल गं० गंध म० माला अ० अलंकार वि० विजुषा रहित इ०
ए प्रत्यक्ष उ० उदारिक सरोरनो णो० व० वर्ण रुको थाय ए हेते नही
रु० रुप हेते नही तेमज वि० विषय हेते पण नहिं तं० ते विस्तीर्ण अ०
अस्नादि चार आ० आहार करे; पण न० एटलुं विशेष णा० ज्ञान दं०
दर्शन अने च० चारित्रना व० निर्वाहने अर्थे आहार करे. से० ते इ० ए
लोके चे० निश्चे व० घणा स० साधुने व० घणी सा० साधवीने व०
घणा सा० श्रावकने व० घणी सा० श्रावीकाने अ० अर्चनिक जा० जा-
वत् प० सेवा करवा योग्य ज० थाय. प० परलोके पण नो० नही व०
घणा ह० हाथ ठेदाय क० कान ठेदाय णा० नासिका ठेदाय. ए० एम
हि० हियानुं उ० उपारुवुं न थाय. व० गुह्य अवयवनुं उपारुवुं न थाय.
उ० उलंजानां वचन न कहे. पा० दुःख न पामे. अ० अनादी अ०
अंत रहित दी० दीर्घ लांबा पंथरुप जा० यावत् वि० संसारने उलं-
घीने पार पामे.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां कळुं ठे के, धनासार्थवाहे
जडासार्थवाहीने एम कळुं के, पुत्रना मारणहार विजय चोरने मारा

आहारमांथी जाग दीधो, ते सज्जन, मित्र, बंधव जाणीने तथा धर्म तप जाणीने दीधो नथी; पण एक खोमामां बंनेना पग हता ते विजय चोर मारी साथे मारा शरीरनी चिंता टाळवाने वास्ते चाले नही, ते शरीरनी श्वाधा टाळवाने वास्ते दीधुं ठे एम कळुं. हवे तेना उपर श्री सुधर्मास्वामी ज्ञावार्थ मेलवे ठे के, हे जंबु ! धनासार्थवाहनी पेरे मारा साध साधवीए आहारादि करवो. जेम धनासार्थवाहे चोरने आहारादिक देवामां धर्मतप जाण्यो नहो, तेम साधु साधवीए आहारादिक करवामां धर्म तप मानवो नही; तथा शरीरनी शोका तेमज रुप, वर्ष वधारवाना ज्ञावथी करवो नही, पण जेम धनासार्थवाहे शरीरनी चिंता टाळवाने अर्थे विजयचोरने आहारादिक दीधो, तेम साध साधवीए फक्त ज्ञान, दर्शन अने चारित्रना निर्वाहने अर्थे आहारादि करवो; तथा शरीरने पुत्रना मागणहारा सरोखो जाणीने उदासीन प्रणामे अहार करवो. हवे जो आहारादिक करवामां धर्म होय तो हर्ष प्रणामथी करवो एम केहेत. माह्या हो ते विचारी जोजो.

वली बीजा धनासार्थवाहे जेम बेटीनुं मांस खाधुं, तेनी पेरे साधुए निर्भेज्जाह जावे आहारादिक करवो कळो ठे. तेनी शाख सूत्र ज्ञाताजी अध्ययन अढारमें. ते पाठ लखीये ठीये:—

ततेणं से धणेसब्बवाहे पंचहिं पुत्तेहिं अप्पठ्ठेहिं चित्ता-
यंतिसे आगामियाए सब्बजस्समंता परिघामेमाणा तण्हाए
छुहाएय परत्तसमाणे तीसे आगामियाए सब्बज सम्मंता
उदग्गस्स मग्गणं गवेसणं करेति संते तंते परितंते णिवत्ते
तीस्से आगामियाए सब्बज-सम्मंता उदगं अणासाएमाणे
जेणेव सूसूमा जीवियाउ ववरोविया तेणेव उवागच्चइजेठं
पुत्तं धणेसब्बवाहे सदावेई एवं वयासी एवं खलु पुत्ता
सूसूमाए दारियाए अछाए चित्तायं तकर सब्ब जसम्मंता

परिधानेमाणे तण्हाए छुहाएय परकहेसमाणे तीस्से आ-
 गामियाए छुहाए अजिज्जूयासमाणा इमीसे आगामियाए
 अरुविए उदगंस्स मग्गणं गवेसणं करेमाणा एणे च्चेवणं
 उदगं आसाएमो उदगं आणासाएमाणा एोसंचाएमो राय-
 गिहं संपावित्तए. तएणं तुळे ममं देवाणुप्पिया जीवियान
 ववरोवेह मम मंसंच सोणियंच आहारेह तेणं आहारेणं
 अवधठासमाणा ततोपत्ता इमं आगामिय अरुवि णिच्छ-
 रह रायगिहं संपावेदिह मित्तणाइ अजिसमगत्तहिह
 अत्तिस्सय पुणस्सय आज्ञागी ज्विसह. ततेणंसे जेठे पुत्ते
 धणेणंसत्थवाहेणं एवंवुत्तेसमाणे धणंसत्थवाहं एवं वयासी
 तुब्बेणं ताउ अम्हं पिया गुरुजणया देवयज्जूया ठवप्पा
 पत्तिठवप्पा संरक्खणा संगोवगा तं कदणं अम्हे ताउतुब्जे
 जीवियान ववरोवेमो तुब्बेणं मंसं च सोणियंच आहारेमो
 तं तुब्बेणं ताउ ममं जीवियान ववरोवेह मंसंच सोणियंच
 आहारेह आगामियं अरुवि णिच्छरह तंचेव सव्वं जणइ
 जाव अब्ब आज्ञागी ज्विस्सह. ततेणं धणंसत्थवाहं दोब्बे
 पुत्ते एवंवयासि माणं ताउ अम्हे जेठं जायरं गुरुदेवय
 जीवियान ववरोवेमो तुब्बेणं ताउ मम जीवियान ववरोवेह
 जाव आज्ञागी ज्विस्सह एवं जाव पंचमे पुत्ते ततेणं
 से धणेसत्थवाहे पंच पुत्ताणं हियइच्छियं जाणित्ता ते
 पंचपुत्ते एवंवयासी माणं तुम्हे पुत्ता एगमवि जीवियान
 ववरोवेमो. एसणं सूसूमाए दारियाए सरिए णिप्पाणे
 जावजीव विप्पजहे तं सेयं खल्लु पुत्ता अहं सूसूमाए
 मंसंच सोणियंच आहारित्तए. ततेणं अम्हेतेणं आ-

हारेण अवधठासमाणा रायगिहं संपावणस्सामो. ततेणं
 ते पंचपुता धणेणं सत्तवादेणं एवं वुत्तासमाणा एयमठं प-
 न्निमुणेत्ति. ततेणं धणेसत्तवादे पचहिंपुत्तेहिंसहिं अरणिक-
 रेइ १ ता सरगं करेइ १ ता सरएणं अरणि मदेइ १ ता
 अग्गिपामेइ १ ता अग्गिसिंधुकेइ २ ता दारुयाइं पक्खिवइ
 १ ता अग्गिपक्खालेइत्ता सूसूमा दरियाए मंसंच सोणियंच
 आहारेइ तेणं आहारेणं अवधठासमाणा रायगिहं एयरि
 संपत्ता मित्तणाइ अन्निसमणागया तस्सय विज्जस्स धण
 कणग रयण जाव आजागी जायाविहोत्ता. ततेणंसे धणेणंस-
 त्तवाह सूसूमा दरियाए बहुइं लोगयाइं जाव विगयसोए जा-
 एयाविहोत्ता. तेणं कालेणं १ समणे जगवंमहावीरे गुणसिद्धए
 चेइए समोसद्धे ततेणं धणेसत्तवादे सपूत्ते धम्मोसोचा पव्व-
 इयो एकारसंगवि मासियाए संलेहणाए सोद्धम्मे उववणे
 महाविदेहेवासे सिद्धिहिंति. जहा वियणं जंबु ! धणेणंसत्त-
 वादेणं णो वणहेज्जा नो रुवहेज्जा णोबलहेज्जा नोविस-
 यहेज्जा सूसूमाएदरियाए मंसंसोणिए आहारिए ननत्त
 एगाए रायगिहं संपावणठयाए. एवामेव समणाजसो जो
 अम्हं णिग्गंथोवा णिग्गंथिवा इमस्स उरादिय सरिरस्स
 वंतासवस्स पित्तासवस्स सुक्कासवस्स सोणियासवस्स जाव
 अवस्स विप्पजहियस्स नोवणहेज्जा नोविषयहेज्जा आ-
 हारंआहारेत्ति ननत्त एगाए सिद्धि गमणं संपावणठयाए.
 सेणं इह जवे चेव बहुणं समणाणं बहुणं समणीणं बहुणं
 सावयाणं बहुणं सावियाणं अवचणिच्च जाववीतीवस्सती॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते ध० धनोसार्थवाह पं० पांच पु० पुत्र
 अने अ० पोते ठठा चि० चिलाइती चोर प्रत्ये आ० ते अटवीमां स०
 सघले प० धाता दोरुताथका त० तृषा बु० जुख लागी प० तेणे पराज-
 व्या थका ती० ते आ० वस्ती रहित अटवीमां स० सघला उ० पाणीना
 म० कुवा, सरोवर, वेरमा प्रमुखनी ग० गवेषणा करतां सं० थाक्या. तं०
 ते विशेष थाक्या. प० थाकीने थाक्या. णि० निवर्ते ती० ते आ० अटवीमां
 स० सघले उ० पाणी अ० अणलाध्याथो जे० ज्यां सू० सुसुमाने जी०
 जीवतव्यथी व० जुदी कीधी ठे ते० ते शरीर पासे उ० आवे, आवीने जे०
 वना पुत्रने ध० धनोसार्थवाह स० साद करे. ए० एम कहे—ए० एम निश्चे
 पु० हे पुत्र ! सु० सुसुमा दा० बालीकाने अ० अर्थे चि० चिलाइति त०
 चोरने पकरवा स० सघले प० दोरुता धाताथका त० तृषाए करी बु०
 जुखे करी प० पराजव्या थका ती० ते आ० अटवीमां बु० जुखे तृषाए
 करी अ० पराजव्या थका इ० ए प्रत्यक्ष आ० वस्तीरहित अ० अटवीने
 विषे उ० पाणीना म० मार्ग प्रमुखनी ग० गवेषणा क० करता थका
 णो० नही चे० निश्चे उ० पाणी आ० लाधुं. उ० ते पाणी अ० अण-
 लाध्याथी णो० असमर्थ रा० राजग्रह सं० पामवाने. त० ते माटे तुं०
 तमे म० मुजने दे० हे देवानुप्रीय ! जी० जीवतव्यथी व० जुदो करी मारीने
 म० मारुं म० मांस सो० लोही आ० जेदण करो. ते० ते आहार अ० तृप्त थया
 थका त० तेवार पढी इ० ए आ० आगामिक अ० अटवी णि० उतरो, रा०
 राजग्रहने सं० पामो, मि० मित्र णा० न्यातिने अ० जाइ मली अ० अर्थना
 धर्मना पु० पुन्यना आ० जागी ज० थान. त० तेवारे ते जे० वनो पु० पुत्र ध०
 धनासार्थवाह ए० एम कहे थके ध० धनासार्थवाहने ए० एम कहे—तुं०
 तमे तां० हे तांत ! अ० अमने पि० पीता गु० गुरुने ठामे दे० देव सरखा
 ठ० थाप्या, प० स्वामी करी स्थाप्या, सं० कष्टी राख्या, सं० अवगुण
 गोपवता. तं० ते माटे क० केम आ० हमे तां० हे तातजी ! तुं० तेमने
 जी० जीवतव्यथी व० अलगा करी तुं० तमारा म० मांस सो० लोहीनो
 आ० आहार करीए ? तं० ते माटे तुं० तमे तां० हे तांत ! म० मुजने

जी० जीवितव्यथी व० अलगो करी मं० मांस सो० लोहीनो आ०
 आहार करो, आगामिक अ० अटवी णि० निस्तरो (पार पामो.) तं०
 तेमज स० सर्व ज० कहे. जा० जावत अ० अर्थना आ० जागी ज०
 आन. त० तेवारे ध० धनासार्थवाहने दो० बीजो पुत्र ए० एम कहे:-मा०
 रखे ता० हे तात ! अ० अमे जे० वना जा० जाइने गु० गुरु समान,
 देवसान, तेने जी० जीवितव्यथी व० जुदा करीए. तु० तमे ता० हे तात !
 सु० मुजने जी० जीवितव्यथी व० जुदो करो जा० जावत् आ० जागी ज०
 आन. ए० एम जा० जावत पं० पांचमो पु० पुत्र. त० ते वारे ते ध०
 धनासार्थवाहे पं० पांच पुत्रनी हि० हैयानी इ० इडा, (जाव) जा० जा-
 णीने ते० ते पं० पांच पुत्रने ए० एम कहे:-मा० रखे तु० तमने पु० हे
 पुत्र ! ए० एकने पण जी० जीवितव्यथी व० जुदा नहि करीए. ए० ए
 सु० सुसुमा दा० बालीकानुं स० शरीर णि० प्राणरहित जा० जावत्
 जीव वि० ठांकेलुं मृत्यक शरीर ठे तं० ते माटे से० श्रेय जलुं ख०
 निश्चे पु० हे पुत्र ! अ० आपणे ते सु० सुसुमा बालीकाना शरीरनुं मं०
 मांस सो० लोही आ० खाइए. त० तेवारे अ० अमे ते० ते आ० आ-
 हारे अ० तृप्त थया थका रा० राजग्रहने सं० पामशुं. त० तेवारे ते पं०
 पांच पुत्र ध० धनासार्थवाहे ए० एम कहे अ० अर्थ सांजलीने
 प० प्रमाण करे. त० तेवारे ध० धनासार्थवाहे पं० पांच पुत्र साथे अ०
 अरणी काष्ट आणे, आणीने, स० सरु करे, करीने स० ब्राणे करी
 अर० अरणीने म० मथे, मथीने अग्नि० अग्नि पामे, पानीने अ० सं० अग्नि
 संधुके, संधुकीने दा० लाकमां प० प्रक्षेपे नाखे, नाखीने अ० अग्नि
 प्रजाले, प्रजालीने सु० सुसुमा दा० पुत्रीनुं मं० मांस सो० लोही आ०
 आहारे. ते० ते आ० आहारे करी अ० तृप्त थया थका रा० राजग्रह
 ए० नगरने सं० पाम्या. मि० मित्रने, न्यातीने अ० पाम्या. त० ते वि०
 विस्तीर्ण ध० धनना क० सुवर्णना र० रत्नना जा० जावत् आ० जागी
 जा० थया. त० तेवारे से० ते ध० धनासार्थवाहे सु० सुसुमा दा० पुत्री-
 नां ध० धणां सो० लो० लो० किक कार्य कीधां जा० जावत् वि० सो० रहित

जा० केटलेक दीवसे थया.

ते० ते काले ते समये स० श्रमण जगवंत श्री महावीर गु० गुण
शील चे० वनमां स० समोसर्या (पधार्या). त० तेवारे ध० धनासार्थ-
वाहे स० पुत्र सहित ध० धर्म सांजलीने प० दिक्षा लीधी. ए० अग्यारे
अंग जण्या. मा० एक मासनी सं० सलेखणा (संथारो) करी सौ०
सौधर्म देवलोके उ० उपन्या. ते म० महाविदेहमां अवतरी सि० मोक्ष
जाशे. एम सुधर्मा स्वामी जंबु स्वामी प्रत्ये कहे ठे. ज० जेम जं० हे
जंबु ! ध० धनासार्थवाहे णो० रुमा वर्णने हेते नही नो०रु० रूपने हेते
नही णो०व० बलने हेते नही तेम नो०वि० विषयने हेते पण नही सु०
सुसुमा पुत्रीनुं मं० मांस सो० लोही आ० आहार्या; पण न० एट्ठुं
विशेष के ए० एक रा० राजग्रह सं० पामवाने अर्थे. ए० एणीपरे स०
श्रमण आउखावंत जो० जे अ० अमारा णि० निर्ग्रथ साधु णि० नि-
र्ग्रथ साधवी इ० ए उ० उदारीक स० शरीर व० वमननुं ठाम पि०
पित्तनुं स्थानक सु० विर्यनुं ठाम सो० लोहीए जर्जु जा० यावत् अ०
अवश्यमेव वि० ठांरुवुं पके. माटे नो० वर्ण हेते. नही नो०वि० विषय हेते
नही आ० आहार आहारे; पण ए० ए विशेष ए० एक सि० मुक्ति
जावुं सं० ते पामवाने अर्थे आहार करे. से० ते इ० आ ज० जवने विषे
चे० निश्चे व० घणा स० साधु व० घणी स० साधवी व० घणा सा०
श्रावक अने व० घणी सा० श्रावीकाने अ० अर्चवा योग्य जा० यावत्
वी० संसारनो पार पामी मोक्ष जाशे.

जावार्थ—हवे जुउ ! आ पाठमां तो एम कछुं ठे के, जेम घनावा
झोठे अने तेना बेटाए नगरीए पहुँचवाने वास्ते, केटलाक उदास
प्रणामे, बेटीना मांसनो आहार कीधो; तेम साध साधवी ठकायना
जीवने बेटा बेटी समान जाणीने, तेना पुज्जगलो नो आहार, मुक्तिनग-
रीए पहुँचवाने वास्ते बेटीना मांसनीपरे निर्जत्साह जावे आहार करे,
एम कछुं. हवे जुउ ! साधुना आहार करवामां धर्म होय तो निर्जत्साह

जाने करवो केम कह्यो ? धर्म तो उद्वास प्रणामे करवो जोइए. माह्या हो ते विचार जोजो. वली साधुने ठ कारणे आहार करवो कह्यो ठे, अने ठकारणे ठोरुवो कह्यो ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अण ठवीसमें. ते गाथाः—

तइयाए पोरसिए, जत्त पाणं गवेसए,
ठन्नमन्नय-रागंमि, कारणंमि समुठिए. ॥ ३२ ॥

वेयण वेयावच्चे, इरियछाएय संजमंछाए,
तह पाणवत्तियाए ठं पुण धम्म चिंताए. ॥ ३३ ॥

निग्गंथो धिईमंतो, निग्गंथिवि नकरेज्जा ठहिंचेव,
ठाणेहिंतु इमेहिं अणइक्कमणाय सोहोइ. ॥ ३४ ॥

आयंके उवसगो, तित्तिक्कया वंज्जचेर गुत्तीसु,
पाणीदया तवहेउ सरीर वोत्तेयणछाए. ॥ ३५ ॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठ प्रश्न पेहेलो पाने १० में.

ज्ञावार्थ—हवे जुठ ! आ पाठमां साधुने ठ कारणे आहार करवो कह्यो. जो धर्म होय तो ठ कारणे करवो केम कहे ? धर्म तो वारंवार सदैव करवोज जोइए. वली पांत्रीसमी गाथामां ठ कारणे आहार ठोरुवो कह्यो ठे; पण धर्मने कोइ ठेकाणे ठोरुवो कह्यो होय तो पाठ बतावो. ए जो धर्म होय तो ठोरुवो केम कह्यो ? माह्या हो ते विचारी जोजो. वली सूत्र उत्तराध्ययनना सत्तरमा अध्ययनमां, वारवार खाय तेने पापी श्रमण कह्यो ठे. ल्यारे जुठ ! साधुनो आहार धर्ममां होय तो धर्मनुं. काम वारंवार करे तेने पापी साधु केम कहे ? वली सूत्र दसासुतखंधना पहेला अध्ययनमां, वारंवार आहार करे तेने असमाधियो कह्यो ठे. हवे जुठ ! जो आहार कर्यामां धर्म होय तो, वारंवार खाय तेने असमाधिउं केम कह्यो ? तमे तो साधुनो आहार करवो, उंघवुं, हाखवुं, चालवुं, बोलवुं, जामे जवुं, मात्रा करवी अने नदी उतरवी वीगेरे साधुनां सर्व काम, व्रत धर्ममां कह्यो ठे; पण जो एवी श्रद्धा श्रीवीतरागदेवनी होत तो जे वारंवार

ખાય તેને પાપી શ્રમણ અને અસમાધિયો ન કહેતા. તમારે લેખે તો એમ કહેવું જોઈએ કે, “જે ઘણીવાર ખાય તેને ઘણો ધર્મ. જે ઘણો નિંદા લે તેને ઘણો ધર્મ. તેમજ ઘણી વાર જુલાબ લઈને જામે જાય, ઘણીવાર મા-તરું કરે, ઘણીવાર વાયસરે, તથા ઘણી વાર નદી ઉતરે તેને ઘણો ઘણો ધર્મ; અને થોડીવાર એ કામ કરે તેને થોડો ધર્મ.” એમ કહેવું જોઈએ; પણ આહાર કરવામાં ધર્મ માનવાની શ્રદ્ધા જગવંતની નહોતી તે જાણજો. વલ્લી સૂત્ર પ્રશ્નવ્યાકરણના સંવરદ્વારમાં ૪ કારણે આહાર કરવો કહ્યું છે, અને ૪ કારણ વિના આહાર કરે તો અદત્તાદાન લાગે કહ્યું છે. હવે જુઝ ! જો આહાર કરવામાં ધર્મ હોય તો અધિકું ખાતાં અદત્તાદાન કેમ કહ્યું ? વલ્લી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં ધર્મને કયોપશમ જાવમાં કહ્યો છે, અને આહારને તો ઉદય જાવમાં ગણ્યો છે. વલ્લી સંજોગનાં, ઉપગર્ણનાં અને જાતપાણીનાં પચ્ચચાણ કરવાં કહ્યાં છે. તેની શાખ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૯ મેં. તે પાઠ:—

સંજોગ પચ્ચચાણેણં જંતે ! જીવે કિં જણયઈ ? સંજોગ પચ્ચચાણેણં આલવણાઈં સ્વેઈં નિરાલંબણસ્સય આયત-
ઠિયા જોગાજ્ઞવંતિ. સણં લાજ્ઞેણં સંતુસઈં પરલાજ્ઞં નો-
આસાણઈં નોતકેઈં નોપીદેઈં નોપહેઈં નોઅન્નિલસ્સઈં પર-
લાજ્ઞં અણાસાણમાણે અતકેમાણે અપીહેમાણે અપહ્મમાણે
અણન્નિલસ્સમાણે દોચ્છે સુહસેજં ઉવસંપજ્જિતાણં વિહરઈં ॥
ઉવહિં પચ્ચચાણેણં જંતે ! જીવે કિં જણયઈ ? ઉવહિં-પચ્ચ-
ચાણેણં અપલિમંથ જણયઈં નિરુવહિણં જીવે નિકંકે
ઉવહિં મંતરેણય નસંકિલિસ્સઈં ॥ આહાર પચ્ચચાણેણં
જંતે ! જીવે કિં જણયઈ ? આહાર-પચ્ચચાણેણં જીવિયા
સંસપ્પજ્જિ વોભિંદઈં જીવિયાસંસપ્પજ્જિ વોભિંદિતા જીવે
આહારમંતરેણ નસંકિલિસ્સઈં ॥ ૩૫ ॥

अर्थः—सं० पोतानो आहार होय ते अने बीजा जतीए (साधुए) आहार आण्यो होय ते एकठो करीने वेहेंची ले तेने संज्ञोग कहीये. ते संज्ञोगनुं प० पञ्चखाण करवाथी जं० हे पुज्य ! जी० जीव किं० शुं ज० उपार्जे ? एम शिष्य पुढये थके गुरु कहे ठे: सं० संज्ञोग पञ्चखाण करवाथी आ० रोगी असमर्थ होय ते बीजा यतिनो आहार वान्ठे तेने आलंबन कहीए, एवा आलंबनने खे० (कपे) ठोरे. नि० आलंबन रहितने आ० मोक्ष तथा संजम, तेनो अर्थ ठे जेने, एवा यतिने जो० संयमनो व्यापार आय. सं० पोताना ला० लाज्जे करी सं० शंतोष पामे. प० परं बीजा यतिना लाज्जनी नो० आशा न करे. नो० ए मुऊने आपे एम मनमां कटपना न करे. नो० पोताना आत्मानी वान्ठा वचने करी बीजा यतिने जणावे नही. नो०प० बीजा यतिकने जाचे नही. नोअ० अजि-लाषा (वान्ठा) न करे. प० बीजा यतिना लाज्जनी अ० आशा अण करतो थको अत० कटपना अणकरतो थको अपी० पातानी वान्ठा अणजणावतो थको अप० बीजा यति कने अणयाचतो थको अण० अजिलाषा अणकरतो थको दो० बीजी सु० सुख सेज्या उ० अंगीकार करीने वि० विचरे. उ० उपधि उपगर्णनुं प० पञ्चखाण करवे करी जं० हे पुज्य ! जी० जीव किं० शुं० ज० उपार्जे ? एम शिष्ये पुढये थके गुरु कहे ठे. उ० उपधि उपगर्णनुं पञ्चखाण करवे करी अ० स्वाध्यायादिकनुं व्यासपणुं ज० उपार्जे. नि० उपधि रहित पणे करी जी० जीव नि० वस्त्रादिकनी अजिलाषा रहित थको उ० उपधि मं० विना न० शारीरिक मानसिक संबंधि क्लेश पीडा न पामे. आ० आहार लेवाना प० पञ्चखाणे करी जं० हे पुज्य ! जी० जीव किं० शुं० ज० उपार्जे ? एम शिष्ये पुढये थके गुरु कहे ठे. आ० आहार लेवाना पञ्चखाणे करी जी० जीवी-तव्यनी सं० वान्ठानुं करवुं ठि० ठेदे. जी० जीवीतव्यनी वांठानुं करवुं वो० ठेदीने जी० जीव आ० आहार बीना न० सं० क्लेश न पामे.

ज्ञावार्थः—हवे जुड ! आ पाठमां संज्ञोग, उपगर्ण अने आहा-

રનાં પચ્ચાણ કરવાં કહ્યાં. જો આહારાદિકમાં ધર્મ હોય તો ધર્મનાં પચ્ચાણ કરવાં કેમ કહ્યાં ? સંજોગ, આહાર અને ઉપધિનાં પચ્ચાણ કરવાવાલા સાધુને આશા વાન્ઠા અને (પલ્લીમંથ) અન્નિલાષાનો ટાલવાવાલો કહ્યો; અને તે ક્લેશ (પીડા) ન પામે એમ કહ્યું, એટલે આહાર અને ઉપગર્ણને ક્લેશનાં કારણ કહ્યાં; અને આશા, વાન્ઠા, તૃષ્ણાને અન્નિલાષાનાં કારણ કહ્યાં, એટલે આહારાદિકના ત્યાગ નહીં તેથી આશા વાન્ઠા કરે, તે આશા વાન્ઠાને લોજ કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૨ મે ઉદ્દેશે ૫ મે. વલી લોજ તે મોહીનીનો ઉદયજાવ છે. તેથી તેને ધર્મ કયા ન્યાયે કહીએ ? એતો જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર નજે નહિં તથા મુક્તિનગર પહોંચાય નહીં તેટલા માટે આહાર કરે અને ઉપગર્ણ રાખે. જેમ માલ ઠેકાણે પહોંચાવવાને અર્થે હુંફી, જાકું, વોલાફે ચર્ચે તે સમાન એ પણ છે. વલી ઉત્તરાધ્યયનના ૨૯ મા અધ્યયનમાં આગલ ઘણાં બોલ કહ્યાં છે. જોગના પચ્ચાણ કરે તો સાધુ અજોગીપણું પામે કહ્યું. એ જોગમાં બોલવાના પણ ત્યાગ કહ્યાં; અને જો શરીરનું પચ્ચાણ કરે તો સિદ્ધપણું પામે કહ્યું. હવે જો સાધુનું શરીર ધર્મમાં હોય તો તેને ત્યાગવું ઢોકવું કેમ કહ્યું ? વલી આગલ કહ્યું કે, સર્વથા જાતપાણીનાં પચ્ચાણ કરે તો અનેક જીવ ચપાવે કહ્યું. એમ સૂત્રમાં ઠામઠામ આહાર ત્યાગવાનાં ફલ તો કહ્યાં છે, પણ “ ઘણો ઘણો આહાર કર્યાથી ધર્મ થાય ” એવો પાઠ હોય તો બતાવો. એ આહાર તો ઉદયજાવે છે અને તે પૂર્વ જીવનાં કર્મનો પ્રેર્યો રસ દેહે; અને વ્રત અવ્રત તો વર્તમાન કાલના છે. તે ઉદયજાવને ધર્મ કેમ કહોઠો ?

તેવારે વલી તેરાપંથી કહેઠે કે “ આહાર ઉદયજાવમાં છે, ત્યારે સાધુને આહારની આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને તીર્થંકર આજ્ઞા કેમ દેહે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! આજ્ઞા તો કલ્પમાંથી દેખીને આપે. જેમ વરસાદ વરસતાં દિશા માત્રો જવાની અને પરઠવા પરઠાવવાની આજ્ઞા આપે છે તથા નદી ઉતરવાની આજ્ઞા આપે છે. તો શું ? દોશાપ જહું.

માત્રા કરવો અને નદી ઉતરવી, એ શું ? ક્યોપશમજ્ઞાવમાં ગણાશે. એ આહારાદિક તો સર્વ ઉદય જાવે છે, પણ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપી માલ નજાવવાને અર્થે આજ્ઞા આપે છે. જેમ રાજાજી ચતુરંગની સેનાના તાત કહેવાય છે. તે કામેતીને દાણો, ચારો, રાત્ર વીગેરે જતન કરવા સારુ રૂપીયા खरचવાની આજ્ઞા આપે છે. વલો શેઠ ગુમાસ્તાને માલ નિજાવવાને અર્થે, હુમી, જાકું, બોલાવું વીગેરે खरच કરવાની આજ્ઞા આપે છે, તથા પોતાની માતવરાઈ રાખવા નિમિત્તે દુકાનનું खर्च લાગે તેની પણ આજ્ઞા આપે છે; પણ તે खरचને લાજ નથી જાણતા. જો खरच લાગ્યા વીના માલ પુગે તો અને માતવરાઈ રહેતો खरच લગાવે નહીં; પણ खरच લાગ્યાવીના માલ પુગતો લેતે નહીં તેથી खरच લગાવે છે. વલો કોઈ સંતારમાં ફર (જયની) જગ્યાએ માલ લઈને જાતો હોય તેને કોઈ જલો આદમી મળે, તે કહે છે “અરે જાણ ! માર્ગમાં આગલ ફર-જય છે, માટે તું બોજાઈ खरचો બોલાવાને લઈને આગલ જજે.” એમ સંસારમાં પણ જલા આદમી હોય તે પણ ઉપગાર નિમિત્તે આત્રી શોલામણ દેહે, ત્યારે શ્રી તીર્થંકર, આચાર્ય અને ઉપાધ્યાય સમાન જલા અને ઉપકારી બોજા કોણ છે ? એ ઉપકાર નિમિત્તે શિષ્ય શિષ્યણીને જ્ઞાનાદિક માલ નિજાવવાને અર્થે, આહારાદિક ઉદય જાવમાં છે તોપણ આજ્ઞા આપે છે; કારણ કે શ્રી તીર્થંકર ચાર તીર્થના કર્તા છે; અને તીર્થંકર, આચાર્ય અને ઉપાધ્યાય, એ ચાર તીર્થના માલોક છે. તેમણે સાધ-સાધવીરુપ ચતુર્વિધ સંધને જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રરૂપી ધન સોંપ્યું છે; તેનું જતન કરવા તથા નિજાવવાને વાસ્તે મોક્ષ નગરીએ પાંદોંચાવવાને વાસ્તે, આહારાદિક ઉદયજાવમાં છે તોપણ આજ્ઞા આપે છે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “સાધુને આહાર કરતાં સાત આઠ કર્મ નિર્જરે કહ્યાં છે.” તેનો ઉત્તર. અરે દેવાનુપ્રીય ! इहांतो પ્રાસુક એક-ણિક આહાર પૂર્વોક્ત બંને ધનાના ડ્રઘાન્તે લુખા પ્રમાણે કરે, તે લુખા પ્રણામ ક્યોપશમજ્ઞાવમાં છે, તે આશ્રી સાત આઠ કર્મ નિર્જરે એમ

કહ્યું છે; પણ ખાતું પીતું તો સર્વ ઉદયજાવમાં છે. વલી જો આવક
 એવા લુખાજાવે સાધુનીપરે ખાય તો તેને નિર્જરા થાય કે નહીં તે કહો.
 કેમકે એ લુખા પ્રણામ તો કયોપશમજાવે છે તેથી સાધ આવક વંતેને
 નિર્જરા થાય છે. જો આહાર કરવાથી નિર્જરા ધર્મ થાય તો, એક સાધુ
 તો પાંચ રોટી ખાય, અને એક સાધુ પાંચ રોટીની ચુરાકવાલો અ-
 ણોદરી તપને વાસ્તે જાણીને બેજ રોટી ખાય. હવે જાણમાં ધર્મ હોય
 ત્યારે તો પાંચ રોટીની ચુરાકવાલો, જાણીને ૪ રોટી ખાય તેને તમારે
 લેખે તો, ઘણો ધર્મ થવો જોઈએ; પણ જગવંતે તો, શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણમાં
 થોડું ખાય તેને અણોદરી તપ કહ્યો છે; અને અધિકો આહાર કરે તો
 અદ્વિતાદાન કહ્યું છે. વલી સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના ૧૭ માં અધ્યયનમાં વા-
 રંવાર ખાય તેને પાપી શ્રમણ કહ્યો છે. વલી સૂત્ર દશાશ્રુતપંકથના પદે-
 લા અધ્યયનમાં, વારંવાર ખાય તેને અસમાધિયો કહ્યો છે; અને સૂત્ર
 ઉત્તરાધ્યયનના ૨૯ માં અધ્યયનમાં આહારનાં પચ્ચાણ કરવાં કહ્યાં છે.
 इत्यादिक અનેક સૂત્ર-પાઠમાં આહારને ઉદયજાવમાં કહ્યો છે. તમે
 ઇટલા સૂત્રના પાઠ ઉત્થાપીને, સાધુના જાણમાં, નિંદ્રા લેવામાં, દિશાણ
 જવામાં, વાય સંચરવામાં, इत्यादિકમાં ધર્મ કહીને અણહુતી સ્થાપના
 કેમ કરોઠો ?

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “સામાયકમાં આવકની આત્માને અધિ-
 કરણ કહ્યું છે. તેથી આવકને આહાર-દીધામાં અને વંદણા કર્યામાં
 પાપ કહીયે ઢીણે.” તેનો ઉત્તર. સૂત્ર જગવતી શતક સાતમેં ઉદ્દેશે પદેષે,
 આવકની આત્માને અધિકરણ કેવી રીતે કહ્યું છે તે પાઠ:-

समणोवासगस्सणं जंतं ! सामास्यं कम्पस्स समणोवासए
 अण्णमाणस्स तस्सणं जंतं ! किं इरियावहियाकिरियाक-
 वइ संपराइयाकिरियाकवइ ? गो० ! नोइरियावहियाकिरि-
 याकवइ संपराइयाकिरियाकवइ. सेकेण्ठेणं जंतं ! जव

संप्राश्याकिरियाकवइ ? गो० ! समणोवासयस्सणं सामा-
इयं कम्हस्स समणोवासए अत्तमाणस्स आया अहिग-
रणी नवइ आयाअहिगरण वत्तीयंचणं तस्सणं नो इरि-
यावहियाकिरियाकवइ संप्राश्याकिरियाकवइ सेतैणठेणं॥

अर्थः—स० श्रमणोपासक श्रावकने ज० हे जगवान ! सा० सा-
मायक क० कर्तुं ठे जेणे अ० सामायक नेश्राये रह्या त० ते ज० हे ज-
गवान ! किं० शुं ? इ० इरियावहीक्रिया करे ? के सं० संप्राश्याक्रिया
करे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! नोण्ड० इरियावहीक्रिया न करे,
पण सं० संप्रायनी क्रिया करे. से० ते के० शा अर्थे ज० हे जगवान !
एम कळुं जा० यावत् सं० संप्रायनीक्रिया करे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो०
हे गौतम ! स० श्रमणोपासकने सा० सामायक कर्ताने (उपाश्रयें रह्याने)
सामायक नेश्राए रह्यो ठे तेनो आ० आत्मा जीव अ० हल शकटादि
कषायना आश्रयजुत जेने ठे ते अधिकरणी कह्ये. आ० आत्मानो
जे अधिकरण तेज प्रत्यय कारण ते क्रिया कारणने ठे. ते आत्माधिक-
रण प्रत्यय कह्ये. त० ते नोण्ड० इरियावहीक्रिया न करे. सं० संप्राश-
याक्रिया करे. से० तेणे अर्थे हे गौतम ! एम कळुं.

जावार्थः—हवे जुंन ! आ पाठमां तो एम कळुं ठे के, श्रावकने
सामायकमां इरियावही क्रिया न लागे, संप्राश्या (क्रोधादिकनी) क्रिया
लागे; कारणके क्रोधादिक अधिकरण सहित ठे ते माटे संप्राश्याक्रि-
याज लागे; अने इरियावही क्रिया तो क्रोधादिक रहित होय तेनेज
११ मा गुणगणायी १३ मा गुणगणा सुधी लागे. इहां तो क्रियानी
पुढा ठे हवे तमेज कहो के, इरियावही क्रिया केने अने कया गुण-
गणे लागे ? अने संप्राश्याक्रिया केने लागे ? तेवारे तेरापंथी कहे
ठे के “संप्राश्या क्रिया तो क्रोधादिक अधिकरणयी लागे; अने इरिया-
वही क्रिया क्रोधादिक रहितने लागे.” त्वारे जुंन ! देवानुप्रीय ! संप्रा-
श्याक्रिया क्रोधादिकयी लागे, तेथी श्रावकनी आत्माने अधिकरण

कह्युं. इवे जो श्रावकनी आत्माने अधिकरण कह्युं तेथी तेने वंदणा करवामां पाप कहोठो, तो ए लेखे तो साधुने पण वंदणा करवामां पाप मानवुं पकरो; कारणके सूत्र जगवती शतक सातमे उद्देशे पहेले, साधुने पण संप्रायनीक्रिया लागे कह्युं ठे. ते पाठः—

अणगारस्सणं जंते ! अणगहमाणस्सवा चिठमाणस्सवा
णिंसियमाणस्सवा तुयहमाणस्सवा अणाउत्तंवहं पणिग्गहं
कंवहं पायपुठणं गिण्हमाणस्सवा निक्खिमाणस्सवा त-
सणं जंते ! किं इरियावहियाकिरियाकखइ संपराइयाकि-
रियाकखइ ? गो० ! नोइरियावहियाकिरियाकखइ संपरा-
इयाकिरियाकखइ. सेकेणठेणं जंते ! गो० ! जस्सणं को-
हमाणमायालोत्ता वोठिन्नाजवइ तस्सणं इरियावहियाकि-
रियाकखइ. जस्सणं कोहमाणमायालोत्ता अचोठिन्नाजवइ
तस्सणं संपराइयाकिरियाकखइ. अहा सुत्तरीयमाणस्स
इरियावहियाकिरियाकखइ. उसुत्तरीयमाणस्स संपराइ-
याकिरियाकखइ. सेणं उसुत्तमेवरियंति सेतेणठेणं ॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठ ! प्रश्न बीजे पाने एण मँ.

ज्ञावार्थः—इवे जुठ ! आ पाठमां एम कह्युं के, जे उपयोग बिना चाले, उजो रहे, बेसे, सुवे, उपगर्ण ले, मुंके अने क्रोधादिक सहित होय, अने सूत्रमां कह्युं तेथी विपरीत चाले तेने संप्रायनी क्रिया लागे; अने क्रोध, मान, माया, लोभ विवेद गयां होय अने सूत्रमां कह्युं ते रीते चाले तेने इरियावहि क्रिया लागे, एटले क्रोधादिक रहित होय तेनां संपूर्ण कामो उपयोग सहित कह्योए अने तेनुं यथाख्यात चारित्र (अहासुयं) कह्योए अने तेने इरियावहि क्रिया कह्योए; अने क्रोधादिक सहित होय तेने संप्रायनी क्रिया वसमा गुणठाशा सुधी लागे, अने आधारमाथी आगब इरियावही क्रिया लागे, वली अधिकरण

नाम शस्त्रनुं ठे. ते कर्म बंधननुं शस्त्र क्रोधादिकनें कहीए. तेथी क्रोधादक सहित होय तेनी आत्माने अधिकरणो कहीए. ते तो दसमा गुणगणा सुधी साधुने पण ठे. पहेला चार नियंठा अने पहेला चार चारित्रना धणी साधुने संप्रायनी क्रिया लागे ठे. वली सूत्र जगवती शतक दसमें, उद्देशा बीजामां पण कषाय सहितने संप्रायनी क्रिया लागे कही ठे. त्यां कळुं ठे के, साधु कषाय सहित आगल, पाठल, पठवाळे, जुए तो संप्राया क्रिया लागे. ते दसमा गुणगणा सुधी साधु कषाय सहित ठे तेथी तेने संप्राया. क्रिया लागे; अने कषाय रहितने इरियावहि क्रिया लागे. हवे श्रावकने संप्रायनी क्रिया सामायकमां लागे ते आश्रो श्रावकनी आत्माने अधिकरण कळुं ठे; अने हलसकटादिक सर्व श्रावकने क्रोधादिकथीज अधिकरण कहीए ठीए. वली सामायकमां श्रावकनी आत्माने अधिकरण कळुं तेम साधुजीनी आत्माने पण अधिकरण कळुं ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १६ मे उद्देशे पहेले. ते पाठः—

कइणं जंते ! सरीरगा पं०गो० ! पंचसरीरगा पं०तं० उरा-
लिय जाव कम्मए. कत्तिणं जंते ! इंदिया पं०गो० ! पंचे-
दिया पं०तं० सोइंदिए जाव फासिंदिए. कत्तिणं जंते !
जोए पं०गो० ! तिविहे जोए पं०तं० मणजोए वयजोए
कायजोए. जीवेणं जंते ! उरालिए-सरीरं निवित्तमाणे किं
अधिकरणी अधिकरण ? गो० ! अधिकरणीवि अधिक-
रणंपि. सेकेण्ठेणं जंते ! एवंबुच्चइ अधिकरणीवि अधि-
करणंपि गो० ! अविरइं पमुच्च संतेण्ठेणं जाव अधि-
करणंपि. पुढविकाइएणं जंते ! उरालिएसरीर निवत्तेमाणे
किं अहिगरणी अहिगरणं ? एवं चेव एवं जाव मणुसे एवं
वेउद्वियसरीरंपि नवरं जस्स-अन्नि. जीवेणं जंते ! आहार-
गसरीर निवत्तेमाणे किं अधिकरण पुढा. गो० ! अहिगर-

णीवि अधिगराणंवि. सेकेणठेणं जाव अधिकराणंवि गो० !
 पमार्य-पमुच्च सेतेणठेणं जाव अधिकराणंवि एवं मणुसेवि
 तेयासरीर जहा उरालिय नवरं सब जीवाणं ज्ञाणियंवं एवं
 कम्मग-सरीरंपि. जीवेणं जंते ! सोइदि निवृत्तेमाणे किं
 अधिकरणी अधिकरणं एवं जहेव उरालिय-सरीरं तदेव
 सोइदियंपि ज्ञाणियंवं नवरं जस्सअब्बिसोइंदीयं एवं च-
 खिंदियं घाणिंदिय जिणिंदिय फासिंदियाणंवि ज्ञाणियंवं
 जस्सजं अब्बि. जीवेणं जंते ! मणजोगं निवृत्तेमाणे किं
 अधिकरणि अधिकरणं? एवं जहेव सोइदियं तदेव निरव-
 सेसं वइजोग एवं चेव एणवरं एणिंदिय वच्चाणं एवं कायजो-
 गेवि एणवरं सब जीवाणं जाव वेमाणिए सेव जंते ! ९ ति॥

अर्थः—क० केटलां ज० हे जगवान ! स० शरीर प० परुष्यां ?
 ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! प० पांच शरीर प० परुष्यां त० ते कहे
 ठेः- उदारिक १ जा० यावत् विक्रय २ आहारीक ३ तेजस ४ अने क०
 कारमण ५ क० केटली ज० हे जगवान ! इ० इंडिउ प० कही ? गो०
 हे ! गौतम प० पांच इंडिउ प० परुषी त० ते कहे ठेः- सो० भोतेइ १
 जा० जावत् चेहु इंडि २ घाणेइ ३ रसेइ ४ अने फा० स्पशेइ ५.
 क० केटला ज० हे जगवान ! जो० जोग प० परुष्या ? ए प्रश्न. उत्तर.
 गो० हे गौतम ! ति० त्रण प्रकारे जो० जोग कह्या त० ते कहे ठेः- म०
 मनजोग व० वचन जोग अने का० कायजोग. जी० जीवने ज० हे
 जगवान ! उ० उदारिक शरीर प्रत्ये ति० निपजावतो थको किं थुं
 अ० अधिकरणि कहीए ? के अ० अधिकरण कहीए ? गो० हे गौतम !
 अ० अधिकरणी पण कहीए, अ० अधिकरण पण कहीए. से० ते शा
 अर्थे ज० हे जगवान ! ए० एम कथुं ? अ० जीवने अधिकरणी पण
 कहीए अने अ० अधिकरण पण कहीए ? गो० हे गौतम ! अ० अवत

प० आश्रिने से० ते तेणे अर्थे जा० यावत् जीव अ० अधिकरण पण ठे. पु० पृथ्विकायने ज० हे जगवंत ! उ० उदारीक शरीर प्रत्ये नि० निपजावती थकी किं शुं अ० अधिकरणी कहीए ? के अ० अधिकरण कहीये ? ए० एमज कहेवुं, ए० एम जा० यावत् म० मनुष्यने विषे, ए० एम वे० वैक्रिय शरीरने पण कहेवुं; पण ए० एटलु विशेष ज० जे जीवने वैक्रिय शरीर ठे तेने कहेवुं. जी० जीवने ज० हे जगवान ! आ० आहारीक शरीर नि० निपजावतो थको किं शुं ? अ० अधिकरणी कहीए के अधिकरण कहीए ? ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० अधिकरणी पण कहेवो अने अ० अधिकरण पण कहेवो. से० ते शा अर्थे एम कळुं जा० जावत् अ० अधिकरणी पण कहेवो ? ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ए० प्रमाद आश्रिने. कारण के आहारीक शरीर संजति साधुनेज होय. त्यां अन्नतना अज्ञावथी प्रमाद अधिकरणपणुं जाणवुं. से० तेणे अर्थे जा० यावत् अ० अधिकरण पण कहीये. ए० एम म० मनुष्यने पण कहेवुं. आहारिक शरीर मनुष्यनेज होय ते माटे. ते० तेजस शरीर ज० जेम उ० उदारीकनी पेरे कहेवुं. न० एटलुं विशेष तेजस शरीर स० सर्व जीवने होय ते माटे सर्व पद जा० कहेवुं. ए० एम क० कारमण शरीर पण कहेवुं. जी० जीवने ज० हे जगवान ! सो० श्रोतेंद्रिय प्रत्ये नि० निपजावतो थको किं शुं ? अ० अधिकरणी कहीए के अ० अधिकरण कहीए ? ए० एम ज० जेम उ० उदारीक स० शरीर कळुं त० तेम सो० श्रोतेंद्रिय पण कहेवी. न० एटलुं विशेष ज० जेने अ० श्रोतेंद्रिय ठे तेने कहेवुं. ए० एम च० चखुइंद्रि घा० घा- णेंद्रि जी० जीनेंद्रि फा० स्पर्शेंद्रि ठे तेने ते कहेवुं. ज० जेने जे इंद्रि अ० ठे तेने तेज कहेवुं. जी० जीवने ज० हे जगवान ! म० मनजोग प्रत्ये नि० निपजावतो थको किं शुं ? अ० अधिकरणी कहीए के अ० अधिकरण कहीये ? ए० एम ज० जेम सो० श्रोतेंद्रियने कळुं त० तेमज निर्विशेषपणे कहेवुं. व० वचनजोग पण ए० एमज; ए० एटलुं विशेष. इहां ए एर्किंद्रिय व० वर्जवी. ए० एम का० कायजोग पण कहेवो. ए०

ઘટલું વિશેષ સઠ એ જોગ સર્વ જીવ જીવને કહેવો જાણ્યાવત્તુ વૈ-
માનિક સુધી કહેવો. સેવ તહત જાણ હે જગવાન !

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં પાંચ શરીર, પાંચ ઇંદ્રિ અને
ત્રણ જોગને તો અધિકરણ કહ્યાં; અને એ વોલ નિપજાવતાં આત્માને
અધિકરણી કહ્યો. સાધુજી પણ વૈમાનિક દેવતાનું આયુષ્ય વાંધે ત્યારે
આ માદેલા કેટલાક વોલ નિપજાવે છે, તે આશ્રી સાધુજીની આત્માને
પણ અધિકરણ કહીએ; તથા મન વચનાદિકનો જોગ નિપજાવે છે તે
આશ્રી અધિકરણી કહીએ; તથા આહારીક શરીરને અધિકરણ કહીએ;
અને નિપજાવે તે આશ્રી આત્માને અધિકરણી કહીએ. એ આહારીક શરીર
નિયમા કષાય કુશીલનિચંઠાના ધણી (સાધુ) નેજ હોય. એ આહારીક
શરીર આશ્રી અને પ્રમાદ આશ્રી સાધુજીની આત્માને અધિકરણી
કહી છે. વલી ઠઠે ગુણઠાણે સાધુજી પ્રમાદજ છે. એ પ્રમાદ આશ્રી સા-
ધુજીની આત્માને પણ અધિકરણી કહી છે. હવે તમે કહોઠો કે “સા-
માયદમાં શ્રાવકની આત્માને અધિકરણી કહી છે, તેથી તેને દાન દો-
ધામાં અને વંદણા કર્યામાં પાપ કહીએ ઢીએ.” એ તમારી કહેણીને
લેખે તો સાધુજીની આત્માને પણ અધિકરણી કહી છે. વાસ્તે સાધુજીને
પણ દાન દેવામાં અને વંદણા કરવામાં પાપ લાગશે.

હે દેવાનુપ્રીય ! અધિકરણપણું, કષાય ઉદયજાવમાં છે તેથી સં-
પ્રાયની ક્રિયા લાગે તે આશ્રી કહ્યું છે; અને વાંદવાવાલો તો સાધુજીને
દ્વયોપશમ જાવના ગુણ પ્રગટ્યા તેથી વંદણા કરે છે; પણ ઉદયજાવને નથી
કરતો. તેમજ શ્રાવકને પણ દ્વયોપશમ જાવના ગુણ પ્રગટ્યા તેને વંદણા
કરે છે. વલી સૂત્રમાં શ્રાવકોને વંદણા કરી ઠામ ઠામ ચાલી છે. ઇશી
જડ શ્રાવકને આલંજીયા નગરીના સર્વ શ્રાવકોએ જગવંતના મોંઢા આગલ
વંદણા કરી છે. શાલ્ય સૂત્ર જગવતી શતક ૧૧ મેં. તે પાઠ:—

તતેણંતે સમણોવાસગા સમણસ્સ ૩ અંતિયં ધમ્મંસોઞ્ઞા
નિસમ્મ હઠ્ઠતુઠા ઉઠાણુઠેઈ ૨ ત્તા સમણં ૩ વંદંતિ નમં-

संति वंदी १ ता एवंवयासी एवंखद्यु जंते ! इसिज्जपुत्ते
 समणोवासए अम्मं एवमाइक्कई जाव परुवेइ देवल्लोएसुणं
 अच्चो देवाणं जहणेणं दसवाससहस्साइं ठिइ पं० तेणपरं
 समयाहिया जाव तेणपरं वोढिन्ना देवाय देवल्लोगाय सेक-
 हमेयं जंते ! एवं अच्चोति समणेज्जगवं महाविरे ते समणो-
 वासगाणं एवंवयासी जणं अच्चो इसिज्जपुत्ते समणोवा-
 सए तुज्जं एवमाइक्कई जाव परुवेइ देवल्लोगेसुणं अच्चो
 देवाणं जहणेणं दसवास-सहस्साइं ठिइ पं० तंचेव सम-
 याहिया जाव तेणपरं वोढिन्ना देवाय-देवल्लोगाय सच्चेण
 एसमठे. अहंपुण अच्चो एवमाइक्कामि जाव परुवेमि
 देवल्लोगेसुणं अच्चो देवाणं जहणेणं दसवाससहस्सं तंचेव
 जाव तेणपरं वोढिन्ना देवाय-देवल्लोगाय सच्चेणं एसमठे.
 तएणं से समणोवासग्गा समणस्स ज्जगवज्जं महावीरस्स
 अंतियाज्ज एयमठं निसम्म समणं ३ वंदंति नमंसंति वंदित्ता
 जेणेव इसिज्जपुत्ते समणोवासए तेणेव उवागच्छइ १ ता
 इसिज्जपुत्तं समणोवासग्गं वंदइ नमंसइ एयमठं सम्मं
 विणएणं जूजो १ खामेइ ॥

अर्थः—त० तवारे ते स० श्रमणोपासक स० श्रमण जगवत श्री
 माहावीर देवना अं० समिपथी ध० धर्मकथा सांजलीने नि० हृदये धा-
 रीने इ० हर्ष शंतोष पास्या. उ० उठी उज्जा थाय, उज्जा अश्ने स०
 श्रमण जगवत श्री माहावीर देव प्रत्ये वं० वांदीने न० नमस्कार करे,
 करीने ए० एम कहे:-ए० एम निश्चे जं० हे जगवान ! इ० ऋषीज्जपुत्र
 स० श्रमणोपासक अ० श्रमणे ए० एम मा० कहे, (सामान्यथी) जा०
 यावत् एम प० परुपे (विशेषथी):-दे० देवल्लोकने विषे अ० अहो

आर्यो ! दे० देवनी ज० जघन्यथी द० दस सहस्र वर्षनी ठि० स्थिति पं० कही. ते० तेमज स० समयाधिक जा० जावत् उत्कृष्टथी ३३ सागर ते० तेना उपरान्त वो० विठेद गया दे० देवता अथवा दे० देवलोक. से० ते क० केम जं० हे जगवंत ! ए० ए वार्ता ? अ० अहो आर्यो ! इति आमंत्रणे स० श्रमण जगवंत श्री महावीर देव ते० ते स० श्रमणोपासक प्रत्ये ए० एम व० कहे:-ज० जे जणो अ० अहो आर्यो ! इ० ऋषीजद्रुपुत्र स० श्रमणोपासक तु० तुम प्रत्ये ए० एम मा० कहे जा० यावत् एम प० परुपे:-दे० देवलोकने विषे अ० अहो आर्यो ! दे० देवतानी ज० जघन्यथी द० दस हजार वर्षनी ठि० स्थिती पं० कही. तं० तेमज स० समयाधिक जा० जावत् ते० ते उपरान्त वो० विठेद गया दे० देव तथा देवलोक. स० साचो ए० ए अर्थ कह्यो. अ० हुं पण अ० अहो आर्यो ! ए० एम मा० कहुं हुं जा० यावत् एम प० परुपुं हुं:-दे० देवलोकने विषे अ० अहो आर्यो ! दे० देवनी ज० जघन्य द० दस सहस्र वर्षनी इत्यादिक तं० तेमज जा० यावत् ते० ते उपरान्त वो० विठेद गया दे० देव तथा देवलोक, स० साचो ए० अर्थ कह्यो. त० तेवारे से० ते स० श्रमणोपासक स० श्रमण जगवंत श्री महावीर देवना अ० समिपथी ए० ए अर्थ नि० सांजलीने स० श्रमण जगवंत श्री महावीरदेव प्रत्ये वं० वांदि न० नमस्कार करे. वं० वांदिने, नमस्कार करीने जे० ज्यां इ० ऋषीजद्रुपुत्र स० श्रमणोपासक ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने इ० ऋषीजद्रुपुत्र स० श्रमणोपासक प्रत्ये वं० वांदि न० नमस्कार करे. ए० एवो अर्थ स० सम्यक् प्रकारे वि० विनये करी शु० वारंवार खा० खमावे.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ! आ पाठकां पहेलां ऋषीजद्रु आवके देवतानी स्थितीनां ठकाणां कह्यां, पण आवकोने प्रतीत आवी नही, तेथो श्री जगवंत पधार्या त्यारे पुठयुं. जगवंते ऋषीजद्रु आवकनी कहेछी वात स्वीकारो अने ऋषीजद्रुनी प्रशंशा कीधी. पढी आवकोए जगवंतनी स्वरु ऋषीजद्रुपुत्रने वंदणा नमस्कार करी खमाव्या; पण जगवंते

निषेध्या नही. पढी पोते पोतानो अप्राध खमाव्यो. तेमज वली संख-
जीनी स्त्री उत्पत्ताए (नव तत्वनी जाण) पोष्कलीजी श्रावकने वंदणा
नमस्कार कर्हो ठे; अने पोष्कली श्रावके इरियावही पम्किमि पापथी
निर्वर्तने पढी संखजी श्रावकने पोसामां बेठाने वंदणा नमस्कार कर्हो
ठे. शाख सूत्र जगवती शतक वारमे उद्देशे पहेले. ते पाठः—

तएणं सा उप्पत्तासमणोवासिया पोस्कलि समणोवासगं
एज्जमाणं पासइ १ ता द्दुत्तुत्त आसणात्त अब्भुत्तेइ १ ता
सत्तपयाइं अणुगत्तइ १ ता पोस्कलिसमणोवासगं वंदइ
नमंसइ वंदित्ता नमंसित्ता आसणेणं उवनिमंतेइ २ ता
एवंव० संदिसं-तुणं देवाणुप्पिया! किमागमणप्पत्तयणं. त-
एणंसे पोस्कलेसमणोवासए उप्पत्तंसमणोवासियं एवं वया-
सी कहिणं देवाणुप्पिया ! संकेसमणोवासए. तएणं सा
उप्पत्ता समणोवासिया पोस्कलिं समेणावासगं एवंवयासी
एवंखलु देवाणुप्पिया ! संके समणोवासए पोसहसात्ताए
पोसहिणं बंजयारि जाव विहरइ. तएणंसे पोस्कलिसमणो-
वासए जेणेव पोसहसात्ताए जेणेव संकेसमणोवासए ते-
णेव उवागत्तइ १ ता गमणागमणाए पम्किम्मइ १ ता
संस्कंसमणोवासगं वंदइ नमंसइ १ ता एवं वयासि एवं-
खलु देवाणुप्पिया ! अम्हे से विज्जले असण जाव साइमे
उवस्कमावेइ तंगत्तामोणं देवाणुप्पिया तं विज्जलं असणं
जाव साइमं आसाएमाणा जाव पम्मिजागरमाणा विहरा-
मो. तएणं से संकेसमणोवासए पोस्कलिसमणोवासगं
एवंवयासि णो खलु कप्पइ देवाणुप्पिया तं विज्जलं असणं
५ असणमाणास्स जाव पम्मिजागरमाणस्स विहरित्तए

कप्पइमे पोसइसाळाए पोसहियस्स जाव विहरित्तए तंढं-
देणं देवाणुप्पिया तुब्भे तं विजलं असणं ४ आसाएमाणा
जाव विहरइ ॥

अर्थः—त० तेवारे सा० ते उ० उत्पद्धानामे श्रमणोपासिकां पो० पोष्कली श्रमणोपासक प्रत्ये ए० आवता पा० देखे, देखीने इ० इयं सं-
तोष पामीथकी आ० आसनयी अ० उठे, उठीने स० सात आठ पग
अ० सामी जाय, जइने पो० पोखली श्रमणोपासक प्रत्ये वं० वां० न०
नमस्कार करे वं० वां० दीने न० नमस्कार करीने आ० आसने करी आ०
आसननी उ० निमंत्रणा करे, करीने ए० एम व० कहेः-सं० आझा यो
दे० अहो देवानुप्रीय ! किं० शुं आववानो प्रयोजन ? एटखे शा कायें
आव्या ठो ? त० तेवारे से० ते पो० पोष्कली श्रमणोपासक उ० उत्प-
त्ताश्रमणोपासिका प्रत्ये ए० एम व० कहेः-क क्यां ठे दे० हे देवानुप्रीय !
सं० शंख श्रमणोपासक ? त० तेवारे सा० ते उ० उत्पद्वा श्रमणोपासिका
पो० पोष्कली श्रमणोपासक प्रत्ये ए० एम कहे ठे-ए०ख० एम निश्चे दे०
हे देवानुप्रीय ! सं० संख श्रमणोपासक पो० पोषधशालाए पो० पोसइ
सहित वं० ब्रह्मचर्य सहित जा० यावत् वि० विचरे ठे. त० तेवारे से०
ते पो० पोष्कली श्रमणोपासक जे० ज्यां पो० पोषधशाला ठे. जे० ज्यां
सं० शंख श्रमणोपासक ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने ग० इरियावहि
पक्किमे, गमणागमणे इत्यादिक कहे, कहीने सं० शंख श्रमणोपासक
प्रत्ये वं० वां० न० नमस्कार करे, वां० दीने, नमस्कार करीने ए० एम व०
कहेः-ए० एम ख० निश्चे दे० अहो देवानुप्रीय ! अ० अमे से० ते वि०
विस्तीर्ण अ० असन जा० जावत् सा० स्वादिम उ० रंधाव्या ठे तं० ते
जणी ग० आवतुं जोइए. दे० हे देवानुप्रीय ! तं० ते वि० विस्तीर्ण अ०
असन जा० यावत् सा० स्वादीम, ए चार आहार प्रत्ये आ० थोमो स्वा-
दतायका जा० यावत् प० अनुपालता थका वि० विचरीए. त० तेवारे
से० ते सं० शंख श्रमणोपासक पो० पोष्कली श्रमणोपासक प्रत्ये ए० एम

व० कहेः णो० नही ख० निश्चे क० मुक्तने कट्टे दे० हे देवानुप्रीय ! तं० ते वि० वीस्तीर्णं अ० असन, पान, खादीम, स्वादिम, ए चार आहार प्रत्ये आ० थोको आस्वादतो जा० यावत् प० पाखी पोषह अनुपालतां वि० विचरवुं. क० ते माटे कट्टे मुक्तने हे देवानुप्रीय ! पो० पोषहशा-
लामां पो० पोषध युक्तने जा० यावत् वि० विचरवुं. तं० ते जणी तमारी इच्छा; (एण इहां माहारी आझा नथी). दे० हे देवानुप्रीय ! तु० तमे तं० ते वि० विस्तीर्णं अ० असनादि चार आ० आस्वादता थका जा० यावत् वि० विचारो.

ज्ञावार्थः—हवे जुन ! उत्पद्धा श्रावीका एवी विचीक्षण नव तत्वनी जाण, तेणे पोष्कलीजी श्रावकने श्रावता देखीने हर्ष संतोष पामीने, साधुनी पेरे सात आठ पग सामी जइने वंदणा नमस्कार कर्यो. पढी पोष्कलीजी श्रावके शंखजीने पोषामां बेठा ठे त्यां जइने गमणा गमणे पक्किमणी, पापथी निवर्तीने पढी वंदणा नमस्कार कर्यो. जो तमारा सरखी जगवंतनी श्रद्धा होत अने पाप श्रद्धाव्युं होत तो ए वंदणा केम करत ? वली एज बारमा शतकना पहेला उद्देशामां शंखजी श्रावकने सर्व श्रावकोए जगवंतना रुबरु वंदणा नमस्कार कर्यो ठे. ते पाठ.

तएणं से संस्कसमणोवासए समणंजगवं महावीरं वंदइ नमंसइ ९ ता एवं वयासी कोहवसट्टेणं जंते ! जीवे किं बंधइ किंपकरेइ किंचिणइ किंजवचिणइ ? संखा कोहवसट्टे-
णंजीवा आजयवच्चाउ सत्तकम्म पगमिउ सिढिल बंधणबंधाए धणियबंधणबंधइ जहा पढमेसए असंखुमस्स अणगारस्स जाव अणुपरियट्टइ ॥ माणवसट्टेणं जंते ! एवं चेव एवं मायावसट्टेवि एवं लोचवसट्टेवि जाव अणुपरियट्टइ. तएणं ते समणोवासगा समणस्स जगवउ महावीरस्स अंतिए एयमहं सोच्चा निसम्म जिया तच्चा तसिया. संसारज्जु-

विग्ग समणं ३ वंदइ नमसइ वंदित्ता नमंसित्ता जेण्वेव
संखेसमणोवासए तेण्वेव उवागच्छति २ तां संखंसमणोवा-
सग वंदंति नमंसंति एयमठं सम्मं विणएणं जुजो २ खामेइ॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते सं० शंख श्रमणोपासक स० श्रमण
जगवंत श्रीमहावीर प्रत्ये वं० वांदि न० नमस्कार करे, वांदीने नमस्कार
करीने ए० एम कहे-को० क्रोधने वशे पीकित जं० हे जगवान ! जी०
जीव कि० वं० शुं बांधे? कि० प० शुं पृष्ट करे? किंचि० शुं चीणे? किंउ०
शुं उपचय करे? ए प्रश्न. उत्तर. सं० हे शंख ! को० क्रोधने वशे पीकित
जीव आ० आयुर्कर्म वर्जीने स० सात कर्म प्रकृति सि० सिद्धल बंधणे
बांधी होय ते थ० डढ बंधणे करे (कठोर बांधे). ज० जेम पहेला शतकने
विषे अ० असंबुद्ध अणगारना अधिकारे कछुं तेम इहां पण केहेवुं जा०
जावत् अ० संसारमां जमे. मा० मानने वशे पीकित जीव जं० हे
जगवान ! इत्यादिक ए० एमज ए० एम मा० मायाने वशे पीकित जीव
पण ए० एम लो० लोचने वशे पण कहेवा जा० यावत् अ० संसारमां
परिभ्रमण करे. त० तेवारे से० ते स० श्रमणोपासक स० श्रमण जगवंत
श्री माहावीरना समिपथी ए० ए अर्थ सो० सांजलीने नि० हृदये भा-
रीने जि० जय पाम्या त० (त्राठा मनने विषे उद्वेग पाम्या). सं० संसारना
जयथी उद्विग्न थया थका स० श्रमण जगवंत श्री माहावीर प्रत्ये वं०
वांदि न० नमस्कार करे वं० वांदीने न० नमस्कार करीने जे० ज्यां सं०
शंख श्रमणोपासक ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने सं० शंख श्रमणो-
पासकने वं० वांदि न० नमस्कार करे. ए पूर्वोक्त अर्थ स० जले प्रकारे
वि० विनये करी जु० वारंवार खा० खमावे.

भावार्थः—ह्वे जुउ ! आ पाठमां शंखजी आवके क्रोध मानथी
आवकोने निःसह्य करवा माटे जगवंतने क्रोध, मान, माया अने सोजनां
फल पुढ्यां. तेवारे जगवंते कछुं के, सात कर्म ढीलां बांध्यां होय ते
गाढां बांधे; यावत् चार गतिमां वारंवार परिभ्रमण करे. ते बचन सां-

जखीने श्रावक कर्या, उठेग पास्या. पढी शंखजीकने श्रावीने वंदणा नमस्कार कर्यो. पढी पोतानो अपराध खमाव्यो. ए जुठ ! श्रावकने वंदणा नमस्कार कर्यामां पाप होय तो, ते समजवार श्रावकोए जगवंतना रुवरु वंदणा केम करी अने जगवंते तेमने केम न निषेधा ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, पूर्वे रिषिजड श्रावकनो देवतानी स्थिती जघन्य दस हजार वर्षथी एक समय अधिकथी मांकीने तेत्रीस सागरना समा सुधी देवतानी स्थितीनां ठेकाणां कहां तेनो उठो दीधो हतो ते अप्राध माटे खमाव्या ठे, अने शंखजी श्रावक उपर श्रावकोनो क्रोध-जाव रह्यो ते अपराध माटे खमाव्या ठे. एम कहे ठे तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! अप्राध कर्या माटे वंदणा नमस्कार तो न करवो जोइए; पण साचाने जुठा पाड्यानो अप्राध तो जेम आणंद श्रावकने गौतम स्वामीए खमाव्या तेम खमाववा जोइए. ए ' वंदइ नमंसइ ' तो वंदणानो पाठ ठे अने अप्राध तो वंदणा नमस्कार करीने पढी खमाव्या ठे. वखी हालमां तमारा श्रावक खमत खामणां तो रीस मटारुवा माटे करता हशे, पण ' वंदइ नमंसइ ' तो करता दीसता नथी. जो तमारा सरखी श्रद्धा जगवंते शीखवी होत तो तमारा श्रावक करे ठे तेमज ते पण करत. वखी अप्राधनी कुयुक्ति देखामी, पण उत्पट्ठा श्रावीकाए पोष्कलीजीने वांद्या, तथा पोष्कलीजी श्रावके पहेलां शंखजी श्रावकने पोसांमां वांद्या, एमणे कयो अप्राध कर्यो हतो के जेथी वांद्या ? वखी सुबुद्धि प्रधाने जितशत्रु राजाने धर्ममां समजाव्यो, ते माटे तेनो धर्माचार्य थयो, तेथी तेणे वंदणा नमस्कार कर्या, एम तमे कहो ठो; पण प्रण प्रकारना आचार्य कहा ठे. तेमां ए सुबुद्धि प्रधान, जितशत्रु राजानो कयो आचार्य कहेवाय ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के " एटले ठामे ' वंदइ नमंसइ ' एटलो ज पाठ ठे; पण तिखुत्तानो बधो पाठ नथी. " तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जगवतीजीमां त्रीजा शतकना पहेला उद्देशांमां, त्वासखी तापसे रातनी

ચિંતવણામાં ચિંતવ્યું કે, એ મારું કુટુંબ મુજને “ વંદશ નમંસશ્ચ સમાપેશ્ચ કલાણાં મંગલં દેવોયં ચેશ્ચં પજવાસન્તિ. ” इहां तामलीए “ देवीयं चैश्चं ” कह्युं, त्यारे तेथी श्रावक शुं ? ह्रींणा ठे. वली सूत्र जगवतीमां सातमा देवलोकना देवता जगवंत श्री माहावीर देव कने आव्या, त्यां “ वंदश्च नमंसश्च ” एटलोज पाठ कह्यो ठे. एम घणे ठेकाणे सूत्रमां जगवंतने तथा साधुने “ वंदश्च नमंसश्च ” ज कह्या ठे. त्यारे शुं ? जगवंतने तथा साधुने “ वंदश्च नमंसश्च ” शब्दथी बांध्या न कहेवाय ? हे देवानुप्रीय ! वंदणा नमस्कारमां पंच अंग नमाव्यां, त्यां बधो तिखुत्तानो पाठ आवी गयो. पुरा तिखुत्तानुं शुं कारण ठे ? ए वंदणा नमस्कार श्रावके कर्या तेमां शुं थयुं ?

તેવોરે તેરાપંથી કહે છે કે “એ તો સંસારના હેતે કીધા હશે, પણ ધર્મ જાણીને કીધા તો નથી ચાલ્યું.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સંસારમાં તો રામરામ, જુહાર, મુજરો, પગે લાગવું કરવાની રીત છે. તે તો કર્યા વીના સંસારમાં બેઠા તેને ચાલે નહીં, પણ પાપ જાણે તો એ “વંદશ્ચ નમંસશ્ચ” ની નવી રીત, ધર્મ પામીને પાપની કેમ ચલાવી ? વહી હાલમાં પણ સંસારના હેતે “વંદશ્ચ નમંસશ્ચ” તો કોઈ કરતા દેખાતા નથી. તેમ આગલ પણ સંસારના હેતે રામરામ જુહાર આદિ કરતા હશે, પણ એ “વંદશ્ચ નમંસશ્ચ” તો ધર્મ પામ્યા પછી વિનયરૂપ લાજ જાણીને કરતા દીસે છે. વહી રુબરુમાં તો સંસારના હેતે, મુલાયજાથી તથા છોક લાજથી રામરામ, જુહાર, મજરો અને પગેલાગણું કરે છે, અને વેષના ધણીને રામરામ, નમોનારાયણ, જેશ્રોનાથજીની, જય શ્રી ગોપાલજીની, इत्यादिक કરે છે; પણ એકલો ઘરમાં એકાન્ત જગ્યાએ બેસીને સામાયક પોસા કરે ત્યાં વંદણા નમસ્કાર કેને કરે તે કહો.

તેવોરે તેરાપંથી કહે છે કે “અરિહંતને, સિદ્ધને અને સાધુજીને ધર્મ જાણે તેને કરે; અને જેને વંદણા કીધાં પાપ થાય તેને ન કરે; અને સામાયક પોસા એકાન્તે કરે ત્યાં કોઈ રુબરુ ન હોય તેને પૂર્વોક્ત રામ-

रामादि करे तो तेने अणसमज मिथ्यात्वी कहीये. ” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! अमरुजी संन्यासी (श्रमणोपासक)ना सातसो शिष्य श्रमणोपासक, तेमने वहेतुं पाणी आझा खड्ने पीवानो अजिग्रह हतो. तेमणे जेठ महीने कंधीलपुरथी पुरमताळ तरफ विहार कीधो त्यारे तेमने मार्गमां तृषा लागी, पण पाणीनी आझा देवावालो कोइ दातार मढ्यो नही, तेथी तेमणे गंगा नदीने कांठे संथारा उपर बेसी पूर्वजणी मोडुं करीने त्रण नमोस्थुणं कळां ठे. ते उववाइ सूत्रनो पाठः—

तिदंडिएय जाव एगंते एमंति १ ता गंगामहाणइउग्गा-
हिति गंगामहाणइउग्गाहिता वालुया-संथारए संथरंति १
ता वालुयासंथार डुरुहंति १ ता पुरंठाजि-मुहा संपत्तियंका
निसणा. करयल जाव कहु एवंवयासी नमोबुणं अरिहं-
ताणं जाव संपत्ताणं एमोबुणं समणस्स जगवन्त महावी-
रस्स जाव संपाविउं कामस्स नमोबुणं अमरस्सप
रिवायगस्स अम्हं धम्मायरियस्स धम्मोवएसगस्स ॥

अर्थः—ति० त्रण दांकी प्रमुख जा० यावत् चौद उपगण ए० एकान्त
ए० ठांके, ठांकीने गं० जेखरुथो हेठा उतरी गंगा नदीनो वेळुमां उ०
आवे गं० गंगा नदीती वेळुमां आवीने वा० वेळुना संथारा सं० संथारे,
संथारीने वा० वेळुना संथारा उपर दु० बेसे, बेसाने पु० पूर्व दिशा
सामुं मुख राखी सं० पळांठी वाली नि० बेठा. क० बे हाथ जोकीने
माथे चक्रावी जा० यावत् ए० एम कहेः-न० नमस्कार थाउं अ० सम-
चय अरिहंतने जा० यावत् सं० मुक्तिए पोहोच्या अरिहंतने, सिद्धने,
एम तीर्थकरने अने सिद्धजीने नमस्कार करीने, पठेवलो ए० कमस्कार
होजो स० श्रमण जगवंत श्री माहावीरने नाम खड्ने जा० यावत् सं०
मुक्ति पामत्रामा कामीने, ए० वली नमस्कार होजो अ० अमरु परिवा-
जकने अ० अमारा अ० अर्माचार्यने अ० धर्म उपदेशनाद्वेणहारा अमरुगुरुने.

चिन्तन

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां संथारो करती वेला बे हाथ जोमी अंजली करो मस्तक नमावने एक नमोऽथुणं तो पहेला सिद्ध-जीने कर्युं, बीजुं नमोऽथुणं जगवंत श्री माहावीर देवने कर्युं, अने त्रीजी वार नमोऽथुणं नमस्कार अंमरुजी संन्यासोने (श्रमणोपासक श्रावकने) पोताना धर्माचार्य धर्म उपदेशना देणहारा जाणीने कर्युं. ए जुठ ! वनमां एकान्त जगाए संथारो करतो वेला अरिहंत, सिद्धनी जोमे अंमरुजी श्रावकने पण नमस्कार कर्यो, अने ते सातसो, पांचमे देवलोके गया अने एकावतारी आराधीक थया. वली अंमरुजी श्रावक रुवरु होय तो मुलायजाथी कर्या कहेवाय; पण अंमरुजी रुवर हाजर नहोता. ए पर पुठे संथारो करतां धर्म न जाणे, तो ए अनर्थ पापनुं काम केम करे अने समकित केम रहे ? माह्या हो ते विचारी जोजो. वली श्रावकना विन-यने धर्मनुं मूल वखुं ठे. शाख सूत्र ज्ञाताजी अध्ययन पांचमे. ते पाठः—

तेणंकाळेणं तेणंसमयेणं आवच्चापुत्तस्स समोसरणं परि-
सानिग्गया सुदंसणोवि निग्गए. आवच्चापुत्तं वंदइ नमंसइ
वंदित्ता नमंसित्ता एवंवयासी तुब्भेणं किं मुखए धम्मे
पप्सते. ततेणं आवच्चापुत्ते सुदंसणेणं एवं वुत्तेसमाणे तं
सुदंसणं एवंवयासी सुदंसणा ! विणयमुखेधम्मे पप्सते से-
विय विणए दुविहे पप्सते तं० आगारविणएय अणगार-
विणएय. तत्तणं जेसे अणगारविणए सेणं पंचअणुव-
याइं सत्तसिक्कावयाइं एकारस उवासग्गपप्पिमाठ. तत्तणं
जेसे अणगारविणए सेणं पंचमहवयाइं तंजहा सवार्जपा-
णाइवायाउविरमणं सव्वाउमुसावायाउविरमणं सव्वाउअ-
दिन्नादाणाउविरमणं सव्वाउमेहुणाउविरमणं सव्वाउपरिग्ग-
हाउविरमणं सव्वाउराइज्जोयणाउविरमणं जाव मिठ्ठादंस-
णसव्वाउविरमणं दसविहे पच्चस्काणे बारस त्रिस्सपप्पिमाठ

इच्छेएणं दुविहेणं विणयमुत्तेणं धम्मेणं अणुपुवेणं अठ-
कम्मपगमीउं खवेत्ता लोइगा पइठाणा जवंति ॥

अर्थः—ते० काले ते० समये था० थावरचापुत्र स० त्यां सोगं-
धिका नगरीए आवी उतर्या (समोसर्या). प० प्रखदा वांदवा नीसरी. सु०
सुदर्शन पण नि० वांदवा निकट्यो. ते था० थावरचापुत्रने वं० वांदे
न० नमस्कार करे वं० वांदीने, नमस्कार करीने ए० एम कहे:-तु० त-
मारा किं० धर्मनो मूल शुं प० कह्यो ठे? त० तेवारे था० थावरचापुत्र सु०
सुदर्शनना ए० वु० एम कह्याथो। तं० ते सु० सुदर्शनने ए०व० एम कहे
सु० हे सुदर्शन ! अमारे वि० विनयमूलधर्म प० कह्यो. से० ते पण वि०
विनय मूल धर्म दु० वे प्रकारे पं० कह्यो तं० ते कहे ठे. आ० ग्रहस्थ
विनय धर्म अने अ० अणगार (यतिनो) विनय धर्म. त० तीहां जे०
जेते अ० ग्रहस्थ विनय धर्म से० ते पं०अ० पांच अणुव्रत स०सि० सात
शिक्काव्रत ए० अग्यार उ० श्रावकनो पकिमा. ए ग्रहस्थनो विनय
धर्म. त० तीहां जे० जे अ० (अणगार) साधुनो विनय धर्म से० ते
पं०म० पांच महाव्रत कहां तं० ते कहे ठे. स० पा० सर्वथा प्राणातिपात
जीव मारवाथी निवर्तवुं ते, स०मु० सर्वथा दु० दुं धोलवाथी निवर्तवुं ते,
स०अ० सर्वथा अदत्तादान लेवाथी (चोरी करवाथी) निवर्तवुं ते, स०मे०
सर्वथा मैथुनथी निवर्तवुं ते, स०प० सर्वथा परिग्रहथी निवर्तवुं ते, स०रा०
सर्वथा रात्रीजोजनथी निवर्तवुं ते जा० यावत् मि० क्रोध, मान, माया,
सोजं, रागद्वेष इत्यादिक मिथ्यात्व दर्शन शक्य अढारपाप स्थानकथी
निवर्तवुं ते, द० दस प्रकारे प० पचखाण बा० बार प्रकारे जि० यतिनी
पकिमानो विनय धर्म इ० इत्यादिक. दु० वे प्रकारे वि० विनय मूल
ध० धर्म अ० अनुक्रमे अ०क०प० ज्ञानावरणी आदिक आठ कर्मनी प्र-
कृतिने ख० खपावीने लो० लोकाग्र प० मोक्षमधे प्रतिष्ठान ज० थाय.

जावार्थः—हवे जुउं ! आ पाठमां एम कह्युं ठे के, थावरचापुत्रे
सुदर्शन शेतने धर्मनुं मूल विनय कह्यो. ते विनयना बे जेद कहा. आ

गार विनय अने आगार विनय. आगार विनय ते श्रावकनो विनय करवो, अने अणगार विनय ते साधुनो विनय करवो. ए जुठ ! साध श्रावक बनेनो विनय ते धर्मनुं मूल ठे एम कहुं. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "श्रावकनां पांच अणुव्रत, त्रण गुणव्रत अने चार शिक्काव्रत, सामायक, पक्कमणुं, बोल, चाल, आदि शीखवामे तेने विनय कहीये." तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! श्रावकने तो तीर्थकर, आचार्य, उपाध्याय अने साधुजी ज्ञान शीखवामे ठे. ते तमारी केहेणीने लेखे तो तीर्थकर, केवली, आचार्यादिक सर्वने श्रावकनो विनय करवावाला वनित कहीये. हे देवानुप्रीय ! शीखवे तेने विनय कहीए एम केम कहोडो ? विनय तो लघुपद ठे. आन्यां उठी उजो थाय, सामो जाय, जाताने पढोचामे, आसन बोठावी आपे, हाथ जोमे, शीष नमावे आदि दइ विनयना १३४ जेद कह्या ठे. तेनी शाख सूत्र उववाइ तथा जगवती शतक १५ में. ते आगलाथी नमता जावमां रहे तेने विनय कहीए, अने शीखवामे तेने तो ज्ञानना दातार, गुरु अथवा धर्माचार्य कहीये. इत्यादिक अनेक सूत्र पाठमां श्रावकनो विनय तथा वंदणा नमस्कार करवो कहुं ठे. वली श्रावकने वंदणा-नमस्कार कर्मां पाप कहे तेने पुठवुं के, श्रावकने वंदणा, नमस्कार, विनय करे ते उदयजावमां के क्षयोपशम जावमां ते कहो. वली श्रावक साधर्मि उपर हेत, प्यार तथा संप राखे ते उदयजावमां के क्षयोपशमजावमां ते कहो. वली सनतकुमार इंजनी पेरे चार तोर्थना 'हियाए सुहाए खमाए निसेसाए' प्रवर्ते. ए गुण उदय जावमां के क्षयोपशम जावमां ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, हियाए सुहाए केने कहीये. तेनो उत्तर. सूत्र जगवतीजीना पंदरमा शतके, चार राफराना ऊष्टान्ते. तेमां चोथो पुरुष राफको जेदे तेने पुरुषनो हियाएसुहाए थको एवी बुझिए वज्जो ठे, ते 'हियाए सुहाए' इहां पण जाणजो. इहां पण जक्तिजाव करे, एवो अर्थ आशे; पण लाककोना प्रहार कर्माथी कांइ 'हियाएसुहाए'

नहीं थायें. ए विनय-वंदणा, नमस्कार करवाना प्रणाम उदय जावमां के कृपोपशम जावमां ? जो उदयजावमां कहेशो तो क्या कर्मनो उदय ठे ? अने ए प्रणामे अशुज कर्म बंधाय तो कयुं कर्म बंधाय ? ए क्या कर्म बांधवाना कारणमां जले ते निर्णय कहो. वलो चतुर्विध शंघनी वैयावच करवी तो सूत्रमां घणे ठामे कही ठे. तमे आटला सूत्रना पाठ उत्थापीने परिमांधारी प्रमुख विरक्त श्रावकना विनय, वैयावच; वंदणा, नमस्कार, कर्मां मतना लीधे पाप केम बतावो ठो ?

वली तेरापंथी कहे ठे के, “ साधु वसे ते जग्यामां ते ठामे रात्रे, अरुंधि रात के बधी रात ग्रहस्थने के श्रावकने राखवो न कटपे, अने राखे तो चोमांसी प्रायश्चित्त आवे, एम सूत्र नषितना आठमा उद्देशामां कयुं ठे. ” ए तेमनुं (तेरापंथीनुं) कहेवुं सूत्रार्थना अजाणपणानुं ठे, कारण के नषितनी चूर्णिकामां ए अर्थ एम कह्यो ठे के, जे छा तथा परिग्रह सहित कलेश करी तथा राज अप्राधी चोर इत्यादिक अपराध करी आव्यो ठे तथा सारंजी, सपरिग्रही ठे, तेनी ना कही ठे. वली नषितमां तो एम कयुं ठे के, राखे, रखावे अने राखताने जलो जाणे तो चोमांसी प्रायश्चित्त आवे. एनो परमार्थ ए ठे के, पोताना स्वार्थे ग्रहस्थीने कहे “ तुं मारी कने रहे. ” एम कहीने राखे तो, तथा अनेरा साध तथा ग्रहस्थ श्रावकने कहे के, “ तमे मारा पासे ग्रहस्थीने राखो ” एम कहीने रखावे तो, तथा कोइ साधु श्रावक, ग्रहस्थने रातना पोताना स्वार्थने अर्थे राखे, त्यारे एम जाणे के “ ए रुहुं काम करे ठे, मारे वास्ते ग्रहस्थीने राखे ठे; ” एवी रीते राखे, रखावे अने राखताने जलो जाणे तो प्रायश्चित्त आवे कयुं ठे; पण एम नथी कयुं के, साधु सेहेज स्वजावे ग्रहस्थना जेखो रहे तो चोमांसी प्रायश्चित्त आवे. ए तो साधु पोताना मतलब काजे राखे, रखावे अने राखताने जलो जाणे तो चोमांसी प्रायश्चित्त कयुं ठे; पण सेहेजे धर्मध्यान, सामायक, पोसा, संवर प्रमुख करे तथा रात्रे साधुजोनी सेवा जक्ति करे तेने निषेधो नथी. तेनो शास्त्र सूत्र ग्रहस्थकल्प उद्देशे पहिले. ते पाठः—

नोकप्पइ निग्गंथीणं सागारिणं अणिसाए वट्ठए. ११ क-
 प्पइ निग्गंथीणं सागारि णिसाए वट्ठए. १२ कप्पइ नि-
 ग्गंथाणं सागारिय णिसायवा अणिसाएवा वट्ठए. १४
 नोकप्पइ निग्गंथाणंवा सागारिय उवस्सए वट्ठए. १५
 कप्पइ निग्गंथाणंवा १ अप्प-सागारिय उवस्सए वट्ठए. १६
 नोकप्पइ निग्गंथाणं इत्थिसागारिय उवस्सए वट्ठए. १७
 कप्पइ निग्गंथाणं पुरिससागारिय उवस्सए वट्ठए. १८
 नोकप्पइ निग्गंथीणं पुरिससागारिय उवस्सए वट्ठए. १९
 कप्पइ निग्गंथीणं इत्थिसागारिय उवस्सए वट्ठए ॥ ३० ॥

अर्थः—नो० न कट्ठे नि० साधवीने सा० प्रतितकार्या ग्रहस्थनी
 अ० नेश्राय विना व० रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधवीने सा० प्रतितकार्या
 ग्रहस्थनी णि० नेश्राये व० रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधुने सा० प्रतितकार्या
 ग्रहस्थनी णि० नेश्राये अ० अनेश्राये पण व० रहेवुं. नो० न कट्ठे
 नि० साधुने तथा साधवीने सा० ग्रहस्थनां धन आर्जनं होय तेवा उ०
 स्थानकने विषे व० रहेवुं. ज्ञान न थाय तथा शंका पण आवे जे, एणे
 स्त्रीधुं हशे, माटे एवा स्थानकने विषे न रहेवुं. क० कट्ठे नि० साध
 साधवीने अ० धन आर्जनं रहित उ० स्थानके व० रहेवुं. नो० न कट्ठे
 नि० साधुने इ० सागारिकनी स्त्री रहेती होय ते उ० स्थानकने विषे व०
 रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधुने पु० सागारीक पुरुष रहेतो होय (पुरुषपणे
 साधुने पण घर आंगण ठे ते मध्ये पुरुषने वस्तु लेतां मुकतां, आढ्यानो
 प्रजोग परतो होय तेवो पुरुष त्यां रहे) एवा उ० स्थानकने विषे व०
 रहेवुं. नो० न कट्ठे साधवीने पु० पुरुष रहेतो होय ते उ० स्थानकने
 विषे व० रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधवीने इ० स्त्री रहेती होय ते उ०
 उपाश्रयने विषे व० रहेवुं.

ज्ञावार्थः—इहां एम कळुं के, स्त्री सहित स्थानक साधवीने कट्ठे,

अने पुरुष सहित स्थानिक साधुजीने कढपे. ए सूत्र पाठमां ग्रहस्थने जेखुं रहेवुं कछुं. तेवारे तेरापंथी खोटी युक्ति मेखवे ठे के “ ए नेश्राय कही ते स्त्री तथा पुरुष राज करता होय तेनी नेश्राये रहेवुं. ” एम अर्थ करे ठे, पण ते खोटी ठे; कारण के पांच नेश्रायमां राजानी नेश्राय कही ठे. ते राजानी नेश्राये तां साधवी वर्ते ठे ते केम मले ? अने ज्यां स्त्री राज करती होय ते ठामे स्त्रीनी नेश्राये साधु वर्ते ठे ए केम मले ? हे देवानु-प्रीय ! इहां तो ‘उवसए वव्वए’ उपाश्रयमां जेला रहेवुं ते माटे पाठ कछो ठे.

वली तेरापंथी कहे ठे के, “ साधुने पुरुषनी नेश्रायनी जग्या होय अने पुरुषनी आज्ञा होय त्यां रहेवुं; अने साधवीने स्त्रीनी नेश्रायनी आज्ञानी जग्यामां रहेवुं. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सूत्र जगवती शतक बारमें उद्देशे बीजे कछुं ठे के, वीर प्रजुना साध-साधवीने, जयंती आवीका प्रथम स्थानकनो दातार ठे त्यां ‘अरिहंताण पुबसिजायरिण’ एवो पाठ ठे. ते पाठनी नेश्राये तो सुख कढपे; अने व्यवहारजीनो ए पाठ तो एक उपाश्रयमां जेला रहेवा आश्रीज ठे. वली वीरप्रजुना निर्वाण काल समयने विषे, अढार देशना राजाए प्रजुनी पासे पोसा कर्या ते केम कछ्या ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो तीर्थंकर ठे, वास्ते एमने कढपे ठे. त्वारे तेरापंथीने वली कहीए के, ए तो प्रजु ठे तेथी तेमने दोष न खागे; पण साधु प्रजुनी पासे ठे तेमने चोमासी प्रायश्चित आवे, ते काम प्रजु केम करे ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ अढार देशना राजाने केम खबर पकी के प्रजुनो निर्वाण समय ठे, तेथी प्रजु पासे आवीने पोसा कीधा ? ” एम पुढे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सूत्र जगवतीना पंद-रमा शतकमां, जगवंते गोशालाने कछुं के, हुं सोल वर्ष सुधी गंधह-स्तिनी पेरे विचरीश, तथा सिंहा अणगरिने साका पंदर वर्षनो निश्चय बताव्यो. तेथी साध साधवी, आवक आवीका, देवता देवी, नरनारी, सर्व ए कारण जाणे ठे. तेथी अढार देशना राजाए प्रजु पासे आवीने पोसा कर्या ठे. वली प्रजुए वली देशना सोल पोहोर खगो बीधी, अने

दुःख विपाकनां अध्ययन एए सुख विपाकनां एए तथा उत्तराध्ययननां
वृत्तीस परुष्यां, ते लोकनी प्रखदा आगल परुष्यां के पोताना मनमेले
परुष्यां ? बार प्रखदा हती के नही ? वलो प्रभु उद्गमस्तपणे बीजे चो-
मासे राजग्रही नगरीना नालंदा पामां तंतुवाइनी शालामां रखा. ते
शालाने एक देश जागे गोशालो आवीने उतर्यो. ए लेखे साधुके
ग्रहस्थ रात्रे रहे तो सुखे कट्टे. अनेक सूत्र पाठना न्याय जोतां साधु
ग्रहस्थना जेलो रहे तो रहेवानो नाकारो नथी; अने नषितमां तो स-
आरंजी, सपरीग्रही तथा अपराधी आश्री निषेद्युं दोसे ठे; अने पोताना
स्वार्थ हेते राखे ते आश्री ना कही ठे; पण श्रावक सामायक, पोसा,
संवर, धर्मध्यान करताने तो वर्जवो तो कोइ पण सूत्रमां कछुं नथी.

वली तेरापंथीउ, लोकोने बेहेकाववाने अर्थे, ग्रहस्थोना जेला रहेवुं
निषेधे ठे; पण पोते तो ग्रहस्थोना जेला रहे ठे. माहेली दुकानमां तो
पोते सुवे अने बारली दुकानमां श्रावकोने पोषा संवर करावे ठे. एक
खरकीनी जग्यामां एक शालामां तो पोते सुवे ठे, अने एक शालामां
श्रावकोने पोसा, सामायक तथा संवर करीने सुवाके ठे; अने पुढे त्यारे
कहे ठे के क्षेत्र जुहुं ठे. हे देवानुप्रोय ! ए तमारी केहेणीने लेखे तो
एक शालामां खो रहे, अने एक शालामां साधुने रहेवुं कट्टे. एक ख-
रकीमां एक शालामां पुरुष रहे, अने एक शालामां आरजाने रहेवुं
कट्टे; ए पण क्षेत्र जुहुं ठे. वली एक शालामां आरजा सुवे, अने एक
शालामां साधु सुवे, एम पण तमे सुवता दृशो; कारण के तमारी
कहेणीने लेखेतो ए पण क्षेत्र जुहुं ठे.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ खो रहेती होय ते जग्यामां तो
साधुने सर्वथा रहेवुं न कट्टे. ” त्यारे हे देवानुप्रोय ! एक शालामां
साधु सुवे अने एक शालामां श्रावक सुवे तेने मतना छीधे क्षेत्र जुहुं
कही एवी जुठी स्थापना केम करोठो ? वली नषितमां ग्रहस्थने जेला
राखवामां प्रायश्चित कछुं, तेमज ग्रहस्थने विहारमां साथे राखे, रखावे
अने राखताने जेलो जाणे तेनुं पण प्रायश्चित कछुं ठे; अने गोचरीमां

મહસ્થીને સાથે રાખે, રખાવે અને રાખતાને જલો જાણે તેને પણ પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે. તમારા સાંધ સાંધવીડ, મહસ્થી પોચારુવાને આવે તેની સાથે વિહાર કેમ કરે છે ? આદમીને સાથે લઇને કેમ ફરે છે ? વહી મહસ્થીને આહારાદિક તથા પાતરાંના રોગાન પ્રમુખની દલાલીને વાસ્તે તથા ઘર બતાવવાને વાસ્તે ગોચરીમાં સાથે કેમ રાખે છે ? ૫ ચોમાસી પ્રાયશ્ચિતનાં કામ કેમ કરે છે ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ શ્રાવક નિર્જરા વાસ્તે પોતાના મનથી સાથે પહોંચારુવાને આવે છે, આદમી મોકલે છે, પોતાની ઇચ્છાથી આહારાદિકની દલાલી વાસ્તે તથા ઘર બતાવવા વાસ્તે આવે છે, તેથી તેનું પ્રાયશ્ચિત આવે નહીં. ૫ તો ડ્યારે સાધુ પોતાના સ્વાર્થે પોતે આમના જણાવીને સાથે લે તેનું પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે. ” તેવારે તેમને કહેવું કે, જેમ ૫ આમના જણાવીને સાથે લે તેનું પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે, તેમ મહસ્થીને જેલું રહેવાનું પણ આમના જણાવીને પોતાના સ્વાર્થે કહીને રાખે, રખાવે તથા રાખતાને જલો જાણે તેનુંજ પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે. તમે મતના લીધે સ્વોટા અર્થ કેમ કરોઠો ?

વહી તેરાપંથી કહે છે કે, “ સાધુ પોતાના હાથે બારણાનાં કમારુ ઝઘારે તથા વાસે તેનાં પાંચ માહાવ્રત જાગે. ” ૫વાં જુઠાં આસ દે છે, પણ સિદ્ધાન્તમાં તો સાધુને પોતાને હાથે કમારુ વાસવું ઝઘારવું કહ્યું છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર આચારાંગ શ્રુતકંધ બીજે પિંમેલ્લણા અધ્યયન પહેલે ઝહેશે પાચમે. તે પાઠ:—

સે ત્રિકૂવા ૧ ગાદાવશ્કુલસ્સ દુવારવાહિ કંટકવોદિયા ૫
પમ્પિપેહિય પહા ૫ તેસિં પુઘામેવ ઝગ્ગહં અણુણવિત્તં અપ-
મિલેહિય અપ્પમજ્ઞીય નોઅવંગુણિયવા પવિસેજવા નિસ્ક-
મેજ્ઞવા તેસિં પુઘામેવ ઝગ્ગહં અણુણવિય પમિલેહિય ૧ પ-
મજ્ઞીય ૧ તતો સંજયમેવ અવંગુણેજવા પવિસેજ્ઞવા ણિ-
સ્કમેજવા ॥

अर्थः—से० ते जि० साध साधवी गा० ग्रहस्थीना घरना दु०
 द्वारना ज्ञाग (वारणां) कं० कंटक शिखाए करी प० ढांक्युं पे०
 देखीने जइ त्यां रहेवाने जे ग्रहस्थनुं घर होय, तेनो पु० पहेलां उ०
 अवग्रह आझा आणु० अणजाण्या विना एटले के, तेनो कने आणुझा
 माग्या विना अप० वण पमिलेह्यां अप० वण प्रमाज्यां नो०अ० ते बा-
 रणु उधारु नही. प० ते घरने विषे प्रवेश करे नही. नि० ते घरथी
 निकले नहीं. ते० ते ग्रहस्थनो पु० पहेला उ० अवग्रह आणु० तेनीकने
 अनुझा मागीने प० पमिलेहो पमिलेहीने प० प्रमाजीं प्रमाजींने त०
 तेवार प्रती सं० संजति जयणाथी अ० ते वारणुं उधारु. प० ते घरने
 विषे प्रवेश करे. णि० ते घरथी निकले.

ज्ञावार्थः—इहां एम कहुं के, साधु विना आझाए कंटकबोधी-
 या नाम फलसो उधारु नही, विना पमिलेह्यां तथा विना पुंज्यां आमुं
 दे नही, तथा उधारु नही; पण आझा लइने पमिलेहो पुंजीने वासे
 उधारु. ए शाख कही. जेम जांपो चुलीआ सहित, तेम कमान अज-
 यणाए तो सर्व स्थानके हिंसा थाय परं जयणाए खोलवा वासवांनी
 विधि कही. विधि ते आझा. एमां जे पाप परुपे तेने शास्त्र रहस्यना
 अजाण जाणवा.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “जांपो नथी, त्यां तो कंटकबोधीया
 कह्या ठे ते कांटानो ढेरो ठे. जो जांपो होय तो, “फलह ” एवो शब्द
 कहेवो जोइए.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कांटाने शुं पुंजीए? इहां
 तो जीवघातनुं स्थान यंत्रज ठे. ते यंत्र (चुलियांनी) विधि कही. वली
 जांपानुं नाम फली शब्द कहे ठे ते मृषा जाणवुं; कारणके श्री अनु-
 योगद्वार सूत्रमां एवी गाथा कही ठे. ते गाथाः—

पुष्ववमकवारुज्जुया, फलिह जुया दुदुहि घवियनिघोसा सि-
 खिठं कियवसा, वंदामिजिण चउविसं ॥

ए गाथामां एम कहुं ठे के, “फलह जुया” अर्गळा सरखी जु-

जाउं. इत्यादिक घणै ठेकाणै फलीह शब्द (अर्गला) जुंगलनो ठे; पण जे फलीह शब्द नामा फलसानुं कहे ठे, ते मृषावादी जाणवा. फ-लीह शब्द खाइनुं ठे, पण फलसानुं नथी; अने फलसा शब्दे कंटक बोधिकाज ठे. तमे टोका, ज्ञाप, चुर्णि अवलोकी लेजो. वली लघुनित, वनीनित परठववा तथा अबाधा टालवा वास्ते कमार खोलीने साधु गाथापतीना घरनी बाहार नीकले, एवो अधिकार कह्यो ठे. शाख सूत्र आचारांग श्रुतष्कंध बीजे, सेज्या अध्ययनने बीजे उद्देशे. ते पाठः—

से जिख्खूवा १ उच्चारपासवणेण उच्चाहिंजंमाणे राजवा
वियालेवा गाहावइकुलस्स दुवारवाहु अवंगुणेचा तेणोय
तस्ससंधिचारी अणुपविसेज्जा तस्स जिख्खूस्स णोकप्पइ
एवं वदित्तएवा अयं तेणे पविसइवा नोपविसेइ उवल्लिय-
त्तिवा नोवाउवल्लियत्तिवा आयवपत्तिवा णोवावदइ. णोवा-
वदइ तेणहं अणेणहं अयंतेणे अयंउवचरे अयंहत्ता
अयएवं मकासी तंतवस्सी-जिख्खू अतेणं-तेणं तिसंकंति
अह जिख्खूणं पुबोवदिठा एसपइना ४ जंतहप्पगारं उव-
स्सए नोठाणंवा ३ चेतैज्जा ॥

अर्थः—से० ते जि० साध साधवी ते ग्रहस्थ सहित शंसर्ग वस्तिने
विषे ७० वनीनोत, लघुनीत ३० अबाधाए पीड्यो थको रा० रात्रे अ-
थवा वि० अकाले गा० ग्रहस्थना दु० घानुं कमार अ० उघाके. ते० ते
वेलाए चोर त० ते छारे बिड्र देखो अणु० पेसे. त० ते पेसतो देखो
जि० साधुने णो० न कट्ठे ए० एवं बोखुं अ० ए ते० चोर य० पेसे ठे
अथवा नो० नथी पेसतो ३० (जुमी) रुपी रहे अथवा नो० रुपी नथी रहेतो.
आ० ए उपर थको चोर प्रमे अथवा णो० नथी परतो. णो० ए बोले
अथवा नथी बोलतो, तेण्ह० तेणे चोर्युं अथवा अण्ह० अनेरे चोर्युं,
अ० अथवा तेणे हर्युं, अनेरे हर्युं. अ० ए चोर ७० उपकर्मनो करणहार

अ० ए मारणहार हथियार सहित हीसे ठे, अ० एणे ए० इहां म० एम कथुं, इत्यादिक साधु वदे नहिं; कारण के एम'कहेतां ते चोरनो विचाश उपजे, अथवा ते चोर एम कहाथी रीशाणो थको ते साधुने विणासे. इत्यादिक दोष उपजे अथवा जो एम न कहेतो ते ग्रहस्थीना मनमां तं० ते तपस्वी साधु अ० चोर नथी तोपण ति० चोरनी शंका आवे ए कारणे. अ० अथ हवे जि० साधु पु० पूर्वोपदिष्ट तीर्थकर ज्ञापित ए० ए प्रतिज्ञा ठे जं० जे त० तथा प्रकारना (तेवा) उ० उपाश्रये नो० न कायोत्सर्ग, ध्यान, सत्तायादिक चे० करे.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! इहां एम कथुं के, साधु ग्रहस्थीना जेलो रहे तो रात्रे साधुने उच्चार पासवणने वास्ते कमारु उधारुवुं पके. ते कमारु उधारुतां चोर घरमां पेसे तेवारे साधुने कहेवुं न घटे के “तारा घरमां चोर आवे ठे.” जो एम कहे तो चोर रीसाणो थको साधुने मारे अथवा चोरने कोइ मारे, ते माटे न कटपे एम कथुं; पण एम न कथुं जे “साधुने उच्चार पासवणने काजे कमारु उधारुवुं वासवु पके ते कमारु साधुने वासवुं उधारुवुं कटपे नही ते माटे साधु ग्रहस्थीना जेलो न रहे” एम तो नथी कथुं. इहां तो चोरने वास्ते ना कही ठे. जो कमारु उधारु नही तो चोर शी रीते पेशे ? पण प्रजुए तो कथुं के, कमारु उधारुनीने साधु बाहार जाय तेथी पठवारुथी चोर पेसे. जो कमारु खोलवुं उधारुवुं न कटपे तो चोर शी रीते पेशे ? रहेवुं तो सुखेथी कटपे; पण साधु चोरनुं नाम लेवुं नही, तेथी साधु त्यां न रहे; पण कमारुने तो खोलनीने मात्रादिक परठववानी प्रजुए आझा दीधी ठे. कदाच कोइ कमारुने अर्थे वज्यो कहे, तो तेनो उत्तर. “से जिखुवा जिखुणिवा” एवो पाठ ठे. ते साधसाधवी बंनेने वर्जवांज जोइए; पण इहां तो धननी जग्या चोरादिकने कारणे वर्जी ठे. ए साधसाधवी बंनेनो जेलो पाठ ठे. वर्जी तो बंनेने वर्जी अने कमारु खोलवानी वासवानी आझा ठे तो बंनेने ठे. वली आझा मागीने कमारु खोलनीने ग्रहस्थीना घेरे गोचरी जवुं कथुं, शाख सूत्र दसवैकालीक अध्ययन पांचमे उद्देशे प्रहेले. ते गाथाः—

पन्तिकुष्ठकुलं नपविसे, मामग्नं परिव्रज्जए;

अचियत्तं-कुलं नपविसे, चियत्तं पविसे कुलं. ॥ १७ ॥

साणिपावारपिहियं, अप्पणा नावपंगुरे;

कवामं नोपणोलिज्जा, उग्गहं से अज्जाइयां. ॥ १८ ॥

अर्थः—प० लोकमां जे निषेध कुल होय अथवा सिद्धांतमां निषेध कुल ठे ते कुले न० (साधु) न पेसे. मा० जे घरनो धणी एम कहे के, मारे घेरे मां आवशो, ते घर प० साधु वजें. अ० जे कुलने विषे साधु पेसवार्थी क्रोध उपजे ते कुले न० साधु पेसे नही. चि० जे कुले साधुना पेसवार्थी प्रीती उपजे ते कुले प० साधु पेसे. सा० त्रापके करी, वस्त्रादिकना (पेच) पकदाए करी बारणुं ढांक्युं होय ते त्रापकादिक अ० आपणपे स्वयमेव पोते ना० उघामे नही. क० कमार दीधुं होय ते नो० उघामे नही. तेवारे शुं करे? उ० अवग्रह से० ते घरना धणीनी अ० विना जाच्यां न जाय. कारण उपन्ये ठेते अवग्रह मांगीने उघामे.

त्रावार्थः—हवे जुड ! आ पाठमां एम कह्युं के, लोकमां तथा सिद्धांतमां निषेदनिक कुलमां साधु प्रवेश न करे, अने घरनो धणी वरजे तथा जे घरमां गयार्थी साधुनी अप्रतिपत्त उपजे ते कुलमां साधु न जाय; पण जे घरमां गयार्थी प्रीती उपजे ते घरमां साधु जाय. ते प्रवेश करवानी विधि कहे ठे. सणनुं तापसुं, परेच, के कांबलो बांध्यो होय तो साधु उघामीने मांही जाय नही. तेमज कमार वास्युं होय तो ते घरना धणीनी अवग्रह आझा माग्या विना उघामी घरमां जाय नही; पण प्रयोजन होय तो आझा मागीने शणनुं तापसुं, परेच, कांबलो तथा कमार खोलीने मांहे जाय. ए जुड ! श्री वीतरागदेवे तो कमार खोलवानी आझा दीधी ठे.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ सणनुं तापसुं, परेच तथा कांबलो तो पोताना हाथे न खोलवो कह्यो, ते तो आझा मागीने खोले; पण कमार तो नज खोले. ” तेनो उत्तर, हे देवानुप्रीय ! जो एम ठे तो

“जगहंसे अजाइया” नुं त्रीजुं पद कहेवुं जोइए अने “कमारुंनो पणो लिज्जा” ए चोथुं पद कहेवुं जोइए; पण जगवंते तो शणुं तापुं, परेच, कांबलो अने कमारु, त्रणे विना आझाए खोलवानी निषेध कीधी; अने चोथापदमां त्रणेनी आझा मागीने खोलवुं कछुं. तमे मतना लीधे आघा पाठा खोटा अर्थ केम करो ठो ?

तेवारे वली तेरापंथी कहे ठे के “एतो उघाके कमारे, साधुजी मांहे गया होय अने पाबुं आरुं आबी गयुं होय तो आझा मागीने कमारु खोलीने पाठा बाहार नीकले. ए निकलवा आश्री ठे.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कोइ एकली स्त्री साधुनुं रुप देखीने मोहने वशे आरुं कमारु वासी दे, तथा कोइ साधुना द्वेषीए आरुं कमारु दीधुं होय ते खोलीने बाहार नीकलवानी आझा आपे नही. हवे तमारी के-हेणीने लेखे आझा विना खोलवानी जगवंतनी आझा नथी. हवे एकली स्त्री थकां बंध कमारुथी जेलाज रहे के आझा विना खोलीने बाहार निकले ते कहो. तेवारे कहे ठे के “एकली स्त्री थकां, ग्रहस्थनां घरमां वासे कमारे कृणमात्र रहेवुं न कटपे.” त्वारे हे देवानुप्रीय ! नीकलती वखते आझा मागी आरुं खोलवानो शुं प्रयोजन रह्यो ? त्यां तो आझा दे तोपण कमारु खोलीने नीकलवुं अने न दे तोपण निकलवुं; वास्ते एतो घरमां जवाना वखतनोज पाठ ठे.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “जो प्रजुए कमारु खोलवाना आझा दीधी ठे, तो ग्रहस्थीना घेरे गयाथी आरुं कमारु देखी पाठा केम फरोठो ? आझा लइने मांहे केम नथी जता ?” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! प्रजुए कह्यो ते पाठ तो प्रमाण ठे. आझा लइने खोलीने जावुं कटपे; पण आचार्योए व्यवहार बांध्यो ठे के, ग्रहस्थीने घेरे आरुं कमारु खोलाववुं नही; केमके ग्रहस्थी अजयणाथी खोले; तथा आझा मागे तेवारे उघाके मोहोके बोले; तथा कोइ आझा देवामां समजे, कोइ न समजे; तथा बाहारथी कोइ ग्रहस्थे आझा दीधी; अने साधु खोलीने मांही गया, अने आगल स्त्री आदिक बेमरजादा बेगो होय; तथा कोइ

छेष पामे इत्यादिक कारणोथी ग्रहस्थीने घरे आरुं कमरु न खोलावुं; पण प्रजुए कह्युं ते रीते होय तो खोलवुं कढ्ये. वली प्रजुए आहार करवो कह्यो ठे, पण अपवास करे तो अवगुण न थाय; तेम ग्रहस्थीने घरे कमरु न खोलावे तो शुं ? ए पाठ जुगो कहेवाशे ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “जेम आहार करवो कह्यो ठे, पण अपवास करे तो गुण थाय; तेवी रीते अमे कमरु वासवुं, खोलवुं ठोरुं तेमां अवगुण शुं थयो ?” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जगवंते आहार करवो कह्यो ठे, तेम अपवास पण करवो कह्यो ठे. इवे आहार ठोमीने अपवास करे तो मोटो लाज ठे; पण अपवास करीने एम कहे के, “जे कोई साधु आहार करे तेमां साधुपणुं नही.” एम कहे तेने जुठावोला अनंत संसारी कहीए. तेम तमे कहो ठो के, हमे तो कमरु वासवुं जमवुं ठोरुं ठे, अने बीजा कोइ साधु कमरु उघाफे, वासे तेनां पांच माहाव्रत जागे. एवां तीर्थकरनां वचन उत्थापीने जुठां आल यो ठो, तेथी तमने ठोड्यानो तो गुण नथी; पण अनंत संसार वधशे अने बोध बीज पण अनंते काले मलवुं दुर्लज थाशे; केमके तमे तीर्थकर देवना वचनना उत्थापक ठो.

वली साधुने कमरु उघामवुं निषेधे तेने पुठवुं के, आरजाने कमरु वासवुं उघामवुं, साधु विना न्यारुं क्यां कह्युं ठे ? केमके माहाव्रत तो साध, साधवीने सरखां ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “बृहत् कढपमां साधुने कमरु न वासवुं, अने आरजाने तो वासवुं चाढ्युं ठे.” एवुं सूत्रनुं जुठुं नाम ले ठे. ते बृहत्कढपना पहेला उद्देशानो पाठः—

नोकप्पइ निग्गंथिणं अवंगुयदुवारिय उवस्सए वत्तए. एगं पत्तारं अंतो किच्चा एगंपत्तार वाहिकिच्चा उहाडिय चिल्लि-
मिल्लीयागंसि एवणु कप्पइ वत्तए. कप्पइ निग्गंथाणं
अवंगुय दुवारिय उवस्सए वत्तए ॥

અર્થ:—નોં ન કલ્પે નિં સાધવીને અં અંગદ્વારે (ઝઘાને બારણે) ઝં સ્થાનકને વિષે વં રહેવું. એં એક કમો (પરુદો) અં માંહી બાંધે એં એક કમો વાં બાહાર બાંધે ઝં બાંધીને રહે ચિં ચેલ વચ્ચની ચિલ્મણી (પરેચ) રાખે. અવશ્ય એં એળી વિષે કં રહેવું કલ્પે. કં કલ્પે નિં સાધુને અં ઝઘાને બારણે ઝં ઝપાશ્રયે વં રહેવું.

જાવાર્થ:—હાં તો એમ કહ્યું છે કે, સાધવીને ઝઘાને બારણે રહેવું ન કલ્પે; પણ એક પરુદો માંહે અને એક પરુદો બાહાર બાંધીને રહેવું કલ્પે. એમ ચૌદમા સૂત્રમાં કહ્યું છે; અને પંદરમા સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, સાધુને ઝઘાને બારણે રહેવું કલ્પે; પણ એમ નથી કહ્યું કે, સાધુને કમારુ વાસવું ન કલ્પે. હાંતો એમ કહ્યું છે કે, ઝઘાનું સ્થાનક મલે તો આરજાને પઠેલી બાંધીને રહેવું કલ્પે અને સાધુને પઠેલી બાંધ્યા વિના રહેવું કલ્પે. હવે તમે કહોઠો કે “અંગદ્વારે કલ્પે કહ્યું તેથી વાસવું ન કલ્પે.” પણ વ્રહ્મકલ્પના પહેલાં ઉદ્દેશમાં એવી રીતના ઘણાં બોલ કહ્યા છે કે, સાધવીને ન કલ્પે અને સાધુને કલ્પે. તે પાઠ:—

નો કપ્પહ નિગ્ગંથીણં આવણગિહંસિવા રથામુહંસિવા સંધામ્ગંસિવા તિક્કંસિવા ચન્નકંસિવા ચચરંસિવા અંતરાવણંસિવા વઙ્ગે. કપ્પહ નિગ્ગંથીણં આવણગિહંસિવા રથામુહંસિવા સંધામ્ગંસિવા તિક્કંસિવા ચન્નકંસિવા અંતરાવણંસિવા ચચરંસિવા વઙ્ગે. ॥

અર્થ:—નોં ન કલ્પે નિં સાધવીને આં હાટ ચૌટાને વિષે રં શેરીના રસ્તા માંહી સંં સીંધોમને આકારે બે પંથને વિષે તિં ત્રીકને વિષે વં ચૌપંથને વિષે વં ઘણીવાટ એકઠી મલે ત્યાં અં બે હાટની વચાલે વં રહેવું. કં કલ્પે નિં સાધુને આં હાટ ચૌટાને વિષે રં શેરીના રસ્તામાં સંં સીંધોમને આકારે બે પંથને વિષે તં ત્રિકને વિષે વં ચૌપંથને વિષે વં ઘણી વાટ એકઠી મલે ત્યાં અં બે હાટની વચાલે વં રહેવું.

ज्ञावार्थः—हवे इहां एम कहुं ठे के, साधवीने चौटा, शेरीने विषे, बे मार्ग मले त्यां, त्रण मार्ग मले त्यां, बे हाटनी वचाळे, इत्यादिक सात स्थानकने विषे रहेवुं न कटपे; अने इत्यादिक स्थानकने विषे साधुने रहेवुं कटपे कहुं ठे. हवे तमारी केहेणीने लेखे तो साधुने चौटामांज रहेवुं कटपे, बीजे ठेकाणे रहेवुं नज कटपे. वखी वृहत् कटपना बीजा उद्देशामां, पांच बोल साधवीने न कटपे, अने साधुने कटपे कहुं ठे. ते पाठः—

नो कप्पइ निग्गंथीणं अह आगमण गिहंसिवा वियम-
गिहंसिवा वंसिमुलंसिवा रुक्कमुलंसिवा अजावगासियं
सिया वडए. कप्पइ निग्गंथाणं अहआगमण गिहंसिवा
वियमगिहंसिवा वंसिमुलंसिवा रुक्कमुलंसिवा अजावगा-
सियं सिवा वडए.

अर्थः—नो० न कटपे नि० साधवीने अ० अथ आ० पंथी आवी उत्तरता होय गि० ते घरने विषे वि० चार दिशाए उघाकुं वं० वांसना खपेकाना मुखे रु० वृक्षना मुखे अ० कांश्क ढांकीने बाकी उघाकी लघु जित (कोइ मांही उतरी आवी ते माटे) ए ठामे व० रहेवुं. क० कटपे नि० साधुने अ० अथ हवे आ० पंथी आवी उत्तरता होय गि० ते घरने विषे वि० चारे दिशाए उघाकुं वं० वांसना खपेकाना मुखे रु० वृक्षना मुखे अ० कांश्क ढांकी बाकी उघाकी लघु जिते (कोइ मांहे उतरी आवे ते माटे) एवे ठामे व० रहेवुं.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! ज्यां पंथी आवीने उत्तरता होय ते घरने विषे, चार दिशे उघाकुं होय त्यां, वांसना खपेकाना मुखे, वृक्षना मुखे, अने कांश्क ढांक्युं कांश्क उघाकुं उठो जित इत्यादिक स्थानकने विषे साधवीने रहेवुं न कटपे; अने साधुने इत्यादिक स्थानकने विषे रहेवुं कटपे. हवे तमारी केहेणीने लेखे तो ज्यां पंथी उत्तरता होय ते स्थानके यावत् वृक्षना मुखेज साधुने रहेवुं कटपे, बीजी जग्याए न कटपे; अने

तमे तो पूर्वोक्तनी प्रतिपक्षि जग्या जोगवो ठो. ए केवी रीते ठे ते कहो. वली साधवीने विकट (दुर्लभ) देशने विषे विहार करवो न कढपे, अने साधुजीने कढपे. हवे तमारी केहेणीने लेखेतो साधुने सुखज देशमां न रहेवुं जोइए. वली एकली साधवीने विहार करवो न कढपे; अने साधुजीने एकला विहार करवो कढपे. हवे तमारी केहेणीने लेखे साधुए घणा साधुमां रहेवुं न जोइए. तेमज साधवीने अटवीने विषे रहेवुं न कढपे अने साधुने अटवीने विषे रहेवुं कढपे. ए पण तमारी केहेणीने लेखे तो साधुने अटवीमांज रहेवुं जोइए; पण वस्तीमां के गाममां रहेवुं न जोइए. वली पुरुष रहेतो होय ते जग्यासां साधवीने रहेवुं न कढपे, अने साधुने ते जग्यामां रहेवुं कढपे. ते पण तमारी केहेणीने लेखे तो साधुने सुनी जग्यामां न रहेवुं जोइए. वली ब्रह्मकल्पना पांचमा उद्देशमां कहुं ठे के, साधुने उघामी दांकीनो रजोहरणो कढपे, अने साधवीने न कढपे. ते पण तमारी केहेणीने लेखे तो साधुने उघामी दांकीनोज रजोहरणो राखवो जोइए. तमे कहो ठो के, साधवीने अजंगद्वार न कढपे, अने साधुने कढपे. ए पाठ वांसे कमारु उथाये तेने अटवि आदिकने विषेज रहेवुं, गामने विषे न रहेवुं, ए बोल पण प्रमाण करवा जोइए. पण हे देवानुप्रीय ! ए पाठ तो एम ठे के, जो गाम नगर न होय तो साधुने अटवीमां रहेवुं कढपे; अने जग्या न मले तो, वृक्ष हेठे रहेवुं कढपे; इत्यादिक सर्व बोल कारणे काम पर्यायी साधुने कढपे कहा ठे; अने आरजाने कारणे काम पड्याथी पण न कढपे; मोरुं वेहेवुं संजादिक पर्यायां पण वस्तीमांज जइने रहेवुं कढपे. एम सर्व बोल जाणवा. उपाय करीने रहेवुं. पण आरजाने ए बोल काम पड्याथी पण न करवा; अने साधुने काम पड्याथी कढपे कहा ठे. तेमज कमारु न होय तो अजंगद्वारे कढपे एम कहुं ठे. जो कमारु वासवुं उघारुवुं न कढपे तो “ नोकप्पइ निगंथाणं सक्रवारु उवसए वड्डए ” एवो पाठ जोइए; पण प्रभुए तो कमारु वर्युं नथा; अने जे वरजे ठे ते अम बुद्धिया वरजे ठे.

વલી સાધુને કમારુ વાસવું ઝઘારુવું ઝત્યાપે છે, તેને પુઠીપ કે, આરજાને પણ વ્રહ્મકલ્પમાં કમારુ દેવું તો કહ્યું નથી. ત્યાં તો બે પ્રેચ બાંધીને રહેવું કહ્યું છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “સાધવીને શી-લ્લની રક્ષા માટે, કમારુ ન હોય તો પ્રેચ બાંધીને રહેવું કહ્યું છે, પણ કમારુ ઝઘારુવા વાસવાનો ના નથી કહ્યો.” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! શીયલ્લ તો સાધ સાધવી બંનેને સરખુંજ છે. સાધુને પણ શીયલ્લની જતના માટે નવ વારુ કહી છે. પહેલી વારુમાં સ્ત્રી, પસુ અને પંરુગ રહિત સ્થા-નક સેવવું કહ્યું, ત્રીજી વારુમાં એક આસન વજરું અને પાંચમીમાં ત્રિંત-પ્રેચને આંતરે રહેવું વજરું. હવે જુઠું ! કમારુ વિના, મદની ઢકી સ્ત્રી તથા કુતરી પ્રમુખ જોલી આવીને સુવે તો વારુ શીરીતે રહે ? કાણા હોતે વીચારી જોજો.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “આરજાને કમારુ વાસવું કહ્યું છે.” તેને કહોયે કે, પ્રજુની આજ્ઞા તો પ્રેચ બાંધીને રહે તોપણ પલાય છે. હવે તમારી કેહેણીને લેલે કમારુ વાસવાથી પેહેલું માહાવ્રત જાગે, ત્યારે પેહેલું માહાવ્રત જાંગીને ચોથું રાખવું એમાં શી અધિકાઈ ? માહાવ્રત તો પેહેલું અને ચોથું સરખાંજ છે. વાસ્તે પેહેલું માહાવ્રત જાંગોને ચોથું માહાવ્રત રાખવું એવી આજ્ઞા પ્રજુ કદો આપેજ નહીં. વલી શીયલ્લ જાગવાને કોઈ અનાયે તો કોઈ કર્મના જોગે કોઈ વચતેજ આવે, અને પરવશપણે શીયલ્લ જાગે એવું કામ તો કવચિત્તજ પડે; પણ કમારુ વા-સીને જાણી જાણીને રોજ રોજ પેહેલું માહાવ્રત જાગે તેનો પરલોક શીરીતે સુધરશે ? તમારી કેહેણો એ છે કે, પ્રજુની આજ્ઞાથી કામ કર-તાં જીવ મરે તોપણ વ્રત જાગે નહીં. વલી “ચોથું માહાવ્રત મારે રાખવું, જીવની હિંસા થતી હોય તો જલે થાય ” એવી રોતનો શ્રદ્ધા હોય તો એ ડ્રઘાન્તે આરજા અટવીમાં ગઈ, તેવારે કોઈ અનાયે આવીને એક સાધવીનો હાથ પકડ્યો. તેવારે બાકીની સાધવીનું મલોને શીયલ્લ રા-ખવાને વાસ્તે તે પુરુષને ટુંપો દઈ માર્યો. તે તમારી શ્રદ્ધાને લેલે, નિત્યનું શીયલ્લ રાખવાને કારણે કમારુથી હિંસા તો કરતો અને કોનો કંથવા

मारती, अने आज शीयल राखवाने वास्ते एक पुरुषनी घात करी. त-
मारी केहेणीने लेखे ए आरजाने किंचीतमात्र प्रायश्चित्त आववुं न
जोइए. तेवारे तेरापंथी, जवाब देवानी शक्ति नहिं तेथी क्रोध करे;
पण मुख एम न समजे के, प्रजुए तो कमारु खोलवा वासवानी साध
साधवी बंनने आझा आपो ठे. जो कमारु न होय तो आरजाने प्रेच
बांधीने रहेवुं अने साधुने उघामामां रहेवुं कढे; पण प्रजुए एम नथी
कह्युं के, साधवीए तो हींसा करवी अने साधुए न करवी. साधसाधवी
बंनने जयणाथी काम करतां किंचीत मात्र प्रायश्चित्त नथी. हवे प्रजुनां
वचन उत्थापीने पोतानी श्रद्धा स्थापवाने कारणे कमारु उत्थापे ठे ते
अनंत संसार वधारे ठे. वली जे जग्यामां धान्य तथा सुखनी प्रमुख
पड्यां होय तथा मदीरा प्रमुखना घमा उघामा होय ते जग्यामां सा-
धुने उतरवुं कह्युं. शाख सूत्र वृहत्कल्प उद्देशे बीजे. ते पाठः—

उवस्सयस्स अंतोवगमाए साद्धाणिवा विहिणिवा मुग्गा-
णिवा मासाणिवा तिद्धाणिवा कुलत्थाणिवा गोधूमाणिवा
जवाणिवा उस्किताणिवा विस्किताणिवा विकिन्नाणिवा
विप्पकीनांणिवा नोकप्पइ निग्गंथाणंवा १ आहालंदमवि
वड्डए ॥ अहपुण एवंजाणेजा नोउस्किताइं ४ रासिकमा-
णिवा पुंजकमाणिवा जित्तिकमाणिवा कुलियकडाणिवा
लंठियाणिवा मुदियाणिवा पिहीयाणिवा कप्पइ निग्गंथा-
णंवा १ हेमंत गिम्हासु वड्डए ॥ अहपुण एवंजाणेजा
नोरासिकमाइं नोपुंजकमाइं नोजित्तिकमाइं नोकुलियकमाइं
कोठाउत्ताणिवा पलाउत्ताणिवा मंचाउत्ताणिवा मादाउत्ता-
णिवा उलित्ताणिवा विलित्ताणिवा लंठियाणिवा मुद्धिया-
णिवा पिहीयाणिवा कप्पइ निग्गंथाणंवा १ वासावासं
वड्डए ॥ उवस्सयस्स अंतोवगमाए सुरावियम कुंजे वा

सोविरवियडकुंजेवा उवणिस्कितेसिया नोकप्पइ निग्गंथा-
 णंवा ९ अहालंदमवि वड्डए; दुरत्थाए उवस्सयं पन्निवे-
 हमाणे नोलजेज्जा एवंसेकप्पइ एगरायंवा दुराईंवा वड्डए.
 नो से कप्पइ परं एगरायंवा दुराईंवा वड्डए; जेतड्ड एग-
 याउवा दुरायाउवा परंवसेज्जा सेसंतरा ठेएवा परिहारेवा
 ॥१॥ उवस्सयस्स अंतोवगमा सीउदग वियमकुंजेवा उ-
 सिणोदग्ग वियमकुंजेवा उवनिस्कितेसिया नोकप्पइ नि-
 ग्गंथाणंवा ९ आहालंदमवि वड्डए; दुरत्ताय उवस्सयं
 पन्निवेहमाणे नोलजेज्जा एवंसे कप्पइ एगरायंवा दुरायंवा
 वड्डए; नो से कप्पइ परं एगरायंवा दुरायंवा वड्डए. जेतड्ड
 एगरायाउवा दुरायाउवा परंवसेज्जा सेसंतराठेएवा परिहा-
 रेवा ॥३॥ उवस्सयस्स अंतोवगमाए सव्वराइए जोइज्जी-
 याएवा नोकप्पइ निग्गंथाणंवा ९ अहालंदमवि वड्डए;
 दुरत्ताय उवस्सयं पन्निवेहमाणे नोलजेज्जा एवंसेकप्पइ
 एगरायंवा दुरायंवा वड्डए. नोसेकप्पइ परं एगरायाउवा
 दुरायाउवा वड्डए. जेतड्ड एगरायाउवा दुरायाउवा परंवेज्जा
 सेसंतराठेएवा परिहारेवा ॥४॥ उवस्सयस्स अंतोवगमाए
 सव्वराइए पइवे पदीवेज्जा नोकप्पइ निग्गंथाणंवा ९ आ-
 हालंदमवि वड्डए; दुरत्ताय उवस्सयं पन्निवेहमाणे नोल-
 जेज्जा एवंसेकप्पइ एगरायंवा दुरायंवा वड्डए. नोसेकप्पइ
 परं एगरायाउवा दुरायाउवा; परंवसेज्जा सेसंतराठेएवा
 परिहारेवा ॥५॥ उवस्सयस्स अंतोवगमाए पिंएवा लोय-
 एवा खीरंवा दधिंवा नवणियंवा सप्पिंवा तेलंवा फाणियंवा
 पुयंवा संकुलंवा सिहरणिवा उक्किताणिवा ४ नोकप्पइ

निगंथाणवा ९ आहालंदमवि वत्तए ॥ अहपुण एवंजा-
 णेज्जा नोउत्तिताइं ४ रासकमाणिवा पुंजकमाणिवा जि-
 त्तियकमाणिवा कुलियकमाणिवा लंठियाणिवा मुद्धिया-
 णिवा पेहियावा कप्पइ निगंथाणवा ९ हेमंत गिम्हासु
 वत्तए ॥ अहपुण एवंजाणेज्जा नोरासिकमाइं ४ कोठाउ-
 त्ताणिवा पट्ठाउत्ताणिवा मंचाउत्ताणिवा मालाउत्ताणिवा
 कुंजिउत्ताणिवा करजिउत्ताणिवा उल्लिताणिवा विल्लिता-
 णिवा लंठियाणिवा मुद्धियाणिवा पिहियाणिवा कप्पइ
 निगंथाणवा ९ वासावासं वत्तए ॥६॥

अर्थः—उपाश्रयनी विधि कहेते:—उ० उपाश्रयनी अं० सर्यादामां
 सा० सास (चावल) वि० वृहि मु० मग मा० अरुद ति० तल कु०
 कुलथ गो० गहु ज० जव, एटली जातनां धान्य उ० विखर्या होय वि०
 विशेषे करी विखर्या होय विकि० सघले प्रसर्या होय विप्प० पग मु-
 कवाने पण ठाम न होय, एवे स्थानके नो० न कट्पे नि० साधु साधवीने
 आ० हाथनी रेखा सुकाय तेटलो (आहालंद) जघन्य काल पण व०
 वसवुं. अ० अथ हवे वली ए० एम जाणे-नोउ० नाख्या नथी, विखर्या
 नथी, सघले प्रसर्या नथी, पग मुकवाने ठाम ठे, रा० एक पासे ढगलो
 कीधो ठे, पु० उंचो ढगलो कीधो ठे, जि० भितने लगतो ढगलो कीधो
 ठे, कु० कुंमालाने आकारे ढगलो कीधो ठे, लं० उपर राख रखेलो ठे,
 मु० माटी प्रमुख मुद्रा ठाप कीधी ठे, पि० लुगमे ढांकी मुक्याठे, एवा
 स्थानके क० कट्पे नि० साधु साधवीने हे० शियाले गि० उन्हाले व०
 रहेवुं. अ० अथ हवे वली ए० एम जाणे के ज्यां लगी नोरा० रास नथी
 कीधी, नो०पुं० नथी ढगलो कीधो, नोजि० नथी ज्रींते उंची कीधी,
 नोकु० नथी कुंमालुं कीधुं, को० कोठीमां प० पालामां म० वांसना क-
 मां के मा० उपरले माले घादया ठे, उ० ते कोठो प्रमुख नां बारणां बाणी

बुढार्यां ठे, वि० बारणां माटीथी लीप्यां ठे, छं० उपर रेखा कीधी ठे, मु०
मों उपर मुद्रा कीधी ठे अने पि० बुगकेवांधी ठे, एवे स्थानके कट्टे नि०
साधु साधवीने वा० चोमासे व० रहेवुं. उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां
सु० मदिराना अचेत कुंज सो० खाटा मदीराना अचेत कुंज उ० ग्रह-
स्थे मुक्या ठे, तेवा स्थानके नो० न कट्टे नि० साध साधवीने अ०
हाथनी रेखा सुकाय तेटलो जघन्य काल पण व० रहेवुं. हु० बाहार
बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां थकां नो० जो बीजुं स्थानक न मखे
न पामे तो ए० एम पूर्वोक्त स्थानकमां क० कट्टे ए० एक रात्री हु०
वे रात्री व० रहेवुं (जरूर कारणे). नो० न कट्टे तेमने प० उपरान्त ए०
एक रात्री हु० वे रात्री व० रहेवुं; कारण के जे० जे तीहां ए० एक रात्री
हु० वे रात्री प० उपरान्त वसे तेने से० तेटला दीनना ठे० चारित्रनो
ठेद प० ते विशेष प्रायश्चित आवे ॥१॥ उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां सि०
शीतल पाणी वि० अचेत पाणीना कुंज उ० उंना पाणीना वि० कुंज
अंधोल करवाना उ० मुक्या थाप्या होय, तीहां नो० न कट्टे नि० साधु
साधवीने अ० हाथनी रेखा सुकाय तेटलो जघन्य काल पण व० वसवुं.
हु० बाहार बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां जोतां थकां नो० न मखे
(बीजु स्थानक) तो तेने ए० ए क० कट्टे ए० एक रात्री हु० वे रात्री
व० रहेवुं (जरूर माटे). नो० न कट्टे तेमने प० उपरान्त ए० एक
रात्री हु० वे रात्री व० रहेवुं. जे० जे तीहां ए० एक रात्री हु० वे रात्री
प० उपरान्त जेटवुं अधिकुं रहे से० तेटला दीवसना चारित्रनो ठेद
थाय तथा प० तप प्रायश्चित पामे ॥ ३ ॥ उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां
सं० आखी रात्री जो० अग्नि बलती होय एवे स्थानके नो० न कट्टे
नि० साध साधवीने आ० हाथनो रेखा सुकाय तेटलो काल पण व०
रेहेवुं. बाहार बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां (जोतां) थकां नो० न
मखे न पामे (बीजुं स्थानक), तो ए० ए पूर्वोक्त स्थानकमां क० कट्टे
ए० एक रात्री हु० वे रात्री व० रहेवुं (जरूर माटे). नो० न कट्टे से०
तेने प० उपरान्त ए० एक रात्री हु० वे रात्री व० वसवुं रहेवुं. जे० जो

तीहां ए० एक रात्री दु० बे रात्री प० उपरान्त रहे तो से० तेटखा दी-
वसना चारित्रनो ठेद आय. प० तपनुं प्रायश्चित्त आवे ॥ ४ ॥ उ० उपा-
श्रयनी अ० मर्यादामां स० आखी रात्री प० दीवो प० बलतो होय तो
नो० न कल्पे नि० साध साधवीने आ० हाथनी रेखा सुकाय तेटखो
काल मात्र व० रहेवुं. दु० जो बाहार बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां
जोतां थकां नो० न मले न पामे बीजुं स्थानक, तो ए० पूर्वोक्त तेमने
क० कल्पे ए० एक रात्री दु० बे रात्री व० रहेवुं. नो० न कल्पे तेमने
प० उपरान्त ए० एक रात्री दु० बे रात्री रहेवुं. प० ते उपरान्त जेटखुं
अधिकुं रहे से० तेटखा दीवसना चारित्रनो ठेद प० तपनुं प्रायश्चित्त
आवे ॥ ५ ॥ उ० उपाश्रयनी अ० मर्यादामां पि० लामु प्रमुख लो०
लुची प्रमुख खी० छुध द० दही न० मांखण स० घी ते० तेख फा० गोख
पु० पुका प्रमुख सं० सांकली (तलनी) सि० सीरणी उ० वीखरी होय,
माटली जरी मुंकी होय, विशेषे करी ज़ीकी होय, सांककी ज़ीकी होय,
तेवे स्थानके नो० न कल्पे नि० साध साधवीने आ० हाथनी रेखा सुके
तेटखो काल पण व० रहेवुं. अ० अथ हवे वली एम जाणे नो० नथी
विखर्या रा० एक पासे करी मुंक्या ठे पु० एके पासे उंचा कर्या ठे जि०
एक पासे जिते नाख्या ठे कु० एक पासे कुंमाली कर्या ठे ख० ते पण
खांडया ठे मु० मुद्रा कीधी ठे पे० लुगने ढांक्या ठे, एवा स्थानके क० कल्पे
नि० साध साधवीने हे० शियाले गि० उन्हाले व० रहेवुं. अ० अथ हवे
वली ए० एम जाणे नो० नथी रासी कीधी ४ को० कोठामां प० पा-
लामां मं० मोंचा उपर तथा मा० उपरले माले मुंक्या ठे कु० कुंज्रीने
आकारे ज्ञाजनमां तथा क० घनामां मुंक्या ठे उ० ठाणे लीपी ठे वि०
माटीए बारणां बुर्यां ठे ख० खांडया ठे मु० मुद्रा कीधी ठे पि० लुग-
नाना ढांकणे ढांक्या ठे, ते स्थानके क० कल्पे नि० साधु साधवीने वा०
चोमासे व० रहेवुं ॥ ६ ॥

ज्ञावार्थः—हवे जुर् ! आ पाठमां एम कथुं ठे के, धान्य, सुखनी
प्रमुख वीखर्या होय ते जग्यामां तो हाथनी रेखा सुकाय तेटखी बार

पण साध साधवीने रहेवुं न कढे; अने धान्य सुखमी प्रमुख बीखयां न होय, जिंतादिकनी पासे दावी दीधेलां होय, एक बाजुए ढगला करी दीधा होय, लुगरादिके करी ढांकी दीधा होय अने राख आदिके करी रखेली दीधा होय तो शीयाले उन्हाले मास कळ्यादिक रहेवुं कढे; पण चोमासे रहेवुं न कढे; अने जो कोठा, माटलां प्रमुखमां घालीने ठाण माटी प्रमुखथी मोढां बुरी दीधां होय तथा मुझा कीधी होय तो चोमासे रहेवुं कढे कळुं. वली लारु प्रमुख सुखमी, दुध, दही, मांखण प्रमुख पण्यां होय अने एक पासे ढगला कीधा होय तेवी जग्यामां सीयाले उन्हाले महीनो रहेवुं कढे कळुं. हवे जुन ! एटली वस्तु जे जग्यामां होय ते कमार विना शी रीते होय ? अने साधु कमार वास्या विना शी रीते रहे ? जो उघारमां कमार साधु राखे तो चोर, कुतरां प्रमुख रंजारु करे, ते ग्रहस्थने नुकसांन करीने साधुने रहेवुं न कढे; अने जो ग्रहस्थी रखवाली वास्ते रातना जेलो रहे तो तमे कहो गो के, चोमासी प्रायश्चित आवे, एटले कदाच ग्रहस्थी जापता सारु कमार आरुं दइ जाय तो ते रातना मात्रादिक परठववा सारु साधुने खोलवुंज पने. एवी जग्यामां जगवंते शीयाले उन्हाले महीनो रहेवुं कळुं ठे, ते साधुने कमार वासवुं उघारवुं कढे ठे तेथीज कळुं ठे. वली जे जग्यामां घृत, तेल, गोल, खारु, दुध, दही, मांखण तथा लारु प्रमुख सुखमीना ढगला करेला पण्या होय ते जग्यामां जगवंते शीयाले उन्हाले महीनो रहेवुं कळुं ठे. हवे तमे कमार उघारवा वासवानी ना शी रीते केहेशो ?

ते वारे तेरापंथी कहे ठे के “बीजी जग्या न मळे त्यारे एवी जग्यामां रहे; अने ग्रहस्थी पोताना जापता सारु कमार वासे ते साधुने मात्रादिक परठववा वास्ते खोलवुं पने, तेतो जेम मेह वरसतां पण देह चिंता टालवानी जगवंतनी आझा ठे तेम ए पण जाणवुं.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! बीजी जग्या मळे नही तेथी कळुं होय तो एक वे रातनुं केहेवुं जोइए. जेम आ पाठमां कळुं तेम दारुना के काचा

उंना पाणीना घना पम्या होय तथा आखी रात अग्नि के दीवो बलतो होय तेवी जग्यामां हाथनी रेखा सुकाय तेटली वार पण न रहेवुं; पण गवेषणा करतां क्यांय जग्या न मले तो बे रात रेहेवुं कढेपे; अने जो ते उपरान्त रहे तो जेटला दीवस रहे तेटला दीवसनुं वेद प्रायश्चित आवे कछुं ठे. तेम लारु प्रमुख पम्या होय ते जग्यामां पण एक बे रात रहेवानुं केहेवुं जोशए; पण जगवंते तो महीनो रहेवुं कछुं ठे ते कमार वासवुं उघारवुं कढेपे ठे माटेज कछुं ठे; अने जो कोठा माटलां प्रमुखमां घालीने मोंढां बुरी दीधां होय तथा मोहोर ठाप करी दीधी होय तो चोमासे पण रहेवुं कढेपे कछुं ठे. आ सूत्रना न्याय जोतां प्रजुनी कमार वासवा उघारवानो आझा ठे; अने जे प्रजुनां वचन उलंघीने कमार वासवुं उघारवुं उत्थापे ठे ते पोतानी मती कढपनाए करी उत्थापे ठे. वली उत्तराध्ययना पहेला अध्ययननी पांत्रीसमी गायामां चारे दिशाए कमारादिके करी ढांकेली जग्यामां आहार करवो कछो ठे. वली तेरापंथी कहे ठे के “साधुजीए पन्तिकमणामां कमारनो थोमोए संघटो कर्यो होय तथा गोचरीमां अधखांगुं कमार उघारवुं होय तेनुं मिठामि दुक्कमं आपे ठे.” एम आवश्यक सूत्रनुं नाम लइ ज़ोला लोकोने बेहेकावे ठे. ते आवश्यक सूत्रनो पाठः—

पन्तिकमामि गोयरियाए जिस्कायरियाए उघारकम्माम उ-
ग्घारणाए साणा वच्चा दारा संघ णाए ॥

अर्थः—पण निवर्तुं तुं, अतिचारने आलोवुं तुं, गोण गायनी परे चर्या ते धर्म गोचरीए परने पोना रहित थोमो थोमो आहार लेतां जिण जिक्का मागीने आहार उण अर्ध कमारमां पेसतां थकां, उपयोग विना गाढे शब्दे चुंचुं करतुं ठेलोने उघारवुं होय तथा उण सर्व गाढे सुरे बोलतुं कमार उघारतां अजयणा कीधी होय साण कुतरां वण वाठमां दाण वालीकानो संण संघटो थयो होय तो.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! इहां तो एम कछुं ठे के, गोचरीमां गयां

थकां, ग्रहस्थीना घरनुं अर्ध उघाकुं कमारु, मांही पेसतां उपयोग वीना गाढे शब्दे चुंचुं करतुं ठेलीने उघाकुं होय तथा गाढे सुरे बोलतुं कमारु उघाकुतां अजयणा कीधी होय तेनुं मिळामि दुक्करुं दीधुं ठे. हे देवानुप्रीय ! इहां तो कमारुनी अजयणा थइ होय तेनुं मिळामि दुक्करुं दीधुं ठे. तमे आ पाठथी कमारु उथापो ठो, पण ए रीते तो साधुना आवश्यक पम्कमणामां घणी जग्याए अजयणाना मिळामि दुक्करुं दीधा ठे, ते सर्व काम उथापवां जोइए. आ गोचरीनी पाटीथी पेहेली पाटी इळामि पम्कमियानी ठे. तेमां “ठप्पइ संघट्टणाए” एवो पाठ ठे. तेनो एवो अर्थ ठे के “जुनो संघटो करवाथी के चांपवाथी अजयणा थइ होय तेनुं मिळामि दुक्करुं.” हवे जुने तमे कपणामां केम राखो ठो तथा संघटो केम करो ठो ? वली चोवीस्तवनी पेहेली पाटीमां, हालतां चालतां गमणागमण करतां अजयणा थइ होय तेनुं मिळामि दुक्करुं दे ठे. ते पाठः—

इळामि पम्कमिउं इरियावहियाए विराहणाए गमणागमणे पाणक्रमणे वीयक्रमणे हरियक्रमणे उसाउतंग पाणगदग मदीमक्रमा संताण संक्रमणे जेमेजीवा विराहिया एगंदिया बेइंदिया तेइंदिया चउरिंदिया पंचेइंदिया अजिहया वत्तिया लेसीया संघाया संघट्टीया परियाविया किलामिया उद्विया ठाणाउठाणं संक्रामिया जीवीयाउ ववरोविया तस्स मिळामि दुक्करुं ॥

अर्थ—इ० वांउं उं प० हिंसाथी निवर्तुं इ० हमणांना तथा साधुना आचारने विषे व० वेहेता पंथने विषे वि० जीवनी विराधना थइ होय ते थकी ग० जाववे आववे करी पा० जीवने चांपवे करी वी० बीजने चांपवे करी ह० वनस्पतिने चांपवे करी उ० जुंथा तथा कीमी प्रमुखनां दर प० पंच वर्णां फुल द० पाणी म० माटी म० करोलीया सं० जाली तथा प०, सं० ए आठ वानां चांपवे करी जे० जे कोइ जीव

मे वि० विराध्या होय ए० एकंड्री पृथ्व्यादिक पांच स्थावर वे० वैश्रिं
लटादिक ते० की० प्रमुख च० चौरेंद्रि माखी प्रमुख पं० पंचेद्रि जलचरादि
प्रमुख अ० सामा आवता हएया होय, व० वाटला कीधा होय,
धुले करी ढगला कीधा होय, ढांक्या होय ले० जुमि साथे मसह्या
होय, सं० मांहे मांहे शरीर मेलव्यां होय, सं० एक पासे फर्सवे करी पीना
उपजावी होय, प० सघले पासे फर्सवे करी परितापना उपजावी होय,
कि० कीलामना गिलानता उपजावी होय, उ० (उदवेग) धासको पा-
ड्यो होय, ग० तेने पोताना रहेवाना स्थानकथी बीजे स्थानके सं० मुं-
क्या होय जी० जिवीतव्यथी मुंकाव्या होय त० ते दुःकृत्य मिथ्या थाउं.

ज्ञावार्थः—हवे आ पाटीमां “गमणागमण करतां प्राणी, बीज,
जावत् एकिंद्रिथी पंचेद्रि जीवने पीना, कीलामना, उदवेग उपजाव्यो
होय यावत् जीव रहित कीधा होय तो मिठामिडुकरं ” कहुं. हवे
जुल ! श्रिया जोशने हालतां अजयणा थइ होय तेनुं पण मिठामिडु-
करं कहुं ठे. तमे हालोचालोढो केम ? वली आवश्यक सूत्रमां जंरु,
उपगर्ण, बाजोठ अने पाटीयांनो अजयणा थइ होय तेनुं पण मिठामि-
डुकरं (प्रायश्चित) कहुं ठे. तमे बाजोठ, पाटीयां उपगर्ण केम राखो
ढो ? वली नदी. उतरतां निश्चे असंख्यातां जोवनी घात थाय ठे तेनी
श्रियावही परिकमि मिठामिडुकरं दे ठे. तमे नदी केम उतरो ढो ?
तमे तो कहो ढो के “ कमारुथी अजयणा थइ होय तेनुं मिठामिडु-
करं कहुं ठे ते माटे हमेशां जाणी जाणीने कमारु वासे उघाफे तेमां
साधपणुं नथी. ” त्यारे तमे पूर्वोक्त काम जाणी जाणीने करोढो अने
मिठामिडुकरं द्यो ढो. हवे तमारी केहेणीने लेखे तमारांमां साधपणुं
शो रीते सरधीए ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ जुल जेखी राखवानी, श्रिया जोशने
हालवा चालवानी, जंरु, उपगर्ण, बाजोठ अने पाटीयां राखवानी, ए-
टलां काम करवानी तो जगवंतनी आझा ठे; पण ए काम करतां अज-
यणा थइ होय तेनुं मिठामिडुकरं दे ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय !

જેમ એ કામ કરવાની જગવંતની આજ્ઞા છે, તેમ કમારુ વાસવા ઉધારુવાની પણ આજ્ઞા છે. તેની અજયણા થઈ હોય તો મિઠામિડુક્કરું અપાય છે. વલી ‘ઉધારુકમારુ ઉધારુણા’ એ પાઠ તો સાધ સાધવી બન્નેનો બન્ને વચ્ચે પત્રિકમણામાં કેહેવાનો છે કે, કમારુની અજયણા થઈ હોય તો તેનું મિઠામિડુક્કરું. હવે સાંજના તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે ગો-ચરીમાં અધલાંચું કમારુ ઉપયોગ વિના ઉધારુયું હોય તેનું મિઠામિ-ડુક્કરું કહો ઢો; પણ પાઠલો રાતના પત્રિકમણામાં સાધુજી કમારુની અજયણા થઈ હોય તેનું રોજ મિઠામિડુક્કરું દે છે. જો કમારુ ધોલવું ન કહ્યે તો હંમેશાં પાઠલી રાતના કમારુની અજયણાનું મિઠામિડુ-ક્કરું કેમ આપે ? પણ જગવંતે શીયલની પેહેલી વારુની જતના માટે કમારુ વાસવા ઉધારુવાની આજ્ઞા દીધી છે; કેમકે સ્ત્રી ઉપાશ્રયમાં આવી જાય તથા કુતરી પ્રમુખ જ્ઞેલી આવીને સુઈ, તેની જતના માટે કમારુ વાસતાં ઉધારુતાં અજયણા થઈ હોય તેનું મિઠામિડુક્કરું દેવું કહ્યું છે. જો કમારુ વાસવું ઉધારુવું ન કહ્યું હોય તો હંમેશાં બે વચ્ચે પત્રિકમણામાં અઢતા મિઠામિડુક્કરું દેવાનું કેમ કહે ? કાહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી તેરાપંથી “ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના ૩૫ મા અધ્ય-યનમાં સાધુને કમારુ વર્જ્યું છે. ” એમ જુઠું નામ લે છે. તે ગાથા:—

મણોદરં ચિત્ત ઘરં, મદ્ધ ધૂવેણ વાસિઈ;

સક્રવારુ પંડુરુદ્ધોય, મણસાવિ નપદ્ધા ॥ ૪ ॥

ઈંદિયાણિ ત્રિસ્કૂસ્સ, તારિસંમિ ઉવસ્સા;

હુક્રાઈ નિવારેહ, કામરાગ વિવદ્ધાણં ॥ ૫ ॥

અર્થ:—મળ મનોહર ચિત્ર ચિત્રામણ સહિત ઘળ ઘર મળ ગુંથ્યાં ફુલ અને ધૂળ અગરાદિ ધૂપે કરી વાળ વાસના સહિત કીધું હોય તે ઘર સળ કમારુ સહિત હોય પળ શ્વેત વસ્ત્રે કરી વિદ્યુષિત ઉપાશ્રય અથવા બહુ મુલ્યા ચંડ્રવા સહિત જે ઘર હોય તે મળ મને કરી પણ નળ ન ધાન્ડે જે, એવું ઘર રહેવાને મલ્લે તો રુદ્ધ. સેતે કરી એમ ચિંતવે ? ૬૦ પાંચ

इंझिना विषय जिण साधुने ताण पूर्वे कहा तेवा उण उपाश्रयने विषे दुण दोहीला निण निवारवा काण काम संबंधीया रागनो विण वधारणहार ठे ते उपाश्रय.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां एम कछुं ठे के “मनोहर घर चित्रामण सहित ठे, तेमां फुलमाला लटके ठे, सुगंध धुप क्लेपव्यो ठे, सुगंधु वासना फुली रही ठे, कमामे करी सहित ठे, कलइ घुंटी ठे अने चंदवा बांध्या ठे, एवी जग्या हे साधु ! तुं मने करने बांढीश नही. एवी जग्या मने मलेतो ठीक एम मने करीने चिंतावणा करीश नही” ए चिंतवणा आर्तध्यान ठे. ते वास्ते प्रभुए कछुं के “मणसावि न पढए” एटले ए जग्या मने करीने पण न बांढवी कही. जेम साधु ग्रहस्थने घेरे गोचरी गया थका एम न चिंतवे के “मुजने सरस जारे आहार सुखनी प्रमुख आपे तो ठीक.” जो एम चिंतवे तो निषित सूत्रमां प्रायश्चित कछुं ठे; पण सेहेजे दातार आपे अने सेहेजे मले तो जोगवे. तेम ए सात बोल सहित जग्यानी मने करी चिंतवणा न करवी, पण सेहेजे मले तो जोगवे; अने ते सेहेजे मले तो ठतानी ममता न करे अने अठतानी वंढा न करे; कारण के ठतानी ममता, अने अठतानी बांढा, एज अकटपनिक ठे. जे ए स्थानके कमाम अकटपनिक कहे ठे तेना लेखे शुरू दान, विनय, वंदणा अने सत्कार सन्मानादिक सर्व अकटपनिक थो; कारण के श्री उत्तराध्ययनजीना ३५ मा अध्ययनमां दान, विनय अने वंदणादिकने पण मने करी न बांढवुं कछुं. ते पाठः—

अन्नणं रयणं चैव वंदणं पूयणं तहा,

इट्ठी सत्कार सम्माणं मणसावि न पढए. ॥१८॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठ प्रश्न बीजे पांने १४३ में.

जावार्थः—हवे जुठ ! कमामादिक सात बोलनी जग्या मने करी पण न बांढवी कही. तेम आ पाठमां पण शुद्ध दान विनय, वंदणा, सत्कार सन्मानादिक सर्व बोल मने करी न बांढवा कहा. तारे हे देवातुं

प्रीय ! तमे ए काम केम करावो ठो तथा उपदेश केम द्यो ठो ? तेवारे तेरा-
पंथी कहे ठे के “ त्यां तो एम ठे के, ए मुजने वंदणा करे तो ठीक, उठी उजो
थइने आदरमान दे तो ठीक, एवी पोताना महीमा वास्ते वांठा न करे. ए
वांठा एज आर्तध्यान ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एवी मनोहर
चित्रामणादिक सहीतनी जग्यानी वांठा करवी एज आर्तध्यान ठे. ते
सूत्र उपर चित्त दइ स्वापेक्षा तजी विचारी जोजो. वली इहां तो एवुं
स्थानक मने करी न वांठवुं कछुं, पण ‘कमारु उघारुवुं वासवुं नही’
एवुं कमारुनुं नाम तो मुखथीज देखातुं नथी; अने मने करी न वांठवुं
कछुं ते तो काम (विषय) जोगनो राग वधे तेथी कछुं ठे. ते चोथा
व्रतनो दोष देखारुयो ठे. जो कमारुने वास्ते ए स्थानक निषेधुं होय
तो प्रजुए एम केहेवुं जोइए के “ ए जग्या मने करी न वंठे; कारण के
कमारुथी हींसा आय तेथी दोष लागी पेहेलुं माहाव्रत जागे. ” पण
एम तो नथी कछुं. प्रजुए तो कामजोगनो राग वधे ए वास्तेज कछुं
ठे. हवे जुड ! कामजोगनो राग चित्रामणथी वधे के कमारुथी वधे ?
माझा हो ते वीचारी जोजो. वली त्यां चित्रामण तथा फुलमाझादिक
सर्व बोलनी जग्या मने करी न वांठवी कही, ते तो कामजोगना विकार
कारी चोरासी. जोगना आसनादिकनां चित्रामण मांड्यां होय ते
आश्री कही ठे; पण सेहेजनां चित्रामण होय ते जग्याए तो साधुने
उतरवुं सूत्र उववाइ मधे कछुं ठे. ज्यां पुरणजड चैत्यमां पृथ्वीशीला
ठे ते उपर प्रजु बीराज्या ठे. ते पाठः—

तस्सणं आसोग वर पायवस्स दृष्टा इसी पंधा सद्धीणे
एण्णं महं एगे पुढविसीला पट्टए पणत्ते विस्कंजा याम
उस्सेहिं सुप्पमाणे कएहे अंजणग घण कवाण कुवलय
इलधरकोसेवा आगास केस कखलगी खंजणं सिंगजेद
रिठय जंवफल असणक सण बंधण णीलुप्पलपत णिकरे
अयसिकुसुमं प्पगासे मरकत मसार कलित णयणकीय

રાસિવણે ણિદ્વઘણે અઠસિરે અયસય તલોવમ્મ સુરમે
 શ્દા મિય જસન્ન તુરગ ણર મકર વિહંગ વાલગ કિણર
 રુરુ સરન્ન ચમર કુંજર વણલય પડમલય જતચિત્તે આ-
 શ્મય રુય બુર ણવણીય તુલતુલ્લપાસે સિદ્ધાસણ સંઠાણ-
 સંઠીઐ પાસાશ્ઐ દરિસણિઘે અગ્નિરુવે પન્નિરુવે. ૭:

અર્થ:—તળ વલી તે અળ અશોક વળ પ્રધાન પાળ વૃક્ષની હેળ હેઠે
 શ્દળગારેક પંળ સ્વંધચી સળ વેગલેરો ઇળ શ્દાં મળ મોટો ઇળ ઇક પુળ
 પૃથ્વીશીલારુપ પળ પટ પંળ કહ્યો. વિળ પોહોલપણે આળ લાંબપણે ઝળ
 ઝંચપણે સુળ પ્રમાણપેત ઢે. તે કેવો ઢે:-કળ પૃથ્વીશીલાનો પટ કાલે વળે
 ઢે અંળ અંજન, તરવાર ઘળ મેઘ કળ કવાન કુળ લીલું કમલ હળ વલ-
 લેવને વલ્લ લીલું હોય આળ આકાશ કાલું કેળ મસ્તકની વેણ કળ કા-
 જલની કુંપલી સ્વંળ ગારુલાના ઝંળ સિળ જૈસના સીંગરાની પ્રજા રિળ
 રિષ્ટરત્ન જંળ જંબુ વૃક્ષનું ફલ અળ વીયાનું વૃક્ષ સળ સળના વૃક્ષના ફુ-
 લની ઘીંટણી ણીળ નિલોત્પલ કમલના ણિળ સમુદ્ર અળ અલસીનાં ફુલ
 ઇ સોલની જેવી કાલી લીલી પળ પ્રજાક્રાંતિ હોય તે સરલો પટ ઢે. મળ
 મરકંત રત્ન ૧, મળ હંડ્ર નિલમણી ૨, કળ કરુવંધ વ્યાગ્ર ૩, ઇળ આંચની
 કીકી ૪, ઇ ચારની રાળ રાસી સમુદ્રના સરલો વળ ણિળ ઘળો સતેજ
 અળ આઠ સુળા અયળ આરિસાના તળ તલાના જેવો સુંદાલો તથા તેજ
 સુળ અતિ રમણિક. શ્દળ વરગમા મિળ મૃગની જાત ૧, ઝળ વૃષજ ૨, તુળ
 અશ્વ ૩, ઇળ મનુષ્ય ૪, મળ મહ ૫, વિળ પંચી ૬, વાળ સર્પ ૭, કિળ
 વ્યંતર દેવ ૮, રુળ મૃગ ૯, સળ અષ્ટાપદ ૧૦, ચળ ચમરી ગાય ૧૧, કુંળ
 હાથી ૧૨, વળ વનનો લતા ૧૩, પળ પદ્મની લતા ૧૪, ઇ ચૌદ પ્રમુલ
 જળ ત્રાંતિરુપ ચિત્રામણ લખ્યા ઢે. આળ ચર્મનું વલ્લ ૧, રુળ પીંચું ૨, ૩,
 વુળ વનસ્પતિનું બુર ૩, ઇળ માંચળ ૪, તુળ અર્ક તુલ પ્રમુલના સરલો
 ફર્સ ઢે. સિળ સિંધાસનને સંળ સંસ્થાને સંસ્થીત ઢે. પાળ મનને પ્રસન્નકારી
 દળ દેસવા યોગ્ય અળ મનોહર પળ જુદાં જુદાં રુપ વીસે ઢે.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां एवी चित्रामणकारी, कलीए घुंटी, घटारीमठारी, एवा शीलाना वर्ण, रुप, गंध, स्पर्श वखाएया ठे अने अनेक प्रकारनां फुल बागमां ठे; एवा स्थानके प्रभु उतर्या ठे. ए मने करी न वंठवी, त्वारे कटपी केम ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो वीतराग ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! प्रभु तो वीतराग ठे, पण पासे साधु तो सरागी ठे ? तेमने चित्रामण सहितनुं काम केम कटपे ? वली ते बागमां बीजा साधु उतरता के नही ते कहो. प्रभुए तो संजोगनी रचना मांकी होय ते आश्री मने करी न वांठवी कही, पण कमारु वासवा उधारवानुं तो नाम नथी. वली आ पाठ द्वारे (वांसे) जे कमारु उत्थापे ठे तेने कहीये के, त्यां तो एटला बोख सहित जग्या न वांठवी कही ठे; पण कमारु वासवा उधारवानुं तो नाम नथी. तमारी केहेणोने लेखे तो कमारु होय ते जग्यामां उतरवुंज न जोइए. हवे तेरापंथी कमारुने उत्थापे ठे, पण पोताने तो अंधारुं ठे; केम के कोठानां अने आखीयांनां कमारु उधकावीने आहार ले ठे.

हवे जुठ ! कमारु उधारवुं नही, त्वारे ए कमामीयां उधकावीने आहार लेवो क्यां कह्यो ठे ? जो चुलीयाथी जीवनी हींसा मानो तो (कमारुथी मोटा जीव उंदरादिक मरता हशे, तो) कमामीयांथी नाना जीव कंथवादिक मरताज हशे. हवे प्रभुनो एवो तो मार्ग नथी के, मोटा जीवने न मारवो अने नाना जीवने मारवो. ए रीतो तो तमारीज देखीए ठीए के, नाना बारणानो आगार. ए लेखे तो कमारु पण उत्थापाय नही. हवे जो कमारुमां पाप अने कमामीयां निर्दोष होय तो श्री ऋषजदेव जगवानना साधु तथा महाविदेह क्षेत्रना साधु, जेमनो पांचसो धनुष्यनी अवगाहना हती, तेमनो कायांना प्रमाणमां दरवाजा सरीखां कमामीयां हशे. एवां मोटां कमामीयां खोलावीने आहार लेता, तेमनां तो महाव्रत ज्ञाग्यां नही अने मोह गया. वली पण एवो रीत अनंता मोह जाशे. त्वारे हवे तेमनां कमामीयांथी तो हमणांनां कमारु पण

नाहानां ठे. तेथी माहावृत केम जागे ? ए न्याये प्रजुए तो कमारु वज्युं नथी. तमेज त्रमबुद्धिथी आल यो ठो.

वली तमे कमारु तो उत्थापो ठो, पण एम नथी वीचारता के, कमारुथी हिंसा थशे तो कमानीयांथी पण थशेज. वली सूत्रमां तो कमारु अने कमानीयां जुदां नथी कहां. जो कमारु वज्युं हशे तो कमानीयां पण वज्यां हशे. जेम “संजोएस मणुसाणुं जाव लोगंमि इत्तीउ” इत्यादिक. जेम सूत्र दसवैकालीक तथा उत्तराध्ययनना बीजा अध्ययने आठमा परिसामां तथा बीजा सूत्र-पाठमां, साधुने स्त्रीनो संघटो वज्यो तेमां नानी मोटी सर्व स्त्री आवी गइ, तेम कमारुमां नानां कमानीयां अने मोटां कमारु बनेना दोष सरखा ठे. जो मोटाथी व्रत जंग थाय तो नानाथी केम न थाय ? पण तमोने वर्तमान काले जला आहारनी अंतराय पने अने सारी वस्तु दुध, दही, घृतादिक कमानीयां खोला-व्या विना मले नही तेथी तमे कमानीयांनी स्थापना करी देखाय ठे; केमके श्री वीतरागदेव, साधपणुं अने जीवदया क्यारे आमां आवे ? तेथी जीजना स्वादने अर्थे कमानीयांनी स्थापना करीने कमारुने उत्थापो ठो. तेथी तमारी केहेणी अने रेहेणी जुदी जुदी दीसे ठे. प्रजुए तो साधुने के आरजाने एकेने कमारु वज्यां नथी. वली स्थिवर कस्पी साधुने कमारु उधारुवा वासवानी स्थापना नथी. तेनी शाख सूत्र सु-यगमांग प्रथम श्रुतष्कंधना बीजा अध्ययने, जीनकटपी साधुने चार बोख वज्यां ठे. ते पाठः—

एगे चरे छाण मासणे, सयणे एगे समाहिएसिया;

निरखु उवधाण विरिए, वइगुते अखत्त संवुमे ॥ १२ ॥

णोपीहे णाव पगुणे-दारं, सुन्नघरस्स संजए;

पुठेण उदाहरेवयं, एसमुत्ते णोसंथरेत्तणं ॥ १३ ॥

जत्तंमिए अणान्ते, समविसमाइ मुणी-दियासए;

चरण अदुवावि जेरवा, अदुवा तत्त सरिसि वासिया ॥ १४ ॥

तिरिया मणुयाय दिवग्गा, उवसग्गा तिविहाहियासिया;
लोमादीयं-नहरिसं, सुन्नागारगते महामुणी ॥ १५ ॥
नोअजिकंषेव जीवियं, नाविय पूयणं पढएसिया;
अव्वत्त मुविंति जेरवा, सुन्नागार वस्स जिक्खूणो ॥ १६ ॥

अर्थः—एण एकाकी (द्रव्यथी एकल विहारी, ज्ञावथी राग द्वेष रहित थका) चण विचरे, ठाण स्थानके काउसग्ग एकलो करे, माण आसने पण राग द्वेष रहित थका बेशे, सण सुवे तोपण एकाकीपणे रहे णट्ठे ते क्रिया समाधि करे ते एकलोथको होय, जिण साधु शुरू आहारनो लेणहार उण उपध्यान तपने विषे विण बल वीर्यनो फोरवणहार वण विमासीने बोलणहार अण मन संजम स्थीर करतो होय संण संवर सहित साधु. णोण कोइ सयणादिक कारणे सुंनो घरमां रह्यो साधु घर द्वार ढांके नही, पंण तेम द्वार उघामे पण नही सण जिनकटपी साधु. पुण कोइए धर्म पुठयां थकां उण सावद्य वचन न बोले, जिनकटपी निर्वद्य पण न बोले, एण ज्यां रहे त्यां कचरादिक प्रमाजें नही, णोण तृणादिक पाथरे पण नही. ए आचार जिनकटपीनो ठे. जण चारित्रीयो ज्यां सूर्य आथमे त्यांज रहे. अण परिसह उपन्ये आकुल चित्र रहित सण सज्यादिक अनुकुल प्रतिकुलादिक मुण सुनीश्वर संसार स्वरूपना जाण समताए खमे चण पंखी आदिना दंस मसादिक. अण वलो जेण सिंहादिक बीहामणा जीवना कीधा अण अथवा तण (त्यां) सुने घेरे सण सर्प विंठीना दीधा उपसर्ग सहे. तिण तिर्यचना मण मनुष्य संबंधीना अने दिण देवतादिकना उण उपसर्ग (परिसह) सहे. तिण ए त्रण प्रकारे क्रोधना अजावे कमाए करी अहियाशे. लोण परिसह देखीने उकांठो न चमे, जयकारी पण न थाय. सुण साधु सुना घरने विषे रेहेतो उपलक्षणथी पर्वतादिकने विषे स्थित थको मण जे एम न करे ते जिनकटपादिक महामुनी. नोण नही ते चारीत्रीयो जे उपसर्ग पीरयो थको अण वंठे जिवोत्व अने मर्ण. परिसह सहे, नाण न थाय पूण

परिसहने सही पुजानो प० अजिह्वाषी. अ० आत्माने विषे सु० परिसह उपजे ते केवा ज्ञे० ज्ञयकारी पिशाचादिकना सु० सुना घरने विषे रह्याने ज्ञि० चारित्र्याने जीवीत मर्णनी बान्ढा रहित, एवा साधुने उपसर्ग सेहेतां सोहेला थाय.

ज्ञावार्थः—इहां एम कह्युं के, स्थिवरकदपीपणुं ठोकीने जिनक-दपीपणुं आदरे तेवारे ए चार बोल ठोके. प्रथम तो कमारु वासे नही, बीजे बोले पुठया ठतां प्रश्ननो उदाहरण करे नही, त्रीजे बोले जग्घा-मां (पुस) कचरो काढे नही, अने चौथे बोले त्रणादिक पाथरे नही; ए चार बोल जिनकदपीपणुं आदरे तेवारे ठोके. हवे जुठ ! स्थिवरकदपी-पणे पूर्वोक्त चार बोल करता हता त्यारे ठोरुया कहा. जो न करता होत तो ठोकेज शुं ? काहा हो ते विचारी जो जो. प्रजुए तो कमारु वासवा उधारुवानी ठाम ठाम विधि कही ठे. ठतां तेमनां वचन उथा-पीने कमारु वासवुं उधारुवुं निषेधे ठे तेमने असत्य-ज्ञाषी जाणवा.

वली तेरापंथी कहे ठे के, साधुने चसमा राखवा वज्या ठे. ते बाबत प्रश्न व्याकरण सूत्रनुं जुठुं नाम ले ठे. ते पांचमा संवर द्वारनो पाठः—

एयावि अय तजय तंव सीस कंस रयय जाव रुव मणि
मोत्ताधार पुडक संष दंत मणि सिंगे सेलं काय वरं चेल
चमपत्ताई महारिहाई परस्स अच्चोववाय लोचजणणाई
परियट्टुं गुणवयो ॥

अर्थः—ए० वली न लेवुं ते शुं-अ० लोह त० तरवु तं० त्रांवु सी० सीसुं कं० कांसुं र० रुपुं जा० प्यावत् रु० रुपुं, सोनुं म० चंद्रकान्तादि मणी मो० मोतीद्वार पु० ठीप, संपुट, सं० शंख प्रसिद्ध दं० हाथीनो प्रधान दांत अथवा दातनी निपनी म० मणी सं० सिंग से० पाषाण क० काच व० प्रधान चे० वस्त्र प्रधान च० चामरुं, एटला संबंधिया जे पात्र म० (महरय) बहु सुख प० अनेराने लेवा ज्ञाणी अ० एकाग्र चित्तना कर-

ણહાર છોડી લોઝના ઉપજાવણહાર પડે પરાવર્તિવા અથવા પરિગ્રહવા ન કહ્યે ગુણ તે ગુણવંતને.

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં તો સાધુને કાચનાં, પાષાણનાં અને ચામડાનાં વસ્ત્ર પાત્ર વર્જ્યાં છે; પણ ચરમાનું તો નામે નથી. તમે સૂત્રનું જુઝું નામ કેમ લ્યો છો? લોહ, કથીર, તાંબુ, સીસું, કાંસું, સોનું રૂપું, પ્રમુખ ધાતુ તો કોઈ પણ સાધુએ રાખવી નહીં, સૂત્રમાં ઠામ ઠામ વર્જી છે; અને અહીંયાં તો એટલી જાતનાં પાત્રાંજ વર્જ્યાં છે. ચરમા કયા સૂત્રમાં વર્જ્યાં છે તે પાઠ વતાવો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ કાચ પાષાણનાં પાત્રાં વર્જ્યાં તેમ કોઈ પણ ઉપગર્ણ ન રાખવાં. જેમ સોનાની વીંટી ન રાખવી, તેમ સોનાની મરકી, કંઠી પણ ન રાખવી.” એવા અઠતા દ્રઘાન્ત આપે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સોનું પ્રમુખ સાત ધાતુ તો સૂત્રમાં ઠામ ઠામ વર્જીજ છે, પણ અહિંયાં તો એટલી જાતનાં પાત્રાં વર્જ્યાં છે; અને તમે તો કહો છો કે, કાચ પાષાણનાં પાત્રાં વર્જ્યાં તેમ કોઈ પણ ઉપગર્ણ ન રાખવાં; તેમ ચરમા પણ કાચ પાષાણના છે. ત્યારે જુઝ ! હે દેવાનુપ્રીય ! રૂઢાં તો કપડાનાં અને ચામડાનાં પાત્રાં પણ વર્જ્યાં છે. તમે કપડાનાં બીજાં ઉપગર્ણ કેમ રાખો છો ? વલી કપડાની અંગરણી, પાઘડી, દોઢરુ, સુચણ પ્રમુખ સાધુને વર્જ્યાં છે. હવે તમારી કેહેણોને લેલે કપડાના ચોલપટા મુહપત્તી આદિ બીજાં પણ ઉપગર્ણ ન રાખવાં જોઈએ. હે દેવાનુપ્રીય ! જે રીતે સૂત્ર-પાઠમાં કહ્યું હોય તે રીતે અર્થ કેહેવો જોઈએ. તમે મતના લીધે, હરેક જગ્યાએ, આવી આવી કુયુક્તિ કેમ લગામો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ કપડાનાં તથા ચામડાનાં તો પાત્રાંજ વર્જ્યાં છે, અને કાચ, પાષાણ તો સર્વથા વર્જ્યાં છે. માટે કાચ પાષાણનાં કાંઈ પણ ઉપગર્ણ ન રાખવાં. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અહિંયાં તો સર્વ સોલ તથા સત્તર જાતનાં પાત્રાં વર્જ્યાં છે. તમે ચરમા નિષેધવાને વાસ્તે કહો છો કે, કાચ, પાષાણ સર્વથા વર્જ્યાં છે. ત્યારે તમે હિંગલો, હરુતાલ કેમ રાખો છો ? એ પણ પૃથ્વીકાયની જાત છે, પાષાણ છે. તમારે

लेखे तो ए पण न राखवां जोइए. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, अमे तो हिंगलो, हरताल अचित (वाटेलां) राखीए ठीए. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! चश्मो पण क्यां सचित ठे ? जेम हिंगलो, हरताल राखे ठे तेमज चश्मा राखे ठे. वली काचमां, पाषाणमां, पाणीमां अने तेलमां मोंडुं देखे तो अतिचार कह्यो ठे. ते मोंडुं देखवाने काच तो ठामठाम वज्यो ठे, पण पानां वांचवाने चश्मो तो राखवो क्यांय वज्यो नथी.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ चश्मा विना अक्षर न सुजे तेने सामा त्रण हाथ ठेठे उज्जाने कीमी, कंथवादिक जीव शी रीते सुजे ? तेवाने तो आहार, पाणी लेवा जवुं तथा विहार करवो कटपे नही. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जो चश्माथी सुजे तो आंधलाने पण सुजवुं जोइए. चश्माथी तो नाना अक्षरनो मोटो देखाय, अने तेथी करी घणी वार वांचतां नजर न ताणवी पने तेथी चम्बे ठे. तेवारे तेरापंथी वली कहे ठे के “ नाना अक्षर चश्मा विना न देखाय तो नाना जीव मार्गमां शी रीते सुजे ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सूत्रना अर्थनुं नाना अक्षरनुं पानुं सामात्रण हाथ आधुं राखे तो तमाराथी पण वंचाय नही; अने अक्षर न वंचाय त्यारे कीमी, कंथवादिक जीव तो घणा नाना ठे, ते सामा त्रण हाथ ठेठे उज्जायका शी रीते सुजे ? तमारी केहेणीने लेखे तो तमने पण आहार, पाणी लेवा जवुं तथा विहार करवो कटपे नहि; कारणके तमने सामात्रण हाथथी अक्षर तो सुजे नही. हवै तमे विहार करोठो तथा आहार पाणीने वास्ते जाउं ठो, ते तमारी केहेणीने लेखे तो तमे पण श्री वीतरागदेवनी आज्ञा बाहार ठो.

हे देवानुप्रीय ! एवा खोटा चोज लगावीने अणसमजु जीवोना घटमां घोचा केम घालो ठो ? जीव तो चेतनपणाथी हाखे चाखे ठे, तेथी सामा त्रण हाथ ठेठेथी देखाय ठे; पण अक्षर तो (जरु) स्थिर ठे, तेथी सामा त्रण हाथ ठेठेथी सुजे नही. वली तमे कह्यो ठो के “ जीवादिक न सुजे तेथी हालवुंज नही. ” त्यारे चार स्थावरनी अवगाहना जघन्य उत्कृष्टी आंगुलना असंख्यातमा ज्ञागे ठे, त्रण विग्लेंद्रिनी अ-

वगाहना जघन्य तो आंगुलना असंख्यातमा जागे ठे अने पंचेन्द्रिणी पण अवगाहना जघन्य तो आंगुलना असंख्यातमा जागे ठे. तेना जीव, वरुनां बीज तथा सरसवना दाणा प्रमुख, मार्गमां धुलमां पड्या देखाय नही, तेथी तमारी केहेणीने लेखे तो चालवुं न जोशए; पण जगवंते तो कष्टुं ठे के, जयणायी चालतां पाप कर्म बंधाय नही. तमे मतना सोधे, चश्मा निषेधवाने वास्ते एवी कुयुक्ति लगावो ठो.

तेवारे वली तेरापंथी कहे ठे के, “सूत्रमां जगवंते चश्मो राखवो क्यांय कखो नथी, माटे राखवो नही.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सूत्रमां तो साही, हींगलो, हरताल, सफेतो, लेखण, पीठी, पाटीयां, सूत्रनी सखेली प्रतो अने पोथीने बांधवानी दोरीउ इत्यादिक क्यां राखवां कहां ठे ते बतावो. सूत्रमां कव्हा विना राखो ठो ते तमारी केहेणीना लेखे तो तमे जगवंतनी आज्ञा बाहार ठो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो तमे पण राखो ठो. एम कहे ठे तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अमे तो चश्मो पण राखीए ठीए, तेमज पोथी प्रमुख सर्व ज्ञाननां उपगर्ण साही, लेखण अने हिंगलो प्रमुख पण राखीए ठीए, ते यथायोग्य समजीने राखीए ठीए; कारण के सूत्रमां पांच व्यवहार मानवा कव्हा ठे. शाख सूत्र व्यवहार उद्देशे दसमे. तथा जगवती सूत्र शतक आठमे उद्देशे आठमे. ते पाठः—

कइ विहेणं जंते ! वव्हारे पं० ? गो० ! पंचविदे वव्हारे पं० तं० :—आगमे १ सुए २ आणा ३ धारणा ४ जीए ५. जहासेतठ आगमेसिया आगमेणं वव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतठ आगमेसिया जहासेतठ सुएसिया सुएणं वव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतठ सुएसिया जहासेतठ आणासिया आणाएवव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतठ आणासिया जहासेतठ धारणासिया धारणाएवव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतठ धा-

રણાસિયા જહાસેતઢ જીણસિયા જીણવવહારંપઠવેઢા.
 ઇચ્છેઈહિયં પંચહિંવવહારંપઠવેઢા. તં૦ આગમેણં ૧ સૂ-
 ણં ૨ આણાણ ૩ ધારણાણ ૪ જીણં ૫ જહાજહાસે આ-
 ગમે ૧ સૂણ ૨ આણાણ ૩ ધારણા ૪ જીણ ૫ તહાતહા
 પઠવેઢા. સેકિમાહૂ જંતે ! આગમવલિયા સમણાનિગ્ગંથા
 ઇચ્છેઈયં પંચવિહંવવહારં જયાજયા જહિંજહિં તયાતયા ત-
 હિંતહિં અણિસ્સિ ડવસિયં સમ્મંવવહારમાણે સમણે નિગ્ગં-
 થે આણાણ આરાહણ જવઙ્ ॥

અર્થ:—પૂર્વવત. જુઠ પ્રશ્ન બીજે પાંને ૧૭૧ મેં.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે આ પાઠમાં તો આગમવ્યવહાર માનવો કહ્યો.
 તીર્થંકર, ગણધર, કેવલી, મનપર્યવ જ્ઞાની, અવધજ્ઞાની, ચૌદ પૂર્વધારી
 અને દસ પૂર્વધારી, ઇટલાને આગમવ્યવહારી કહીયે. તેમની આજ્ઞા
 પ્રમાણે વર્તવું; હવે તે આગમવ્યવહારો ન હોય તો તેમનાં પરુપ્યાં સૂત્ર
 (તે સૂત્રવ્યવહાર) પ્રમાણે વર્તવું. ૧ હવે સૂત્રમાં બોલ્લનો જે નિર્ણય ન
 હોય તે આજ્ઞાવ્યવહાર પ્રમાણે કરવો. ૨ આજ્ઞા દેવાવાલો ન હોય તો
 ધારણાવ્યવહાર માનવો. (જેમ ધારણા હોય તેમ કરવું); ૪ અને
 ધારણા ન હોય તો પાંચમો જિતવ્યવહાર માનવો (જેમ વઠેરા કરતા
 હોય તેમ કરવું). ૫ એ પાંચ વ્યવહાર માનતો થકો આજ્ઞાનો આરા-
 ધક થાય કહ્યું.

હવે જુઠ ! સૂત્રમાં જે બોલ્લનો નિર્ણય ન કર્યો હોય તે પાંચમા
 જિતવ્યવહારે માનવો. જેમ વઠેરા કરતા આઠવા તેમ કરતો થકો
 આજ્ઞાનો આરાધક થાય કહ્યું. ત્યારે જુઠ ! હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્ર, પોથી,
 સાહી, હીંગલો, હરતાલ અને લેખણ પ્રમુખ સર્વ બોલ્લનો “ સાધુએ રા-
 યવું કે ન રાચવું, ” એવો સૂત્રમાં નિર્ણય કર્યો નથી; અને દેવહીંગણિ
 ક્રમાશ્રમણ, જગવંતને સત્તાવીસમે પાટે થયા તેમણે સૂત્ર સરુપ્યાં ત્યાર
 પઠી સાહી, હીંગલો અને ચરમા પ્રમુખ જ્ઞાનનાં ડપગર્થ; સાધુ સચવા

લાગ્યા. વાસ્તે સર્વ જ્ઞાનનાં ઉપગર્ણ રાખવાં તે જિતવ્યવહારમાં છે; અને જ્યારે સૂત્રવ્યવહાર ન હોય ત્યારે જિતવ્યવહાર માનવાની જગવંતની આજ્ઞા છે. એ ન્યાયે ચશ્મા, હિંગલો, સાહી, હરતાલ, લેખણ, પોથી અને પાના પ્રમુખ સર્વ જ્ઞાનનાં ઉપગર્ણ સૂત્રમાં નથી કહ્યાં, ઢતાં અને રાખી દીધાં; પણ તમે ચશ્મા તો ડાળાપો ઢો અને સાહી, હિંગલો, લેખણ, પોથી, પાનાં પ્રમુખ ઘણી વસ્તુ સૂત્રમાં કહ્યાં વિના રાખોઢો. એ ચશ્મા જિતવ્યવહારમાં છે તેને મતના લીધે ડાળાપોને તમે સાધુ માંથે જુઢાં આલ ડોઢો.

વલી તેરાપંથી, કમારુ વાસવા ડધારુવાની તથા ચશ્મો રાખવાની જગવંતની આજ્ઞા છે તે તો, જગવંતનાં વચન ડાળાપોને નિષેધે છે, અને ગ્રહસ્થીના ધેરે બેસવું સ્થાપે છે; પણ જગવંતે, ગ્રહસ્થીના ધેરે બેસે તેને સાધપણાથી ગ્રહ કહ્યો છે. જ્ઞાન સૂત્ર દસવૈકાલીક અધ્યયન ઢછે. તે ગાથા:-

દસ અઠય ઢાણાઈ, જાઈ વાલો વિરચઈ;

તઢ અન્નયરે ઢાણે નિગંથા તાઢ ખસસઈ ॥ ૭ ॥

વયઢકં કાયઢકં, અકપ્પો ગિહિજાયણં;

પલિયંક નિસિચ્ચાય, સિણાણં સોજ વચ્ચણં ॥ ૮ ॥

અર્થ:-૬૦ દસ અને અઠ આઠ એમ અઢાર ઢાળ સ્થાનક જાળ જે વાળ અજાણ વિળ વિરાધે તળ તે અઢાર સ્થાનક માંદીલું અળ અનેરું કોઈએક ઢાળ સ્થાનક વિરાધતે થકે નિળ નિગંથપણાથી તાળ તે જળ ગ્રહ થાય. હવે તે અઢાર સ્થાનક કહે છે:-વળ વ્રત ઢ કાળ કાય ઢ અળ અ-કલ્પનિક વસ્તુ ગિળ ગ્રહસ્થીનાં જાજન થાલી પ્રમુખે પળ પલંક (ઢો-લીઢ) નિળ કારણ વિના ગ્રહસ્થીના ધેરે બેસવું તે સિળ સ્નાન અને સોળ વિજુષા (શરીરની શોજા) વળ વર્જવાં. એ ૧૦ સ્થાનક.

જાવાર્થ:-હવે જુઢ ! આ પાઠમાં કહ્યું કે, અઢાર માંદેલો એકે બોલ સેવે તેને સાધપણાથી ગ્રહ કહીયે. તેમાં સોલમો બોલ ગ્રહસ્થીના ધેરે બેસવાનો છે. તેનું વર્ણન ૫૭ મી ગાથાથી ૬૦ મી ગાથા સુધી છે. ત્યાં ગ્રહસ્થીના ધેરે બેસવાથી સાધુને જે ઢોષ ડપજે તે કહ્યા છે. તે ગાથા:-

गोयरग्गा पविष्ठस्स, निसिच्चा जस्स कप्पइ;
 इमेरीस मणायारं, आवच्चइ अबोहियं ॥ ५७ ॥
 विवत्ती बंजचेरस्स, पाणाणंच वहे वहो;
 वणिमग्ग पम्भिघाउं, पम्भिकोहो अगारिणं ॥ ५८ ॥
 अगुत्ती बंजचेरस्स, इब्बिउंवावि संकमं;
 कुसील वट्ठणं ठाणं, दुरउं परिवच्चए ॥ ५९ ॥
 तिन्ह मन्नय रागस्स, निसिच्चा जस्स कप्पइ;
 जराए अज्जिज्जूयस्स, वाहियस्स तवस्सिणो ॥ ६० ॥

अर्थः—हवे सोलमुं स्थानक कहे ठे. गो० गोचरी प० गयां
 अकां नि० ग्रहस्थना घरने विषे बेसवुं ज० जे यतिने क० कट्टे तेतो
 बेसे, पण जे यतिने बेसवुं न कट्टे ते बेसे तो तेने इ० एवो म० अना-
 चार खागे अने आ० पामे अ० मिथ्यात्वनुं फल ॥ ५७ ॥ वि० विनाश
 थाय बं० ब्रह्मचर्यनो. अने पा० प्राणीनो व० वध पण थाय. (त्यां
 यतिने ग्रहस्थना घरने विषे बेसतां आधाकरमी प्रमुख आहार नीप-
 जवानो संजव ठे तेथी). व० संयमनो पण वध थाय. व० त्यां जिह्वाचरने
 प० अंतराय पके. प० त्यां यति उपर क्रोध उपजे अ० ग्रहस्थने (घरना
 धणीने) ॥ ५८ ॥ अ० नव वाम ज्ञांगे बं० ब्रह्मचर्यनी. इ० स्त्रीने पण
 सं० शंका उपजे. कु० कुशील व० वधवानुं ठा० स्थानक (ग्रहस्थने
 घेरे बेसवुं ते) दु० दुरथी प० वर्जे ॥ ५९ ॥ हवे ग्रहस्थीने घेरे बेसवुं
 जे यतिने कट्टे ठे ते अधिकार कहे ठेः—ति० ए त्रणमां कोइ एक
 यतिने नि० ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं ज० जेने क० कट्टे ते कहे ठे. ज०
 गढपणे पराजव्यो होय ते यतिने वा० रोगी यतिने अने त० तपस्वीने,
 ए त्रण प्रकारना यतिने ग्रहस्थना घेरे बेसवुं कट्टे ॥ ६० ॥

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां जगवंते, ग्रहस्थीना घेरे बेसे
 ते साधुसे आठ अवगुण मोटका कहा. तेमां मिथ्यातनुं फल पामे.

બ્રહ્મચર્યનો વિનાશ થાય ૧, પ્રાણીનો વધ થાય ૨, ગ્રહસ્થી ધન કણ્ઠકા, લીલોત્રી, પાણી વીગેરે આથું પાતું કરી આધાકર્મી આહાર નિપજાવે તો પ્રાણીનો વધ થાય, તેવારે સંજમનો પણ વધ થાય ૩, નિહાચરને અંતરાય પડે ૪, ઘરનો ધણી ક્રોધ કરે ૫, બ્રહ્મચર્યની વાત જાગે ૬, સ્ત્રીને શંકા નપડે ૭, અને કુશીલ વધવાનું ઠામ છે ૮. એ આઠ દોષ જાણીને સાધુ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું દુરથી વર્જે, અને અપવાદમાર્ગમાં ત્રણ જણાને ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું કલ્પે કહ્યું. તેમાં એક તો જરાએ કરી પરાજવ્યો (બુઢો સ્થિર) તેને, એક વ્યાધિગ્રાને (રોગીને) અને એક તપશ્વીને. એ ત્રણ વીના વીજો ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તો તેને સાધપણાથી ત્રષ્ટ કહ્યો છે. તમે પોતાના સ્વાર્થને વાસ્તે ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું કેમ સ્થાપોઢો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “એતો ગોચરીએ ગયાંથકાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું નહીં તે આશ્રી કહ્યું છે; અને અમે તો ધર્મ-ઉપદેશ દેવાને વાસ્તે મોટા ઘરોમાં પડાવાલી બાઈડને તથા રજપુતોના રાવલામાં વલાણ સંજલાવવાને જણે ઢીએ તથા હાટોમાં નતરીએ ત્યારે બાઈડને વલાણ સંજલાવવા માટે ગ્રહસ્થીના ઘેરે જડને બેસીએ ઢીએ. એ તો ધર્મ વધારવાનું કારણ છે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સ્હેજે ગોચરીએ ગયાંથકાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તોય સાધપણાથી ત્રષ્ટ કહ્યો છે, ત્યારે (નદીરીને) જાણી જોડને તો જણે બેસવું કલ્પેજ કેમ ? જેમ ગોચરીએ ગયાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યું છે તેમ ઉપદેશ દેવો પણ વર્જ્યો છે. શાલ્વ સૂત્ર ગ્રહતુકલ્પ ઉદ્દેશે ત્રોજે. તે પાઠ:—

નોકપ્પણ નિગંથાણંવા ૨ અંતરાગિહંસિવા ચિઠ્ઠિત્તેવા નિસિહત્તેવા તુયટ્ટીત્તેવા નિદાહત્તેવા પયલાહત્તેવા અસણંવા ૪ આહારમાહરિત્તેવા ઉચ્ચારંવા ૪ પરિઠવિત્તે સંચાયંવા કરિત્તે જાણંવાજ્ઞાહત્તેવા કાનસગંવા ઠાણંવાઠાહત્તેવા ॥ અહપુણ એવં જાણેજ્ઞા વાહિએ એરે તપસો હવલે કિલંતે જરાજુસે જજરિએ મુઢેજ્ઞવા પવનેજ્ઞવા એવંસે કપ્પણ

अंतरागिहंसि चिष्टित्तएवा जाव छाणंवा छाइत्तए ॥ नोक-
प्पइ निग्गंथाणंवा १ अंतरागिहंसिवा जाव चउग्गाहंवा
पंचगाहंवा आइखित्तएवा विजावित्तएवा कीट्टीत्तएवा पवे-
इत्तएवा ननढ एगनाएएवा एगवागरेणवा एगगाहाएवा
एग सिलोएणवा सेविए ठिच्चा नोचेवणं अठिच्चा ॥ नो-
कप्पइ निग्गंथाणवा २ अंतरागिहंसि इमाइं पंचमहव-
याइं सब्जावणाइं आइखित्तएवा विजावित्तएवा किट्टित्त-
एवा पवेइत्तएवा ननढ एग नाएणवा एगवागरेणवा
एगगाहाएवा एगसिलोएणवा सवियठिच्चा नोचेवणं
आठिच्चा ॥ २३ ॥

अर्थः—नो० न कट्टे नि० साध साधवीने अ० ग्रहस्थना घरने
विषे चि० उजुं रहेवुं नि० बेसवुं तु० सुवुं नि० निंझा लेवी प० विशेष
निंझा लेवी अ० असन, पाणी, खादिम, स्वादिम, ए चार आ० आहार
करवो उ० वमीनीत १, लघुनीत २, बलखो ३, अने नाकनो मेल ४ प०
परठववो स० सजाय करवी चा० ध्यान ध्यावुं का० काउसग्ग ठा०
ठाववो. अ० हवे वली ए० जो एम जा० जाणे वा० रोगी थे० स्थिर
त० तपस्वी दु० दुर्बल कि० किलामना पामी ज० जराए जुनो ज० ज-
र्जरी देहे मु० सुर्वा पामी प० पमत्तो होय ए० तेने क० कट्टे अ० ग्रह-
स्थीना घरने विषे चि० उजुं रहेवुं, बेसवुं, सुवुं जा० यावत् ठा० काउस-
ग्ग ठा० इरियावही पमिकमवी. नो० न कट्टे नि० साध साधवीने अ०
ग्रहस्थीना घरने विषे बेसोने जा० यावत् च० चार गाथा प० पांच गाथा
आ० कहेवी वि० जुदी जुदी कथवी को० विस्तारे केहेवुं (प्रश्नव्याक-
रणां गुण कक्षा ते), प० विशेषे केहेवुं (माहाव्रतनां फल निर्जरानां
फल मुक्तिपद प्राप्तवा), न० पण एटवुं विशेष ए०ना० एकज न्याय
द्रष्टान्त कहे ए०वा० एकज प्रश्नोत्तर कहे ए०गा० एकज गाथा कहे

ए० सि० एकज श्लोक कहे; से० ते पण ठि० उज्जा रहीने, पण नो० नही अ० बेसीने कहे. नो० न कट्पे नि० साधसाधवीने अ० घरवचाले बेसीने इ० ए० पांच माहाव्रत स० पचीस जावना सहित आ० केहेवां, वि० अर्थ जुदा जुदा कथी प्राणातिपात वेरमणादिक कि० विस्तारी केहेवा (प्रश्नव्याकरणमां गुण कह्या ते), प० विशेष केहेवा (मुक्तिपद पामवा रूप माहाव्रत (निर्जरा) नां फल), न० पण एट्ठुं विशेष ए० ना० एकज न्याय द्रष्टान्त ए० वा० एकज प्रश्नोत्तर ए० गा० एकज गाथा ए० सि० एकज श्लोक केहेवो; से० तेपण ठि० उज्जा रहीने; नो० पण बेसीने न केहेवो.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां श्री वीतरागदेवे एम कह्युं ठे के, साधसाधवीने ग्रहस्थीना घेरे उजुं रेहेवुं १, बेसवुं २, सुवुं ३, निद्रा लेवी ४, विशेष निद्रा लेवी ५, अस्नादिक चार आहार करवा ६, उच्चारपात्तवण खेळ परठववां ७, सज्जाय करवी ८, ध्यान करवुं ९, अने काउसग करवो १०, ए दस काम ग्रहस्थीना घेरे जइने करवां नही; अने अपवाद मार्गमां बुढो (स्थिर), रोगी तथा दुर्बल होय, मुर्छा आवती होय अने हेठो पन्तो होय तेने ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं कट्पे. वली आगल आ पाठमांज एम कह्युं ठे के, ग्रहस्थीना घेरे चार पांच गाथा केहेवी नही, पांच माहाव्रत पण केहेवां नही, तेम पांच माहाव्रतनी पचीस जावना पण केहेवी नही. कदाचित कोइ पुढे तो एक प्रश्नो उत्तर देवो तथा एक गाथा अथवा एक श्लोक केहेवो; ते पण उज्जा रहीने केहेवो, पण बेसीने केहेवो नही. ए जुठ ! जगवंतनी तो आझा एवी ठे के, ग्रहस्थीना घेरे काम पन्थां केहेवुं पने. तो एक श्लोक के गाथा उज्जा रहीने केहेवी; पण बेसीने कहेवानी आझा नथी. त्वारे घणी वार ग्रहस्थीना घेरे बेसीने उपदेश देवो क्यां थकी ? तमे प्रजुनां वचन उत्थापीने ग्रहस्थीना घेरे बेसीने वखाण वांचवुं तथा उपदेश देवो केम स्थापो लो ?

तेवारे तेरापंथी, ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं स्थापवाने ! अर्थे एम कहे

ઠે કે “ સૂત્ર દસવૈકાલીકમાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તો સાધપણથી ત્રષ્ટ કહ્યો, અને આ વ્રહ્મતકલ્પના ત્રીજા ઉદ્દેશામાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યું તે અંતર ઘર કહ્યું ઠે. તે અંતર ઘર તો રસોડ કરે તેને, તથા ધણી ધણીથી સુવે તે મેહેલાત તથા ઝરના પ્રમુખ જિંતર જગ્યાને કહીયે. તે અંતરઘરમાં તેર બોલ કરવા વર્જ્યા ઠે, પણ પરસાલ (વરસાલી) માં, ચોકમાં, કચેરીમાં અને અઘાયલી (એકાન્ત) જગ્યામાં બસું રહેવું, બેસવું તથા ઉપદેશ દેવો નથી વર્જ્યો. ” એમ પોતાના સ્વાર્થને અર્થે ઓટા અર્થ કરે ઠે તેનો ઇત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જે જગ્યામાં સુખે સમાધે સાધુને બેસવું વર્જ્યું, તેજ જગ્યામાં બુઢા સ્થિવરને, વ્યાધિરોગીને તથા તપસ્વીને ઝજા રહેવાનો, બેસવાની, સુવાની, ચાર આહાર કરવાની, વમ્બીનીત લઘુનીત પ્રમુખ પરઠવવાની જાવત્ તેર બોલ કરવાની આજ્ઞા ઠે. હવે જુઢ સ્થિવર, રોગી અને તપસ્વી, ગ્રહસ્થીના ઘેરે રસોડ કરવાની જગ્યામાં, સુવાના મેહેલામાં, સેજ્યામાં, તથા જિંતર-ઝરના પ્રમુખમાં આહાર પાળી કરે તથા વમ્બીનીત લઘુનીત પરઠવે કે અઘાયલી જગ્યામાં પરઠવે તે કહ્યો.

તેવારે તેરાપંથી પણ કહે ઠે કે “ અઘાયલી જગ્યામાં, જિંતાદિકને ઝઠે તથા નોહોરા પ્રમુખમાં આહારાદિક કરે તથા લઘુનીત, વમ્બીનીત પરઠવે; પણ રસોડ તથા સુવાની જગ્યામાં તો સ્થિવર, રોગી અને તપસ્વી પણ આહાર પાળી કરે નહીં તથા દિસા માત્રે પણ જાય નહીં. ” હે દેવાનુપ્રીય ! તમે રસોડાનો તથા સુવાની જગ્યાને અંતર-ઘર કેમ કહ્યોઠો ? એવા ઓટા અર્થ કેમ કરોઠો ? અહીંયાં તો ‘ ગિહ્ ’ કેહેતાં ઘર અને ‘ અંતર ’ કેહેતાં માંહે સાધુને બેસવું નહીં તથા ઉપદેશ દેવો નહીં; ” પ્રજુણ તો એમ કહ્યું ઠે. તેવારે તેરાપંથી કહે ઠે કે “ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના બારમાં અધ્યયનમાં હરકેશી મુનોરાજે બ્રાહ્મણો ના પાત્રામાં ઉપદેશ દીધો ઠે; તથા તેજ સૂત્રના પચીસમા અધ્યયનમાં જયઘોષ મુનીષ વિજયઘોષને બ્રાહ્મણના પાત્રામાં ઉપદેશ દીધો ઠે; તથા સૂત્ર જ્ઞાતાજીમાં પોટી-જ્ઞાને દાનશાસ્ત્રમાં આરજ્યાએ મોટે મંત્રાણે ઉપદેશ દીધો ઠે; તથા વસો

તેજ જ્ઞાતાજીના સોલમા અધ્યયનમાં ગોપાલકાજી આર્જાએ સુખમાલી-
કાને ઉપદેશ દીધો છે. તેથી અમે પણ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસીને ઉપદેશ
દઈએ ઢીએ. ” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! એવી જગ્યામાં તો કામ પડ્યાથી સાધુને રહેવું
પણ કલ્પે છે, ત્યારે ઉપદેશની શી ચર્ચા છે ? અને ગ્રહસ્થીના ઘેરે સા-
ધુને બેસવું તથા ઉપદેશ દેવો વર્જ્યો તે તો સ્ત્રીઆદિક રહેતી હોય,
પરિતો પાણી હોય, રસોડ થતી હોય અને ઢોકરા ઢોકરી વેચેરાં સહિત
હોય તે આશ્રી વર્જ્યો છે. હવે નતર્યા હોય તે જગ્યા ઢોટો હોય તથા
અવલાઈની હોય તેથી વીજી જગ્યા સાધુજીને રહેવા જોગ્ય હોય એવી
જગ્યામાં જડને ઉપદેશ દે તો સાધુને હરકત (અટકાવ) નહીં. વલ્લી
સાધુજી રહે તે ઘર સર્વ ગ્રહસ્થીનાંજ છે, પણ ગ્રહસ્થીને રહેવાસની
જગ્યામાં સાધુજીને ઉપદેશ દેવો તથા બેસવું વર્જ્યું છે. વલ્લી હરકેશીજી
તથા ગોપાલકાજી પ્રમુખે તો પાનામાં તથા દાન દેવાની જગ્યામાં ઉ-
પદેશ દીધો છે; પણ ગ્રહસ્થીની રહેવાસવાલી જગ્યામાં નથી દીધો.
જે હરકેશીજી મુનીરાજ અને આર્યાજી ગોપાલકાજી પ્રમુખે ગ્રહસ્થીના
પાનામાં જડને ઉપદેશ દીધો તે તો સર્વ અઠીય-કલ્પી છે; પણ પેહેલા
અને બેલા તીર્થકરના સાધુને ગ્રહસ્થીના ઘેરે જડને ઉપદેશ દેવો કયાંય
ચાલ્યો હોય તો તે સૂત્ર પાઠ બતાવો. તેવારે વલ્લી તેરાપંથીન, ગ્રહસ્થી
ના ઘેરે બેસવું સ્થાપવાને કાજે કહે છે કે “ વચન-લઙ્ઘિના ધણીને ગ્રહ-
સ્થીના ઘેરે બેસીને ઉપદેશ દેવો સૂત્ર સૂચગાંગના પ્રથમ શ્રુતકંધના ન-
વમા અધ્યયનની ૩૯ મી ગાથાના અર્થમાં ક્યાંક કહ્યું છે. તે પાઠ:—

નનઢ અંતરાણાં, પરમેદેણ ણિસિયણ;

ગામ કુમારિય કિંમુ, નાતિવેલં હસેમુણી. ॥ ૩૯ ॥

અર્થ:—નળ એટલું વિશેષ અંળ જરા, રોગાદિક કારણ ટાલીને
બેસે, તથા કોઈ વચન-લઙ્ઘિવંત ધર્મ ઉપદેશાદિ કારણે પણ બેસે. ૫૦
એ કારણ વિના ગ્રહસ્થીના ઘેરે ણિં ન બેસે. ગાળ ગ્રામને વિષે કુંળ કુ-

मारनी पर किं० हाश्र्यक्रिया न करे, ना० मर्यादा सुकीने न हसे मु० साधु. पन्निहणादिक बेला मर्यादा उलंघीने न हसे. वीतरागनी आज्ञा उलंघीने हम्हम्ह साधु न हसे.

ज्ञावार्थः—हे देवानुप्रीय ! अहीयांतो एम कळुं ठे के ' रोगादिकना कारण विना ग्रहस्थीने घेरे साधुए बेसवुं नही, अने वचन-लब्धी-वंत होय तो उपदेशादिक कारणे बेसे' एम अर्थमां कळुं ठे. हवे वचन लब्धीवंत केने कहोये ते कहो. जो वचन बोले तेने वचन-लब्धीवंत केहेता होतो गुंगा साधु क्या ठे के, जेमने सूत्रमां ठाम ठाम ग्रहस्थी-ना घेरे बेसवुं वज्युं. ? अहियां वचनलब्धी तो दस पूर्वथी लइ चौद पूर्व पर्यंत ज्ञानना धणी होय अने जेनां वचन खाली नज जाय तेने कहोये. तेने तथा आगम-व्यवहारी होय तेने बेसवुं अर्थमां कळुं ठे. हवे तमारांमां कइ लब्धी ठे ते कहो. एतो तमे बधाए पेट जराइने वास्ते ग्रहस्थीना घेर बेसता देखाउं ठो. वली प्रजुए तो सूर्यगंगांग सू-त्रनां प्रथम श्रुत्कंधना नवमा अध्ययननी एकवीसमी गाथांमां ग्रहस्थी-ना घेरे साधुने बेसवुं वज्युं ठे. ते पाठः—

आसंदी पलियंकेय, णिसिच्चं च गिहंतरे,

संपुठणं सरणंवा तं विच्चं परिजाणिया ॥ ११ ॥

अर्थः—आ० मांची प्रमुख आसने प० पलंकादिके णि० बेसवुं गि० ग्रहस्थीना घरमां बेसवुं, सुवुं न कटपे. (आत्मसंजमनी विराधना थाय तेथी.) स० ग्रहस्थीने केम कुशलनुं पुठवुं तथा स० पूर्व क्रिमानुं सज्जारवुं तं० ते सर्व संसार जमवानो हेतु जाणीने वि० पंकीत प० परिहरे. ११

ज्ञावार्थः—हवे जुउं ! इहां पण ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं वज्युं ठे. वली दसवैकालीक सूत्रना त्रिजा अध्ययनमां ग्रहस्थीना घेरे बेसे तेने अणा-चारी कहो ठे. इत्यादिक अनेक ठेकाणे सूत्रमां ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं वज्युं ठे. ठतां तमे पटलां केवलीनां वचन उथापीने, पेट जराइना वास्ते ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं केम स्थापो ठो ?

વહી ટોટાવાલા સરાફની માફક લોકોમાં સફાઈ દર્શાવવાને વાસ્તે તેરાપંથી કહે છે કે “ સૂત્રમાં કહ્યા સિવાય કિંચીત માત્ર કામ કરીને પ્રાયશ્ચિત ન લે તેને સાધપણથી ઝ્રષ્ટ કહ્યો છે. ” એવી પરુપણા કરે છે; પણ પોતેતો સૂત્રમાં કહ્યા વીના ઘણાં કર્તવ્ય કરે છે. તે એ કે પ્રથમ તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું સ્થાપે છે, અને પાત્રાંને રોગાન તથા રંગ લગાવવા માટે રોગાન વાસી રાખવાની સ્થાપના કરે છે. માટે તેરાપંથીને પુઠવું કે, તમે પાત્રાંને રોગાંન લગાવો ઠો તથા સાથે લઈને ગામોગામ ફર્યા કરો ઠો તથા વાસી રાખો ઠો, અને વહી તોટો ટુપાવવાને અર્થે તથા અણસમજુ લોકોને ઠગવાને વાસ્તે કહ્યો ઠો કે, સૂત્રમાં કહ્યા વિના કિંચીત માત્ર કામ કરે તેનામાં સાધપણું નથી. ત્યારે પાત્રાંને લગાવવા સારુ રોગાન વાસી રાખવો કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે બતાવો. તમે તો એ કામ સૂત્રમાં કહ્યાવિના કરો ઠો. હવે તમારી કેહેણીને લેખે તમારામાં સાધપણું છે કે નહીં તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ જેમ તમારા બાવીસ સંધાન્નાના સાધુ પાત્રાંને રંગ રોગાન લગાવે છે તેમ અમે પણ લગાવીએ ઢીએ. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! બાવીસ સિંધાન્નાના સાધુતો ચશ્મા પણ રાખે છે, રોગાન પણ પાત્રાંને લગામે છે, અને સોય જાગ્યાના પ્રાયશ્ચિતનું બેહું તથા સોય ગુનાવ્યાનું તેહું કરે છે, અને કાચા પાણીનો ઢાટો લાગે તો અપવાસનું પ્રાયશ્ચિત લે છે; इत्यादिक ઘણાં કામનો સૂત્રમાં નિર્ણય નથી તે જેમ જિતવ્યવહારમાં કહ્યું અને જેમ વળા વઢેરા કરતા આઠ્યા તેમ કરે છે. તે જિતવ્યવહાર માનવો કહ્યો છે. તેની શાખ સૂત્ર જગવતી શતક આઠમે નહેશે આઠમે, તથા વ્યવહારસૂત્ર ઉદ્દેશે દસમે. એ ન્યાયે અસારા બાવીસ ટોલાના સમુદાયના સાધુ તો જે કામનો સૂત્રમાં નિર્ણય નથી તે સર્વ જિતવ્યવહારથી કરે છે; અને જિતવ્યવહારથી વર્તે તેને જગવંતે આજ્ઞાના આરાધક કહ્યા છે. એ ન્યાયે અમે તો જિતવ્યવહારથી સર્વ કામ કરીએ ઢીએ; અને તમે તો જિતવ્યવહારનાં બીજાં તો પ્રાયશ્ચિત પ્રમુખ સર્વ કામ ડયાપી દીધાં; અને રોગાન

પ્રમુખની વેલાએ બીજા સંધાનાના સાધુનું ઊંટું ઢ્યો ઢો કે “જેમ તમે કરો ઢો તેમ અમે પણ કરીએ ઢો.” અહો દેવાનુપ્રીય ! શ્રી નિષિત સૂત્ર પ્રમુખમાં પાત્રાને ત્રણ પસલી તેલ લગાવવું કહ્યું છે તથા ત્રણ પસલી લોઢ્ર પ્રમુખનો રંગ લગાવવો કહ્યો છે. તે તેલ તથા લોઢ્રનો રોગાન બને છે, તેથી વમેરા આચાર્યોએ પાત્રાને રોગાન લગાવવો સ્થાપ્યો છે. તે જીત વ્યવહાર છે. તે તેલની નેશ્રાએ જીતવ્યવહારથી અમે રોગાન લગાવીએ ઢીએ. વલી તેલ રોગાન વાસી રાખવો ન જોડે. ડતાં કેડક સિંધાનામાં વાસી રાખે છે, પણ તે તમારી પેટે સ્થાપના કરતા નથી. તમે તો કહો ઢો કે સૂત્રમાં કહ્યા સીવાય કામ કરે તેનામાં સાધપણું નથી, અને વલી રોગાન વાસી રાખવાની તો સ્થાપના કરો ઢો; પણ જગવંતે તો તેલ, રોગાન પ્રમુખ વાસી રાખે તેને સાધપણાથી ત્રષ્ટ કહ્યો છે તથા ગ્રહસ્થી સરલા કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર દશવૈકાલોક અધ્યયન ડઢે અઢાર બોલ માંહેલા પાંચમા બોલમાં. તે પાઠ:—

વિનમુઢે ડ્મં લોણં તિલ્લં સપ્પિં ચ ફાણિયં નતે,

સંનિહી મિઢંતિ નાયપુત્ત વઢ રયા. ॥ ૧૬ ॥

લોન્નસ્સસમ ણુફાસે મન્ને અન્નય રામવિ

જે સિયા સંનિહિકામી ગિહી પવ્વડે નસે. ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:—હવે પાંચમા સ્થાનકની વિધિ કહે છે. વિઠ વિન લવણ સમુદ્રાદિકનું ડ્મં એવા પ્રકારનું લોણ હુંણ તિળ તેલ સં ઘીડ ફાળડીલો ગોલ નળ ઇટલાં વાનાં તે યતિ સં વાસી રાખવાં મિળ ન વાન્ઢે નાળ શ્રી માહાવીરદેવનાં વળ વચને રળ જે રક્ત તત્પર હોય તે. લોળ લોજનું અણુ થોડું પણ સેવવું (જે વાસી ળાવું) તે, અને મળ અનેરી બીજી વસ્તુ થોડી પણ જેળ જે યતિ સિળ કદાચીત સં સ્નિગ્ધ ળાવાની વસ્તુ વન્ઢે તે ગિળ ગ્રહસ્થી પણ નહી અને પળ યતિ પણ નહી.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે આ પાઠમાં એમ કહ્યું છે કે, ઘોર વચનમાં રક્ત થયો હોય તે સાધુએ હુંણ, તેલ, ગોલ, ઘૂત પ્રમુખ વાસી રાખવાની વા-

नडा करवी नही; अने जे कोइ किंचीत मात्र वस्तु वासी राखवानी वा-
नडा करे तेने लोअनो सेवणहार तथा पांच माहाव्रतनो विराधक ग्रह-
स्थ केहेवो; पण प्रवर्जित साधु न केहेवो. हवे जुउ ! आ पाठमां तेल
वासी राखे तेने जगवंते ग्रहस्थी सरखो कह्यो ठे. ते तेलनी नेश्राये रो-
गान लगावीए ठीए. तमे रोगान वासी राखवानी स्थापना केम करोठो ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ अहीयां तो खावाने वास्ते तेलादिक
वासी राखे तेने ग्रहस्थी सरखो तथा साधपणायी ब्रष्ट कह्यो ठे; पण
पात्राने लगामवा वास्ते तेल रोगान वासी राखवो क्यां वज्यो ठे ? तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! श्रीवीतरागदेवजुं वचन उत्थापीने एवी ढीलाइ
केम स्थापो ठो ? जुउ नषिथ सूत्रमां, गुमकांने लगाववानो मलम तथा
गोबर प्रमुख वासी राखे तेने चोमासी प्रायश्चित कहुं ठे. त्वारे तेल
रोगान वासी राखशे तेने दोष केम नही लागशे ? अने तेल रोगान
वासी राखवानी स्थापना करशे तथा दोषने निर्दोष स्थापशे तेनामां
(सम्यक्त) साधपणुं केम रहेशे ? वली तेल, अलसी, रोगन, मीण अने
साबु प्रमुख वासी राखे ते तो कर्मनो उदयजाव ठे; पण वासी राख-
वानी स्थापना करो ठो ते घणुं अजुक्तुं करो ठो. वली तमे कहो ठो
के “ खावानी वस्तु वासी राखे तेने ग्रहस्थी सरखो कह्यो ठे, पण रो-
गान, तेल, ए खावानी वस्तु नथी तेथी वासी राखीए ठीए. ” ए लेखे
तो आंखोमां घालवानो उसो (सुरमादिक), गुंवकांने लगाववानो म-
लम तथा दुखता शरीरे लगामवानुं तेल, घृत, पुठां प्रमुख करवाने
चावल तथा गहुंनी लाही अने साही हींगलो प्रमुखमां नाखवाने गुंद
इत्यादिक खावा बीना अनेक कामने वास्ते अनेक वस्तुजं तमारी के-
हेणीने लेखे वासी राखंताज हशो; पण दस वैकालीकना त्रीजा अध्य-
यनमां दसमा अणाचारमां तेलादिक वासी राखे तेने अणाचारी कह्यो
ठे तथा नषित सूत्रमां चोमास। प्रायश्चित कहुं ठे. तेज दसाश्रुत-
पकंध, उत्तराध्ययन अने प्रश्नव्याकरण प्रमुख घणा सूत्रमां ठाम ठाम
तेलादिक वासी राखवुं वज्युं ठे. ते जाणजा.

देणहार आचार्यनी अं० समिपे आ० आलोयणा लेवी. ए० नथी इ० ए साध साधवीने के० कोइ अ० अनेरो आ० आलोयणनो देणहार आचार्य ए० एम होय तो क० कटपे अ० मांहोमांही एकेकनी अं० समिपे आ० आलोयणा लेवी. ज० जे कोइ नि० साधुने नि० साधवीने सं० वार प्रकारना संज्ञोग ठे णो० तेमने न कटपे अं० मांहोमांही अं० साधु साधवीनी समिपे अने साधवी साधुनी समिपे जइने वे० वैयावच करवी. अ० ठे इ० इहां कोइ अनेरा साध साधवी व० वैयावचना करणहार क० कटपे ते साध साधवीने ते० ते कने वे० वैयावच क० कराववी. ए० नथी इहां क० कोइ अनेरा वे० वैयावचना करणहार ए० जो एम होय तो क० कटपे अ० मांहोमांही वे० वैयावच क० कराववी.

अर्थः—हवे जुल ! इहां एम कछुं के, वार प्रकारना संज्ञोगी होय ते साध साधवीने कदाचित दोष लागे तो ते दोषनी आलोयण लेवी जोइए; पण ते मांहोमांही लेवी न कटपे. अनेरो कोइ गुणसंपन्न आलोयणा देवा योग्य आलोयणाचार्य होय तो तेनी कने आलोयण लेवी कटपे. हवे जो एवा गुण संपन्न आलोयणना देणहार त्यां न होय तो ते कारणे मांहोमांही पण आलोयणा लेवी कटपे एम कछुं. हवे जेम आलोयण लेवानी विधि कही, तेम वैयावच पण मांहोमांही एकेक पासे करवी कराववी नही. ते वैयावच ठाणायांगना त्रीजा ठाणे त्रण प्रकारनी कही ठेः— आहार, पाणी, वस्त्र, उपगर्णादिकनुं देवुं १, मात्रादिकनुं परठववुं २, अने तेलदिक मसलवुं, दाबवुं तथा चांपवुं ३. वस्ती श्री प्रश्नव्याकरणजीमां घणा प्रकारनी वैयावच कही ठे. ते वैयावच साध साधवीए मांहोमांही करवी नही. हवे कोइ रोगादिक कारण उपजे तो वैयावच करवा योग्य कोइ अनेरा पासे वैयावच कराववी; अने वैयावच करवा योग्य न होय तो अपवादमां मांहोमांही पण वैयावच करवी कटपे कछुं. एम करतां संघटादिकनी शंका उपजे ते जांजवा जणी चोवीसमुं सूत्र कहीये ठीये. ते पाठः—

णिग्गंथचणं राउवा वियालेवा दीह पुछो लुसेच्चा तं इ-
 णिएवा पुरिसो उमच्चेच्चा पुरिसोवा इणिए उमच्चेच्चा एवं
 से कप्पति एवं चिठ्ठंति परिहारंच णो पाउणत्ति एसकप्पो
 थेर कप्पीयाणं. एवं से नोकप्पत्ति एवं से नो चिठ्ठंति प-
 रिहारंच पाउणइ एसकप्पो जिणकप्पीयाणं.

अर्थः—णि० साधु साधवीने रा० रात्रे वि० पक्किमणादिकनी
 वेलाए तथा वपोर इत्यादिक वीकट वेलाए दी० दीर्घ सर्प पु० स्पर्शा
 यकां लु० लुसे, मंख दे, करके, एवो रुस्यो होय त्वारे तं० ते इ० साध-
 वीने ते मंखे तो पु० पुरुष ग्रहस्थ तेने हाथे करी उ० दंसनी चिकित्सा
 करावे, अने पु० पुर्षने (साधुने) मंखे तो इ० ते गृहस्थणीना (स्त्रीनी
 जातना) हाथे करी उ० दंसनी चिकित्सा करावे. ए० एम से० ते
 स्थिवर-कटपीने क० कटपे (अपवाद मार्गे). ए० ए प्रकारे चि० रहे
 स्थिवर-कटपो ते त्रष्ट न थाय. प० परिहार तप पण ते न पामे. ए० ए
 कटपाचार थे० स्थिवर-कटपीनो कह्यो. ह्वे जिन-कटपीनो आचार कहे
 ठे.:-ए० एम स्थिवर कटपीनी परे से० ते जिन-कटपीने नो० न कटपे.
 ए० एम से० ते जिन-कटपीपणुं नो० न रहे. प० प्रायश्चित्त पण पामे. ए०
 ए आचार जिन-कटपीनो केहेवो. ए प्रकारे वैयावचनुं कराववुं जिन
 कटपीने न कटपे. (ते उत्सर्ग मार्गे प्रवर्ते ठे ते माटे).

जावार्थः—ह्वे जुउ ! साध साधवीने मांहोमांहो अपवादे वैया-
 वच करवी कही. त्यां संघटानी शंका उपजे ते टालवा माटे कष्टुं के,
 सर्पादिके दंष दीधो होय तो साधु साधवी स्त्री पुरुषकने जानो देवरावे. ए
 जानो देवराववानो कटप स्थिवर-कटपीनो ठे, तेथी ते प्रायश्चित्त न पामे;
 पण जिन-कटपीने जानो देवराववो कटपे नही, तेथी जो जानो देवरावे
 तो प्रायश्चित्त पामे. वली अपवादमां अणसरते वैयावचने अर्थे संघ-
 टादिक करतां जगदंतनी आझा अतिक्रमे नही. शाख सूत्र बृहत्-
 कटप उद्देशे ठे. ते पाठः—

निग्गंथस्सय अहेपायंसि खाणुवा कंटएवा हिरएवा
 सकरेवा परियावजेजा तंच निग्गंथे नोसंचाएइ निहरित्त-
 एवा विसोहित्तएवा तंच निग्गंथी निहरमाणीवा विसोहे-
 माणीवा णाइक्कमइ. निग्गंथस्स अहिंसि पाणेवा बीएवा
 रएवा परियावज्जेजा तंच निग्गंथे नोसंचाएइ निहरित्त-
 एवा विसोहित्तएवा तं निग्गंथी निहरमाणीवा विसोहीमा-
 णीवा णाइक्कमइ. निग्गंथीए अहेपायंसि खाणुवा कंट-
 एवा बाहिरेवा सकरेवा परियावजेजा तंच निग्गंथी नोसं-
 चाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निग्गंथे निहर-
 माणेवा विसोहेमाणेवा णाइक्कम्मइ. निग्गंथीए अहिंसि
 पाणेवा बीएवा रएवा परियावजेजा तंच निग्गंथी नोसं-
 चाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निग्गंथे निहर-
 माणेवा विसोहेमाणेवा णाइक्कम्मइ. निग्गंथे निग्गंथी दु-
 गंसिवा विसमंसिवा पवयंसिवा पखलमाणंवा पवम्माणंवा
 गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कम्मइ. निग्गंथे निग्गं-
 थी सेयंसिवा पंकंसिवा पणगंसिवा उदगंसिवा उकसमा-
 णंवा उवुळमाणेवा गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्क-
 म्मइ. निग्गंथे निग्गंथी नावं आरोहमाणंवा उरोहमाणंवा
 गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कम्मइ. खित्तचित्त नि-
 ग्गंथी निग्गंथे गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कम्मइ.॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठ प्रश्न बीजे पाने ३३४ में.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां कहुं के, साधुना पगमां
 स्त्रीसो, कांटो, प्रमुख ज्ञांग्यो होय तथा आंखमां प्राणी, बीज, रज
 प्रमुख पण्यां होय अने पोते काढवा समर्थ न होय ल्यारे साधवी काढे

तो आज्ञा अतिक्रमे नहीं; अने साधवीना पगमां खीलो कांटो, प्रमुख ज्ञांग्यो होय तथा आंखमां प्राणी, रज, बीज प्रमुख पदार्थ होय ते पोते काढवा समर्थ न होय त्यारे साधु काढे तो आज्ञा अतिक्रमे नहीं. वली वसमी जग्याथी तथा पर्वतादिकथी पद्वती साधवीने तथा जल काँद आदिकमां लपसती, पद्वती तथा रुवती साधवीने तथा (नावा) वाहाणे चढतां उतरतां पद्वती साधवीने, साधु ग्रहतो थको आज्ञा अतिक्रमे नहीं. आगल वली कंदर्प चित्ते करी, लोझादिके करी अने जज्ञाधिष्ठे करी जाती साधवीने साधु जाली राखतो थको आज्ञा अतिक्रमे नहीं. जेम पग तथा आंखमां खीलो, कांटो, रज, बीज प्रमुख साध साधवी पोते काढवा समर्थ न होय त्यारे साधु साधवीने अने साधवी साधुने काढतां आज्ञा अतिक्रमे नहीं; पण जो साधु पासे साधु अने साधवी पासे साधवी काढनार होय तो मांढोमांढे कढावुं कढेपे नहीं. तेमज आहारादिक व्रण प्रकारनी वैयावचनी वावतमां पण व्यवहार सूत्रना पांचमा उद्देशांमां कहुं ठे के, साधु पासे साधु करवा वालो होय अने साधवी पासे साधवी करवा वाली होय तो साधुने साधवी पासे अने साधवीने साधु पासे वैयावच कराववी कढेपे नहीं. ते ठतां तमे सुखे समाधि आर्यानां लाव्यो आहारादिक केम द्यो ठे अने आर्याने केम आपो ठे ? वली पुंजवुं, पदेववुं, सीववुं, पात्रां प्रमुखनुं रंगवुं अने धोवुं आद दइ अनेक काम आर्या कने केम करावो ठे ? थोना जिवितव्यने कारणे प्रभुनां वचन उत्थापीने आर्याथी अलाप सलाप, संसतो परिचय अने आहारादिक लेवो देवो केम स्थापो ठे ?

वली आर्या साथे विहार करे तो निषित सूत्रना आठमा उद्देशांमां चोमासी प्रायश्चित कहुं ठे. तेमज साध साधवीने एक दरवाजे दिशा मात्रे पण जवुं वर्ज्युं ठे तथा एक दरवाजे एक दिशे विहार करवो वर्ज्यो ठे. ठतां तमे सूत्रनां वचन उत्थापीने आर्या साथे विहार केम करोठो ? एवी ढीलाइ उठा जीवितव्यने कारणे अंगीकार केम करोठो ? वली आर्याने साधुजी रहेता होय ते उपाश्रयमां ज्ञानादिकना प्रयोग

विना बेसवुं उठवुं कटपे नही. एक तो (समोसर्णमां) व्याख्यानमां आववुं कहुं, ते प्रखदामां चार हाथ पनानी पढेमी प्रमुख उढीने, सर्व हाथ पग प्रमुख अंग उपांग ढांकीने बेसवुं कहुं, अने एक पोतानी पासे जणाववावादी गीतार्थ आर्या न होय तो साधुजी पासे वांचणी लेवा सारु आववुं कटपे कहुं. ए बे ज्ञानना प्रयोगेने अर्थे आर्याने साधुना उपाश्रये आववुं कहुं ठे. ए ज्ञानादिकना प्रयोग विना साधु रहेता होय ते जग्यामां आर्याने आवीने उजुं रहेवुं, बेसवुं, सुवुं के आहारादिक कांइ पण काम करवुं कटपे नही; अने साधुने साधवी रहेती होय ते जग्यामां उजुं रहेवुं, बेसवुं, सुवुं तथा चार आहार करवा कटपे नही; तेम कांइ पण काम करवुं कटपे नही. शाख सूत्र बृहत्कटपना त्रीजा उद्देशामां. ते पाठः—

नोकप्पइ निग्गंथाणं निग्गंथीणं उवस्सयंसि चिठ्ठित्तएवा
निसित्तएवा निद्वाइत्तएवा तुयट्ठित्तएवा पयलाइत्तएवा अ-
सणंवा ४ आहारं आहारित्तए उचारंवा ८ पासवणंवा
खेलंवा सिघाणंवा परिठ्वित्तए सच्चायंवा करित्तए ज्ञाणं-
वा ज्ञाइत्तए काउसग्गंवा ठाणंवा ठाइत्तए. नोकप्पइ
निग्गंथीणं निग्गंथाणं उवस्सयंसि चिठ्ठित्तएवा निसिइत्त-
एवा तुयट्ठित्तएवा निद्वाइत्तएवा पयलाइत्तएवा असणंवा ४
आहारमाहरित्तएवा उचारंवा ४ परिठ्वित्तए सच्चायंवा
करित्तए काउसग्गंवा ठाणंवा ठाइत्तए. ॥

अर्थः—नो० न कटपे नि० साधुने नि० साधवीना उ० उपाश्रयने
विषे चि० सेहेजे उजुं रहेवुं १ नि० बेसवुं २ तु० सुवुं ३ नि० निंज्रा
खेवी ४ प० विशेष निंज्रा खेवी ५ अ० असनादि चार आहार करवा
६, उ० वक्रीनीत ७ पा० लघुनीत ८ खे० बलखो ९ अने सि० नासि-
कानो मेल १० प० परववां, स० सजाय करवी ११ ज्ञा० ध्यान ध्याववुं

१२ का० सेहेजे कानसग करवो १३ अने ठा० बारमी पन्निमा ठाववी १४ एटला वानां करवां न कढे. नो० न कढे नि० साधवीने नि० साधुना उ० उपाश्रयने विषे चि० उजुं रहेवुं नि० बेसवुं तु० सुवुं नि० निंझा लेवी ५० विशेष निंझा लेवी, अ० असन, पान, खादीम, स्वादिम ए चार आ० आहार करवा, उ० वमीनीत आदि चार ५० परठववा, स० सजाय करवी का० कानसग करवो ठा० (पन्निमा) मर्यादानो कानसग ठा० करवो. एटला वानां करवां न कढे.

ज्ञावार्थः—हवे जुळ ! आ पाठमां तो एम कहुं ठे के, साधुजीने साधवीना उपाश्रये जइने उजुं रहेवुं नही १, बेसवुं नही २, सुवुं नही ३, निंझा लेवी नही ४, विशेष निंझा लेवी नही ५, अस्नादिक चार आहार करवा नही ६; उचार ७, पासवण ८, सिंघांण ए अने खेल १०, परठववां नही, सजाय करवी नही ११, ध्यान धरवुं नही १२, सेहेजनो कानसग करवो नही १३, अने जिखुनी पन्निमा ठाववी नही. ए चौद बोल अने आहारना बाकीना त्रण गणीये तो सतर थाय. ए बोल साधुने साधवीना उपाश्रये जइने करवा कढे नही; तेमज साधवीने साधुना उपाश्रए जइने करवा कढे नही. श्री वीतरागदेवनी आज्ञातो एम ठे, अने तमे तो सूत्रनां वचन तथा वीतरागदेवनी आज्ञा उथापीने आरजाने आखो दीवस घणीवार सुधी बेसामी राखो ठो, आहार पाणी स्थानकमां बेसीने करो ठो, आरजा पण तमारे स्थानके बेसीने आहार पाणी तथा सझाय करे ठे, खंखार प्रमुख परठवे ठे, मांहोमांही वातो करो ठो अने पुंजवुं पलेवण प्रमुख आर्याकने करावो ठो. एवी रीते आरजाथी संस्तव परिचय राखो ठो ते घणुंज अयुक्त काम करो ठो. वली उत्तराध्ययनना १६ मा अध्ययनमां ब्रह्मचर्यनी नव वारु कहो ठे. त्या स्त्री रेहेती होय ते जग्यामां ब्रह्मचारी साधुने रेहेवुं नही, स्त्रीना सांमुं नजर मेळवीने जोवुं नही तथा स्त्रीनां अंगोपांग नीरखवां नही; कारण के नव वारु मांहेलो एक वारु जागे तो तेना ब्रह्मचर्यने विषे शंका कंखा तथा वितिगिच्छा उपजे, अने ब्रह्मचर्य पावुं के न पावुं एवा

પ્રણામ થાય, અને સંયમથી, સંવરથી તથા કેવલી-પુરુષ્યા ધર્મથી ઋષ્ટ થાય, એમ કહ્યું છે. તમે આજો દીવસ આર્યાને પાસે લઈને બેઠા રહો છો, વાતો કરો છો અને તેના સામું જોયા કરો છો. હવે તમારી વારુ શી રીતે રહેશે ? વલી સ્ત્રીનો પરિચય તો ઠામ ઠામ નિષેધ્યો છે. તમે ઝંઘા જિવિતવ્યને કારણે ઇટલાં સૂત્રનાં વચન ઝથાપીને, આર્યાની સાથે વિહાર કરીને, આર્યાનો લાઘ્યો આહાર પાળી લઈને અને આર્યાનો સંસ્તવ પરિચય કરીને, જૈન (ધર્મ) માર્ગ કેમ લજાવો છો ?

હવે તેરાપંથીઝની નીત્ય-પિંક લેવાની લીલા કહીએ છીએ. વલી સરસ આહરના ગૃહિ, રસના લોલપી, પેહેલે દીવસે તો ઘેરે વહોરે, અને બીજે દીવસે તેજ શ્રાવકના હાટે તથા રસ્તામાં ઘૂત, સુખની પ્રમુખ રોજનાં વોહોરી લે છે; પણ સૂત્રમાં તો નિત્ય-પિંક લેવો ઠામઠામ વજ્યો છે. હવે તમે નિત્ય નિત્ય કેમ વોહોરો છો ? વલી બીજા કેટલાક સંઘાત્તામાં નિત્ય ધોવણ લે છે, તે વાવતમાં તમે કહો છો કે, સૂત્રમાં વજ્યો તે એક પણ બોલ સેવે તેમાં સાધપણું નથી. ત્યારે તમે નિત્યને નિત્ય સરસ આહાર ઘર, હાટ અને રસ્તામાં વોહોરો છો તેથી તમારું સાધ-પણું શી રીતે રહેશે ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ સૂત્રમાં તો એક ઘરનો નિત્ય લેવો વજ્યો છે, પણ પેહેલે દીન જે ઘેરે વોહોર્યું તે ધણીનું બીજે દીવસે હાટમાં તથા રસ્તામાં વોહોરવું ક્યાં વજ્યું છે ? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કોઈ મેલા તથા ફોજમાં પાલ (તંબુ)માં રસોઈ કરે છે. કોઈ ડુકાનમાં, કોઈ ઘઠ્ઠીમાં તથા કોઈ વૃદ્ધ હેઠે રસોઈ કરે છે. ઇત્યાદિક ઠેકાણાને ઘર તો ન કહેવાય. હવે તમે કહો છો કે, એક ઘરનું નિત્ય વોહોરવું વજ્યું છે. ત્યારે તમે પૂર્વોક્ત પાલ પ્રમુખમાં નિત્ય કેમ નથી વોહોતા ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ ઘરનું કાંઈ કારણ નથી. ગ્રહસ્થ રહે તેજ ઘર છે. જે જગ્યાએ પેહેલે દીવસે વોહોર્યું હોય તે જગ્યાએ બીજે દીવસે વોહોરવું નહીં; પણ ઘરનું ક્ષેત્ર અને હાટ તથા રસ્તાનું ક્ષેત્ર જુદાં છે.

तेथी अमे पेहेले दीवसे घेरे वोहोरीए ठीए अने बीजे दीवसे होट र-
स्तामां वोहोरीए ठीए; केमके क्षेत्र जुदां ठे तेथी अटकाव नही. एक
क्षेत्रमां नित्य वोहोवुं नही. " एम कुयुक्ति लगावे ठे. तेनो उत्तर. हे दे-
वानुप्रीय ! एक बारणामां बीजे घेरे बीजे दीवसे वोहोरो के नही ?
जो रसोमा, परसाळ तथा उरमाने बीजुं क्षेत्र गणता हो तो, जे रसोमा
प्रमुखमां पेहेले दीवसे वोहोरुं होय, तेज रसोमा प्रमुखमां बीजे दीवसे
बीजानो कटोरदान पड्यो होय अने अस्नादिक वोहोरावे तो वोहोरो
के नही ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के " पेहेले दीवसे वोहोरुं होय ते धणीनुं
बीजे दीवसे न वोहोरवुं, पण बीजा धणीनो माल होय तो तेज जग्यामां
वोहोरवानो अटकाव नही ? " तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! तमे केहेता
हता के, एक क्षेत्रमां नित्यनुं न वोहोरवुं, त्यारे ए एक क्षेत्रमां केम
वोहोरो ? तमे ए धणीनो माल टाढ्यो के क्षेत्र टाढ्युं ? तमे पेट जरा-
इना वास्ते अणसमजु लोकोने घरनुं, हाटनुं अने रस्तानुं क्षेत्र जुडुं
जुडुं केम कहो ठो ? वली घरनुं अने हाटनुं क्षेत्र जुडुं जुडुं कहीने
नित्य वोहोरे ठे, तेने पुठवुं के, बेतालीस दोषना डव्य, क्षेत्र, काल,
जाव कहो अने नित्य-पिंमनो डव्य, क्षेत्र, काल, जाव कहो. हवे
डव्यथकी तो चार आहार एक धणीना नित्य न लेवा, क्षेत्र थकी क्यांय न
लेवा, कालथकी नित्यना नित्य न लेवा, अने जावथकी उपयोग सहित
त्रण करण अने त्रण योगे करीने लेवा. हवे तमे पेट जराइ (वोहोरवा)
ने वास्ते घरनुं अने हाटनुं क्षेत्र जुडुं केम स्थापो ठो ? कारण के नित्य
एक घरनुं वोहोरे तो दसवैकालीक सूत्रना त्रीजा अध्ययनमां त्रीजा
अणाचारमां अणाचारो कह्यो ठे, अने तेज सूत्रना ठग अध्ययनमां
अठार बोल मांहेलो एक पण बोल सेवे तेने साधपणार्थी त्रष्ट कह्यो ठे.
तेमां तेरमा बोलमां नित्य एक घरना चार आहार ले तो तेने साधप-
णार्थी त्रष्ट कह्यो ठे. वली नषित सूत्रमां नित्यना चार आहार वोहोरे
तो चोमासी प्रायश्चित कछुं ठे. इत्यादिक सूत्रमां ठाम ठाम नित्यनुं

વોહોરનું વર્જ્યું છે. એટલાં સૂત્રનાં વચન ઉત્થાપીને આહારના પ્રક્રિયકા ઘરનું, હાટનું અને રસ્તાનું ક્ષેત્ર જુડું સ્થાપીને નિત્ય એક ઘરનું વોહો-રવાની સ્થાપના કરીને અનંત સંસાર કેમ વધારો ઠો ? વલી પૂર્વોક્ત આરજા સાથે વિહાર કરવો, તેમનું આહાર પાણી લેવું તથા તેમનો સં-સ્તવ પરિચય રાખવો, એ તો વ્યવહારજ અશુદ્ધ છે; અને જિનમાર્ગમાં તો શુદ્ધ વ્યવહારનેજ પ્રધાન કહ્યો છે.

દાખલા:—ઝરત માહારાજે કેવલજ્ઞાન ઉપન્યા પઠી વેશ પાલટયો, તે વેશ પાલટ્યા વિના કેવલજ્ઞાન કાંઈ પાતું તો નહોતું જાતું; પણ વ્ય-વહાર રાખવા માટે ગ્રહસ્થીનો વેશ ઉતાર્યો. વલી જુગલીયામાં જાડ ઝગની ઝોગ કરીને મરીને દેવલોકમાં જાય છે. તે કામ આજ કોઈ કરે તો વ્યવહાર માર્ગ લોપ્યા માટે માદા અનાર્થ કેહેવાય. વાકી જીવ હિંસા તો સરખીજ છે. વલી શ્રી વીરપ્રજુ જાણતા હતા કે, બે સાધુ મ-રણે, તોપણ વ્યવહાર રાખવા માટે તેમને બોલવા વર્જ્યા. વલી શ્રાવક આરંજમાં (પરિગ્રહમાં) તો બેઠા છે, પણ લોક લજ્યા માટે ચોરાઈ વસ્તુ ન લેવી કહી. વલી માદાવીર ઝગવાન જાણતા હતા કે, મારા રોગનો થિતી પાકી છે તેથી જાશે, તોપણ વ્યવહાર રાખવા માટે તથા બીજા સાધુને ઔષધનો ઉપગાર જણાવા માટે ઔષધ લીધું છે. વલી સાધુ મેહ વરસતાં સ્થાનકમાં આવે, પણ એકલી સ્ત્રીના ઘેરે ઝાઝા રહે નહો. માર્ગ-માં ચાલતાં જો બોજો માર્ગ ન હોય તો હરિકાયનું પાપ કરે, પણ લોકી-ક વ્યવહાર અશુદ્ધ તેથી સ્ત્રીનો સંઘટો ન કરે. વલી રાજા પ્રમુખના મ-ર્ણની અસજાય કહી, તે પણ લોક વિરુદ્ધ માટે. વલી કેવલી રાત દીન સરખું દેખે છે, પણ વ્યવહાર રાખવા માટે રાતના ન ચાલે. વલી સ્નેહ બંધણ થાય તેના જયથી માસ ચોમાસ ઉપરાન્ત સાધુ ન રહે, પણ જો સ્નેહ બંધણદાર હોય તો રેહેનેમિને રાજેમતોનો એક ક્ષણમાં સ્નેહ થઈ ગયો; પણ વ્યવહાર રાખવા માટે અધિકો રહે તો વ્યવહાર ઝંગ થાય અને મોટું પાપ લાગે. વલી સતુકારમાં સો જણાને અર્થે નિપન્યો તેમાંથી શેર આહાર ન લે; પણ ઘરમાં દસ જણાને નિમિત્તે આહાર નિપન્યો તે-

માંથી શેર આહાર લે, કારણકે સતુકારનો આહાર લેતાં લોકમાં જિન માર્ગની લઘુતા લાગે તે માટે ન લે. વલી મેહ વરસતાં ગુરુને દેહવિંતા ઝપની, તે વચ્ચે એક શિષ્ય કહે કે હું તો નહીં પરંતુ, કેમકે જીવની હિંસા લાગે; અને બીજો પરઠવે છે. એ બેમાં વ્યવહાર શુદ્ધ કોણ ? અને આરાધિક કોણ ? इत्यादिक व्यवहार-मार्ग उपर प्रश्न घणा છે. જેણે વ્યવહાર લોપ્યો તેણે નિશ્ચે પણ લોપ્યો જાણવો; અને જેણે શુદ્ધ વ્યવહાર રાખ્યો તેને મુક્તિ-ફલ આસન છે. વલી શ્રી મહ્વીનાથ જગવાન અવેદી હતા, પણ વ્યવહાર રાખવા માટે આરજાની પ્રશ્નદામાં રહેતા. હવે તમે વ્યવહાર લોપીને, આરજાનો સંસ્તવ પરિચય કરીને, નિત્યને નિત્ય ઘેરે, હાટે અને રસ્તામાં વોહોરીને જિનમાર્ગને કેમ લજાવો છો ?

વલી તેરાપંથી, સાધુજીને નદી ઉતર્યામાં ધર્મ કહે છે અને નદી ઉતરવીને જગવંતની આજ્ઞામાં કહે છે; પણ જગવંતે ઉત્સર્ગ (ઘોઘ) માર્ગમાં નદી ઉતરવાની આજ્ઞા બત્રીસ સૂત્રમાં કોઈ પણ ઠેકાણે આપી નથી. ફક્ત અપવાદ માર્ગમાં અણસરતે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારીત્રના ગુણ રાખવાને અર્થે અથવા જ્ઞાનાદિક ગુણ વધારવાને અર્થે તથા લાઝને અર્થે નદીઉં ઉતરવાની વિધિ ઝલ્લખાવી છે. જેમ શેઠ ગુમાસ્તાને માલના જાપતાની શીખામણ આપે કે “વિના સર્વે માલ જાપતાથી પોહોંચાની દેજે.” હવે જો ગુમાસ્તાને વિના સર્વે માલ પહોંચશે તેવું ન જણાય તો હુકી. ખામું, જોખમ, વોલાવું, લાગત, સર્વે ખાતે ગણીને માલ પહોંચાશે. તેમ જગવંતે તો સાધુને સંજમરૂપી માલ યતનાપૂર્વક નિર્વાહને અર્થે આજ્ઞા આપી છે. હવે જો નદિ આદિક ઉતરવારૂપ ડ્રવ્ય-હિંસા થયા વિના સંજમરૂપી માલનો, સાધુ આ જન્મ પર્યંત નિર્વાહ થતો દેસે તો તો તેમજ કરે; પણ જ્ઞાનાદિકના જાપતા જાણી તથા જ્ઞાનાદિક વધારવાના લાઝને અર્થે સાધુ નદી ઉતરે, તે પાપ ખાતે જાણે પણ હર્ષ માને નહીં; અને પોતાનું ચાલતાં સુધી દસ વીસ ગાઉની અવલાઈ પરતાં નદી ન ઉતરવી પડે તેમ કરે. હવે જુઠું ! જો નદી ઉતર્યામાં ધર્મ હોય તો અવલાઈ કેમ સ્વાય ? સાહમું હર્ષ ધરીને નદી ઉતરવી જોઈએ; પણ

નદી ઉતરવામાં ધર્મ ન જાણે. ધર્મતો ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયક જાવે છે, અને નદી ઉતરવી તેતો ઉદય જાવે છે. વલી જો નદી ઉતરવામાં આજ્ઞા ધર્મ જાણો તો ઉપશમ જાવના અગ્યાર બોલ, ક્ષયોપશમ જાવના પંચાસ બોલ અને ક્ષાયક જાવના સારુત્રીસ બોલ અનુયોગ દ્વારમાં કહ્યા છે. હવે નદી ઉતરવી તે કયા બોલમાં છે તે કહો. ઉપશમ, ક્ષયોપશમ તથા ક્ષાયક જાવના બોલોમાં તો નદી ઉતરવી તે નથી, અને જગવંતની આજ્ઞાતો જ્ઞાન, દર્શન, ચારીત્ર અને તપની છે. નદી ઉતરવી તે તો ઉદયજાવમાં છે. તે ઉદયજાવને તમે આજ્ઞા ધર્મ કેમ કહો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ નદીમાં સીંજે કહ્યા છે. નદી ઉતરતાં કેવલજ્ઞાન ઉપજી જાય. પાપ હોય તો કેવલજ્ઞાન કેમ ઉપજે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! નદી ઉતરતાં તો સીંજે નહી, કારણ કે નદી ઉતરવી તેતો કાયાના યોગથી (પગ ઉપારુવાથી) છે, અને સિઝવું તો મન, વચન અને કાયાના જોગ નિરોધ કર્યાથી અજોગી (ચોદમે) ગુણઘાણે અંતર્મુહૂર્ત રહિને સિઝ થાય છે. તમે નદી ઉતરતાં સિઝવું કેમ કહો છો ? નદીમાં, સમુદ્રમાં તથા જલમાં સીંજે કહ્યા, તેતો સાદારણ આશ્રી જાણવું; કેમકે દેવતાદિક ઉદ્મસ્થ સાધુને આકાશથી પટકતાં માર્ગમાં કેવલજ્ઞાન ઉપજી જાય. તે જોગ નિરોધી અજોગીપણામાં પાણીમાં પડતાં મુક્તિ જાય તે આશ્રી કહ્યું છે; પણ ઉદય જાવે કાયાના જોગથી ચપલાઈ કરતાં તથા નદી ઉતરતાં મોહ જાય નહી. હવે તમે નદી ઉતરતાં કેવલજ્ઞાન ઉપજે કહો તો છો, પણ કેવલજ્ઞાન તો ક્ષાયક જાવમાં છે અને નદી ઉતરવી તે ઉદય જાવમાં છે. તે શી રીતે બંધ બેંધો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, જો નદી ઉતરવામાં પાપ હોય તો કેવલી નદી કેમ ઉતરે ? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કેવલીને તો ક્રોધાદિક ચાર ક્ષય ગયા તેથી વિદ્યાર કરતાં, દાલતાં ચાલતાં અને નદી ઉતરતાં જીવ દણાય તો પણ ફક્ત એક શ્રિયાવહી-ક્રિયા સાતાવેદ-

नीनी बे समयनी स्थितीनी बंधाय. बाकी सर्व पुन्व पापना कर्मनो अ-
बंध ठे, तेथी विहारादिक करी इरियाविही पण पम्कमता नथी. तेमज
नदी उतरीने पण केवली इरियावही पम्कमे नही तथा चोवीसथो
पण करे नही; कारण के केवलीने सर्व कार्य करतां पापनो बंध नथी,
तेथी केवली नदी उतरे तोपण तेमने पाप लागे नही; अने उद्मस्थ
साधुने तो विहारादिक करतां पण पाप लागे ठे अने सात कर्म बंधाय
ठे, तेथी इरियावही पम्कमे ठे, तथा गोचरीमां पण गमणागमण करी
पाठा आवीने इरियावहि पम्कमे ठे. तेमज नदी उतरतां उद्मस्थ
साधुने पाप लागे ठे, तेथी नदी उतरीने इरियावही पम्कमे ठे तथा
चोवीसथो करे ठे. वली नदी उतरतां सरागी उद्मस्थ साधुने ठ सात
तथा आठ कर्मनो बंध थाय ठे. ज्ञानावरणी आदिक पाप कर्म नदी उत-
रतां बंधाय ठे, तेथी नदी उतरवामां आज्ञा धर्म नथी. वली जो नदी उतर-
वामां आज्ञा धर्म हाय तो वारंवार नदी उतरे तो सबलो दोष लागे कथुं ठे
ते केम केहेत? शाख सूत्र दसाश्रुतकंध अध्ययन बीजे. ते पाठः—

अंतोमासस्स तज्ज उदगलेवे करेमाणे सवले ॥ अंतोमा-
सस्स तज्ज माइछाणे करेमाणे सवले ॥ अंतो संवत्तरस्स
दश उदग लेवे करेमाणे सवले ॥ अंतोसंवत्तरस्स दसमा-
इछाणाइं करेमाणेसवले.

अर्थः—अं० एक मासमां त० त्रण वार उ० नदी उतरे तो उदक
लेप (जे नाजि प्रमाण जल अवगाहे ते) करे तो स० सबलो दोष
लागे. अं० एक मासमां ठल वचन बोले, प्रतित उपजावे, यथा गिला-
णने कहे के “ ए आहार तो ठे पण तमने सदे अथवा न सदे ” एस
पोते खावानी बुद्धे कहे, ए मायानु स्थानक. एवां त० त्रण सा० माया
स्थानक क० करतो थको जेवो करण योग होय तेवो स० सबलो दोष
लागे. अं० एक सं० वर्षमां इ० दस वार नदी उतरे तो उ० उदक-
लेप (नाजि प्रमाणे जल अवगाहे ते) लगावतो थको स० सबलो दोष

લાગે. અં ૦. એક વર્ષમાં ૬૦ દસ માયા-સ્થાનક સેવે તો ૬૦ સબલો દોષ લાગે.

જ્ઞાવાર્થ:—આ પાઠમાં એમ કહ્યું છે કે, એક મહીનામાં ત્રણ નદી અને એક વર્ષમાં દસ નદી ઝલંધે તો સબલો (જવરો) દોષ લાગે. હવે જુઝ ! નદી ઝતર્યામાં ધર્મ હોય તો મહીનામાં ત્રણ નદી ઝતર્યાથી નવમો સબલો દોષ કેમ કહે ? અને વર્ષમાં દસ નદી ઝતરે તો ૧૦ મો સબલો દોષ કેમ કહે ? જો ધર્મ હોય તો વારંવાર હર્ષ કરીને ઝતરવું જોઈએ.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, મહીનામાં ત્રણ નદી ઝતરે તો સબલો દોષ કંહો, પણ વે નદી ઝતરે તેમાં તો ધર્મ છે. તેનો ઝત્તર હે દેવાનુ-પ્રીય ! મહીનામાં વે નદી ઝતર્યામાં આજ્ઞા ધર્મ ક્યાં કંહો છે ? શ્રી જગવંતે તો જ્ઞાનાદિકની જતનાને અર્થે જ્ઞાણ ટાલીને કલ્પ ઝલલાવ્યો છે. જેમ શ્રાવકને સાધુ કહે કે, અણગલ્લ પાણી પીવામાં તથા ત્રસજી-વને હણ્યામાં મોટું પાપ છે. હવે ગલેલું પાણી પીવું વાકી રહ્યું તથા પાંચ સ્થાવરની હિંસા કરવી વાકી રહી તેમાં સાધુનો આજ્ઞા-ધર્મ નથી. જેમ ત્રણ ઢાણું પાણી પીવા કરતાં ઢાણું પાણી પીવામાં અને ત્રસ-કાયની હિંસા કરતાં પાંચ સ્થાવરની હિંસામાં પાપ ઓરું છે, પણ ધર્મ તો નથી; તેમ મહીનામાં ત્રણ નદી ઝલંધે તો તથા વર્ષમાં દસ નદી ઝલંધે તો સબલો દોષ લાગે કહ્યું. હવે મહીનામાં વે નદી અને વર્ષમાં નવ નદી ઝલંધવી વાકી રહી. તેમાં ત્રણ નદી ઝતર્યામાં સબલો દોષ છે, તેની અપેક્ષાએ વે નદી ઝતરવામાં નવલો દોષ છે. એ જગવંતે તો જ્ઞાણ ટાલી-ને કલ્પની વિધિ ઝલલાવી છે; પણ એમ તો નથી કહ્યું કે “ હે સાધુ ! મહીનામાં તું વે નદી ઝલંધજે. મારી આજ્ઞા છે. ” વલી કદાચ મહી-નામાં ત્રણ નદી ઝલંધવો વર્જી, તેથી તમે વે નદી ઝલંધવામાં આજ્ઞા ધર્મ માનતા હો તો, દસમા સબલો દોષમાં એક મહીનામાં ત્રણ માયા સ્થાનક (કપટાઈ) સેવે તો સબલો દોષ લાગે કહ્યું છે; તથા વર્ષ દોસમાં દસ માયા-સ્થાનક સેવે તો વીસમો સબલો દોષ લાગે કહ્યું છે.

હવે તમારી કેહેણીને લેખે તો મહીનામાં વે નદી ઝતર્યામાં આજ્ઞા

ધર્મ છે. ત્યારે તો મહીનામાં બે માયા-સ્થાનક તથા વર્ષમાં નવ માયા સ્થાનક સેવે તેમાં પણ આજ્ઞા-ધર્મ હશે. જેમ મહીનામાં ત્રણ નદી ઝ-લંબે તો નવમો સબલો દોષ લાગે કહ્યું છે, તેમજ મહીનામાં ત્રણ માયા કપટાઈનાં સ્થાનક સેવે તો દસમો સબલો દોષ લાગે કહ્યું છે. હવે જેમ એક મહીનામાં બેવાર માયા-કપટાઈ સેવ્યામાં પાપ છે, તેમ મહી-નામાં બેવાર નદી ઉતર્યામાં પણ પાપજ છે; પણ ઢગ્ગસ્થ સાધુને જ્ઞાના-દિકની જતના માટે નદી ઉતરવાનો દોષ લાગ્યા વિના રહે નહીં અને મોહકર્મને ઉદયે કપટાઈ પણ લાગ્યા વિના રહે નહીં. તેથી જગવંતે વા-રંવાર નદી ઉતરવાનો અને માયા કપટાઈનો જ્ઞય ઉપજાવવાને કહ્યું છે કે “ હે સાધુ ! તું મહીનામાં ત્રણ નદી ઉતરીશ તો અને મહીનામાં ત્રણવાર માયા-કપટાઈ કરીશ તો સબલો દોષ લાગશે. ” એમ જાણા ટાલીને કહ્યું છે; પણ “ મહીનામાં બેવાર તું નદી ઝલંબજે અને બેવાર માયા કપટાઈ કરજે. ” એમ નથી કહ્યું. વલી પાંચ મોટી નદી મહી-નામાં બે ત્રણવાર ઉતરવી ન કહે. તેની શાખ સૂત્ર બ્રહ્મકલ્પ ઉ-દ્દેશે ચોથે. તે પાઠ:--

નોકપ્પઈ નિગંથાણંવા ૧ ઇમાઝ પંચમહાણવાઝ મહાણઈઝ
 ઉદ્ધિઠાઝ ગણિયાઝ વિજિયાઝ. અંતોમાસસ્સ ડુરુલ્લૂત્તોવા
 તિરુલ્લૂત્તોવા ઉતરિત્તેવા સંતરિત્તેવા તંજાદાઃ-ગંગા ૧ જ-
 મુણા ૨ સરઝ ૩ કોસિયા ૪ મહી ૫. અહપુણ એવં જા-
 ણેજા એરાવઈ કુણાલાણ જથ ચકિયા એગંપાયં જલેકિચ્ચા
 એગંપાયં થલેકિચ્ચા એવં સે કપ્પઈ અંતોમાસસ્સ ડુરુલ્લૂત્તોવા
 તિરુલ્લૂત્તોવા ઉત્તરિત્તેવા સંતરિત્તેવા. જહ્મ નો એવં ચકિયા
 એવં સે નો કપ્પઈ અંતોમાસસ્સ ડુરુલ્લૂત્તોવા તિરુલ્લૂત્તોવા
 ઉત્તરિત્તેવા સંતરિત્તેવા. ॥

અર્થ:—નોં ન કહે તે નો સાધુ સાધવીને ૬૦ ૫ આગલ કહેશે

ते. पं० पांच साहानदी (प्रधान-विस्तीर्ण देखाकी गणी दीधी. ते घणुं पाणी उतरतां दोहीखुं एवी मोहोटी नदीउ) दुर्जिहादि कारणे उ० उतरवी पके ते, एक मास मध्ये एकवार पण सेहेजना विहारे न संजवे. अ० एक मासमां दु० वे वार ति० त्रण वार उ० उतरवी के (कुंजादिके अथवा नावादिके) सं० वारंवार उतरवी न कढेपे तं० ते कहे ठे:-गं० गंगा १, ज० जमुना २, स० सरजु ३, को० कोसिया ४, अने म० मही नदी ५ न कढेपे. अ० अथ हवे वली ए० एम जाणे के जो ए० ऐरावती नामा नदी कु० कुणाला नगरी समीपे ज० ज्यां च० शक्तिवंत अर्थ जंघा प्रमाणे ए० एक पग ज० पाणीमां अने बीजो ए० एक पग थ० स्थल जुमिकाए मुंकीने ए० एम करीने चाले से० तेने क० कढेपे अ० एक मासमां दु० वे वार ति० त्रण वार उ० उतरवी, सं० वारंवार उतरवी. ज० ज्यां नो० एवी रीते न उतराय त्यां ए० एम से० तेने न कढेपे अ० एक मासमां दु० वे वार ति० त्रण वार उ० उतरवी, सं० वारंवार उतरवी.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! आ पाठमां तो एम कछुं ठे के, गंगा १, जमुना २, सरजु ३, कोसिया ४ अने मही ५, ए पांच मोटी नदी महीनामां वे तरण वार उतरवी कढेपे नही; अने ऐरावती नदी, जे कुणाला नगरीनी समीपे वहे ठे, तेमां एक पग जलमां अने एक पग थलमां धरीने उतरवा समर्थ होय तो महीनामां वे त्रण वार उतरवी कढेपे, अने समर्थ न होय तो उतरवी न कढेपे एम कछुं; पण जगवंते एम नथी कछुं के “हे साधु ! तुं एक वार तो उतरजे मारी आझा ठे.” पण जगवंते तो ज्ञाषा टालीने कछुं ठे. तमे नदी उतरवामां जगवंतनी आझा अने धर्म कया न्याये कहो ठो ते कहो.

तेवारे तेरांपंथी कहे ठे के “कुणाला नगरीनी समीपे ऐरावती नदी वहे ठे, तेमां एक पग जलमां अने एक पग थलमां देइ उतरवा समर्थ होय तो, महीनामां वे त्रण वार नदी उतरवी कढेपे ठे. ते कप्पड़ कहो अने ज्ञावे आझा कहो. कढप अने आझा एकज ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कढप अने आझा एक होय त्यारे तो परिव्राजक संन्या-

सीओने, जगवंते काचुं पाणी पीवा माटे, हाथ, पग, चाटुनी प्रमुख
धोवा माटे अने स्नानने अरथे लेवुं कटपे कळुं ठे. शाख सूत्र उव-
वाइजीमां. ते पाठः—

तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पइ अगट्ठएणवा चंदणेणवा
कुंकुमेणवा गायं अणुलिंपित्तए णण्ण एगाए गंगामट्टि-
याए. तेसिणं परिवायगाणं कप्पइ मागहपट्टए जलस्स
पग्निगाहित्तए सेविय वहमाणे नोचेवणं अवहमाणे सेविय
थिमिज्जए नोचेवणं कंदमोदए सेविय बहुपसणे नोचेवणं
अवहुपसणे सेविय परिपूए नोचेवणं अपरिपूए सेवियणं
दीणे नोचेवणं अदिणे सेविय पिवित्तए नोचेवणं इत्त
पाय, चरुचम पस्काळणछयाए सिणाइत्तएवा. तेसिणं परि-
वायगाणं कप्पइ मागहए अट्ठाट्टए जलस्स पग्निगाहित्तए
सेविय वहमाणे नोचेवणं अवहमाणे जाव नोचेवणं अ-
दिणे सेविय इत्त पाय चरुचम्मसं पस्काळणछाए नोचे-
वणं पिवित्तएवा. तेसिणं परिवायगाणं कप्पइ मागहए
अट्टए जलस्स पग्निगाहित्तए सेविय वहमाणे नोचेवणं
अवहमाणे जाव नोचेवणं अदिणे सेविय सिणाअत्तए
नोचेवणं इत्तपाय चरुचम्मसं पस्काळणछाए पिवित्तएवा.
तेसिणं परिवायगा एयारुवेणं विहारेणं विहरमाणा बहुइं
वासाइं परियाइं पाउणंति. ॥

अर्थ—ते० ते परिव्राजकने णो० न कटपे अ० अगर चं० सुख
प्रमुख कुं० कंकु, केशर प्रमुख गा० शरीरे अ० विलेपन करवा; ण०
पण एटळुं विशेष ए० एक गं० गोपीचंदन कटपे. ते० ते परिव्राजकने
क० कटपे मा० मागध देश संबंधी पाथामां माय एटळुं पीवाने अर्थे

ज० पाणी नदीमांथी प० लेवुं; से० तेपण व० वेहेतुं थकुं, नो० नही निश्चे अ० अणवेहेतुं; से० तेपण थि० कादव रहित, नो० नही निश्चे कं० कादववाहुं; से० तेपण व० बहु निर्मलुं, नो० नहि निश्चे अ० मॉ-हॉलुं; से० तेपण प० गलेलुं, नो० नही निश्चे अ० अणगल; से० तेपण दी० दीधेलुं, नो० नही निश्चे अ० अणदीधुं; से० तेपण पि० पीवाने अर्थे, नो० नही निश्चे ह० हाथ पग चं० चरु हांमी, थाली, चाटुमी प० धोवाने अर्थे; तेम सि० स्नानने अर्थे पण न कढे. ते० ते परिव्राजकने क० कढे मा० मागध देशनुं अ० अरधुं आढा माप जेटलुं ज० पाणी प० लेवुं; से० तेपण व० वेहेतुं, पण णो० नही नीश्चे अ० अणवेहेतुं; जा० यावत् नो० नही निश्चे अ० अणदीधुं; से० तेपण ह० हाथ, पग च० थाली, चाटुमी, चाटुवो सं० धोवाने अर्थे, कढे; पण नो० निश्चे पीवुं न कढे. ते० ते परिव्राजकने क० कढे मा० मागध देशनुं आ० एक आढा प्रमाण ज० पाणी प० लेवुं; से० तेपण व० वेहेतुं, नो० नही निश्चे अ० अणवेहेतुं; जा० यावत् पूर्वे कलुं तेम, नो० नहि नीश्चे अ० अणदीधुं; से० तेपण सि० स्नानने अर्थे, नो० नही निश्चे ह० हाथ पग च० चाटुमी थाली प० धोवाने तथा पि० पीवाने न कढे. ते० ते परी-व्राजक ए० एवी रीते वि० विचरता थका व० घणां वा० वर्ष सुधी प० परीव्राजकनी पा० प्रवर्जा पाले.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां कलुं ठे के, ते परिव्राजकौने मागधदेश संबंधी पाथामां माय तेटलुं पाणी पीवाने लेवुं कढे. ते पण वेहेतुं थकुं, कादव रहित, निर्मलुं, गलेलुं अने दातारनुं दीधेलुं ले. एज रीते एवुंज पाणी मगधदेशनुं अर्थ आढुं प्रमाण, हाथ, पग, प्रमुख धोवाने लेवुं कढे कलुं. वली एज रीते एवुंज पाणी मगध देशनुं एक आढा प्रमाण स्नानना अर्थे लेवुं कढे कलुं. हवे जुठ ! जो कढप अने आझा एक होय तो आ पाठना संन्यासोउने काचुं पाणी पीवुं, काचा पाणीथी स्नान करवुं तथा हाथ पग धोवा कढे कलुं ठे. हवे तमारी केहेणीने लेखे तो संन्यासिउने काचुं पाणी पीवानी, काचा

पाणीथी स्नान करवानी अने हाथ पग धोवानी श्री जगवंतनी आज्ञा मानवी पमशे. वली अंबरुजी श्रावकने काचुं पाणी पीवुं अने काचा पाणीथी स्नान करवुं पण कढपे कहुं ठे. तेनी शाख सूत्र उववा इजीमां. ते पाठः—

अमरुसपरिवायगसस कप्पइ मागहए अदाठए जलस्स
पमिग्गहित्तए सेविय वहमाणे णोचेवणं अवहमाणे जाव
सेविय एवं अमियं पसणं परिपूयं णोचेवणं अपरिपूए से-
विय सावद्येतिकारु णोचेवणं अणवद्य सेविय जीवित्ति-
काउ णोचेवणं अजीवा सेविय दिणे णोचेवणं अदिणे
सेविय दंत हठ पाय चरु चम्म पखादण्ठयाए पिवित्तए-
वा ९ णोचेवणं सिणाइत्तए. अमरुससणं परिवायगसस
कप्पइ मागहए आठए जलस्स पमिग्गहित्तए सेविय व-
हमाणे नोचेवणं अवहमाणे जाव सेविय दिने णोचेवणं
अदिणे सेविय सिणाइत्तए णोचेवणं हठपाय चरु चम्मसं
पखादण्ठयाए पिवित्तएवा ॥

अर्थः— अ० अमरु परिव्राजकने क० कढपे मा० मागध देशतुं
अर्थु आहुं प्रमाण ज० पाणी प० ग्रहवुं; से० ते पण व० वेहेतुं थकुं;
पण णो० नही निश्चे अणवेहेतुं जा० यावत से० ते पण ए० एम थ०
कादव रहित प० निर्मल प० गलेतुं; पण णो० नही निश्चे अ० अणग-
दुं. से० तेने पण सा० सावद्य जाणे, पण णो० नही निश्चे अ० निर्वद्य;
से० तेने पण जी० जीवसहित जाणे, पण णो० नहि निश्चे अ० निर्जव.
से० ते पण दि० दीधेलुं ले, पण णो० नही निश्चे अ० अणदिधुं; से० ते
पण दं० दांत ह० हाथ पा० पग च० हांती च.टुत्रो प० धोवाने अर्थे
तथा पि० पीवाने अर्थे ले; पण णो० नही निश्चे सि० स्नानने अर्थे
कढपे. अ० अमरु परिव्राजकने क० कढपे मा० मागध देशतो आदो

માપ જાણી પણ ગ્રહતું; સેળ તે પણ વળ વેહેતું થકું, પણ નોળ નહિ
નિશ્ચે અળ અણવેહેતું; જાળ યાવત સેળ તે પણ ઢિળ દીધેલું, ણોળ નહિ
નિશ્ચે અળ અણદીધું; સેળ તે પણ સિળ સ્નાનને અર્થે, પણ નોળ નહિ
નીશ્ચે હળ હાથ પાળ પગ ચળ હાંફી ચાટુફી સંળ ધોવાને અર્થે; પિળ તેમ
પીવાને અર્થે પણ ન કલ્પે.

જાવાર્થ:—હવે જુન ! આ પાઠમાં કહ્યું છે કે, અંબરુજીશ્રાવકને
મગધદેશનું અર્ધુ આહું માપ કાચું પાણી પીવા તથા હાથ ધોવાને અને
એક આહું માપ પાણી સ્નાનને અર્થે લેવું કલ્પે કહ્યું છે. તે પણ વહેતું
થકું, કાદવરહિત, નિર્મલ અને ગલેલું લે. તેને પણ સાવચ જાણે, નિર્વચ
ન જાણે; જીવ સહિત જાણે, પણ નિર્જીવ ન જાણે. હવે જુઓ ! અંબરુ-
જીશ્રાવકને કાચું પાણી પીવું અને કાચા પાણીએ સ્નાન કરવું કલ્પે
કહ્યું છે. હવે તમે કહોઠો કે, કલ્પ અને આજ્ઞા એકજ છે. એ નદી ઝ-
તરવી કલ્પે કહી તેથી આજ્ઞા-ધર્મ કહોઠો. એ તમારી કેદેણીને લેખે
તો અંબરુજીશ્રાવકને કાચું પાણી પીવું એ પણ આજ્ઞા-ધર્મમાં હશે. હે
દેવાનુપ્રીય ! કલ્પ અને આજ્ઞા એક કેમ કહોઠો ? કલ્પ તો કરે તેનાં
કામ ઓલલાવવાની વિધિ છે, અને જગવાનની આજ્ઞા તો જ્ઞાન, દર્શન
અને ચારિત્ર, ક્રયોપશમજાવના ગુણ અંગીકાર કરવાની તથા વધારવાની
છે. વલી સાધુ નદી તો અપવાદ માર્ગમાં અણસરતે કોઈ ઠેકાણે ટલતી
ન દેખાય તેથી જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના જતન માટે ઝતરે છે. જેમ
હુંફી, જાચું, વોલાઈ ઇત્યાદિક, માલ ડપર જગાત છે તે રીતે એ પણ
છે; પણ નદી ઝતરવાની આજ્ઞા જગવંતે વત્રીસ સૂત્રમાં વ્યાંચ દીધી
નથી. તમે ઇટલાં સૂત્રનાં વચન ઝત્યાપીને, ઓટા અર્થ કરીને, કુચુ-
ક્તિ લગાવીને તથા નદી ઝતરવામાં આજ્ઞા-ધર્મ કહીને અનંત સંસાર
કેમ વધારોઠો ?

વલી ઘાટા (ઢોટા) વાલા સરાફ સરખી સફાઈ દર્શાવવાને માટે
તથા ઓકોને પોતાના મતમાં લેવાને અર્થે, તેરાપંથી કહે છે કે “સૂત્રમાં
કલા સિવાય સાધુએ કાંઈ પણ કામ કરવું નહી; અને કરે તો તેમાં

સાધુપણું નથી. ” એવી વજ્ર જાણા બોલે છે, પણ પોતાને તો પુરું અંધારું છે; કેમકે સૂત્રમાં તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે વેસવું વજ્યું છે, અને પોતે તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે વેસવું સ્થાપે છે, તેમજ ગ્રહસ્થીના ઘેરે વેસીને વ્યાખ્યાન વાંચે છે. વલી સૂત્રમાં આર્યા સાથે વિહાર કરવો વજ્યો છે, અને પોતે આર્યા સાથે વિહાર કરે છે; આર્યાનો લાવ્યો આહાર પાળી લેવો વજ્યો છે, અને પોતે આર્યાનો લાવ્યો આહાર પાળી લે છે; અને આર્યા પાસે સુખે સમાધે વૈયાવચ કરાવવી વર્જી છે, અને પોતે આર્યા પાસે વૈયાવચ સુખે સમાધે કરાવે છે. તેમજ આર્યા પાસે પુંજવું પલેવવું પ્રમુખ અનેક કામો કરાવે છે. વલો રોગાન વાસી રાખવો સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યું નથી, ઠતાં પોતે વાસી રાખે છે અને રાખવાની સ્થાપના કરે છે. તેમજ પેદેલે દીવસે જેના ઘરથી વોહોર્યું હોય તેના પાસેથી બીજે દીવસે હાટે અથવા રસ્તામાં વોહોરવાની સ્થાપના કરે છે. ઇટલાં કામ કરે તેને સાધપણથી ત્રષ્ટ કહ્યો છે, અને એ ઇટલાં કામ સૂત્રમાં કહ્યાં તે સિવાય કરે છે.

વલી સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના ૨૬મા અધ્યયનમાં રાતના પેદેલા પોહોરમાં સજાય કરવી કહી છે, બીજા પોહોરમાં ધ્યાન કરવું કહ્યું છે, ત્રીજા પોહોરમાં નિંદ્રા મુંકવી કહી છે અને ચોથા પોહોરમાં સજાય કરવી કહી છે; પણ એક પોહોરથી વધતી નિંદ્રા લેવી વત્રીસ સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યું નથી. હવે તમે પોહોર સિવાય નિંદ્રા દ્યો ઠો. તે તમારી કેહેણીના લેખે તમારામાં સાધપણું છે કે નહીં ? વલી એજ અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, કોઈ આવે નહીં તેમજ કોઈ દેખે નહીં એવી જગ્યાએ સાધુએ માત્રાદિક પરઠવવું; પણ ઝઘાની રીતે લોકોના દેખતાં માત્રાદિક પરઠવવું વત્રીસ સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યું નથી. હવે તમે ઝઘાની રીતે લોકોના દેખતાં માત્રાદિક પરઠવો ઠો. તે તમારી કેહેણીના લેખે તમારામાં સાધપણું છે કે નહીં ?

વલી આપમતલવી કહે છે કે “વજારમાં શ્રાવકે સામાયક કરી હોય તે સામાયક ઠતાં ઘેરે જશ્ને સાધુને વોહોરાવે તો અટકાવ નહીં, ધર્મ છે, તથા ઘરમાંજ સામાયકમાં વેઠા છે તેને વીજા બુટા ડ્રવ્યની આજ્ઞા લીધા વિના વોહોરાવવું કલ્પે છે. ” એમ કહે છે, પણ જગવંતે

तो श्रावकने सामायकमां सर्व ड्रव्य वोसराव्या कह्या ठे. तेथी सामायकमां आहार वस्त्रादिक पोताना नथी एम कहुं ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक आठमे उद्देशे पांचमें. ते पाठः—

रायगिहे जाव एवंवयासी आजीवियाणं जंतं ! थेरे जगवंतं एवंवयासी समणोवासगस्सणं जंतं ! सामाइकस्स समणोवासए अत्तमाणस्स केइ जंमं अवहरेत्वा सेणं जंतं ! तं जंमं अणुगवेसमाणे किं सज्जंमं अणुगवेसइ परायगंजंमं अणुगवेसइ ? गो० ! सज्जंमं अणुगवेसइ नोपरायगं जंमं अणुगवेसइ. तस्सणं जंतं ! तेहिं सीलवय गुणवय वेरमाण पचक्काण पोसहोववासेहिं सज्जंमं अज्जंमं जवइ ? हंता जवइ. सेकेण खाइणं अछेणं जंतं ! एवंवुच्चइ सज्जंमं अणुगवेसइ नोपरायगंजंमं अणुगवेसइ ? गो० ! तस्सणं एवं जवइ णोमेहिरणे नोमेसुवणे णोमेकंसे णोमेदुसे णोमे विपुल धण कणग रयण मणिमोत्तिय संघ सिद्ध प्पवाल रत्त रयण मादिए संत्त सारसावच्छेद्ये ममतजावपुणसे अपरिणाए जवइ. सेतेणछेणं गो० ! एवं वुच्चइ सज्जंमं अणुगवेसइ नोपरायगं जंमं अणुगवेसइ. ॥

अर्थः—रा० राजग्रही नगरीने विषे श्री गौतमस्वामी जगवंत श्री माहावीर स्वामी प्रत्ये जा० यावत् ए० एम कहे—आ० गौशालाना शिष्य ज० हे पुज्य ! थे० स्थिवर साधु समीपे, श्रावकनी अपेक्षाए ए० एम कहुं. ते श्री गौतमस्वामीए जगवंत श्री माहावीर देव प्रत्ये पु. ठयुं. क्यां सुधी के ज्यां सुधी श्रावकना पचखाणना ३२५ जांगा कह्या त्यां सुधी पुठयुं, पण पढी एम कहुं के, एवा गोशालाना श्रावक न होय. हवे श्रमणोपासक केवा होय ते जाणवा देखामे ठे. स० श्रमणो पा-

सक जं० हे जगवान ! सा० कृत सामायकना एटले पेहेलुं शिक्षावृत
 स० सामायकरूप आदरीने अ० बेठा ठे तेनुं के० कोइ पुरुष जं० ज्ञांरु
 (वस्त्रादिक वस्तु) प्रत्ये अ० लइ जाय ते सामायक पुरुं थया पढी
 जोतो थको जं० हे पुज्य ! शुं तं० ते जं० (ज्ञांरु) पोतानी वस्तु अ० ग-
 वेषे के० प० पारकी वस्तु अ० जुए ? इहां पुठणहारनो अजिप्राय
 स्वकिय ते कह्ये. जे स्वसंबंधी होय परंतु सामायक परिबज्यां परि-
 ग्रहना पचखाण जणी पोतानुं न होय एटला माटेज प्रश्न कयों. इति
 प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! स० पोतानो ज्ञांरु (वस्तु) सामायक
 पुरुं थया पढी अ० गवेषे, पण नो० परायो ज्ञांरु गवेषे नही. (त्यां अ-
 कार्ण जे ममत्व जाव ठे, ते बेदाणो नथी अने सामायक ठतां गवेषणा
 करवी ए अयुक्त.) त० तेने जं० हे जगवान ! ते० ते विविकित करीने
 जेम कयोपसम ग्रहया तेले करीने सो० अणुवृत गु० गुणवत, रागादिकनी
 वृत्ति प० नवकारसी पोरसी सहित पो० पर्वदीनने विषे पोषध सहित
 उपवास तेणे करी (इहां सोळादिकने ग्रहणे पण सावयजोग वृत्ति करी
 विरमण शब्द करी प्रयोजन तेनेज परिग्रहने अपरिग्रहपणुं निमित्त
 करी) स० पोतानी वस्तु अ० अपहस्या आश्री पारकी ज० थाय ?
 इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा गौतम ! थाय ठे. से० ते कये हेते खा०
 (ख्याति) प्रसिद्ध अ० कये अर्थे (जे प्रयोजने) जं० हे जगवान ! ए०
 एम कहुं स० पोतानो जं० उपगर्ण अ० गवेषे नो० परायो ज्ञांरु उप-
 गर्ण न गवेषे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! त० तेने ए० एवुं
 मन प्रणाम ज० होय ते कहे ठे. हिरण्यादि परीग्रहने द्वाविध त्रीविध
 पणे पचख्या ठे वास्ते पो० नथी मारुं हि० रुपुं नो० सु० नथी मारुं
 सुवर्ण नो० कं० नथी मारुं कांसु पो० डु० नथी मारुं (डुष्य) वस्त्र पो० नथी
 मारुं वि० विस्तीर्ण ध० धन गणिमादिक अथवा गवादिक क० कनक, रत्न,
 कर्केतनादिक म० मणी चंद्रकान्तादिक मो० मोती श्रुक्तिकादिकनां उपज्यां
 सं० शंख दक्षिणावर्त ए बेज प्रसिद्ध सि० सिल, प्रवाल, विद्रुम अथवा
 स्फटीक शीसा प्रवासी र० रातां रत्न पद्मरागादिक, ए सर्व सं० ठे

विद्यमान सा० प्रधान साव० स्वापेत्य द्रव्य मम० इत्यादि परिग्रहादिकने विषे मन, वचन, कायानु, करवुं करावुं ते पचख्या नही ते ममत्व जाव रह्यो. वली ते हिरण्यादि विषयने विषे जे ममता प्रणाम पु० वली अ० अपरिज्ञात प्रत्याख्यान थाय ते अनुमतीना अप्रत्याख्यान-पणार्थी ममत्व जावने अनुरूपपणार्थी. से० तेने अर्थे गो० हे गौतम ! ए० एम कछुं स० स्वकीय पोतानु जं० जंरु उपगर्ण अ० जुवे ठे पण नो० नथी पारकुं जंरु उपगर्ण जोता. ॥

ज्ञावार्थ—हवे जुउ ! आ पाठमां एम कछुं ठे के, श्रावक सामायक पोसामां वेगो ठे. ते वेला धन, जंरु उपगर्ण चोर छइ जाय, ते सामायक पोसो पाढ्या पढी गवेषणा करे तो पोतानुं जंरु गवेषतो कहीये के पारकुं जंरु गवेषतो कहीये ? तेनो उत्तर जगवंते कह्यो के हे गौतम ! पोतानो जंरु गवेषतो कहीये. तेवारे फरी गौतमस्वामीए पुठयुं के श्रावक सामायक पोषामां वेगो ते वखते जंरु, उपगर्ण, धन, पोतानां नथी त्यारे सामायक पाढ्या पढी पातानां जंरुनी गवेषणा करतो केम कह्यो ? तेना जवाबमां जगवंते कछुं के, हे गौतम ! सामायक पोषामां वेगो ते वारे सोनुं, रुपुं, वस्त्र आदि सर्व द्रव्य वोसराव्या ठे तेथी ते श्रावकना नथी; पण सामायक पाढ्या पढी जंरुनो खोज (प्रेम बंध) छुटयो नथी ते माटे सामायक पाढ्या पढी तेने पोतानुं जंरु गवेषतो कहीए. हवे आ पाठमां कछुं के, सामायकमां वेगो त्यारे श्रावके सोनु रुपुं प्रमुख सर्व द्रव्य वोसराव्या ठे के मारु सोनुं नथी, मारु रुपुं नथी, तेमज मारुं अन्नवस्त्रादि कांइपण नथी. हवे जुउ ! ज्यारे पोतानुं नथी त्यारे सामायकमां साधुने शी रीते वोहोरावे ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ सामायकमां सावद्यजोगना (संसारनां काम करवाना) त्याग ठे; पण साधुजीने वोहोरावुं तेतो नवमा व्रतमां बारमुं व्रत निपजे. तेतो निर्वद्य धर्मनुं काम घणुं चोरुछुं ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सामायकमां पोतानी पासे वस्त्र होय ते साधुजीने वोहोरावोने नवमा व्रतमां बारमु व्रत निपजावे तेतो घणुं

चोखुं काम ठे; पण जे द्रव्य सामायकमां वोसरावी दीधा ते पोताना नथी. ते द्रव्य शी रीते वोहोरावी शकाय ? वली तमे कथुं के, सामायकमां संसारने हेते सावद्यजोगना त्याग ठे; पण धर्म करवाना तो त्याग नथी. ए लेखे तो त्रीजा व्रतथी वारमुं व्रत अधिकुं ठे. हवे तमारे लेखे तो संसारने हेते सावद्यजोगना चोरीना त्याग ठे, ते साधुजीने परायुं वस्त्रादिक चोरीने वोहोरावे तो अटकाव नही; केमके एतो तमारा केहेवा प्रमाणे निर्वद्य धर्मनुं काम ठे. पण हे देवानुप्रीय ! जिन मार्गमां तो पेहेला नियम कयों होय ते राखीने पढी अधिको धर्म करवो. जेम गुरुदेव आवायाथी उठी उज्जा थवुं अने विनय न्नीति करवी तेमां मोटो लाज (निर्जरांनुं कारण) ठे, पण शिष्ये पेहेलां काउसगग करी पहोर पर्यंत लगी काया वोसरावी होय ते गुरुदेवनो विनय न करे, तेम सामायकमां जे द्रव्य वोसराव्या ठे ते पोताना नथी, ते माटे सामायकमां साधुने वोहोरावुं कटपे नही. तमे प्रभुनां वचन उरथापीने पोतान मतलबने अर्थे सामायकमां वोहोरावुं केम स्थापो ठो ?

वली तेरापंथी कहे ठे के, “ पुन्य पाप बंने जुनां ठे अने ठांनवा योग्य ठे; केमके धन्ना अणगारनां पुन्य वध्यां तेथी ते अनुत्तर विमाने गया, पण मुक्तिए जइ शक्या नही. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! चार कर्म तो एकान्त अशुभ ठे. तेनां नाम. ज्ञानावर्णी १, दर्शनावर्णी २, मोहनी ३ अने अंतराय ४. ए चार कर्म (घातिक) वलीष्ट ठे. तेनो क्षयोपशम न थयो तेथी मुक्तिए जइ न शक्या. तमे ‘ पुन्य वध्याथी मुक्तिए जइ न शक्या ’ एवी कुयुक्ति केम लगानो ठो ? पुन्य तो मुक्ति मार्गनुं एकान्त घातक नथी. केमके श्री अनुयोगद्वार सूत्रमां कथुं ठे के, क्षयोपशम जावे जीव धर्म पामे, अने ते क्षयोपशम जावने “ च-उएह घाडकमाइण ” एवो उधानो पाठ कह्यो ठे. चार एकान्त अशुभ कर्मना क्षयोपशमथी चार चारीत्र अने चार ज्ञान मजिम घणा बोख पामे; अने ए चार अशुभ कर्मना क्षयथी क्षायक जावे अनंत चतुष्टय पामे; पण पुन्य प्रकृतिने घातक नथी कही. वली कर्म मंथमां घाति

अघाति प्रकृति अधिकारे वीस प्रकृति सर्व-घातो कही. ते सर्व-घाती कर्मनी कही, पण शुभ कर्म पुन्य प्रकृति मोक्ष जाताने अटकावे एम कछुं नथी वली पुन्यने मोक्ष मार्गनो घातक वत्रीस सूत्रमां क्यांय कछुं नथी. तमे ' धना अणगारानां पुन्य वध्यां तेथी मुक्ति न गया ' एवां अठतां वचन बोलीने अनंत संसार केम वधारो ठो ? वली पुन्य जोग-ववानी वांठा तो साधु श्रावकने करवीज नही. पण मोक्ष मार्गना साहज माटे पुन्यनी वांठा श्रावकने करता कह्या ठे. शाख सूत्र ज्ञाताजी अध्ययन आठमे, अरणीक श्रावकना अधिकारे. जे वखते देवताए अर-णीक श्रावकने कछुं के " तमे केवा ठो ? ' धम्मकामिया ' धर्मना का-मी ' पुत्रकामिया ' पुन्यना कामी ' सगकामिया ' स्वर्गना कामी ' मो-क्षकामिया ' मोक्षना कामी, ए चार. एमज धर्मना इच्छक, पुन्यना इच्छक, स्वर्गना इच्छक, अने मोक्षना इच्छक. एमज धर्मादि चार बोलना (पी-वासा) लावसावंत ठो. " ए रीते बार बोल कह्या.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के एतो मिथ्यात्वी देवताए एम वखाएया ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! मिथ्यात्वी देवताए एवा कह्या ते शुं ? जुठा कह्या के साचा कह्या ? वली ' पुनकामीया पुनकंखिया पुनपिवासा ' ए बोल मिथ्यात्वी देवताए कह्या तेम ' धम्मकामिया धम्मकंखिया धम्मपिवासिया ' ए पण मिथ्यात्वीएज कह्या ठे. जो साचा कह्या तो सर्व साचा; अने जुठा कह्या तो सर्व जुठा. एम उपाशकदशाना बीजा अध्ययनमां कामदेव श्रावकने देवताए तथा आठमा अध्ययनमां मा-हासतकजी श्रावकने रेवतीए पण एवाज बार बोल कह्या ठे. वली गर्जना जीवने प्रजुए पोते वखाएयो, त्यां पण बार बोल एमज ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक पेहेले उद्देशे सातमे. ते पाठः—

जीवेणं जंतं ! गब्जगएसमाणे देवलोएसुजवजेच्चा ?

गो० ! अट्ठेगइएजवजेजा अट्ठेगइएनोजवजेजा. सेकेण-

ठेणं ? गो० ! सेणं सण्णिपंचंदिए सवादिं पवतिदिं पव-

त्तए तद्धारुवस्स समणस्सवा माहणस्सवा अंतिए एग-
मवि आयरियं धम्मियं सुवयणं सोच्चा निसम्म तउ ज-
वंति संवेग जायसट्ठे तिद्धधम्माणुरागरत्ते सेणंजीवे धम्म-
कामए पुणकामए सग्गकामए मोक्ककामए धम्मकंखिए
पुष्पकंखिए सग्गकंखिए मोक्ककंखिए धम्मपिवासिय पु-
ष्पपिवासिए सग्गपिवासिए मोक्कपिवासिए तच्चित्ते तम्मणे
तद्धेसे तदऊवसिए तद्धज्जवसिए तदठोवउते तदपियकरणे
तदञ्जावणाञ्जाविए एयंसिणं अंतरं कालंकरेज्जा देवलो-
एसु उवज्जइ से तेण्ठेणं ॥

अर्थः—जी० जीव जं० हे जगवान ! ग० गर्जमां रह्यो थको
मरीने दे० देवलोकमां देवतापणे उपजे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौ-
तम ! अ०उ० कोइक जीव गर्जमांथी मरीने देवलोकने विषे देवतापणे
उपजे अने अ०नो० कोइक जीव न उपजे. से० ते के० शा कारणे हे
जगवान ! एम कछुं ? कोइक जीव उपजे अने कोइक जीव न उपजे ?
इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! से० ते जीव सं० संझी पंचेंद्रि स०
सघली प० पर्याप्ति करी प० पर्याप्त ज्ञाव प्रत्ये पान्यो थको त० तथा
विधि उचित्त योग स० श्रमण तपस्वीनी अथवा मा० मा हणो मा हणो
एवुं कहे ते साधु अथवा स्थुल प्राणातिपातथी निवृत थयो ते श्रावक,
तेना अं० समिप थकी ए० कोइ एक पण आ० आर्य जहुं थ० धर्मनुं
सु० जहुं वचन सो० सांजलीने नि० निश्चे हैये धरीने त० ते वार पढी
ज० थाय सं० जवज्जये करी जा० धर्मादिक करवानी श्रद्धा उपजे ति०
तिन्न धर्मने रागे रंगायु ठे मन जेनुं, से० ते जीव थ० (श्रुत चारित्र रूप)
धर्म, तेना विषे वान्छा ठे जेनी, पु० तेना फलजुत शुज्ज कर्मनो वांढक,
स० स्वर्ग देवलोकनो वांढक, मो० समस्त कर्म क्यरूप मोक्षनो वांढक,
थ० धर्मनी आसक्ति ठे जेनी, पु० पुन्यनो आसक्ति ठे जेनी, स० स्व-

ર્ગની આસક્તિ છે જેની, મોઽ મોક્ષની આસક્તિ છે જેની, ધઽ ધર્મને વિષે અતૃપ્તિવંત, પુઽ પુન્યને વિષે અતૃપ્તિવંત, સેઽ સ્વર્ગને વિષે અતૃપ્તિવંત, મોઽ મોક્ષને વિષે અતૃપ્તિવંત એટલા પદાર્થને વિષે તઽ ચિત્ત છે જેનું, તઽ તેને વિષે મન છે જેનું, તઽ તેને વિષે લેશ્યા છે જેની, તઽ તેજ અધવસાય છે જેના, તઽ તે અર્થે કરી ઉપયુક્ત (સહિત) છે, તઽ તેજ અર્થને વિષે દીધી છે ઇંદ્રિયો જેણે, તઽ તેજ જાવનાઈ કરી જાવિક છે, એઽ એવા અંઽ અંતરને વિષે એટલે એવી જાવના જાવતો થકો જીવ કાળ કરીને મરણ પામે તો તે જીવ દેઽ દેવલોકને વિષે દેવતાપણે ઝઽ ઝપજે. સેઽ તે માટે હે ગૌતમ ! એમ કહ્યું. (કોઈ જીવ ઝપજે અને કોઈ જીવ ન ઝપજે.)

જાવાર્થ—હવે જુઁ ! આ પાઠમાં તો પ્રજુષ્ટ શ્રીમુખથી ગૌતમને કહ્યું કે, ગર્જ માંહેલો કોઈક જીવ સત્રી પંચેંદ્રિનો પર્યાપ્તો તથા રૂપ શ્રમણની (સાધુની) અથવા માદ્દણ કેહેતાં શ્રાવકની પાસેથી કોઈ એક (આર્થ જાણું) ધર્મનું વચન સાંજલીને હૈયે ધારીને વૈરાગ્ય પામ્યો તથા તિવ્ર ધર્મને રાગે રંગાણો તે જીવ ધર્મનો વંઢણહાર, ધર્મ કરવાની, પુન્ય કરવાની, સ્વર્ગની અને મોક્ષની વંઢા કરીને તથા ધર્માદિક ચાર બોલના આસક્તપણે કરીને, તેમજ એ ચાર બોલના અતૃપ્તપણે કરીને, એજ બાર બોલને વિષે ચિત્ત છે જેનું, મન છે જેનું તથા લેશ્યા અધ્યવસાય છે જેના, તેજ અર્થે કરી સહિત છે, તેજ અર્થને વિષે ઇંદ્રિ દીધો છે જેણે, એ બાર બોલની જાવના જાવતો થકો એવા અધ્યવસાયે વર્તતાં થકાં કાલ કરીને દેવતામાં જાય. હવે જુઁ ! જગવંતે તો ધર્મ અને પુન્ય એ બે પ્રકારની કરણી કહી તથા સ્વર્ગ અને મોક્ષ એ બે તેનાં ફલ કહ્યાં. પુન્યની કરણીથી દેવતામાં જાય અને ધર્મની કરણીથી મોક્ષમાં જાય. હવે જુઁ ! પુન્ય ધર્મની વાંઢા કરેતો દેવતામાં જાય કહ્યું. એ ન્યાયે પુન્યને આદરવા યોગ્ય કહીયે. વણી ચિત્તમુનીએ વ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તીને સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના તેરમા અધ્યયનની એકવીસમી ગાથામાં કહ્યું કે, હે રાજા ! એ જીવિતવ્ય તો અશાસ્વતું છે, અને ધર્મ અને પુન્યના અણકરવાવાલા મનુષ્ય મરણને મુલે

पदोंच्या थका (सिदावसे) पस्ताशे. इहां पण पुण्यने सरणांगत (करवा योग्य) वखाण्युं. वली पुण्यने धर्मनुं कारण कथुं. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन १८ मानी गाथा ३४ मी:—

एयपुत्रपयं सोच्चा अन्न धम्मोव सोदियं;

जरहोवि जरहंवासं चिच्चाकामाई पव्वइए ॥ १८ ॥

अर्थ:—ए० ए ज्ञान सहित आशीष ठे. ए चारीत्र धर्म ते केवो ठे, के कायरने आचरतां दोहीलो अने तम सरखा शूराने सोहीलो. ए ज्ञान सहित क्रिया धारीने जरतादिके संसार मुक्त्यो. पु० पुन्य पवित्र पदने एटले शुद्ध जिनमतने सो० सांजलीने अवधारीने संसार मुक्त्यो. अ० अर्थ ते मुक्तिरूप फल थ० धर्म ते जिनशासनरूप ज्ञानदर्शन सहित चारीत्र धर्म, ए वने करी ज० जरत चक्रवर्ती ज्ञा० जरत क्षेत्रने विषे चि० ठांमीने, वली का० काम जोग ठांमीने प० संजमवंत थया. ॥३४॥

ज्ञावार्थ:—हवे जुउ ! आ उपरनी गाथामां पण चारीत्रने पुन्य पद कहो बोलाव्युं. वली अंतगममां श्री कृष्णे कथुं के, “ धन्य, पुन्य, कृतार्थ जालीकुमार प्रमुखने, के जेणे चारीत्र लीधुं. हुं अधन्य, अपुन्य, के चारीत्र मुजने न आवे. ” हवे जुउ ! देवानुप्रीय ! चारित्र पण पुण्यवंत जीवनेज आवतुं कथुं ठे. वली प्रश्न व्याकरणमां प्रथम संवरद्वारे “ चत्तगयं पखंदे काहिंति अणंते अकय पुत्रेजे नसुणंति धम्मसो जणजे पमायंति ” कथुं के, चारगतिमां कोण फरे? अकृत्य पुन्या, पुन्य रहित, अज्ञागिया अने पापीआ जीव होय ते. (रुळे.) जमे; अने सज्ञागीया, ज्ञाग्यवंत अने पुन्यवंत जीव चार गतिमां न जमे. वली सूयगंगांग सूत्रना बीजा श्रुतष्कंधना बीजा अध्ययनमां कथुं के, हिंसामां धर्म कहे ते. श्रमण-माहण चार गतिमां “ कलकली ज्ञागीणा जविसइ ” अज्ञागीया थोशे एम कथुं; अने जे श्रमण-माहण शुद्ध धर्म कहे ते चार गतीमां “ कलकली ज्ञागीणो न जविसइ ” अज्ञागीया नही थाय एम कथुं. वली उत्तराध्ययनना ३६ मा अध्ययनमां कथुं के, “ तथ

સિદ્ધા મહા જાગા લોચગોચ પયઠિયા ” શુજ્ઞ કર્મ સિદ્ધે સ્વપાવ્યાં ઠે તોપણ તેમને માહાજ્ઞાન્યવંત કહી બોલાવ્યા. વહી ઉત્તરાધ્યયનના ૨૩ મા અધ્યયનમાં કેશીસ્વામી ગૌતમ સ્વામીને કહે ઢે કે “ પુઢામિતે મહા-જાગા ” હું પુઢુંહું હે જાગવાન ! તથા કેશીએ ગૌતમ પ્રત્યે પુઢયું કે, તમે શંસારસમુદ્ર શીરીતે તરોઢો ? તેવારે ગૌતમે કહ્યું કે, શરીરરૂપી નાવાએ કરીને સંસારસમુદ્ર તરુંહું. તે સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૩ માની ગાથા. ૭૩ મી:—

સરીર માહુ નાવત્તિ, જીવો વુચ્છઈ નાવિન;

સંસારો અણવોવુત્તો, જંતરંતિ મહેસિણો ॥ ૭૩ ॥

અર્થ:—સં શરીરરૂપ માં કહે તીર્થંકર નાં નાવા. જીં જીવ તે હું કહીયે નાં નાવાનો ચેરુણહાર. સં સંસારરૂપી અં સમુદ્ર હું કહ્યો. જં જે સંસાર તં તરે ઢે તે મં મોહના ગવેષણહાર યવા મોટા સાધુ ॥ ૭૩ ॥

જાવાર્થ:—હવે જુઢ ! ઇહાં કહ્યું ઢે કે, શરીરરૂપી નાવાએ કરીને સંસારસમુદ્ર તરું હું. એ શરીરરૂપી નાવા તે પુન્ય-પ્રકૃતિ ઢે. હવે તે સંસારસમુદ્રમાં વેઢો ત્યાં સુધી મુક્તિ-સાધક જીવને સરીરરૂપી નાવા આદરવા યોગ્ય કે ઢાંચવા યોગ્ય ? એ શરીર તથા પંચેન્દ્રિની જાતી તથા ત્રસનો દસકો, મનુષ્યની આનુપૂર્વી, મનુષ્યનું આયુષ્ય, સાતવેદની, ઝંચ ગોત્ર ઇત્યાદિક પુન્યની પ્રકૃતિ ઢે. એ પુન્યની પ્રકૃતિ વિના મુક્તિ ન મલે, અટકાઈ રહે. હવે તે મલે એટલે મુક્તિ-ગામી જીવને એ પ્રકૃતિ સાધક ઢે કે બાધક ઢે ? એ વ્યવહારમાં આદરવા યોગ્ય ઢે કે ઢાંચવા યોગ્ય ઢે તે કહ્યો. તેવારે તેરાપંથી કહે ઢે કે, ઉત્તરાધ્યયનની ઢેલી ગાથામાં પુન્ય પાપ બંનેને સ્વપાવવાં કહ્યાં ઢે. તે પાઠ:—

દુવિહં સ્વવિજ્ઞાનય પુણપાવં નિરંગણે સઘ્ઞ વિપ્પમુક્કે, તરિત્તા સમુદ્ધંચ મહાજ્ઞવોહં સમુદ્ધપાલો અપૂણાગમંગણ તિવેમિ. ॥

અર્થ:—હું બેહુ પ્રકારે શુજ્ઞ અને અશુજ્ઞ પ્રકૃતિ સ્વં સ્વપાવીને.

पु० पुन्य पापनी नि० गति रहीत सलेशी अवस्थाए कायादिकना व्यापार रहित अयोगी केवली अइने स० सर्व कर्मथी वि० मुकाणो त० तरीने स० समुद्रनीपेरे स० संसार-समुद्ररूप मोटो प्रहवा स० समुद्र-पाल मुनी अ० वली संसार मांही आवे नही एवी गतिए ग० पहुँच्या.

ज्ञावार्थः—हवे आ पाठनुं नाम लइ तेरापंथी, पुन्य पापने ठांरु-वा योग्य कहे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहां ठांरुवा जोग्य तो नथी कछुं. ठांरुवा जोग्य कछुं होय तो हिलवुं निंदवुं जोइए, पण पु-न्यने हिंद्युं निंद्युं नथी तेथी ठांरुवा जोग्य कछुं न कहवाय; पण इहां तो एम कछुं ठे के, एणे समये एणे गुणठाणे आठ्वा तेवारे पुन्य पाप बंने खपावीने (ठांमीने) समुद्रपालजी मुक्तिए गया. एतो ठीकज ठे. सिद्ध दशा पामे तेवारे तो सर्व कार्य सिद्ध थयां. पढी पुन्यनुं शुं काम ठे. ? हवे अहियां पुन्य पाप बुटयां तेम तप. चारीत्र पण बुटयां तेथी शुं शाधिक अवस्थामां तप संजम पण ठांरुवा योग्य केहेवराइ ? जेम तप संजम ठांरुवा योग्य नथी तेम पुन्य पण ठांरुवा योग्य नथी. वली साधु दिहा लेठे तेवारे तो कारणथकी अने बंध थकी पाप मुंके ठे, पण पुन्य मुंकता नथी. पाप प्रकृतिनुं कारण सेवीने पायश्चित लेठे तेम पुन्य प्रकृतिनुं कारण सेवीने पायश्चित नथी लेता. वली पुन्य पाप बंने शुज अशुज पुद्गल ठे, पण साधिक बाधिकमां फेर ठे; केमके सूत्रमां ठाम ठाम उच्चार पासवण प्रमुख अशुज पुद्गलनी तो असजाय कही; पण ठाण, पाणी, फुल, फल प्रमुखनी असजाय नथी कही. एटलो फेर पुद्गल दशामां पण ठे. वली गौतमस्वामीने तथा हरकेशी सरीखा जीवने ज्ञान, दर्शन, चारीत्र अने तपना गुण तो सरीखा ठे, मुक्ति पण बंने पामे; पण पुन्याइमां फेर तेथी गौतम स्वामीने गणधर पद आव्युं; पण हरीकेशी सरीखाने न आवे. वली दसाश्रुत-स्कंधना चोथा अभ्ययनमां, आठ आचार्यनी संपदा कही. ए आचार्य पदवीनी साधकमांही रूपसंपदा कही ते पुन्यथकी मळे अने आचार्य

ત્રણ જવથી અધિકા ન કરે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક પાંચમે ત્રદશે સાતમે. તે આચાર્યપણું પુન્યથી મલે.

હવે જુઠું ! પુન્ય તે મુક્તિને નજીક કરે છે કે વેગલી કરે છે ? વલી તીર્થંકર-પદ્મી, ગણધર-પદ્મી, ચક્રવર્તી-પદ્મી, બલદેવ, વાસુદેવ, જંઘાચાર્ય અને પુલાક લબ્ધી, એમાંની એકે લબ્ધી સ્ત્રી ન પામે. હવે જુઠું ! એ સંજમ સંવરમાં ફેર કે પુન્યમાં ફેર ? વલી પૃથ્વી, પાણી અને વનસ્પતિ, એ ત્રણ ઉત્તમ જાતના સ્થાવર છે. એમાંથી નીકળ્યા મુક્તિ જાતા કહ્યા, અને એમાં દેવતા પણ ઉપજતા કહ્યા; પણ તેજ વાયુના અપુન્યા જીવમાં દેવતા પણ આવોને ન ઉપજે, અને એમાંથી નીકળ્યા અપુન્યા જીવ મુક્તિમાં પણ ન જાય. એમજ વિક્લેંદ્રિના નીકળ્યા અપુન્યા જીવ મુક્તિમાં ન જાય. વલી મોક્ષગામિ જીવ મુક્તિમાર્ગને વિષે દ્રઢ રહ્યા તેમને દેવતાએ તથા મનુષ્યે ધન્ય, પુન્ય, કૃતાર્થ કહીને બોલાવ્યા છે. વલી કામદેવ તથા કુંભકોલિયાદિ શ્રાવકોને શ્રી માહાવીરદેવે ધન્ય, પુન્ય, કૃતાર્થ કહીને બોલાવ્યા છે. વાસ્તે પુન્ય પ્રસંશનિક છે. જેટલું પુન્ય તું તેટલો મુક્તિનો માર્ગ વેગલો જાણવો.

વલી અહીયાં એમ જાણવું જે, ઉદયજ્ઞાવ અને ક્ષયોપશમજ્ઞાવ એ બંનેમાં જે મુક્તિમાર્ગને સાધક અવસ્થા છે તે ઉદયજ્ઞાવની અને ક્ષયોપશમજ્ઞાવની એ બંનેની અવસ્થા આદરવા યોગ્ય છે; અને વાધિક અવસ્થા છે તે બંનેની ઠાંકવા યોગ્ય છે. જેમ ઉદયજ્ઞાવમાં વિષય કષાય આદી ઘણા બોલ વાધક છે; અને તેજ ઉદયજ્ઞાવમાં પ્રત્યુન્ન દર્શન તથા આહાર વિહાર કરવો એ કરણી સાધિક પણ છે. હવે ક્ષયોપશમજ્ઞાવમાં ત્રણ અજ્ઞાન અને શેષ પાપ-સૂત્ર તથા અન્ય દરસની ગોશાલા જમાણી પ્રમુખનાં કૃત્ય, ચાર વેદ, ચૌદ વિદ્યા इत्यादિક સર્વનું જણવું, તે મુક્તિમાર્ગનો વાધિક છે; અને તેજ ક્ષયોપશમજ્ઞાવમાં શ્રી જિન-પ્રણિત દ્વાદશાંગીનું જણવું તથા ચારિત્રનું પાલવું इत्यादિક સાધિક છે. તે માટે જે જે કારણે મુક્તિ નજીક થાય તે તે કારણ આદરવા યોગ્ય છે અને જે જે કારણે મુક્તિ વેગલી થાય તે તે કારણ ઠાંકવા યોગ્ય છે. વલી જગવંતે

લોકોત્તર પદ્મમાં ત્રણ વાણીયાની ઉપમા દીધી, ત્યાં પણ પુણ્યને લાજ કહ્યો છે. જેણે પુણ્ય ઉપાર્જ્યું તેણે લાજ ઉપાર્જ્યો. શાસ્ત્ર સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૭ માની ગાથા ૧૪ મી તથા ૧૫ મી:—

જહાય તિન્નિ વણિયા, મુલંધિતુણ નિગ્ગયા;

એગોત્થ લહણ લાજં, એગો મુલેણ આગત્ત. ॥ ૧૪ ॥

એગત્ત મુલંપિ હારિત્તા, આગત્ત તત્ત વાણિય;

વવહારે ઉવમા એસા. એવં ધમ્મે વિયાણિહ. ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:—જગ જેમ તિગ ત્રણ વગ વાણીયા મુગ મુલગી પુંજી રાસી ધિગ લણને પ્રદેશે વ્યાપાર જાણી નીકળ્યા. એગ એ ત્રણમાંથી એક લગ લાજ લઈ આવ્યો. એગ એક મુગ મુલગી રાસી પુંજી લણને ઘેરે આવ્યો. એગ એક મુગ મુલગી રાસી પણ હાગ જુગટે રમતાં હારીને ધન લાણને આગ આવ્યો તગ જ્યાં પીતા ઘર હતું ત્યાં. વગ વાણીયો વ્યાપારી વગ વ્યાપારને વિષે ગગ એ ઉપમાએ એગ એણી પેરે ધગ ધર્મને વિષે વિગ જાણવું.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુલ ! કોઈ એક (વ્યાપારીને) વ્યવહારીઆને ત્રણ પુત્ર હતા. તેણે પોતાના પુત્રોના જ્ઞાનની પરિક્ષા જોવા નિમિત્તે અકેકાને સહસ્ર સહસ્ર મોહોરો આપી દેશાન્તરે મોકલ્યા અને કહ્યું કે, હે પુત્રો ! તમોને દ્રવ્ય આપ્યું છે તેનાથી વ્યાપાર કરી લાજ ઉપાર્જી વેહેલા આવજો. તેવારે ત્રણે સાહુકારના પુત્રો જુદા જુદા દેશાન્તરે ગયા. તેમાં વડો પુત્ર ચાકર નફર રાખી આવ્યા ગયાને તૃપ્ત કરી વ્યાપારમાં ઘણું ધન કમાણો. બીજે પુત્રે વિચાર્યું કે, મારા પીતા પાસે ઘણું ધન છે માટે મુલગી પુંજી સાત્રીત રાહું. એમ ચીંતવો જે કાંઈ લાજ ઉપાર્જે તે ગીત વાર્જીત્ર, લાદિમ સ્વાદિમ ચારે પ્રકારે જોગવે; અને ત્રીજે પુત્રે મનમાં ચિંતવ્યું જે, મારા પીતા વૃદ્ધ થયા છે અને ધનના જોગવવાવાલા તો અમેજ ઢોળ તે અમને પ્રદેશે કાઢ્યા અને દ્રવ્ય તો સાત પેઢી સુધી લાય તોપણ છુટે તેમ નથી; માટે ધન મેલવવા સારુ કષ્ટ શામાટે જોગવવું? એમ વીચારી મુલગી પુંજી પોતાએ આપી હતી તે સર્વ લાધી.

हवे केटलाक दीवसे त्रणे पुत्र देशान्तरथी घेरे आव्या त्यारे पी-
ताए त्रणे पुत्रनी वात जाणी. तेमां जेणे मुखगी पुंजी खाधी तेने घरनो
हाली कयों अने कथुं के, घरनुं कामकाज करो ने पेट नरो. जेणे मु-
खगी पुंजी राखी तेने द्रव्यथी व्यापार करवामां लगाड्यो; अने जेणे
साम्र उपाज्यो तेने सर्व घरनो चार आपी मालीक स्थाप्यो. तेम धर्मने
विषे पण जाणवुं. ते एम—इहां मुखगी राशी ते मनुष्यनो जव. हवे
एकेक जीव तो धर्म क्रिया करी ज्यां असंख्याता सुख ठे एवी देवतानी
गति पामे. बीजा जेणे मुखगी पुंजी सावीत राखी ए द्रष्टान्ते एवी
कमाइ करे, तेथी ते मरीने फरी मनुष्यनो अवतार पामे. हवे त्रीजी
जातना जे मुखगी रासी खाय ते, मुखगी रासी गमावे ते देवालीयो
याय तेनी माफक घणा माठां कर्म करीने नर्कथी तिर्यंच अने तिर्य-
चथी निगोदमां जइ पके. एम व्यवहार राशीथी गयो तेनो संबंध
सूत्रमां ठे. ते आगल कहे ठे. ते पाठः—

माणुसतं भवे मुलं, लाभो देवगइ जवे;

मुल ठेएण जीवाणं, नरगं तिरिस्कतणं धुवं ॥ १६ ॥

दुहउं गइ बालस्स, आवह वह मुलिया;

देवतं माणुसत्तंवा, जं जिए लोलुया सढे ॥ १७ ॥

अर्थः—मा० मनुष्यपणुं ते ज० थाय मु० मुखगी राशी. सा० देव-
गती थाय ते साम्र जाणवो. मु० (मनुष्यणानी) मुखगी रासीनी ठे०
हानी थावे करी ज० जीवने न० नर्क ति० तिर्यंचपणुं धु० निश्चे थाय.
दु० बे प्रकारनी ग० गति (नर्क अने तिर्यंच) बा० अज्ञानीने थाय. आ०
ते अज्ञानीने बे गति आवे—नर्क अने तिर्यंच. ते गति केवो ठे ? व० वध
बंधादिक वध मुलिका ठे अथवा ठेदनजेदनादिक बंध मुलिका. नर्क
तिर्यंचमां एवी पदवी पामे. दे० देवतापणुं ने मा० मनुष्यपणुं जि० जे हायों
लो० मांसादिकना लोलपीपणे ते देवतापणुं हायों पढी नारकी थयो. स०
धुर्तपणे मायाए करी मनुष्यपणुं हायों पढी तिर्यंचपणे थयो.

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! એ પાઠમાં એમ કહ્યું કે, જે મનુષ્ય મરીને મનુષ્ય થાય તેણે મુલગી પુંજી રાખી; નર્ક તિર્યચમાં જાય તેણે મુલગી પુંજી યોગ્ય કર્મનું દેવાયું કાઢ્યું; અને દેવતામાં જાય તેણે લાઝન ઉપા-
જ્યો. એ જુઝ ! દેવગતિ ઉદયજાવમાં છે. તે મલી ત્યારે વીતરાગે તેને લાઝના પદમાં ગણ્યો. એ ઉદયજાવ પણ ઉર્ધ્વક્ષેત્ર આશ્રીને શુદ્ધ કહ્યો. વલી હરકેશી મુનીને બ્રાહ્મણોએ કહ્યું કે, હે મુની ! તારું શરીર સર્વ પુજનિક છે. શાખ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન બારમે તે પાઠ. ગાથા ૩૩, ૩૪:-

અઢંચ ધમ્મંચ વિયાણમાણા, તુબ્બે નવિકુપ્પહ ચૂપ્પન્ના;

તુબ્બંતુ પાવે સરણં ઉવેમો, સમાગયા સવ જણેણ અમ્હે ॥

અન્નેમુત્તે મહાજાગા, નત્તે કિંચિ ન અન્નિમો;

જુંજાહિ સાલિમં કુરં, નાણા વંજણં સંજુયં ॥

અર્થ:—હવે વિપ્રો બોલ્યા—અં શાસ્ત્રના અર્થ અને ધં યતિના ધર્મને વિં વિશેષ જાણતાથકા તું તમે નં ન કોપો. ચૂં જીવદયાનો તમારી પ્રતિજ્ઞા છે. તું તમારા પાં પગનું સં સરણ હં કરવાને સં સર્વ એકઠા મદ્યા ઢીએ જં પરિવાર સહિત અં અમે. અં પુજના યોગ્ય તમારું સર્વ અંગ મં હે માહાનુજાગ ! નં નથી તારું કિં કાંઈ પણ નં અણપુજનિક પગનો રજ આદિ. જું જોગવો સાં સાલીમય કુરં કુર નાં અનેક વિધનાં વં (વ્યંજન) સાખ સં સહિત. ॥ ૩૪ ॥

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! ઉપરના પાઠમાં બ્રાહ્મણોએ હરિકેશી મુની-
રાજને કહ્યું કે, હે માહા જાગ્યવંત પુન્યવંત માહામુનિ ! તમારું શરીર સર્વ અર્ચનિક છે, લગાર માત્ર અણઅર્ચનિક નથી. અહીંયાં ઉદયજાવ આ-
શ્રીત શરીરને અર્ચનિક કહ્યું. ત્યારે એ સાધિક છે કે વાધિક છે તે વો-
ચારજો. વલી નંદી અને અનુજોગદાર સૂત્ર મધ્યે જાવથકી લોકોત્તર પદ્ધતિ અધિકારે કહ્યું કે, પ્રજુ કેવા છે ? “તિલોક વહિય નિરસ્કિય”
પ્રજુના સામું સુર નર જુએ છે તેને આનંદરસ પ્રવાહ આસું ચાલે છે. એ શરીર નિરક્ષણ ઉદયજાવ વર્તના છે; પણ જક્તિજાવના પ્રેર્યા જોડને

હવે છે. વલી જગવતી સૂત્રના ૧૫ માં શતકમાં પ્રજુએ સાધુને વર્જ્યાં કે, ગોશાલા સાથે કોઈ બોલશો નહીં. એવામાં બે સાધુ ધર્માચાર્યની જાત્રિજાવના પ્રેર્યાથકાં બોલ્યા. હવે એ સાધુને આજ્ઞા વિરાધી તેનો દોષ લાગ્યો કે જાત્રિજાવે ઉપદેશ દીધો તથા જાત્રિરાગે બોલ્યા તેથી ગુણ થયો ? હવે એ બોલ્યા તે કરણી ઉદયજાવની છે, પણ તે સાધિક છે કે બાધિક છે તે જુઠ.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનનાં દસમાં અધ્યયનમાં ‘એવં જવઙ્ સંસારે સંસરઙ્ સુહા સુહેર્હિં કમ્મોર્હિં.’ એમ કહ્યું. એટલે જીવ જન્મ્યો તે શુજ્ઞાશુજ્ઞ કર્મે કરીને જન્મ્યો. એ જુઠ ! પુન્ય પાપ બેઉથી રુલતો કહ્યો. ત્યારે પુન્ય મુક્તિનો સાધક કયાંથી ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એમ જ્ઞાને જુલો ઢો ? એમાં તો પ્રજુએ ખરું કહ્યું છે કે, જે જીવ સંસારમાં રુલે છે તે શુજ્ઞાશુજ્ઞ કર્મથી રુલે છે. એ કેહેવાનો પરમાર્થ એવો છે કે, શુજ્ઞાશુજ્ઞનો જોમો છે. તે શુજ્ઞાશુજ્ઞ સમય માત્ર ટુટતો નથી, સદ્વૃત્તિ છે તે માટે શુજ્ઞાશુજ્ઞ જેલા કહ્યા; પણ શુજ્ઞથી ધર્મ નજીક છે અને અશુજ્ઞથી ધર્મ નજીક નથી. જો અશુજ્ઞ કર્મની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ વાંધે તો જીવ મુલથી ધર્મ ન પામે, અને શુજ્ઞ કર્મની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ વાંધે તો જીવ ધર્મ સુલે પામે, એમ સૂત્રમાં ઠામ ઠામ કહ્યું છે. વલી સૂયગમાંગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધના બીજા અધ્યયનમાં તેર ક્રિયા કહી. તેમાં તેરમી ક્રિયા ઇરિયાવહિ શાતાવેદની પુન્ય પ્રકૃતિની. તે ઇરિયાવહિ ક્રિયાને અધર્મ પદ્ધતિમાં કહી; સાવધ્ય કહી; પણ એમ કહ્યું કે, એ ઇરિયાવહિ-ક્રિયામાં વરતીને સેવીને ગયા કાલે અનંતા મુક્તિ ગયા, વર્તમાનકાલે મહાવિદેહ દ્વેષ પ્રમુખમાં સંખ્યાતા જાય છે અને આગમીએ કાલે અનંતા મુક્તિ જાશે. એ જુઠ ! ઇરિયાવહિ ક્રિયા પુન્ય પ્રકૃતિ છે તે સેવીને મુક્તિમાં જાવું કહ્યું. એ ઇરિયાવહિ ક્રિયા લાગ્યા પછી જીવ નિશ્ચે મોક્ષગામિ થઈ ચુક્યો. એ જુઠ ! એકલું પુન્ય ઇરિયાવહિ ક્રિયામાંજ છે. તે આવ્યા પછી અને બાંધ્યા પછી નિશ્ચે મોક્ષ જાવુંજ કહ્યું; અને શુજ્ઞાશુજ્ઞથી રુલવું કહ્યું. તે સદ્ચારી

જોમે ઠે તેથી પુન્ય ભોગવવાની વાંઠા અને મોહકર્મ અશુભ તેથી પુન્ય ભોગવવામાં પ્રરૂપણું ઠે તે આશ્રી રુદ્રબું કહ્યું ઠે; પણ મુક્તિમાર્ગના સા-
જને અર્થે વ્રસનો દસકો, પંચેદ્રિ જાત અને ઉદારિક શરીર, ૫ પુન્યરૂપી
નાવા સંસાર સમુદ્રમાં બેઠા ત્યાં સુધી સંસારરૂપી સમુદ્ર તરવા માટે
આદરવા યોગ્ય ઠે; અને સમુદ્ર તરીને તીરે આવ્યા પઠી નાવા ઢોઠવા
હાયક ઠે. જેમ વસ્ત્રમાં મેલ ઠે ત્યાં સુધી તો સાબુ આદરવા હાયક ઠે,
પણ મેલ હુટ્યા પઠી સાબુ ઢોઠવા હાયક ઠે, તેમ જીવને અશુભ કર્મ
રૂપી મેલ ઠે ત્યાં સુધી તો પુન્ય (શુભકર્મ) રૂપી સાબુ આદરવા હાયક
ઠે; અને અશુભકર્મ હુટ્યા પઠી પુન્ય (શુભકર્મ) રૂપી સાબુ ઢોઠીને
મુક્તિ જાય ઠે. इत्यादिक અનેક સૂત્રની શાખે વ્યવહાર નયમાં પુન્ય
આદરવા હાયક ઠે. તમે મતના લીધે એટલા સૂત્રનાં વચન ઉઘાપીને
પુન્ય ઇકાન્ત ઢાંઠવા યોગ્ય કેમ સ્થાપોઢો ?

વલ્લો તેરાપંથી (જો ગ્રહસ્થી સૂત્ર જાણશે તથા વાંચશે તેથી
વોતરાગનાં વચનથી વાકેફ થઈ જશે તો પઠી અમારો કપટાઈ ચાલશે
નહીં એમ ધારી) લોટો મત સ્થાપવાને અર્થે કહે ઠે કે “ ગ્રહસ્થી
સૂત્ર જાણવું નહીં. જો સાધુ ગ્રહસ્થીને સૂત્ર જાણાવે તો નષિત સૂત્રમાં
ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત આવે કહ્યું ઠે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ત્યાં તો
“ અણનુઢિવા ગારઢિવા વાયઢવા વાયઢતંવા સાઢજ્ઞાઢ ” ઇવો પાઠ
ઠે. તે અન્યતિર્થી મિથ્યાત્વો અને અન્યતિર્થીના ગ્રહસ્થી તથા મિથ્યાત્વો
આશ્રી કહ્યું દેલાય ઠે, પણ શ્રાવકનું તો નામજ નથી. વલ્લો શિષ્યની પેરે
ગ્રહસ્થીને વાંચણી દેવી નહીં. તેમ અન્યતિર્થી-ગ્રહસ્થી પાસે સાધુ
વાંચણી લે તોપણ ચોમાસો પ્રાયશ્ચિત કહ્યું ઠે. હવે તમે ગ્રહસ્થી પાસે
દુહા, ઉપદેસીક ઢાલો, સર્વેયા, વ્યાકરણ પ્રમુખ કેમ સોલો ઢો.

તેવારે તેરાપંથી કહે ઠે કે “ અમે તો મોંઢે સીલ્લીઈ ઢીઈ, પણ
વીનય કરીને શિષ્યની પેરે પાનાંથી વાંચણી લેતા નથી. ” તો હે દેવા-
નુપ્રીય ! ચોથા આરામાં તો સર્વ જ્ઞાન મોંઢેજ શીલ્લતા હતા. જેમ અન્ય-
તિર્થી ગ્રહસ્થી કને શીલ્લે તેમ શીલ્લવાને તો અટકે નહીં; પણ શિષ્યની

માફક વિનય કરીને શીખે નહિ, તેમ શીખવે પણ નહી. એવી રીતે સાધુને વાંચણી અન્યતિર્થી-ગ્રહસ્થીએ દેવી નહી; અને જો દે તો પ્રાયશ્ચિત કહ્યું; પણ શ્રાવક સૂત્ર જણે અથવા વાંચે તો શ્રાવકને પ્રાપશ્ચિત આવે એમ તો નથી કહ્યું. શ્રાવકને સૂત્ર જણવું તો ઠામ ઠામ સૂત્રમાં ચાલ્યું દેખાય છે. પ્રથમ તો આવશ્યક સૂત્રમાં શ્રાવકને સૂત્રજ્ઞાનના ચૌદ અતિચાર ટાલવા કહ્યા છે; અને નિત્ય શ્રાવક પન્નિકમણામાં “સુતાગમે અથાગમે તદુજયાગમે એવા શ્રી જ્ઞાનને વિષે જે કોઈ અતિચાર લાગ્યો હોય તો આલોનું:—જંવાઈઝું ઇત્યાદિક” ચૌદ અતિચારનો મિઠામિ ડુક્કરું આપે છે. એ જુઝ ! જો શ્રાવકને સૂત્ર જણવું વજ્યું હોય તો જ્ઞાનના ચૌદ અતિચાર કેમ પરુપ્પા ? અને શ્રાવક નિત્ય પન્નિકમણામાં કેમ પન્નિકમે ? માહ્યા હો તો વિચારી જોજો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “આવશ્યક સૂત્ર (શ્રાવકનું પન્નિકમણું) શ્રાવક શિખે છે તે તેનું સૂત્ર કહેવાય, તેથી તેના અતિચાર પન્નિકમે છે; પણ બીજાં સૂત્ર શ્રાવકને જણવાં નહી. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! બાર અતિચાર તો પન્નિકમણાના કહો તોય મલશે, પણ “અસજાએ સજાએ, સજાએ ન સજાએ” એતો દસ નદારીક શરીરનાં હારુ, માંસ લોહી, વિષ્ટા પ્રમુખની અને દસ આકાશની વિજલી જબકે, તારા તુટે, આકાશમાં ગાજે, (ધુંઠર) જ્ઞાકલ પને, ઇત્યાદિક અસજાય થકાં સજાય કરવી નહી. હવે જો પન્નિકમણા-સૂત્રનાજ ચૌદે અતિચાર કહોતો, સાધુ શ્રાવકના શરીરમાં ડુષણા (ગુંબનાં) હોય તેમાં પરું લોહી ચકતા હોય તથા જિષ્ટા, રાધ, લોહી, હારુ, કલેવર, પડ્યાં હોય તો પન્નિકમણું કરે કે નહી તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “સાધ શ્રાવક પન્નિકમણું તો સાંજ સવાર બંને ટંક અવશ્યમેવ કરે. તેમાં જો સાધુજી બંને વચ્ચે પન્નિકમણું ન કરે તો તેને પ્રાયશ્ચિત લાગે કહ્યું છે, અને શ્રાવકને પ્રાયશ્ચિત તો નહી, પણ પન્નિકમણું કરતાં અસજાયનો અટકાવ નહી. ” હવે જુઝ ! હે દેવાનુપ્રીય ! શ્રાવકને વીસ અસજાયમાં સજાય કરવી નહી, તે

કરી હોય તો, અને સજાયમાં સજાય ન કરી હોય તો મિઠ્ઠામિઠુકનું આપે છે. હવે જો શ્રાવકને સૂત્ર ન જાણવું એમ હોય તો પૂર્વોક્ત અસાજ્યમાં સજાય કરવાનું તથા સજાયમાં સજાય ન કરવાનું મિઠ્ઠામિ ડુકનું જગવંતે શ્રાવકને કેમ દેવું કહ્યું ? તે મધ્યસ્થ બુદ્ધિથી વિચારી જુઠું. વલ્લી શ્રાવકને તો સૂત્ર જાણવું કહ્યું છે. તેની શાખ સૂત્ર સમવાયાંગમાં અગ્યાર અંગની નોંધ કીધી તેમાં તથા ઉપાશક દશાસાતમા અંગના વર્ણનમાં. શ્રાવકોના નગરનાં નામ, નગરના ઉધ્યાનનાં નામ, જહ્નના ચૈત્યનાં નામ, શ્રાવકના ધર્માચાર્યનાં નામ, શ્રાવકના વ્રતની મર્યાદાનું વર્ણન, શ્રાવકની અગ્યાર પદ્ધિમાનું વર્ણન અને શ્રાવકને સૂત્ર જાણવાનું વર્ણન છે ત્યાં “સૂયપરિગહા તવોવહાણા” એવો પાઠ છે. એટલે શ્રાવક ઉપધ્યાન તપ કરીને સૂત્ર જાણે છે, એમ સમવાયાંગમાં કહ્યું છે. હવે જુઠું ! દેવાનુપ્રીય ! ઉપધ્યાન-તપ કરીને શ્રાવકને સૂત્ર જાણવું પ્રત્યુષ કહ્યું છે. તમે શ્રાવકને સૂત્ર જાણવું કેમ ઉથાપો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે ‘સૂયપરિગહા’ શ્રાવકને કહ્યા તે સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી કહ્યા છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જેમ ઉપાશક દશાની નોંધમાં શ્રાવકને ‘સૂયપરિગહા તવોવહાણા’ કહ્યા, તેમ અંતગરુ તથા અનુતરોવવાશની નોંધમાં સાધુને પણ ‘સૂયપરિગહા તવોવહાણા’ કહ્યા છે. હવે તમે કહો છો કે, સૂયપરિગહા શ્રાવકને સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી કહ્યા છે. એ તમારી કેહેણીને લેખે અંતગરુ તથા અનુતરોવવાશમાં સાધુજીને ‘સૂયપરિગહા’ કહ્યા તે પણ સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી પણ જાણવા આશ્રી નહીં, એમ કહેવું પમશે; પણ ત્યાંતો સાધ શ્રાવક બંનેને માટે એક સરાખો પાઠ છે. તે સૂત્ર જાણવા આશ્રીજ છે. તમે મતના લોધે છોટા અર્થ કેમ કરો છો ? વલ્લી ‘સૂયપરિગહા તવોવહાણા’ એ પાઠ તો શ્રાવકને સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી છે એવો અર્થ તમે કરો છો, તો હમણા શ્રાવક સૂત્ર સાંજલે છે તે કયા કયા ઉપધ્યાન-તપ કરે છે તે કહો. વીતરાગદેવે તો ઉપધ્યાન તપ કરીને સૂત્ર પ્રદ્યું કહ્યું છે, પણ તમે તો તમારી કેહેણીના લેખે શ્રી વીતરાગદેવનાં વચન લોપીને ઉપ-

ધ્યાન-તપ કરાવ્યા વિના સૂત્ર સંજલાવો ઢો. એ પ્રચુની આજ્ઞાના વિરાધક કેમ થાઉં ઢો ?

વલી લુંગિયા નગરી પ્રમુખના શ્રાવક આદિ અનેક શ્રાવકોને “લઠ્ઠા ગહિયઠા પુઠિયઠા ઇત્યાદિક” પાંચ બોલ કહ્યા છે. તે શ્રાવકોએ સૂત્ર પાઠના અર્થ લાધ્યા છે, ગ્રહ્યા છે તથા અર્થ પુઠી પુઠીને નિશ્ચે નિર્ણય કર્યા છે, ઇત્યાદિક પાંચ બોલના જાણ શ્રાવકને કહ્યા છે. ત્યારે જુઠું ! સૂત્ર-પાઠ શિખ્યાવિના અર્થ શો રીતે સુધારશે ? કયા પાઠનો અર્થ પુઠીને નિર્ણય કરશે તે કહો. કદાચ જો નવ તત્વાદિકના જાણ-પણા ઉપર પૂર્વોક્ત પાંચ બોલ ઉતારશે તો નવ તત્વના બોલ ચાલ જીવ અજીવના જાણપણાનું વર્ણન તો પેહેલાંજ કર્યું છે, પઠી સમક્તિના ગાઢાપણાનું વર્ણન કર્યું છે, અને પઠી વિશેષ સૂત્રના જાણપણા આશ્રી એ પાંચ બોલ કહ્યા છે. જેમ જગવતી સૂત્રના ૧૧ માં શતકના ૧૧ માં ઉદેશામાં, માહાવલ કુંવરની માતાએ સિંહનું સ્વપ્ન દીઠું ત્યાં સ્વપ્નપાઠકને બોલાવ્યા. ત્યાં પેહેલાં તો નિમિત્ત શાસ્ત્રના સૂત્ર પાઠ અને અર્થના જાણ કહ્યા છે; અને પઠી રાજ્ય સન્નામાં માંહોમાંંદી ચોલણા કરીને પ્રશ્ન પુઠીને વિશેષ નિર્ણય કર્યો. ત્યાં ‘લઠ્ઠા ગહિયઠા’ ઇત્યાદિક પાંચ બોલ કહ્યા છે; પણ જેમ એ સ્વપ્ન-પાઠક સ્વપ્ન શાસ્ત્રના પાઠ અને અર્થ વંનેના જાણ છે, તેમ શ્રાવક પણ સૂત્ર અને અર્થ વંનેના જાણ છે. એમ સૂત્રપાઠમાં ઠામ ઠામ શ્રાવકને સૂત્ર જણવાં કહ્યું દીસે છે. તમે મતને લોધે સૂત્રમાં કહ્યાં તે વચન કેમ ઉત્થાપો ઢો ?

વલી તેરાપંથો, નવ તત્વમાં પાંચ તત્વને તો એકાન્ત નયે જીવ કહે છે અને ચારને અજીવ કહે છે. તે એકાન્ત નય પરુપે છે. તેમાં એક તો જીવને જીવ કહે છે અને અજીવને અજીવ કહે છે. તે અજીવ તો અજીવ છેજ. એ બે તત્વ તો મુલગા છે. શેષ સાત તત્વમાં પુન્ય, પાપ અને વંધ, એ ત્રણને અજીવ કહે છે, અને આશ્રવ, સંવર, નોર્જરા અને મોક્ષ, એ ચારને જીવ કહે છે. હવે પુન્ય, પાપ અને વંધ, એ ત્રણને એકાન્ત અજીવ કહે છે; પણ સૂત્રના ઠામ ઠામ વ્યવહાર નય આશ્રી પુન્ય, પાપ

શુન્નાશુન્ન કર્મ પુદ્ગલ છે તે જીવને લોલીજીત છે ત્યાં મુધી તેને જીવ કહ્યા છે.

હવે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે તે કહે છે:- પુન્ય, પાપ અને બંધ, વ્યવહારમાં જીવનું લક્ષણ છે, કારણ કે એનો કર્તા જીવ છે, એ ત્રણે જીવ પણે પ્રણમ્યા છે અને એ ત્રણે જીવને લોલીજીત છે. એ ન્યાયે એ ત્રણને જીવ કહીયે. (૧). વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-અનુયોગ દ્વારમાં સાત નયને પાયાં ઉપર ઉતારી છે. તેમાં ઉપલી ત્રણ નયના ધણી, જીવના ઉપયોગને પાથો માને. એ દ્રષ્ટાન્તે ઉપલી ત્રણ નયના ધણી જીવના ઉપયોગને પુન્ય, પાપ અને બંધ માને; કારણકે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. (૨). વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:-ચારગતિ, પાંચજાતિ ઇત્યાદિ પુન્ય, પાપ અને બંધની પ્રકૃતિ છે. તે ચાર ગતિ અને પાંચ જાતિ ઇત્યાદિમાં જીવ કહ્યા છે. તેની શાખ સૂત્ર આવશ્યક, દસવૈકાલીક, જગવતી અને પત્રવણા આદિ અનેક સૂત્રમાં. એ ન્યાયે પણ પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. (૩). વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:- પુન્ય પાપ શુન્નાશુન્ન કર્મ છે અને બંધ પણ શુન્નાશુન્ન કર્મ પ્રકૃતિનો છે અને આઠ કર્મને અને જીવને એકજ કહ્યા છે, તેમ અઢાર પાપને અને જીવને એક કહ્યો છે. તેમજ પાંચ શરીરને અને જીવને પણ એકજ કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક સત્તરમે હ્રેસે બીજે. તે પાઠ:-

અણજઞિયાણં જંતે ! એવમાઇવજ્જાવ પરુવેજ્જ એવંખલુ
પાણાઙ્ગવાણ મુસાવાણ જાવ મિત્થાદંસણસદ્ધે વટ્ઠમાણસ્સ
અન્નેજાવે અણેજાવાયા પાણાઙ્ગવાયવેરમાણે જાવ પરિગ્ગહ-
વેરમે કોહવિવેગે જાવ મિત્થાદંસણસદ્ધાવિવેગે વટ્ઠમાણસ્સ
અન્નેજાવે અણેજાવાયા ઉપ્પતિયાણ જાવ પરિણામિયાણ
વટ્ઠમાણસ્સ અન્નેજાવે અણેજાવાયા ઝગ્ગહે ઇદ્દા અવાણ

धारणाए वट्टमाणे अन्नेजीवे अणेजीवाया उछाणे जाव
परिक्कमे वट्टमाणस्स अन्नेजीवे अणेजीवीया नेरइयत्ते
तिरिक्क मणुस्स देवत्ते वट्टमाणस्स अणे० णाणावरणिच्चे
जाव अंतराइए वट्टमाणे जाव जीवाया एवं कण्हलेस्सा
जाव सुक्कलेसाए समदिठिए ३ एवं चक्खूदंसणे ४ आ-
न्निणोबोहियनाणे ५ मइअनाणे ३ आहारसणाए ४ एवं
उरालियसरीरे ५ एवं मणजोगे ३ सागारोवज्जगे अणा-
गारोवज्जगे वट्टमाणे अन्नेजीवे अणेजीवाया से कइमेयं
जंते! एवं खलु गो०! जणंते अणउब्बिया एवमाइक्कइ जाव
मिठंते एवं माहंसु अहंपुण गो० ! एवमाइक्कामि जाव
परुवेमि एवं खलु पाणाइवाए जाव मिह्मादंसणसद्धे वट्टमा-
णस्स सच्चेवजीवे सच्चेवजीवाया जाव अणागारोवज्जगे
वट्टमाणस्स सच्चेवजीवे सच्चेवजीवाया. ॥

अर्थः—अ० अन्यतिथीं जं० हे भगवान ! ए० एम कहे ठे जा०
यावत् ए० एम परुवे ठे ए० एम ख० निश्चे पा० प्राणातिपात मु० मृषा-
वाद आदि जा० यावत् मि० मिथ्यात्व दर्शन अने शङ्क, ए १० पाप
स्थानकने विषे व० वर्तमान देहधारक जीव अ० ते जीव अनेरो अने
अणे० जीवात्मा अनेरो. पा० (प्राणातिपातादिक विषे वर्तमान सरीर
दीसे पण आत्मा नथी दीसतो ते जणो) प्राणातिपात वेरमण जा०
यावत् प० परिग्रह वेरमण को० क्रोध विवेक जा० यावत् मि० मिथ्यात्व
दर्शन शङ्क विवेक, एने विषे व० वर्तमाननो अ० जीव अनेरो अने
अणे० जीवात्मा अनेरो कहीए. उ० उत्पातनी बुद्धि जा० यावत् प०
परणामनी बुद्धिने विषे व० वर्तमानने अ० अनेरो जीव अने अ० अनेरी
जीवात्मा कहीए. उ० अवग्रह० इ० (इहा) विचारणा अ० निर्णय करवो
भा० धारणाने विषे व० वर्तमानने अ० अनेरो जीव अ० अनेरी जीवात्मा

૩૦ ઝઠાણ જાળ યાવત્ ૫૦ પરાક્રમ એને વિષે વળ વર્તમાન તે અળ જીવ
 અનેરો અને અણેળ જીવાત્મા અનેરી કહીએ. નેળ નારકી તિળ તિર્થચ
 યોનિક મળ મનુષ્ય અને દેળ દેવપણે વળ વર્તમાનને અળ અનેરો જીવ
 અને અનેરી જીવાત્મા કહીયે. ણાળ એમ જ્ઞાનાવર્ણી જાળ યાવત્ અળ અંતરા-
 યને વિષે વળ વર્તમાનને અળ અનેરો જીવ અને અનેરી જીવાત્મા કહીએ.
 ણળ એમ કળ કૃષ્ણ-લેશ્યા આદી જાળ યાવત્ સુળ શુક્લ-લેશ્યાને વિષે
 વર્તમાનને અનેરો જીવ અને અનેરી જીવાત્મા કહીયે. સળ સમ્યક્દૃષ્ટિ
 ઇત્યાદિક ૩ ણળ એમ ચક્ષુ દર્શન આદિ ૪ કેહેવા. આળ એમ મતિજ્ઞાનાદિ
 ૫ કેહેવા. મળ એમ મતિઅજ્ઞાનાદિક ૩ કેહેવા. આળ આહાર શંજ્ઞાદિક
 ૪ કેહેવા. ણળ એમ ઝળ ડદારીક શરીરાદિ ૫ કેહેવા. મળ એમ મન-
 જોગાદિ ૩ કેહેવા. સાળ સાકારોપયોગ અળ અને અનાકારોપયોગને
 વિષે વળ વર્તમાનને અળ અનેરોજીવ અણેળ અનેરી જીવાત્મા કહીએ.
 એમ અન્યતિર્થી કહે છે. સેળ તે કળ કેમ જંળ હે જગવાન ! પ્રશ્ન. ઉત્તર.
 ણળ એમ નિશ્ચે ગોળ હે ગૌતમ ! જળ જે જાણી અળ તે અન્યતિર્થી ણળ
 એમ કહે પરુપે જાળ યાવત્ મિળ મિથ્યા જુટું ણળ તેમનું એ કેહેવું. અળ
 હું-વલી ગોળ હે ગૌતમ ! ણળ એમ કહું હું જાળ યાવત્ ૫૦ એમ પરુપું હું
 ણળ એમ જાળ નિશ્ચે પાળ પ્રાણાતિપાત આદિ જાળ યાવત્ મિળ મિથ્યાત્વ
 દર્શન જ્ઞાનને વિષે વળ વર્તમાનનો સળ તેજ જીવ સળ તેજ જીવાત્મા
 ઇત્યર્થ. કથંચિત્ત એવું જાણવું નહીં એને માંહોમાંહી અસંત જ્ઞેદ તે
 માટે. જાળ યાવત્ અળ અનાકારોપયોગને વિષે વળ વર્તમાન સળ તેજ
 જીવ સળ તેજ જીવાત્મા ઇત્યાદિક સર્વ કેહેવું.

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં ૧૦ પાપ, ૧૦ પાપનું વેરમણ, ૪
 બુદ્ધિ, અવગ્રહાદિ ચાર મતિજ્ઞાનના જ્ઞેદ, ૫ ઝઠાણાદિક, ૪ ગતિ, ૮ કર્મ
 ૬ લેશ્યા, ૩ ક્ષુદ્રો, ૪ દર્શન, ૫ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૪ સંજ્ઞા, પાંચ શરીર,
 ૩ જોગ અને ૧૨ નપયોગ, ‘સાગારવચ્ચતા મણાગારવચ્ચતા’ એ એલ્લે બોલમાં
 વર્તવાવાલો જીવ ન્યારો અને એ બોલ ન્યારા, એમ અન્યતિર્થી કહે છે, તેને
 જગવંતે. જુઝ બોલ્યા કહ્યા; અને જગવંતે એ એલ્લે બોલ અને જીવને

એકજ કહ્યા. હવે જુઠું ! ૧૦ પાપનું વેરમણ અને ૧૨ ઉપયોગ इत्यादिक કેટલાક તો સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષના જેદ છે; અને ૧૦ પાપ, ૮ કર્મ, ૫ શરીર, ૪ ગતિ અને ૩ જોગ इत्यादिक શુભાશુભ પુદ્ગલ જીવને લોલી-જુત છે ત્યાં સુધી પુન્ય, પાપ, વંધની પ્રકૃતિ છે. તે માટે આ સર્વ વોલને અને જીવને એકજ કહ્યો છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને વંધને જીવ કહીયે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ ૧૦ પાપ, ૮ કર્મ અને ૫ શરીર, એ તો જીવથી ન્યારાજ છે; અને એને વિષે વર્તવાવાલો જીવ અને જીવની આત્મા તેને જગવંતે એક કહી છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! इहां તો ૧૦ પાપનું વેરમણ, ૧૨ ઉપયોગ અને ૩ દ્રષ્ટી इत्यादિકમાં વર્તવા-વાલા જીવને અને જીવાત્માને અન્યતિર્થી ન્યારા કહે છે, પણ જગવંતે એક કહ્યા છે. હવે તમારી કેહેણીને લેખે તો इहां પણ ત્રણ બોલ હશે. એ બોલ ન્યારા, એ બોલમાં વર્તવાવાલો જીવ ન્યારો, અને જીવાત્મા ન્યારો એમ માનવું પડશે.

તેવારે વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ ૧૦ પાપનું વેરમણ અને ૧૨ ઉપયોગ, એ તો જીવથી ન્યારા નથી. એ બોલ અને જીવ તો એકજ છે. ” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતે તો એ બોલમાં એક સરખો પાઠ કહ્યો છે. એ બોલમાં વર્તવાવાલો તો જીવ કહ્યો, અને એ બોલને આત્મા કહી તે એકજ છે. અહીંયાં તો એ બોલ અને જીવ એ બે બોલ છે. તમે મંતને લોધે એ એ બોલ ન્યારા, જીવ ન્યારો અને જીવાત્મા ન્યારો, એમ ત્રણ બોલ કેમ કરો ઠો ? જો ત્રણ બોલ કરો તો કહો. આત્મા કેને કહો ઠો અને વર્તવાવાલો જીવ કેને કહો ઠો ? તમે શું આત્મા અને જીવને જુદા જુદા માનો ઠો ? જો એમ માનતા હો તો એ તમારું માનવું સૂત્ર વિરુદ્ધ છે. હવે અહીંયાં તો અન્યતિર્થીએ એકાન્ત નિશ્ચે નયનો પદ્ધ લઈને એ બોલને અને જીવને ન્યારા કહ્યા. તેવારે જગવંતે વ્યવહાર નયનો પદ્ધ લઈને, એકાન્ત પદ્ધ નિષેધવાને અર્થે એ બોલ અને જીવને એક કહ્યા. વલી રાય-પ્રશેણી સૂત્રને વિષે પ્રદેશીરાજાએ એકાન્ત વ્યવહાર નયનો પદ્ધ લઈને, શરીર અને જીવ એક છે, એ રીતે પરલોકની નાસ્તિ સ્થાપી. જીવ અને

શરીર ૫ તત્ત્વનું પુતલું છે તે જેલુંજ ઝપજે છે અને જેલુંજ વિણશે છે. એવો
 એકાન્ત વ્યવહાર સ્થાપ્યો. તેવારે કેશીશ્રમણ મુનીરાજે પરલોકની આ-
 સ્તિ દેખાડવાને માટે નિશ્ચે નયનો પદ્મ લઈને કહ્યું કે, હૈ પ્રદેશી ! તું
 જુઠો છે. જીવ ન્યારો છે અને શરીર ન્યારું છે. જીવ પરલોકમાં પુન્ય પાપ
 લઈ જાય છે અને શરીર અહીંયાંજ વિણશે છે. એ જુઠું ! સતરમા શતકના
 બીજા ઉદ્દેશામાં, અન્યતિર્થીએ શરીરને અને જીવને ન્યારો કહ્યો, તેમ
 રાયપ્રશેણી સૂત્રમાં કેશીશ્રમણ મુનીરાજે કહ્યો, અને રાયપ્રશેણીમાં પ્ર-
 દેશી રાજાએ જીવ અને શરીરને વ્યવહારનય એકાન્ત સેંચીને એક
 કહ્યો. તેમ સતરમા શતકના બીજા ઉદ્દેશામાં શ્રી જગવંતે પણ જીવ
 અને શરીરને એક કહ્યું છે.

હવે રાયપ્રશેણીમાં તો પ્રદેશી રાજાએ એકાન્ત વ્યવહાર નય
 સ્થાપ્યો તેથી કેશી સ્વામીએ તેને નિશ્ચે-નયનો પદ્મ લઈને જુઠો કહ્યો,
 અને જગવંતીમાં અન્યતિર્થીએ એકાન્ત નિશ્ચેનય સ્થાપ્યો તેથી જગવંતે
 વ્યવહારનો પદ્મ લઈને તેમને જુઠા બોલા કહ્યા. એ જુઠા કહ્યા તે એકાન્ત-
 નય સ્થાપ્યો તેથીજ કહ્યા છે, કારણ કે જગવંતનો સ્યાદ્વાદ્ મત છે. તમે
 અન્યતિર્થીએનો પેરે એકાન્ત નિશ્ચે-નયનો પદ્મ લઈને ૮ કર્મ, ૧૮ પાપ,
 ૫ શરીર અને જીવને ન્યારા કેમ કહો છો ? જગવંતેતો ૮ કર્મ, ૧૮ પાપ,
 ૫ શરીર અને જીવને એક કહ્યો છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને
 જીવ કહીએ. (૫). વલ્લી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:-
 પુન્ય, પાપ અને બંધ એ શુદ્ધાશુદ્ધ કર્મ છે. તે કર્મના બે જોડ. ઉદય ૧ અને
 ઉદય નિષ્પન્ન ૧. તેની શાખ સૂત્ર અનુયોગદ્વાર. ઉદય તે આઠ કર્મનો
 ઉદય; અને ઉદય નિષ્પન્નના બે જોડ. જીવ-ઉદયનિષ્પન્ન ૧ અને અજીવ
 ઉદય-નિષ્પન્ન ૧. તેમાં જીવ-ઉદયનિષ્પન્નના ૩૩ બોલ, ૪ ગતિ, ૬
 કાય, ૬ લેશ્યા, ૪ કષાય, ૩ વેદ, મિથ્યાત્વ, અનાણિ, અસંજી, આહા-
 રીક, અવ્રતિ, સજોગી, સંસારત્યાગ, ઉદ્મસ્ય, અસિદ્ધ અને અકેવલી એવં
 ૩૩. એ તેત્રોસ જીવ-ઉદયનિષ્પન્નના બોલ એ જોવજ છે. એ ન્યાયે
 પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ. (૬).

વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:—ગુરુ લઘુ પર્યવ અઠફરસી રૂપી પુદ્ગલ જીવને લોલીચુત જીવે ગ્રહ્યા તેને, તથા અગુરુ લઘુ પર્યવ કારમણ શરીર ચોફરસી પુદ્ગલ જીવે કર્મપણે ગ્રહ્યા તેને જાવ જીવ કહ્યા છે. શાલ સૂત્ર જગવર્તી શતક બોજે ઉદ્દેશે પેહેલે, સ્વંધકજીના અધિકારમાં. તે પાઠ:—

જેવિયણંતે સ્વંદ્યા ! જાવ સચંતેજીવે અણંતેજીવે તસ્સ-
વિયણં અયમઠે એવં સ્વલુ જાવ દ્વઝણં એજીવે સચંતે
સ્વેતઝણં જીવે અસંસ્વેષપણેસોગાઢે. અઢિપુણે સચંતે કા-
લઝણંજીવે એકયાઈનઆસિ નિચ્ચે એઢિ પુણ સેચંતે
જાવઝણંજીવે અણંતાણાણપજ્જવા અણંતાદંસણપજ્જવા અ-
ણંતાચરિત્તપજ્જવા અણંતાગુરુલહુયપજ્જવા અણંતાઅગુરુ-
લહુયપજ્જવા એઢિપુણસેચંતે સેતં દ્વઝજીવે સચંતે સ્વેતઝ
સચંતે કાલઝ જીવે અણંતે જાવઝ જીવે અણંતે ॥

અર્થ:—જે જે પણ વલી સ્વં છે સ્વંધક ! જાણે યાવત્ સં જીવ
અંત સહિત છે અથવા જીવ અં અંતરહિત પણ છે તેનો અં એવો
અર્થ જાણવો. એ એમ નિશ્ચે જાણે યાવત્ દં ડ્રવ્યથકી એ એક જીવ સં
અંત સહિત છે સ્વં ક્ષેત્રથકી જીવ જીવ અં અશંખ્યાતા પ્રદેશાત્મક છે,
અશંખ્યાતા પ્રદેશ અવગાહ્યા છે. અં છે વલી તે સં અંત સહિત કાળ
કાલથો જીવ એ નથી કદી થયો (એતાવત્તા અતિત કાલે હતો, વર્ત-
માન કાલે છે, અને અનાગત કાલે રહેશે,) નિં નિત્ય છે. એ નથી પુ
વલી સે તેનો અંત (અનંત છે). જાણે જાવથકી જીવ અં એ અનંતા
જ્ઞાનના પર્યાય અંદં અનંતા દર્શનના પર્યાય અં ચં અનંતા ચારિત્રના
પર્યાય અં અનંતા ગુરુ લઘુ પર્યાય તે ઉદારિક શરીર આશ્રાને અં અં
અનંતા અગુરુ-લઘુ પર્યાય તે કારમણ ડ્રવ્ય અથવા જીવ સ્વરૂપ આશ્રાને.
એ વલી તેનો અંત નથી (અનંત છે). સે તે એવી રીતે દં ડ્રવ્યથકી

जी० जीव स० अंत सहित ठे. खे० क्षेत्रयकी पण स० अंत सहित ठे. का० कालयकी जी० जीव अ० अंत रहित ठे अने जा० जावयकी पण जी० जीव अ० अंतरहित ठे.

जावार्थः—हवे जुन ! आ पाठमां अनंत ज्ञानना, अनंत दर्शनना अने अनंत चारित्रना पर्यायने जावजीव कहा; अने एतो संवर, निर्जरा अने मोक्षना जेद ठे. वली अनंता गुरु-लघु पर्याय, उदारीक शरीर, अठ-फरसी पुदगल, पुन्य, पाप, बंध, शुभाशुभ कर्मनी प्रकृति अने अगुरु-लघु पर्याय, आठ कर्म, कारमण शरिरादिक, रुपी-चोफरसी पुदगल, शुभाशुभ कर्मनी प्रकृति, ए गुरु-लघु पर्यायने तथा अगुरु-लघु पर्यायने जावजीव कहा ठे, अने आठ कर्मने कारमण शरीर कह्युं ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक ७ में. ए न्याये पुन्य, पाप अने बंधने जीव कहिए. वली पुन्य, पाप अने बंधने जीव ए न्याये कहियेः-काया कर्मती प्रकृति ठे अने कायाने जीव कहा ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १३ में उद्देशे ७ में. ते पाठः—

आया जंते काए अन्नेकाए ? गो० ! आयाविकाए अन्ने-विकाए. रुवि जंते! काए अरुविकाए ? गो० ! रुविविकाए अरुविविकाए एवं एकेक पुच्चा. गो० ! सचित्तेविकाए अचित्तेविकाए जीवेविकाए अजीवेविकाए जीवाणविकाए अजीवाणविकाए. पुर्वि जंते! काए पुच्चा गो० ! पुर्विपिकाए काइच्चमाणेविकाए कायसमयवित्तिकंतेविकाए पुर्विपिकाए-जिच्चइ काइच्चमाणेविकाएजिच्चइ कायसमयविष्कंतेविकाए-जिच्चइ. कइविदेणं जंते! काए पं० ? गो० ! सत्तविदेकाए पं० तं० उरालिय उरालियमिसिए वेजविय वेजवियमिसिए आहारए आहारमिसए कम्मए ॥

अर्थः—पूर्ववत् जुन प्रश्न बीजे. पाठस पाने सत्यासीमें.

ज्ञावार्थः—इवे जुन ! आ पाठमां एम कछुं के, जीवसहित कायाने जीव कहिये, अने जीव ठोरुया पठी मुवा कलेवरने अजीव कहिये. ते कारमण शरीर व्यवहारमां नजरे न आवे ते आश्री कायाने अरूपी कहिये. तेमज कायाने उदारिकादि शरीर आश्री रूपी पण कहिए. जीवसहित कायाने सचित्त कहिये अने जीव ठोरुया पठी मुवा कलेवरने अचित्त कहिये. जीवसहित कायाने आत्मा कहिए अने जीव ठोरुया पठी मुवा कलेवरने अनात्मा कहिए. ए जुने ! काया कर्मनी प्रकृति ठे तेने जीव कह्यो ठे. तेज रीते पुन्य, पाप अने बंध पण शुभा-कर्म ठे. ए न्याये पुन्य, पाप अने बंधने जीव कहिये.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ कारमण शरीरने तो सूत्रमां ठाम ठाम रूपी कछुं ठे. अहीयां कारमण शरीर आश्री कायाने अरूपी केम कहि हंशे ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कारमण शरीरने सूत्रमां ठाम ठाम रूपी कछुं ठे ते तो अमे पण जाणीए ठीए; पण प्रजुनां वचन सात नये करीने ठे. इहां व्यवहारमां कारमण शरीर नजरे न आवे ते आश्री अरूपी कछुं ठे. जेम दस-वैकालीक सूत्रना आठमां अध्ययनमां आठ वस्तु वादर ठे पण सुद्धम कहि ठे. ते पाठः—

अठ सुद्धमाइं पेहाए, जाइं जाणित्तु सजए;
दयाहिगारो जूएसु, आसं चिठ सएहिवा. ॥१३॥
कयराइं अठ सुद्धमाइं, जाइं पुढिज्ज सजए;
इमाइं ताइं मेहावी, आइखिज्ज वियक्खणे. ॥१४॥
सिणेहिं पुप्फ सुद्धमंच, पाणुतिंगं तहेवय;
पाणंगं वीयं हरियंच, अंरु सुद्धमंच अठमं. ॥१५॥
एवमेआणि जाणित्ता, सब जावेण संजए;
अप्पमत्तो जए निच्चं, सविंदिय समाहिए. ॥१६॥
अर्थः—अ० आठ सुद्धम जे आगल कहेशे ते पेण जोइने जाण

जे सुकमने जा० जाणीने सं० संजति द० दयानो पावणहार थाय नू० प्राणीने विषे आ० बेडो चि० उजो रहे अथवा स० जयणायें सुवे. क० कया अ० ते आठ सुकम ? जा० यदि पु० पुठे सं० संजति शिष्य गुरु समिपे, तेवारे गुरु शिष्य प्रत्ये कहे. इ० ए ता० ते आठ सुकम मे० मर्यादावंत यति ते विचोक्षण शिष्य प्रत्ये आ० कहे. सि० उंस प्रमुखनुं सुकम पाणी १, पु० सुकम फुल पा० अनुद्धरो कंथवादिक सुकम प्राणी कीमी नगरा प्रमुख त० तेमज प० पांच वर्णी लीलफुल बी० वरु प्रमुखनां सुकम बीज ह० नवा उगता अंकुरा (सुकम हरी) अ० माखी, कीमी प्रमुखनां इनां सु० ते आठमो सुकम. ए० एणी पेरे ए आठ सुकम जा० जाणीने स० सर्व प्रकारे आठ सुकमनी रक्षा करवाने जावे सं० यति अ० निंद्रादिक प्रमाद रहित ठतो ज० जयणाए करीने कार्यादिक करे नि० सदाय स० सर्व इंद्रिने विषे स० समाधिवंत रागद्वेष रहित यति.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां उंस प्रमुखनुं पाणी १, फुल २, नाना कंथवा ३, कीमीनगरां प्रमुख ४, पंचवर्णी फुल ५, वरु प्रमुखनां बीज ६, नवा उगता हरीकायना अंकुरा ७, अने माखी, कीमी प्रमुखनां इनां ८, ए आठ वस्तुने सूत्रमां ठाम ठाम वादर कहो ठे, अने अहीयां व्यवहारमां कोमलपणा आश्री वीतरागदेवे सुकम कहो ठे. तेम कारमण काया रूपी ठे, पण व्यवहारमां नजरे न आवे ते आश्री तेने अरूपी कहो देखाय ठे.

वली तेरापंथी कहे ठे के “अहीयां काय कहो ते धर्मास्ति कायादिक पांच आश्री जाणवी. तेमां केटलीक अरूपी ठे, केटलीकरूपी ठे, केटलीक जीव ठे अने केटलीक अजीव ठे ते आश्री कथुं ठे.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रोय ! अहीया तो कायाना सात जेद कथा ठे: उदारिक १, उदारिक मिश्र २, वैक्रिय ३, वैक्रिय मिश्र ४, आहारीक ५, आहारीक मिश्र ६, अने कर्मण ७. ए सात जेद कायाना कथा ठे तेनो ज पुडा ठे, कारणके आगळा पाठमा चार मनना अने चार वचतना जेदना पुडा

હે, તેથી તેની જોડે નુદારિકાદિકજ કાયાની પુઠા સંજવે છે. વલી આ પાઠની ટોકા અજયદેવસુરીજી કૃત છે તેમાં તથા આ પાઠના ટવામાં પણ પૂર્વોક્ત અર્થ છે. તમે મતના લીધે “ પાંચ આસ્તિકાય આશ્રી કહ્યું છે ” એમ જુઠું કેમ બોલો છો ? અહીયાં તો વ્યવહાર નય આશ્રી જીવ સહિત કાયાને જીવ કહ્યો છે, અને કાયા કર્મની પ્રકૃતિ છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ.

વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:—ચાર ગતિ અને ચાર કષાય એ કર્મની પ્રકૃતિ છે. (શાખ સૂત્ર પત્રવણા પદ ૧૩ મેં તથા સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન તથા કર્મગ્રંથમાં.) અને તેને જીવના પ્રણામ કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર ઠાણાયાંગ ઠાણે ૧૦ મે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીએ:—ત્રસનામ, વાદરનામ, પર્યાસનામ, અપર્યાસનામ, શુક્લનામ, સ્થાવરનામ, પાંચ ઇન્દ્રિની જાત, ચાર કષાય, ત્રણવેદ, ઇત્યાદિક શુભાશુન્ન કર્મની પ્રકૃતિ છે, એ પ્રકૃતિને જીવ કહ્યો છે. શાખસૂત્ર ઠાણાયાંગ, પત્રવણા, કર્મગ્રંથ ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રમાં. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. વલી આ પ્રકૃતિમાં જ્ઞાન કહ્યું છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૮ મે ઉદ્દેશે ત્રીજે. જીવમાં એ પ્રકૃતિને લોલીજૂત રહે ત્યાંસુધી જીવ જ્ઞાન પામે નહીં. તેથી વ્યવહારમાં તેને જીવજે કહીયે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ જ કહીયે. વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:—આઠ કર્મ, અઠાર પાપ અઠાર પાપનું વિરમણ, ચારગતિ, ચોવીસ દંડક, પાંચ શરીર, ત્રણ દ્રષ્ટી અને વાર ઉપયોગ ઇત્યાદિક ૧૧૭ બોલને આત્માપણે પ્રણમે કહ્યું છે. તેની શાખ-સૂત્ર જગવતી શતક વીસમે, ઉદ્દેશે ત્રીજે. જીવપણે પ્રણમે તેને વ્યવહારમાં જીવજ કહીયે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ ૪ ગતિ, ૧૮ પાપ, ૨૪ દંડક અને ૫ શરીર, ઇત્યાદિક પ્રકૃતિને તમે જીવ સ્થાપો છો. તે એ પ્રકૃતિને તો અજીવ છે.

अने जीवने प्रगमे ठे. ए चार गतिनां शरीर तो अजीव ठे, तेथी पुन्य-पापनां पुजल पण अजीव ठे; पण तेना मांहे जीव ठे. ए न्याये एट्ठा पाठमां जीव कही बोलाव्या ठे, पण पांच शरीरादिक कर्मनी प्रकृति अने पुन्य पापादिक शुचाशुच कर्म पुजल ठे ते जीव नथी. एम कहे ठे तेना उतर. हे देवानुप्रीय तमारे लेखे तो मनुष्य, तिर्यच, गाय जैस उंट तथा पंखी प्रमुख सर्वने जीव न केहेवा जोइए, कारण के एनी गती अने काया तो अजीव ठे अने एनामां जीव ठे, तेथी तमारे लेखे तो मिश्र केहेवा जोइए; पण जगवंते तो गाय, जैस, पसु, ठाळी, उंट तथा गारूर प्रमुखने एकांत सचित जीव कह्या ठे. बलधो सहित गामीने मिश्र कही ठे, अने ठत्र, दंरु प्रमुखने अचित कह्या ठे. तेनी शाख सूत्र अणुजोगद्वारमां. ते पाठः—

सेकितं संजोगे? संजोगेणं चउविहे पणत्ते तं० दबसंजोगे
खेत्तसंजोगे काळसंजोगे जावसंजोगे. सेकितं दबसंजोगे १ ति-
विहे पन्नते तंजहाः-सचित्ते अचित्ते मिसए. सेकितं सचित्ते
१ गोहिं गोमिए पसुहिं पसुइए महिसिहिं महिसिए उरणिहिं
उरणीए उट्टीहिं उट्टीलावे सेतं सचित्ते. सेकितं अचित्ते १
ठत्तेणं ठत्ती दंमेणं दंमी पमेणं पमी घमेणं घमी सेतं अचित्ते.
सेकितं मिसए १ हलेणं हालिए सगमेणं सागमिए रहेणं
रहिए नावाए नाविए सेतं दब संजोगे. ॥ १ ॥

अर्थः—से० ते कया ए सं० संजोग ? सं० ते संजोग च० चार प्रकारे प० कह्या तं० ते कहे ठेः—द० द्रव्यने संजोगे खे० क्षेत्रने संजोगे का० कालने संजोगे अने जा० जावने संजोगे नाम नीपन्युं ४. से० हवे द्रव्यने संजोगे नाम निपन्युं ते शुं ? ते ति० त्रण प्रकारे प० कह्यां तं० ते कहे ठे. स० सजीव अ० अजीव अने मि० मिश्र ३. से० ते कयो सचित द्रव्य संजोग ? सचित द्रव्य संजोग ते ए. गो० जेने गाय ठे तेने

गोमान कह्ये, प० पसु ठे ते माटे पसुमान कह्ये, म० जेंसना धणीसे महिसीए कह्ये, उ० बकरी (ठाली) ना चारणहारने उरणीए कह्ये अने उ० उंटना चारणहारने उंटवाल कह्ये. से० ए सचित्त द्रव्यने संजोगे नाम निपन्यां जाणवां. से० ते कयो अचित्त द्रव्य संजोग ? ते अचित्त द्रव्य संजोगे नाम निपन्यां ते ए. ठ० ठत्रीतो धरावनार ते ठत्री-राजा. दं० दंरुनो धरणहार ते दंरु. प० वस्त्रनो धरणहार ते पकी. घ० घनानो धरणहार ते घकी. सं० ए अचित्त द्रव्य संजोगे नाम जाणवां. अथ हवे से० मिश्र द्रव्य संजोगे नाम निपन्यां ते कयां ? ते ए-ह० हल खेमे तेने हाली कह्ये. हल अचित्त अने बलध सचित्त ए मिश्र संजोग. स० गाफी खेमे तेने सागफी कह्ये. र० रथ खेमे तेने रथिक कह्ये. ना० नावा (वाहाण) खेमे तेने नाविक कह्ये. से० ते द्रव्य संजोगे नाम निपन्यां ते कयां. ॥

जाकार्थः—हवे जुउ ! आ पाठमां चार प्रकारनो संजोग कयोः—
द्रव्य, क्षेत्र, काल अने जाव ४. ए द्रव्य संजोगना त्रण जेदः—सचित्त, अचित्त अने मिश्र ३. हवे सचित्तना पांच जेद कयाः—गायो चार तेने गोवाल (गोमिक) कह्ये १, पसुना धणीने पसुमान २, जेंसना धणीने महिषीए ३, ठालीना (बकरीना) चारणहारने उरणीए ४ अने उंटना चारणहारने उंटी अथवा उंटवालो कह्ये. ५. ए सचित्त द्रव्य-संजोगे नाम निपन्यां. हवे अचित्तना चार जेद कयाः—ठत्र धरावे तेने ठत्री १, दंरु धरे तेने दंरु २, वस्त्रना धरणहारने पकी ३ अने घनाना धरणहारने घटी कह्ये. ४. हवे मिश्र संजोगे चार नाम निपन्यां ते कहे ठेः—हल खेमे तेने हाली कह्ये; हल अचित्त अने बलध सचित्त, ए मिश्र १; गाफी खेमे ते सागफी २; रथ खेमे ते रथिक ३; अने नावा खेमे ते नाविक (नावकीउ). ४. ए मिश्र संजोगे नाम निपन्यां.

हवे जुउ ! गोवाल, पशुमान, महिषीए, उरणीए अने उंटीए, गाव, जेंस प्रमुख सचित्त ठे ते माटे सचित्त संजोग नाम कयां.

ठत्र, दंरु, वस्त्र अने घट अचित्त ठे ते ज्ञणी ठत्री, दंरी, पत्नी अने घटी ए अचित्त संजोगे नाम कह्यां. हृत्, गान्धी अने रथ अचित्त ठे तथा बलध सचित्त ठे ते ज्ञणी हाली, सागरी, रथिक अने नाविक, ए मिश्र संजोगे नाम निपन्यां कह्यां. ए जुठ ! गाय, जैस, बलध प्रमुखना शरीरने अने जीवने जेलाज सचित्त कह्या. ए गाय, जैस, बलध प्रमुखना शरीर, कर्म, पुन्य, पाप अने बंधनी प्रकृति ठे अने ते पुद्गल ठे, पण जीवे गह्या अने जीव सहित ठे ते ज्ञणी संचित्त कह्या. सचित्त ते जीव ठे ते ज्ञणी पुन्य, पाप अने बंधने जीव कह्यो. वली जीव ग्रह्या जीव सहित पुज्जलने जीव-पर्यवा कह्या ठे. नारकी, देवता, मनुष्य अने तिर्यच ए चार गतिने, प्रदेशने, अवगाहना पुद्गलथी निपनी तेने, स्थितिने, पांच वर्णने, पांच रसने, बे गंधने, आठ स्पर्शने, बार उपयोगने, पांच ज्ञान अने त्रण अज्ञानने अने चार दर्शनने, ए ठत्रीस बोलने जीवपर्यवा कह्या ठे. शाख सूत्र पन्नवणा पद पांचमें. ए जुठ ! अवगाहनापणे पुद्गल प्रणम्या तेने तथा वर्ण, रस, गंध, स्पर्श, पुन्य पाप अने बंधपणे प्रणम्या पुद्गल जीवे गह्या जीवने पोगसापणे लोलीचुत रह्या तेने जीवपर्यवा कह्या ठे; अने जीव ओड्या पढी मिसापणे प्रणम्या वर्ण, रस, गंध अने स्पर्शने तथा बीसा पुद्गलने अजीवपर्यवा कह्या ठे. ए जीव ग्रह्या पुद्गलने जीवपर्यवा कह्या. ए न्याये पुन्य, पाप अने बंधने जीव कह्यो. वली क्रोध, मान, माया, लोभ, राग, द्वेष अने आठ कर्मने जीव समोयार कह्या ठे. शाख सूत्र अनुजोगद्वारमां. ए न्याये पुन्य पाप अने बंधने जीव कह्यो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ पुन्य, पाप अने बंध तो शुभाशुभ कर्म ठे ते रुपी पुद्गल ठे, अने जीव तो अरुपी ठे. ते पुन्य पाप अने बंध रुपी ठे तेने जीव शीरोते कह्यो ठे ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जीवने पण सरुपी कह्यो ठे. सकर्मी, सरागी, सवेदी, सलेशी अने ससरिरी कह्यो ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १७ में उद्देशे बीजे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ जीवने रुप सहित कह्यो ठे, पण जीव रुपी नथी.

जेम कपमाने रंग तेम जीवने शरीर, वेद, रागरूप ठे तेथो सरूपी सकर्मी कळो ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कपमाने कसुंबल रंग होय तेने कसुंबल कपसुं कहीए. अने पोलो रंग होय तेने पीळुं कपसुं कहीए. जेवो कपमाने रंग होय तेवुं कपसुं कहीए. तेम कर्म सहित जीवने रुपी कहीए. वली तमे (तेरापंथी) कहो ठो के “ जीवने सरूपो कळो ठे पण जीवने रुपी नथी कळो. ” त्यारे एम तो जीवने “ज्ञान सहित” सनाणी कळो ठे. शाख सूत्र जगवती शतक आठमें उद्देशे बीजे तथा ३० मे तथा अनेक सूत्र-पाठमां. हवे तमारी केहेणोने लेखे तो जीवने सनाणी कळो तेने ज्ञान सहित कहीए; पण ज्ञानी न कहीए.

हे देवानुप्रीय ! एम केम कहो ठो के, सरूपो कळो तेने रुप सहित कहीए पण सरूपी न कहीए ? ज्ञान सहित कहो अने जावे ज्ञानी कहो. रुप सहित कहो अने जावे रुपी कहो. वली अनुयोगद्वार सूत्रमां जाव संजोगमां कळुं ठे के, ज्ञान सहित होय तेने ज्ञानी कहीए, सम-कित सहितने दर्शनी कहीए, चारित्र सहितने चारित्रीउ कहीए; अने क्रोध, मान, माया अने लोच सहितने क्रोधी, मानी, मायी अने लोचनी कहीए. जेम रुप सहित होय तेने रुपी कहीए, अने वर्णादिक पुद्गल सहित जीवने रुपी कहीये. तेम जीव सहित पुद्गलने जीव कहीये. ए न्याये पुन्य, पाप अने बंधने जीव कहीए. इत्यादिक अनेक सूत्रनी शाखे करी व्यवहार.नयमां पुन्य, पाप अने बंधने दुध-पाणीना उष्टां-न्ते जीव कहीए. जेम शेर दुधमां पासेर पाणी नांखे तेने व्यवहारमां सवा शेर दुध कहीए. तेम पुद्गल जीवने लोलीजुत थया तेने व्यव-हारमां जीवज कहीये. ए न्याये पुन्य, पाप अने बंधने जीव कहीए.

हवे पुन्य, पाप अने बंधने अजीव कया न्याये कहोए:-पुन्य ते शुज कर्म ठे, पाप ते अशुज कर्म ठे, अने बंध ते शुजाशुज कर्म प्रकृतिनो ठे. ते कर्म रुपी पुद्गल ठे. ते रुपी पुद्गलने नश्चेनयमां जीवे ठोरया पळी, हंसनी चांचथी दुध पाणी न्यारां थाय ते दृष्टान्ते

અજીવ કહીએ. વલી તેરાપંથી આશ્રવ તત્વને એકાન્ત નયે કરી જીવ કહે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! આશ્રવ તે જીવનું મૂલ લક્ષણ છે કે સંસાર અવસ્થામાં રહ્યા જીવને ઉપાધિરૂપ છે ? તે વિચારી જુડ.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે, “ હવેલી અને બારણું તે એક, સોય અને નાકું તે એક, તલાવ અને ઘરનાલું તે એક, તથા નાવા અને ઠીડ તે એક, તેમ જીવ અને આશ્રવ એક છે. ” એવી કુચુક્તિ દેખામે છે તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! હવેલી, સોય, તલાવ અને નાવાતો પુદ્ગલાસ્તિકાય છે અને બારણું, નાકું, ઘરનાલું અને ઠીડ તો આકાશાસ્તિકાય છે. તેમ જીવને આશ્રવ એ રીતે પ્રત્યક્ષ જુદા છે. વલી ઉત્તરાધ્યયનના ૨૩ માં અધ્યયનની ૭૩ મી ગાથામાં, કાયારૂપણી નાવા કહો છે, અને જીવરૂપી નાવમીડ કહ્યો છે. કાયાનો જોગ વ્યવહારનયમાં જીવ છે, તેને આશ્રવરૂપી ઠીડ છે, પણ નિશ્ચેનયમાં જીવ અરૂપી છે તેથી તેને આશ્રવરૂપી ઠીડ નથી. હવે જેમ કાયારૂપણી નાવા અને ઠીડ વ્યવહારમાં એક છે, પણ નાવમીડ અને ઠીડ એક નથી; તેમ જીવ અને આશ્રવ એક નથી. હવેલી અને બારણું વ્યવહારમાં એક છે, પણ હવેલીનો ધણી અને બારણું એક નથી. સોય અને નાકું વ્યવહારમાં એક છે, પણ છોદ્ અને નાકું એક નથી. તલાવ અને ઘરનાલું વ્યવહારમાં એક છે, પણ તલાવનો ધણી અને નાલું એક નથી. તેમ જીવ અને આશ્રવ એક નથી. વલી કર્મ-પુદ્ગલ અને જીવ એ બંનેના સંજોગથી સાત તત્વનાં નામ વર્ણ્યાં છે. જેમ કર્મ કાયારૂપી તલાવમાં કેવલ-જ્ઞાનરૂપી રત્ન ઢંકાયલું છે. તે તલાવમાં પુન્ય-પાપરૂપી પાણી આશ્રવરૂપી ઠીડે કરી આવે છે, તેને સંવરૂપી બંધે કરી રોકે છે, અને બંધરૂપ પમચું પાણી છે તેને નિર્જરારૂપી (ચમસ કોશથી) વાટકોળે કરી દેશથી નીચેલી કાઢે છે, અને મોઢરૂપી ચાલો તલાવ જ્યારે સર્વથા કર્મ પાણી રહિત થાય ત્યારે જેમ શેઠ નાલું, બંધકું (બંધું), ચમસ, મોરી અને તલાવ ઢોમીને પોતાનું રત્ન લેઈ ધેરે જાય, તેમ જીવ સદ્જાતી કેવલ-જ્ઞાનરૂપી રત્ન લઈને સિદ્ધગતિમાં

જાય, અને પુદ્ગલદશા પુદ્ગલમાં મલે ત્યારે સાત તત્વના નામનો વિ-
નાશ થાય. એ તલાવનું દ્રષ્ટાન્ત સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના ૩૦ મા અધ્યયન-
માં છે. વલી કાયારૂપી નાવાને ઢીઢ્ર છે અને કાયારૂપી તલાવને નાલું છે.
તે કાયા જેમ નિશ્ચે-નયમાં અજીવ છે તેમ આશ્રવરૂપી ઢીઢ્ર પણ અજીવ
છે. પાણી તે પાપ, કાયા સહિત જીવ તે વ્યવહાર-નયમાં રૂપી છે તે
તલાવ, સંવર તે પાલ, અને મિથ્યાત્વાદિક ઢીઢ્રદ્વારે કરી ચોફરસી
શુન્ન અશુન્ન પુદ્ગલનો સંગ્રહ થયો તે માટે આવવું એ ક્રિયાનું નામજ
આશ્રવ છે. એ જીવ સંવંધી પુદ્ગલની કરણી છે.

હવે મિથ્યાત્વ પ્રમુખ ૧૭ પાપ તો ચોફરસી પુદ્ગલ છે. તેના વિ-
વસાયમાં જીવ દ્રવ્યનો ઉપયોગ વર્તે તેવારે જીવ અશુદ્ધ ઉપયોગે નવાં
કર્મ-પુદ્ગલને આકર્ષે. તે આશ્રવ પણ એ પુદ્ગલ ગ્રહણ-લક્ષણ કરણી
જીવને અશુદ્ધ અવસ્થાની છે. તે જ્યારે શુદ્ધ દશા આવે ત્યારે જીવનો
ઉપયોગ શુદ્ધ થાય અને પોતાના રૂપમાં પ્રણમે. જેમ ધર્માસ્તીકાય પોતે
ચાલતી નથી, પણ જીવ અને પુદ્ગલ ચાલે છે તેને સાહજ આપે છે.
તેમ ત્રિશ્રસા પુદ્ગલના મલવા વીંછરવાના પ્રણામ છે. તેમાં જીવનો
ઉપયોગ પ્રવર્ત્યો તેવારે પ્રયોગસા પ્રણામ થયો. જો એ જીવના ઉપયોગને
આશ્રવ કહીયે તો આત્માનો સહજાતી ગુણ થાય. ત્યારે તો સિદ્ધ દ-
શામાં પણ આશ્રવ કેહેવો જોઈએ. વાસ્તે એ આશ્રવ તે પુદ્ગલનો જ સ્વ-
જાવ છે. વલી દ્રવ્ય ઠ અને ગુણ ઠ છે. તેમાં એકેક દ્રવ્યને એકેક ગુણ,
તે સર્વ દ્રવ્યને સહજાતી છે. હવે જીવ-દ્રવ્યને કર્મનો કર્તા ઠરાવીએ
તો જીવ ઉપયોગી છે; પણ એક દ્રવ્યમાં ઉપયોગ અને કર્તા એ બે ગુણ
ન હોય. એક દ્રવ્યમાં એકજ ગુણ હોય. એ નિશ્ચયનયનું સ્વરૂપ જાણવું;
અને વ્યવહારનયમાં આત્મા કર્તા કેહેવાય, એ પણ સત્ય છે. જીવ કર્તા
છે, પણ મુલ રાગાદિક દુષણ પુદ્ગલ જનિત અનિલ છે તે માટે નવા
કર્મોને પણ ગ્રહે છે. તે પણ મુલ પુદ્ગલની નેશાય થકી ગ્રહે છે. હવે
પુદ્ગલ પુદ્ગલને ગ્રહે એ તો નિશ્ચે-નય, અને જીવ પુદ્ગલને ગ્રહે તે

વ્યવહાર-નય; પણ મુલ્ય પુદ્ગલની સંગત છે તેથી જીવ-દ્રવ્યની વેદશા છે. સંસારિક અને સિદ્ધ. તેમાં એવંચુત-નયનો ધણી શુદ્ધ જીવ દશા સિદ્ધની તેજ શુદ્ધ માને; અને નૈગમાદિક-નય છે તે અશુદ્ધ વસ્તુ શુદ્ધ સત્તાના અંશ સહિત હોય તે વસ્તુને પણ શુદ્ધ વસ્તુ માને. જેમ નિગોદ વાસી જીવ છે તેને પણ નૈગમનય-મતાનુસારો સિદ્ધ સમાન માને છે, તેમ જીવ ગ્રહ્યા પુદ્ગલને જીવ ગણીએ. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધ અને પણ જીવે સંગ્રહ્યા તે માટે જીવ ગણીયે. એ પણ વલી જીવે બાંધ્યા છે. તે લેખે જે પ્રયોગસા પુદ્ગલ, ઇન્દ્રિય-વિષય, કષાણ અને જોગ પ્રમુખ સર્વને જીવ કહીયે; કેમકે જેમ નાહું આવતા પાણીનું આધારજીત થયું તેમ થાહું પણ આધારજીત છે. પાણી તેજ સદ્જાતે વર્તે તે. તેમજ પાપરૂપી પાણી આવતાં ગ્રહણદ્વારે જીવે ગ્રહ્યા પછી અશુદ્ધપણે પ્રણમ્યું ત્યારે બંધ જાતે રહ્યું. હવે એ આશ્રવમાં અને બંધમાં શું ફેર ? આશ્રવ ગ્રહણ સમયે પ્રત્યક્ષ છે અને બંધ અપદમ સમયે સિદ્ધ છે. જેમ નાહાનું અને માંદીહું પાણી એક છે તેમ પુન્ય, પાપ આશ્રવદશામાં અને બંધદશામાં એક રૂપ છે. વલી તેરાવંથી આશ્રવ કર્મ ગ્રહણ રૂપ અશુદ્ધ ઉપયોગને જીવ માને છે. તે ઊપર સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન અઘાવીસમાની ગાથાં બતાવે છે. તે પાઠ:—

વત્તણા લક્ષણોકાલો, જીવો ઉવનંગ લક્ષણો;

નાણેણં દંસણેણંચ સુહેણંય દુહેણંય. ॥ ૨૦ ॥

નાણંચ દંસણં ચેવ, ચેરિત્તંચ તવોતહા;

વિરિયં ઉવનંગોય, એવં જીવસ્સ લક્ષણં. ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:—વળે હેમંત રુતુ પ્રમુખ રુતુને વિષે શિતાદિક પ્રવર્તે તે વર્તમાન કાલનું લળ લક્ષણ. જોળ જીવને ઊળ જ્ઞાનના ઉપયોગનું લક્ષણ નાળ જ્ઞાને કરી દંળ દર્શને કરી સુળ સુખ વેદવે કરી દુળ દુઃખ વેદવે કરી, બંજે જાણીને નાળ જ્ઞાન અને દંળ દર્શન ચેળ નિશ્ચે ચળ ચારિત્ર અને તળ તપ, તેમજ વિળ સમર્થાંશ ઊળ જ્ઞાનાદિકનો ઉપયોગ એળ એ

પૂર્વોક્ત જે જ્ઞાનાદિક કહ્યા તે જીવ જીવનું લગ લક્ષણ જાણવું.

જાવાર્થ:—આ પાઠના ન્યાયે નુપયોગ તે જીવનો ગુણ છે, અને ગુણ તે દ્રવ્યમાં અંતર જવે. તે માટે આશ્રવને જીવ કહીયે ઢીણ. એમ તેરા-પંથી કહે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! દ્રવ્ય છે તે ગુણ સહિત વર્તે છે. તે દ્રવ્ય અને ગુણ જુદા નથી, પણ દ્રવ્ય દ્રવજાવે અને ગુણ ગુણ જાવે રહ્યા છે. વલી જીવના જે જે ગુણ છે તે માંદીલા જે કોઈ ગુણ સિદ્ધ અવસ્થામાં રહે, તે તો દ્રવ્યનો સહજાતિ ગુણ કહેવાય; અને સંસાર અવસ્થામાં જે જે ગુણ અશુદ્ધ ઉપયોગે સમલ જાવે છે, તે તે વિજાંતિય ગુણ કહેવાય; કારણ કે શુદ્ધ અવસ્થા આવ્યાથી ઉપયોગ તે ઉપયોગમાં સમાય, અને પુદ્ગલકૃત ચેષ્ટા તે પુદ્ગલમાં મલે. એ વેદુ જુદા છે. વલી જીવ-દ્રવ્યના મુલ આઠ ગુણ છે તેને આઠ કર્મે આવર્યા છે. તે કર્મ કય થયાથી ગુણ પ્રગટે તે આત્માના સહજાતિ ગુણ જાણવા. જ્ઞાનાવરણી-કર્મને કયે અનંતગુણ જ્ઞાન પ્રગટયું ૧, દર્શનાવરણીને કયે અનંત દર્શન પ્રગટયું ૨, વેદનોને કયે અવ્યાવાધ સુખ પ્રગટયું ૩, મોહનીકર્મને કયે સ્વાત્તાવિક સમ્યક્ ચારિત્ર પ્રગટયું ૪, આયુષ્યને કયે અનંત સ્થિતિ પ્રગટી ૫, નામકર્મને કયે અમૂર્તિકપણું પ્રગટયું ૬, ગોત્ર-કર્મના કયે અગુરુ લઘુપણું ૭ અને અંતરાય કર્મના કયે અનંત પંક્તિ વીર્ય ગુણ પ્રગટયો ૮. એ આઠ ગુણ પ્રગટયા તે આત્માના સહજાતિ ગુણ છે. તે એકએકથી મલી રહ્યા છે, પણ ગુણ છે તે દ્રવ્ય થકી જુદા નથી. હવે એ પૂર્વોક્ત ગુણને જીવના ગુણ કહોણ; પણ સંપૂર્ણ જીવ દ્રવ્ય ન કહોયે.

જેમ સૂત્ર જગવતીના સોલમા શતકમાં, ગૌતમસ્વામીએ પુઢયું કે, હે જગવાન ! પુર્વાદિક દસ દિશાને અંતે “ જોવા, જીવદેસા, જીવપ-એસા, ” એ ત્રણ માંદેલું શું પામીએ ? તેવારે શ્રી વીર પ્રજુએ કહ્યું કે, હે ગૌતમ ! પુર્વાદિક દસદિશાને અંતે જીવ નથી, પણ જીવના દેશ અને જીવના પ્રદેશ છે. તેનો ઘણો વિસ્તાર છે. इहां પ્રજુર જીવના

પ્રદેશને પ્રદેશ કહ્યા, પણ જીવ ન કહ્યા. એ જુઠું ! જીવના વિનાગ
 થતાં પણ જીવ ન કેહેવાળા. ત્યારે ફક્ત ઉપયોગ તેતો ગુણ છે. તે જીવ
 ક્યમ કેહેવાય ? ઉપયોગને તો ઉપયોગજ કહીયે. વલી આશ્રવ તો
 કર્મના ઉદયે જીવનો અશુદ્ધ ઉપયોગ, તે નવાં કર્મોને ગ્રહે તેને કહીએ.
 જે મલ-ગ્રહણરૂપ ચીગટ તે આશ્રવરૂપ વસ્રને છે, પણ આશ્રવ ચીગટરૂપ
 વસ્ર નથી. તેમ આશ્રવ જીવને છે, પણ તે જીવ નથી એમ જાણવું.
 વલી આશ્રવમાં મિથ્યાત-આશ્રવ તેતો ચોપરસી પુદ્ગલ છે અને મિથ્યા
 ડ્રષ્ટી તે મિથ્યાત્વ બંધીત આત્માનો ઉપયોગ છે. એ ઉપયોગ તે તો આત્મા-
 ના ઘરનો છે, અને મિથ્યાત્વ તે પુદ્ગલના ઘરનું છે. જો જીવને ઉપ-
 યોગે અવગાહ્યા માટે જીવ થાય તો, ૧૦ પાપ, વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ
 અને પુદ્ગલ એ સર્વ જીવ થાય. વલી આશ્રવને સ્વપાવવો કહ્યો છે.
 જો જીવ હોવ તો સ્વપાવવો કેમ કહ્યો ? અને તે સ્વપાવવો કેમ સ્વપે ?
 શાસ્ત્ર સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૧૦ મેં. તે પાઠ:-

અહં કેસરંમિ ઉજ્જાણે, અણગારે તવો ધણે.

સજ્ઞાય જ્ઞાણ સંજુત્તે, ધમ્મજ્ઞાણં જિયાયહ. ॥૪॥

અપોવ મંરુવંમિ, જ્ઞાયહ જવિયાસવે;

તસ્સાગણ મિણપાસં, વહેહ સે નરા હિવે. ॥૫॥

અર્થ:-અં અથ હવે કેં કેશરી નામે ૩૦ ઉદ્યાનને વિષે અં
 (ઘર રહિત) અણગાર તં તપ્ રૂપી ધન સહિત સં સ્વાધ્યાય જ્ઞાં
 ધર્મ ધ્યાનાદિક ધ્યાન સં સહિત ધં ધર્મધ્યાન જ્ઞિં એકાગ્ર ચિત્તે કરી
 ધ્યાવે છે ॥ ૪ ॥ અં વૃદ્ધે કરી વ્યાસ મં નાગરવેલના મંરુપને વિષે જ્ઞાં
 ધર્મધ્યાન ધ્યાવે છે જં આશ્રવ સ્વપાવીને. તં તે મુનીની પાસે આવ્યો
 મિં મૃગ વં જેનો વધ કરે છે તે, અને સૈં તે નં રાજા (મૃગનો વધ
 કરનાર સંજતિ).

જ્ઞાવાર્થ:-હવે જુઠું ! આ પાઠમાં એમ કહ્યું કે, ગર્વજાલી મુની
 ધ્યાન કરે છે. તે આશ્રવ રૂપી-ઉપાધિ સ્વપાવે છે, એવું ધ્યાન કરે છે. હવે

ખવાવાલો જીવ છે, અને ખપે તે કર્મ-પુદ્ગલ જીવને નિષ્ક્રિય રૂપ આશ્રવ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. તે આશ્રવ રૂપી જીવ દ્રવ્યના નિયોગે પુદ્ગલમાં પ્રવેશ કર્યો ત્યારે કર્મનું કારણ ગ્રહણ જોગ કહી દેવાનું છે; પણ આશ્રવ જીવ નથી, અજીવ છે.

વલી આશ્રવને અજીવ કયે ન્યાયે કહીયે:-શુક્ષ્માશુક્ષ્મ કર્મ આવે તેને આશ્રવ કહીયે, અને આવે તે કર્મ-રૂપી પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૧) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-પુનઃ અને પાપને આશ્રવ કહ્યા છે, (શાખ સૂત્ર ઉત્તરાર્ધયન અધ્યયન ૨૭મું.) અને પુન્ય પાપ તે શુક્ષ્માશુક્ષ્મ કર્મ છે. તે કર્મને રૂપી કહ્યા છે. (શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૨ મેં) અને રૂપી પુદ્ગલને બીજા શતકમાં અજીવ કહ્યા છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૨) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-જીવ નિશ્ચેમાં અરૂપીજ છે રૂપી નથી; અને આશ્રવની ક્રિયાના પાંચ જ્ઞેદ કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર સમવાયાંગમાં. અને તે પાંચ જ્ઞેદને રૂપી કહ્યા છે. મિથ્યાત્વ, કષાય, અને મન વચનના જોગને રૂપી ચોપરસી કહ્યા છે, અને કાયાના જોગને તો રૂપી આઠ પરસી કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૨ મેં. અને અવૃત્ત તે અપચલાણી ક્રિયાને રૂપી કહી છે. શાખ સૂત્ર ઘણાયાંગમાં. પ્રમાદના પાંચ જ્ઞેદ કહ્યા:-મદ ૧, વિપય ૨, કષાય ૩, નિંદ્રા ૪ અને વિકથા, એ પાંચ જ્ઞેદ રૂપી છે. તેમ આશ્રવના પણ પાંચ જ્ઞેદ રૂપી છે. રૂપી પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૩) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-પાંચ ઇન્દ્રિયા તથા ત્રણ જોગ મોકલા મેલે તે આશ્રવ છે અને તેને અજીવ કહ્યા છે અને જીવને જોગ આવતા કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૨૫ મેં નહેરો વીજે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૪)

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ કર્મને ધોવાવાલો તથા ગ્રહવાલો આશ્રવને કહ્યા છે, અને કર્મ ધોવાવાની તથા ગ્રહવાની શક્તિ જીવની છે. એ ન્યાયે આશ્રવને જીવ કહીયે ઢીલ. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય! જેમ ઘીપીઠ કાંટાને ગ્રહે છે તેમ આશ્રવ કર્મને ગ્રહે છે. હવે ઘીપીઠ

અને આશ્રવ વંને અજીવ પુદ્ગલ છે. તે વંનેને વિષે ઉઠાણ, કર્મ, વલ, વીર્ય, પુરુષાકાર અને પ્રાક્રમ જીવના છે; પણ તે મુલગા વંને અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. વલી સૂત્ર જગવતીજીમાં આશ્રવના પાંચ જ્ઞેદને રૂપી કહ્યા છે. તે રૂપી પુદ્ગલ જીવને જ્યાં સુધી લોલી જુત રહે ત્યાં સુધી વ્યવહારમાં તેને જીવ કહીયે, અને જીવ ઠોડ્યા પછી નિ-શ્ચે-નયમાં અજીવ કહીયે. વલી આશ્રવને અને આશ્રવના પાંચ જ્ઞેદને સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે અરૂપી કહ્યા નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “મિથ્યાદ્રષ્ટ અરૂપી છે. તેથી આશ્રવને અરૂપી તથા જીવ કહીયે ઠીક.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! પ્રથમ તો મિ-થ્યાદ્રષ્ટને આશ્રવ સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યો નથી. એતો મિથ્યાત્વ ધાર્યું તેથી મિથ્યાદ્રષ્ટી નામ જીવનું છે. જેમ દંડ ધાર્યો તેને દંડી કહીયે, ઠત્ર ધાર્યું તેને ઠત્રી કહીયે અને પુદ્ગલ ધાર્યું તેને પુદ્ગલી કહીયે. શાલ સૂત્ર જગવતી શતક ૮ મેં ઉદ્દેશે ૧૦ મે. હવે જેમ દંડ, ઠત્ર અને પુદ્-ગલ, એ ત્રણે અજીવ છે તેમ મિથ્યાત્વ અને આશ્રવ અજીવ છે; અને જેમ દંડી, ઠત્રી અને પુદ્ગલી નામ જીવનું છે તેમ મિથ્યાત્વ ધાર્યું તેથી મિથ્યાદ્રષ્ટી નામ જીવનુંજ છે; પણ મિથ્યાદ્રષ્ટી આશ્રવ નથી. મિથ્યાત્વ વંધીત્ જીવનો ઉપયોગ ક્યોપશમ જાવ, તેને મિથ્યાદ્રષ્ટી ક-હીયે. વલી તેરાપંથી કૃત તેર દ્વારમાં આશ્રવમાં વે જાવ કહ્યા છે. ઉદય અને પ્રણામિક; પણ સૂત્ર અનુયોગદ્વારમાં મિથ્યાદ્રષ્ટીને ક્યો-પશમ જાવે કહી છે. હવે જુઝ ! તેરાપંથીઝની બુઝિની અજીરણતા, કે આશ્રવમાં ક્યોપશમ જાવ તો માનતા નથી અને મતને લીધે મિથ્યા-દ્રષ્ટી ક્યોપશમ જાવે છે તેને આશ્રવ કહે છે.

વલી તેરાપંથી એમ કહે છે કે, “કષાય અને જોગ આશ્રવ છે અને તેને આત્મા કહી છે. તે આત્મા અરૂપી છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અરૂપી તથા જીવ કહીયે ઠીક.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! તમે આત્મા નામ એકાન્ત અરૂપીનું કહો છો, પણ સૂત્ર જગવતીમાં રત્નપ્રજ્ઞાદિક પૃથ્વિને તથા રૂપી જીવ પુદ્ગલને આત્મા કહી છે. શતક ૧૨ મેં ઉદ્દેશે ૩૦ મે.

તમે આત્માને એકાન્ત અરૂપી કેમ કહો છો ? વલી કષાય અને જોગને આત્મા કહી તેથી તે અરૂપી છે એમ તેરાપંથી કહે છે, પણ તે જુઠું છે; કારણ કે સૂત્રમાં કષાય-આત્માને તથા જોગ-આત્માને અરૂપી ક્યાંય કહી નથી. કષાય તથા જોગ રૂપી પુદ્ગલ જીવને જ્યાં સુધી લોહી જુત રહે ત્યાં સુધી આત્મા શબ્દે પુન્ય પાપની પેરે વ્યવહારમાં જીવ કહીયે, અને નિશ્ચેનયમાં જીવ ઠોડ્યા પછી અજીવ કહીયે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૧) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-આશ્રવ ઠોરુવા યોગ્ય છે, કારણ કે જીવ સિદ્ધગતિમાં જાય ત્યારે આશ્રવને અર્હિંજ ઠોરી જોય છે. હવે જીવથી લુટે તે કર્મ પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૨) इत्यादिक અનેક સૂત્રનો શાખે કરી નિશ્ચે-નયમાં આશ્રવને અજીવ કહીયે.

હવે વ્યવહારનયમાં આશ્રવને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-ત્રણ ઉપરલી નય ઉદયજાવના જોગથી જીવના અશુદ્ધ ઉપયોગને આશ્રવ માને, પાથાને દ્રષ્ટાન્તે. તે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે આશ્રવને જીવ કહીયે. (૧) વલી આશ્રવને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-આશ્રવ જીવનું લક્ષણ છે, આશ્રવનો કર્તા જીવ છે, અને આશ્રવ જીવપણે પ્રણમ્યો છે. એ ન્યાયે આશ્રવને જીવ કહીયે. (૨) વાકી ઉદા-હરણ પુન્ય પાપની પેરે જાણવાં.

હવે સંવરને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-જાવ સંવર તે ઉપરલી ત્રણ નય જીવના ઉપયોગને સંવર માને છે, પાથાને દ્રષ્ટાન્તે. તે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે સંવરને જીવ કહીએ. (૧) વલી સંવરને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-સંવર જીવનું લક્ષણ છે, અને સંવરનો કર્તા જીવ છે. એ ન્યાયે સંવરને જીવ કહીયે. (૨) વલી સંવરને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-સંવરની ક્રિયા પાંચ જ્ઞેદે. સમકિત ૧, વ્રત ૨, અપ્રમાદ ૩, અકષાય ૪ અને અજોગ ૫. શાખ સૂત્ર સમ-વાયાંગજી. એ પાંચ જ્ઞેદને જીવની પર્યાય કહી છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક વીજે ઉદ્દેશે પેહેલે, લંધકજીના અધિકારમાં. અનંતા જ્ઞાનના પર્યાય

अनंता दर्शनना पर्याय अने अनंता चारित्रना पर्यापने जावजीव कह्यो ठे. तेने व्यवहारनयमां जीव कह्यो, अने निश्चे-नयमां पर्यायने पर्याय कह्यो, पण जीव न कह्यो. शाख सूत्र जगवती शतक बीजे उ. दसमे ते पाठः—

एगे जंते ! धम्मठिकायप्पदेसे धम्मठिकाएति वत्तवंसिया ? गो० ! एो इण्ठे समठे. एवं दोणि तिणि चत्तारि पंच ठ सत अठ नव दस संखेखा असंखेखा जंते ! धम्मठिकाए-पएसा धम्मठिकाएति वत्तवंसिया ? गो० ! एो तिण्ठे-समठे. एगपदेसुणे-वियणं जंते ! धम्मठिकाए धम्मठिका-एति वत्तवंसिया ? गो० ! एो तिण्ठे समठे. सेकेण्ठेणं जंते ! एवं वुच्चइ एगे धम्मठिकाएपएसे नो धम्मठिकाएति वत्तवंसिया जाव एगपदेसुणे-वियणं धम्मठिकाए नो धम्मठिकाएति-वत्तवंसिया ? सेण्णं गो० ! खंमेचक्के सगले-चक्के ? जगवं ! नो-खंमेचक्के सगलेचक्के. एवं वत्ते चम्मे दंमे दूसे आउहे मोयए. से तेण्ठेणं गो० ! एवंवुच्चइ एगे धम्मठिकाएपएसे एोधमेठिकाएति-वत्तवंसिया जाव एग-पदेसूणे-वियणं-धम्मठिकाएनो-धम्मठिकाएति-वत्तवंसिया. सेकिंतं खाइएणं जंते ! धम्मठिकाएति-वत्तवंसिया गो० ! असंखेखा धम्मठिकाएपएसा ते सब्बेकसिणा पणिपुणा निरवसेसा एगगहणगइया एसणं गोयमा ! धम्मठिका-एति-वत्तवंसिया एवं अहमठिकाएवी आगासठिकाय जीवठिकाय पोगलठिकाएवी एवंचेव एवरं तिणप्पि पपएसा अणंतान्नाणियवा सेसं तंचेव. ॥

अर्थः—ए० एक जं० हे जगवान ! ध० धर्मास्तिकायनो प्रदेश ते प्रत्ये ध० धर्मास्तिकाय एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे

गौतम ! णो० ए अर्थ समर्थ नहीं युक्त नहीं. ए० एम दो० वे ति० त्रण
च० चार प० पांच ठ० ठ, सात, आठ, नव, दस सं० संख्याता अने अ०
असंख्याता जं० हे जगवान ! ध० धर्मास्तिकाय-प्रदेशने ध० धर्मास्ति-
काय व० एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! णो० ए अर्थ
समर्थ नहीं. ए० एक पण प्रदेशे उंणो जं० हे जगवान ! ध० धर्मास्ति-
कायने ध० धर्मास्तिकाय व० एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे
गौतम ! णो० ए अर्थ समर्थ नहीं. तेवारे गौतम स्वामी वली कहे ठे.
से० ते शा अर्थे जं० हे जगवान ! ए० एम कहुं ए० एक धर्मास्ति-
कायनो प्रदेश नो० धर्मास्तिकाय न केहेवाय. जा० यावत् ए० एक पण
प्रदेशे उंणो ध० धर्मास्तिकाय होय तेने नो० धर्मास्तिकाय एवं केम न
केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. से० ते निश्चे गो० हे गौतम ! खं० चक्रना
खंरुने चक्र कह्ये के स० सघला चक्रने चक्र कह्ये ? एवं वचन ज-
गवंते पुत्रयुं त्यारे गौतम बोदया. ज० हे जगवान ! नो० चक्रना खंरुने
चक्र न कह्ये. स० संपूर्ण चक्रने चक्र कह्ये. ए प्रथम व्रतान्त. ए० एम
ठ० उत्रना खंरुने च० चमरना खंरुने दं० दंरुना खंरुने दु० वध्दना खं-
रुने आ० आयुद्धना खंरुने अने मो० एम मोदकना खंरुने मोदक कह्ये
के संपूर्ण मोदकने मोदक कह्ये ? त्यारे गौतम बोदया-मोदकना खं-
रुने मोदक न कह्ये, पण संपूर्ण मोदकने मोदक कह्ये. एम पूर्वोक्त
सर्व व्रतान्तमां जाणवुं. से० ते माटे गो० हे गौतम ! ए० जेम चक्रना
खंरुने खंरुज कह्ये पण चक्र न कह्ये तेम ए० एक धर्मास्तिकाय
प्रदेशने णो० धर्मास्तिकाय न केहेवी. इत्यादिक सघला चक्रने चक्र क-
ह्ये. ते अर्थे हे गौतम ! एम कहुं. जा० यावत् ए० एक प्रदेशे उंणी
धर्मास्तिकाय होय तेने पण नो० धर्मास्तिकाय न कह्ये. ए निश्चे-नयना
मते कहुं; पण व्यवहारनयना मते एक पण प्रदेशे करी न्युन वस्तु होय
तेने वस्तुज कह्ये. जेम खांरा घमाने घमोज कह्ये. तेमज वेद्या का-
नना कुतराने कुतरोज कह्ये. से० ते शा माटे जं० हे जगवान ! ध०
धर्मास्तिकाय एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० अ-

संख्याता ध० धर्मास्तिकायना प्रदेश, ते स० सर्व कसीए समग्र प० प्रतिपूर्णक आत्म स्वरूपे विकटपे नही. ते पण नि० प्रदेशान्तरशी पण स्वजावे करी हीन नही एटले एक प्रदेशनो पण अंतर नही. ए० एक शब्दे धर्मास्तिकाय एवा लक्षणो करी जे सर्व शब्द एकार्थ ठे ए० एने गो० हे गौतम ! ध० धर्मास्तिकाय कहीये. अहीयां ए ज्ञावार्थ धर्मास्तिकायना असंख्यात प्रदेश ठे ते मांहीलो एक पण प्रदेश उंठो होय तेने धर्मास्तिकाय न कहीये. ए० एम अ० अधर्मास्तिकायनुं पण स्वरूप धर्मास्तिकायनी पेरे जाणवुं. आ० आकाशास्तिकाय जी० जीवास्तिकाय अने पो० पुद्गलास्तिकाय पण ए० एमज धर्मास्तिकायनी पेरे जाणवी. ए० पण एटलुं विशेष के ति० धर्मास्तिकाय अने अधर्मास्तिकाय ए वेउना प्रत्येके अ० असंख्याता (अनंता) प्रदेश जा० केहेवा अने ए त्रणना अनंता प्रदेश केहेवा से० शेष तं० तेमज जाणवुं.

ज्ञावार्थः—हवे आ पाठमां एम कहुं के, एक प्रदेशने तेमज वे त्रण यावत् संख्याता असंख्याता प्रदेशने पण धर्मास्तिकाय न कहीए. तेमज एके प्रदेश उंठो होय तेने धर्मास्तिकाय न कहीए. असंख्याता धर्मास्तिकायना संपूर्ण प्रदेश (एके प्रदेश उंठो नही ते प्रतिपूर्ण) द्रव्य, क्षेत्र, काल, जाव, गुण अने पर्याय सर्व एक ग्रहणे ग्रह्या तेने धर्मास्तिकाय कहीये. एम धर्मास्तिकायने, आकाशास्तिकायने अने जीवास्तिकायने एमज केहेवी.

हवे जुउ ! अहीयां एम कहुं के, एक पण प्रदेश उंठो होय तेने जीव न कहीए; पण संपूर्ण प्रतिपूर्ण प्रदेश गुण पर्याये करी सहित होय तेने जीव कहीये. आ पाठमां एक पण प्रदेश उंठो होय त्यां सुधी प्रजुए द्रव्यने द्रव्यमां न गणयो; त्यारे जे वस्तु (उपयोग ते) मुल्लगोज ज गुण ठे तेने एकान्त नथे जीव शी रीते कहीये ? वलो जे बार उपयोगने आत्मा कह्यो ठे, ते तो आत्माए करी जीवपणुं (चैतन्यपणुं) जणावे ठे. इहां जीवने अने उपयोगने न्यारो कह्यो ठे, तेने जीव केम कहीये ? पर्यायने पर्यायज कहीये. मनुष्य अने वृक्षनी ठायाना उग्रान्ते. मनुष्य अने वृक्षनी ठाया कहीये, पण ठायाने मनुष्य के वृक्ष न कहीये.

तेम जीवना गुणपर्यायने गुणपर्यायज कह्योये, पण जीव न कह्योये-
वली नैगमादिक नयना मते जेम अंश वस्तुने वस्तु माने, तेम नैगम
व्यवहारनयमां पर्यायने जीव कह्योये. ए न्याये संवरने जीव कह्योये.

हवे संवरने अजीव कया न्याये कह्योये:-निश्चैनयमां कर्मने रोक्क्यां
तेने संवर कह्योये. रोक्क्यां ते कर्म-पुद्गल अजीव ठे. ए न्याये संवरने
अजीव कह्योये. संवरनो कर्ता जीव ठे, क्रिया पर्याय ठे, अने कर्मपणुं
ते अजीव ठे. जीवने तो संवुमा कह्योये, अने कर्म रोक्क्यां तेने संवर
कह्योये. कोइ कहे ठे के, संवरना पांच जेदने संवर कह्योये, पण एम
नथी; कारण के समकित तो पांच स्थावर वरजी नुगणीस दंरुकमां
पावे; पण कर्म रोक्क्यां नहीं तेथी मनुष्य तिर्यच विना बावीस दंरुकने
असंवुमा कहा ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १६ में उद्देशे ठे:-

जीवाणं ज्ञते ! किं संवुमा असंवुमा संवुमासंवुमा ? गो० !

जीवा संवुमावि असंवुमावि संवुमासंवुमावि एवं जहा

सुत्ताणदंरुजं तहेव जाणियव्वो. ॥

जी० जीव ज्ञ० हे जगवान ! किं शुं ? सं० संव्रत अ० असंव्रत
के सं० संव्रता संव्रत ? (संव्रत एटले संवरवंत, असंव्रत एटले संवर
रहित अने संव्रतासंव्रत एटले संवर रहित तथा संवर सहित) इति
प्रश्न उत्तर. गो० हे गौतम ! जी० जीव सं० संव्रत पण होय अ० अ-
संव्रत पण होय अने सं० संव्रतासंव्रत पण होय. ए० एवी रीते ज०
जेम पूर्वे सूत्रमां सु० सुतानो दंरुक कह्यो त० तेम ए पण जा० केहेवो.

जावार्थ:-हवे जुजं ! आ पाठमां कहुं ठे के, तिर्यच अने मनुष्य
वर्जीने बावीस दंरुकने समकित ठतां पण व्रत नहीं तेथी असंवुमा
कहा ठे. जेने मिथ्यात अने अव्रत प्रमुख पापना सर्वथा त्याग होय तेने
बाल-पंक्तीत कहा ठे, अने जेने एके पापनो त्याग न होय तेने अव्रति
बाल कहा ठे. वली मनुष्य अने तिर्यच विना बावीस दंरुकने अधर्मी
कहा ठे. शाख सूत्र जगवती शतक सत्तरमें उद्देशे बीजे. ए जुजं ! कर्म

રોક્ષ્યાં તેને સંવર, પંક્તિ તથા ધર્મી કહ્યા, અને કર્મ રોક્ષ્યા વિના સંવરની ક્રિયાના પાંચ જ્ઞેદ સમ્યક્તાદિકને સંવર ન કહીએ. એ સમ્યક્તાદિક પાંચ જ્ઞેદ સિદ્ધમાં પણ હોય, પણ કર્મ રોકવાનો સ્વચ્છાવ નહીં તેથી તેમને “નો સંવુમા, નો અસંવુમા” કહીયે. વિદ્યમાન કાલે જીવનો શુદ્ધ ઉપયોગ વ્રતનો તેને અને કર્મ રોક્ષ્યાં તેને સંવર કહીયે. જીવનો ઉપયોગ સમ્યક્તાદિક પાંચ બોલનો છે તેને તો નિશ્ચેનયમાં જીવના જાવ પર્યાય કહીયે, અને નિશ્ચેનયમાં કર્મ રોક્ષ્યાં તેને સંવર કહીયે. એ ન્યાયે સંવરને અજીવ કહીયે. (૨)

હવે નિર્જરાને અજીવ કયે ન્યાયે કહીયે:-નિશ્ચેનયમાં કર્મ નિર્જરીને જીવથી અલગાં થાય તેને નિર્જરા કહીયે. જે નિર્જરી ગયાં તે કર્મ-પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે નિર્જરાને અજીવ કહીયે. (૧) વલો નિર્જરાને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-નિર્જરાનો કર્તા તો જીવ છે. પણ વારે જ્ઞેદ ક્રિયા પર્યાય છે, અને કર્મપણું અજીવ છે. તે કર્મ અલગાં થાય ત્યારે જીવ નિર્મલ થાય તેને નિર્જરા કહીયે. એ ન્યાયે નિર્જરાને અજીવ કહીયે.

હવે મોક્ષને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-ત્રણ ઉપરલી નય જીવના ઉપયોગને મોક્ષ માને. તે પાથાને દ્રષ્ટાન્તે. તે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે મોક્ષને જીવ કહીયે. (૧) વલો મોક્ષને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-મોક્ષનો કર્તા જીવ છે અને મોક્ષ જીવનું લક્ષણ છે. એ ન્યાયે મોક્ષને જીવ કહીયે. (૨) વલો મોક્ષને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-મોક્ષની ક્રિયાના ચાર જ્ઞેદ:-જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ, એ ચાર જીવના જાવ પર્યાય છે. તે પર્યાયને વ્યવહારનયમાં જીવ કહીયે અને નિશ્ચેનયમાં પર્યાયને પર્યાય કહીયે પણ જીવ ન કહીયે. વૃદ્ધ અને મનુષ્યની ઠાયાના દ્રષ્ટાન્તે. એ ન્યાયે મોક્ષને જીવ કહીએ. (૩).

હવે મોક્ષને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-નિશ્ચેનયમાં કર્મ કય થયાં તેને મોક્ષ કહીયે, અને જીવને તો મુકાણો કહીયે. કર્મ કય થયાં તેનેજ મોક્ષ કહીયે. તે કર્મ અજીવ છે. એ ન્યાયે મોક્ષને અજીવ

કહીયે. (૧) વલી મોક્ષને અજીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-મોક્ષનો કર્તા જીવ છે, ક્રિયા જીવની પર્યાય છે અને કર્મ તે કર્મ ક્ષય થયાં તે અજીવ છે. એ ન્યાયે મોક્ષને અજીવ કહીયે. (૧)

હવે સમચય નવ તત્ત્વમાં જીવ કેટલા અને અજીવ કેટલા ? નિશ્ચેનયમાં તો એક જીવ તે જીવ અને આઠ અજીવ; અને વ્યવહાર નયમાં આઠ તો જીવ અને એક અજીવ તે અજીવ. જેમ વ્યવહારનયમાં જમરો કાલો, અને નિશ્ચેનયમાં પાંચે વર્ણ પાવે (હોય). વ્યવહારનયમાં ગોલ મીઠો, અને નિશ્ચેનયમાં પાંચે રસ પામે. વ્યવહારનયમાં કેતકીની સુગંધ અને નિશ્ચેનયમાં બંને ગંધ પામે. વ્યવહારનયમાં પથ્થર खरखरो, અને નિશ્ચેનયમાં આઠે ફર્સ પામે. વ્યવહારનયમાં ચુમી ગોલ અને નિશ્ચેનયમાં પાંચે સંઠાણ હોય. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૮ મે ઉદ્દેશે બઢે. એ ન્યાયે સાત તત્ત્વને વ્યવહારનયમાં જીવ કહીયે, અને નિશ્ચેનયમાં અજીવ કહીયે. વલી ઠાણાયાંગ સૂત્રને બીજે ઠાણે બે સમોચાર કહ્યા છે. જીવ સમોચાર ૧, અને અજીવ સમોચાર ૨. વ્યવહારનય આશ્રી પુન્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ અને મોક્ષ, એ સાત તત્ત્વને જીવ સમોચારમાં કહ્યા છે; અને એજ સાત તત્ત્વને નિશ્ચેનય આશ્રી અજીવ સમોચારમાં કહ્યા છે. એ ન્યાયે સાત તત્ત્વને વ્યવહારમાં જીવ કહીયે, અને નિશ્ચેનમાં અજીવ કહીયે.

વલી વ્યવહાર-નિશ્ચે એક સમચયમાં એક જીવ તે જીવ, અને એક અજીવ તે અજીવ; બાકી સાત જીવ અજીવની પર્યાય છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૩ મે ઉદ્દેશે ચોથે, એમ કહ્યું છે કે, મન, વચન, કાયા પ્રમુખ સર્વ પદાર્થને ચાલવાનો સાહાજ ધર્માસ્તિકાય આપે છે, અને સ્થિર રહેતાને અધર્માસ્તિકાય સાહાજ આપે છે. વિકાશ ગુણ જીવ પુદ્ગલને જાજન આકાશાસ્તિકાયનું છે. કાલ તે પુદ્ગલાદિક એકઠા રહેવાની સ્થિતિ જીવનો ઉપયોગ; અને પુદ્ગલાસ્તિકાય પુદ્ગલ મલે ને વિચરે એમ કહ્યું છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધ શુદ્ધાશુદ્ધ પુદ્ગલ મન આદિક જોગ જીવના અશુદ્ધ ઉપયોગથી ગ્રહ્યા સ્થિરપણે

કર્મપણે રહ્યા છે. ઠ ડ્રવ્યના સાહાજથી નામ બન્યાં છે. તેથી ઠ ડ્રવ્યને જીવના પર્યાય કહીયે. સંવેરે આવતાં કર્મ રોક્યાં, નિર્જરાં આગલાં કર્મ દેશથી તોડ્યાં અને મોક્ષે સર્વથા કર્મ પુદ્ગલને જીવથી દૂર કર્યાં. એ પણ ઠ ડ્રવ્યના સાહાજથી પર્યાયથી નામ નિપન્યાં છે તેથી જીવ અજીવ સીવાયના સાત તત્ત્વને જીવ અજીવની પર્યાય કહીયે.

વધી સૂત્ર પત્રવણા પદ પાંચમે ઠત્રીસમા બોલને જીવ પર્યાય કહ્યો છે. ડ્રવ્ય, પ્રદેશ, પાંચ વર્ણ, પાંચ રસ, બે ગંધ, આઠ સ્પર્શ, બાર ઉપ-યોગ, પુદ્ગલથી નિપત્તી અવગાહના અને આઠાંખાની સ્થિતિ, એ ઠત્રીસ બોલને જીવ પર્યાય કહ્યા છે. તેમાં કેટલાક સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષના જોડ છે અને કેટલાક પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધના જોડ છે; તેથી સાત તત્ત્વને જીવ અજીવની પર્યાય કહીયે. જીવ અજીવના સંજોગે સાત તત્ત્વ નિપન્યા છે, તેથી જોડાજ પર્યાય કહીયે, પણ ન્યારા વહેંચાય નહીં. તે કયા દ્રષ્ટાન્તે. જેમ કોલણે કોલીનો નાતો કીધો. એ બંનેના સંજોગથી સાત સંતાન ઉપન્યાં તે વહેંચવાને દ્રષ્ટાન્તે. જેમ બંનેના જોડા અંશ તે ન્યારા વહેંચી શકાય નહીં, તેમ સાત તત્ત્વ જીવ અજીવના સં-જોગથી નિપન્યા; પણ ન્યારા ન્યારા વહેંચી શકાય નહીં. તે માટે તેને જીવ અજીવની પર્યાય કહીયે. હવે જો એકલા જીવને સાત તત્ત્વ ક-હીયે તો સિદ્ધમાં પણ કેહેવા જોઈએ; અને જો એકલા અજીવમાં સાત તત્ત્વ કહીયે તો જીવ વિના પુદ્ગલમાં પણ કેહેવા જોઈએ, પણ એમ નથી. જીવ અજીવ બંનેના સંજોગનેજ તત્ત્વ કહીયે.

તેવારે તેરાપંથી એમ કહે છે કે “ રાસ બે કહી છે. જીવરાસ ૧, અને અજીવરાસ ૨. તેમાં નવ તત્ત્વ કઈ રાશમાં છે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જીવતે જીવ અને અજીવ તે અજીવ. બાકી સાત તત્ત્વ. તેમાં કેટલાક બહુલતામાં અને કેટલાક મુખ્યતામાં જીવડ્રવ્યના ગુણ છે. (સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષ.) શેષ પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધ, તે નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે, અને જીવની સાથે છે તેથી વ્યવહારનયમાં જીવ છે. વલ્લી એ સાત તત્ત્વમાં ઉપયોગ છે તે જીવના ઘરનો છે. જેમ એક આંબાનું

વૃક્ષ છે અને એક લીંમનો છે. હવે જે વૃક્ષની ઢાયા છે તે વૃક્ષના ગુણમાં છે, પણ ઢાયારૂપ કોઈ ત્રીજું વૃક્ષ નથી. વૃક્ષ તે તો દ્રવ્ય અને ગુણ તે ઢાયા. વલી જેમ પત્ર ફુલાદિક સહિત એકજ વૃક્ષ છે, તેમ ગુણ પર્યાય લીધે એકજ જીવદ્રવ્ય છે. જેમ જીવ દ્રવ્ય તેતો વસ્ત્ર, અને તેનો ગુણ તે સ્વેતાદિકવર્ણ, અને પર્યાય તે દોરા, અને રાગાદિક ચિગટ તે મલ ગ્રહણ રૂપ આશ્રવ, અને પુન્ય પાપ તે રજ, નિધત તે બંધ, સાબુ પાણી તે સંવર, અને શુદ્ધ દશા ઝડ્ઝલતા તે આત્મેયજ્ઞાવ; એ સર્વ ગુણ પર્યાય તે વસ્ત્રને છે, પણ પૂર્વોક્ત ગુણ પર્યાય વસ્ત્ર નથી. તેમ એ સાત તત્ત્વ જીવને છે, પણ એ એકલા જીવ નથી.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે, “જીવ અજીવની રાશ બે છે, પણ પર્જવા ક્યાં કહ્યા છે ?” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! નિશ્ચેનયમાં રાશ બે છે તેમ તત્ત્વ પણ બેજ છે. જીવ અને અજીવ. હવે વ્યવહાર-નય તો જીવ અને અજીવ બંનેના વ્યાપારને કહીયે, અને નિશ્ચેનય જીવ અજીવનો સંયોગ વિસ્તરી ન્યારો થાય તેને કહીએ. એક જીવ અને આઠ અજીવ એકાન્ત માને તે નિશ્ચેનયવાદી. તે એકાન્ત-નયવાદી પ્રથમ ગુણઠાણા વર્તિ જાણવો. વલી આઠ જીવ અને એક અજીવ એકાન્ત માને તે વ્યવહારનય વાદી. એ એકાન્ત-નયવાદી પ્રથમ ગુણઠાણાવર્તિ જાણવો. વર્તમાન વ્યવહારનય જેલા માને, અને વર્તમાન તે નિશ્ચય આશ્રી ન્યારા માને, इत्यादिक यथायुक्त नय निक्षेपा सहित वचन कहे तेनां वचन प्रमाण છે; પણ નય વિના વચન અપ્રમાણ છે. તેની શાખ સૂત્ર અનુયોગદ્વાર.

હવે અહિંયાં નવ તત્ત્વ ઉપર અનેક નય સંક્ષેપથી ઉતારી દેવાની છે. ઠતાં વિસ્તારથી જાણવાની ઇચ્છા હોય તેમણે સ્વામીજી માહારાજ શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી ત્રીકમદાસજી માહારાજ કૃત ‘તત્ત્વ-શોધક’ ગ્રંથથી જાણી લેવું. જદપિ ઇટલું ન ધારી શકે તો એમ ચિંતવવું કે “તમેવસચ્ચં નિસંકંજાં જિણેહિં પવેશ્યં એવં મણે ક્ષારેમાણા, જાવ આણાએ આરાહગા જવડ.” એજ અથાગમે અરિહંતદેવનાં પરુપવાથી. એજ સુતાગમે તે ગણધરોના ગુંથવાથી. એજ અણત્તરાગમે તે શ્રી સુધર્માસ્વામી શ્રી જંબુ-

स्वामीने अने जंबुस्वामी प्रजवादिकने परुपवाथी. एज परंपरागमे ते पुज्यजी श्री १००० श्री बुधरजी, कुशलोजी, गुमानचंदजी अने रतनचंदजीना परुपवाथी. इति सिद्धान्तसार समाप्त.

डुहा.

सासन मंरुन मुकुट मणी, ज्ञानचंद गुरु साज;
 पार्थक मत खंरुन करन, ज्यु मृग ने हरि गाज. १
 तस खघु त्राता दीपतो, तेजस्वी छुर गेश;
 संघ रख्यो निज द्रष्टमे, तपीया तेज दिनेश. २
 तास शिष्य जगमें प्रगट, छुलीचंद रतनेश;
 वदन कमल सरस्वति वसे, बोल बोलमें रेश. ३
 तास पसाये ए रच्यो, ग्रंथ सिद्धांतजुसार;
 कनिराम चित्त चुंपसुं, तम खंरुन दिनकार. ४
 संवत उगणीसैं ठके, मृगसर शुद्ध रबीवार
 गाम पिंपारुमें सही थयो, ग्रंथ सिद्धांतजुसार. ५

उंश बंश शिर मुकुट हे, श्रावक गुणे प्रधान;
 शेठ फतेमल रसिक हे, विर वचनको जाण. १
 तास चतुरता नव नवी, चरचा की महंमत;
 तसु कारण अज्यास ए, रच्यो दुंदु सिद्धान्त. २
 सुणशी ज्ञणशी शीखशी, दोशी ज्ञान उद्योत;
 मिथ्या तिमिर न व्यापसी, निर्मल समकित जोत. ३
 स्वामी श्री कनीरामजी, शेठ फतेहमल जाण;
 अविचल नामज एहनो, जबलग जिनवर आण. ४

